
ONOMASTICON VASCONIAE

24

ALBERTO ERRAZTI IGARTUA

ZALDUTIK
ZALDIBARRERA

TOPONIMIAN
BARRENA



EUSKALZAINDIA

2004



**ZALDIBAR
ELIZATEKO UDALA**



**Bizkaiko Foru
Aldundia**
Kultura Saila

**Diputación Foral
de Bizkaia**
Departamento de Cultura



Liburu-sortaren zuzendaria / Director de la colección ONOMASTICON VASCONIAE: Andres Iñigo

Aholkularitza / Consejo asesor: Euskaltzaindiaren Onomastika batzordea /
Comisión de Onomástica de la Real Academia de
la Lengua Vasca / Euskaltzaindia

Burua / Presidente: **Andres Iñigo**
Idazkaria / Secretario: Mikel Gorrotxategi
Kideak / Vocales: Patxi Galé
Henrike Knör
José Luis Lizundia
Txomin Peillen
Patxi Salaberrri
Juan San Martín
Amaia Usabiaga

© Euskaltzaindia / Real Academia de la Lengua Vasca
Plaza Barria, 15
48005 BILBAO
Tel. 94 - 415 81 55
Fax: 94 - 415 81 44

E-mail: info@euskaltzaindia.net
Webgunea: <http://www.euskaltzaindia.net>

Orrazketa-zuzenketak: Ricardo Badiola Uriarte

ISBN: 84-95438-19-4
Legezko Gordailua / Depósito Legal: NA - 3.362/2004

Grabatuak / Grabados: Markos Basterretxea

Fotokonposizioa / Fotocomposición: ONA Industria Gráfica
Pol. Agustinos, calle F - 31013 Pamplona / Iruñea

Inprimaketa / Impresión: GRAPHYCEMS / Gráficas CEMS. S.L.
San Miguel Industriagunea
31132 Villatuerta
Nafarroa / Navarra

Eraketa / Diseño: Enric Mir i Malé

ESKAINTZA:

*Euskara eta euskal kultura sustatzeagatik
bere eskubide zibilak galdu dituen orori.*

ESKERRAK

Inoiz adierazi dudan legez, eskerrak ematearen kezkarik handiena baten bat baztertuta uztearena izaten da. Beraz, hain labur geratzen zaidan orritxo honetan ez ezik, liburutik zehar ere zenbait pertsona edo erakunderen aipamenak aurkituko dituzue.

Berriemaile izan zaituztedan *zaldibartarroi*, etxeko atea zabaltu eta sukaldeko epeltasunean eskainitako bizipen eta istorioei esker leku-izenak berpiztu eta etorkizunera begira ipintzeagatik.

Fernando Aranberriri, hiru urte hauetan ikerlanaren zuzenketak-eta egiteko elkarrekin igarotako ordu luzeetan *Euskaltzaindiak* izendaturiko gainbegirale baino adiskide bihurtu delako.

Zaldibarko Udalari, egitasmoa aurrera bultzatu eta *Euskaltzaindiaren Onomasticon Vasconiae* bilduman argitaratzeko erabakia harturik, toponimia arloan eskualdeko udal aitzindaria izateko ohorea egokitu zaio eta.

Euskaltzaindiaren Onomastika batzordeko kideei, urteetako lan isilean, baina etenik gabekoan aritu eta eguneroko jardunean gizartetik jasotako galderei erantzuten dieten modu berean, nire ikerlanean sortutako zalantzen ardura bereganatzeagatik.

“Gure eguneroko bizitzan, segur aski, gehien erabiltzen dugun erreferentzia izenena da. Zenbat pertsona eta leku izen ez ote dugu aipatzen egunaren buruan? Ez da beharrezkoa izanen, bada, arrazoi gehiago bilatzen aritzea gure izenak sailkatu, ikertu eta beren forma ofizialak erabaki ondoren gure hizkuntzaren arautegian sartu behar direla ikustarazteko.”

Andres Iñigo Ariztegi¹

1. (2000) “Onomastika euskararen normalizazioan” *Euskera* XLV, 779. or., Euskaltzaindia.

AURKIBIDEA

HITZAURREA, Igor Barrenetxea-Arando.....	15
TOPONIMIA: JAKITURIA EZBERDINEN TOPALEKUA, Nerea Mujika	17
LABURDURAK.....	21
AITZINSOLASA, Alberto Errazti Igartua	25
I . METODOLOGIA.....	29
1.1. <i>IKERKETA EGITEKO URRATSAK</i>	33
1.1.1. Aurrelana	33
1.1.2. Datu-basea.....	33
1.1.3. Lehenengo inkestak	33
1.1.4. Dokumentuetara berriro	33
1.1.5. Landa-lan zabalagoa.....	34
1.1.6. Toponimoen informazio osagarria	34
1.1.7. Normatibizazioa	34
1.2. <i>IDATZIZKO ITURRIAK</i>	34
1.2.1. Bizkaiko Elizaren Historia Agiritegia (BEHA).....	35
1.2.2. Bizkaiko Foru Agiritegia (BFA).....	36
1.2.2.1. Administrazio Artxiboa (ADM).....	36
1.2.2.2. Judizio Artxiboa (JUD).....	39
1.2.2.3. Zaldibarko Udal Artxiboa (ZUA)	40
1.2.3. Bizkaiko Probintzia Agiritegi Historikoa (BPAH).....	49
1.2.4. DEIKER.....	50
1.2.5. Durangaldeko Nekazaritza Bulegoa (DNB)	51
1.2.6. Durango Merindaldeko Dokumentutegia (DMD).....	51
1.2.7. Enpresa pribatuak.....	51

1.2.8. Euskal Herriko Adiskideen Elkarteko Agiritegia (EAEA)	52
1.2.9. Gipuzkoako Foru Aldundia (GFA)	53
1.2.10. Instituto Geográfico y Catastral (IGC).....	54
1.2.11. Jabetza Erregistroa (JE)	54
1.2.12. Zaldibarko Erregistro Zibila (ZEZ).....	55
1.2.13. Zaldibarko San Andres Eliza (ZSAE)	56
1.2.14. Zaldibarko Udala (ZU).....	57
1.2.15. Zaldibarko Udal Agiritegia (ZUA)	57
1.2.16. Zaldibartarren argitalpenak	58
1.2.17. Zenbait eskritura.....	61
1.3. KARTOGRAFIA ITURRIAK	63
1.3.1. Mapak	63
1.3.2. Planoak.....	65
1.3.3. Katastroa (KAT)	66
1.4. AHOZKO ITURRIAK	68
1.4.1. Baliabide teknikoak	71
1.4.2. Berriemaileen zerrenda.....	72
II. NORMATIBIAZIORAKO IRIZPIDEAK ETA AHOZKO JARDUNA	75
III. BIBLIOGRAFIA	89
IV. INGURUNE HISTORIKO-GEOGRAFIKOA	97
V. LEKU-IZENEN FITXEN EGITURA	105
VI. KALE IZENDEGIA	109
VII. ZALDUKO LEKU-IZENAK	147
VIII. GAZAGAKO LEKU-IZENAK	285
IX. GOIERRIKO LEKU-IZENAK	459
X. EITZAGA ALDEKO LEKU-IZENAK	661
XI. LEKU-IZEN NORMATIBAZATUEN AURKIBIDEA	783

HITZAURREA

Batek baino gehiagok esango zuen honezkero gure herriko leku-izen zahar-
rrak galdu samar dauzkagula, izan ere, urteak joan, urteak etorri era askotako alda-
kuntzak izan dituzte gure toponimoek eta beste asko ahaztu ere egin dira.

Beraz, berandu baino lehen ekin beharreko lana zen hau: Zaldibarko topo-
nimoak jasoko zituen liburua ateratzea. Eta horixe da lan honen egileak burutu
duena. Artxibategietan zeuden izkribuak arakatu eta hainbat zaldibartarren testigan-
tzak jaso, ezkutuan zein indarrean zeuden Zaldibarko leku-izenak bistaratzeko.

Herri baten, inoiz izandako etxe, errota, karobi zein landareen ustezko ize-
naren arrastoari jarraituz, herri horren izatearen gaineko informazio zabala eskura ge-
nezake. Beste modu batera esanda, leku-izenek aldean daramate memoria kolektibo-
aren zati handi bat. Eta penagarria litzateke horri galtzen uztea.

Hori horrela, ohore handia da niretzat, Zaldibarko alkate moduan, toponi-
mia lan hau gure herriari aurkeztea eta ondo merezita dituztenei gure eskerrik zintzo-
nak ematea.

Beharbada eskerrik asko xume batekin ez da nahikoa izango egindako lana
eskertzeko, baina hala egingo dugu. Eskerrik asko, liburu hau prestatzean era batera
edo bestera esku hartu eta lagundu duzuenoi, laurogei lagunetik gora, nik dakidala.
Eskerrik asko, Alberto Erraztiri. Eta eskerrik asko, Euskaltzaindiari. Zuen denon aha-
leginik gabe ezinezkoa izango baitzen toponimia-liburu hau ateratzea.

*Igor Barrenetxea-Arando Garitaonandia,
Zaldibarko alkatea*

TOPONIMIA: JAKITURIA EZBERDINEN TOPALEKUA

Toponimia arloan lanean dihardugunontzat, toponimia bera gustuko eta bokaziozko zeregina dugunontzat, herri mailako toponimoak edo leku-izenak modu sistematikoan jasotzen, kokatzen, sailkatzen eta normatibizatzen dituen ikerketa esku artean izatea beti da une pozgarria. Lehenengo eta behin iturri idatzien hustuketarekin Euskal Herriko toponimoen *corpusa* aberastu egiten delako, baina, batez ere, galzorian dauden ahozko toponimoak gordetzen direlako. Zaldibarreko ikerketa honen aurrean gainera poztasun hau handitu egiten da nire eskualdeko, Durangaldeko, hizkuntzaren eta lurraldearen altxorraren zati bat berreskuratu egin baita. Aurreko guztiaz gain, aitortu behar dut gaur egunean ikerlari bikaina den norberaren ikasle ohi baten lana izateak poztasun sakonagoa sorrarazten didala, betegarria.

Azken 20 urte hauetan zuzendu ditudan toponimia lan-taldeak antolatzerakoan ez da lan erraza izan ikerlariaren perfila finkatzea, are zailagoa izan da perfil hori betetzen zuen ikerlaria topatzea, hots, mapak ondo irakurtzen zituena, transkripzioetan zehatza zena, harremanetarako trebea edo elkarrizketarako atsegina edota ezagutzen ez zituen teknikak menperatzeko prest zegoena (informatika, argazkigintza, audioa, transkripzioak...). Ezaugarriok, beren zentzu sakon zein praktikoarekin, bete-betean daramatza berarekin egileak. Gogoan du zientziek, ezagutzak edo trebetasunek aurrera egiteko beharrezko duten lehen legea: galdetzea. Langile fina, ikerketarekin interesatua eta beti ikasteko gogoz dabilena. Honelaxe ezagutu dut nik Alberto Errazti: eraginkor, bai ikasle moduan, eta bai, ikertzaile gisa.

Esku artean dugun toponimia lan honetan Zaldibarreko hizkuntza ondarearen zati garrantzitsu bat jasota dago; batetik, lekukoei esker oraindik bizirik dirauena, eta bestetik, mota eta garai desberdinetako dokumentuetatik hustutakoa. Bertan, toponimoek antzinako nahiz gaur egungo lurraldearen ezaugarriak, erabilpenak eta jarduerak erakusten dizkigute; hitz gutxitan esanda, zaldibartarren bizimodu aldaketan islapen eta lekuko bihurtzen dira. Informazioa modu zehatz eta sistematikoan aurkezten digu egileak, lekukoengandik jasotako leku-izenen transkripzio zuzenez eta hustutako dokumentuen erreferentzia bat bera ere utzi barik. Hau guztia gutxi balitz, lan

honek baditu berezitasun batzuk, bakarria egiten duten berezkotasunak eta ondoko le-rootan azalduko ditut.

1. Toponimia-lanak hainbat jakintza-arlotako lankidetzaren eredu

Makina bat aldiz irakurri eta entzun dugu, bai irakaskuntzan, baita ikerketan munduan ere, diziplina desberdinetako elkar-lanaren beharra dagoela, zeharreko le-roak bultzatu behar direla. Bada, hementxe dugu esandako honen guztiaren adibide argi eta zuzena: zientzia arloko teknikak erabili dira, materialak aurkezteko modu osagarriak agertuz eta arlo desberdinetako kontzeptuak uztartuz. Toponimia da, nire ustez, modu zuzenean baldintza hauek guztiak betetzen dituen jakintza-arloetariko bat eta halaxe azpimarratu dute goi mailako ikerlari askok (hizkuntzalari, historiagile, geografok...) euren lanetan; beste askoren artean Corominesek, Dauzatek, Jimeno Juríok, Poirierrek, Tortek, Terradok, Traperok...

Azken honek, Maximiano Trapero lingüista kanariarrak hauxe zioen *Para una teoría lingüística de la toponimia* izeneko liburuan (23. or.):

Es la toponimia una parcela cuyo objeto de estudio es tan variado y tan complejo, ciencia en la que deben confluír tantos saberes para interpretarla que dos razones parecen ser las mejores consejeras para quien se acerque a ella: la prudencia y la modestia; la prudencia para no dar nada por seguro y por definitivamente confirmado y modestia para estar dispuesto a aceptar cualquier teoría o explicación ajena que sea capaz de mejorar la propia en cualquiera de los aspectos antes considerados.

Aipatutako ikerlari gehienak elkar-lanean aritu dira beste zientzia batzuetako adituekin eta horrek, duda barik, euren ikerketak aberastu, osatu eta kasu batzuetan zuzendu egin ditu.

Ildo beretik jarraituz, badago Québec-n erakunde bat, Commission de Toponymie izenekoak, aipamen berezia merezi duena: batzorde honek 100 urte inguru daramatza toponimoak biltzen, arautzen, ofizializatzen, zabaltzen eta kontrolatzen; horretarako politika, irizpide eta arauak garatu dituzte eta oso paper garrantzitsua jokatu dute nazioarteko erakundeetan; besteak beste, bost urtetik behin antolatzen diren Nazio Batuek antolatutako Izen Geografikoen Normalizaziorako Konferentzietan. Euren ereduak gure errealitate historiko eta linguistikora ekartzeko moldaketa batzuk behar baditu ere, bat nator batzorde honen abiapuntuarekin (“La toponymie est une discipline qui se situe au carrefour de plusieurs sciences...”) eta baita horrek dakartzan ondorioekin ere eta nagusienetarikoa elkar-lana dugu.

Beraz, ziur nago hurrengo urteetako ikerketetan lan egiteko modu hori ezinbesteko baldintza bihurtuko dena.

2. Herri-lana izanik ikuspegi globala duen lana

Ezagutzen ditudan herri-mailako hainbat ikerlari eta ikerketak helburu “itxia” dute, muga administratiboek ezartzen duten berbera. Zaldibarreko lan honetan erabilitako iturriaren ikuspuntutik bistan da lurralde desberdinetako artxibategietara jo behar izana ez dela arazoa izan ikerlariarentzat. Bestetik, gogoratu behar da, herri askotan gertatzen den bezalaxe, herri honen barruko mugetan banaketa geo-

grafiko naturala gertatzen dela: lur arlorik zabalena *Ibaizabal* arroan kokatuta badago ere, *Eitzaga* auzoa Deba arrokoa dugu. Ikertzaileak, jakina, kontuan hartu du orain urte gutxi Fernando Aranberri ermuarrak egindako toponimia-lana, erreferentzia hori ez du alboratu, ez du ahaztu, eta horrek, bere lanari, gaurkotasuna eskaintzen dio. Beharbada, Alberto Erraztiren ikerlanen nondik norakoak ezagututa, batez ere Bizkaiko eta Arabako makroikerketetan partaideak izanik, ez da harritzekoa bere fitxetan mugakide diren herrien informazioa ere sartzea, lekuek, entitate geografikoek ez baitakite herri-arteak muga administratiboez. Bestetik, aipagarria deritzot, geografoa naizen aldetik, egileak jarraitzen duen entitate geografikoen zerrendaren aplikazioa (*Izen geografikoen glosarioa* izeneko lana gogoan hartuz).

Ikerketa honen metodologia atalean, orain urte bi kaleratu nuen liburuan (*Toponimia eta kartografia: oinarritzko eskuliburua*) emandako aholkuei ere xehetasun berriak gehitzen dizkie Alberto Erraztik. Esan beharrik ez dago, hurrengo edizioa kale-ratzen denean, bai berak, bai herri mailako ikerlanetan dihardutenen esperientziak eta ekarpenek aberastu egingo dutela, zalantza barik.

3. Makrolanetako toponimiaren balidazioaren eredu

Oraindik gogoan dut Alfonso Irigoyen zenak behin eta berriro zioena: “Toponimia-lanak ez dira inoiz amaitzen...” eta honetan gabiltzanok ondo baino hobeto dakigu horrelaxe gertatzen dena. Hori dela-eta, Bizkaia, Gipuzkoa edo Arabako toponimia lan bat “amaitu” dudanean, azken hitza idatzi orduko, berriz ere emaitzak herriak zabaltzeko gogoarekin gelditu naiz. Horren ondoren sor litezkeen zuzenketa, osaketa edo aldaketek... lana hobetu egingo luketelakoan. Zaldibarko kasuan urrats hau eman da; zalantzan jarri dira jadanik jasotako eta kokatutako toponimoak, balidazio inkestaren bitartez, eta honetan ere, nire ikuspuntutik, Zaldibarko herria aitzindari bihurtu da.

Azken lerro hauetan, gure eskualdeko herriak animatu nahi ditut Zaldibarko ekimena jarrai dezaten, toponimia-lan honetan aurkituko dute eredu hurbil eta goi-mailakoa. Horrelako ikerketak bultzatuz Durangaldeko hizkuntza ondarearen berreskurapen eta zabalkunde lanetan bidea egiten joango gara.

Nerea Mujika Ulazia,
Geografo doktorea;
Deustuko Unibertsitateko DEIKER Institutuko
Toponimia-lanen zuzendaria;
Eusko Jaurlaritzako Euskara Aholku Batzordean
Toponimia Batzorde Bereziko kidea

LABURDURAK

Irakurleak laburdura ugari aurkituko dituzenez gero, ondoko eskema honetan bildu dira, lan osoaren ikuspegi orokorra argiagoa izan dadin:

1. AGIRITEGIAK

BEHA	Bizkaiko Elizaren Historia Agiritegia
BAT	Bataioak
FAB	Fabrika
HIL	Hildakoak
H. Pap.	Hainbat Paper
	Par. Fin. Parrokiako Finken Zerrenda
	VC. Kof. <i>Vera Cruz</i> Kofradia
ORD	Ordenantzak
OSP	Ospitalea
PAR	Parrokia
BFA	Bizkaiko Foru Agiritegia
ADM	Administrazio Artxiboa
GEG	Gobernua eta Eliz-gaiak
HEK	Hezkuntza eta Kultura
	A. Esk. Auzo Eskolak
	H. Gai. Hainbat gai
HLG	Herri Lanak eta Garraiobideak
	Err. Errepideak
	Sus. Sustapena
	Tr. Trenbide eta Tranbiak
LIM	Lehen Sektorea, Industria eta Merkataritza
	Men. Mendi liburua

OGE	Ogasuna eta Estadistikak
	Fog. Fogerazioak
UEH	Udal Erregimena eta Hirigintza
JUD	Judizio Artxiboa
KOR	Korrejimenduaren Artxiboa
ZUA	Zaldibarko Udal Artxiboa
	Ak. Lib. Akta Liburuak
	Bai. Bainuetxea
	Ban. Banaketak
	Dok. His. Dokumentazio Historikoa
	Esk. Eskolak
	Haut. Hauteskundeak
	H. Pap. Hainbat Paper
	Kon. Lib. Kontu Liburuak
	SMK San Martin ermitaren kontuak
	GSK Gazagako Santiago ermitaren kontuak
	Kont. Kontribuzio eta Hautamenen espedienteak
	Men. Kon. Mendiak eta Konkordiak
	Mug. Mugarritzak
	ZBE Zaldua – Berriz
	ZEG Zaldua – Elgeta
	ZEI Zaldua – Eibar
	ZEL Zaldua – Elorrio
	ZER Zaldua – Ermua
	ZMA Zaldua – Mallabia
	Sol. Soldadutzarako zerrendak
	Ud. Er. Udal Erroldak
	Ud. Lan. Udal Lanak
	Ur. Urak
	Zin. Ait. Zinpeko Aitorpenak
BPAH	Bizkaiko Probintzia Agiritegi Historikoa
HIP	Hipotekak
NOT	Notarioak
	DL Diego Larreategikoa
	FT Fernando Trañagoitkioa
	JBA Juan Bautista Abasolokoa
	JBG Juan Bautista Ganbokoa
	PRG Pedro Ruiz Ganbokoa
DMD	Durango Merinaldeko Dokumentategia
AST	Astolako Epaiketak
DNB	Durango Nekazaritza Bulegoa
Zin. Ait.	Zinpeko Aitorpenak
EAEA	Euskal Herriko Adiskideen Elkarteko Agiritegia
PKA	Peñaflorida Kondeen Artxiboa
AR	Araiz Atala

	MA	Mallea Atala
	ME	Mendizabal Atala
	MU	Munibe Atala
	UG	Ugarte Atala
	ZA	Zaldibar Atala
GFA	Gipuzkoako Foru Aldundia	
	URT	Ariola urtegia
HPS	Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza	
	ETD	EAEko Toponimoen Datu-basea
IGC	Instituto Geográfico y Catastral	
	TL	Topografia lanak
	ZAB	Zaldibar – Berriz
	ZAE	Zaldibar – Eibar
	ZAG	Zaldibar – Elgeta
	ZAL	Zaldibar – Elorrio
	ZAM	Zaldibar – Mallabia
	ZAR	Zaldibar – Ermua
JE	Jabetza Erregistroak	
	DJE	Durangaldeko Jabetza Erregistroa
	ZJE	Zaldibarko Jabetza Erregistroa
ZEZ	Zaldibarko Erregistro Zibila	
	EZK	Ezkontzak
	HE	Heriotzak
	JA	Jaiotzak
ZSAE	Zaldibarko San Andres Eliza	
	BAT	Bataioak
	HIL	Hildakoak
	Matr. Lib.	Matrikula Liburua
ZU	Zaldibarko Udala	
	BUE	Biztanleen Udal Errolda
	OI	Ondasunen Inbentarioa
ZUA	Zaldibarko Udal Agiritegia	
	Ak. Lib.	Akta Liburuak
	EHSD	Elizateko herri-ondasunen salmenten dokumentu zaharrak
	LNE	Lan Nagusien Espedienteak
	NAUE	Nekazarien Aberastasunaren Udal Errolda

2. ARGITALPENAK²

AV	<i>Apellidos Vascos</i>
AZ	<i>La Anteiglesia de Zaldibar</i>
COR	<i>El Correo Español</i> egunkaria
EB	<i>Ermitas de Bizkaia</i>
EE	<i>Ermua-Eitzaga leku-izenak</i>
FDM	<i>Fuentes Documentales Medievales del País Vasco</i>
FHV	<i>Fonética Histórica Vasca</i>
HKK	<i>Herriko Kondaira Koadernoak</i>
IEET	<i>Iurreta Elizateko Euskara eta Toponimia</i>
KAL	<i>Kalean</i> aldizkaria
ZG	<i>Zaldibarko Gidak</i>
ZAL	<i>Zaldiberri</i> aldizkaria

3. LABURDURA OROKORRAK

adb.	adibidez
dok.	dokumentua
er.	erregistroa
esp.	espedientea
esk.	eskriturak
fin.	finkak

hilabeteak

urt.	urtarrila	ots.	otsaila	mar.	martxoa
api.	apirila	mai.	maiatza	eka.	ekaina
uzt.	uztaila	abu.	abuztua	ira.	iraila
urr.	urria	aza.	azaroa	abe.	abendua

ik.	ikus
kar.	karpeta
ku.	kutxa
libk.	liburukia
mik.	mikrofilmea
mug.	mugarria
mug. os.	mugarri osagarria
nor.	normatibizatua
or.	orrialdea
orr.	orrialdeak
p.s.	paper-sorta
zk.	zenbakia

2. Bibliografia atalean liburu guztien datu zehatzak erakutsiko dira; hemen, ordea, askotan errepikatzen diren batzuk baizik ez ditugu aipatuko.

AITZINSOLASA

Hamabost urte joan dira Nerea Mujikak, Deustuko Unibertsitateko DEIKER³-Toponimiako arduraduna, eurekin lan egiteko eskaintza egin zidanetik. Horretarako, aitzakia merke xamarra erabili zuen, dena esan behar bada, hots, Bizkaiko mendiak oso ondo ezagutzen ei nituela eta ea prest izango nintzen beraiek batutako leku-izenak aztertu eta oharren batzuk egiteko. Ezetz esaten ez dakiten horietakoa naizenez gero, berehalaxe ekin nion erronkari; alegiazko ipuinetan gertatzen den bezala, sagar distiratsua erakutsi eta ezin utzi kosk egin barik. Pozoia txertatua zegoen bai, eta horrelaxe hasi zen oraindik amaitu ez dudan toponimo, hagianimo, eta beste hainbeste *-nimo* amaierako berben arteko maratoi luzea.

1990.ean *Bizkaiko Bira* (gerotxoago *Vuelta a Bizkaia* gaztelaniazko bertsioan) mendi gidaliburua kaleratu zidaten *SUA edizioak* argitaletxeok. Beti eskertuko diet zer gerta zitekeen jakiteke nire lana aurrera ateratzeko izandako ausardia, halako produktu batean ordura arte ohiko ez ziren informazio berritzaileak eskaini baikeintuen (Toponimia, Etnografia, Historia, e.a.). Nire lasaitasunerako, balentria haren parekoa izan zen mendizale-erosleen harrera eta lehen hiruhilabeteetan edizio erdia saldua izana eurekin nuen zor morala kitatzeko modua bihurtu zitzaidan.

Txertoak tarteka berritu behar direla-eta, hurrengoan berriro hurbildu zitzaizkidan DEIKERekoak (durangar berberaren bitartez, nola ez!), baina egitasmo berria ez zen ahuntzaren gau erdiko eztula. 1991n Arabako zenbait herritako⁴ landa-beharra egiteko gonbitea luzatu zidaten eta orduan ere haginkada ederra eman nion amuari. Mendiz mendi ibili naizenetan beti izan dut galdetzeko ohitura, ez dira gutxi izan ahoa bete hortz geratutako baserritar edo artzainak beraiengana jo eta harri kokor bati buruzko izena itaundu ondoren. Bestaldetik, hizkuntza bera ere oztopo baino

-
3. DEIKER: *Toponimia para la cartografía a escala 1:5.000* (Bizkaia). Bilbo, 1989. Eusko Jaurlaritzaren Garraio eta Lurralde Politikarako Sailak agindutako lana.
 4. Niri egokitu zitzaizkidanak hauek izan ziren: *Asparrena*, *Barrundia*, *Donemiliaga* eta *Zalduondo* eta mendialdean, *Entzia Partzuergoa*.

lotura izan da kasu gehiagotan eta Euskal Herrian jardun izanak emandako eskarmen-tua baliagarria izan zait oso zenbait egitasmo berriren aurrean kikildu ordeaz arduratzen nireganatzeko. Hortaz, Gipuzkoako muga alboko hartakoei Arabako lautadakoei *los vascos*⁵ deitu arren, nire lehendabiziko grabazio hauek gaztelania hutsez egin nituen. Onartu behar dut batzuetan baldintza gogorretan ibili nintzenagatik, errepideetan elurrez inguraturik edo mendi aldean ekaitz giroan, izan zirela gorputza zein arima gozatzeko momentu ugari, esaterako, oparitzen zizkidaten *Ozetako* gazta, *Barriko* indabak edo patatak etxeratzean nahiz berriemaileekin izan solasaldi luzeak, *Garaioko* azken artzain biek (Cecilio eta Fermin) edo *Zalduondoko* Eduardo Ribagudarekin, besteak beste.

Garai hartan toponimia zen gurgil zoroan bueltaka bete-betea ari nintzena, lehenagotik ezagutzen nuen Javier Malo Icíarrek bere laguntzaile izatea proposatu zidan eta 1991-1993. urteen artean Durangaldeari zegozkion mapak berrantolatuta egin genituen eta 1995ean Debagoienekoak. Barakaldoko Euskal Herriko zein Espainiako gailur-lerroen mapa kartografikoetan aitzindari izan dugu eta erabiltzen duen artisaun metodologiagatik batzuetan hutsak⁶ sortzen badira ere, haren lan ikaragarria txalotzeko modukoa da, inolako zalantzarik gabe.

Gurgilaren abiadura gero eta arinago zihoan eta 1994an *Iurreta Elizateko Euskara eta Toponimia* liburua argitaratu zidaten, ia hiru urte luzez eginiko lanaren ondorioa, hain zuzen. Orduan zehaztutako bidea⁷ batzuen gustukoa izan ez arren, denborak erakutsi du leku-izenak egoki batzeko txanpon baten alde biak zaindu behar direna: lekuko berba egiteko modua alde batetik, eta artxiboetan gordeta dauden idazkiak bestetik. Horrelaxe lortu baitaitezke emaitzarik fidagarrienak.

1995. urtean beste urrats berri bat egin nuen paperen arteko ibilbide honetan. Hainbat egitasmo baztertuta, kazetaritza⁸ munduan sartu eta *Egunkariako* “Mendi Magalean” orrietan hasi nintzen idazten. Gipuzkoa eta Bizkaiko mendi ibilbide hauek jarraipena izan zuten *Mundumira* gehigarrian eta berrogeitaka artikulu horien arteko batzuk aukeratutakoan, *Bidaide - Euskal Herria mendiz mendi, bidez bidez* izen liburua ederra plazaratu genuen 2002. urtearen amaieran⁹.

Patxada hartzeko beta handirik ez eta hirugarrenez jo zuen Nerea Mujikak nire atean, 2001. urtean hain, zuzen. Orduko hartan Bizkaiko Toponimia berrikustea

-
5. Izen honen erabileraz interesgarria deritzot I. Aranbarrik *Berria* egunkarian “Pilotagintza” titulupean idatzitako iritzi artikuluari (2003/11/2).
 6. Zuzen-zuzena da, nire iritzi, P. Galék *Bizkaiko Gailurren Katalogoan* idatzitakoa: “Egile ezagun honen gailurrieren mapak irakatsi diete pare bat belaunaldiko mendizaleei mendian ibiltzen, besteak beste lerro hauek idazten ari den honi. Kartografia xumezko langintza eta argitalpen hauek emandako informazioaren aberastasuna, kalitate on eta merkearen eredu imitagarria dira gure ustez. Egilea, hala ere, ez da argiro ausartzen euskal toponimoak euskararen araudi moderno akademikoaren arabera egokitzen. Akats txiki hau, haren garaiko boladen ondorio duarik gabe, gure mendien ikerlari nekazekin hau burutz doan mapa askoren birrargitalpenetan ari da apurka-apurka zuzentzen” (14. or.).
 7. “Bilketa honek bi ardatz nagusi uztartu nahi lituzke: bata hizkuntzarena eta bestea toponimiarena. Urkultetan zehar konprobatu ahal izango duzuenek, ikuspuntu sinkronikoan oinarrituta dago, hots, momentu honetan elizatean ahoratzen den euskarak zein ezaugarri dituen azpillerotzea, hala ere, alderdi batzutan, toki-izenetan bereziki, aipamen diakronikoak egitea nahitaezko bihurtu zait, osagarri gisa” (15. or.).
 8. Urte batzuk lehenago Alpino Tabira Mendizale Taldeko *Katazka* aldizkarian idatzitako mendi txangoei esker harturiko eskarmentuagatik lan egiteko modu berriak ez zidan buruko min larregirik eman.
 9. Arrakasta itzela izan eta edizio berri bat ateratzeaz zegoela, denok ezagutzen dugun ekinza bortitzaren bidez *Egunkaria* itxi zuten.

zen helburua, horretarako Durangaldeko zenbait herriren landa-lana¹⁰ egiteko ardura eskaini zidan. Berriemaileak euskaldunak izango zirela, mendiak-eta oso ondo ezagutzen nituela eta pozoiak berriro bor-bor egiten eta ezin ezetz esan.

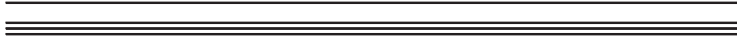
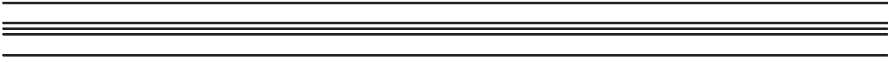
Durangaldeko herri hauek maratoi luzearen atzenak izango zirelakoan, ekin nion gogotsu baserriz baserriko erromesaldiari; baina bien bitartean, Zaldibarko Udalak Euskaltzaindiaren Onomastika batzordearekin bat¹¹, bertako leku-izenak batzeko deialdia atera eta Lizardiren “Bultzi-leiotik” olerkiaren amaierako ahapaldiaren antzera, “toponimoen behar goriak” naramanez gero, bada, neure egitasmoa aurkeztea erabaki nuen. Hiru urte joan dira eta lehen emaitzari, kale izendegiari, hain zuzen ere, aipatu batzordeak oniritzia eman zionetik, urrats ugari egin dira: leku-izen guztiak batzen zituen behin-behineko lana F. Aranberriekin aztertzea, behin betikoa batzordearen aurrean aurkeztu eta batzordekideen ekarpenak gogoan hartuta zalan-tzak argitzea, etab. Eta honelaxe heldu gara ikerketa honen azken emaitzara, Euskaltzaindiaren Onomastika Batzordeak bultzaturiko Onomasticon Vasconiae bildumako *Zaldutik Zaldibarrera toponimian barrena* izenekora.

Bertako bat baino gehiago zur eta lur geratuko da izenburu horrekin, sentimendu kontrajarriak etorriko zaizkio barne-muinetara, gainera. “Baina ez gabiltza leku berean, ala?” esango du bigarren batek. Azalpen historikoak bururatuko zaizkio hirugarren bati. Utz ditzagun hipotesiak alde batera eta azal dezadan dikotomia horren funtsa, irakurlearen baimenaz, jakina. Izenburu horrek joko bikoitza erakusten du eta leku-izen bi horien bidez bidaia sinbolikoa proposatzen zaizue, hau da, alde batetik espaziotik zeharreko txangoa; hau da, San Andres elizaren ingurutik Zaldibar dorretxearen aurrietara; eta bestetik denboran barreneko jauzia, zaldunen garaitik gaur egungo errealitatera, eta alderantziz. Antzinatek datozkigu toponimo biok, baina zein da jatorrena? Zeinek islatzen du hobetoen bertako leku-izenen nondik norakoak? Zelan erabili beharko lirateke? Erantzungo ahal ditu liburu honek galdera horiek guztiak, eta gehiago!

2003ko abenduaren 28a
Alberto Errazti Igartua

10. Honako hauek izan ziren: *Durango, Garai, Iurreta, Izurtza, Mañaria* eta *Zaldibar*.

11. Onomasticon Vasconiae bildumako *Ermua-Eitzaga leku-izenak* (22.zk.) ikerlanaren egilea, Fernando Aranberri Odriozola, izan zen batzordeak izendaturiko pertsona gainbegirale gisa aritzeko.



I METODOLOGIA



Zaldibar (20ko hamarkadan) (10)

Nire neure esperientzia izan da lan honetarako altxorrik preziatuena, Deustuko Unibertsitateko DEIKER institutuarekin batera urteetan egindako landa-lanaren emaitza, hain zuzen¹². Hala eta guztiz ere, aitortu egin behar dut ia inork ez didala inon aterik itxi¹³ eta sortzen zitzaizkidan arazoan aurrean beti izan dudala aldamenen Euskaltzaindiaren Onomastika Batzordeak izendaturiko Fernando Aranberri, zeinen gainbegirale lana funtsezkoa izan den, bai metodologia aplikatzeko orduan eman dizkidan aholkuengatik, baita Onomasticon Vasconiae bildumarako leku-izenen fitxen diseinu eta edukien banaketaren eredu eskaintzeagatik ere.

Atzeneko urteotan toponimia ikerketek berebiziko bilakaera izan dute eta gaur egunean leku-izenen zerrenda hutsak ateratzera¹⁴ baino haratago joan behar dela inork ez du duda-mudatan jartzen. Arrazoi hau dela-eta, metodologia globala¹⁵ da lan honetan proposatzen dena. Ikus dezagun, bada, arloka zeintzuk diren helburu hori gauzatzeko erabil daitezkeen baliabide teknikoak:

Datu-basea¹⁶

DEIKER institutuaren antzerako mailaketa duen HPSren aplikazio informatikoa erabili dut toponimo-bilketa honetan. Nik neure datu-basea sortzen denbora

-
12. Horretaz gain, Nerea Mujikaren *Toponimia eta Kartografia: oinarrizko eskuliburua* (2002) oinarri-oinarrian izan dudala ez dago ukatzerik.
 13. Lanetik zehar eskerrak hainbestetan ematen ibiltzearenak koipekeriarekin baino zerikusirik handiagoa du barru-barrutik irteten zaidan sentimentuarekin. Agiritegietan aspalditik gabiltzanok ondo baino hobeto ezagutzen dugu funtzionarioen baten burugogorkeriagatik zenbat denbora gal daitekeen edo zenbat joan-etorri egin behar izaten den; askotan, gainera, datu xixtrin bat baino ez lortzeko. Hortaz, oztoporik gabeko jardunean jendearen adetasuna sentitzen denean, dirutan ordaintzen ez den kategoriakoa dugu laguntza hori, guztiz eskergarria.
 14. Luis de Eleizalderen *Listas alfabéticas de voces toponomásticas vascas* delakoa duzue adibide egokia.
 15. Metodologia globala diodanean, baliabide teknikoek eskaintzen dituzten aukera guztiez ari naiz, eta horien bidez toki-izenen konplexutasun osoa aztertzeaz.
 16. Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzako Mirari Alberdi, Araceli Diaz de Lezana eta, batez ere, Pablo Sagardoyri nire eskerrik beroenak.

alperrik ez ematearren, lehenagotik ezagutzen nuen tresna bera baliatzea ebatzi nuen eta *Acces 97* programa izan da bertako datuak irakurri eta lan egiteko aukera eman didana.

Kartografia¹⁷

Dagokion atalean azalduko den legez, 1: 5.000 eskalako 1995eko maiatzaren hegalditik Bizkaiko Foru Aldundiko Hirigintza Sailekoek papereratu dituztenak izan ditugu esku artean: 62-64, 63-57, 87-8 eta 88-I zenbakidunak, baita interneteko *www.bizkaia.net* datu-basekoak ere: 06264 - 06357 - 08701 - 08808.

Berriemaileek lursailak-eta hobeto ikus zitzaten mapekin batera eskala eta zenbaki bereko 2001eko ortofotorriak ere erabili dira, eta gehienetan lan-tresna paregabea izan da, guztiz gomendagarria, benetan.

Argazkiak¹⁸ eta grabatuak

Zutik dirauten eraiketen argazkiak nik neuk atera ditut (*AE*); lehenak 2002/2003. urteen artean, *Konica TC-X* argazki makinaren laguntzarekin, eta 2004koak *Pentax Optio* digitalaren bidez. Argazki zaharretarako, ostera, anitzak izan dira iturriak: bertakoenak¹⁹, Europistas (*EU*), Gerediaga Elkarte (*GE*), I. Ojangurenen artxiboa (*IO*), Udala (*ZU*) eta, bereziki, Zaldibarko Ilargi Taldearen artxiboa (*LAT*)²⁰.

Prozedurari dagokionez, utzi dizkidaten argazkiak hartuta, *HP Scanjet 3400-C* tresnaren bidez eskaneatu ditut, bereizmen eta tamaina handian gainera. Gero ordenagailuan eurekin lan egiteko *Photoshop 6.0* programaz baliatu naiz.

Orain dela 10 urte *Iurretako liburuan* agertu ziren grabatuen arrakasta ikusita, oraingoan ere sistema bera erabili da, hots, auzo bakoitzaren azalean txertatu dira. Mar-
kos Basterretxea adiskideak egindako lan txukuna eskertzekoa dena, ez dago ukatzerik.

Testuak

Hiru urte hauetan eginiko idazki, txosten eta e-mailei erantsitako artxi-
boak ez dira gutxi izan eta horretarako *Word 2000* programaz jardun dut.

17. Paper zein digitalizaturiko euskarrietan eskuratu ditut. Lehenak landa-lanean erakusteko, eta besteak, etxean ordenagailuaren bitartez handituta, hainbat txikikeriaren bila ibiltzeko.

18. Donostiako Paisajes Españoles delakoaren bulegoan badituzte azken 40 urteotan zerutik ateratako argazkiak, baina erakargarrienak Zaldibarko Udaletxean daude eta horietan eskaneatu ditut. Bilboko *FOAT* deritzonak ez du gauza handirik. Azkenik, *DYCA, S.L.* izenekoak gidetan sartzeko batzuen batzuk atera ditu azken hamarkadan, baina gero nahastu egin dituzte zaharagoak ziren Udaletxeko beste batzuekin, hala ere, artxibatutako artean ez dago bitxikeriarik.

19. Argazki-oinetan izen-deituren inzialak sartu ditut, hots, Mila Arroitaonandia (*MA*), Begoña Asua (*BA*), Andoni Azagirre (*AA*), Balendin Lasuen (*BL*), Laurentzi Maortua (*LM*), Jose Mari Uriarte (*JMU*)...

20. Rafa Iraetaren laguntza funtsezkoa izan zait aukeraketarako. Mila esker.

1.1. IKERKETA EGITEKO URRATSAK²¹

Baliabide teknikoak ezagutu ondoren, azaldu egingo dut, labor-labor bada ere, zer-nolako antolaketa erabili dudana beharrak aurrera egin zezan eta une batzuetan sorturiko eragozpenak zelan ekidin ditudan.

1.1.1. Aurrelana

Lehendabizi agiritegiatar sartzeko karnetak eskuratu nituen eta gerotxoago lekukogaiak izan zitezkeen helbide eta telefonoak nahiz materialak (mapak, ortofotorriak, e.a.). Landa-lana hasi aurretik, Jabetza Erregistroko datuak albat arinen hustea izan zen nire helburua, baina, larunbatetan izan ezik, beste egunetan joateko baimenik ez nuenez gero, bada, Bizkaiko Foru Agiritegi Udal Artxiboko *Dokumentazio Historikoa eta Mendiak eta Konkordiak* atalei ekin nien, baita Durangaldeko Nekazaritza Bulegoko *Mendien Zimpeko Aitorpenei* ere.

1.1.2. Datu-basea

Aurreko informazioaren bidez HSPren aplikazio informatikoaren *Dokumentuetako Toponimoen* fitxategia betetzen ari nintzela, Bizkaiko Probintzia Agiritegi Historikoaren *Hipoteken* liburuak izan ziren nire hurrengo jomuga, baita Bizkaiko Elizaren Historia Agiritegia eta San Andres eliza ere. Horretaz gain, ahozko grabazioen txanda heltzear zegoelako, eta bereziki Zaldibar udalerriko landa-lana egin behar izategatik, 1989an buruturiko toponima-bilketako materialak-eta eskatu nizkion DEIKER institutuari (berriemaielen eta ahozko datuen zerrendak, etab.).

1.1.3. Lehenengo inkestak

Aurreko grabazioak auzoz auzo aukeratutako eta onenak ei ziren berriemaielen kopuru mugatu baten bidez gauzatu nituen (nire zerrendako 001 - 002 - 003 - 004 - 007 - 009 - 010 - 011 - 012 - 013 - 014 - 017 - 018 - 025 - 037 zenbakidunak)²².

Mikrotoponimiari arreta berezirik egiteke eta beste izen garrantzitsuenak batuta, lantxo horixe izan zen hurrengo inkesten oinarria, zeren bertako baserri edo basoen izenen ostean, soro, landa, ortu, e.a. erreskadan etorri zitzaizkidaneta.

1.1.4. Dokumentuetara berriro²³

Hurrengo hilabeteetan Bizkaiko Probintzia Agiritegi Historikoaren *Hipoteka* eta *Notarioen* liburuekin jarraitu nuen eta Zaldibarko Udal eta Peñafiorida Konde-

21. Momentu guztietan laguntzaile izan dudana Inma Eguen euskara teknikari eta langile finari, bada, eskerak, bene-benetan, baita bere ordeztorritako Eduarne Pérez de San Románi ere.

22. B. Lasuen, J. Zalduegi, F. Eiguren, A. Azaguirre, E. Zarrara, J. L. Etxeandia, M. A. Areitioartena, K. Aranzibia, S. Berasaluze, M. A. Maiztegi, J. L. Abarrategi, P. Bildosola, J. M. Azaguirre, J. M. Narbaiza eta E. Iraeta, hain zuzen ere.

23. Datuak agiritegiatetik jaso ez eze, ordenagailuko fitxak bete ere egiten nituen aldi berean.

en Agiritegietan orduren batzuk sartutakoan, Erregistro Zibilera hurbildu nintzen; azken finean Udaletxean bertan zegoen. Lantzean behin opor larregi edo jan zein lo egiteko denbora luzeegia nuela-eta, dokumentu ezkutuen bila aritzea bururatu zitzaidan, Europistas enpresako espedienteak edo Bizkaiko Foru Agiritegian hain misterio-tsua zen Administrazio artxiboa, Bizkaian eta inondik agertzen ez ziren *Ariola* urtegi eta bidearen egitasmoak, Gipuzkoan²⁴.

1.1.5. Landa-lan zabalagoa

Bigarren aldi honetan eginiko inkestak materialei begira antzerakoak izanda ere, ez zuten zerikusirik aurrekoekin. Alde batetik informatzaileen kopuruak gora egin zuen (baserri guztietan izaten ahalegindu nintzen), bestetik katastroaren munduan sartzeak txatalak zehatz-mehatz identifikatzea ekarri zuen, eta ondorioz, norberarenak ez zirenak baztertzea. Hortaz, berriemaileekiko harremanak behin baino gehiagotan emandakoan, inkestaren helburuak aldatu egiten ziren, inkesta orokorrak egiaztapen-inkestak bihurtzen zitzaizkigun eta.

1.1.6. Toponimoen informazio osagarria

Azkeneko hilabeteetan alor bi jorratu nituen bereziki. Alde batetik, leku-izenekin erlazonaturiko argitalpenetan agertu informazioa (egunkari, aldizkari, koarderno, liburu, e.a.), eta bestetik, ahozko kontakizunak (izenen inguruko gorabeherak).

1.1.7. Normatibizazioa

Ikerlanaren azken emaitza izango zen, hots, tratamendu geografiko eta linguistikoa eta fidagarritasun indizea gogoan harturik, Zaldibarko toponimoen kopurua erabaki, non zeuden adierazi eta nola idatzi behar ziren proposatu; baina azken urrats honen nondik norakoak, gerotxoagoko atal batean zehaztuko zaizkizue.

1.2. IDATZIZKO ITURRIAK²⁵

Nahiz eta esku artean erabilitako dokumentazioa askoz zabalagoa izan den, ondoko lerrootan zehazten direnetatik baino ez ditut datuak atera eta aipamen bakoitzaren jatorria jakiteko parentesi artean ipinitako laburdurez baliatu naiz.

24. Detektibe lan honetan aurkitu ez nuen dokumentazio bakarra Durango-Zumarraga trenbidearena izan zen. Juanjo Olaizolaren arabera, galduta omen dago. Dena dela, atzenean eta joan-etorri ugariren ostean, Bizkaiko Foru Agiritegiko Administrazio Artxiboko Herri Lanak eta Garraibideak atalean, plano bat lortu nuen.

25. Fatxadetako idazkiak idatzizko iturritzat hartu ditut eta fitxen zerrenden amaieran ipini, 2004. urtepean; baina horrek ez du esan nahi oraingoak direnik, gaur egunean irakur daitezkeela, baizik. Beste alde batetik, askotan errepikatutako datuak oin-oharretan sartu ditut, *Datu berberak* deritzonaren ostean urteak baino ez txertatuz; hori bai, testuingurua eta grafema berberak izan diren kasuetan, ez besteean.

1.2.1. Bizkaiko Elizaren Historia Agiritegia (BEHA)

Zaldibarko parrokia *San Andres Apostoluaren* izenean agertzen zaigu dokumentuetan eta Agiritegi honetan jarri dioten kodea hauxe da: 43060.

Informazioari dagokionez, Hildakoetan toponimo asko topa dezakegu baserri bakoitzaren hilobia aipatzen delako; Bataio, Konfirmazio eta Ezkontzetan, berriz, ia ez dago leku-izenik. Mikrofilmatutako dokumentuen egoera azpiko oharretan zehaztuko zaizue, sarri-askotan tinta orrialde batetik bestera joan baita.

1.2.1.1. BATAIOAK (BAT)²⁶

- 1864 - 1904 - 9-552. mikrofilmea. 6-I. artxiboa.

1.2.1.2. FABRIKA (FAB)

- Kontuak, Inbentarioak eta Bisitak (1798 - 1958)²⁷ - A-671. mikrofilmea. 4-I. artxiboa.

1.2.1.3. HILDAKOAK (HIL)

- 1582 - 1717²⁸ - 9-553. mikrofilmea. 3-I. artxiboa.
- 1677 - 1799²⁹ - 9-553. mikrofilmea. 3-II. artxiboa.
- 1800 - 1861³⁰ - 9-553. mikrofilmea. 3-III. artxiboa.

1.2.1.4. HAINBAT PAPER (H. Pap.)

- XIX eta XX. mendeko datuak. A-672. mikrofilmea. 6-III. artxiboa.

Bi dira agiri garrantzitsuenak: 1875.eko Vera Cruz kofradian dauden bazkideen zerrenda (VC. Kof.) eta 1973.eko Zaldibarko San Andres Parrokiaren finken zerrenda (Par. Fin.).

1.2.1.5. ORDENANTZAK (ORD)³¹

- Ordenantzak eta beste hainbat gai (1582 - 1868) - A-671. mikrofilmea. 5-V. artxiboa.

26. Garai honetako Ezkontza eta Konfirmazio liburuetan bezalaxe, herriaren izena izan ezik, ez da beste toponimorik topatuko. Beraz, hauxe da salbuespena, zeren 1863ko abenduaren 19tik aurrera erabili beharreko ereduak ez zuen helbidez ezer agintzen, baina Zaldibarko parrokoek idatzi egin zituzten base-rrien izenak.

27. Orri apurtuak eta tinta alderik alde igarota.

28. 1590 eta 1601. urteen artean ezin da daturik jaso, tinta alde batetik bestera joan delako.

29. Urte batzuetako orrialdeetan (1700, 1706, 1720, 1730, 1767) tinta pasatuta egon arren, orokorrean ondo irakur daiteke.

30. 1816tik ia ez da toponimorik agertzen eta 1849tik aurrera tinta batetik bestera joan da.

31. Orrialde gehienetan tinta batetik bestera joan denez gero, ia ezinezkoa da irakurtzea. Beste alde batetik, orrialdeak ipini gabe egoteaz gain, askotan datak ez daude osorik edo atalen baten falta dira.

1.2.1.6. *OSPITALEA (OSP)*

- Kontuak eta Inbentarioa (1829 - 1927)³² - A-672. mikrofilmea. 6-II. artxiboa.

1.2.1.7. *PARROKIA (PAR)*

- Santa Marina ermita (1615 - 1764)³³ - A-671. mikrofilmea. 4-III. artxiboa.

1.2.2. Bizkaiko Foru Agiritegia (BFA)

Agiritegi honetan eman dut denborarik luzeena eta ez da harritzekoa, gordezen den informazio kopurua eta kalitatea aintzakotzat hartzeko modukoa da eta. Gogoratu besterik ez dizuet egingo, Gernikako Batzarretzeko Agiritegiko hainbat eta hainbat fondo ere bertara ekarri zirena. Gabeziei dagokienez, mendeka sailkatuko bagenu, berehalaxe konturatuko ginatke XVI.eko datuen urritasunaz, gainera atal batzuetan, Administrazioan adibidez, katalogatu gabeko dokumentuak ez dira hain gutxi.

1.2.2.1. *ADMINISTRAZIO ARTXIBOA (ADM)*

Esan berri dudan legez, katalogatuta ez egotearen oztopoa ez da txikia; hori bai, bertako teknikariek eginiko inbentarioak sekulako laguntza eskaintzen dio iker-tzaileari. Ikus dezagun, bada, multzo honen azpiatalak zeintzuk diren:

1.2.2.1.1. Gobernua eta Eliz-gaiak (GEG)

Toponimoi buruzko informazio osagarria eskaintzen digute artxibo hauek.

- AJ-0201 / 001 - Hainbat gai (1811).
- AJ-0202 / 001 - Hainbat gai (1810).
- AJ-0220 / 144 - Olaerreaga (1828).
- AJ-0223 / 006 - Olaerreaga (1825).

1.2.2.1.2. Hezkuntza eta Kultura (HEK)³⁴

Auzo eskolak, Maisu-maistrak edo Hainbat gai izeneko ataletan banaturik egon arren, oraindino katalogatu gabeko dokumentuak ditugu; hortaz, etorkizunean beste zenbaki batzuk izan ditzakete.

32. Gehienetan *Montes del Santo Ospital* jarri arren, badira toponimo batzuk.

33. Dokumentuaren egoera negargarria dela-eta, ia ezin da ikusi zer jartzen duen.

34. *Instrucción Pública* izenpean kutxa batzuk topatuko ditugu eta gainera zenbaki ezberdinak izanikoak. Eskerrak Manu Cifuentes teknikaria alboan izan dudana! Sekulako laguntza eskaini dit, bai artxibo honetaz, baita katalogatu gabeko besteei buruz ere. Emandako azalpen eta erraztasun guztiak eskertze-koak dira, benetan.

AUZO ESKOLAK (A.Esk.)

- 1113. kutxa - Eskolarako tresneria (1922-1929).
- 1144. kutxa - Eskolako huts egiteak (1930-1931).
- 1146. kutxa - Eskolako huts egiteak (1927-1928).

HAINBAT GAI (H.Gai)

- 004. kutxa / 009. esp. - Emeteria Mugerzak eskatutako diru-laguntza (1921).
- 004. kutxa / 010. esp. - Ciriaco de la Peñak eskatutako diru-laguntza (1922).
- 004. kutxa / 011. esp. - Valeriana Villanuevak eskatutako diru-laguntza (1919).
- 004. kutxa / 012. esp. - Zaldibarko eskola partikularra (1922).
- 1077. kutxa / 045. esp. - Ramon Vidalen tresneria eskatzeko idazkia (1927).

1.2.2.1.3. Herri Lanak eta Garraiobideak (HLG)

Multzo honetako artxiborik emankorrena da honako hau, duda-muda barik. Idatzizko datuetan agertzen zaizkigun espedienteek ez ezik, planoek ere oso informazio baliagarria dakarkigute.

- AT-0021 / 001 - Bideak (1775).
- AT-0306 / 006 - Urkiola eta Ermuko bideak eraikitzeke espedienteak (1854).
- AT-0316 / 015 - Arteaga iturria (1901).
- AT-0317 / 023 - Bañerazarreko bidea konpontzeko eskaera (1877).
- AT-0320 / 014 - Ereñaga-Bañerazarra bide konponketa (1870).
- AT-0325 / 010 - Durango-Ermua errepidea (1869).
- AT-0325 / 012 - Urkiola eta Ermuko errepidearen Berrizko bide-adarra (1878).
- AT-0328 / 024 - Bañerazarrerako bidea (1889).
- AT-0328 / 031 - Olaerreaga errota (1861).
- AT-0366 / 029 - Berriz eta Zaldibarren arteko bide berria (1859).
- AT-0369 / 020 - Auzo bideak (1854-1856).
- AGV-DC-0820 / 03 - Kaleak asfaltatzea (1971/72).
- AGV-DC-3067 / 09 - Kaleak asfaltatzea (1967).

ERREPIDEAK (Err.)

- 248. kutxa - Zaldua - Biritxinaga errepidea (1901).
- 249. kutxa - Zaldua - Zaldibar errepidea (1904).

SUSTAPENA I (Sus.)

- 523. kar. / 043. zk. - Errepideak (1919).
- 538. kar. / 451. zk. - Sociedad Eléctrica Elgueta (1919).
- 555. kar. / 115. zk. - Electra Elorriana (1920).

SUSTAPENA II (Sus.)

- 604. kar. / 224. zk. - Inguruko horma eta atezaindegia (1922).
- 604. kar. / 597. zk. - Bañerazarra zoroetxe bihurtzea (1922).
- 634. kar. / 486. zk. - Kaperaren pinturak (1923).
- 635. kar. / 510. zk. - Parkeko lanak (1923).
- 635. kar. / 492. zk. - Aurrenengo gaixoak (1923).
- 635. kar. / 493. zk. - Bainuontziak (1923).

- 635. kar. / 500. zk. - Bañazarreko zoladura (1923).
- 635. kar. / 502. zk. - Txatarra (1923).

TRENBIDE ETA TRANBIAK (Tr.)

- 1614. kar. - Durango-Zumarraga trenbidea (1886).

1.2.2.1.4. Lehen Sektorea, Industria eta Merkataritza (LIM)

Ekarpen handirik egiten ez badu ere, badira kontuan hartu beharreko zenbait xehetasun.

- AX-0285 / 03 - Mintegiak (1897).
- AX-0337 / 03 - Luzar (1933).
- AX-0372 / 01 - Bizinaibeletxe (1932).
- AX-0381 / 04 - Garitazelaia (1932).
- AX-0407 / 20 - Gazagaotsoena (1936).
- AX-0409 / 01 - Garitagoitia (1936).
- AX-0410 / 02 - Garitaonandia (1929).

MENDIAK (Men.)

Liburu mardul honetan Zaldibarko datu nagusienak 1804ko ekainaren 15eko zerrendatxoan aurkituko ditugu; alde batetik, *Monttes Comunes* eta bestetik, *Monttes de Particulares* tituluaren barruan. Dena dela, 1791ko maiatzaren 22an ere hiru leku-izen aipatzen dira.

1.2.2.1.5. Ogasuna eta Estadistikak (OGE)³⁵

Zergen zerrendetako grafietan gorabehera handiak izanagatik, toki-izenen ondoan jabeen izenak etortzeak izugarritzko aukera ematen du katastroko datuekin bat egin eta toponimoen kokalekua zehazteko.

- AH-0007 / 00 - Zergak. 1922ko zerrenda.
- AH-0031 / 00 - Zergak. 1926ko zerrenda.
- AH-0054 / 00 - Zergak. 1930ko zerrenda.
- AH-0068 / 00 - Zergak. 1932ko zerrenda.
- AH-0086 / 00 - Zergak. 1935ko zerrenda.

FOGERAZIOAK (Fog.)

Ezaguna den legez, gai honetaz badira argitaratutako lan garrantzitsu bi: bata J. Kerexetarena³⁶, eta bestea, A. Irigoienena³⁷. Hala eta guztiz ere, nik neuk jatorrizko dokumentuetara jotzea hobetsi dut. 8, 9 eta 10. erregistroetan daturik aurkitu ez arren, ondokoetatik atera ahal izan dut honelako lanetan aipatu gabe ezin utz daitekeen zehaztasun handiko informazioa:

- 1704 - 1. er. / 231, 232, 233 eta 234. orr.

35. Datuak behin eta berriro errepikatzen direla-eta, ez ditut urte guztietakoak kontuan hartu; lehenengoa, atzena eta tarteko batzuk baizik.

36. *Fogueraciones de Bizkaia del Siglo XVIII*. Labayru Ikastegia - BBK. Bilbo, 1992.

37. *Nombres de familia y oicónimos en las fogueraciones de Bizkaia de los siglos XVII y XVIII*. Bizkaiko Batzar Nagusiak. CD-ROM. Bilbo, 1998.

- 1745 - 2. er. / 184, 185, 186, 187 eta 188. orr.
- 1796 - 5. er. / 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201 eta 202. orr.
- 1798 - 6. er. / 428, 429, 430, 431 eta 432. orr. (1704an egindakoaren gehigarria).

1.2.2.1.6. Udal Erregimena eta Hirigintza (UEH)

XX. mendean eraikitako etxe, lantegi eta kale berriek aldaketa eragin zuten hirigunearen itxuran. Dokumentu hauen bidez soloei gertaturiko ordezkatzeko hori eza-gut daiteke.

- AR-1048 / 05 - Mendietan izandako kalteak (1925).
- AR-1078 / 08 - Ermua eta Zaldibar udalerrien arteko gatazka (1904).
- AR-4445 / 02 - Iburrerrika (1973).
- AR-4522 / 03 - Bekoetxe iturria (1972).
- AR-4527 / 01 - P.G.O.U. (1972).
- AR-4537 / 01 - Arteagasolo (1972).
- AR-4538 / 01 - Garitazelaia (1977).
- AR-4538 / 04 - Zaldusolo (1968).
- AR-4560 / 03 - Ze arrasolo (1979).
- AR-4615 / 01 - Ze arrasolo (1980).
- AR-4616 / 02 - Zaldibarko herrigunea zedarritzeko egitasmoa (1980).
- AR-4635 / 01 - Ze arrasolo (1981).
- AR-4688 / 15 - Kaleak (1983).
- AR-4745 / 08 - Futbol-zelaia (1985).

1.2.2.2. JUDIZIO ARTXIBOA (JUD)

XVII, XVIII eta XIX. mendeetako agiriak aztertu ditut, Korrejimenduaren artxibokoak hain zuzen ere (Kor.), eta aberasgarrienak ondoko hauek begitandu zaizkit:

- JCB-0200 / 023 - Bentaren errentamendu-eskritura (1657).
- JCB-0200 / 099 - Katikaren errentamendu-eskritura (1657).
- JCB-0200 / 100 - Bentaren errentaren ordain-agiria (1657).
- JCR-0094 / 031 - Naparkoa errota (1809).
- JCR-0104 / 055 - Zaldibar eta Ermuaren arteko mugarritzeak (1847).
- JCR-0330 / 018 - Vicente Ramón Arteagakoaren ondasunen inbentarioa (1830).
- JCR-0728 / 002 - Lapurren aurkako epaiketak (1799)³⁸.
- JCR-0752 / 003 - Juan Ugartekoa, Bernardino Ganbokoa eta beste batzuen aurkako auzia (1688).
- JCR-0898 / 008 - Domingo Lasuen Azpikoak bultzaturiko oinordetzari buruzko autoak (1763).
- JCR-0988 / 024 - Pedro Ibañez Legizamongoak Zaldibarko Patronatua lortzeko eskaera (1653).
- JCR-1128 / 013 - Zaldia Elizatean dauden elizako ondasunen salmenta (1800).
- JCR-2702 / 193 - Ermuak Eitzagako biztanleak soldadutzara deitzeagatik sortutako auzia (1771).
- JCR-3693 / 005 - P. Gisasola Areitio anaien aurka errentaren dirua dela-eta (1879).

38. Datu berberak: JCR-0728 / 012.

- JCR-4054 / 009 - Domingo Arrigorrietaoaren aurkako autoa agindu bat betetzen ez uzteagatik (1650).

1.2.2.3. ZALDIBARKO UDAL AGIRITEGIA (ZUA)

Zaldibarko dokumenturik zaharrenen jatorrizko ale gehienak agiritegi honetan gordetzen dira, baina udaletxean ere ikus daitezke, fotokopiatuak eta sailkaturik baitaude. Hona hemen euren zenbakiak: C-001, C-002, C-003, C-004, C-006, C-014, C-015, C-016, C-017, C-018, C-019, C-020, C-022.

Nahiz eta artxibaturik dauden dokumentu hauek goitik behera hustu ditudan, ondoko zerrendetan informazioa eskainitakoak baino ez dizkizuet jarriko.

1.2.2.3.1. Dokumentazio historikoa (1497 - 1695) (Dok. His.)³⁹

C-001 zenbakiko paper-sorta. 5 espediente dira guztira.

- 1 / 1 Arreglo con M. Areitio en un pleito sobre daños en caminos (1597).
- 1 / 2 Licencia concedida a Pedro de Tellaiche para sacar piedra para hacer una casa (1562).
- 1 / 3 Visita de los términos y mojones de Zaldua (1563)⁴⁰.
- 1 / 4 Censo a favor del cabildo eclesiástico de Zaldua y memoria de Juan Abad de Uruburu (1640).
- 1 / 5 Arreglo con M.Cutuneguieta en el pleito sobre el sel de Zabaleta⁴¹.

1.2.2.3.2. Dokumentazio historikoa (1500 - 1737) (Dok. His.)⁴²

C-002 zenbakiko paper-sorta. 10 espediente dira guztira.

- 2 / 1 Censos contra Anteiglesias y cartas de pago de censos (1651 - 1752).
- 2 / 2 Escritura de venta de un castañal en Ariola (1582).
- 2 / 3 Instrucciones para un pleito sobre montes (1578)⁴³.
- 2 / 5 Requerimientos para sacar traslado de unas ordenanzas de montes (1566).
- 2 / 8 Apeo de los términos de Zaldibar (1597)⁴⁴.
- 2 / 10 Acuerdo entre el concejo de Ermua, y J. Ruiz de Olaechea y Lope de Eizaga sobre propiedades (1462)⁴⁵.

1.2.2.3.3. Dokumentazio historikoa (1600 - 1797) (Dok. His.)⁴⁶

C-003 zenbakiko paper-sorta. 112 espediente dira guztira.

39. Parentesi artean marra batek banatutako zenbaki bi erabiliko dira, adibidez, 1 / 3: Lehenengoa zein paper-sortatakoa den adierazteko (C-001ekoa, kasu honetan) eta bigarrena, multzo horren barruan espedienteak zein zenbaki duen jakiteko (3. a).

40. Goiko aldean, eskumako ertzean, zati bat falta zaio dokumentuari.

41. Orokorrez usteldu samar dago eta gaineko aldean zati bat falta zaio.

42. Ik. 35. oin-oharra.

43. Orriak falta zaizkio dokumentu honi, amaitzeke dago.

44. Zati handia falta zaio. Ia datu berberak ematen dizkigun 1 / 3 dokumentu historikoa egoera hobean duzue.

45. Berbak ezin dira ondo ikusi, beheko aldea ilun samarra dago eta.

46. Ik. 35. oin-oharra.

- 3 / 4 Censo de 50 ducados de vellón otorgado por la Anteiglesia de Zaldua en favor de la capellanía fundada por Juan de Guezala (1785).
- 3 / 6 Dictamen sobre dar poder para participar en un pleito con el Marqués de Santa Cruz sobre el término de Ubiroch (1786).
- 3 / 8 Escrito de Ermua sobre sus derechos en los montes de la Merindad.
- 3 / 9 Dictamen respecto a los derechos sobre el monte Berrenguren (1703).
- 3 / 11 Censo de 300 ducados de Zaldua a favor de Fco de Gazaga Ochoena (1794).
- 3 / 16 Escritura de arriendo de cuatro estados de terreno junto a la casería y ferrería de Olaerreaga, otorgada por el Conde de Peñafiorida en favor de Zaldua (1771).
- 3 / 18 Decreto de la Villa de Ermua sobre una queja de Zaldua por haber llamado al ayuntamiento para la elección de soldados a los habitantes de algunas caserías de la Anteiglesia (1771).
- 3 / 23 Escritura de censo de 50 ducados otorgado por la Anteiglesia de Zaldua a favor de Adrián de Bastarrita, vecino de Elorrio (1699).
- 3 / 24 Licencia para cortar argoma pedida por J. Oguiça, vecino de Elorrio a la Anteiglesia de Zaldua (1660).
- 3 / 25 Declaración de Domingo... reconociendo haber adquirido un manzanal en Zaldua para el pago de repartimientos (1714).
- 3 / 26 Acuerdo de Zaldua sobre el peritaje del monte Cortacho (1660).
- 3 / 28 Carta de pago de 908 reales otorgada por Gabriel de Mendiola a favor de la Anteiglesia de Zaldua (1734).
- 3 / 33 Declaraciones de bienes de particulares (17...).
- 3 / 34 Sentencia arbitraria en el pleito que mantienen la Merindad de Durango y la Villa de Ermua sobre jurisdicción (1544).
- 3 / 35 Declaración sobre unas propiedades de Fco Antonio de Bustindui y de la Anteiglesia de Zaldua (1771).
- 3 / 42 Mandamiento para que se reparen algunos puentes y caminos (1732).
- 3 / 49 Escritura de obligación de construir una casa para la provisión de abastos en Zaldua, otorgada por Juan de Lasuen (1734).
- 3 / 50 Auto del teniente corregidor de la Merindad de Durango notificando un acuerdo de las Anteiglesias de Zaldua y Berriz que prohíbe esquilmar castaños (1659).
- 3 / 52 Escritura de censo de 100 ducados otorgada por Domingo y Martín de Gainaga en favor de Pedro de Bicinay (1638).
- 3 / 53 Pedimientos derivados de la reclamación judicial de cantidades hecha por J. Bautista de Agirre, cura de Zaldua, contra esta Anteiglesia (1660).
- 3 / 54-55 Petición de Diego de Barrundia sobre reparaciones en el camino de Ariola y respuesta del fiel síndico de Zaldua (1655).
- 3 / 60 Dictamen sobre la obligación del dueño de la casa Solozauaz azpicoa de cubrir el puesto de fiel síndico en Zaldua (1772).
- 3 / 61 Escritura de apeo entre Zaldua y Mallabia (1646).
- 3 / 62 Escritura de censo otorgada por la Anteiglesia de Zaldua a favor de Domingo de Carriate (1640).
- 3 / 63 Escritura de censo otorgada a favor de M. Ruiz de Arguinzoniz para reparos en la iglesia de Berriz (1649).
- 3 / 64 Escritura de censo de 100 ducados otorgada por la Anteiglesia de Zaldua a favor de su iglesia de San Andrés (1649).

- 3 / 66 Escritura de censo de 2900 reales otorgada por la Anteiglesia de Zaldua en favor de la capellanía fundada por Cristobal Martin Ursaustegui (1779).
- 3 / 67 Escritura de censo de 233 ducados de vellón otorgada por la Anteiglesia de Zaldua a favor de A. Manuel y Maria de Arteaga Lebario (1781)⁴⁷.
- 3 / 69 Dictamen dado a petición de la Anteiglesia de Zaldua sobre la obligación de los vecinos de Eizaga de participar en los cargos concejiles (1772).
- 3 / 73 Certificación de los curas de Zaldua sobre el estado de ruina de su iglesia (1772).
- 3 / 74 Escritura de permuta de heredades entre la Anteiglesia de Zaldua y Bautista de Solozabal (1753).
- 3 / 75 Tasación de las porciones de tierra comunales apropiadas por vecinos de Zaldua (1809).
- 3 / 76 Escritura de venta de la casa de Padura otorgada por Valerio de Garitaonandia a favor de la Anteiglesia de Zaldua (1861).
- 3 / 77 Escritura de venta de una heredad de Ariolabarrena otorgada por la Anteiglesia de Zaldua a favor de Juan de Egiguren (1753).
- 3 / 80 Escritura de venta de la casería de Padura otorgada a favor de la Anteiglesia de Zaldua (1734).
- 3 / 81 Escritura de censo de 100 ducados otorgada por la Anteiglesia de Zaldua a favor del capitán Juan Bautista de Echabarría (1680).
- 3 / 86 Reclamación de varias cantidades hecha por Juan de Oguiza Elexalde a la Anteiglesia de Zaldua como dueña de la casería de Padura (1734).
- 3 / 92 Escritura de venta del monte Eldurain otorgada por Juan de Jainaga en favor de Juan Bautista de Asua (1721).
- 3 / 94 Licencia concedida por la Anteiglesia de Zaldua a la iglesia de Eibar para hacer una calera (1648).
- 3 / 95 Concordia entre la Anteiglesia de Zaldua y los herederos de Cristobal Perez de Ibarra sobre el monte Municola Corta (1628).
- 3 / 96 Expediente de las obras de carpintería de las iglesia de Zaldua (1615).
- 3 / 97 Escritura de arrendamiento de fincas (1618).
- 3 / 98 Información sobre la razón de que la Anteiglesia de Zaldua no haya reparado los caminos que van hacia Durango (1780).
- 3 / 99 Escritura de censo de 180 ducados de vellón otorgada por la ateiglesia de Zaldua a favor de la capellenía fundada por Juan de Insausti (1785).
- 3 / 103 Declaración pericial presentada por S. Esteban de Enparan sobre el terreno que está en litigio entre Zaldua y Ermua (1783).
- 3 / 104 Carta de pago de 1800 reales de vellón otorgada por Tomas de Aldazabal a favor de la Anteiglesia de Zaldua (1734).
- 3 / 109 Declaraciones hechas en virtud de una paulina ganada por Zaldua sobre sus términos (1641).
- 3 / 110 Carta de pago otorgada por Martin de Zaldibar a favor de la Anteiglesia de Zaldua (1630).
- 3 / 111 Inventario de los papeles de la Anteiglesia de Zaldua entregados por el fiel Pedro de Garitaonandia a su sucesor Juan de Alday (1642).
- 3 / 112 Licencia pedida por Juan de Lucas a la Anteiglesia de Zaldua para cerrar un pedazo de tierra (1642).

47. 3 / 66. espedienteko baserri gehien izenak errepikatuta daude hemen.

1.2.2.3.4. Dokumentazio historikoa (1721 - 1738) (Dok. His)⁴⁸

C-004 zenbakiko paper-sorta. 6 espediente dira guztira.

- 4 / 4 Reparto para el sostenimiento de tropas (1813 - 1890).

1.2.2.3.5. Mendiak eta Konkordiak (Men. Kon.)⁴⁹

C-006 zenbakiko paper-sorta. 96 espediente dira guztira.

- 6 / 1 Memorial del pleito intentado por la Villa de Ermua contra el inquilino de la casa de Olaechea o Municola sobre el uso y aprovechamiento de varios montes, erección de una casa para venta o taberna y otras cosas (1771).
- 6 / 2 Peritaje y tasación de varios terrenos concejiles de Zaldúa hecha por Juan Martín de Ojanguren (1811).
- 6 / 3 Concordia y amojonamiento de montes entre la Villa de Elorrio y las Anteiglesias de San Agustín de Echevarría y Zaldúa (1598).
- 6 / 4 Pleito mantenido por Fdo Hurtado de Zaldibar contra Juan de Oronco inquilino de la Casería de Monicola sobre la paga de la décima de sus frutos (1605)⁵⁰.
- 6 / 5 Apeo de mojones entre la Villa de Elgeta y la Anteiglesia de Zaldúa (1662).
- 6 / 6 Testimonio de las partidas de gastos de los pleitos de la Anteiglesia de Zaldúa con la Villa de Ermua dados por el fiel (1792).
- 6 / 7 Escrito de la Anteiglesia de Zaldúa a la de Mallabia solicitando su ayuda frente al pleito con la Villa de Ermua (1772).
- 6 / 8 Requerimiento de la Anteiglesia de Zaldúa a Domingo de Jainaga, para que restituya unos árboles que tiene ocupados (17...).
- 6 / 9 Escritura de convenio entre la Anteiglesia de Zaldúa y los tutores de los hijos menores de M^a Bautista de Erleta sobre robles en el termino de Zelazarreta (1775).
- 6 / 11 Sentencias del Corregidor de Bizkaia en el pleito que mantiene la Anteiglesia de Zaldúa contra Juan Bautista de Vildosola y Manuela de Arancibia sobre la declaración del ejido común de Ansola (1744).
- 6 / 12 Escritura de poder otorgada por la Anteiglesia de Zaldúa a favor de Miguel de Jainaga para el seguimiento del pleito que mantiene con la Villa de Ermua (1772).
- 6 / 15 Dictamen sobre un conflicto surgido con el rematante de varias cargas de hoja y broza de los montes comunales de Zaldúa (1792).
- 6 / 16 Actos sumariales en averiguación de las personas que han sacado piedra del termino de Olerreaga y han reparado algunos caminos (1777).
- 6 / 17 Alegato del Conde de Mora y la Anteiglesia de Zaldúa en el pleito con la Villa de Ermua sobre los derechos de aprovechamiento de la casa de Olaechea (17...).
- 6 / 18 Escritura de poder otorgada por la Anteiglesia de Zaldúa en favor del fiel Domingo de Lasuen para seguir el pleito sobre la propiedad de un terreno en Eizaga (1791).

48. Ik. 35. oin-oharra.

49. Ik. 35. oin-oharra.

50. Orban ugari ditu dokumentuak.

- 6 / 20 Escritura de poder otorgada por el Conde de Peñaforida a favor de Bartolome de Arriui para participar en los pleitos que mantienen Zaldua y Ermua (1772).
- 6 / 23 Escritura de convenio entre el Marques de Sta Cruz y la Anteiglesia de Zaldua sobre unos castaños plantados en Ariola (1789).
- 6 / 25 Requerimiento de Pedro de Mendibar y Ramon de Arguiarro para que la Anteiglesia de Zaldua compre el monte Celaizarreta (1776).
- 6 / 26 Peritaje y tasación del monte Ubiroch (1770).
- 6 / 27 Escritura de venta de dos porciones de árboles en el termino de Saiarri (1756).
- 6 / 28 Alegato de la Villa de Ermua en el pleito con Zaldua (17...)⁵¹.
- 6 / 29 Memorial en el pleito entre Zaldua y Ermua por jurisdicciones (17...).
- 6 / 31 Alegatos en el pleito entre Zaldua y Ermua por jurisdicciones (1778).
- 6 / 32 Dictamen sobre un conflicto surgido con el rematante de varias cargas de hoja y broza de los montes comunales de Zaldua (1792)⁵².
- 6 / 33 Dictamen sobre los pleitos que mantiene la Anteiglesia de Zaldua sobre el término de Municola (1771).
- 6 / 35 Peritaje y tasación de varias tierras concejiles apropiadas por varios vecinos (1789).
- 6 / 38 Escritura de remate y venta de arboles viejos de los montes de Zaldua para redimir varios censos (1808).
- 6 / 39 Peritaje y tasación de un terreno en Indoleta (1809).
- 6 / 40 Petición de la Villa de Ermua y autos sobre el cumplimiento de la sentencia dictada en el pleito con Zaldua (1810).
- 6 / 41 Bases para resolver el problema planteado por algunos vecinos de Zaldua al cerrar algunos terrenos comunales (1855).
- 6 / 44 Escritura otorgada por Juan de Cearza y Domenza de Aranguren apartándose del pleito por la propiedad de la mitad de la casa de Aranguren (1631).
- 6 / 46 Denuncia contra Martin de Aramburu por haber plantado algunos árboles en términos concejiles de la Anteiglesia de Zaldua (1784).
- 6 / 47 Sentencia en el pleito mantenido por la Anteiglesia de Zaldua y el Conde de Mora contra la Villa de Ermua (1784).
- 6 / 48 Sentencia en el pleito mantenido por la Merindad de Durango contra la Villa de Ermua sobre la jurisdicción en Olachea (1586).
- 6 / 50 Petición de la Anteiglesia de Zaldua en el pleito con la Villa de Ermua sobre jurisdicción (17...).
- 6 / 51 Petición del Marques de Santa Cruz en el pleito con la Anteiglesia de Zaldua (17...).
- 6 / 53 Memorial del pleito mantenido por la Anteiglesia de Zaldua con la Villa de Ermua sobre la jurisdicción de unos terrenos (1778)⁵³.
- 6 / 59 Consulta efectuada por la Anteiglesia de Zaldua sobre la propiedad de los montes plantados por particulares (1851).

51. Orriak falta zaizkio, amaitu gabeko dokumentua.

52. 6 / 15. espedientea dokumentu berbera da.

53. Toponimoak behin eta berrero errepikatzen dira.

- 6 / 60 Auto del Juzgado de Primera Instancia declarando a Manuel Benito Argaña como dueño de un monte en el término de Zelayzarreta (1849).
- 6 / 64 Sentencia en el juicio que mantenían la Anteiglesia de Zaldua y la Villa de Ermua sobre posesión de varios montes y la construcción de una taberna (17...).
- 6 / 66 Requerimiento para que la Anteiglesia de Zaldua acuda a la compra del monte Zelaizarreta (1777).
- 6 / 68 Declaración de los patronos de la capellanía fundada por Catalina Ruiz de Muchera reconociendo ser dueños de la casería de Zaldueguigoitia a efecto de repartimientos concejiles (1714).
- 6 / 69 Acta del remate hecho contra los bienes de Martín de Aranguren (1674).
- 6 / 70 Repartimiento entre las caserías de la Anteiglesia de Zaldua (1708).
- 6 / 72 Autos por la protesta de la Anteiglesia de Zaldua contra acuerdos de la de Berriz concediendo licencias para sacar piedra y arena del termino de Areazu (1604)⁵⁴.
- 6 / 74 Apeo de un camino entre Berriz y Zaldua (159...).
- 6 / 75 Expediente tramitado por la Anteiglesia de Zaldua para vende sus bienes concejiles con el fin de hacer frente a su deuda (1821).
- 6 / 76 Dictamen en respuesta a una consulta planteada por la Anteiglesia de Zaldua sobre árboles plantados en terrenos comunales.
- 6 / 78 Tasación del monte Amezorbe (1811).
- 6 / 80 Carta de poder otorgada por el dueño de la casería Solozabalganecoa poniendo un sustituto para cumplir el oficio de fiel sindico (1828).
- 6 / 81 Copia de un censo otorgado en 1821 por Francisco de Arriaga a favor favor de la anteiglesia de Zaldua (1824).
- 6 / 85 Tasación de árboles en la Anteiglesia de Zaldua (1849).
- 6 / 87 Certificación de algunos mojones en la Anteiglesia de Zaldua (1847).
- 6 / 88 Dictamen en respuesta a una consulta de la Anteiglesia de Zaldua sobre los pertenecidos propios y comunales de la casería de Eizaga (18...).
- 6 / 90 Expediente sobre la posesión por parte de la Anteiglesia de Zaldua del castañal de Eldurain (1653).
- 6 / 92 Carta del Marques de Valdespina y de Jose Ignacio de Treviño a la Anteiglesia de Zaldua sobre fijación de una mojonera (1821).
- 6 / 94 Expediente y escrituras sobre el conflicto surgido en Zaldua con algunos vecinos y el Conde de Peñaflorida por la venta de algunos terrenos (1852).
- 6 / 96 Actas de juicios de paz celebrados en la Anteiglesia de Zaldua (1842).

1.2.2.3.6. Udalaren adiskidetze-egintza eta akta liburua (1852 - 1873)

C-013 zenbakiko paper-sorta. Kutxa honetan badira aktetatik kanpo beste zenbait dokumentu ere, hala nola, *Hauteskunde Erroldak* eta horrexetatik jarri dizuet ondoko multzotik bereizia. Edozelan ere, ez dut leku-izen askorik topatu.

1.2.2.3.7. Udalaren Akta Liburuak (Ak. Lib.)

Batutako toponimoen jatorria zehatzago jakin dadin beharrezkoa iruditu zait akten eguna eta hilea parentesi arteko informazioan sartzea.

⁵⁴. Azpiko aldea deseginda dago.

- C-014 zenbakiko paper-sorta (1849 - 1880).
- C-015 zenbakiko paper-sorta (1883 - 1891).
- C-016 zenbakiko paper-sorta (1901 - 1914).
- C-017 zenbakiko paper-sorta (1914 - 1922).
- C-018 zenbakiko paper-sorta (1922 - 1929).
- C-019 zenbakiko paper-sorta (1929 - 1933).
- C-020 zenbakiko paper-sorta (1933 - 1937)⁵⁵.
- C-022 zenbakiko paper-sorta (1930 - 1931).

1.2.2.3.8. Kontu Liburuak (Kon. Lib.)⁵⁶

Udal Kontuez jarduten dute liburu hauek. Dena dela, bada salbuespenik, C-038 zenbakidunak ohiko liburu ez gain, ermiten kontuak ere gordetzen ditu (San Martin eta Santiagorenak, hain zuzen ere) Bestaldetik, liburu gehienetan ez dira orrialdeen zenbakiak idazten eta horrexegatik jarri dizkizuet eguna eta hilea, akta liburuetan legez.

- C-037 zenbakiko paper-sorta (1715 - 1758).
- C-038 zenbakiko paper-sorta (1564 - 1783)⁵⁷.
- C-039 zenbakiko paper-sorta (1790 - 1829)⁵⁸.
- C-040 zenbakiko paper-sorta (1830 - 1881).
- C-041 zenbakiko paper-sorta (1753 - 1808)⁵⁹.
- C-042 zenbakiko paper-sorta (1881 - 1889).
- C-043 zenbakiko paper-sorta (1889 - 1894).
- C-044 zenbakiko paper-sorta (1894 - 1900).
- C-045 zenbakiko paper-sorta (1901 - 1905).
- C-046 zenbakiko paper-sorta (1906 - 1910).
- C-047 zenbakiko paper-sorta (1911 - 1915).
- C-048 zenbakiko paper-sorta (1916 - 1921).
- C-049 zenbakiko paper-sorta (1922 - 1924).
- C-050 zenbakiko paper-sorta (1925 - 1926).
- C-051 zenbakiko paper-sorta (1927 - 1928).
- C-052 zenbakiko paper-sorta (1929 - 1930).
- C-053 zenbakiko paper-sorta (1931 - 1932).
- C-054 zenbakiko paper-sorta (1933 - 1934).
- C-055 zenbakiko paper-sorta (1935 - 1936).
- C-056 zenbakiko paper-sorta (1937 - 1939).
- C-057 zenbakiko paper-sorta (1940).

55. 1937ko apirilaren 21eko akta euskara hutsez idatzi zuten, geratzen den bakarra da, gainera.

56. Udal Aurrekontuekin (C-033, C-034, C-035, C-036) erkatuz gero, askoz datu zehatzagoak datozkigu Kontu Liburuetan eta horrexegatik erabili ditut azken hauek.

57. Egoera txarrean egoteaz gain, ez dute orrialderik jartzen. Udal Kontuak liburu bi dira: 1615 - 1637 eta 1664 - 1715 (2), azken honek eskumako aldean zatiak falta ditu. Ermitenak egoera negargarrian daude eta oso gaitza da irakurtzea: San Martin de Zaldua (1564 - 1764) izenekoa (3), adibidez, azpitik deseginda eta zuloz josita dago eta azken orriak desagertuta; Santiago de Gazaga (1617 - 1649) (4), berriaz, aurreko arazoez gainera, tinta hain argi egoteagatik ez dago ezer ikusterik. Beste alde batetik, mulzorik osatzen ez duten zenbait paper ditugu (5).

58. XVIII.eko Fogeraioen antzeko garrantzia du liburu honetan agertzen den 1810eko baserrien zerrendak, oinarritzat hartu baitzuten hurrengo urteetan eginiko hainbat eta hainbat zerga banaketetan.

59. Liburu bi: 1758 - 1786 (1) eta 1787 - 1808 (2) eta hainbat paper aurki daitezke kutxan.

1.2.2.3.9. Kontribuzio eta hautameneren espedienteak (Kont.)⁶⁰

C-064 zenbakiko paper-sorta (1889 - 1914). Eitzaga, Olaerreaga eta Padura tabernei buruzko erremate, kontratu eta epaiketak dakarzkigute paper hauek.

1.2.2.3.10. Banaketak (Ban.)

Baserri bakoitzak zenbat ordaindu behar zuen jakiteko ateratako zerrendak dira eta toponimoak oso errepikatuta daude. Bigarreanean baserriak ez ezik, basoen izenak ere irakur daitezke.

- C-066 zenbakiko paper-sorta (1854 - 1933).
- C-067 zenbakiko paper-sorta (1938 - 1940)⁶¹.

1.2.2.3.11. Hauteskundeak (Haut.)

Diputatu eta senatari izateko aktetan elizatearen izena behin eta berriro etortzen zaigu begietara, besterik ez. Bigarren multzoan, berriz, *Dirección General del Instituto Geográfico Catastral y de Estadística* (1931) delakoak argitaratutako zerrendetan, *camino vecinal, carretera, casco del barrio, caserío, despoblado...* eta antzeko generikoetatik at, badira toponimoren batzuk, baina oso txarto idatzita.

- C-078 zenbakiko paper-sorta (1869 - 1931).
- C-079 zenbakiko paper-sorta (1907 - 1935)⁶².

1.2.2.3.12. Soldadutzarako zerrendak (Sol.)

Auzoen izenak baino ez dira agertzen eta ez urte guztietan.

- C-080 zenbakiko paper-sorta (1876 - 1927).
- C-081 zenbakiko paper-sorta (1929 - 1940).

1.2.2.3.13. Udal lanak (Ud. Lan.)

C-084 zenbakiko paper-sorta (XIX. mendea)⁶³. Datu ugari eskaintzen dituzte bertako paper multzoek, hala ere, ez daude urtez urte ordenatuta.

1.2.2.3.14. Urak (Ur.)

C-085 zenbakiko paper-sorta. Bakarrean agertzen bazaizkigu ere, zenbait espediente topa ditzakegu barruan:

60. Hona hemen erremateen aktetan erabiltzen zuten formula: "En la Anteiglesia de Zaldúa a primero de Diciembre de mil novecientos uno, conforme los anuncios de su razon se reunion el Ayuntamiento al son de la campana tanida, según uso y costumbre bajo la presidencia del Sñ Alcalde".

61. Marra batek banaturiko bi zenbakik zehaztuko dute jatorria, 67 / 99 esaterako; lehenak zein paper-sortari dagokion adieraziko du (C-067) eta bigarrenak dokumentuaren barruko ordena, hots, 99. toponimoa.

62. Besteak beste, *Jefatura Superior de Estadística (Renovación total del Censo)* izenpekoak akatsez jositako zerrendak ditugu, urteren batzuetakoak (1925, 1928, 1930, 1934, ...) gainera. Hona hemen 1930eko leku-izen batzuk: *Arrimendi, Castipena, Gargamendia, Gaticia, Guencolar, Olarreara, Susar, Urrizar, Zaldigote, Zunicaras...*

63. Paper askoren artean badira XVIII. mendeko daturen batzuk ere.

- Agirresakoneko iturburua (1924 - 1933).
- Hodi orokorrari egindako kalteak (1933 - 1934).
- Urizarburu, Urizargoxena eta Katika iturburuak (1927).
- Okaniturriko urengatik C. Olea eta Zaldibarko Udalak izandako epaiketak (1906).

1.2.2.3.15. Bainuetxea (Bai.)

Eskrituren aipamenak datoz eta beste bitxikeriaren batzuk ere bai.

- C-086 zenbakiko paper-sorta (1926 - 1956).
- C-087 zenbakiko paper-sorta (1922 - 1940).
- C-088 zenbakiko paper-sorta (1924 - 1959).

1.2.2.3.16. Eskolak (Esk.)

C-089 zenbakiko paper-sorta (1922 - 1933). Bere balioa ez datza toki-izenen kopuruan, pare bat baino ez baitut aurkitu, kokalekuari buruzko datu osagarrietan baizik.

1.2.2.3.17. Hainbat Paper (H. Pap.)

C-058 zenbakiko paper-sorta. XIX eta XX. mendeetako salmentei buruzko eskritura eta beste aipamen batzuen artean toki-izen bakanekin topo egin daiteke.

C-090 zenbakiko paper-sorta. Toponimiaren ikuspegitik informazioerik interesgarriena hauxe da: 1920 eta 1934an egindako Zinpeko Zaindarien Izendapenetan aipatzen diren baserrien izenak.

1.2.2.3.18. Udal Erroldak (Ud. Er.)

C-092 zenbakiko paper-sorta. Hainbat zerrenda daude ikusgai, baina osatu gabe ditugu, hots, auzo guztiei legezkiekeen datuetan hutsune handiak.

- Baserritarren errolda (1929-1935).
- Uzten aitorenak (1932-1935).
- Biztanleen erroldak (1930-1940).

1.2.2.3.19. Zinpeko Aitorpenak (Zin. Ait.)

C-093 zenbakiko paper-sorta. Ez daude ordenatuta, ez alfabetikoki, ezta kronologikoki ere eta askotan txarto idatzita. Gehienak 1938. urtekoak eta eskuz eginitakoak izanagatik, beste urte batzuetakoak ere topa ditzakegu. Hori dela eta, akta liburutetan legez, aitorpenaren eguna eta hilabetea jartzea ezinbesteko iritzi diot.

1.2.2.3.20. Mugarritzeak (Mug.)

C-094 zenbakiko paper-sorta. Behin baino gehiagotan gertatu zaigun modura, zenbaki bakarraren atzen artxiboren batzuk aurkitu ditut, hau da, Berriz eta Zalduaren arteko mugaren gorabeherak (1925-1934), Eitzaga Zaldutik Ermura joateko espedientea (1926) eta beste dokumentu batzuk.

- Mugarritze aktak: Zaldua - Berriz (ZBE) - 1889/11/10.
- Mugarritze aktak: Zaldua - Eibar (ZEI) - 1889/10/17.
- Mugarritze aktak: Zaldua - Elgeta (ZEG) - 1889/10/27.
- Mugarritze aktak: Zaldua - Elorrio (ZEL) - 1889/10/17.
- Mugarritze aktak: Zaldua - Ermua (ZER) - 1889/10/30.
- Mugarritze aktak: Zaldua - Mallabia (ZMA) - 1889/10/30.

1.2.3. Bizkaiko Probintzia Agiritegi Historikoa (BPAH)

Euskal erakundeen menpe ez dagoen agiritegi honetatik eskuratutako informazioa bi multzo nagusitik atera da: *Hipotekak* eta *Notarioak* izeneko ataletatik. Hainbat gorabehera dela-eta, hasieran jarritako helburua XVII. eta XVIII. mendeetako dokumentuak goitik behera aztertzea izan bazen ere, azkenenean ez da horrela gertatu, bertako arduradunak XVII. mendeko idazkiak oso egoera txarrean ei zeudelako aitzakia erabiliz eragotzi egin baitit zenbait aldiz nire zeregina betetzeari.

1.2.3.1. HIPOTEKAK (HIP)⁶⁴

Lanaren hastapenetan hipoteken liburuak zuzenean ikusteko aukera eman zidaten, baina hilabete batzuetara oztopoak jartzen hasi zitzaizkidan, eta azkenean mikrofilmek erabiltzeko agindua izan nuen bertako langile baten bidez. Beraz, datuak kokatzeko orduan mikrofilmeez baliatu naiz eta ez liburuen zenbakiez. Dena dela, XVIII. mendeko liburu guztien datuak eskuratu ditut azkenean eta XIX. mendeko beste batzuenak ere bai. Beste alde batetik, DEIKERekoek erabilitako metodologia, hots, hipoteken indizeak baino ez kontsultatzea, nirean nahikoa ez zela iritzi diot eta horrexegatik hustu ditut hipoteken liburuak eurak, informazio zabalagoa lortu nahian. Ondoko zerrendetan adieraziko zaizkizue bakoitzaren datak-eta:

1.2.3.1.1. Libros de gravámenes y traslaciones de dominio del Partido de Durango constituídos antes de la Pragmática Sanción

- 1. liburua - 1104. mikrofilmea - 1769/02/11 - 1770/01/08.
- 2. liburua - 1104/1105. mikrofilmeak - 1770/01/10 - 1775/02/24.
- 3. liburua - 1105/1106. mikrofilmeak - 1775/02/25 - 1816/07/22.

1.2.3.1.2. Libros de gravámenes y traslaciones de dominio del Partido de Durango constituídos después de la Pragmática Sanción

- 2. liburua - 1089. mikrofilmea - 1769/02/11 - 1777/01/17.
- 3. liburua - 1089/1090. mikrofilmeak - 1777/01/21 - 1781/03/15.

⁶⁴ Hipoteketan erabilitako formulak, hots, *hipotecando para su seguridad especial y señaladamente vaxo la clausula denom alienado su casa ...* eta gisa horretako testuinguruak moztu egin ditut eta generikoa baino ez dut sartu. Aipatu bezala, parentesi arteko informazioan liburuaren zenbakiaren ordez, mikrofilmen eta hipotekarenak agertuko dira.

- 4. liburua - 1090. mikrofilmea - 1781/05/06 - 1786/07/04.
- 5. liburua - 1090. mikrofilmea - 1786/07/05 - 1790/08/30.
- 6. liburua - 1090/1091. mikrofilmeak - 1790/09/06 - 1793/01/15.
- 7. liburua - 1091. mikrofilmea - 1793/01/16 - 1794/10/11.
- 8. liburua - 1092. mikrofilmea - 1794/10/26 - 1797/05/26.
- 9. liburua - 1092. mikrofilmea - 1797/06/02 - 1802/12/23.
- 10. liburua - 1092/1093. mikrofilmeak - 1803/01/04 - 1806/09/06.
- 11. liburua - 1093. mikrofilmea - 1806/09/13 - 1809/12/16.
- 12. liburua - 1093/1094. mikrofilmeak - 1810/01/13 - 1814/10/27.
- 13. liburua - 1094. mikrofilmea - 1814/10/27 - 1816/04/05.
- 14. liburua - 1094/1095. mikrofilmeak - 1816/05/06 - 1820/01/15.
- 15. liburua - 1095/1096. mikrofilmeak - 1820/01/21 - 1825/06/23.
- 16. liburua - 1096. mikrofilmea - 1825/06/24 - 1828/06/06.
- 17. liburua - 1096/1097. mikrofilmeak - 1828/06/06 - 1829/04/13.
- 18. liburua - 1097/1098. mikrofilmeak - 1829/04/20 - 1834/10/15.
- 19. liburua - 1098. mikrofilmea - 1834/10/20 - 1839/02/24.
- 20. liburua - 1098. mikrofilmea - 1839/03/02 - 1845/03/04.

1.2.3.2. NOTARIOAK (NOT)⁶⁵

Oin-oharretako datuekin froga daitekeen bezala, behin baino gehiagotan ikusteko baimenik ere ez didate eman, egin beharreko eskaera ordenagailuak berak atzera botatzen zidalako.

- *Diego Larreategikoa* (DL)⁶⁶. Paper-sortak: 156 (1676koa), 157 (1680koa).
- *Fernando Trañagoitikoa* (FT). Paper-sorta bakarra: 101 (1654).
- *Juan Bautista Abasolokoa* (JBA)⁶⁷. Paper-sortak: 176 (1684), 177 (1687), 180 (1690), 186 (1708), 187 (1709), 188 (1710), 189 (1711), 190 (1715), 191 (1716).
- *Juan Bautista Ganbokoia* (JBG)⁶⁸. Paper-sortak: 77 (1623), 78 (1626), 79 (Bi atal: 1628 eta 1629koa), 80 (1630), 82 (1637), 83 (1638), 91 (1650).
- *Pedro Ruiz Ganbokoia* (PRG)⁶⁹. Paper-sortak: 139 (Bi atal: 1658 eta 1659koa), 140⁷⁰ (Hiru atal: 1660ko bi eta 1661ekoa).

1.2.4. DEIKER

Aitzinsolasean argi geratu denez, Deustuko Unibertsitateko Institutuarekiko harremana ez da atzo goizeko kontua eta horri esker eskura izan dut hasiera-hasie-

65. Beste notario batzuen paper-sortetan ere ibili naiz haztaka, baina zerrendakoetatik kanpo ez dut beste-rik aurkitu. F. Aranberrik berak *Ermua-Eitzaga leku-izenak* liburuan dioen moduan: "Kanpokoren batek lursailak edo etxeak Ermuan eduki ditzake, honen aipamena Bizkaia edo Gipuzkoako edozein herritako dokumentazioan egiten dela. Denak arakatzea, jakina, ezinezkoa" (28. or.).

66. Tarteka irakurgaitzak diren orrialdeak.

67. Baimenik gabeko paper-sortak: 178, 179, 181, 182, 183, 184, 185.

68. Baimenik gabeko paper-sortak: 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90.

69. Baimenik gabeko paper-sortak: 141, 142, 143.

70. Hasierako 20 bat orri oso egoera kaskarrean daude eta aldamenetik apurtuta.

ratik lehenagotik egindako toponimia-lanen datuak⁷¹. Horretaz gain, 2001. urteko landa-lanean ere baserriz baserri ibiltzea egokitu zitzaidanez gero, aipatu informazio guztiarekin osatu dut oinarritzko datu-basea, denboraz garatzen joan dena.

Amaitzeko, ezin utz dezaket aipatzeko 1986. urteko J. M. Apellaniz eta J. A. Barrioren batuketa lan garrantzitsua, hots, *Estudio de información de las variables: patrimonio urbanístico, histórico, arqueológico, artístico y etnográfico de Vizcaya*. Herriz herriko fitxa hauen toponimoak grafiaren aldetik eztabaidagarriak izan arren, oso interesgarria den informazio gehigarria dakarkie leku-izenei.

1.2.5. Durangoko Nekazaritza Bulegoa (DNB)⁷²

Bizkaiko Foru Aldundiko Nekazaritza Saileko Baso Zerbitzuaren menpe dugun bulego honek Durangon dauka eskualderako egoitza eta bertan gordetzen dituzte 1956. urtean egindako *Mendien Zinpeko Aitorpenak* (Zin. Ait.). 641 fitxa dira guztira eta 1938ko Bizkaiko Foru Agiritegiko aitorpenekin erkatuz gero, Durangoko-ak dira fidagarriagoak, bai grafemen aldetik, baita zehaztasunagatik ere.

1.2.6. Durango Merindaldeko Dokumentutegia (DMD)

Gerediaga Elkarteko egoitzan gordetzen dira Astolako epaiketak izeneko atalaren barruan. Lau izan dira J.Irazabalek utzi dizkidanak, hona hemen:

- Auz-0075 - Juan de Arandia contra Juan de Zuricaray por impago de 324 reales (1677).
- Auz-0079 - Maria Anjela de Vnzqueta contra Juan de Aranciuiia por impago de obligaciones (1675 - 1677).
- Auz-0154 - Josef de Leaniz Barrutia representando al barrio de Miota contra los vecinos del barrio de Gazaga por impedirles éstos el uso de los pastos (1788).
- Auz-0188 - Dominica de Garitaonandia contra J. Bautista de Solozabal por pago de deudas. (1789).

1.2.7. Enpresa Pribatuak

Toponimia lanetan ohiko prozedura izan ez arren, kasu honetan behar-beharrezko jo dut datu hauek batzea. Begiratu besterik ez dago, argazkien konparaketa hutsa egitea nahikoa litzateke horretarako, A-8 autopistak herrian eragin zuen aldaketa itzela.

71. Nerea Mujikak berak *Toponimia eta Kartografia: Oinarritzko liburuan* azpimarratzen digunez: “Gaur egun, gure herrietako toponimia-lan bat hasterakoan, ez dugu hutsetik hasi behar bai baitugu abiapuntutzat har dezakegun toponimo datu-base bat. Hortaz, bertan eskaintzen den informazioari ahalik eta etekinik handiena ateratzen saiatuko gara” (15. or.).

72. Parentesi arteko laburduren ondoko zenbakia da fitxa bakoitzarena, adibidez, 102.a horrelaxe agertuko litzaziguke: (DNB.: Zin. Ait., 102).

1.2.7.1. *Europistas C.E.S.A (EU)*⁷³

Autopista egin zeneko desjabetzen bidez toponimo batzuen leku zehatza jakiteko aukera eman dit hemengo artxiboak. Zaldibarrri dagokionez, 901 zenbakiko espedientetik hasi eta 1021a artekoak hustu ditut. Aldameneko herrikoak ere kontuan hartu dira, bai Berrizko mugakoak (886, 887, 888, 889), baita Ermuko batzuk ere (1101, 1102, 1104, 1109, 1110, 1111).

1.2.7.2. *Telefónica de España SAU (TEL)*

2002/03ko datuak lortzeko *Orrialde Zuriak* (OZ) izeneko gida erabili dut. Baserririk ez da agertzen, eta auzoaren izenarekin ordezkatzan da informazio hori. Hor-taz, kale izendegia nola erabiltzen duen ikusteko behintzat, baliagarria izan daiteke.

1.2.8. Euskal Herriko Adiskideen Elkarteko Agiritegia (EAEA)⁷⁴

Elkarte honen Donostiako egoitzan dago hustutako Peñafiorida Kondeen Artxiboa (PKA). Bertako dokumentuen banaketa eta ordena jakitekotan, 1987an F.Borja Aginagaldek eta Gabriela Vivesek idatzi zuten *El Archivo de los Condes de Peñafiorida* izeneko liburuak informazio zabala eskaintzen digu; hala eta guztiz ere, zenbakiak ez datoz bat artxiboan jarritakoekin eta traba hau gainditzeko, bertako arduradunak badu eginda zerrenda bat, aipatu zenbakiak erlazionatzen dituena. Nik neuk, katramila hau askatu nahian, liburuko deskripzio idatziak erabili ditut, baina artxiboen zenbakiak, ez liburuan datozenak. Beste alde batetik, betiko moduan, informazio baliagarria baino ez dizuet jarri, aztertutako beste hainbeste dokumentu baztertu egin ditut eta.

1.2.8.1. *Araiz Atala (AR)*

- 012.libk. / 228.er. - Censo de 128 ducados por D.Domingo de Sagarminaga a favor del Mayorazgo de Araiz (1741).

1.2.8.2. *Mallea Atala (MA)*

- 080.libk. / 2012.er. - Carta Real Ejecutoria despachada a pedimento de D. Pedro de Eizaga Echevarria del pleito con los vecinos de la Anteiglesia de Zaldua en razón del uso y aprovechamiento de una cantera de piedra que abrió D. Pedro de Eizaga (1564).
- 080.libk. / 2475. er. - Venta otorgada por D^o Maria de Cutuneguieta a favor del Mayorazgo de Mallea para pago de ciertas cantidades que se debieron incorporar al mismo (1599).

73. Parentesia artean espedientearen zenbakia baino ez dut sartu; (EU.: 1001. esp.).

74. Eskertu nahi nioke Ignacio Múgicari, R.S.B.A.P. delakoaren bertako arduraduna, artxiboak bilatzeko unean emandako laguntza.

- 132.libk. / 2796.er. - Importe de los perjuicios causados en la ferrería de Olae-reaga y sus pertenencias por las tropas vizcainas (1797).

1.2.8.3. *Mendizabal Atala (ME)*

- 139.libk. / 2960.er. - Escritura de cesión en usufructo de los baños sulfurosos y pertenecidos de Zaldúa (1880).

1.2.8.4. *Munibe Atala (MU)*

- 037.libk. / 0667.er. - Libro de visitas de montes (1879 - 1882).
- 085.libk. / 2105.er. - Posesión de los mayorazgos de Ugarte, Araiz, Mallea y Zaldivar por muerte de D. Juan Fernando de Ugarte (1760).
- 121.libk. / 2550.er. - Documentación relativa al pleito con el Conde de Peñaflo-rida con los Ayuntamientos de Zaldúa y Ermua, sobre reivindicación y perte-nencia del monte Idoizarraga (1858).
- 122.libk. / 2620.er. - Interrogatorio de parte del Conde de Peñaflo-rida en el expe-diente agitado por los Ayuntamientos de Ermua y Anteiglesia de Zaldúa (1858).
- 124.libk. / 2654.er. - Instancia al Ayuntamiento de Zaldúa dirigida por el admi-nistrador del señorío de D. José María de Munibe, para que se nombrase un pe-rito para el reconocimiento de los terrenos del Mayorazgo (1833).
- 132.libk. / 2807.er. - Documentación del pleito entablado entre el Conde de Peñaflo-rida y D. Juan de Areitio sobre la posesión del monte Idoizarraga (1832).

1.2.8.5. *Ugarte Atala (UG)*

- 086.libk. / 2134.er. - Inventario de los bienes que quedaron por muerte de D. Juan de Ugarte a pedimento de D^a Francisca de Basurto su mujer (1688).

1.2.8.6. *Zaldibar Atala (ZA)*

- 120.libk. / 2518.er. - Libro de Cuentas de la Capellania de D^a Ana María de Zaldivar con inserción del testamento en que la fundó (1660).
- 124.libk. / 2645.er. - Pertenencias de la Torre Lobiano de Ermua (XVIII).
- 131.libk. / 2790.er. - Renunciación otorgada por D^{ña} Maria de Gatica a favor de D. Ruiz de Gatica y su esposa Ana M^a de Zaldivar (1598).
- 139.libk. / 2957.er. - Testamento otorgado por D^o Ana María de Zaldibar (1660).

1.2.9. Gipuzkoako Foru Aldundia (GFA)

Foru Aldundiko teknikari batek Administrazio Artxibotik harturiko kutxa hauek *Ariola urtegia* egin zeneko dokumentazioa eskaintzen digute. Alde batetik urtegia bera du aipagai, hots, desjabetutako lursailen datuak: jabeen izenak, katastroaren zenba-

kia eta batzuetan, toponimoa; eta bestetik, bertaratzeko eginiko errepide berria eta behin-behineko zabortegeiak. Zaldibar, Elgeta eta Ermuko datuak agertzen zaizkigu bilduta.

- Urtegia (1976 - 1979) : 4544-1. kutxa (1-22. fin.).
- Errepide berria (1976 - 1980): 4543-1. kutxa (1-27. fin.).
- Zabortegeiak : 4545 eta 4550. kuxtak (1-7. fin.).

1.2.10. Instituto Geográfico y Catastral (IGC)⁷⁵

40. hamarkadan egindako lan topografikoetan oinarritu naiz mugen gora-beherak aztertzeko. Txosten bakoitza atal bitan dago banatuta; alde batetik *Akta* aurkituko dugu, non mugarri bakoitzaren deskripzioaz gain, inguruari zelan esaten zaion ere zehazten den eta bestetik *krokisak*, oso lagungarriak direnak.

1.2.11. Jabetza Erregistroa

Ezaguna denez, toponimia lanetan premiazkoa da eskrituren informazioa jasotzea, bertan agertzen baita leku-izenaren bilakaera historikoa: jabeak, kokapena, mugak, salerosketak, e.a.

Zaldibari dagokionez, Durangon gordetzen dira erregistroa sortu eta gaur arteko eskritura guztiak. Dena dela, multzo bi bereiz daitezke:

- Durangaldekoa (DJE). Bertako libururik zaharrena 1862koa da eta eskualdeko herrien eskriturak daude, baina nahastuta.
- Zaldibarkoa (ZJE). 1863.etik aurrera herriz herri daude sailkatuta. Hona hemen liburukien zenbakiak eta bakoitzean sartzen diren finkak:

– <u>Eskuz idatzitakoak:</u>	10 (1-70. fin.),	34 (71-140. fin.),
60 (141-178. fin.),	84 (179 - 208. fin.),	128 (209-268. fin.),
162 (269-310. fin.),	217 (311-361. fin.),	253 (362-404. fin.),
272 (405-440. fin.),	305 (441-502. fin.),	342 (503-565. fin.),
380 (566-639. fin.),	421 (640-712. fin.),	437 (713-789. fin.),
464 (790-859. fin.),	513 (860-933. fin.),	538 (934-1011. fin.),
570 (1012-1092. fin.),	641 (1093-1170. fin.),	674 (1171-1237. fin.),
698 (1238-1314. fin.),	708 (1315-1394. fin.),	740 (1395-1483. fin.),
768 (1484-1564. fin.),	770 (1565-1652. fin.),	801 (1653-1765. fin.),
817 (1766-1869. fin.),	848 (1870-1928. fin.),	891 (1929-2015. fin.)
– <u>Idazmakinez egindakoak:</u>	930 (2016-2050. fin.),	1016 (2051-2089. fin.),
1061 (2090-2105. fin.),	1121 (2106-2123. fin.),	1190 (2124-2146. fin.),
1220 (2147-2191. fin.),	1270 (2192-2233. fin.),	1299 (2234-2303. fin.),
1321 (2304-2314. fin.),	1385 (2315-2321. fin.),	1433 (2322-2330. fin.),
1486 (2331-2342. fin.),	1527 (2343-2357. fin.),	1593 (2358-2395. fin.),
1631 (2396-2491. fin.),	1632 (2492-2567. fin.),	1641 (2568-2600. fin.),
1681 (2601-2622. fin.),	1729 (2623-2636. fin.)	

75. Eskerrak eman nahi nizkioke Jose Antonio Telleriari, Instituto Geográfico Nacional delakoaren teknikaria, herriko mugarrien txostenak lortzeko bitartekaritza lana egin izanagatik.

Toponimoaren alboko parentesian, finkaren zenbakia ez ezik, eskrituraren hilabete eta eguna ere jarri dizkizuet, batzuetan finka beraren barruan data ezberdinetako idazkiak topa daitezkeelako. Beste alde batetik, jatorrizko eskriturez baliatu naiz daturik zehatzenak ateratzeko eta ez geroago egin diren kopiez.

1.2.12. Zaldibarko Erregistro Zibila (ZEZ)⁷⁶

San Andres elizako informazioa batzean, konturatu egin nintzen Eitzaga aldeko baserrien izenak ez zirela inondik ere agertzen. Geroago ohartu bezala, arrazoia begi bistakoa da: horiek guztiak elizaz Ermuko Santiagori dagozkio. Ondorioz, Erregistro Zibileko datuak ere hustu behar zirela begitandu zitzaidan lanaren osotasuna gal ez zedin.

1.2.12.1. EZKONTZAK (EZK)⁷⁷

- 1. zenbakia - 1884 - 1889.
- 2. zenbakia - 1890 - 1907.
- 3. zenbakia - 1907 - 1921.
- 4. zenbakia - 1922 - 1932.
- 5. zenbakia - 1932 - 1936.
- 6. zenbakia - 1936 - 1960.

1.2.12.2. HERIOTZAK (HE)

- 1. zenbakia - 1878 - 1887⁷⁸.
- 2. zenbakia - 1887 - 1892.
- 3. zenbakia - 1892 - 1899.
- 4. zenbakia - 1899 - 1907.
- 5. zenbakia - 1907 - 1914.
- 6. zenbakia - 1914 - 1918.
- 7. zenbakia - 1919 - 1925.
- 8. zenbakia - 1925 - 1933.
- 9. zenbakia - 1933 - 1949.
- 10. zenbakia - 1949 - 1958⁷⁹.
- 11. zenbakia - 1958 - 1970⁸⁰.

1.2.12.3. JAIOTZAK (JA)⁸¹

- 1. zenbakia - 1886 - 1894.
- 2. zenbakia - 1894 - 1897.
- 3. zenbakia - 1897 - 1902.
- 4. zenbakia - 1902 - 1907.
- 5. zenbakia - 1907 - 1912.
- 6. zenbakia - 1912 - 1915.
- 7. zenbakia - 1916 - 1919.
- 8. zenbakia - 1919 - 1923.

76. Parentesi arteko lehen zenbakiak zein liburuki den adierazten du eta bigarrenak urte horretan zenbatgarrena den, hots, JA6/5 (Jaiotzen 6. liburukia da eta 5. toponimoa) edo HE9/42 (Heriotzen 9. liburukia eta 42. toponimoa) edo EZK4/17 (Ezkontzen 4. liburukia eta 17. toponimoa)

77. 1. eta 2. liburuetan herria baino ez da ipintzen (Zaldua, hain zuzen) 4. eta 5.ean auzoak, baina oso gutxitan eta 6.etik aurrera berriro herria, Zaldibar kasu honetan.

78. Auzoen izenak dira ia beti, ez baserrienak.

79. Gehienetan "en el Sanatorio Psiquiátrico" jartzen du; besteetan, ostera, auzoak baino ez.

80. Ez dago daturik.

81. 0 zenbakikoak ez du daturik (1871-1878) eta 0.1 zenbakikoak (1878 - 1883) auzoak baino ez dakartza.

- 9. zenbakia - 1923 - 1930.
- 10. zenbakia - 1932 - 1947.
- 11. zenbakia - 1947 - 1955.
- 12. zenbakia - 1955 - 1968⁸².

1.2.13. Zaldibarko San Andres Eliza (ZSAE)⁸³

Udal Agiritegiko dokumentu zaharrenak *Bizkaiko Foru Agiritegian* dauden era berean, elizako libururik zaharrenak *Bizkaiko Elizaren Historia Agiritegian* ikus ditzakegu. Beraz, hemengo datuak XX. mendekoak izango dira.

1.2.13.1. BATAIOAK (BAT)

- 7. zenbakia - 1905 - 1925.
- 8. zenbakia - 1925 - 1954.
- 9. zenbakia - 1954 - 1969.
- 10. zenbakia - 1969 - 1989⁸⁴.

1.2.13.2. HILDAKOAK (HIL)

- 4. zenbakia - 1861 - 1946.
- 5. zenbakia - 1946 - 1966.
- 6. zenbakia - 1966 - 1994⁸⁵.

1.2.13.3. MATRIKULA LIBURUA (Matr. Lib.)

Egoera makalean dagoen liburu bakarrean lau dira agertzen zaizkigun zereendak. Aurrenekoak auzoak baino ez ditu aipatzen eta goiko aldean 1881.urtea dauka idatzia. Bigarrenaren urtea ere ez dago batere argi, hots, 1930 arkatzez ipini baitute, baina azpian 192... antzeman daiteke tintaz; dena dela, multzo honen azken orrialdean *Zaldua a 22 de julio de 1930* irakur dezakegu, lapitzez oraingoan ere. Hirugarrena (1945) eta atzena (1948) fidagarriagoak dira eta baserri eta etxeen izenak ekartzen dizkigute gogora, baina ez dago ez orrialderik, ezta ordenatzeko zenbakirik ere. Azkenekoan, baserri bakoitzaren barruan, nortzuk bizi diren jarri arren, nahastu egiten ditu zenbakiak eta errepikatuta daude batzuk. Beraz, urtea baino ez dizuet jarri guztietan.

82. Hasieran auzoak baino ez, 1965etik aurrera kaleren bat eta hutsuneak.

83. Parentesi arteko lehen zenbakiak zein liburuki den adierazten du eta bigarrenak urte horretan zenbatarrena den, hots, BAT7/8 (Bataioen 7. liburukia da eta 8. toponimoa) edo HIL4/9 (Hildakoen 4. liburukia eta 9. toponimoa).

84. 1969. urtetik aurrera toponimo gutxiago aurki daiteke; alde batetik, eskuz idatzi beharrean, inprentako orriek baztertu egin zituztelako datu horiek eta bestetik kliniketan erditzeko joera nagusitu zelako.

85. Bataioen liburuetan gertatzen zen antzera, 1977tik aurrera toponimo gutxiago topa daitezke, jende gehiena ospitaleetan hiltzen zelako edo datuak betetzeke daudelako.

1.2.14. Zaldibarko Udala (ZU)

Izenburu honen bitartez udalean bai, baina argiritegitik kanpo dauden dokumentuez ari naizela adierazi gura dut.

1.2.14.1. Biztanleen Udal Errolda (BUE)

2001. urtekoa ordenagailuan dago oraindino eta ez dute paperetan artxibatu.

1.2.14.2. Ondasunen Inbentarioa (OI)

2001. urtean AVASA, S.A. enpresak eginikoa da. Euskarari begira erakusten duen begirune eza alde batera utzita, toponimia alderditik ere hainbat akats ikus daitezke bertan. Ondasunak honelaxe datozkigu sailkatutik:

- 1.1. Hiri-higiezinak.
- 1.2. Nekazaritza-higiezinak.
- 1.3. Hiri-bideak.
- 1.4. Nekazaritza-bideak.

1.2.15. Zaldibarko Udal Agiritegia (ZUA)

Bizkaiko Foru Agiritegiaren sarreran esan bezala, Zaldibarko dokumenturik zaharrenak udaletxean daude fotokopiatuak eta sailkatutik. Beste kutxa guztien artean hauek dira aztertu ditudanak.

1.2.15.1. Akta Liburuak (Ak.Lib.)⁸⁶

Azkeneko Gerra Zibil ostetik 1983. urte arteko liburuetan idatzitako aktak banan-banan aztertuta, leku-izenei zegokien informazio osagarri interesgarria eskuratu dut, xehetasunez josia, gainera.

- 0431. erregistroa (1937 - 1943).
- 0432. erregistroa (1948 - 1957).
- 0433. erregistroa (1957 - 1971).
- 0434. erregistroa (1971 - 1979).
- 0435. erregistroa (1979 - 1983).
- 0436. erregistroa (1983/5/23 - 1983/12/30).

1.2.15.2. Elizateko herri-ondasunen salmenten dokumentu zaharrak (EHSD)

Dokumentazio historikoaren erregistroen barruan egon beharko lukeen kutxa hau 1319. zenbakikoa da eta hainbat garaitako dokumentuak gordetzen ditu:

86. Bizkaiko Foru Agiritegiko aktetan legez, eguna eta hilea parentesi arteko informazioan sartu ditut.

- Mendiak (17... eta 1792ko beste bat).
- Ariazu-Ozmain (1815).
- Olaburu (1816).
- Padura (1823).

1.2.15.3. *Nekazarien Aberastasunaren Udal Errolda (NAUE)*

1408. erregistro zenbakia duen liburu honen azalean *Amillaramiento* izen arkaikoa jarri arren, lurren errolda hutsa dugu. 1952ko dokumentu honetan jabe eta baserrien izenez gain, basoak eta soroak ere aipatzen dira. Nahiz eta dokumentua idazmakinez izkiriaturia izan, baditu parentesi arteko zenbait ohar lapitez jarrita, hala ere, ezinezkoa da jakitea noizkoak diren edo nork egin dituen.

1.2.15.4. *Biztanleen Udal Erroldak (BUE)*

Azkeneko bost hamarkadetan izan diren aldaketak ezagutzeko oso baliagarriak dira errolda hauek; dena dela, lehenengo bietan oso datu gutxi aurki daiteke.

- 1393. erregistroa - 1950.ekoa.
- 1395. erregistroa - 1960.ekoa.
- 1400. erregistroa - 1970.ekoa.
- 1402. erregistroa - 1981.ekoa.
- 1405. erregistroa - 1996.ekoa.

1.2.15.5. *Lan Nagusien Espedienteak (LNE)*

Elizatean edozein konponketa, eraikuntza, e.a. egiteko udalari eskatutako baimenen ondoren zabalduko espedienteen bilduma dugu multzo hau. 966. kuttatik hasi eta 1386a artekoak dira nik neuk hustu ditudanak (1940 - 1999. urteen artekoak, hain zuzen ere).

1.2.16. Zaldibartarren argitalpenak⁸⁷

Laburduren zerrendan aldizkari, egunkari, koaderno eta liburuak multzo berean sartu dizkizuedanagatik ere, atal honetan herriko kultura zabaldu eta aberasteko eguneroko jardunean inurrien moduko lana egin edo egiten duten zaldibartar horietaz arituko natzaizue.

1.2.16.1. *Herriko Kondaira Koadernoak*⁸⁸ (HKK)

Zaldibartaren kultura arloko pertsona ezagunik bada, horixe dugu Balendin Lasuen. Emandako hitzaldi eta idatziriko artikulua zenbatzen hasi barik ere, BAK-k

87. Zaldibartar kontzeptua zentzu zabalean ulertu behar da, jaiotze hutsa baino haratago.

88. Hitz hauen bidez aurkezten dizkigu egileak: "Zaldibarko bainuetxeak izeneko ale honegaz, emoten jako hasiera, Elizate honetako bizilagunei era erraz batean herriko kondairari buruzko gaiak laburki azaltzeko egitasmoa. Hogeita zortzi bat orrialde inguruko KOADERNUAK, izango dira, gai bakarrekoak, lebitara idatziak, euskaraz eta gaztelaniaz" (HKK.: ZB, 3. or.).

(geroago BBK izenpean) argitaratutako lanez gainera⁸⁹, Zaldibari buruzko azken urteetan esku artean darabilen egitasmoaren emaitzak honako hauek izan dira orain arte:

- 1.zk. - Zaldibarko Bainuetxeak (2000) (ZB).
- 2.zk. - Zaldibarko San Andres Eliza eta Baselizak (2001) (ZSAB).
- 3.zk. - Garitaonandia tar Bitor (2001) (GB).
- 4.zk. - Euskal Pilota Jokoa (2001) (EPJ).
- 5.zk. - Euskal Abertzaletasuna (2002) (EA).
- 6.zk. - Herriguneko Etxe eta Sendiak (2002) (HES).
- 7.zk. - Zaldibarko Kapera Neoerromanikoa (2002) (ZKN).
- 8.zk. - Antzinako argazkiak (I) (2003) (AA).
- 9.zk. - Antzinako ogibideak (2003) (AO).
- 10.zk. - Antzinako argazkiak (II) (2003) (AA).
- 11.zk. - Zaldibar Dorrea eta Leinua (2003) (ZDL).
- 12.zk.- Antzinako argazkiak (III) (2004) (AA).

Bildumaren izenak berak dioskun bezala, koadernoak dira bai, baina ez edozein modutara eginak, argitalpen itxuroso hauek datu ugariz josi ditu egileak eta nabaria da informazioa osatzeko Zaldibarko zenbait berriemaileren partaidetza izan duena.

1.2.16.2. *El Correo Español egunkaria (Gipuzkoako edizioa) (COR)*⁹⁰

Hainbat urtetan Jose Luis Fernández Cuétarak Zaldibari buruz eginiko kronikak⁹¹ atera ditut egunkari honetatik. Baten batek pentsa lezake, beharbada, pilota edo futbol partidez eta herriko gertaerez testutxo batzuk idazteak ez duela meritu handirik edo idazki horietatik ezin dela gauza baliagarriarik atera. Bada, esaera zaharrak dioen legez: usteak erdi ustel. Idaztankearen azterketa alde batera utzita⁹², garai hartako lekukotasunen batzuk dakarzkigu egileak eta hori berori nahikoa litzateke aintzakotzat hartzeko.

Hauexek izan dira erabilitako liburukiak⁹³:

- 1970 - I (Urtarrila-Ekaina) - II (Uztaila-Abendua).
- 1971 - I (Urtarrila-Ekaina) - II (Uztaila-Abendua).
- 1972 - I (Urtarrila-Ekaina) - II (Uztaila-Abendua).

89. Bizkaiko Aurrezki Kutxa zeneko Temas Vizcaínos bildumakoak hauexek dira: *Guerediaga y la Merindad de Durango* (110.zk. - 1984an), *Crónica de las fiestas euskaras* (133.zk. - 1986an), *Orfeones y corales de Bizkaia* (148.zk. - 1987an), *La Antieglesia de Zaldibar* (155.zk. - 1987an) (nire lanerako 1991n ateratako berrargitalpena erabili dut, datu gehiago dakar eta), *Los últimos bórreros de Bizkaia* (174.zk. - 1989an), *Puentes antiguos de Bizkaia* (191-192.zk. - 1990ean) eta *Cruces de término de Bizkaia* (202.zk. - 1991n). Bilbao Bizkaia Kutxa izenpeko *Bizkaiko Gaiak* bildumakoak (aurreko berbera da, baina izenburua euskarara itzulia): *Agroturismo en Bizkaia* (217.zk. - 1993an), *Monumentos a vizcaínos ilustres* (247-248.zk. - 1995ean) eta *Museos de Bizkaia* (265-266.zk. - 1997an).

90. Berrogeitaka liburuki erraldoiren zamarekin aurrera eta atzera ibili den Jon Mayorari eskerrak eman nahi dizkiot, bere gain harturiko ardura egun batetik bestera amaitzekoa ez da izan eta.

91. 1974-1984 hamarkadakoak dira, nire ustez, aberasgarrienak.

92. Argi dago orain dela 30 urteko kronikei ezin aplikatu dakizkiekeena gaur egungo parametroak; *Egunkariaren Estilo Liburua*, adibidez.

93. Egunkariok tamaina bereko liburukitan daude artxibaturik, sei hilabeteka hasieran, lauhilabeteka geroago eta atzenengoak bihilabeteka ere.

- 1973 - I (Urtarrila-Ekaina) - II (Uztaila-Abendua).
- 1974 - I (Urtarrila-Ekaina) - II (Uztaila-Abendua).
- 1975 - I (Urtarrila-Ekaina) - II (Uztaila-Abendua).
- 1976 - I (Urtarrila-Ekaina) - II (Uztaila-Abendua).
- 1977 - I (Urtarrila-Iraila) - II (Urria-Abendua).
- 1978 - I (Urtarrila-Apirila) - II (Maiatza-Abuztua) - III (Iraila-Abendua).
- 1979 - I (Urtarrila-Apirila) - II (Maiatza-Abuztua) - III (Urria-Abendua).
- 1980 - I (Urtarrila-Apirila) - II (Maiatza-Abuztua) - III (Urria-Abendua).
- 1981 - I (Urtarrila-Apirila) - II (Maiatza-Abuztua) - III (Iraila-Abendua).
- 1982 - I (Urtarrila-Apirila) - II (Maiatza-Abuztua) - III (Urria-Abendua).
- 1983 - I (Urtarrila-Apirila) - II (Maiatza-Abuztua) - III (Iraila-Abendua).
- 1984 - I (Urtarrila-Apirila) - II (Maiatza-Abuztua) - III (Iraila-Urria) - IV (Aza-roa-Abendua).
- 1985 - I (Urtarrila-Martxo) - II (Apirila-Maiatza) - III (Uztaila-Iraila) - IV (Urria-Abendua).

1.2.16.3. *Kalean aldizkaria (KAL)*⁹⁴

1980 eta 1984. urteen artean kaleratu zen hiruhilabetekari hau, 14 zenbaki gutzira. Garai hartako herri aldizkarien adibide hutsa da Zaldibarren sorturikoa, bere akats eta bere bertuteekin. Herriko gorabeheraz informatu ez ezik, salaketak egiteko ere erabiltzen zuten eta elkarriketak dira, nire aburuz, osagaririk aberasgarriena.

1.2.16.4. *Zaldiberri aldizkaria (ZAL)*⁹⁵

1994an hasi zen argitaratzen, euskaraz eta gaztelaniaz. Hasierakoetan *Berba bitten* deritzen elkarrizketak irakur ditzakegu⁹⁶, gero jarraipenik izango ez dutenak, zoritxarrez. Beste alde batetik, toponimoak tarteka-marteka agertuko zaizkigu eta euskara estandarrean jartzeko joera nagusituko da.

1.2.16.5. *Zalduibar aldizkaria (ZAU)*

2001. urtetik plazaratzen du udalak albisteak-eta euskaraz eta gaztelaniaz erdibana ale berean dituen aldizkaria. Orain arte 0, 1 eta 2 zenbakiak baino ez dute argia ikusi. Udalaren egitasmoak jakinerazteaz gain, kultura arloko beste hainbat gai jorratzen ditu eta laguntzaileen artean Balendin Lasuen bera dugu.

94. *Kalean - Revista Popular de Zaldibar* Euskal Herrian auzo elkarteak sortzen ari ziren garaiko ezkerreko jendeak sorturiko aldizkaria izan zen eta euren esaldirik ezagunetarikoa bat honako hau: "Humore gabeko iraultza gorringo gabeko arraultza".

95. Ezker Abertzaleko aldizkariak 12 zenbaki atera ditu orain arte. Bere helburuetan adierazten den legez, bertako arazoan aurrean zaldibartarren iritziak zabaltzeko tresna izan nahi du. Toponimo larregi agertu ez arren, testuinguru historikoa zehazteko datu bakan batzuk badira.

96. Ahoz erabiltzen den euskara erakusten digute eta hiru dira aukeratutako pertsonak: Agustín Maortua "Txirrita", Asensio Urresti "Busterri" eta Eba Fernández Urizar. Geroagokoetan, ostera, bizkaiera edo euskara estandarretara joko dute egileek, leku-izenetan bezala.

1.2.16.6. Durangaldeko astekariak⁹⁷

Zaldibar Durangaldean kokaturik dugunez gero, barkagaitza litzateke bertako astekariak aipatzeko uztea. *ERAZ*⁹⁸ eta *ANBOTOZ*⁹⁹ ari naiz hitz egiten. 1993an jaiotako lehenak 2001ean pasatu zion lekukoa bigarrenari eta oraindik beharrean dabilta zenbait gazte jo eta ke astero-astero produktu duin eta hurbil hau ateratzen.

Nik hustu ditudanak ondoko hauek izan dira: *ERAZ* aldizkari guztiak (330, hain zuzen ere) eta *ANBOTO*ren lehenengo 100 zenbakiak (2004ko urtarrilaren 30a arte).

1.2.16.7. Zaldibarko Gidak (ZG)

DYCA, S.L. enpresak eginiko gidek berritasun handirik ez badakarkigute ere, baliagarriak dira atzeneko hamarkadan toponimoek izan dituzten aldaketez ohar gaitzen. Lau dira argitaratutakoak: 1993koa, 1996koa, 1999koa eta 2001ekoa. Begi bistako akatsen artean hauek azpimarratuko ditut: gida berean euskaraz eta gaztelez idatziak bai, baina bertsoak ez datoz bat, hots, batzuetan irizpide eta grafema ezberdinak erabiltzen dira toponimo bera adierazteko, eta bestetik, aurreko gidan eginiko hutsak askotan ez dira zuzentzen.

1.2.17. Zenbait eskritura¹⁰⁰

Atal honen barruan utzi zizkidaten paper-sorta aberatsetatik ateratako informazioa topatuko duzue. Dokumentu ezberdinak dira (emariak, kontratuak, zentsuak, e.a.) eta kronologiaren arabera ordenatu ondorengo zerrenda hau aurkez diezazueket:

- 1569/08/13 - Izenbururik gabeko paper bakarra. (ESK.: 001).
- 1617/05/09 - Contrato para m?n de Asva del cassami de su fija. (ESK.: 002).
- 1642/01/31 - Carta de Pago de magda de curicaray garitaonandia otorgdo Por Fco de lucar y su muger. (ESK.: 003).
- 1653/05/13 - Censo de 50 ducados de M^a de Aluicuri y P^o de Gonandia. (ESK.: 004).
- 1687/01/14 - Fundacion del mayorazgo primitivo. (ESK.: 005).
- 1717/08/29 - Contratto matrimonial de Pedro de garitta onandia y Maria de Jaynaga vezinos de Zaldua. (ESK.: 006).
- 1718/05/08 - Escripatura de permuta y ttrueque de la casilla de curuzeaga. (ESK.: 007).

97. B. Lasuenen berbetan: "Euskal aldizkariak dira, gure hizkuntza erabili eta indartzeko tresnarik onenak. *ERAZ* izan daiteke Durangaldean helburu horiek lor ditzakeena" (gehigarrian - IV).

98. Toponimiari begira, Jose Luis Lizundia eta Nerea Mujikaren iritzi artikulua dira baliagarrienak. Zaldibarren bizi den Mertxe Uriarterenak, berriz, hausnarketarako zuku handikoak ditugu.

99. Amamarengandik-edo datorkion lan egiteko kemena ederki islatzen du Bakarne Bernedok Zaldibari buruz idatzitako albistean.

100. Lehenengo hogeia Ignacio Zabalarenak dira; besteak, berriz, J. Mari eta Victor Arginzonizenak. Mila esker hiruroi, eskainitako erraztasun guztiengatik.

- 1769/05/10 - Pleito de Fco de Zearra contra Ana de Lasuen. (ESK.: 008).
 - 1785/09/12 - Redencion de un censo de 300 Duc. A favor de Juan de Garitaonandia y Lasuen. (ESK.: 009).
 - 1785/10/26 - Censo de 100 ducados de pral y dos y medio de redditos por Ana de Lassuen a favor de Juan de Garittacelaia. (ESK.: 010).
 - 1796/03/12 - Contrato matrimonial de Juan de Garita onandia y Lassuen y Magdalena de Garita onandia y Gazaga Ybarra. (ESK.: 011).
 - 1811/06/16 - Venta de arboles de los montes. (ESK.: 012).
 - 1817/04/28 - Agregación de varios bienes al vínculo de la casa torre de Garitaonandia. (ESK.: 013).
 - 1825/04/14 - Izenbururik gabeko paper-sorta. (ESK.: 014).
 - 1830/03/20 - Petición de escritura a favor de la casa y caseria de Garitaonandia. (ESK.: 015).
 - 1832/05/17 - Enajenación para necesidades de la iglesia. (ESK.: 016).
 - 1847/08/17 - Venta del monte Canterazar. (ESK.: 017).
 - 1850/07/18 - Contrato matrimonial. (ESK.: 018).
 - 1871/07/01 - Izenbururik gabeko paper-sorta. (ESK.: 019).
 - 1881/06/14 - Contrato matrimonial de Ignacio M^a Zabala y Bonifacia Orosqueta. (ESK.: 020).
-
- 1703/01/31 - Censso del cauildo eclessiastico de la villa de Durango contra Domingo de Cengotita. (ESK.: 021).
 - 1720/12/28 - Venta otorgada por Domingo de Arroita a fauor de Min de Asua de una porzion de tierra. (ESK.: 022).
 - 1738/05/22 - Inventario y tasacion judicial de los vienes, muebles, raizes, efectos y deudas que quedaron por fin y muerte de Juan de Arguinzoniz. (ESK.: 023).
 - 1741/08/19 - Benta Real otorgada por Pedro de Arino de una Heredad de pan lleuar a fauor de M^a de Masaga. (ESK.: 024).
 - 1763/10/11 - Celedonio de Arguinzoniz delakoaren zenbat paper. (ESK.: 025).
 - 1773/02/11 - Cartta de pago y redempcion de un censso ... a favor de Dn Celedonio de Arguinzonis. (ESK.: 026).
 - 1775/04/04 - Censo de 30 duc. ... a favor dela Yg^a Parroquial de San Andres dela Anteyg^a de Zaldua por Dom^o de Zearra. (ESK.: 027).
 - 1787/02/20 - Carta de pago ... a fabor de Santiago de Arguinzoniz. (ESK.: 028).
 - 1798/03/27 - Redencion otorgada por Agustin de Aguirrebeitia ... a favor de Dn Celedonio de Arguinzoniz. (ESK.: 029).
 - 1821/10/20 - Tasación del Maestro Olea. (ESK.: 030).
 - 1823/06/11 - Pago de deudas. (ESK.: 031).
 - 1823/08/17 - Venta de los exidos comunes ocupados con arboles de las caserias-de Vrizar aurtengoa y Plazacoa (ESK.: 032).
 - 1823/09/15 - Cartas de pago. (ESK.: 033).
 - 1838/05/02 - Medicion de cuatro porciones de heredades pertenecientes a dho Astarloa y Arguinzoniz. (ESK.: 034).
 - 1845/01/17 - Estadística que representa la riqueza de las casas ... de la Iglesia Parroquial de Berriz¹⁰¹. (ESK.: 035).
 - 1856/09/16 - Escr^a de venta y distribución de los montes de Berrengurengoena y Santa Marina aurre. (ESK.: 036)¹⁰².

101. Berriz, Mallabia eta Zaldibarko baserriak aipatzen dira.

102. Egun ezberdinetako aktak izateagatik aldean egon daitezke leku-izenen grafemetan.

1.3. KARTOGRAFIA ITURRIAK¹⁰³

XXI. mende honetako toponimia bilketa batean kartografia alorra baztertea ulergaitza litzateke, zeren mapek, planoek nahiz krokisek kokalekuari buruzko informazio osagarria txertatzen baitiete idatzitako iturriei eta horri esker askoz fidagarriagoa izaten da toki-izenaren aukeraketa¹⁰⁴.

Iturri hauen balorazioa egin eta gero¹⁰⁵, XVIII eta XIX.eko pare bat plano eta maparen bat izan ezik¹⁰⁶, XX. mendeko ondoko material kartografikoak hautatu ditut:

1.3.1. Mapak¹⁰⁷

1.3.1.1. *Mapa Topográfico de Vizcaya (MTV)*

1923an Bizkaiko Foru Aldundiak Eladio Romero Bohórquez geografo eta mendi injeniariari agindutako lanen emaitza dugu 1: 25.000 eskalako mapa hau. Lurralde honetako kartografia historikoan ahaztezinako izena; alde batetik, ondoren eginitako mapa topografiko orokorra zein beste dokumentu batzuen oinarria izan zelako, eta bestetik, erakutsi zuen zehaztasunagatik.

1.3.1.2. *Bizkaiko Mapa Topografikoa (BMT)*

1: 25.000 eskalako mapa hau 1934. urtean berrargitaratu zuten. Lehen aipaturako Eladio Romeroren lanez baliatu baziren ere, informazio gutxiago dakar eta akats batzuk topa daitezke. Zaldibar honako orrialde hauetan zatitzen da: 5-B, 6 eta 8-B.

103. Zorretan nago Patxi Galérekin, bere aldetik izan dudana laguntza, bai mapak hautatzean, baita sorturiko arazo edo zalantzen aurrean ere eskertzekoa da eta. Esan gabe doa, berak idatzirik *Bizkaiko Gailurren Katalogoa* (2000) oso erabilgarria izan zaidala.

104. Normatibizazio atalean zehatzago azalduko dudanez, fidagarritasun indizea metodologia honetan funtsezko tresna izango da dokumentu idatzia, kartografikoa eta ahozkoa baloratzeko orduan. Lau maila bereiz litezke (oso fidagarria, fidagarria, ez hain fidagarria, ez da fidagarria) eta horren arabera jokaturiko gure geroago proposaturiko diren formen artean toponimo normatibizatua erabakitzeko, hots, zein izango den idazkietan zein mapetan joan beharko duena.

105. N. Mujikak 24. orrialdean aipatzen dituen irizpideak, hau da, garaia, eskala eta dentsitatea, jatorrizko iturria ala eratorria den eta toponimia tematikoarena, hitzez hitz jarraitu ditut.

106. J. R. Iturrizaren *Historia...* liburuaren hastapenean Tomás Lópezen mapa edo A. Menesesena.

107. Bizkaiko Foru Agiritegiko maparen batzuk artxibo berezi batean gorde dira, *Grabatuak* deritzona. G hizki eta gero bildumaren barruko zenbakiaren bidez identifikatzen dira. Hauexek dira neuk erabilita-koak: G/0407- M. Polanco, *Mapa de Vizcaya* (1966) (Eskala - 1:100.000)- G/0411- A. Apraiz, *Vista panorámica de Vizcaya* (1951) - G/0433- A. Martín, *Mapa de Guipúzcoa* (1903) - G/0818- Trabajos ejecutados a expensas de la Exma Diputación Provincial de Vizcaya por ingenieros, geógrafos, topógrafos y delineantes del Instituto Geográfico (1927) (Eskala: 1: 100.000) - G/0855- Mapa del M.N. y M.L. SEÑORIO DE VIZCAYA, compufo fobre algunos Mapas, Manuscritos, noticias de sus naturales, y en particular las de M^a Guillermo Bowles. Por el geógrafo D. Tomás López, Pensionista de S.M. de la Academia de S. Fernando. Madrid. Año de 1769.

1.3.1.3. Instituto Geográfico y Catastral delakoaren mapak (IGC)

1: 50.000 eskalako mapa hauek 1: 25.000 ko bilduma baino zaharragoak dira, hau da, 62 zenbakiko Durango eta 87ko Elorrio 1952koak; 88 zenbakiko Vergara eta 63ko Eibar, oster, 1954koak. Bizkaiko Foru Aldundiak egindakoekin erkatuz gero, akats nabarmenagoak¹⁰⁸ ditu (leku-izenen batzuk gaizki kokatuta, grafien nahasketak, asmatutako toponimoak, e.a.).

1.3.1.4. Instituto Geográfico Nacional delakoaren mapak (IGN)

1: 25.000 eskalako zaharrenak 80. hamarkadan egin zituzten, Durango (62-IV) 1980an, Eibar (63-III) eta Vergara (88-I) 1983an. Azkenetarikoak 1999/2000.ekoak ditugu, hots, Durango 62-IV, Vergara 88-I eta Eibar 63-III (Elorrio 87-II, ateratzeke ei dago). Kasu batzuetan grafemei euskal kutsua ematen saiatu arren, nahasketak dira nagusi eta 50. hamarkadan izandako akatsak errepikaturik agertzen zaizkigu. Dena dela, badira aurrerapen teknikoak, adibidez, digitalizatu egin dituztenez gero, ordenagailuaren bidez landu daitezke.

1.3.1.5. Durangaldeko Mendiak (DM)

Eusko Jaurlaritzako Hirigintza, Etxebizitza eta Ingurumen Saileko Lurralde Antolaketa Zuzendaritzak 1994an kaleraturiko mapa hau 1: 25.000 eskalako dugu eta bildumako 5.a.¹⁰⁹ Toponimo larregi sartu ez eta batzuk txarto idatzita egon arren, nabarmena da egileen aldetik izenak gordetzeko eta bere lekuan kokatzeko eginiko ahalegina.

1.3.1.6. Bizkaiko Foru Aldundiaren mapak (BFA)¹¹⁰

1: 5.000 eskalako zaharrenak 1973-83 hamarkadan kaleratutakoak ditugu, baina neuk 1995eko maiatzaren hegalditik Hirigintza Sailekoek argitaratu dituztenak erabili ditut, hots, 62-64, 63-57, 87-8 eta 88-I zenbakidunak. Estatuko mapak baino kalitate handiagokoak izanagatik ere, toponimoak idazteko moduan argi ikusten da beti ez direla irizpide berberak erabiltzen. Paperean ez ezik, ordenagailuaren bidez ere ikus daitezke.

1.3.1.7. Bizkaiko Gailurren Katalogoa (BGK)

Honelako katalogoa egitea erronka itzela izan zen egileak berak aitortzen duen legez¹¹¹, hala ere, aurretik zer zegoen eta nola egiten zen ikusita, asmatu egin zue-

108. Hona hemen adibide bi: *Garitaonandia* baserriaren ordez, *C^a Zabala* jartzen du (bertakoen deitura, hain zuzen ere) edo *Goierriko* ermita *Santa Marina* izendatu beharrean, *Santa Maria* bihurtzen du.

109. Zaldibarkoa den Josu Maortuak lagundu zuen mapa hau egiten.

110. P. Galéren arabera, mapa hauen benetako eskala 1:10.000koa zen.

111. "Lanaren azkenengo helburua bizkaitar gailurren eta beraien izendapen guztien zerrenda exhaustiboa osatzea bazen ere, erronkak gainez egiten zigula ulertu genuen eta omen oneko mapetan, zerrendetan nahiz lanetan dokumentatzen diren toponimoen bilduma hutsa egitera deliberatu ginen azkenik" (5. or.).

lakoan nago; alde baterik irizpide zehatzak aurkeztu zituelako¹¹² eta bestetik, ahozko landa-lana egin ez arren, tankera honetako bilduma bati legokiokeen kartografia-iturrien balorazioan oso zorrotz eta sakon jokatu zuelako.

1.3.1.8. *Ermuko Mapa (EM)*

1: 7.500 eskalako mapa hau Fernando Aranberrik argitaratu zuen bere *Ermua-Eitzaga leku-izenak* liburuarekin batera. Kalitate handiko lana dugu, bai diseinuaren aldetik, baita toponimoen fidagarritasunagatik ere.

1.3.1.9. *Zaldibarko Gidak (ZG)*

Argitalpenen atalean esan dudan modura, lau dira hustu ditudanak:

- 1993koa - Hirigunearen planoak dakar erdiko orrialdeetan eta auzoak ez dira inondik ere agertzen.
- 1996koa - Eskuz egindako mapa turistikoa erakusten digu eta jarraian, erdiko orrialdeetan, kaleen planoak. Amaieran, Eitzaga auzoko plano (Sallabente eta Olaerrega barne) eta Zaldibar eta inguruko herriekin mapatxo batekin egiten dugu topo.
- 1999koa - Hirigunearen eta auzoen planoak gordetzen ditu, baina Goierrikoa ez dago osatuta. Mapa turistikoa inprentak eginikoa da oraingo honetan.
- 2001ekoa - Orain arteko biribilena da, hirigunearen eta auzo guztien planoak baititugu ikusgai.

1.3.2. **Planoak**¹¹³

Ugari izan dira esku artean izan ditudanak, batzuk eskuz egindakoak eta beste batzuk azken teknologiak baliatuta, baina kalitate maila ezberdinetakoak izanik ere, antzinakoetan izan ezik, nik neuk, toponimoen maiztasunari erreparatu diot eta horri begira egin dut aukeraketa.

1.3.2.1. *BIZKAIKO FORU AGIRITEGIA*

ADMINISTRAZIOA - Herri Lan eta Garraiobideak.

- ADV-DC-0231 - Matiena-Zaldua errepeidea (1880)¹¹⁴ 1: 5.000 eskala.
- AGV-DC-2484 - Zaldua-Biritxinaga errepeidea (1912) 1: 2.000 eskala¹¹⁵.

112. "Mendiguneak mugatzeko eta izendatzeko irizpideak - Bildutako erak sailkatzeko irizpideak - Era normalduen aukeraketarako irizpideak" - deritzen ataletan.

113. Bizkaiko Foru Agiritegian Administrazio Artxiboko Herri Lanak eta Garraiobideak izeneko artxibo barruan aurki ditzakegun *ARA-PL* hizkien bidez hasten diren planoak oso teknikoak izan arren (sustra- kurbak, zehar-profilak, luzera-profilak, e.a.), toponimiaren ikuspegitik hutsaren hurrengo dira.

114. Datu berberak: ADV-DC-0305.

115. Plano bien artean aldeak daude.

- AGV-DC-2707 / 01 - Zaldua-Biritxinaga errepidea (1912) 1: 2.000 eskala
- AGV-DC-1831 - Eitzaga eta Sallabente auzoetako ur-hornidura (1957) 1: 1.000 eskala.
- AGV-DC-1834 - Agirresakon ur-biltegiaren handitze lanak (1957) 1: 1.000 eskala.
- AGV-DC-1835 - Goierri auzoko ur-hornidura (1958) 1: 1.000 eskala.
- AGV-DC-1785 - Zaldibar Udalerriaren saneamendua eta uren banaketa (1966)¹¹⁶.
- AGV-DC-1868 / 02 - Lurpeko oinezkoen bidea Arteagan (1973) 1:100 eskala.
- AGK-DC-0843 - Durango-Zumarraga trenbidearen desjabetzen plana (1885).

ERREPIDEAK (Err.)

- 249. kutxa - Zaldua - Zaldibar errepidea (1904) 1:500 eskala.

ADMINISTRAZIOA - Udal Erregimena eta Hirigintza.

- AR - 4463 / 06 - A kalearen aldaketa (1974) - 1: 200 eskala.
- AR - 4527 / 01 - P.G.O.U. (1972) - 1: 5.000 eskala.
- AR - 4616 / 02 - Zaldibarko hiri-lurrak zedarritzeko egitasmoa (1980) - 1: 5.000 eskala.
- AR - 4635 / 01 - Zeerrasolo (1981)¹¹⁷ - 1:500 eskala.
- ARA-DC-2865 / 03 - Eitzaga, Sallabente eta Olaerreaga auzoen urbanizazioa (1958) 1: 2.000 eskala.

ZALDIBARKO UDAL ARTXIBOA - Urak (C-085)

- 1924 - 1: 1.000 eskala. Abenduaren 15ekoa.
- 1927 - 1: 2.000 eskala. Uztailekoa.
- 1957 - 1: 1.000 eskala. Abendukoa.

ZALDIBARKO UDAL ARTXIBOA - Berriz / Zaldua (C-094)

- 1925 - 1: 10.000 eskala - Instituto Geográfico y Catastral.
- 1929 - 1: 4.000 eskala - Manuel Lorentek egina.

1.3.2.2. ZALDIBARKO UDAL AGIRITEGIA- Lan Nagusien Espedienteak

- 0986.ku. / 02.esp. - Jaiña-gain etxea (1971).
- 1013.ku. / 01.esp. - Arismendiazpikoa baserria (1990).
- 1027.ku. / 03.esp. - Urkitza baserria (1995).
- 1029.ku. / 05.esp. - Zaldibarko uren hodiariaren berritzea (1990).
- 1034.ku. / 02.esp. - Gatika baserriaren lursailen atalak (1986).
- 1045.ku. / 01.esp. - Gazaga auzoko saneamendu sarea (1951) - 1: 1.000 eskala.

1.3.3. Katastroa (KAT)¹¹⁸

Honelako lanetan aurrekaririk ezagutzen ez nuela-eta, hasieran zalantzan ibili nintzenagatik, eutsi egin nion erabakiari, poligono eta lursailen zenbakien bitartez topo-

116. Datu berberak: AGV-DC-1824 eta AGV-DC-2287/09 eta 1974an ere bai (AGV-DC-1826).

117. Datu berberak: AR - 04615/01.

118. Marra batek banaturiko bi zenbakiek, 2 / 54 adibidez, honako hau adierazten dute: lehenak poligonoaren zenbakia (2.a, kasu honetan) eta bigarrena lursailarena (54. atala).

nimoen kokalekia errazago aurki zitekeelakoan. Badakit orain arteko ikerketen ohiko prozedura eskrituren informazioa eskuratzea izan dena, eta eremu hau baztertu egin dutena, baina uste dut badela urrats berriak emateko garaia. Dena den, itxuraz hain erraza ematen duena arantzaz betetako bidea dugu eta buruhausteak ere ez dira gutxi izaten. Aipatua argiago gera dadin hona hemen gogoan hartu beharreko zenbait gai:

1. Segregazioengatik izen beraren barruan sarritan txatal piloa egon daiteke, adibide bat aipatzearren, hortxe dugu *Berreguren* toki-izenpean hogeitaka zati.
2. Alderantziz ere gerta daiteke, hots, zenbaki bakarraren barruan forma bat baino gehiago agertzea, ahoz (“*sololáue, solólusiè, ósteko selaidxè*”) edo idatziz (*Zabaletaburu-oquildu-canterazarra*). Beraz, saiatu beharko da jakiten leku berberaz ari garen ala izen bakoitzak errealitate ezberdina erakusten duen.
3. Aspaldian toponimo bi izan eta salerosketaren bat tarteko arloak elkartu ondoren, izen horietatik bat galdu egiten da sarritan eta orokorragoa zena mantendu, adibidez, *Otaburu, Mugarriagaren* kaltetan.
4. Bata bestearen ondoan dauden lursail bi eta izenen osagaiak hurbil, antza, baina erabileran bat ez datozenak, esaterako, *Urkitzaburu* eta *Etxeburu* (*Urkitzako* etxe buruan dago kokatuta). Kasu honetan generikoaren bidez konpon daiteke (bata basoa da eta bestea zelaia); beste batzuetan, berriz, ez.
5. Etxe inguruan ez dauden lursailez informazioa lortzea gero eta zailagoa da, baso eta jabeen arteko harremana urruntzen ari da urterik urte eta horren ondorioz jabeak berak¹¹⁹ askotan ozta-ozta jakiten du ahozko ohitura zein izan den eta eskrituretara jotzen du erantzuna emateko.

Baldintza hauek guztiak, eta gehiago, izanda ere, mantendu egin nuen hasierako ebatzia eta oso tresna baliagarria izan zaidala aitortu behar dut. Helburua zati guztien izenak jakitea edo 2002ko katastroko lursailak ondo dauden neurtzea izan ez denez gero, katastro zaharra hartu nuen abiapuntutzat, 1956.ekoa¹²⁰, bai zerga zerrendei, baita eskritura zaharren izenei ere hobeto egokitzen zitzaielako.

Amaitzeko, katastroaren gaineko nire neure hausnarketaxoa plazaratu nahi nuke. Baieztapen gogorregia izan daiteke, apika, baina nire uste apalean, zenbait lekutan katastroaren sistema hedatu izanak harreman zuzen-zuzena izan du toponimoen erabileraren atzerakadarekin. Tesi hau arrazoitzeko bilakaera historikoa aztertu behar da nahitaez. XIX. mendearen erdialdean Jabetza Erregistroak sortzen hasi zirenean,

119. Jabeen artean ere bereizi egin beharko litzateke, ezin dira parekatu basoko lana baztertu ez duten base-rritarrak, gutxi izan arren, eta bestetik lursailen kudeaketa administratzaile bati utzi diotenak. Hala ere, salbuespenak salbuespen, 55 urtetik beherakoek ezer gutxi irakatsi diezagukete.

120. Carmelo Zabalak gomendatu zidan horrela egitea, bera ibili baitzen garai hartan lan horretan eta laguntza handiagoa eman ziezadakeen. Metodologiari dagokionez, aurrerapen handirik ez dela izan ondorioztatu daiteke A. Lazpitaren hitzak entzun eta gero:

“Abioittik etara besan foto batzuek, kanpuei, eta orduen bakoitzak bere terrenuek, diferente... geur, ba, obeto esi leike etaa, se dana igueltzu da, landie eta piñue, besteik esta, da gaur fotuek estau emoten esebe, baña lena emote ban diferente, bakoitxan terrenue diferente eote san, baten eongo san nabue, ta bestien eongo san artue, ta bestien esta(k)i ser. Orduen fotuek etaa ebesenien, jéntiai, uesabai, ba, errire deittu otzen, baten batzuk etorri sien diputasiñotik ero nunbaittetik, estaitt nundik, eta esa otzen sera:

– Au terrenuau irie ok-ero? Baakik ire terrenue sein yan? – Bai, auxe.

– Bidkek piñue baeuken markau in bi san an, alde biyetako uesabak, ba, esango ben, ba:

– Emeti dok.

Metro barruen esta au, au da inye gutxi gora bera. Au da etata seetik, abioittik, eta gero kofinantieci deittu eta:

– Surie emeti da, esta? – Bai, emeti. – Es, au emeti es, au onutzauti da.

An arregluek ei ebesan”.

aurretik egondako hipoteka liburuetan edo belaunaldiz belaunaldi gorde ziren aurreko mendeetako notarioek sinaturiko eskritura zaharretan oinarritu ziren liburu berri haietan leku-izenak idazteko. Hala ere, deskripzio haietan ahozko ohiturek ez zuten beren lekua galdu eta *vulgarmente llamado, conocido como, también nombrada como, monte que llaman... o ...*, bezalako espresioen bidez jakin zitekeen idatzitakotik kanpo beste moduren batzuk bazirela. XX. mendeko zergen garapenarekin batera abian jarri zen katastroaren sistema, zeini, eskrituretan ez bezala, bost axola zitzaizkion izenak, zeren azken hauek lursailen zatiei jarritako zenbaki batzuek ordezkatu baitzituzten. ordukoak ditugu. Ondorioak begi bistakoak izan dira, gaur egunean administrazioek ez dakite bilakaera ezberdina izan duten mundu bi horiek zelán uztartu, tartean arazo latzak daude eta: deskripzioak askotan ez datoz bat, lursailen neurriak ere ez, jabeen izenak zaharkiturik daude, e.a. Azkeneko urteotan berritu egin da katastroa, baita akats batzuk zuzendu ere, baina oraindik bide luzea geratzen zaigu, azken 50 urteotan egindako okerrak arzteu eta galdutako denbora berreskuratzeko.

1.4. AHOZKO ITURRIAK¹²¹

Ahokotasunari buruz aitzinsolasean adierazitakoa gogoratu eta aditu baztuen iritziak¹²² ekarri ondoren, orain dela hamar urte nioena berretsi nahi nuke, hots, ahozko inkestak egitearen helburuek idatzien bitartez hustu duguna egiaztatzea baino haratago jo beharko luketela. Alde batetik alderdi linguistikoa zaindu beharko litzateke, normatibizatzeke unean ezinbestekoa delako bertako euskararen ezaugarriak begi aurrean izatea, eta bestetik, tankera honetako lanetan etnografia edo historia bezalako diziplinei legokiekeen eginkizun osagarria aitortu¹²³. Beraz, mota ezberdinetako inkestak¹²⁴ prestatzea litzateke inkestazailearen lehen betebeharra; beti ere, zer atera nahi den argi eta garbi izanda.

Elkarrizketak egiterakoan gomendioren batzuk eman daitezkeenagatik¹²⁵, bada norberak gogoan hartu beharko lukeen alderdi psikolinguistikoa ere, zeren askotan sumaezinak diren hainbat faktorek bultzatuko baitute berriemailea forma batzuk edo beste batzuk erabiltzera. Ikus ditzagun nire esperientzian oinarrituta ateratako ondorioak:

-
121. Transkripzioetan lurretako ikerketan egin nuen bezalaxe jokatuko dut, hau da, fonetikoa [] eta fonologikoa “ ” bereiziz. Zeinuei dagokienez, bitxikeria bakarra hauxe izango da: A. Irigoien eta enparauen jod epentetikoa adierazteko [dž] sabaiareko afrikaria erabili beharrean, I. Gaminderekin bat etorrira, neuk frikaritzat hartuko dut [ž] eta argitaratu berri duen liburuarekin nahasketak gerta ez daitezkeen, Azkueren garaitik datorkigun “dx” erabiliko dut kontakizunetan. Modu berean, irakurleei testuak errazteko asmoz, sudurkari hobikari osteko herskari horzkari ahostunaren bustidura adierazteko “y” jarriko dut (-N + -D > -NY).
 122. Erabili dudan J. Terradoren *La importancia de la encuesta oral* atala N. Mujikak ere aipatzen du bere lanean (57. or.).
 123. Toponimoa ez da izen hutsa, sarri-askotan bizirik dirauen leku baten bilakaera historikoa erakusten duen froga baizik. Hortxe dugu euskal esaera zaharra: izena izana.
 124. N. Mujikak aurkezten dituen *inkesta orokorra* eta *egiaztapen inkestez* gain (67. or.), nik neuk, beste hirugarren bat proposatuko nuke, toponimoari freskotasuna dakarkioten datuak batuko litzuzkeena. Hona hemen adibideok: baserri bat gaitzizen batekin ezagutzen badute, *Samartiñ* esaterako, bada, pertsonaia horretaz informazioa lortzea edo baserri baten inguruko *Sagasti* deritzon landan ia sagarrak egon ziren edo sagardoa egiten zen jakitea edo *Saldusubitte* badiote, bertan egon zitekeen zubia deskriba dezatela, izan bazen, behintzat, etab.
 125. N. Mujikaren liburuan zenbait aholku aurki daitezke (68-69. orr.).

1. Inkestatzailearen eragina.
Grabazioa entzutean, bereiztu egin beharko genituzke lekukoaren formak eta gure eraginez esandakoak. “Saldíber” erabiltzen duen batek inkestatzaileari behin eta berriro “Saldíbar” entzuten badio, seguruenik berak ere forma hori esango du azkenerako.
2. Berriemailearen kokalekua.
Euskal Herriko antzinako ohituraren haritik baserri ugariren izenak beste nagusi baten erreferentziaren arabera osatu dira edo auzo barruan betetzen zuten lekua adieraziz, hau da, *Gazaga auzoan Gazagabarrena*, beheko aldean dago; *Gazagagoitia*, berriz, goikoan. Inkesta egitera joan eta lekukoa auzoan bertan badago, leku-izenaren lehen osagaia gehienetan ezabatu egingo du “Barréninguè” edo “Gótidxe” esanez; beste toki batetik eginez gero, ostera, “Gasá” jarriko diote aurretik. Hala eta guztiz ere, hizkuntza ekonomia printzipioaren indarra ez da makala eta belaunaldi gazteagoek eta gero eta jende gutxiago bizi diren auzoetan, batez ere, forma laburtuak hobesten dituzte, besteak bitxitzat jotz, hots, *Urizar auzoko* “Kosíñe” esaten duenari oso gogor egingo zaio *Urizargoxena* idatzita ikustea, baina, nire iritziz, horrela berreskuratu beharko genituzke toki-izenok eta neu behintzat, ez naiz mapa kartografikoetan forma laburtua erabiltzearen aldekoa. Azken finean, kontraesan itzelak sor lekizkiguke, udalerrri berean udaletxeak argitaratzen duen mapa batean “Goxena” edo “Kosíña” jarriko balu eta iragarki-taula baten *Urizargoxena*, adibidez.
3. Berbaldiaren abiadura.
Testuinguru fonetikoak zein hizkuntza ekonomiak alde batetik, eta eskriturretan idatzitakoak bestetik, eragin itzela badute ere, hizketaldiaren abiadura dela eta, sarritan pertsona berberak forma osoak eta laburtuak nahasturik erabiliko ditu, Adb.: “Solósabàl, Urúburù” (astiroago ahoskatuz eta idatzizkotik hurrago) edo “Sosábal, Urúru” (arinago ahoskatuz eta ahozkotik gertuago).
4. Idatzitakoaren indarra edo ahulezia.
Konplexuak-edo izategatik, euskaldunen batzuek gutxietsi egiten dituzte ahozko formak, *txarto* daudelakoan. Behin baino gehiagotan entzuten izan ditut antzerakoak: “*Jentiák Séleta esate otzo, baña bere benetako isena Selaieta dá*”, “*Gasá esan bai, baña hau ‘barrio Gázaga’ dá*” e.a.
Basoekin, berriz, alderantziz gertatzen da, eskrituretako izena baztertu (sarritan irakurri egin behar izaten dituzte gogoratzeko) eta etxeokok ‘birbataiatzea’: “Basotxíki” (Esk.: Lubarria), “Basosár” (Esk.: Garraz-alday), etab.
5. Maiztasunaren garrantzia.
Dokumentazioan antzinasunak duen bezalako garrantzia du ahozkoan maiztasunak, hots, normatibizatuko den toponimoa ebazteko orduan guztiz garrantzitsua da gehien jokia aintzat hartzea. Hala ere, jakin badakit batzuetan hautatzea ez dena betere erraza, toponimo bakarra itxura anitzetan aurki dezakegulako: “Añábar, Añébar, Añóbar, Añíbar, Agiñíbar, ...”. Horrelakoetan berbaren osagaiak zatitu eta banaka aztertzea litzateke gomendagarriena, nire iritziz.
6. Azentuaren eragina¹²⁶.
Azentuaren ingurukoak pentsa litekeen baino askoz konplexuagoak ditugu, pertsonaren berba egiteko moduaren ohiturak, enfasiak esaterako, edo gaztela-

126. Normatibazioko lekuzko morfema genitiboan ikusiko den legez, askotan mugatzailearen korapiloa bigarren mailako arazo bihurtzen du azentu aldaketak.

niaren eraginak hankaz gora jar dezakete edozein ikertzailek eraikitako teoriarik zentzuzkoena. Beraz, toponimiarako ere laborategian egin ikerketaren premia aldarrikatzea ez zait iruditzen urrunera joatea denik. Dena dela, lan honetarako baliabide hori eskura ez dudanez gero, nire ‘belarriaz’ fidatuko naiz; hori bai, etorkizunerako fonetika arloa hobeto zaindu beharko dena ez dago ukatzerik¹²⁷.

Azentua ahozko jarduerarekin erlazionatu dizuet eta silaben arabera sailkatu:

- Bi silabakoetan lehenengoan egingo dute azentu bakarra.
Adb.: “áisti, Bása, égo, Gáitte, Góti, íbur, Kóba, Lésan, Lúsar, Móta, Múndo, Páisar, Sáldi, Sáldu, úrtu...”
baina “Arná, éitza / Eitzá, Ertzíl, Gasá, Ibítxu...”¹²⁸.
- Hiru silabakoetan bigarrenean egingo dute azentu bakarra.
Adb.: “Agíña, Aixóla, Aldátza, Antzóla, Añábar, Arkátxe, Askárdi, Askórre, Bekétxe, Bisínai, Etxítxo, Ganbárra, Gisátza, Goikétxe, Gonsélai, Idxértzu, Ittúrbe, Kaáxar, Katátei, Katíke, Kortátxu, Kurútzia, Saldíber, Samártiñ, Siértza, Urúntzu, Urúru...”
baina “áidxondò, ártakei, ástueta, Bárreta, Kánpueta, Séleta...”.
- Lau silabakoetan azentu bikoitza egingo dute: orokorra indartsua (´) eta beste ahulagoa (^).
Adb.: “Abéletxè, Albísuri, Amásorbè, Amótzondò, Arángurèn, Arímendi, Arrábeitti, Askórrretà, Emáldidxè, Irébasì, Irémiñè, Katíkenà, Kelémenetà, Elórridxà, Errémentà, Otáburù, Orróspengò, Ospítellà, Sa(g)ármiñà, Sa(g)ástidxà, Sarrátuà, Serrákuà, Subfondò, Suríkarài, Totókuà...”
baina “Barrenéngo / Barrénenguè, Garasólo, Ispíllaurre / Ispíllaurrè, Solondópe, Txabolóndo...”.
- Bost silaba edo gehiagokoetan azentu ezberdinak egingo dituzte eta batzuetan osagaiek eurek mugatuko dute indartsua (´) edo ahula (^) non egongo diren.
Adb.: “Agárresakòn, Askórburuèk, Gaságotidxè, Egúskialdè, Gaíttónandidxè, Larrásetà, Saldúetxebarri, Txopénanequè...”
baina “Aldapabúru, ándikaletà, Espárrutxikídxè, Okánittúrridxè, Ulákosakóna, Uruburuáldè...”.

Arestian esan bezala, arau orokorrari eginiko urraketak arrazoi askorengatik izan daitezke, horietako bat hurrengo puntuan aztertuko dut.

7. Toponimo eta deituren arteko harremanak.

Toki-izenetatik eratorritako deitura askok oraindik bizirik diraute *Zaldibarren*, baina forma beraren aurrean joera bikoitza antzeman daiteke: toponimoak ahozko euskal ohitura jarraituko du “Gaíttónandi, Sáldi, úxar...”; deiturak, os-tera, dokumentu idatziarena *Garitaonandia, Zalduegi, Urizar*²⁹.

Bestaldetik, komunitate honen barruko pertsonak identifikatzeko sistemaren batzuk erabiltzen dituzte:

7.1. Izena + baserria + lekuzko morfema genitiboa: “Anbrósio Agárrekuè, An-doni Gáíttekuè, Fídel Urúrukuè, Kármén Siértzakuè...” edo genitiboa au-

127. Informatzaile berberak forma bat baino gehiago erabiliko balitu, ordenean jarriko lirake, hau da, gehien erabiltzen duena lehenengo eta gero bestea.

128. Silaba bikoien amaieran egitea batzuetan *-aga* atzikia laburtu izanaren ondorioa litzateke. Adb.: “Gasá” (dok. Gazaga), Eitzá (dok. Eizaga), etab.

129. Deiturak ahoskatzean, gainera, gaztelaniazko fonetika erabiltzen dute gehienetan.

rretik: “Arímendiko José Luis, Katíkeko Klára, Kurútziake Felisa...”. Labo-
rategian aztertze modukoa den arren, nik neuk, hipotesi hau botako
nuke: genitibo atzetik doanetan, antroponimo eta oikonimoaren artean
isilune txiki bat suertatzen da; bestean ez, ordea.

7.2. Zenbaitetan oikonimoak funtzio berriak bereganatzen ditu, hala nola, dei-
tura baten parekoa: “Benítokosiñe, Luiságarrè, Martxélantzuà, Pedrókatí-
ke...” edo gaitzizena: “Askórrre, úrtu...”.

7.3. Azentua aldatuz ere sor daitezke aldeak¹³⁰. Baserri batzuekin baino ez da
baliagarria, eta batzuetan aurreko sistemekin nahasten da: “iberre, ótzo-
na...” (pertsonea) - “ibérra, otzóna...” (baserria).

Hausnarketa xume honi amaiera eman diezaiodan, lekukoek erabili euska-
raren inguruko xehetasunen batzuk ere aipatu nahi nituzke. Udalerrri baten toponimia
batzen hasi aurretik, guztiz garrantzitsua da, nik uste, bere euskara ondo ezagutzea,
bai inkestazailea baserririk baserri ibiliko delako, baita denok ere berri ahoskatzen
duten jakiteak normatibizazioarako irizpideetan eragina izango duelako ere.

Zaldibarri dagokionez¹³¹, Eitzaga auzoa (Sallabente eta Olaerrega barruan)
izan ezik¹³², besteek ezaugarri komunak erakusten dituzte. Hementxe dituzue, labur-
labur, adibide erraz batzuk:

- Bokalen harmonia: Eitzagan: “alábia, etxía, mendíxa, basúa, eskúa”.
Besteetan: “alábie, etxíe, mendídxe, basúe, eskúe”.
- Sabaiko kontsonanteak: Eitzagan: “Sanpedro ermíntxià”.
Besteetan: “Samártiñ ermínttiè”.
- Deklinabidea: Eitzaga: “errírutz”.
Besteetan: “erríruntz”.
- Aditza: Eitzaga: “etórrri gára - jatú” / “ekárri saítxu - dótza”.
Besteetan: “etórrri ga - atzú” / “ekárri saittú - otzá”.

1.4.1. Baliabide teknikoak

Atal honen hasieran beste arloetako baliabideez aritu natzaizue; oraingoan,
aldiz, ahozketasunari dagozkionak aipatuko dizkizuet. Kalitate eta iraupena ziurtatu
nahian ikerlan honetarako antzinako zintak alde batera utzi nituen eta SONY marka-
ko *MZ-R700* minidiskien grabagailua erabili dut elkarrizketetan eta mikrofonoa
marka bereko *ECM-717*.

130. F. Aranberrik *Ermua-Eitzaga: leku-izenak* liburuan dioskun legez: “Leku-izenen azentuaren eta leku-
izen horiei dagozkien pertsona-izenen azentuaren artean aldeak daudelako eta pertsona eta etxea be-
reitzen direlako” (45. or.).

131. Fernando Aranberriren *Ermua eta Eitzako Euskara* (1996) zein Iñaki Gaminderen *Zaldibar berbarik
berba* (2003) ikerketek aditzera ematen digutenez, udalerrri osoan ez dugu eredu bakarra. Euskalki be-
rean gaudela ez dago dudarik, baina multzo bi bereizi beharko genituzke: Eitzaga aldea (Eitzaga, Olae-
rrega, Sallabente) eta beste auzoak (Aranguren, Gazaga, Goierri, Zaldúa).

132. K. Zuazoren *Deba ibarreko euseria* (1999) liburuan oinarrituta, F. Aranberrik hauxe diosku: “Ahos-
kerari dagokionez, Debarroko ezaugarri nagusienak betetzen dira” (8. or.).

1.4.2. Berriemaileak¹³³

Asko izan dira orduak eta chunka egindako galderak, baina eurekin egondako momentu horiei esker ez zait jarraitzeko arnasa falta izan eta horrexegatik esker-tzen diet behin eta berriro nirekin izan duten pazientzia, eurak barik ez legokeelako honelako libururik. Hona hemen laguntzaile izan ditudanen datuak (izen-deiturak, jaio edo bizi izandako baserri edo etxea -Zaldibarren- eta jaioturtea)¹³⁴.

001	Balendin Lasuen Solozabal	(Kamiñokoa)	1924
002	Jose Zalduegi Uriarte	(Zalduegi)	1933
003	Felipe Egiguren Gallastegi	(Jainagagaraia)	1909
004	Andoni Azagirre Atxaorbea	(Garita)	1932
005	Javier Urizarbarrena Intxaurrea	(Solozabal)	1934
006	Juan Urizarbarrena Intxaurrea	(Solozabal)	1924
007	Eugenio Zarrua Amutxastegi	(Luzar)	1927
008	Jose Luis Zarrua Amutxastegi	(Luzar)	1933
009	Jose Luis Etxeandia Zalduetxebarria	(Elorriaga)	1921
010	Miguel Angel Areitioaurtena Urrejola	(Gazagaetxebarria)	1936
011	Klara Aranzibia Telleria	(Katikabarri)	1909
012	Sofia Berasaluze Ariño	(Zalduegigoitia)	1925
013	Maria Angeles Maiztegi Gallastegi	(Agirresakona)	1942
014	Jose Luis Abarrategi Garitaonandia	(Arrigorrieta)	1931
015	Armando Abarrategi Garitaonandia	(Arrigorrieta)	1937
016	Miguel Abarrategi Garitaonandia	(Olaetxetxiki)	1943
017	Pedro Bildosola Gorrotxategi	(Eitzagabarrenengoa)	1912
018	Jose Mari Azagirre Garitaonandia	(Goenzelai)	1928
019	Fidel Asua Urizar	(Uruburu)	1920 †
020	Carmen Areitioaurtena Lasuen	(Zeartza)	1926
021	Jose Luis Uribarri Zubia	(Aranguren)	1937
022	Manuel Elustondo Irureta	(Eitzagagoikoa)	1919 †
023	Jon Ander Zurikarai Atxaorbea	(Goikoetxea)	1933
024	Juana Bastida Bildosola	(Arangurenazpikoa)	1940
025	Jose Mari Narbaiza Aranguren	(Askorra)	1926 †
026	Pedro Agirrebeitia Garitagoitia	(Urkiza)	1933
027	Rafael Gisasola Zabala	(Zalduetxebarria)	1927
028	Felisa Gorritxategi Aldekoa	(Kurutzega)	1911 †
029	Ignazio Zabala Zabala	(Garitaonandia)	1945
030	Juan Carmelo Zabala Zabala	(Zaldibar hotela)	1921
031	Javier Gorritxategi Ansola	(Eitzagaetxebarria)	1944

133. *Iurreta Elizateko Euskara eta Toponimia* liburuko “Berri-emailearen gaineko burutapenak” atalean jarritako baldintzak estu samarrak izan ziren (18. or.), baina ez da ahaztu behar helburu nagusia bertako euskara eta toponimia batzean zetzala; oraingoan, ostera, eta herri honen ezaugarriak gogoan izanda, baserri guztien lekukoren batekin egoten saiatu naiz. Hortaz, askoz malguago jokatu dut eta mugak ez dira hain zehatzak izan, ez hizkuntzarena (gaztelaniadunen bat ere izan dut lekuko, baita Zaldibarko euskara egiten ez zuenik ere), ez adinarena, ezta bertan jaiotakoa izatearena ere. Arrazoia begi bistakoa da, nire ustez, etnografiarako berriemaile egokia izan daitekeen 80taka urteko pertsonak, esaterako, agian mapak interpretatzeko arazoak izan ditzake eta bere alabak edo semeak toponimoak hobeto kokatuko ditu, 46 urtekoa izan arren. Dena dela, suertatu zaidan tipologia zabalena ezaugarri hauek betetzen zituen: euskalduna, bertan jaioa, 55 urtetik gorakoa eta baserrikoa.

134. Jarritako zenbakia grabazioen dataren arabera izan da, horrexegatik ez datoz alfabetikoki sailkatuak.

032	Jose Luis Garitagoitia Landa	(Arismendi)	1929
033	Antonio Garitaonandia Garitagoitia	(Askardui)	1944
034	Jesus Zurikarai Areitioaurtena	(Jainagazpikoa)	1924
035	Iñaki Zurikarai Azpitarte	(Jainagazpikoa)	1937
036	Rafa Urizar Eguren	(Garitazelaia)	1947
037	Enrique Iraeta Urkiaga	(Urizaraurtengoa)	1918
038	Mila Arroitaonandia Gallastegi	(Uriortua)	1954
039	Julia Areitioaurtena Kareaga	(Zeleta)	1917
040	Esteban Garitaonandia Agirrebeitia	(Gazagaibarra)	1935
041	Elena Garitaonandia Monasterio	(Agirrebeitia)	1926
042	Felipe Garitaonandia Monasterio	(Agirrebeitia)	1944
043	Lorenza Eguren Amiano	(Garitazelaia)	1920
044	Jose Azpitarte Aranzeta	(Luzar)	1946
045	Carlos Azagirre Arriaga	(Goenzelai)	1954
046	Elias Unzueta Berrizbeitia	(Berriz)	1931
047	Marzelina Arregi Aldanondo	(Urizarbarrena)	1934
048	Pedro M ^a Gallastegi Arregi	(Urizarbarrena)	1961
049	Julia Garitaonandia Zabala	(Arangurenardikoa)	1917
050	Patxi Belar Basauri	(Gazagaonandia)	1933
051	Jose Caballero Bengoa	(Berriz)	1944
052	Jose Manuel Garitaonandia Izurategi	(Txopena)	1969
053	Bittori Etxebarria Garate	(Gazagaotsoena)	1929
054	Sabino Antxia Arietaleanizbeazkoa	(Gazagaonandia)	1951
055	Adrian Lazpita Besoitaguena	(Berriz)	1927
056	Jose Luis Arginzoniz Gorrotxategi	(Kurutzega)	1937
057	Hilario Arginzoniz Gorrotxategi	(Kurutzega)	1938
058	Jose Ignazio Egia Zubikarai	(Sagarminaga)	1946
059	Pablo Zubiarrementeria Irizabal	(Ariolabekoa)	1920
060	Felisa Irulegi Uribarri	(Solozabalandikoa)	1934
061	Josefa Areitioaurtena Rekalde	(Iturbe)	1931
062	Maria Pilar Lasuen Uribeetxebarria	(Garitagoitia)	1926
063	Mateo Mendikute Garitaonandia	(Arangurenexebarria)	1941
064	Jose Antonio Elustondo Mallabiabarrena	(Eitzagagoikoa)	1955
065	Miren Valmaña Berasaluze	(Zurigain)	1932
066	Vicente Urkidi Azpiri	(Zurigain)	1927
067	Teodora Urizar Zurikarai	(Garitazelaia)	1913
068	Felipe Irulegi Milikua	(Solozabalandikoa)	1950
069	Plazida Azpitarte Egia	(Antsoaga)	1916
070	Félix Bildosola San Martin	(Eitzagabarrenengoa)	1936
071	Josu San Anton Arrazola	(Errementaria)	1954
072	Conchi Bastarrika Barrenetxea-Arando	(Urkitzazaldua)	1927
073	Jose M ^a Iriondo Mendizabal	(Zumarraga)	1931
074	Gregoria Garitaonandia Gisasola	(Urkitzatxebarria)	1921
075	Gaizka Zabarte	(Askorra)	1927
077	Elena Narbaiza Aranguren	(Askorra)	1929
078	M ^a Asun Gallastegi Zubiaurre	(Zearraetxetxo)	1941
079	Lazaro Garitaonandia Zuazubizkar	(Gazagaetxebarria)	1944
080	Mertxe Aranzibia Telleria	(Katika)	1917
081	J. Mari Arginzoniz Ugarteburu	(Berriz)	1922
082	Juanito Guridi Arriaran	(Oñati)	1932

II NORMATIBIZAZIORAKO IRIZPIDEAK ETA AHOZKO JARDUNA



Zaldibar (1961) (ZU)

Tankera honetako ikerketetan ohikoa den legez, helburuen arteko garrantzitsuenetarikoa toki-izenak gaur egunean nola erabili behar diren proposatzea izaten da. Terminologiari dagokionez, tradizioak normalizazioa deitu izan dio prozesu horri, toponimia arloan ez ezik, hizkuntzan ere horrela erabilia izan da, gainera. Hala ere, M. Gorrotxategi eta P. Salaberrik normatibizazio kontzeptu berria dakarkigute bere artikuluan¹, eta normalizazioa ibilbide luze baten azken helmugatatzat hartzen dute. Hona hemen euren hitzak:

“Izen bat ongi arautua egoteak ez du esan nahi, alabaina, izen hori normalizaturik dagoenik, hots, gizartean era normalean erabiltzen denik. Honetarako, jakina, beste baldintza batzuk bete behar ditu: ofizialki onartua izatea eta inprimaketan, errepede seinaleetan, kartografian eta abarretan agertzea, herrikoak proposatutakoarekin ados egon eta forma hartaz baliatzea... e.a. Baldintza asko, beraz, gehiegitxo aukeran.” (273. or.).

Azken berbok ezkor samarrak badira ere, erabat ados nago eurek eginiko hausnarketarekin; hori bai, nire semeak esaten duen bezala, askotan errealitatea ez doa normatibizatzailearen ildotik, eta orduan sor daitezkeen gatazkak konpontzeko sentibiltate guztiak gogoan izatea behar-beharrezkoa da, bestela jai dugu.

Normatibizatzea edo arautzea kontzeptu bera denez gero, azaldu egingo dizuet zeintzuk izan diren emandako urratsak eta geroagoko ebatzietan erabilitako arauak. Horretarako aipatu hiru iturrien datuak (dokumentazioa, ahozkoa eta kartografikoa) fidagarritasun indizearen bidez² iragaztearekin batera, euren arteko aldaketen bilakaera aintzat hartu ondoren, proposatutako toponimo normatibizatuak jarri dizkizuet³.

1. GORROTXATEGI, M. eta SALABERRI, P. (2000), “Toponimia txikia arautzeko irizpideak”, *Euske-
ra* XLV, 273-314. orr. Euskaltzaindia.
2. Fidagarritasun indizeak zehaztu egingo digu maila bakoitzean zein iturriri eman beharko zaion lehentasuna. Ikus ditzagun adibide batzuk: Dokumentuetan XIX. mendeko urte bereko edo hurbileko datu bi baditugu fidagarriagoa izango da, esaterako, Jabetza Erregistroko eskritura Udaleko Akta baino; Ahozko jardunean, berriz, maiztasunak edo berriemailearen profilak adieraziko digute zein den fidagarriena; Kartografikoan, ostera, antzinasuna duten jatorrizko mapak izango dira fidagarrienak (Eladio Romeoren, adibidez) eta ez honetan oinarrituta geroago ateratako kopiak.
3. Fitxen egituran berriro azpimarratuko dizuedan bezala, ikerketa hau F. Aranberriren *Ermua-Eitzaga leku-izenak* lanarekin uztartuta egoteagatik bere ereduarekin bat etorri naiz, kale izendegian izan ezik,

Zaldibarko zerrenda osatzeko lau izan dira erabili ditudan baliabideak⁴: neuk idatzitako *Iurreta Elizateko Euskara eta Toponimia* eta F. Aranberriren *Ermua-Eitzaga leku-izenak* liburuak; M. Gorrotxategi eta P. Salaberrik *Toponimia txikia arautzeko irizpideak* izeneko txostena; eta HPSk eta Euskaltzaindiak⁵ garatutako arautegia DEIKER institutuarena oinarri hartua.

Bertako toponimoen ezaugarriak ahalik eta argien ikus daitezzen ahozko jardunetik abiatuak atalez atal aztertzeaz gain, HPSren arautegiari jarraitu natzaio. Bestaldetik, adibide ugari hornituta egonda ere, ez dira guzti-guztiak agertuko, eta berezitasunak bakoitzaren *OHARRAK* deritzon atalean azalduko dira.

0. ARAZORIK GABEKO TOPONIMOAK

Bere hartan utzi edo dokumentuetan agertutako grafemak gaurkotu egin dira.

- Nor.: *Artasolo, Barreta, Laspuru, Luzar, Tabernasolo, Zaldibar...*
- Nor.: *Aldai, Aldatsa, Goierrri, Katikena, Kortatxu, Mendratxu, Pikoburu...*
- Dok.: *Alday, Aldaza, Goyerrri, Catiquena, Cortachu, Mendrechu, Picoburu ...*

0.1. Artikulua⁶

Ahozko jardunean artikulurik gabekoak izan dira nagusi; idatzizkoan, ostera, artikuludunak. Hortaz, dokumentuetako salbuespenak izan ezik, joera orokorra artikuludunak mantentzearena izan da.

- Nor.: *Bekoetxea, Goikoetxea, Lubarria, Otabarria, Zalduetxebarria...* - “Bekoetxe, Goikétxe, Lubárrri, Otábarri, Saldúetxébarri...”.

1. BUSTIDURA

Asimilazio bustidurari begira, zaldibartarrek sabaikoak egiteko joera argia erakusten dute, bai herskari horzkari ahoskabea (t > tt), baita sudurkaria ere (n > ñ);

hots, espezifikoak letra larriz, etzanaz eta beltzez agertuko zaizkigu eta generikoak letra xehe eta etzanaz, baina ez beltzez. Adb.: *BERRENGUREN* (*basoak*), *ZALDUEGI* (*ur-biltegia*), e.a. Parentesi arteko generikoei egoera sinkronikoa erakutsiko digute, gaur egunean zer den, hain zuzen ere. Salbuespen gisa, parentesi aurretik ere jarriz gero, datu horrek egoera diakronikoa islatuko du. Adb.: *LEJARRETA HOTELA* (*etxebizitzak*) <hotela izanikoa, baina gaur egunean etxebizitzak>. Bestaldetik, espezifikotetan aurki daitezkeen zehar marra (garrantzitsuena lehena) eta parentesiak (hipokoristikoa edo bigarren mailako leku-izenak) informazioa gal ez dadin txertatu dira. Adb. *INESENA, -a / ITURBEZALDUA, -a - URIZARBARRENA, -a* (*Beñakoa, -a*). Badakit batzuetan zehatzago joka zitekeena, hala nola, *basoaren* ordez, *barizti, pinudi*, e.a. sartuz, baina horrek sekulako arazoa sortzen zidan, zeren katastroaren ataletan izen berberaren barruan landatze ezberdinak zeudela-eta, aukeraketa oso arbitrarioa egin nezakeen; hala ere, adibide nabarmenetan *lepo, begala* eta antzeko izen geografikoei ordezkatu egin dute hain orokorra den *baso* delakoa. Are gehiago, zehaztasun txikiko eta aspalditik erabilitako *aurkintza* izenokoa ere ahalik eta gutxien jartzen saiatu naiz.

4. Bakan batzuk izan ezik, generikoak Eusko Jaurlaritzak 2001ean plazaraturiko *Izen Geografikoen Glosarioa* liburutik atera ditut.
5. HPSren ordezkarria Mirari Alberdi eta Euskaltzaindiarena Mikel Gorrotxategi izan ziren. Azken txosten honi geroago ere beste zenbait zehazkizun egin zizkioten P. Galé, A. Landa eta I. Lasak.
6. A. Bidartek eta A. Etxebarriak *Lezamako toponimia* liburuan honako hau dioskue: “Toponimoak deklinatzeko orduan berein arazo sortzen da, bereziki, leku-izenen bukaerako –a artikulua zehazten ez bada. Horregatik, corpusean artikulua determinatzaile formak nahita jaso ditugu, irakurleak jakin dezan toponimo horien bukaerako –a artikulua dela eta, toponimia nagusiko Bizkaia, –a legez deklinatu behar izango dituela” (24. or.). Proposamen interesgarria delakoa, neuk ere horrelaxe egin dut.

elkarketak eragindako zein adierazgarriaz, ostera, ez dut adibiderik topatu. Ahoz erabili eta dokumentatuetan sabaiko grafemak idatziak izanez gero, onartu egin dira toponimo normatibizatueta. Ikus ditzagun adibideren batzuk:

- Nor.: - *I + L > LL/L* — Ahoz: - I + L > LL [↓]
 - Hitz barruan: *Berdengillo, Ertzilla, Espillagaurre...* baina *Okildo, Okildogana...* “Berdéngillò, Ertzìllè, Espíllaurrè, Okíldo/Okílyo/Okíllò...”.
- Nor.: - *I + N > N/Ñ*⁷ — Ahoz: - I + N > Ñ [ñ]
 - Hitz barruan: *Iramiña, Sagastieskiña, Beñakoa...* baina *Aginaga, Jainaga, Kelemineta, Sagarmínaga...* “Agíña, Irémiñè, Jáíña, Kelémiñetà, Sa(g)ármiñà, Béíñe...”.
 - Hitz amaieran: *San Martin...* “Samártiñ...”.

2. BOKALISMOA

2.1. Bokalen harmonia

Nahiz eta adibide bakan batzuetan idatzizko tradizioak bat egin duen ahozkoarekin, aspaldikoak ez direla-eta, berreskuratu egin dira.

2.1.1. Hitz barruan

- Nor.: *Amazorbe, Imendia, Kelemineta, Larrape, Ulantzu...* “Amásorbè, Imínyidxè, Kelémenetà, Larrápa, Urúntzu...”.

2.1.2. Hitz amaieran⁸

- Nor.: - *A + A > -A/-EA*⁹ — Ahoz: -A + A > -IE
Aldapea, Gisatzako espalda... - “Aldapiè, Gisátzako espáldiè...”.
- Nor.: - *E + A > -EA* — Ahoz: -E + A > -IE
Andabidea, Etxostea, Kanterape... - “Andábiriè, Etxóstiè, Kantérapìè...”.
- Nor.: - *O + A > -OA* — Ahoz: -O + A > -UE
Arloa, Larrakoa, Zapatarikoa... - “Arlúe, Larrákuè, Sapátarikuè...”.
- Nor.: - *U + A > -UA* — Ahoz: -U + A > -UE
Etxeburua... - “Etxéburuè...”.

7. Oronimia atalean aztertuko den *-gain* izena eta *Kamiño* delakoa alde batera utzita, dokumentatua izateak eragingo du bustidura onartzea.

8. Eitzaga aldean izan ezik, non amaierako -E horiek -A izaten diren: “Béntaóstia, Katía, Kondébasuà, Motía, Totókuà...”.

9. F. Aranberriren liburuan, alde batetik entitatea sartuz gero artikulurik gabeko proposamena egiten digu: “Dioxako aldapa” (47.or.) eta bestetik, *Beko mota, Goiko mota* eta *Mota* normatibizatu ditu. Gai honen inguruan Onomastika batzordekideen artean *harmonia* handirik ez eta behin betiko erabakiaren zain, honelaxe jokatu dut ikerlan honetan: espezifikoak lekuzko edo jabego genitiboan daramanetan (*Urbietako erreka - Belarren txabola*) Izen geografikoen glosarioan proposatzen diren ildotik arautu dira (erreka, txabola, ...) eta besteetan (aldapa, benta, buelta, espalda), dokumentuek -EA amaiera islatu badute, gorde egin dira (*Aldapea*).

2.2. Bokalen irekidura eta itxitura

Adibide gehienetan berreskuratzea jo da, dokumentuetako datuek horrelaxe adierazten zutelako.

- Irekidurak.
 - Dardarkari anizkunak eragindakoa: e > a¹⁰.
Nor.: *Agirrebeitia, Agirresakona...* - “Arrábitti, Agárresakòn...”.
- Itxiturak¹¹.
 - Txistukari aurrekoa: e > i
Nor.: *Etxostea, Gazagaetxetxo...* - “Itxostíà, Itxostíè, Etxítxo...”.
 - Amaierako bokalaren joera: a > e
Nor.: *Arkatxa, Zearra...* - “Arkátxe, Siérre...”.
 - Aurreko silaban i / u egonez gero, ondoko a > e bilakatu zaigu¹².
Nor.: *Gisatza, Iramiña, Lixardi, Urkitza, Zaldibar...* - “Gisétza, Irémiñe, Ixerdi, Saldíber, Urkítxe...”.
 - Lubarria, Padura...* - “Lubérridxè, Padúre...”.

2.3. Diptongoak

Hainbat fenomeno aipa daitezke, Durangaldeko beste leku batzuetan ere gertatzen direnak¹³, gainera: monoptongazioa, diptongo aldaketa, bigarren mailako diptongoen sorrera, etab.

- *Beberanzkoak*. Monoptongatzea da ondoriorik zabalduena.
 - AI / EI – Nor.: *Garitazelaia...* - “Gaitteseiei...”.
 - AU, OI, UE > O – Nor.: *Arangoiti, Goenzelai, Intxaurtxueta...* - “Arángoti, Gónselai, Intxórtxueta...”.
 - AI > E – *Garitazelaia...* - “Seléa...”.
 - EI > I – *Agirrebeitia, Ubitikoerreketa...* - “Arrábitti, Uíttikoerréka...”.
 - Bigarren mailakoak : Nor.: *Lixardi, Otadui...* - “Leixárdi, Otai...”.
- *Goranzkoak*. Aurrekoetan legez, monoptongatzera jo dute hiztunek.
 - JE > I – Nor.: *Arrigorrieta, Iturrieta, Zalduzubieta...* - “Arrí(g)orrittè, Ittúrrittè, Saldusubítte...”.
 - JO > I / O – Nor.: *Iturriotz, Iturrondo...* - “Ittúrris, Ittúrondò...”.
 - WE > U(E)¹⁴ – Nor.: *Mandapozueta, Pagatxueta...* - “Mandáposu(e)tà, Pa(g)átxu(e)tà...”, baina *Kanpueta...* - “Kánpueta...”.
 - Bigarren mailakoak – Nor.: *Idoizarraga, ...* - “Iruisar...”.

10. Ik. Mitxelena, K.: *FHV*, 60. or.

11. “Añabar, Añebar, Añibar, Añobar” adibidea ez dut aipatu, oso korapilatsua delako eta azalpen berezia behar duelako.

12. Ik. Mitxelena, K.: *FHV*, 63. or.

13. Ik. Errazti, A.: *IEET*, 30. or. – I. Roman.: *Berrizko euskera* (2001).

14. Parentesi artean idatzitako bokal (kontsonante, beste batzuetan) hauen ahoskera oso erlatuata izateagatik erdi galdutat eman daitezke. Ziur nago belarriz igartzen dudán ezaugarri hau laborategian erraz frogá litekeena.

2.4. Jod epentetiko¹⁵

- Jatorrizko formetara jo da.
- Hitz barruan: -I + -O > I[ž]O
Nor.: *Ariola, Ariondo, Elorriaga...* - “Aidxóla, áidxondo, Elórridxà...”.
 - Hitz amaieran: -I + -A > I[ž]E¹⁶
Nor.: *Bolatokia, Etxeazpia, Esparrutxikia, Karabia...* - “Bolátokidxè, Etxás-pidxè, Espárru txikídxè, Karábidxè...”, baina *Iturriaga...* - “Iturrídxà...”.

2.5. Hiatoak

Orokorrez berrezarri egin dira bokal biak, nahiz eta ahozko jardueran, bokal bakarra geratzea izan den ondorioz zabalduea. Batek besterekin zerikusi handirik ez duten adibide ugariaren aurrean egon garela-eta, dokumentazioari berebiziko garrantzia aitortu zaio.

- -A + -A > A – Nor.: *Espillagaurre, Jainagazpikoa...* - “Ispíllaurrè, Jainás-pidxè...”.
- -A + -O > O – Nor.: *Atxosteá, Garitaonandia, Txabolondo...* - “Atxostíá, Gaittónandi, Txabolóndo...”.
- -A + -E > E – Nor.: *Otaerre...* - “Otérre...”.
- -E + -A > IE / -EA – Nor.: *Zearra, Zearrasolo, Zeartza, Zeartzabil...* - “Siérra, Sierresólo, Siértza, Siértzabail...” baina *Etxeazpiko soloak, Bidearte...* - “Etxáspiko solúek, Bidárte...”.
- -E + -O > O – Nor.: *Etxeosteko iturria, Etxosteá...* - “Etxósteko ittúrridxè, Etxostíá...”.
- -O + O > OO – Nor.: *Palaziooste, Kamiñoondo...* - “Palasioóste, Kamiñoóndo...”.
- Bigarren mailakoak – Nor.: *Aretxaga, Arragoeta, Garitagan, Iburutx, Solozabal...* - “Átxa, Arráúeta, Gaittán, Igútx, Sosábal...”.

2.6. Bokal galerak

Dokumentu zaharrenetan bokalak izanez gero, berrezarri egin dira galdutakoak.

- Hitz hasieran – Nor.: *Ibaibe...* - “Báibe...”.
- Hitz barruan – Nor.: *Uriortua...* - “úrtu...”.
- Hitz amaieran – Nor.: *Ertzilla...* - “Ertzíl...”.

2.7. Bokal metatesiak

Topatutako adibideetan modu biak antzinako dokumentuetatik etorrira ere, gaur egunean erabiltzen den bokalismoa hobetsi da.

15. Beste hainbatetan bezala, Eitzaga aldean sabaiaurreko frikari ahoskabea [š] erabiltzen dute: “Tellérixá”; beste auzoetan, osterá, ahostuna [ž]: “Elórridxà”, baina gaztelaniaz egitean, ahoskabea nagusitzen da hemen ere: “Jose luís el de Elorríxa, Francisca la de Arixóndo”.

16. Eitzaga aldean izan ezik, non amaierako -E horiek -A izaten diren: “Bolátokixà, Sagástixà...”.

- Nor.: *Iburutx* - “Ibútx, Igútx” - Dok.: Ubirox / Yburux.
- Nor.: *Ibur* - “Ibur” - Dok.: Ubiur / Ybeur / Ybur.

2.8. Bokal protetikokoak

Berreskuratu egin dira, dokumentazioan gutxitan agertu arren.

- Ø > E - Nor.: *Errementaria, Errementarialdea...* - “Errémentà, Errémentai-ko basúe...”.

2.9. Bokal elkarketak

Hiatoak sortzen diren kasuetarako 2.5. atalean adierazitakoa berretsiko nuke eta deklinabidea tartekatzen denetan, genitiboari dagokion 5. atalean aztertuko dizuet.

3. KONTSONANTISMOA

3.1. Herskariak

Bokal artean erabatekoa da belar ahostunen galera; ezpainbikari eta horz-kariena, berriz, ez. Dena dela, berreskuratu egin dira kasu guztietan. Hitz hasieran, os-tera, mantendu egin dut Zaldibarko euskaran hain berezia den belar ahoskabea, hots, g > k ; hori bai, dokumentuek hala erakutsi duten adibideetan.

- Hitz hasieran¹⁷: Nor.: *Katika, Katikena, Katikabarri, Kurutzeaga...* - “Katíke, Katíkenà, Katikebárrri, Kurútzia...”.
- Hitz barruan:
 - B- Nor.: *Basabe, Larrazabaleta, Sallabente, Uruburu...* - “Basá, Larrásaleta, Sallénte, Urúru...”.
 - D- Nor.: *Otadui, Otaduisakona...* - “Otaí, Otaíko sakóna...”.
 - G- Nor.: *Arragoeta, Arteaga, Arteagasolo, Berrenguren, Pagadizar...* - “Arráueta, Artía, Artíasolò, Berreun, Páisar...”.
 - aga - Nor.: *Aginaga, Eitzaga, Elorriaga, Jainaga...* - “Agíña, Eitzá, Elórridxa, Jáíña...”.
 - hegi, (t)egi - Nor.: *Amokategi, Arteko hegia, Zalduegi, Zalduegigoitia...* - “Amókatei, Artákei, Sáldi, Saldígoitti...”.

3.2. Kontsonante txandatzea

Jatorrizko formak berreskuratu dira.

17. M. Gorrotxategi eta P. Salaberriren hitzetan: “Gure iritzian ez da arazorik izan behar -k-dun aldaera horiek onartzeko, tradizio handia badute” (303. or.).

3.2.1. *Herskari eta dardarkari bakunaren artekoa*¹⁸

- -D / R - Nor.: *Abadeiturria, Bidekurutz, Andabidea, Gaztañadia, Trenbide-pe...* - “Abáre ittúrridxè, Birékutzè, Andábirie, Gastáñuridxè, Trenbirápe...”.

3.2.2. *Albokari eta dardarkarien artekoa*

- -L / R - Nor.: *Ulantzu, Ulantzugana...* - “Urúntzu, Uruntzugáñe...”.

3.3. *Txistukari nahasteak*¹⁹

Ezaguna denez, bizkaieraz txistukari apikoalbeolaren alde jo du euskalkiak bizkarrekoaren kaltetan. Fenomenoa ez da batere berria, XVII. mendeko testu batzuetan, *Viva Jesusen* adibidez, nahasketa goitik beherakoa zen, K. Mitxelenaren arabera. Beraz, udalerrri honetan oraindik euskara bizirik dagoenez gero, zenbait testuinguru fonetikotan aintzat hartu da.

- Frikariak.

Bilakaera diakronikoa eta euskalkiaren ezaugarriak gogoan hartu dira galdu egin direnetan. Adibidez, Nor.: *Arismendi* - “Arímendi”.

Sabaiaurreko igurzkariaren kasuan, ahoz jasotakoak berebiziko garrantzia izan du, dokumentatua agertu arren, ahoskatu ez bada, beste txistukariak kendu baitiote lekua, baina baten batek erabiliz gero, onartu egin da. Adibidez, Nor.: *Urizargoxena* - “Koxíñe”.

- Hitz hasieran ez da apikari-hobikaria idatzi. Nor.: *Zaldua, Zaldusolo, Zearra, Zeartzaburu, Zerratua, Zurikarai...*
- Hitz barruko zalantzetan, etimologia eta Euskaltzaindiak inoiz araututakoa hartu dira kontuan²⁰:
Nor.: *Aresti, Amargaztañeta, Amazorbe, Askorra, Gisatza, Laspuru...* - “Aisti, Amargastañeta, Amásorbè, Askórre, Gisétza, Laspúru...”.
- Hitz amaieran hitz hasieran bezala jokatu da. Nor.: *Garraz* - “Garrais”.
- Afrikariak.
- Hitz barruan ahoskune aldaketak ohikoak direnez gero, dokumentuez gainera, euskalkia, etimologia eta Euskaltzaindiak inoiz araututakoa hartu dira kontuan. Nor.: *Aldatsa, Antsoaga, Erratzategi, Gazagaotsoena, Urkitza...* - “Al-dátza, Antzúko erróta, Erréxitain , Otzóna, Urkítxe...”.
- Hitz amaieran berregin dira. Nor.: *Iturriotz...* - “Ittúrris...”.

18. Mitxelena, K.: *FHV* “un fenómeno especial es el paso de “d” a “r” cumplido más o menos consecuentemente entre vocales en zonas vizcaínas” (227. or.).

19. Mitxelena, K.: *FHV* “La confusión total de los dos órdenes de sibilantes es hoy general en Vizcaya” (282. or.). Beraz, Toponimia txikia arautzeko irizpideak delakoan esaten denez, “...lekuan lekuko ezaugarriak hobetsiko dira, oro har, salbuespenen bat ere izan daitekeen arren” (297. or.).

20. Adibide moduan, F. Aranberriren *Amesorbe* eta HPSren *Amezorberen* artean azken hau hobetsi dut, A. Irigoienek dioskun etimologiaz baliatuta, hots, “*ametz + orbe, hau da, ‘ametzak dauden orbea’ (De re... V-194. or.)*. *Askorrerekin*, ostera, alderantziz egin dut, *Iurreta Elizateko Euskara eta Toponimia* lanean ez bezala (156. or.), oraingoan apikaria aukeratu dut, zeren *Askorra* Mañariko *Askondo baserri* eta *Asko mendiaren* testuinguru fonetiko berbera bailitzateke, *atx*-etik sortu eta despalatalizatu ondoren (ahoz inork ez du “Axkorre” esaten), apikari bihurtu zaigu, hots, *Atx- > Ax- > As-*.

3.4. Txistukariak sudurkari, albokari eta dardarkari bakunaren ostean

Banaka aztertu dira, hiru baldintza hauek uztartuz: ahozkoaren maiztasuna, dokumentuetako bilakaera historikoa eta etimologia. Nor.: *Ertzilla*, *Goenzelai*²¹, *Goenzelaietxebarria*... - “Ertzille, Gonsélai, Gonsélaietxébarri...”.

3.5. Bokal arteko dardarkari bakunaren edo albokariaren galerak

Berreskuratu egin badira ere, herrian oso errotuta egon eta dokumentuen bidez aspaldiko bilakaera dela frogatuz gero, malguago jokatu behar litzatekeelako us-tekoa naiz.

Nor.: *Aretxsaga*, *Eldurain*, *Karezar*, *Lezaran*, *Santamarinazar*... - “Átxa, Eldúain, Kaáxar, Lésan, Santámañésár...”.

3.6. Jatorrizko kontsonanteak ahoskabe bihurtzea

Dokumentuek eurek erakutsi digute hartu beharreko erabakia zein izango zen. Lehentxoago esan bezala²², ahozkoan erabatekoa da hitz hasieran herskari ahoska-bea erabiltzea, beste leku batzuetan ahostuna izango litzatekeena.

3.7. Hiatoaren kontrako kontsonantea

Hiztunen belarrietarako arrotz samarrak izanagatik, berrezartzera jo da.

Nor.: *Igartu* - “Iyértzu” - Dok.: *Yguertua*.

4. BESTE KONTSONANTE ALDAKETA BATZUK

4.1. Kontsonanteen metatesiak

Jatorrizko formak berreskuratu dira. Nor.: *Amazorbe*... - “Amásobrè...”.

4.2. Hitz barruko sudurkarien txandaketa Ø

4.3. Beste kontsonante txandakatze batzuk

Kasu bakarra generikoa izan arren, aipatu egingo dut.
- - N / R - Nor.: *Ospitale psikiatrikoa* - “Maríkomidxuè”.

21. Adibide gisa, F. Aranberrik azterturiko eremutik kanpoko *Goienzelaizar* eta HPSren *Gontzelai*, nik neuk, ez nituzke aukeratuko, lehenak ez duelako ahozko tradizioa islatzen; bigarrenean, oster, frikaria da nagusi ahozkoan eta lehen silabako hiatoaren murriztea idatzizko tradizio laburragokoa nik proposaturikoa baino.

22. Ik. 3.1. Herskariak.

4.4. Kontsonante multzoen laburtzeak

Jatorrizko formak berrezarri dira, ahoz erabilitako modua aspaldiko dokumentuetan agertu ez bada.

- -LD > -L - Nor.: *Andikaldeta, Okildo...* - “Ándikaletà, Okillo...”.

4.5. Kontsonante gehitzeak

4.3. atalekoaren ildotik, hemen ere dugun adibide bakarra generikoei dagokie.

- Nor.: *ermita* - “ermíntxià, ermínttiè”.

5. GENITIBOA

5.1. Lekuzko morfema genitiboa

Ez dakit gaztelaniaren eraginez izango den edo benetan espezifikuari egiten zaion zehazkizunen bat, baina hidronimian, adibidez, askotan espezifikoa eta generikoren artean agerturikoak ezabatzeak diren ustekoa naiz, informatzaileek eurek ere sarritan ez baitute argi *-kodunak* ala gabeak egokiagoak diren, bietara ahoratzen zaizkie eta. Hala ere, banaka aztertu beharko lirатеke, gerotxoago azalduko dudana erara. Adb.: “Garraisko errékiè, Kortátxuko errékiè...”.

Baserri inguruko mikrotoponimian (belardi, mintegi, ortu, soro...) *Arteko, Aurreko, Beko, Erdiko, Goiko* eta *Osteko* osagaiak banatuta joan behar dute, nire iritziz, gehienetan etxe inguruan kokatzeagatik leku-izen erreferentzialak direlako²³. Oikonomoetan, ostera, batera jartzearena aspalditik onartutako araua dugu (Nor.: *Bekoetxea, Goikoerrot, Goikoetxea, Goikoetxebarria...*). Bestaldetik, eraikitako aska, txabola, ur-biltegi, eta abarrek baserriaren izen bera badute, normatibizatzean, genitiboa sarztearen aldekoa naizue, esate baterako, *Zalduégiko ur-biltegia*.

5.2. Jabego genitiboa

Beste zenbait lekutan legez²⁴, Zaldibarren ere toponimoen galtze prozesuarekin batera antroponimoek ordezkatzeko etorri zaigu, hots, berriemaile batek etxe baten edo izena ez dakienean bertan bizi den pertsonaren izena, deitura edo gaitziena erabiltzen du identifikatzeko, hortxe ditugu: “Anítuan txaléta, Balbínion etxíe, Belarren txabóliè, Eskérresien etxíe, Pastóran etxíe, Pedrógordón solúe, Txibítten txaléta...”.

23. Dena dela, A. Bidartek eta A. Etxebarriak *Lezama...* ikerlanean batera idazteko proposamena egiten dute “(b) leku genitiboa lehen osagaiarekin ageri eta toponimoa multzo foniko berean ahoskatzen denean” (21. or.). Nire ustez, multzo fonikoaren azentuazioa aztertu behar da, hots, “Góiko ittúrridxè” (azentu bat baino gehiago, banatuta) edo “Goikoittúrrí” (azentu bakarra, elkarturik). P. Galéri entzundakoa ere ekarri nahi nuke hona, hots, agian, mugatzailearena gogoan izanda, banaketa berri bat egin beharko litzatekeela, ez baita gauza bera *Goiko iturria* edo *Goiko iturri*.

24. Errazti, A.: *IEET*, 140. or.

Orokorrean baztertzekoak diren ustekoa banaiz ere, tradizio luzea izan eta dokumentuetan agertuko balira, malguago jokatu beharko genuke (*Inesena, Txopena...*).

6. BESTELAKO KASUISTIKA

Orain arte HPSren arautegiari zorrotz jarraitu diodan arren, atal honetan toponimoaren aukeraketan eragina izan dezaketen beste faktore batzuk aipatu nahi nituzke. Esan gabe doa, erabilitako iturri berberetatik edan dudana oraingoan ere.

Normatibizazioaren araurik behinena honako hau da: toki bati izen bakarra dagokio. Hala ere, aukeraketa beti ez da hain erraza izaten. Azter ditzagun adibide batzuk:

- *Errekarte* XX. mendean egin zen baserriaren izena da eskriturretan, baina inork ez du ezagutzen. Ahoz “Subiáurre” esaten zitzaion, gainera kale bati *Zubiaurre* izena jarri zioten. Konponbidea: ahozkoaren bidez, hots, *Zubiaurre baserria*.
- *Ganguren*, antzinako dokumentuetako toponimo peto-petoa dugu; *Santamarinazar*, ostera, bertan egondako ermitaren izenetik eratorritako hagiotoponimoa. Lehena ez da ahoz erabiltzen, bigarrena bai. Konponbidea: generikoaren bidez, *Ganguren mendia* eta *Santamarinazar tontorra*.
- Idatzitakoetan sekulako nahastea topa dezakegu batzuetan: *Laspuru, Larpuru, Lasburu, Lazburu, Lazpuru*. Ahoz jabeek baino ez dute ezagutzen, “Laspúru” diote, baina ziurtasun handi barik. Konponbidea: etimologiaren bidez, *Laspuru basoa*.
- *Zuloetaerreka* antzinako dokumentuetako toponimoa da. Ahoz itzelezko ana-basa dugu; batzuek errekarri “Kortatxu”, beste batzuek basoari, goierrikoek errekarren goiko aldeari “Kantéra errékiè”. Konponbidea: dokumentaturikoa berreskuratzea, hots, *Zuloetaerreka*.

Jarritako korapiloak nahikoa esanguratsuak dira, nire aburuz, erabaki zuzenak hartzea batzuetan zein gaitza den kontura gaitzezen. Jarrai diezaiogun, bada, ildo berberari eta azter ditzagun beste alor batzuk:

- **Hagionimia**²⁵

Orokorrez banatuta idatzi dira: *Santa Marina, San Martin...* baina *Fauste* aukeratu da, Durangaldean orokorra izategatik. Beraz, ahoz desagertzen den sudurkaria “Samártiñ, Saló(r)entzò” berrezarri egin da. Hagiotoponimoak, ostera, batu egin dira: *Santiagobaso, Sanmartinsolo...* baita jaien izenak ere: “sanándresak”... (azken hauek letra xehez).

Antzinako formaren batek ahozko isla nabarmena erakutsiz gero, berpiztearen aldekoa nautzue: *Sallabente* (*Eitzaga* aldean, baina ez *Urizarren*).

25. K. Mitxelenak gogoratzen digun bezala: “Los nombres vascos de santos constituyen, ya en los primeros textos literarios, un grupo cerrado, con todas las señas de arcaísmos en vías de desaparición. Lo que caracteriza al grupo como fósil es el hecho de que su empleo es en muchos casos inseparable del prefijo Jaundone, Jondone, etc.” (*Sobre... Nombres vascos de persona*, 593. or.). Beraz, *San* hori lehenetsiko da, forma arkaikoetan eror ez gaitzezen.

- **Hidronimia**

Genitiboaren atalean esandakoaren arabera, errekekin sekulako buruhausteak sortzen dira bai forma normatibizatua, bai mapa batean jarri beharrekoa erabakitzeke orduan. Hiru izaten dira ohiko arazoak:

1. Erreka bakarrean berriemaileek tarte bakoitzari izen bat jartzea (arruntena bertako basoarena izaten da). Zein aukeratu behar da, bada, osotasuna adierazteko? Ahozko maiztasuna izan daiteke erabakigarria, nire iritziz.
2. Erreka bi elkartuz gero, zein irizpide hartzen da bata ala bestea hautatzeko? Luzera? Jatorrizko iturburua? Ohiko prozedura ibilguari ur gehien ematen diona izendatzea omen da.
3. Oso ur gutxiko errekek direla-eta, “erréka txárkuak” euren hitzetan, sakonari berari ematen diote garrantzi handiagoa batzuetan; hortaz, ez da batere ezohikoa, toponimo horien bigarren osagaien ...*sakon(a)* agertzea.

Nik neuk, arau orokortzat genitibo kentzea gomendatuko nuke eta batera idaztea; dena dela, salbuespenak izan litezke ahozko eta dokumentuetako tradizioek argi erakutsiko balute.

- **Oikonimia**

Baserri izenetan espezifikokoaren osagai guztiak elkartuta idatzi dira:

Nor.: *Arangurenexebarria, Bekoetxea, Eitzagabarrenengoa, Gazagaibarra, Gazagaotsoena, Solozabalandikoa, Zalduetxebarria...*

Azken 40 urteotan eraikitako etxe izenen osagaiak marratxo batez banatzearen ohitura ez da onartu eta osagaiak uztartu egin dira; hori bai, jabeek jarritako moduan, eurekin bat ez etorrita ere; esaterako, *Beñeberri txaleta* (Bizkaian *Beñebarri* litzateke egokiago, baina ama Gipuzkoa aldetik etorri izanagatik bere hartan utzi da).

- **Oronimia**²⁶

Jakin dakigun legez, tontorrek adierazteko mendebaldeko tradizioak mendez mende idatzizkoan erabilitako osagairik zabalduena *-gana* izan da²⁷ eta ahozko bilakaera berriak *-gane* ekarri digu. Hala eta guztiz ere, sarri-askotan ahaztu egiten zaigu, *Zaldibarren* bertan gertatzen den modura, mendebaldean gutxienez, beste eredu bat ere badena²⁸ eta dihardugun gai honetan, adibidez, sabaikaria /ñ/ nagusitu zaiguna aspalditik. Ondorioz, ahozkoan maiztasun handiena duten formak hobetsi ditut eta hauek izan daitezke aukerak²⁹: *-gan* (ahozkoan azken bokala galdu bada), *-gana* (bustidura dokumentaturik ez badago), eta *-gañe* delakoaren ordean, *-gaña* (e- paragogikoduna gaitzetsita, ahozkoan azken bokala eta bustidura mantendu eta idatzizkoan /ñ/ islatzen bada).

26. M. Gorrotxategi eta P. Salaberrik dioskunez: “Uste dugu gure literaturan tradizio handi samarra duten formak sartu behar direla, bai eta ere bestelako arrazoiren batengatik (dialektologian duten pisuagatik, gertakari fonetiko-fonologiko, morfologiko... garrantzizkoren bat islatzen dutelako...) bereziak diren aldaerak [...] atxa eta gana mendebaldeko hizkeretan” (283. or.).

27. Lizundia, J. L.: “Errotagaña ikusi dot Tabirako ikastola berriaren eraikuntzan egingo den ostatuaren izena. Ez dot uste zuzena danik. Ez baita palatalizatzen gure inguruan hori giputz euskaran bai, baina Errotagaña, hau ere. Beraz, Errotagana da bizkaiko forma zuzena” (ERAZ.: 320. zk., 3. or.).

28. A. Irigoienek berak gogoratzen digu forma bat baino gehiago topa daitezkeena: “Beste hitz nabarmen bat gain / gan da. Ikusi dugunez, Araban -gan agertzen da, mendebaldean bezalatsu, baina baita ere gain, Eguzkialdean bezalatsu eta hor isoglosa moduko bat finka daiteke. Hala ere, ene ‘Las lenguas de los vizcainos...’ delakoan Mena aranean erabiltzen den Egaña toponymoa ikertu nuen: ‘La Cordillera de Ulia a Egaña’, Sasiak, ordea, ‘Igaña, Peña del Valle de Mena’ erraiten duela eta bigarren elementua -gaña da, nahiz eta kokagunea zeharo mendebaldekoa izan” (*De re...*, V-178-179. orr.).

29. Azken urteotako txalet berriren batean *-gain* forma ere ager lekgiguke.

III BIBLIOGRAFIA



Zaldibar (1974) (ZU)

- AGINAGALDE, F. B./VIVES, G. (1987): *El archivo de los Condes de Peñaflores*. Donostia.
- AGIRREAZKUENAGA, J. (1987): *Bizkaiko errepedegintza: 1818-1876*. Giltz liburuak.
- ALZOLA, P. (1898): *Monografía de los caminos y ferrocarriles de Vizcaya*. Imprenta Provincial. Bilbo.
- AMADOR, F. (1983): *Archivo de la Tenencia del Corregimiento de la Merindad de Durango*. Colección bibliográfica. Serie mayor 2. CAV.
- ARANBERRI, F. (1996): *Ermua eta Eitzako euskara*. Ermuko Udala. Euskara batzordea. Gertu.
- (2001): *Ermua-Eitzaga leku-izenak*. Onomasticon Vasconiae, 22. zk., Euskaltzaindia.
- ARREGI, G. (1987): *Ermitas de Bizkaia*. Bizkaiko Foru Aldundia/Labayru institutua.
- AZKUE, R. M. (1984): *Diccionario vasco-español-francés*. Euskaltzaindia. Bilbo.
- (1969): *Morfología vasca*. La Gran Enciclopedia Vasca. 3.libk. Bilbo.
- * * *
- BAESCHLIN, A. (2000): *La arquitectura del caserío vasco*. Ibaizabal bilduma. Biblioteca Vascongada Villar.
- BARRIO, J. A. et alii (1989): *Bizkaia. Arqueología, urbanismo y arquitectura histórica. I- Duranguesado y Arratia-Nervión*. Deustuko Unibertsitatea. Bilbo.
- BIDART, A./ETXEBARRIA, A. (2003): *Lezamako toponimia*. Lezamako Udala - Labayru Ikastegia. Bilbo.
- BIZKAIKO ESPELEOLOGIA TALDEA (1985): *Bizkaiko haizuloen katalogoa*. Bizkaiko Foru Aldundia.
- * * *
- CARRERAS Y CANDI, F. (1980): *Geografía General del País Vasco*. V. libk. (Carmelo Etxegaraik egin). La Gran Enciclopedia Vasca. Bilbo.
- * * *
- DEIKER (1989): *Toponimia para la cartografía a escala 1: 5000* (Bizkaikoa). Eusko Jaurlaritzaren Garraio eta Lurralde Politikarako Sailak agindutako lana.

DELMAS, J. E. (1864): *Guía histórico-descriptiva del viajero en el Señorío de Vizcaya*. 1. edizioa. Egileak berak argitaratua.

* * *

ELEIZALDE, L. (1922): “Listas alfabéticas de voces toponomásticas vascas”, R.I.E.V. Eusko Ikaskuntza¹.

— (1963): “Listas alfabéticas de voces toponomásticas vascas”, B.R.S.B.A.P. IX eta XX. liburukiak.

ELHUYAR (2000): *Euskal hiztegi modernoa*. Elhuyar edizioak - Elkarlanean.

ENRÍQUEZ, J. (1993): *Santiago bideak Bizkaian*. Bizkaiko Foru Aldundia. Kultura Saila.

ERRAZTI, A. (1990): *Bizkaiko Bira. GR-123 eta aldakiak*. Sua edizioak. Bilbo.

— (1994): *Iurretako Elizateko euskara eta toponimia*. Iurretako Udala.

ETXEGARAI, J. M. (1980): *La Actualidad de la Casa Blasonada en el País Vasco - Merindad de Durango*. Editorial Laiz, S. A. Bilbo.

EUSKALTZAINDIA (2000): *Hiztegi batua*. EUSKERA agerkaria, 45. libk. Bilbo.

* * *

GALÉ, P. (2000) : *Bizkaiko Gailurren Katalogoa*. Bizkaiko Foru Aldundia. Kultura Saila.

GAMINDE, I. (2003): *Zaldibar berbarik berba*. Zaldibarko Udala.

GARCIA, I. (2002): *Arqueología y poblamiento en Bizkaia, siglos VI - XII*. Bizkaiko Foru Aldundia. Kultura Saila.

GARCIA CARRAFFA, A. y A. (1967): *El solar Vasco Navarro*. 6 liburuki. 3. edizioa. Librería Internacional. Donostia.

GARCIA DE SALAZAR, L. (1985): *Las bienandanzas e fortunas*. Editorial Amigos del Libro Vasco.

GOIKOETXEA, N. (1968): *Montañas de Euskalerría*. Ibaizabal bilduma. 5. zk. Biblioteca Vascongada Villar. Bilbo.

— (1971): *Mendigoizale. Montañas de Euskalerría II*. Ibaizabal bilduma. 9. zk. Biblioteca Vascongada Villar. Bilbo.

GORROTXATEGI, M. eta SALABERRI, P. (2000), “Toponimia txikia arautzeko irizpideak”, *Euskera* XLV, Euskaltzaindia. Bilbo.

* * *

HAINBAT EGILE (1988)²: *Colección Documental del Archivo Municipal de Elorrio (1013-1519)*. Fuentes Documentales Medievales del País Vasco bilduma. 16. zk. Eusko-Ikaskuntza. Donostia.

HAINBAT EGILE (1989)³: *Colección Documental del Archivo Municipal de Durango*. F.D.M.P.V. bilduma. 4 liburuki (20, 21, 22 eta 23.zenbakikoak). Eusko-Ikaskuntza.

HAINBAT EGILE (1992)⁴: *Colección Documental del Archivo Municipal de Lequeitio (1325-1474)*. I. libk. F.D.M.P.V. bilduma. 37. zk. Eusko- Ikaskuntza.

1. 1922 eta 1936. urteen artean R.I.E.V. (XIII, XIV, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV eta XXVII. liburukietan).

2. Concepción Hidalgo de Cisneros, Elena Largacha, Araceli Lorente, Adela Martinez.

3. Concepción Hidalgo de Cisneros, Elena Largacha, Araceli Lorente, Adela Martinez.

4. Javier Enriquez, Concepción Hidalgo de Cisneros, Araceli Lorente, Adela Martinez.

- HAINBAT EGILE (1993)⁵: *Colección Documental de los Monasterios de Santo Domingo de Lekeitio (1289-1520) y Santa Ana de Elorrio (1480-1520)*. F.D.M.P.V. bilduma. 46. zk. Eusko-Ikaskuntza.
- HAINBAT EGILE (2002)⁶: *Archivo Municipal de Elgueta (1181-1520)*. F.D.M.P.V. bilduma. 112. zk. Eusko-Ikaskuntza.
- HAINBAT EGILE (2003)⁷: *Archivo General de Simancas - Registro General del Sello. Vizcaya (1483)*. F.D.M.P.V. bilduma. 118. zk. Eusko-Ikaskuntza.
- HAINBAT EGILE (2001)⁸: *Euskal Herriko baserriaren arkitektura*. Eusko Jaurlaritza. Gasteiz.
- HAINBAT EGILE (2001): *Izen geografikoen glosarioa*. Eusko Jaurlaritza.
- HAINBAT EGILE (2003): *Labayru hiztegia*. Labayru Ikastegia- Bilbao Bizkaia Kutxa Fundazioa.

* * *

- IBARRA, J. (1958): *Catálogo de Monumentos de Vizcaya*. I.libk. Bilbo.
- (1967): *Escudos de Vizcaya*. Biblioteca Vascongada Villar. Bilbo.
- IBARRA, J./GARMENDIA, P. (1946): *Torres de Vizcaya*.. Madril.
- ILARGI ARGAZKI TALDEA (1992): *Zaldibar - Argazki zaharrak*. 'Durango Merinaldeko irudi kuadernoak' bilduma. Gerediaga Elkarte/BBK.
- IÑIGO, ANDRÉS (1996): *Toponomástica histórica del Valle de Santesteban de Lerín*. Nafarroako Gobernua.
- IRIGOIEN, A. (1986): *En torno a la toponimia vasca y circumpirenaica*. Pracor. Bilbo.
- (1987): *De re philologica linguae uasconicae* II. Pracor. Bilbo.
- (1990): *De re philologica linguae uasconicae* III. Pracor. Bilbo.
- (1992): *De re philologica linguae uasconicae* IV. Wilsen. Azedo.
- (1995): *De re philologica linguae uasconicae* V. Wilsen. Azedo.
- IRIGOIEN, A./OLASOLO, E. (1998): *Nombres de familia y oicónimos en las fogueraciones de Bizkaia de los siglos XVII y XVIII*. Bizkaiko Batzar Nagusiak. CD-ROM. Bilbo.
- IRIGOIEN, J. F. (1881): *Colección alfabética de apellidos bascongados con su significado*. Imprenta de los hijos de I. R. Baroja.
- ITURRIZA, J. R. (1967): *Historia General de Vizcaya*. Fuentes para la historia de Vizcaya bilduma. Bilbo.

* * *

- JIMENO, J. M. (2004): *Estudios sobre toponimia navarra*. Pamiela etxea.

* * *

- KEREXETA, J. (1970): *Diccionario Onomástico y Heráldico Vasco*. 8 liburuki. La Gran Enciclopedia Vasca. Bilbo⁹.
- (1992): *Fogueraciones de Bizkaia del siglo XVIII*. Labayru/BBK.

* * *

5. Javier Enriquez, Concepción Hidalgo de Cisneros, Araceli Lorente, Adela Martínez.

6. M^a Rosa Ayerbe Iribar, Javier Elorza Maiztegi.

7. Javier Enriquez, Concepción Hidalgo de Cisneros, Adela Martínez.

8. Alberto Santana, Juan Angel Larrañaga, Jose Luis Loinaz, Alberto Zulueta.

9. Lehenengo lau liburukiek osatzen dute hiztegia, gero gehigarria iduri (V.a). VI. liburukian J. L. Bidaurrazagak itzulitako *Nobiliario alavés de Fray Juan de Victoria siglo XVI* eskuizkribua topa dezakegu (1975) eta VII. ean D. Lizasoren *Nobiliario de los Palacios, Casas Solares y Linajes Nobles de la M. N. y M. L. Provincia de Guipúzcoa* (1983); amaitzeko, VIII.ak hainbat zerrenda eskaintzen dizkigu (hiztegiarenak, fogerazioak...).

- LARREA, M. A. (1974): *Caminos de Vizcaya en la segunda mitad del siglo XVIII*. Historia General del Señorío de Bizcaya. Apéndice 2. La Gran Enciclopedia Vasca.
- LASUEN, B. (1991): *La Anteiglesia de Zaldibar*. Temas Vizcaínos bilduma. 155. zk. Bilbao Bizkaia Kutxa.
- (1991): *Herriko Kondaira Koadernoak*. Metodologia atalaren 1.2.16. Zaldibartarren argitalpenak izeneko azpiatalean dituzue sailkatuta.
- LIZARRALDE, J. A. (1934): *Andra Mari de Vizcaya*. Amigos del libro Vasco.
- * * *
- MADOZ, P. (1845-1850): *Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de ultramar*. Madril.
- MENESES, A. (1946): *Reportorio de caminos (1576)*. La Arcadia (I). Madril.
- MITXELENA, K. (1977): *Fonética histórica vasca*. 2. edizioa. Gipuzkoako Foru Aldundia. Donostia.
- (1987): *Palabras y textos*. EHU.
- (1988): *Sobre historia de la lengua vasca*. II. liburukia. A.S.J.U. Donostia.
- (1989): *Apellidos vascos*. 4. edizioa. Txertoa. Donostia.
- MOLERO, B. (1996): *Los caminos de Santiago en Bizkaia*. Asociación de amigos de los caminos de Santiago en Bizkaia. Xunta de Galicia.
- MUJIKA, L. M. (1989): *Euskal toponimiazko materialeak*. Gipuzkoako Foru Aldundia.
- MUJIKA, N. (2002): *Toponimia eta kartografia: oinarrizko eskuliburua*. Eusko Jaurlaritza. Gasteiz.
- * * *
- NOLTE, E. (1954): “Cruces y monolitos de piedra en tejados de caseríos vizcaínos y sus paradigmas”. KOBIE: etnografía, 1. zk.
- (1972): “Nuevos datos sobre horreos ‘Garaixe’ de la provincia de Vizcaya” Urtarril-Ekaina. 5. zk. (separata). R.S.B.A.P.
- * * *
- OÑAEDERRA, M. L. (1990): *Euskal fonología: Palatalizazioa*. EHU.
- OTALORA, G. (1634): *Micrología geográfica del asiento de la noble Merindad de Durango*. Francisco de Uhagonek berrargitaratua.
- * * *
- PERURENA, P. (1992): *Koloreak euskal usarioan*. Erein. Donostia.
- PINEDO, J. A. (1996): *Monografías de pueblos de Bizkaia: Ermua, Mallabia y Zaldibar*. Bizkaiko Foru Aldundia¹⁰.
- * * *
- ROMAN, I. (2001): *Berrizko euskera*. Gerediaga Elkarte.
- ROS, A.-CABELLO, J. M. (1997): *Basauriko toponimia*. Basauriko Udala. Labayru Ikastegia. Bilbo.
- * * *
- SALABERRI, P. (1994): *Eslava aldeko euskararen azterketa toponimiaren bidez*. Onomasticon Vasconiae. 11. zk. Euskaltzaindia. Bilbo.
- SEGURA, S./ETXEBARRIA, J. M.: *Del latín al euskara*. Universidad de Deusto. Bilbao.

10. Bertsio biak erabili arren, leku-izenetarako gaztelaniazkoa nahiago izan dut, zeren euskarara eginiko itzulpenean ez dituzten jatorrizko grafemak gorde eta horrek sekulako nahastea sortzen zidan nire lanean.

SAN MARTIN, J. (2000): *Eibar eta Elgetako Toponomastika*. Onomasticon Vasconiae bilduma. 21. zk. Euskaltzaindia.

SARRIONANDIA, M. (1993): *Balnearios de Bizkaia*. Bizkaiko Gaiak bilduma. 219. zk., Bilbao Bizkaia Kutxa.

* * *

TERRADO, J. (1999): *Metodología de la investigación en toponimia*. Zaragoza.

* * *

URIARTE, J. M. (1990): *Durango Merinaldea*. Gerediaga Elkartea.

URKIZA, J. (1995): *Elizaren historia Euskal Herrian*. Vasconia Sacra bilduma, 1. zk. Karmel. Markina.

— (1999): *Aldizkari eta egunkarietako euskal bertso eta olerkarien bibliografia*. Karmel sorta, 11. zk. Markina-Xemein.

* * *

ZORROZUA, J. (1998): *El retablo barroco en Bizkaia*. Bizkaiko Foru Aldundia.

ZUAZO, K. (1999): *Deba ibarreko euskeria*. Hainbat udal. Gertu.

— (2003): *Euskalkiak-Herriaren lekukoak*. Elkar. Donostia.

IV INGURUNE HISTORIKO-GEOGRAFIKOA



Zaldibar (1993) (ZU)

Lurralde Historikoa: Bizkaia
Eskualdea: Durangaldea
Auzi Barrutia: Durango

Hedadura: 11,84 km.
Garaiera: 195,49 m.
Koordenatuak: 43° 10' 16" I.
01° 08' 27" M.

Zaldibar Bizkaiko lurraldearen hego-ekialdean kokatzen da eta Olaerrega auzoaren bidez Gipuzkoarekin egiten du muga eta ez Ermuak, askok uste duten moduan. Mugakideei dagokienez, iparraldean Ermua eta Mallabia ditugu, hegoaldean Elorrio, ekialdean Eibar eta Elgeta, eta mendebaldean Berriz.

Alderdi linguistikoa gertatu bezala, ikuspegi geografikotik ere bikoiztasun nabarmena antzeman daiteke elizatean; alde batetik Durangaldeko ezaugarriak gordetzen ditu eta bestetik *Eitzaga* aldekoen harremanak Debabarrenarekin estuagoak dira. Arrazoi hauek direla bide uler daiteke, agian, urteetan egon ziren mugimenduak Zaldibartik irten eta Ermuarekin bat egiteko¹.

Udalerriaren egituraketari begira, aztertu ditudan dokumentuetan lau dira behin eta berriro errepikatzen diren auzoak: *Eitzaga*, *Elexondo*, *Gazaga* eta *Goierrri*. Horrek ez du esan gura beste izenik agertzen ez denik², esaterako, Jabetza Erregistroan *Barrio del Sol* irakur dezakegu batzuetan, baina ez da batere zehatza, zeren izen bera- ren barruan *Elexondo* zein *Goierrriko* baserriak sartzen dituzten. Bestaldetik, baditugu *Cofradía de Ardanza*, *Aranguren*, e.a., baina kontzeptu geografikotzat baino interesen

-
1. Ezkutuko interesak edo udaletxetik auzorainoko distantzia alde batera utzita, Ermuko Santiagoko eliz- tarrak izateak ere lagunduko zuen, seguruenik. Arrazoi berberak erabil daitezke Berrizko Okango auzo- az jardunez gero, baina kasu honetan Zaldibarrekin elkartzeko.
 2. F. Carrerasesk *Geografía...*: “comprende su término, además de la anteiglesia, los barrios de Eizaga, Gá- zaga, Goyerrri y Urizar...” (898. or.) edo J. E. Delmasek *Guta...*: “La población esta dividida en tres bar- rriadas que se titulan Urizaár, Záldua y Gázaga” (440. or.) edo G. Arregik *Ermítas...* “Eizaga, Gatzaga, Goierrri, Okango, Urizar y Zaldibar” (241. or.) erakusten diguten bezala, irizpide ezberdinak erabili izan dira urteetan biztanleen guneak edo auzoak zeintzuk ziren adierazteko.

batzuk defendatzeko elkartetzat joko nituzke, partaideak hainbat auzotakoak izan zitezkeen eta³.

Populuaren sentsibilitatea gogoan hartu nahi izango balitz, aipaturiko lau auzo hauetaz zehazkizunen batzuk egin beharko lirateke, hots, elizatearen izendapen ofiziala *Zaldua* izan zen 1932an aldatu arte, baina berriemaileen arabera, eliz inguruko alde zaharari baino ez zegokion; *Zaldibar*, ostera, izen bereko leinuaren dorretxearen ingurutik hartutako toponimoa dugu, gerotxoago azalduko dudan legez.

Ondorioz, datu historikoak eta leku-izen horien ahozko erabilera uztartu ondoren, honelaxe osatuko litzaiguke puzzlea XXI. mende honetan: *Zaldibar udalerriak Zaldua* izeneko alde zaharra eta inguruak lituzke hirigunetzat eta administrazio antolaketarako lau auzo (*Aranguren*, *Gazaga*, *Goierry* eta *Eitzaga*)⁴.

Deskripzio fisikoa amaitzeko hidronimia eta oronimia aipatuko ditut, fitxetan luzez arituko natzaizuen arren, ez bailegoke batere txarto lehendabizi ikuspegi orokorra izatea.

Lehenengoari dagokionean, beste hainbestetan legez, Zaldibarri jarraitzen dion itzal bikoitza topatuko dugu berriro, hau da, alde batetik *Aranguren erreka*, *Agirresakoneko erreka*, *Solozabal erreka*, *Ibaiberreka*, *Artekoegierreka* eta *Garrazerreka* urak edandakoan, *Zalduerreka* *Ibaizabalen* barneratzen da; eta bestetik, *Ego ibaiak* *Ariolaerreka*, *Urbietako erreka*, *Bekoerreketa* eta *Iburerrekaren* urak xurgatu eta gero, *Deba ibaira* isurtzen ditu.

Bigarreanean, esan beharrik ez legoke Zaldibarko tontorrik altuena *Ganguren mendiko Santamarinazar* (674, 37 m.)⁵ duguna, baina badira elizatean besteren batzuk: *Añabargana* (511,07 m.), *Askorgan* (345,36 m.), *Garitagan* (349 m.), *Garraraz* (325,79 m.), *Goiko mota* (511,42 m.), *Gisatza* (564,95 m.), *Ibañetagaña* (512,09 m.), *Mendiburu* (437,12 m.), *Okildogana* (502,93 m.), *Otaburugaña* (391,77 m.), *Ulantzugana* (472, 33 m.).

Euskal Herriko bi lurralde historikoren artean kokatuta egoteak zenbait abantaila ekarri dizkio udalerrinari eta garraio bide garrantzitsuren batzuek zeharkatzen dute. XIX. mendearen bukaeran eraikitako Bilbo-Zumarraga trenbideak sekulako bultzada eman zion garai hartako ekonomiari, bainuetxetara jende gehiago hurbiltze-

3. Adibide gisa, hona hemen 1823/06/11ko akta batean irakur daitekeena: “La cofradia de Aranguren se compone de las caserías de Gatica propia del Señor Conde de Peñaflores vecino de la villa de Marquina, de las de Zuricaray, Uruburu, Garita, Yturrioz y Urizargoena pertenecientes a Dn. Agustín de Altona, vecino de la villa de Elorrio, de la de Aranguren y su arnaga propias de Domingo de Garitaonandia, de esta vecindad, de las de Garitacelaya y Ascorra pertenecientes a Justo de Armentia, vecino de la villa de Placencia, de las de Zaldua-Echevarria y Celayeta, que son de Dn Francisco M^a de Enparanza, vecino de la villa de Azpeitia, de la de Urizar-aurtena que corresponde a Santiago Maria de Arguinzoñiz, vecino de la Anteiglesia de Berriz, de la de Urizarbeña propia de Dn Juan Maria de Arteaga, vecino de la villa de Deva, de la de Zaldueguigoitia perteneciente a Juan de Garitacelaya, vecino de dicha Anteiglesia de Berriz y la de Solozabalganecoa, propia de Dn Jose de Bediaga, vecino de la Anteiglesia de Yurreta” (ESK.: 031)
4. *Aranguren*ek trenbide gainera auzune berria eta inguruko baserriak hartuko lituzke bere barruan; *Zaldua* eliz ingurutik *Zalduerrekaraino* luzatuko litzateke; *Gazaga* izen bereko baserri multzotik, *Urizarreta* biztanleen gune eta *San Martin ermita* ondoko *Zalduerrekaraino* jaitsiko litzateke; *Eitzagak Zuloaerrekatik Gipuzkoako* mugarainoko lurra hartuko lituzke (izen bereko auzoa, *Sallabente* eta *Olaerrea*g barruan), hots, F. Aranberriren ikerlanaren aldea; eta *Goierry Lixardisakon*, *Iturrieta* eta *Zuloaerreka* artean hedatuko litzateke.
5. Hegoaldeko tontorra zertxobait altuagoa da (674,53 m.) eta eskrituren arabera, *Santa Maña* izeneko.

aren ondoriorik zuzenena lanpostuen ugaltzea izan baitzen (bainuzainak, mandatarriak, sukaldariak, lorazainak,...)⁶.

Errepideek⁷ ere eragin itzela izan dute elizatean, itxurari buruz dihardut oraingo honetan baina. XX. mende hasieratik abian jarritako egitasmoez poliki-poliki Bilbo-Donostia 634 errepidearen gaur egungo ibilbidea zehaztean, aldaketaren batzuk ekarri bazituzten ere, benetako iraultza 70. hamarkadan etorri zitzaizen zaldibarrarrei A-8 Bilbo-Behobia autopistaren bidez. *Askorra*, *Solozabalandiko* edo *Bizinaiaabeletxe baserriak*, *Lapurriturri argi-zentrala* edo *Kurutzeaga* aldameneko karabia estali eta txabola botatzeaz gain, tunelak zultzearen ondorioz iturriren batzuk agortu egin ziren, hala nola, *Arisemendi baserri* ostekoa. *Katika baserri* azpiko *Olazarraren* arrastok ere aurretik eraman omen zituzten makina erraldoiek, gainera.

Azpiegitura handien haritik ezin utz daiteke aipatzeke, *Ariola urtegiak Eitzaga* aldean ekarri zuen txikizioa. F. Aranberrik *Ermua-Eitzaga: leku-izenak* liburuan eskaintzen digun zerrenda ikaragarria da:

“*Urtegia egin baino lehen, Arriolaerreka inguruan sortu zen auzo honetan baserri asko zeuden: Abeletxe, Aixola, Aixolabekoa, Aixolaerdikoa, Aixolagoikoa, Argiberria, Balxolabarrena, Bekoerrotta, Errota-azpikoa, Errotagainekoa, Errotai, Gosategi, Iburutx, Mendraikorta, Naparkoa, Ola, Olaiakorta, Txakilikoa, Txulo, Urbedereinkatu... Gaur egun ia denak janda edo lagata daude*” (378. or.).

Historiari buruzko zertzelada batzuk emateko XIV. mendetik hasiko naiz, toponimiarekin erlazionaturiko datuen batzuk⁸ ordukoak ditugu eta. Arestian adierazi bezala, *Zaldibar* leku-izenetik sortuko zaigu leinua. Honelaxe azaltzen dizkigu Lope Garcia Salazarkoak hastapenok:

6. Lanbidez oso interesgarria da B. Lasuenek argitaraturiko koaderno (HKK.: AO, 9.zk.) . Bestaldetik, baserriarrek dirua lortzeko baliabide berriak etorri zitzaizkien, adibidez, tren-geltokitik bainuetxera gehien zuzen garraiatzen zituzten ekipajeak, janariak, e.a.
7. Antzinako bidez fuxetan xehetasun gehiago emango ditudanagatik, ikuspegi orokorra honelaxe laburbilduko nuke: alde batetik, Done Jakue bideei buruzko J. Enriquezen edo B. Moleroren hipotesia genuke, *Eitzaga* aldeko galtzada Erdi Arotik ei letorkigukeela dioena; eta bestetik, M. A. Larreak XVIII. mendearen amaierako Durangotik Eibarrerako bidez hainbat azalpen eskaintzen dizkigu. Berriemailek, berriz, euren aitita-amamei entzundakoari esker beste bide batzuk ezagutu dituzte, baina batzuetan zein mailatakoak ziren ondo jakiteke. Honako hauek aipatu dizkidate: *Arangurengoak* (*Beko iturritik Iturbe baserri*ko estarta, eta *Arangurenerdikotik Geltokirako* oinbidea), *Bañerazarrekoa* (*Berriztik Zaldibarrera* erreka alboko *Arangoititik* sartuta, *Bañerazarraren* aurrean *Geltokirantz* egiten zuena), *Garitaganekoa* (*Areitio* aldetik *Askardui baserri*tik jaisten zen galtzada), *Gazagakoak* (mendi aldekoak baztertuta, zaharrenak bi ziren: *Palazioostetik* ur-biltegi eta *Urkitzaburutik* ermitara luzatzen zena, baina antenaren inguruan bazuen beste adar bat *Antsoaga errotara*, beraz, *Urkitza baserri* aurrekoa berriagoa ei da; eta beste bat *Garraz errotara* jaisten zena), *Larrazabaletakoa* (*Lixardisakonetik* behera egiten zuena, *Zearra*, *Zearraetxetxo* eta *Zearra* aldamenetik hirigunera luzatuz), *Mandapozeutakoa* (*Lupitako* bide nagusitik *Zaldugegigoitiaren* aldeko gupidea), *Sagarminakoa* (*Berriztik Arteagako* bigurutzeta eta *Bekoetxe* alderako bide nagusia, zein *Irukurutzeetatik Santa Marina ermitaraino* zihonan), *Solozabalgoak* (*Pozuandiaga* gunetzat hartuta, *Askorratik Katika* eta *Kurutzeagara* andabidea eta *Solozabal baserri* albotik *Arisemendi* edo *Garitaonandirako* bide zaharrak), *Urizarakoak* (*Katika baserri* ostetik jaisten ziren hirigunera *Askorretik* edo *San Martinetik*).
8. I. Garcia Caminoren *Arqueología y poblamiento...* liburu landuan Zaldibarren aurkikuntzarik aipatu ere egiten ez duenez gero, pentsa liteke ezer berririk atera arte ahaideen arteko borroken ingurukoak “se ha detectado ningún yacimiento arqueológico de época prehistórica, romana o altomedieval en todo el término municipal...” (291. or.).

“El linaje de Caldiuar fueron alli poblados / antiguamente, e el que pobló primero aquel so / lar de Çaldiuar fue fijo del señor de la casa / e solar de Vreta que es Nauarra de los mas / antiguos della, e de los que dellos suçedieron / del que ay mas memoria, fue Juan Roys de Çal / diuar que dexó fijo mayor a Ochoa Roys de Çal / diuar que ovo fijo erederó a Pero Ruys de Çal / diuar...” (XXI. liburua, 86. or.).

Garai hartan ahaideen arteko gorrotoek borroka itzelak eragin zituzten⁹, heriotzak ere txitean-pitean gertatzen ziren eta batzuk istorio ezagunak¹⁰ bihurtu zaizkigu:

“DE / COMO MATARON LOS DE YBARGOEN A LOS DE ÇAL / DIVAR, CONVIDANDOLOS A COMER

En el año del señor de VCCCXXX (1330) años / conujdaron los escuderos de Ybargoen / a comer a Juan Roys de Çaldiuar, con XV omes, en la torre de / Ybargoen. E quando se sentaron a comer, pedi / eron sal sal, e salieron de vna camara çinquenta / omes que yasian escondidos, e mataron al / dicho Juan Roys de Çaldiuar e a todos los / XV omes. E quedo por Refran, que quando alguno / pide sal, que disen, no sea de lo de Ybargoen” (XXII. liburua, 180. or.).

J. A. Pinedoren arabera¹¹, bi izan ziren leinuen arteko gatazken arrazoi nagusienak: batetik, Behe Erdi Aroko krisialdian nobleziak bere estatusa eta botere ekonomikoa ez galtzeko lur eta sektore berrien bila jotzea, zeinek euren arteko lehia zuzena ekarri zuen; eta bestetik, *Durango* eta *Ermuko* hiribilduetan sortzen ari ziren jarduera berriak, hala nola, burdinolen edo merkataritzarena, aitonon semeen leinuen kaltetan.

XVI. mendeko barealdiak hazkunde demografikoa eta ekonomikoa ekarri zituen eta jarduera nagusia nekazaritza izaten jarraitu arren, jauntxoren batzuk ekonomia aldetik sortzen ari ziren aukera berriez baliatu ziren eta burdinolak edo, modu apalagoan, ur-errotak eraikitzen hasi: *Eitzaga* aldean *Ariola* edo *Olaerreaga*, adibidez, eta *Gazaga* aldean *Garraz* eta *Antsoaga*. Etekinek sendotu egin zuten joera hau eta produkzioa gehitzekotan, XVII eta XVIIIan berriak abian jarri ez ezik, aurrekoen inguruan eraiki ere egin ziren besteren batzuk, horrexegatik aurkitzen dira hainbeste dokumentutan “ferrería mayor y menor” edo “ferrería vieja” bezalako zehazkizunak izen espezifikoan aldamenen.

XVIII. ean baso izaniko lurra soro bihurtu, “heredad de pan sembrar” izendatuak, eta ohiko gariaren ekoizpenari artoarenak lekua hartu izanak aurreko mendeetako erroten ugaritzearekin batera izugarri suspertu zuten nekazaritza, zeinetan biztanleriaren ia % 100ek jarduten zuen orduko *Zalduan*, baita jabe edo maizte-

9. XV. mendean ere egoera ez zen aldatu, kronikari berberak adierazten digunez: “En el año del Señor de VCCCCLVIII (1468) ovo mucha guerra e con / tienda en tierra de Durango entre / los de Çaldiuar e de Durango [...] Luego en este mes primero mataron los de Durango a las puertas de la dicha / Villa de Durango a Ferrando de Çaldiuar / escaramuçando, que fue ferido de vna sa / eta por las verijas deuaxo de las cora / ças estando a cauallo a la gineta. E mo / rió a cauo de tres dias en Caldiuar” (XXII. liburua, 218 eta 223 orr.).

10. A. Irigoienek berak ere *En torno...* liburuan aipatzen digu *Refranes y Sentencias* delakoan gertaera horretatik euskaraturiko esatera zaharra: ‘Gaçean, gaçean, ta ez Ybarguengorean’ (‘de la sal, de la sal, y no de la de Ybarguen’) (8. or.).

11. *Bizkaiko herrien monografiak: Ermua, Mallabia eta Zaldibar* (65-66 orr.).

rren eta udalaren arteko istilurik sortu ere, sarritan partikularrek¹² mugakide ziren lur-sailetan lur komunen zatiak harrapatzen baitzituzten. Mende amaieran Frantziako iraultzaren ondorengo Konbentzio gerrak eta, batez ere, Espainiako Independentziarenak (1808-1813) Olaerrega aldea edo Ermuari, esaterako, kalte itzelak eragin arren, gainerako auzoetan itxuraz ez ziren hain nabarmenak izan. Dena dela, nekazaritza desegituratzeaz gain, udalak eta baserriarrak zorrez josi zituzten aipatu gatazkok. Arrazoiak begi bistakoak ziren, gudarako soldadu gazteak behar izateagatik oztopatu egin zen belaunaldien arteko ordezkatzeta eta sarritan eskulana galdu, gainera gudarosteak mantentzea zama astuna bihurtu zen sektore guztiarentzat. Ekoizkinen bidez (artoa, lekariak, e.a.) edo aberetan ez ezik, dirutan ere ordaindu beharreko zergek ito egin zituzten udal eta familien ekonomiak. Ondorioz, zalduarrek, besterik ezean, herri basoak atalka zatitu eta saltzeari ekin zioten¹³. Hurrengo urteetako lasaialdiak eta ereindako lur berrien zabaleria handitzeak aro berri baten atarian egon zitezkeela sumatzen zenean, Lehen Karlistadak (1833-1839) errotik moztu zituen itxaropenak, eta altxamendu eta borroka sasoi hartan, *Zalduko* populua, Euskal Herri osokoarekin bat, mendearen garairik ilunena bizi izan zuen eta azken Karlistadaren amaierak (1876) foruak ezabatzea ekarri zuen.

XX. mendeko *Zaldibarko* biztanleriaren bilakaera demografikoa¹⁴ aztertuz gero, hamarkada bik erakusten dute besteekiko alde nabarmena: 1920-1930 eta 1960-1970. Arrazoiak ekonomikoak baino ez dira. Durangaldeko industrializazioak enplegu eta lanaren hazkundera ekarri zuen elizatera. Horrela, alde batetik, bertako baserriarrek diru sarrera berriak lortzeko etxetik kanpoko industriara jo zuten¹⁵, baserriko zereginak uzteke, jakina, eta bestetik, etorkinen ugaritzea hasi zen igartzen herrian, bigarren hamarkadan, batez ere. J. A. Pinedoren ustez, hastapen hauetan lantegi indartsuenak *Emilio Areitio. Forja y estampación-accesorios de bicicleta* eta *Forjas de Zaldibar S. A.* izan ziren. Lehenak 1916 inguruan ekin zion beharrari; bigarrenak, berriz, 1918an¹⁶, 20 langile zituela. Lan Nagusien Espedienteak¹⁷ eta Industria Errolden estadistikak begiratu gero, honakoa ondorioztatu daiteke: 40. hamarkadatik abiatu eta sortutako dinamikak 60.ekoan izan zuen bere isla biztanleriaren hazkunderaren bidez. Hala ere, ez zen *Ermukoaren* parekoa izan.

-
12. 1789/12/16 - Peritaje y tasación de varias tierras concejiles apropiadas por varios vecinos (BFA.: ZUA, Men.Kon., 6/35) 1809/10/19 - Tasación de las porciones de tierra comunales apropiadas por vecinos de Zaldua (BFA.: ZUA, Dok.His., 3/75).
 13. 1821/10/20 - Expediente tramitado por la anteiglesia de Zaldua para vender sus bienes concejiles con el fin de hacer frente a su deuda (BFA.: ZUA, Men.Kon., 6/75).
 14. J. A. Pinedok *Ermua...* liburuan erabilitako datuak hartu ditut kontuan (187. or.), Eusko Jaurlaritzaren *Biztanlegoaren bilakaera (1900-1981)* estadistiketan oinarrituak ei daudenak.
 15. B. Lasuenek gogoratzen digunez, baserrietan tailerrak jartzearena lehenagotik zetorren tradizioa genuen: "Iragan XX. gizaldiaren hasieran, armagintzan hasi ziran trebatzen Zaldibarko gazte asko, eta ondoko Eibarerra joaten ziran armagintzaren espezialidade desberdinak ikasteko: txispa-egileak, baskula-egileak, eskopeta-egileak eta errebolberren fabrikazinoa. Lehen mundu gerratearen urteetan (1914-1918) armagintzako hainbat tailer jarri ziran herrian. Bost tailer uri-gunean jarri ziran eta beste sei baseetxetan. [...] Goian aitatu diran tailerrak toki honeetan egon ziran kokatuta: lehenengo seiak ARANGUREN, URIBURU, GATIKA, ARNAGA, ARRIGORRIETA basetxetan. Eta hurrengo bostak BEKOETXEA, URKIZA, ETXEBARRIA, ZALDUEGIA, ALDEKOA, INESENA etxetan" (HKK.: AO, 22-23 orr.).
 16. *Forjabarri* toponimoan azalduko ditut lantegi honen dokumentu eta ahozkoaren kontraesanak.
 17. Izen esanguratsuak topa ditzakegu pabiloiak egiteko edo lehengoak handitzeko baimenak eskatzen, esaterako, J. Sanpedro (*Forjas de Zaldibar*), J. M. Balmaña, L. Mendikute (*V.A.M.*), F. Zumarraga, C. Areitio (*Areitio hermanos*), S. Egija, R. Gisasola (*Industrias Zaldua*), M. Garitaonandia (*MAGA*), J. Bergaretxe...

Arestian adierazi den legez, Zaldibarko tradizio industrialia baserrietatik bertatik sortu zen Eibarko arma-lantegientzat egiten ziren lan bereziekin, baina lehen sektorean bazen ezin ahaz dezakegun beste jarduera garrantzitsu bat: mintegiena. Has-tapenetan *Solozabal* aldean ere ezaguna izan arren, gaur egunean *Gazaga* auzoan pila-tzen zaizkigu enpresa entzutetsuenak, geroago zehaztuko dudan moduan.

Ikerketa honen helburua toponimia biltzea dela-eta, ez nuke nahi atal orokor honi amaiera ematea elizatea bera definitzeko erabiltzen diren leku-izenen jatorria aipatu barik. XX. mende aurreko irudimen handiko teoriak bazterreratuta¹⁸, maisu gorenaren hitzak ekarri ditut hona, K. Mitxelenaren *Apellidos vascos* liburutik harturikoak¹⁹:

“No es fácil distinguir formalmente sus compuestos de los de zaldú, pero éste parece ser el componente en la mayoría de los casos, así en Zaldibar o Zaldibia [...] Zaldú procede sin duda del lat. saltus” (163. or.).

Maisuen artean jarraituz, A. Irigoien bera ere iritzi berekoa denez gero²⁰, onartzeko moduko interpretazioa dena ez dut zalantzan jartzen, are gehiago udalerrian bertan leku-izen bakoitza non dagoen ikusita, *Zaldibar Ospitale psikiatriko* aldean (erre-karen aldamenetan) eta *Zaldua*, hirigunetik *Arangurenentz* basoa hasten zen aldean²¹.

18. J. R. Iturrizak, esaterako, hauxe diosku: “Zaldúa que denota fuerte o tieso” (365. or.).

19. *Sobre la historia de la lengua vasca* liburuan “Introducción fonética a la onomástica vasca” artikuluan honako hau gehitzen digu: “La evolución del grupo -alt- (> vasc. -ald-) es muy distinta en cast. (-alt > -aut- > -or-): vasc. Zaldú, cast. Soto, gall.-port souto” (565. or.).

20. *En torno...*: “Zaldibar, véase Çalduiar, de zaldú, del lat. saltu(m) + ibar, ‘vega, valle’” (139. or.).

21. Oraingo honetan ez nago ados B. Lasuenen interpretazioarekin, *La Anteglesia...*: “Balneario situado en el lugar denominado Zaldibar (zaldú + ibar) cuyo significado viene a ser, ‘vega de caballos’” (3. or.). Urteek aurrera egin ahala, berak ere albo batera utzi omen du ‘zaldiaren kontua’, *Zalduibar* aldizkarian, adibidez: “ZALDU(A) eta IBAR berben baturatik dator ZALDUIBAR, aldizkari honen izena. [...] ZALDUIBAR - *Zalduako ibarra*” (0 zka- 2. or.). Hastapeneko adiera emateko, ez dakit zein iturritatik edan zuen, baina J. Kerexetak berak *Diccionario...*: “Vega de los caballos o vega del soto” (IV, 385. or.) arteko zalantza erakutsi aurretik, J. F. Irigoien *Colección alfabética de apellidos bascongados con su significado* (1881) delakoa agertu zitzaigun lehen bider. Beraz, argi esan dezakegu azken egile hau batzuetan zuzen samar dabilenagatik, XIX. mendeko ohiturari jarraitzen zaiona, hots, azalpen irudiment-suak egiten dituena, baina oinarri zientifikorik gabekoak. Are gehiago, *Zaldibar* edo *Zaldua* deitura duten armarren animaliak aztertuz gero, ia deskripzio guztietan osoak aipatzen dira, gutxi batzuetan basurdeak eta kasu bakar baten zaldú bi eta berriagoa izateaz gain, Oñatin kokatzen zaigu, ez Bizkaian. Hona hemen egile ezberdinen adibideak:

García, A. y A.: “La primitiva casa del lugar de Zaldívar: De oro, con una encina de sinople, sumada de una rosa de plata, perfilada de azul. Pendiente de las ramas de la encina, una caldera de sable, sobre llamas de fuego. Pasantes al pie del tronco, dos lobos de sable, cebados de un cordero de plata, y a cada lado, bajo el árbol, una llave de azul. Bordadura de gules, con una cadena de plata” (*El solar...* - VI, 322-323 orr.). J. Kerexetak deskripzio bera errepikatzen digu eta beste batzuk gehitu: “Otros ponen a cada lado del árbol dos lobos, y sustituyen la rosa por un escudete de oro, con una orla de cadena de sable; la cadena de la bordadura del escudo es de oro. // Otros: en plata, un roble de sinople, entre dos calderas de sable y brochante sobre el todo, una banda de gules, argolada en cabezas de dragantes de sinople” (*Diccionario...* - IV, 383. or.) - “El de una de las ménsulas de la Capilla de Díaz Pimienta en la iglesia parroquial de Orduña (B): un campo de plata, un árbol del que pende una cadena con caldera y a cada lado del árbol dos lobos de su color que se disputan el alimento de la caldera. Bordadura de oro con dieciseis aspas de gules” (*Diccionario...* - V, 228-229 orr.). Hala ere, deskripziorik zaharrena XVI. mendeko hauxe digu: “Son estos Olaves y los Isunzas de una casa y tronco solariego de junto a Durango y de la casa de Zaldívar. Su divisa es de dos lobos negros paseados al pie de un árbol verde, ceñándose en una caldera de carne que está colgada de un gajo de árbol sobre fuego, en campo blanco” (*Diccionario...* - VI, 129. or.).

V
LEKU-IZENEN
FITXEN EGITURA



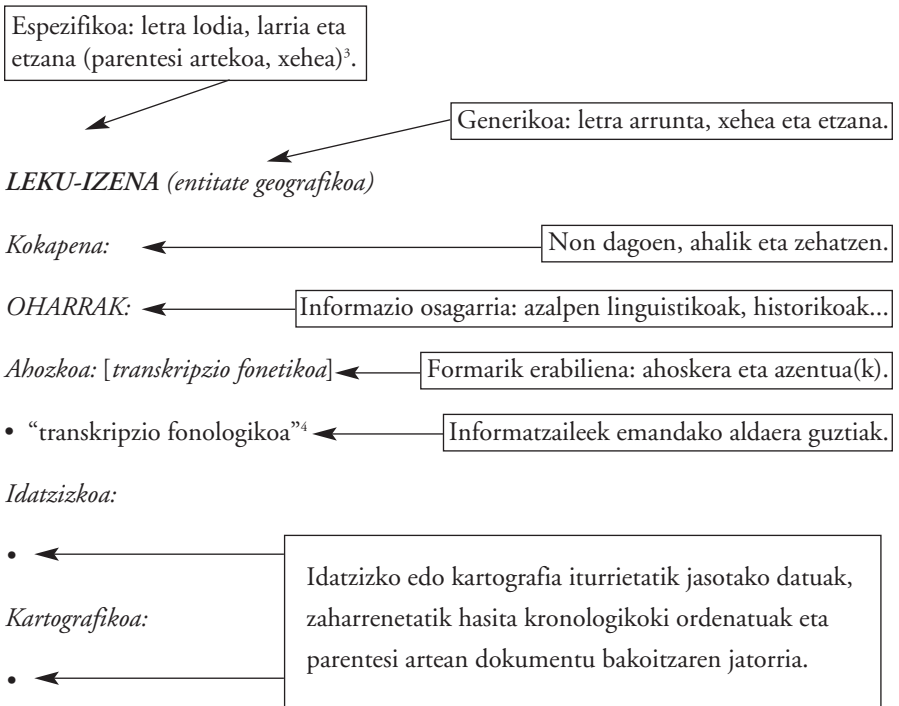
Zaldibar (2002) (ZU)

Ikerlanetik zehar behin baino gehiagotan frogatu ahal izango den legez, nire toponimia-bilketa honek mugaren batzuk izan ditu hastapenetatik, hau da, F. Aranberriren *Ermua-Eitzaga leku-izenak* liburuak *Zaldibar udalerriko Eitzaga*, *Olae-rreaga* eta *Sallabente* aldeko leku-izenak aztertu izanak, nolabait esateko, baldintzatu egin dit neurri baten beharraren antolaketa orokorra. Edozelan ere, jarraitu egin dut bere eredua, zeren beste batzuekin erkatuta¹, bai begietarako, baita informazioa fitxen ataletan sarturiko modua ere egokiagoa iruditu baitzait. Horretaz gain, beste egitura bat emateari ez neritzon batere komenigarria, inguru bereko liburu biak esku artean eduki litzaketen ikertzaileak nahastuta senti ez zitezten.

Esanak esanda, Euskaltzaindiaren Onomastika batzordeko kideen aholkuei jarraituta, berritasunik ere izan da fitxa hauetan. Normatibizaziorako irizpideak eta ahozko jarduna atalean azaldu den moduan, ohiko leku-izen normatibizatuaren aldamenean, batzuetan parentesi arteko beste aukera bat ager daiteke, gehienetan ahozko formatik jaso den bigarren mailakoa izango dena, eta zenbait kasutan hipokoristikoa.

Beraz, azpiko azalpenok F. Aranberriren liburuaren 75. orrialdekoetan daude oinarriturik².

-
1. Adibide gisa, Labayru Ikastegiaren *Basauriko toponimia* (Ros, A. - Cabello, J. M.) eta *Lezamako toponimia*. (Bidart, A. - Etxebarria, A.) ikerlanen artean bigarrenak dakartzan kontakizunei esker hurbilago dago neuk proposaturiko toponimia globala deritzon kontzeptutik.
 2. Aurkezturikoa egitura orokorra da. Atalen bat jasota ez balego, ez litzateke beteko. Kale izendegian ez da ahozkorik jarriko; izen batzuk sustraiturik ez egoteagatik edo, askotan, geroko fitxetan errepikatuko direlako.



3. Ik. IV. Normatibizaziorako irizpideak eta ahozko jarduna atalaren 3. oin-oharra.

4. Berriemaile batek modu ezberdinak ahoskatuko balitu, garrantziaren arabera ordenatuko lirateke, hots, lehena litzateke erabiliena.

VI KALE IZENDEGIA



Zaldibar (2004) (AE)

Udalerri batean kale-izenak jartzeko orduan irizpide ugari erabil daitezke, hala nola, leku horren antzinako toponimoa berreskuratzearena, pertsona ezaguna eta bertakoen bizi baldintzak hobetzeko lan egin izanarena, egoera politiko edo instituzionala islatzearena, e.a. Hala ere, gaur egunean bertakoengandik hurbil egotea bilatzen da eta bide batez berpiztutako izenek bizirik iraun dezaten. Gogora ditzagun Nerea Mujikak duela hamar bat urte jada egiten zizkigun gomendioak:

*“Toponimoen helburua tokiak identifikatzea da, baina egia da herri barruko izen askok ez dutela behar hori ondo betetzen. Bertakoa izanda ere, ez dugu gure herriko kale-izenegia ondo ezagutzen. Noren errua da? Beharbada inorena ez, baina bide bi proposatuko nituzke: lehenengoa, toki-izen deskriptiboak ugaritzea eta bigarrena, auzo izenek izan duten paper garrantzitsua errekupe-
ratzea, indartzea, ofizialtzea, errotuloak jartzea...”* (ERAZ.: 11. zk., 3. or.).

Zaldibarko kale izendegiaren bilakaera historikoa aztertuz gero, toki-izen deskriptiboak sartzeko ohitura indartuz joan arren, irizpide zehatzen falta igartzen da. Azken urte hauek alde batera utzita, hiru garai bereizi daitezke:

1. 60. hamarkada arte ohikoa zen generikoak agertzea, bai Biztanleen Udal Erroldetan, baita Estadistiketan ere (Calleja, Camino vecinal, Carretera, Casco del Barrio, Diseminado, Plaza Mayor, Travesía...).
2. 60. hamarkadan diktadurak ezarritako izen bi ezarri zituzten (*18 de Julio, Avenida del Generalísimo*) eta udalerriaren hainbat planotan ikus daitekeen legez, urte batzuetan kale berriak hizkien bidez ezagutu ziren (*Calle A, B, C, D, E, F...*)¹.
3. 70. hamarkadan espezifikoen garaia heldu zen. Bi izan ziren udalbatzak eginiko bilkura garrantzitsuenak: lehenengoan, 1970eko maiatzaren 22koan, izen hauek onartu ziren: *Plaza Anteiglesia de Zaldúa, Calle Elizondo, Calle Olarza / Olazar, Calle Doctor Aranzamendi, Calle Zubiaurre, Avda del Generalísimo, Avda Bilbao, Calle Convento, Travesía de Gatiuena, Calle*

1. Adibide gisa, 1968ko AR-04538/04 delakoaren hizkiak kale hauei legozkieke: A (*Euskal Herria kalea*), B (*Askorra kalea*), F (*Elexondo kalea*), L (*Zearrasolo kalea*) eta LL (*Foru kalea*).

Balneario, Calle Artia; eta bigarrenean, 1977ko urriaren 29koan, beste hauek: *Euskalerrria, Autonomia, Fueros, Bekoetxe, Artia, Munibe, Olea*².

Urteak aurrera doaz eta aldaketak etengabeak izaten dira gizartean; beraz, zelan jokatu beharko genuke hurrengo belaunaldiek antzinatik datozkigun leku-izenak ezagut ditzaten? Bada, lan honetaz baliatuz honako proposamen hauek plazaratu nahi nituzke:

1. Kaleko errotulazioari dagokionez, eta Durangon bertan egin den moduan, esaterako, euskal toponimoa jarriko nuke, alperrikako bikoiztasunak ekidinez, hots, *Bekoetxe kalea, Zaldusolo plaza, Bolatoki zeharkalea*, eta abar.
2. Egitasmo berrietan, batutako toponimoak gogoan har daitezten eskatuko nioke udalari. *Ospitale psikiatriko* ostetik egingo den errepideari, adibidez, *Palaziooste* zein *Arangoiti kalea*³ jar lekioket edo *Solozabal industrialdeko* pabiloiei ere inguruko toki-izenak ederki letozkietke. Bestaldetik, eskertzekoa da oso *Aranguren auzoko* XVII. mendeko *Zalduaran* zeritzon soroa kale izendegian sartu berri izana.
3. Bestaldetik, pertsona ezagunetan-edo, generikorik ez nuke jarriko, *Arantzamendi kalea* (mediku barik), *Jose Antonio Agirre parkea* (lehendakari gabe), e.a.
4. Instituzio izenak denboraz desitxuratu eta laburtu egin dira; hortaz, aldatu gurako ez balira, jatorrizko egoerara itzularaziko nituzke, hau da, *Bizkaiko Diputazio plaza* edo *Zaldua Elizateko plaza*.
5. Liburu honek egoera berria ekartzen duela-eta, gomendagarria izan liteke, esate baterako, orain arteko *Artia zeharbidea Arteagasolo zeharkalea* izendatzea eta *Olea kalea Arteagaetxebarri kalea*, zehatzagoak direlakoan, edo *Katikena zeharkalea* nahiz *Okaniturri kalea* idaztea, edo *Autonomia kalearen* ordez *Zearrasolo* berreskuratzea, edo *Herriko eskolak* generikoa *Zalduzubieta herri eskolak* bihurtzea, edo izen historikoez hausnarketa egitea (*Gortazar, Munibe*, edo *B. Garitaonandia* kale berri baten izena izan liteke), edo... Azken finean, udalbatzak berak izango du azken berba.

Abeletxe kalea, -a

Kokapena: Gortazar zeharkalearen jarraipena, Bilbo etorbidea igarota.

OHARRAK: *Eitzaga* aldean A-8 autopista egiteko bota zen baserria gogoratzeko toponimoa.

Idatzizkoa:

- 1981 Abeletxe (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1983 Apeletxe, urbanización de la calle (COR.: I. libk., urt. 8)
- 1984 Abeletxe, ampliación de aceras de (COR.: II. libk., eka. 24)
- 1991 Abeletxe, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Abeletxe Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1996 Abeletxe, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Abeletxe, Calle (ZU.: OI, 1.3/14)

2. Berritasunei dagokienez, batzuek ordezkatu egin zituzten diktaturarenak (*Euskalerrria* eta *Autonomia*), *Calle Convento Olea* bihurtu zen eta *Artiak Muniberi* utzi zion lekua, goratxoago jartzeko.

3. Azken honek oraingo lekua galduko luke, eta hutsunea *Telleriak* beteko luke.

- 2001 Abeletxe, CI (ZU.: BUE)
- 2002/03 Abeletxe (TEL.: OZ, 752. or.)

Kartografikoa:

- 1993 Abeletxe K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Abeletxe K. (ZG.: 12. or.)
- 1999 Abeletxe K. (ZG.: 12. or.)
- 2001 Abeletxe (ZG.: 16. or.)



Abeletxe kalea (1978) (ZU)

Agiñibar kalea, -a⁴

Kokapena: Arteaga aldean, Okaniturri kaleak zeharkatzen duen azkena.

OHARRAK: Tomas Garitaonandia bertsolaria gogoratzeko balitz, bere hartan gordeko nuke; ez, ostera, toponimotzat hartzeko, *Goierri auzoko* atalean azalduko dudana bezala.

Idatzizkoa:

- 1981 Agiñibar (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Agiñibar, Calles: (AZ.: 8. or.)

4. Jose Luis Fernández Cuétararen arabera (1978): "El bertsolari Tomás Garitaonandia 'Agiñibar' nació en el caserío Agiñibar, situado en el barrio de Goierri de Zaldibar en el año 1869 y falleció a la edad de 71 años en 1940. 'Agiñibar' fue el único bertsolari destacado que tuvo la anteiglesia de Zaldibar. Carecía de estudios y no poseía antecedentes en su familia que se dedicaran a los versos. De él salían de forma espontánea haciendo alusión a cuanto sucedía a su alrededor. Jamás actuó fuera de su localidad y tan solo lo hacía en su pueblo natal cuando era invitado y en casos muy distinguidos. Es de destacar su actuación en la actual plaza de Zaldibar, que totalmente abarrotada y después de haber celebrado un mitin político se enfrentó a otro bertsolari ermuarra conocido con el sobrenombre de 'Txindurri' y como no había altavoces y era tal la expectación, ambos se vieron obligados a subir a los primeros pisos, con 'Agiñibar' en el balcón del Ayuntamiento y 'Txindurri' enfrente, donde hace años estuvo la telefónica" (COR.: II. libk., abu. 5).

- 1993 Agiñibar Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1996 Agiñibar, CI (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Agiñibar, Calle (ZU.: OI, 1.3/11)
- 2001 Agiñibar, CI (ZU.: BUE)
- 2002/03 Agiñibar (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle AGIÑIBAR Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Agiñibar Kalea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Agiñibar Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Agiñibar Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Agiñibar (ZG.: 16. or.)

Aldatsa kalea, -a

Kokapena: Zaldua Elizateko plaza eta Euskal Herria kalearen artekoa.

OHARRAK: Gaur egunean oinezkoentzako bidea dugu, eta izena bat dator maldarekin.

Idatzizkoa:

- 1935 Calleja (BFA.: ZUA, BUE, C-092)
- 1950 Calleja (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1960 Aldatza (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1961 Aldatza, Calle (ZJE.: 727, abe. 11)
- 1970 Aldatza, desde la calle (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)
- 1971 Aldatza, peligrosa bajada de (COR.: I. libk., urt. 27)
- 1974 Aldatze, c/ (ZSAE.: HIL6/1)
- 1976 Aldatza, calle (ZJE.: 1737, ira. 8)
- 1980 Aldatza, c/ (KAL.: 1. zk., 12. or.)



Aldatsa kalea (1978) (ZU)

- 1981 Aldatza (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 Aldatza, urbanización de la calle (COR.: II. libk., eka. 4)
- 1983 Aldatza, la cuesta de (COR.: III. libk., abe. 7)⁵
- 1984 Aldatza, se iniciaron las obras de (COR.: I. libk., urt. 27)⁶
- 1991 Aldatza, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Aldatza Kalea (ZG.: 5. or.)
- 1996 Aldatza, CI (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Aldatza kalea (ZG.: 12. or.)
- 2000 Aldatza, Calle (ZU.: OI, 1.3/33)
- 2001 Aldatza, CI (ZU.: BUE)
- 2002/03 Aldatza (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle ALDATZA Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Aldatza K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Aldatza Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Aldatza Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Aldatza (ZG.: 16. or.)

Arangoiti kalea, -a

Kokapena: Arantzamendi kale eta Munibe zeharkalearen artekoa.

OHARRAK: Sarreran aipatu bezala, bere jatorria kontuan izanda, agian, hobeto legoke *Ospitale psikiatrikoaren* hegoaldetik egiteko den bide berrian.

Idatzizkoa:

- 1981 Arangoiti (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Arangoiti, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Arangoiti Kalea (ZG.: 5. or.)
- 1996 Arangoiti, CI (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Arangoiti, Calle (ZU.: OI, 1.3/9)
- 2001 Arangoiti, CI (ZU.: BUE)
- 2002/03 Arangoiti (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle ARANGOITI Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Arangoiti K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Arangoiti Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Arangoiti Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Arangoiti (ZG.: 16. or.)

Aranguren auzoa, -a

Kokapena: Hirigunean, trenbidetik iparralderako aldea.

5. "La cuesta de Aldatza dejará de ser en un futuro próximo paso de vehículos y pasará a ser zona peatonal".
 6. "En el proyecto se recoge un acceso con unas escaleras un tanto suave y a la altura de Bekoetxe se hará una pequeña rampla".

OHARRAK: Etxe berriak eraiki direla-eta, nire ustez, auzotzat hartu beharko da aurrerantzean.

Idatzizkoa:

- 1789 Aranguren, cofradía de (BEHA.: FAB, api. 27)
- 1829 Aranguren, en la cofradía de (BEHA.: OSP, urt. 8)
- 1856 Aranguren, la cofradía titulada de (ESK.: 036)
- 1906 Aranguren, en el barrio de (BFA.: ZUA, Ur., mar. 28, C-085)
- 1912 Aranguren, raciones a los vecinos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1927 Aranguren, camino vecinal del Barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-051)
- 1930 Aranguren, para uso del casco de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-053)
- 1931 Aranguren, en el barrio de (ZEZ.: HE8/168)
- 1937 Aranguren, raciones al Barrio (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 14, C-056)
- 1961 Aranguren, Bº (ZSAE.: BAT9/18)
- 1962 Aranguren, barrio de (ZSAE.: BAT9/44)
- 1963 Aranguren, barrio de (ZSAE.: BAT9/7)
- 1964 Aranguren, barrio de (ZSAE.: BAT9/1)
- 1968 Aranguren, barrio de (ZSAE.: BAT9/14)
- 1978 Aranguren, vecinos de la zona de (COR.: III. libk., urr. 8)
- 1981 Aranguren, caminos de los barrios rurales (COR.: I. libk., uzt. 22)
- 1983 Aranguren, vecinos del Barrio de (COR.: III. libk., abe. 15)
- 1984 Aranguren, queja de los vecinos del barrio de (COR.: I. libk., ots. 3)
- 1986 Aranguren, Barrio de (ZJE.: 2090, abu. 27)
- 1991 Aranguren, barrio de (AZ.: 6. or.)
- 1992 Aranguren, barrio de (ZUA.: LNE, 1019/001)
- 1993 Aranguren, auzoa (ZG.: 2. or.)



Aranguren auzoa (1961) (ZU)

- 1996 Aranguren, B° (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Aranguren, auzunea (ZG.: 3. or.)
- 2000 Aguren Goiko Bidea (ZU.: OI, 1.4/2)
- 2001 Aranguren, auzunea (ZG.: 5. or.)
- 2001 Aranguren, B° (ZU.: BUE)
- 2002/03 B° Aranguren (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2003 Aranguren auzoan (ANBOTO.: 58. zk., 7. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Aranguren (MTV)
- 1934 Aranguren (BMT.: 5-B)
- 1952 Aranguren (IGC.: Durango 62)
- 1993 Aranguren Auzoa (ZG.: 14. or.)
- 1996 Aranguren Aldea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Aranguren Aldea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Aranguren Aldea (ZG.: 16. or.)

Arantzamendi kalea, -a⁷

Kokapena: Sagarmingaga kale eta Bilbo etorbidearen artekoa.

OHARRAK: Aipatu den legez, generikoa kentzearen aldekoa nauzue. Bestaldetik, XX. mendearen hasieran *Bañerazarreko* sarreratik geltokirainoko tartea *Carretera de la Estación* zuen izena.

Idatzizkoa:

- 1970 Doctor Aranzamendi, Calle (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)
- 1971 Doctor Aranzamendi, Avda del (COR.: II. libk., aza. 17)
- 1972 Doctor Aranzamendi, Calle (ZJE.: 1238, eka. 25)
- 1973 Dct. Aranzamendi, 10 (ZSAE.: HIL6/9)
- 1974 Doct. Aranzamendi, 7 (ZSAE.: HIL6/6)
- 1975 Doctor Aranzamendi, la calle del (COR.: I. libk., ots. 15)
- 1976 Trasversal de Aranzamendi, calle (ZJE.: 1651, urt. 21)
- 1979 Trasversal de Aranzamendi, calle (ZJE.: 1898, urt. 6)
- 1980 Doctor Aranzamendi Osagile kalea (KAL.: 1. zk., 14. or.)
- 1981 Dr Aranzamendi - Aranzamendi osagile kalea (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 Doctor Aranzamendi, cierre lateral de la calle (COR.: I. libk., ots. 27)
- 1983 Dr Aranzamendi, C/ (KAL.: 14. zk., 2. or.)
- 1985 Aranzamendi, otro lugar es la calle (COR.: IV. libk., urr. 10)
- 1991 Aranzamendi, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Dr. Aranzamendi Kalea (ZG.: 21. or.)
- 1996 Dr. Aranzamendi, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)

7. 1924ko ekainaren 7an idatzi zuen osagile honek Zaldibarrera etortzeko eskaera: "Severo Aranzamendi y Echevarria, Médico titular de la Anteglesia de Berriatúa y con residencia en la misma, según Cédula que exhibe a V.S., con la consideración y respeto que le son debidos expone: Que habiéndose anunciado en el Boletín Oficial de esta provincia el día 4 del corriente mes, Concurso para el nombramiento de Médico Auxiliar interno del Manicomio de Zaldivar y encontrando el recurrente con aptitud suficiente para el desempeño de dicho cargo según acredita con el título profesional que tiene la honra de acompañar adjunta". Ez dakit diruagatik-edo egingo zuen, baina urteko bost mila pezetakoa zen soldata. (www.ome-aen.org/cronicon/aranzamendiconvoca.htm).



Aranzamendi kalea eta Munibe zeharkalea (1974) (ZU)

- 1999 Dr. Aranzamendi kalea (ZG.: 12. or.)
- 2000 Doctor Aranzamendi (ZU.: OI, 1.3/26)
- 2001 Doctor Aranzamendi, CI (ZU.: BUE)
- 2002/03 Dtor Aranzamendi (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle Doctor ARANZAMENDI Osagille Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1925 Estacion de Zaldua, C° (BFA.: ZUA, Mug, ZAB, C-094)
- 1973 Doctor Aranzamendi, c/ (BFA.: ADM, HLG, AGK-DC-1868/02)
- 1993 Dr. Aranzamendi Kalea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Dr. Aranzamendi Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Dr. Aranzamendi Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Dr. Aranzamendi (ZG.: 16. or.)

Arteagaetxebarri kalea, -a

Kokapena: Arteaga aldean, Okaniturri kaleak zeharkatzen duen lehena.

OHARRAK: Olea ostatuko jabearen deitura zela-eta, desagerturiko eraikinaren benetako izena berreskuratu dut.

Idatzizkoa:

- 1970 Convento, Calle (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)
- 1972 Conventos, calle de los... en el sitio de Artia (ZJE.: 1191, uzt. 12)
- 1976 Conventos, calle (ZJE.: 1653, urt. 13)
- 1977 Olea, se ha venido denominando calle Convento (ZUA.: Ak. Lib., urr. 29, 0434. er.)
- 1980 Olea, calle (ZJE.: 2001, abe. 13)
- 1982 Olea (Artia), romería en la calle (COR.: II. libk., uzt. 9)
- 1993 Olea Kalea (ZG.: 21. or.)
- 1996 Olea kalea (ZG.: 12. or.)

- 2000 Olea, Calle (ZU.: OI, 1.3/12)
- 2001 Olea kalea (ZG.: 17. or.)
- 2002/03 Olea (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle OLEA Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Olea Kalea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Olea Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Olea Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Olea (ZG.: 16. or.)

Arteagasolo Zeharkalea, -a

Kokapena: Bilbo etorbidean, Iturriondo etxe ostetik gorakoa.

OHARRAK: Sarreran adierazitakoaren ildotik, *Arteaga* baino *Arteagasolo zeharkalea* da aproposena. Ahozkoan “Artía” erabiltzen dute guztiek, baina inguruari esateko, ez kale honi.



Artia zeharbidea izendatu aurreko irudia (1961) (ZU)

Idatzizkoa:

- 1963 Artia, calle (ZSAE.: BAT9/36)
- 1967 Artia, en la calle (ZUA.: LNE, 976/001)⁸
- 1968 Artia, en (ZUA.: LNE, 0980/001)⁹
- 1970 Artia, Calle (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)
- 1975 Artia, C/ (ZSAE.: HIL6/51)
- 1977 Artia, travesía (ZUA.: Ak. Lib., urr. 29, 0434. er.)¹⁰

8. “solicitud de Francisco Zurikarai, Coop. San Andres, de licencia para la construcción de 80 viviendas protegidas”.

9. “solicitud de Juan Unzueta de licencia para construir 16 viviendas y locales comerciales”.

10. “el acceso a Forjas Balmaña se denominará Travesía Artia” (COR.: II. Libk., urt. 27).

- 1978 Artia, desde... hasta el Ayuntamiento (COR.: I. libk., mar. 5)
- 1981 Artia (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Artia, Travesías: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Artia Kalea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Artia, Tr (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Artia, Calle (ZU.: OI, 1.3/13)
- 2001 Artia, Tr (ZU.: BUE)
- 2002/03 Artia, Travesía (TEL.: OZ, 753. or.)

Kartografikoa:

- 1993 Artia K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Artia Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Artia Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Artia (ZG.: 16. or.)

Askorra kalea, -a

Kokapena: Olazar kalean hasi eta Foru kalea zeharkatuta, amaitzen dena.

OHARRAK: *Gazaga* *auzoko* toponimoan azalduko den moduan, [§] apikari-hobikaria hobetsi dut.

Idatzizkoa:

- 1970 Azkorra (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1975 Azkorra, en la calle (COR.: II. libk., abe. 31)
- 1977 Azkorra, a la altura de la calle (COR.: I. libk., mai. 22)
- 1978 Azkorra, pavimentación de las calles de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 9, 0434. er.)
- 1979 Aizcorra, calle (ZJE.: 1903, eka. 21)
- 1980 Azkorra, la zona industrial (COR.: III. libk., abe. 6)
- 1981 Azkorra (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 Azkorra, ordenación de las calles (COR.: I. libk., ots. 27)
- 1983 Askorra, calle (ZJE.: 2016, uzt. 25)
- 1984 Azkorra, detrás de la calle (COR.: II. libk., uzt. 1)
- 1986 Azkorra, calle (ZJE.: 2085, uzt. 23)
- 1990 Azkorra, calle (ZJE.: 2124, urr. 5)
- 1991 Azkorra, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Azkorra Kalea (ZG.: 14. or.)
- 1994 Azkorra, Afektaturiko kaleak: (ERAZ.: 29. zk., 7. or.)
- 1996 Azkorra, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Azkorra kalearen konponketak (ERAZ.: 237. zk., 7. or.)
- 2000 Azkorra, Calle (ZU.: OI, 1.3/21)
- 2001 Azkorra, Cl (ZU.: BUE)
- 2002/03 Azkorra (TEL.: OZ, 753. or.)
- 2004 *Calle AZKORRA Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Azkorra K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Azkorra Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Azkorra Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Azkorra (ZG.: 16. or.)
- 2002/03 Azkorra (TEL.: OZ, 752. or.)

Bekoetxe kalea, -a

Kokapena: Olazar eta Zubiaurre kaleen artekoa.

OHARRAK: Metro gutxi batzuetara desagertutako baserria gogoratzeko toponimoa.

Idatzizkoa:

- 1975 Bekoetxe, cruce de (COR.: I. libk., ots. 9)
- 1977 Bekoetxe (ZUA.: Ak. Lib., urr. 29, 0434. er.)¹¹
- 1981 Bekoetxe (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1985 Bekoetxe, atascos en el cruce de (COR.: IV. libk., urr. 5)
- 1991 Bekoetxe, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Bekoetxe Kalea (ZG.: 8. or.)
- 1996 Bekoetxe, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Bekoetxe, Calle (ZU.: OI, 1.3/16)
- 2001 Bekoetxe, Cl (ZU.: BUE)
- 2002/03 Bekoetxe (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle* BEKOETXE *Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Bekoetxe K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Bekoetxe Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Bekoetxe Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Bekoetxe (ZG.: 16. or.)
- 2002/03 Bekoetxe (TEL.: OZ, 752. or.)



Bekoetxe, Bolatoki eta Zubiaurre kaleak sortu aurreko orubeak (1961) (ZU)

Bilbo etorbidea, -a

Kokapena: Zalduetxebarritik hasita, Berrizko mugaraino luzatzen den Donostia-Bilbo errepede tartea.

11. "el paso que da a las viviendas existentes entre Olazar y Zubiaurre se llamará Bekoetxe" (COR.: II. libk., aza. 27).

OHARRAK: *Arteagako* bidegurutzetik autopistaperainoko errepidea 1904-1905. urteen artean egin zuten, lehenagokoa *Bañerostetik* luzatzen zen, *Bañerazarreko* sarreraraino.

Idatzizkoa:

- 1935 Carretera (BFA.: ZUA, BUE, C-092)
- 1950 Carretera (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1960 Carretera (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1970 Bilbao, Avda (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)
- 1971 Avda Bilbao, 3 (ZSAE.: HIL6/21)
- 1972 Avda Bilbao, 9 (ZSAE.: HIL6/32)
- 1973 Bilbao, Avda (ZJE.: 1301, abe. 4)
- 1974 Bilbao, riesgo entre la avenida de... y el barrio San Andrés (COR.: II. libk., aza. 10)
- 1975 Bilbao, Avenida de (ZJE.: 1642, abu. 21)
- 1977 Bilbao, hasta el termino de la avenida (COR.: I. libk., api. 24)
- 1981 Bilbao, Avda de / Bilbo etorbidea (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Bilbao, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1990 Bilbao, Avda (ZJE.: 2123, uzt. 18)
- 1992 Bilbao, Avda (ZJE.: 2184, api. 29)
- 1993 Bilboko Etorbidea (ZG.: 9. or.)
- 1996 Bilbao, Av (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Bilbao, Avda (ZU.: OI, 1.3/23)
- 2001 Bilbao, Av (ZU.: BUE)
- 2002/03 Bilbao, Av (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle BILBAO Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Bilbao Etorbidea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Bilbao Etorbidea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Bilbao / Bilbo Etorbidea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Bilbao / Bilbo Etorbidea (ZG.: 16. or.)



Bilbo etorbidea (1961) (ZU)

Bizkaiko Diputazio plaza¹²

Kokapena: Zaldibarko udaletxe aurrekoa.

OHARRAK: Jatorrizko izena osorik gorde beharko litzateke, nik uste, espezifikoa bazterteke.

Idatzizkoa:

- 1974 Diputación de Vizcaya (COR.: II. libk., uzt. 13)¹³
- 1976 Diputación de Vizcaya, romería en la plaza (COR.: II. libk., uzt. 7)
- 1978 Diputación Foral de Vizcaya, atletismo infantil en la plaza (COR.: II. libk., uzt. 9)
- 1981 Diputación de Vizcaya, a la plaza de la (COR.: II. libk., uzt. 12)
- 1984 Plaza de la Diputación, jardines de la (COR.: I. libk., api. 7)
- 1985 Plaza de la Diputación, concentración de los grupos en la (COR.: IV. libk., urr. 10)
- 1991 Diputación de Bizkaia, Plazas: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Diputación Plaza (ZG.: 5. or.)
- 1996 Diputación plaza (ZG.: 11. or.)
- 2000 Diputación, Plaza (ZU.: OI, 1.3/40)
- 2001 Bizkaiko Foru Aldundia Plaza (HKK.: GB, 22. or.)
- 2002/03 Diputación Plaza (TEL.: OZ, 753. or.)



Bizkaiko Diputazio plaza, Euskal Herria etorbide eta Santa Isabel kalearen arteko bidegurutzetik (1978) (ZU)

12. Udaletxearen sarreraren alboko idazkian hauxe irakur daiteke: PLAZA DIPUTACION DE VIZCAYA 6-III-1976.

13. “A las once de la mañana misa de campaña en la plaza de San Martín. Seguidamente a las doce designación de ‘Diputación de Vizcaya’ a la plaza del Ayuntamiento”.

Kartografikoa:

- 1993 Diputación Pl (ZG.: 14. or.)
- 1996 Diputación Plaza (ZG.: 12. or.)
- 1999 Diputazio Plaza (ZG.: 12. or.)
- 2001 Diputazio Plaza (ZG.: 16. or.)

Bolatoki zeharkalea, -a

Kokapena: Bekoetxe eta Askorra kaleen artekoa.

OHARRAK: Kale honetatik gertu, frontoi aldean zegoen “bolátokidxè” 1932an bota zuten.

Idatzizkoa:

- 1965 Bolatoki (ZJE.: 825, abe. 20)
- 1981 Bolatoki (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Bolatoki, Travesías: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Bolatoki Kalea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Bolatoki, Tr (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Bolatoki (ZJE.: 2368, abu. 16)
- 2000 Bolatoki, Travesía (ZU.: OI, 1.3/15)
- 2001 Bolatoki, Tr (ZU.: BUE)
- 2002/03 Bolatoki, Travesía (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle BOLATOKI Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Bolatoki K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Bolatoki Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Bolatoki Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Bolatoki (ZG.: 16. or.)

Elizondo kalea, -a

Kokapena: Aldatza eta Kurutzezarren artekoa.

OHARRAK: Jendeak ahoz “Orróspengò” erabiltzen du. Eginiko aukeraketa toponimoen aldean azalduko da.

Idatzizkoa:

- 1930 Elizondo, Calle de (ZSAE.: Matr.Lib.)
- 1950 Elizondo, 2º de la calle (ZSAE.: BAT8/1)
- 1953 Elizondo, piso segundo de la calle (ZSAE.: BAT8/12)
- 1957 Orrospengo, serrería mecánica sita en la calle (ZUA.: LNE, 967/022)
- 1958 Orrospengo, pabellón en la trasera de su vivienda en (ZUA.: LNE, 0967/031)
- 1960 Elizondo, calle (ZSAE.: BAT9/50)
- 1968 Orrospengo, Calle (ZSAE.: BAT9/7)
- 1968 Elizondo, 16 viviendas y locales comerciales en la calle (ZUA.: LNE, 0978/28)
- 1970 Elizondo, Calle (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)
- 1971 Elizondo, C/ (ZSAE.: HIL6/29)
- 1972 Elizondo, la calle... ha sido asfaltada (COR.: I. libk., ots. 6)



Elizondo kalea, erdia asfaltatzeke (1978) (ZU)

- 1974 Elizondo, reparación de las calles: (ZUA.: Ak. Lib., eka. 21, 0434. er.)
- 1975 Elizondo (Orrospengo), en la calle (COR.: II. libk., api. 5)
- 1976 Elizondo, en la calle... en lo alto de la cuesta de Orrospengo (COR.: I. libk., urr. 31)
- 1981 Elizondo (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1984 Elizondo, travesía de (COR.: I. libk., api. 7)
- 1985 Elizondo, calle (ZJE.: 2049, urt. 30)
- 1991 Elizondo, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Elizondo Kalea (ZG.: 5. or.)
- 1996 Elizondo, CI (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1998 Elizondo, calle (ZJE.: 2352, uzt. 3)
- 2000 Elizondo Kalea (ZU.: OI, 1.3/41)
- 2001 Elizondo, CI (ZU.: BUE)
- 2002/03 Elizondo (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle ELIZONDO Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Elizondo K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Elizondo Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Elizondo Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Elizondo (ZG.: 16. or.)

Errotalde parkea, -a

Kokapena: Zearra baserri eta Ipintza kalearen arteko parkea.

OHARRAK: “Agárre” *Agirresakon* toki-izenetik datorren laburtzea denez gero, bertako antzinako soro baten izena berreskuratu da.

Idatzizkoa:

- 1996 Agarre parkea (ZG.: 12. or.)

Kartografikoa:

- 1996 Agarre parkea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Agarre parkea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Agarre Parkea (ZG.: 16. or.)

Euskal Herria etorbidea, -a

Kokapena: Solozabal aldetik Bilbo etorbideraino luzatzen dena.

OHARRAK: Bere ezaugarriak gogoan hartuta, generikoa *kalea* izan beharrean *etorbidea* egokiagoa delakoan nago.

Idatzizkoa:

- 1925 Real (BFA.: ZUA, Haut., uzt. 30, C-079)¹⁴
- 1928 Carretera Real (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1930 Real (BFA.: ZUA, Haut., urr. 21, C-079)
- 1934 Real (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1935 Calle Real (BFA.: ZUA, BUE, C-092)
- 1950 Calle Real (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1960 C° Parque (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1965 18 de Julio, la calle A se denominará (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 17, 0433. er.)
- 1966 18 de Julio, Calle (ZSAE.: BAT9/11)
- 1970 Avda 18 de Julio (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1971 18 de Julio, tremendo barrizal en las calles (COR.: I. libk., mar. 27)
- 1972 18 de Julio, mal estado de la acera de la avenida (COR.: I. libk., urt. 27)
- 1974 18 Julio, reparación de las calles: (ZUA.: Ak. Lib., eka. 21, 0434. er.)
- 1975 18 de Julio, Avenida (ZJE.: 1639, api. 25)
- 1976 Avda 18 de julio, se limpiará la (COR.: II. libk., abe. 19)
- 1977 Euskalerría (ZUA.: Ak. Lib., urr. 29, 0434. er.)¹⁵
- 1978 Euskalerría, urbanización de la calle (ZUA.: Ak. Lib., urt. 9, 0434. er.)
- 1980 Euskalerría, c/ (KAL.: 1. zk., 12. or.)
- 1981 Euskalerría (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 Euskalerría, ordenación de la manzana de las Calles (COR.: I. libk., ots. 27)
- 1983 Euskalerría, en la calle (KAL.: 14. zk., 11. or.)
- 1984 Euskalerría, paralización de obras en la calle (COR.: I. libk., api. 18)
- 1986 Euskalerría, calle (ZJE.: 2092, ira. 12)
- 1990 Euskalerría, calle (ZJE.: 2123, uzt. 18)
- 1991 Euskalerría, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Euskalerría Kalea (ZG.: 8. or.)
- 1994 Euskalerría kaleko lokaletara pasatuko da Osasun Zentroa (ERAZ.: 47. zk., 8. or.)
- 1996 Euskalerría, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)

14. Hainbat kontraesan soma daiteke dokumentuotan *Real* edo *Carretera Real* izenpean; alde batetik, gaur eguneko *Euskal Herria kaleko* biztanleak edo *Ospitale psikiatrikoa* aipatzen dituzte 1925ean, baina 1930ean *Elexondo kalekoak* ere bai.

15. "la avenida 18 de julio pasará a llamarse Euskalerría" (COR.: II. libk., aza. 27).



Euskal Herria etorbidea Solozabalerantz, Alga S.A. lantegiaren parean (1978) (ZU)

- 1999 Euskalherria kalearen konponketak (ERAZ.: 237. zk., 7. or.)
- 2000 Euskalherria Kalea / Parque de (ZU.: OI, 1.3/38)
- 2001 Euskalherria, CI (ZU.: BUE)
- 2002 Euskal Herria kalea oinezkoentzako bakarrik izateko (ANBOTO.: 29. zk., 7. or.)
- 2004 *Calle EUSKALERRIA Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1973 18 de Julio, Avenida (BFA.: ADM, HLG, AGK-DC-1868/02)
- 1993 Euskalherria K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Euskalherria Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Euskalherria Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Euskalherria (ZG.: 16. or.)

Foru kalea, -a

Kokapena: Kurutzearretik hasi eta A-8 autopistapean amaitzen dena.

OHARRAK: Dokumentuak ikusirik, bada garaia euskal bertsioa ondo erabiltzeko.

Idatzizkoa:

- 1977 Fueros (ZUA.: Ak. Lib., urr. 29, 0434. er.)16
- 1978 Fueros, pavimentación de las calles de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 9, 0434. er.)
- 1979 Fueros, calle (ZJE.: 1903, eka. 21)
- 1983 Fueros, calle (ZJE.: 2016, uzt. 25)
- 1991 Fueros, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Forua / (Los) Fueros Kalea (ZG.: 5. or.)
- 1994 Fueroak, Afektaturiko kaleak: (ERAZ.: 29. zk., 7. or.)
- 1996 Fueros, CI (ZUA.: BUE, 1405. er.)

- 1997 Fueros, calle (ZJE.: 2335, urr. 10)
- 2000 Fueros, Calle (ZU.: OI, 1.3/17)
- 2001 Fueros, Cl (ZU.: BUE)
- 2002 Foru eta Autonomia kaleetan sartzeko (ANBOTO.: 29. zk., 7. or.)
- 2004 *Calle FUEROS / LEGE ZAR Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Los Fueros K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Fueros Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Fueros Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Fueros (ZG.: 16. or.)



Foru eta Askorra kaleen arteko bidegurutzea (1974) (ZU)

Geltoki kalea, -a

Kokapena: Geltokia egondako lekutik Iturbe baserrirako bidea, Berrizko muga.

OHARRAK: Populuak “Estásiñuè” esan arren, gaur eguneko erregistro idatzian gomen-dagarriago deritzot normatibizaturikoari¹⁶. Bestaldetik, *Bañerazarretik* geltokirako bidea adierazteko (*Arantzamendi kalea* eta *Munibe zeharkalea*) 1970. urte aurreko dokumentuetan *Camino/Cuesta de la Estación* bezalako espresioak agertuko zaizkigu.

Idatzizkoa:

- 1908 Estación, caño de la cuesta de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1923 Estacion, piedra para el camino de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-049)
- 1933 Estación, camino de la cuesta de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, C-054)
- 1935 Estación, arreglo de carreteras de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)

16. F. Aranberri ere iritzi berekoa duzue (222. or.).

- 1938 Estación, camino de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 8, C-056)
- 1946 Estación, la cuesta de la (ZEZ.: HE9/318)
- 1947 Estación, en la Cuesta de la (ZSAE.: HIL5/13)
- 1948 Estación de Zaldibar, en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAB, 4. or., 14. mug.os.)
- 1954 Estación, en el punto denominado (ZUA.: LNE, 0966/042)¹⁷
- 1957 Estación, en el barrio de la (ZUA.: LNE, 0967/021)
- 1960 Estación, barrio de la (ZSAE.: BAT9/24)
- 1966 Estación, C/ (ZSAE.: HIL6/15)
- 1968 Estación, Bº (ZSAE.: HIL6/1)
- 1974 Estación, en la calle de la (ZUA.: LNE, 0997/005)

Gernikako Arbola parkea, -a

Kokapena: Arteaga aldean, Okaniturri kalearen amaieran.

OHARRAK: Toki-izenen bat sartzekotan, *Trenbidepe* izan daiteke bertan egondako soroen arteko bat.

Idatzizkoa:

- 1990 Parque de San Andres (ARTIA) (ZUA.: LNE, 0992/006)
- 2000 Cooperativa San Andrés, Parque (ZU.: OI, 1.3/28)
- 2002 Gernikako Arbola parkea konponduko dabe (ANBOTO.: 19. zk., 7. or.)
- 2003 Gernikako Arbola parkeko lanak aurtan hasiko ditue (ANBOTO.: 94. zk., 7. or.)

Kartografikoa:

- 1996 Gernikako Arbola Parkea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Gernikako Arbola Parkea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Gernikako Arbola Parkea (ZG.: 16. or.)

*Gortazar zeharkalea, -a*¹⁸

Kokapena: Bilbo etorbide eta Iturriotz kalearen artekoa.

OHARRAK: Pertsonen deiturak kale izenetan islatzea ontzat ematen dut; beti ere, delako pertsonaia horrek Zaldibari ekarpen bereziren bat egin baldin badio.

Idatzizkoa:

- 1977 Gortézar, la plazoleta de (COR.: II. libk., aza. 27)¹⁹
- 1991 Gortazar, Travesías: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Gortazar Zeharbidea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Gortazar zeharbidea (ZG.: 12. or.)
- 2000 Cortazar, Calle (ZU.: OI, 1.3/18)
- 2001 Gortazar zeharbidea (ZG.: 12. or.)

17. 1954/11/24: "Solicitud de Segundo Egia para la construcción de un taller y vivienda en el punto denominado Estación en la casería Sagarminaga, según proyecto del arquitecto Antonio Zobarán".

18. Lasuen, B.: "Bitor de Munibe jauna hil ondoren, Baiñuetxearen jabetza bere iloba eta oinordeko zan Manuel Maria Gortazar jaunak hartu eban, eta berak ez ebanez gura atzean gelditzea, beste Baiñuetxe garrantzitsuenak egin eben antzera, eraberritzeari ekin eutsan" (HKK.: ZB, 15. or.).

19. "la plazoleta de delante del Bar Gure Leku se llamará Gortézar, que fue el continuador e impulsor del balneario".



Gortazar zeharkale eta Iturriotz kalea egin orduko orubea (1961) (ZU)

Kartografikoa:

- 1993 Gortazar Z. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Gortazar Zeh. (ZG.: 12. or.)
- 1999 Gortazar Zeh. (ZG.: 12. or.)
- 2001 Gortazar Zeh. (ZG.: 16. or.)

Ipintza kalea, -a

Kokapena: Ariondo eta Zearra baserrien gaineko kalea, San Andres etorbidean hasi eta amaitzen dena.

OHARRAK: Ik. *Errotalde parkea. Agirresakona* toponimoa ondo ordezkatua dagoenez gero, "Agarre"ren ordezeko *Agirre* baztertu egin dut, populuak *J. A. Agirre-ekin* nahas zezakeelakoan. Beraz, antzinako soro baten izena berreskuratu da.

Idatzizkoa:

- 1991 Agarre, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1996 Agarre kalea (ZG.: 12. or.)
- 2000 Agarre, Solar Calle (ZU.: OI, 1.1/65)
- 2001 Agarre, CI (ZU.: BUE)
- 2002/03 Agarre kalea (TEL.: OZ, 752. or.)

Kartografikoa:

- 1993 Agarre (ZG.: 14. or.)
- 1996 Agarre kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Agarre kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Agarre Parkea (ZG.: 16. or.)

Iturriotz kalea, -a

Kokapena: Aldatsa kale eta Gortazar zeharkalearen artekoa.

OHARRAK: *Pozuandiaga* aldamenen desagerturiko baserria gogoratzeko gorde den toponimoa.

Idatzizkoa:

- 1970 Balneario, Calle (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)²⁰
- 1978 Yturriotz, desde el Ayuntamiento hasta la zona de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 9, 0434. er.)
- 1981 Iturrioz (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 Iturriotz, a la calle (COR.: I. libk., urt. 22)
- 1985 Iturriotz, partiendo de la calle (COR.: IV. libk., urr. 5)
- 1991 Iturrioz, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Iturrioz Kalea (ZG.: 21. or.)
- 1996 Iturrioz, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Iturrioz, Calle (ZU.: OI, 1.3/19)
- 2001 Iturrioz, Cl (ZU.: BUE)
- 2002/03 Iturrioz (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle ITURRIOZ Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Iturrioz K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Iturrioz Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Iturrioz Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Iturrioz (ZG.: 16. or.)

*Jose Antonio Agirre parkea, -a*²¹

Kokapena: Euskal Herria eta Iturriotz kaleen artekoa.

OHARRAK: *Bañerabarría*²² egondako orubean egin zen parke hau.

Idatzizkoa:

- 1981 Euskalerría, obras de alumbrado del parque (ZUA.: Ak. Lib., abe. 30, 0435. er.)
- 1982 Parque en el Antiguo Balneario (ZUA.: Ak. Lib., urt. 22, 0435. er.)
- 1983 Euskal-Herria, obras en el parque (COR.: III. libk., ira. 15)
- 1984 Plaza de Euskal herria (COR.: I. libk., urt. 27)
- 1985 Plaza de Jose Antonio Agirre, el nuevo parque se denominará (COR.: III. libk., urt. 17)
- 1991 Lehendakari Agirre, Plazas: (AZ.: 8. or.)
- 1995 Euskal Herria parkeari buruzko informe teknikoa egingo da (ERAZ.: 101. zk., 8. or.)
- 2000 Lehendakari Aguirre, Plaza (ZU.: OI, 1.3/2)
- 2000 Agirre Lehendakariaren Parkea (HKK.: ZB, 21. or.)
- 2002 Lendakari Agirre izeneko umeen jolas parkea (ANBOTO.: 17. zk., 7. or.)

20. "desde la calle Aldatza se dirige hacia el taller de Egurrola".

21. 1982ko ekainekoan hauxe irakur daiteke: "Balneario izenarekin ezagutzen dugun lekuan induskagailua edo eskabadore sartu da. Datorren urtean ikusiko dugu parkea amaituta" (KAL.: 9. zk., 15. or.)

22. Lasuen, B.: "Bañuetxearen egitasmoa, Jose Maria Basterra bilbotar arkitekto jaunak egin eban eta lehenengo harria ipintea eta beraren bedeinkapena, 1924ko ekainaren bederatzian egin ziren [...] Berreun eta berrogeita hamar metro luzeko hodia ipini zan iturburutik bainuetxe barriraino [...] Eraikitze barri hau, solairu bakarrekoa zan eta erdian etxarte edo patio bat zeukan. Sarreraren albo bietan, zuzendariaren langela eta bulegoak. Erdian, edateko uraren iturria eta jarraian bi galeria luze alde bietara, hamabi bainu gelagaz, eta barrenean beste gela batzuk, zorrotada eta lurrunekaz" (HKK.: ZB, 19. or.).



J. A. Agirre parkearen orubea, Bañerabarriaren atzeko eraikina oraindik botatzeko (1974) (ZU)

- 2003 Euskal Herria parkea konpontzea geratuko litzateke (ANBOTO.: 94. zk., 7. or.)

Kartografikoa:

- 1996 Jose Antonio Agirre Parkea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Jose Antonio Agirre Parkea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Jose Antonio Agirre Parkea (ZG.: 16. or.)

Katikena zeharkalea, -a

Kokapena: Elizondo kaletik Zalduetxebarriaren aurreraino.

OHARRAK: Leku-izenean ikusiko den moduan, dokumentu zaharretan ahoskabea baino ez da agertzen [k] eta ahoz ere horrelaxe erabiltzen da. Beste herri batzuetan gertatu den bezala, batzuek erabilitako “Cantarranas” iturriari egiten dio erreferentzia, gero kalera ere zabaldu zenagatik.

Idatzizkoa:

- 1925 Travesía (BFA.: ZUA, Haut., abe. 15, C-079)
- 1928 Travesía (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1933 Catiqena, arreglo de la calleja de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-054)
- 1934 Travesía (BFA.: ZUA, Haut., abe. 15, C-079)
- 1935 Travesía (BFA.: ZUA, BUE, C-092)
- 1950 Travesía (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1960 Travesía (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1970 Gatiqena, Travesía de (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)
- 1974 Katikena, c/ Travesía de (ZSAE.: HIL6/14)
- 1977 Gatikena, travesía de (COR.: I. libk., api. 24)²³
- 1978 Gatikena, la travesía (COR.: I. libk., ots. 5)
- 1981 Gatikena (ZUA.: BUE, 1405. er.)

23. “para las fiestas patronales se pretende que esté terminado el txoko, pequeño jardín para el descanso, sito en la travesía de Gatikena”. Bedeinkapena uztailaren 8an egin zen.

- 1983 Gatikena, por la travesía (COR.: I. libk., urt. 8)
- 1991 Gatikena, Travesías: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Gatikena Zeharbidea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Gatikena, Tr (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Gatikena, Travesía (ZU.: OI, 1.3/24)
- 2001 Gatikena, Tr (ZU.: BUE)
- 2002/03 Gatikena, Travesía (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle* GATIKENA *Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Gatikena-Zeharbidea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Gatikena Zeharbidea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Gatikena Zeharbidea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Gatikena Zeharbidea (ZG.: 16. or.)

*Miren Maortua kalea, -a*²⁴

Kokapena: Zalduetxebarriaren alboan eginiko auzunearen gorengo kalea.

OHARRAK: 1916an *Bekoetxean* jaiotako euskaltzale porrokatuari omenaldia²⁵ egin zitzaion 1996ko azaroaren 24an *EIXU!* Euskara Taldeak antolatuta. Hona hemen Garikoitz Sarriguartek botatako bertsoak:

- | | |
|--|--|
| <ol style="list-style-type: none"> 1. Maortua abizena
ta Miren bere izena. (BIS)
Bertso batzutan azaldu nahi dot
haren bizitzan onena,
asko dalako euskeragaitik
egin zuen behar dena. (BIS) 2. Zaldibarren zan sortua
Zaldibarren koskortua. (BIS)
Irakaslea, abertzalea,
euskal arloan sartua,
guzti honez gain idazlea be
bazan Miren Maortua. (BIS) 3. Idaztanka dotorea
eukiteko ohorea. (BIS)
Zeruko Argia eta Karmel-i
eman eutsen kolorea.
Testu askoren egilea da
Gure Aberri Lorea. (BIS) | <ol style="list-style-type: none"> 4. Euskal irakasle fina
umeeekin atsegina. (BIS)
Bekoetxeko eskola hari
atara nahiz etekina,
haurrei euskeraz erakusteko
egin zuen ahalegina. (BIS) 5. Erakusteari ekin
horretan aritu zan fin. (BIS)
Euskal kulturaz zerikusirik
zuena zuen atsegin,
jai euskaldunik egongo bazan
ez zan ibiliko urrin. (BIS) 6. Omenaldi edo festa
azaroan zaio presta. (BIS)
Egindakoa nola eskertu
Hori da daukagun kezka.
Omenaldi hau zor zaionaren
zati bat besterik ez da. (BIS) |
|--|--|

24. B. Lasuenen esanetan: "Bere idazlanak *Aberrilore* eta *Aldakaitz* izenordearekin izenpetzen ebazan *Euzkadi* egunerokoan, *Euzko*, *Ekin* eta *Karmel* aldizkarietan. Esan deuskuenez, *Zeruko Argian* be idatzi eban. [...] Miren ez zan geldu egotekoa, eta Franco-ren garaian, bere Etxe-eskola sortu eban [...] baina aurrera eroatea ez zan txantxetakoia izan. Mirenek hiru salaketa, behintzat, izan ebazan Gobernu Zibiletik eta Jefatura del Movimiento delakoetatik. [...] Gerotxoago, Udabarri izeneko ikastola sortu eban Zaldibarren 1970ean" (omenaldi eguneko hitzaldiaren xehetasun batzuk).

25. Hamaiketako meza ostean, udalaxe zaharrean bere garaiko argazki erakusketa egin zen eta B. Lasuenek berbaldi ederra emanik, txistulari, dantzari eta populua *Bekoetxera* oinez jaitsitakoan, *Miren Maortua - 1916-1971 - Euskal Idazle eta Irakaslea - 1996. urtea* jarritako plaka bistaratu ondoren, bertsolari batek amaitu zuen ekitaldia.



Miren Maortua (1935) (LM)

Idatzizkoa:

- 1996 Miren Maortuaren omenez (ERAZ.: 145. zk., 8. or.)
- 2002 Miren Maortua, CI (ZU.: BUE)
- 2003 Miren Maortuaren izena ipintea onartu da (ANBOTO.: 58. zk., 7. or.)

Munibe zeharkalea, -a²⁶

Kokapena: Arteaga aldean, Arantzamendi kale eta Bilbo etorbidearen artekoa.

OHARRAK: Ik. *Gortazar zeharkalea*. Bertan aipatu irizpidea hemen ere baliagarria litzateke.

Idatzizkoa:

- 1977 Munibe, travesía de (ZUA.: Ak. Lib., urr. 29, 0434. er.)²⁷
- 1979 Munibe, Travesía de (ZJE.: 1906, abe. 28)
- 1980 Munibe, en la calle (COR.: I. libk., urt. 10)
- 1981 Munibe, Travesía / zeharbidea (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Munibe, Travesías: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Munibe Zeharbidea (ZG.: 21. or.)
- 1996 Munibe, Tr (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Munibe, Travesía (ZU.: OI, 1.3/6)

26. Lasuen, B.: "Jose Maria Munibe jauna, Peñafloredako XI. Kondeak, bere lurretan jaiotzen ziren urgazi iturburuen onura publikoko aldarrikapen eskaria egin, eta erabaki eban bainuetxe txiki bat eraikitzea zazpi bainuntzigaz, eta bitartean egitasmo garrantzitsuago bat gertatzen ekitea. [...] Markinan hil zan 1850. urte inguruan. Frantzizko Xabier Munibe Idiakez, Euskalerrriaren Adiskide Elkarte sortu eban VIII Kondearen birloba zan" (HKK.: ZB, 8. or.)

27. "el tramo de calle que pasa por delante de Soldaduras Mabarranz será la Travesía de Munibe, nombre del fundador del Balneario de Zaldibar" (COR.: II. libk., aza. 27).

- 2001 Munibe, Tr (ZU.: BUE)
- 2002/03 Munibe, Tv (TEL.: OZ, 752. or.)

Kartografikoa:

- 1993 Munibe Z. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Munibe Zeharbidea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Munibe Zeharbidea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Munibe Zeharbidea (ZG.: 16. or.)

Okaniturri kalea, -a

Kokapena: Arteaga aldean, Arantzamendi kale eta Gernikako Arbola parkearen artekoa.

OHARRAK: Toponimoan azalduko bada ere, aurreratu egin dezaket bai dokumentuek, baita ahozko erabilerak ere berretsi egiten dutela berba elkartu honen lehen osagaia ez dela *Ookaran*.

Idatzizkoa:

- 1974 Ocan-iturri, hoy calle (ZJE.: 1422, ots. 22)
- 1975 Okaran-Iturri, Sociedad (COR.: II. libk., uzt. 13)
- 1980 Okaran-iturri, en la calle (COR.: III. libk., abe. 21)
- 1981 Okaran Iturri (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Okaraniturri, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Okaran-Iturri (ZG.: 14. or.)
- 1996 Okaran-Iturri, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Okaran Iturri, Calle (ZU.: OI, 1.3/10)
- 2001 Okaran-Iturri, Cl (ZU.: BUE)
- 2002/03 Okaran-Iturri (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle OKARAN-ITURRI Kalea* (kaleko xafla)



Komentuaren lursaila, non *Agiñibar*, *Arteagaetxebarri* eta *Okaniturri* kaleak eraiki ziren (1961) (ZU)

Kartografikoa:

- 1993 Okaran-Iturri (ZG.: 14. or.)
- 1996 Okaran-Iturri Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Okaran-Iturri Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Okaran-Iturri (ZG.: 16. or.)

Olazar kalea, -a

Kokapena: Euskal Herria etorbidean hasi eta Urizar-Gazaga auzoetarako bidegurutze-raino luzatzen dena.

OHARRAK: XVII. mendean inguruan egoniko ola ekartzen digu gogora leku-izenak.

Idatzizkoa:

- 1970 Olarza / Olazar, Calle (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)²⁸
- 1971 Olazar, tremendo barrizal en las calles (COR.: I. libk., mar. 27)
- 1974 Olazar, reparación de las calles: (ZUA.: Ak. Lib., eka. 21, 0434. er.)
- 1976 Olazar, asfaltar la calle de (COR.: II. libk., abe. 19)
- 1977 Olazar, el paso entre... y Zubiaurre (COR.: II. libk., aza. 27)
- 1979 Olazar, asfaltado de la calle (COR.: II. libk., uzt. 4)
- 1984 Olazar, asfaltar el tramo de (COR.: I. libk., api. 18)
- 1990 Olazar, calle (ZJE.: 2123, uzt. 18)
- 1991 Olazar, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Olazar Kalea (ZG.: 9. or.)



Olazar kalea (1978) (ZU)

28. Akta honetan sekulako nahastea egiten dute toponimo bera adierazteko: "Calle Olarza: desde el cruce de Bekoeche hasta el lugar llamado Olarza" - "Calle Olazar: desde la C/ Olarza junto al fronton y se dirige al taller de Acha-Orbea-Egaña y CIA".

- 1994 Olazar, Afektaturiko kaleak: (ERAZ.: 29. zk., 7. or.)
- 1996 Olazar, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Olazar, Calle (ZU.: OI, 1.3/42)
- 2001 Olazar, Cl (ZU.: BUE)
- 2002/03 Olazar (TEL.: OZ, 752. or.)

Kartografikoa:

- 1993 Olazar K. / S.Martin (ZG.: 14. or.)
- 1996 Olazar Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Olazar Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Olazar (ZG.: 16. or.)

Sagarminaga kalea, -a

Kokapena: Arantzamendi kalean hasita, Berrizko mugarekin bat egiten duena.

OHARRAK: Izen bereko *Berriz* aldeko baserriak zutik dirau; *Zaldibarkoak*, ostera, ez.

Idatzizkoa:

- 1981 Sagarminaga (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Sagarminaga, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Sagarminaga Kalea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Sagarminaga, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Sagarminaga, Calle (ZU.: OI, 1.3/7)
- 2001 Sagarminaga, Cl (ZU.: BUE)
- 2002/03 Sagarminaga (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle SAGARMINAGA Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Sagarminaga K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Sagarminaga Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Sagarminaga Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Sagarminaga (ZG.: 16. or.)

San Andres etorbidea, -a

Kokapena: Zalduetxebarritik hasita, Ermurantz luzatzen den Bilbo-Donostia errepede tartea.

OHARRAK: Etorbideari ez ezik, *Arteagako* etxeen kooperatibari ere jarri zitzaion hagianimo hau.

Idatzizkoa:

- 1960 San Andres, Avda de (ZJE.: 659, abu. 18)
- 1962 S.Andres, Avenida de (ZJE.: 730, ots. 9)
- 1963 Avda de San Andres, calle (ZSAE.: BAT9/22)
- 1966 Avda. San Andres, 20 viviendas subencionadas en (ZUA.: LNE, 975/019)
- 1967 San Andres, Avenida de (ZSAE.: HIL6/17)
- 1968 San Andres, C/ Avda (ZSAE.: HIL6/35)
- 1969 San Andres, Avda (ZSAE.: HIL6/11)
- 1970 San Andres, Avda (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1972 San Andrés, Avda (ZSAE.: HIL6/13)
- 1973 San Andres, Avenida (ZJE.: 1342, api. 19)



San Andres etorbidea (1961) (ZU)

- 1974 San Andrés, vecinos de la avenida (COR.: I. libk., urt. 16)
- 1975 San Andrés, parte alta de la Avda de (COR.: I. libk., urt. 9)
- 1976 San Andres de Zaldibar, calle (ZJE.: 1710, uzt. 8)
- 1977 San Andrés, en el Barrio de (COR.: I. libk., mai. 7)
- 1978 San Andrés, vecinos de la Avda de (COR.: I. libk., urt. 21)
- 1979 San Andrés, accesos a la avenida de (COR.: II. libk., eka. 16)
- 1981 San Andres, Avda de (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 San Andrés, último edificio de la Avenida de (COR.: I. libk., urt. 21)
- 1984 San Andrés, la Avenida de (COR.: III. libk., urr. 3)
- 1990 San Andrés, Avda (ZJE.: 2125, urr. 5)
- 1991 San Andres, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 San Andres Etorbidea (ZG.: 5. or.)
- 1996 San Andres, Av (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 San Andrés, Avda (ZU.: OI, 1.3/36)
- 2001 San Andres, Av (ZU.: BUE)
- 2003 San Andres etorbideko lanak (ANBOTO.: 84. zk., 7. or.)
- 2004 *Avenida SAN ANDRES Etorbidea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 S. Andres Etorbidea (ZG.: 14. or.)
- 1996 San Andres Etorbidea (ZG.: 12. or.)
- 1999 San Andres Etorbidea (ZG.: 12. or.)
- 2001 San Andres Etorbidea (ZG.: 16. or.)

San Martin plaza

Kokapena: Izen bereko ermitaren aldamenean.

OHARRAK: Hagionimo honek izena eman dio inguruko hainbat generikori (iturria, soroa...). Inoiz auzotzat ere hartzen izan da.

Idatzizkoa:

- 1860 San Martin, plazuela de (BFA.: ZUA, Ud.Lan., aza. 18, C-084)



San Martín plaza, karrajo alboko harmailak altxatzen (1978) (ZU)

- 1928 San Martín, Plaza (BFA.: ZUA, Haut., abe. 15, C-079)
- 1931 San Martín, P. (BFA.: ZUA, Haut., abe. 15, C-079)
- 1932 San Martín, terreno en la plaza de (BFA.: ZUA, H.Pap., C-058)
- 1933 Plaza de San Martín, trabajadores de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 21, C-054)
- 1934 San Martín, P. (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1935 San Martín, plaza de... antes campa de la misma casa (ZJE.: 463, urt. 15)
- 1943 San Martín, en la Plaza de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 24, 0431. er.)²⁹
- 1950 Barrio de Gazaga - San Martín (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1960 San Martín (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1962 San Martín, barrio de (ZSAE.: BAT9/42)
- 1963 San Martín, barrio de (ZSAE.: BAT9/38)
- 1964 San Martín, barrio de (ZSAE.: BAT9/27)
- 1968 San Martín, barrio de (ZSAE.: HIL6/19)
- 1970 San Martín, Plaza (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1971 San Martín, plaza de (ZSAE.: HIL6/19)
- 1972 San Martín, romería en la plaza de (COR.: II. libk., uzt. 15)
- 1974 San Martín, misa de campaña en la plaza de (COR.: II. libk., uzt. 13)
- 1975 San Martín, en la plaza de (COR.: II. libk., uzt. 13)
- 1977 San Martín, obras de reparación de la Plaza (ZUA.: Ak. Lib., abe. 3, 0434. er.)
- 1978 San Martín, en la plaza (COR.: I. libk., mar. 5)
- 1981 San Martín (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 San Martín, bolatoki cubierto en la Plaza de (ZUA.: Ak. Lib., api. 28, 0435. er.)

29. "construir una calzada para el arrastre de la piedra en la *Plaza de San Martín*".

- 1991 San Martin, Plazas: (AZ.: 8. or.)
- 1993 San Martín Plaza / Kalea (ZG.: 5-12. orr.)
- 1996 San Martin, Pz (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 San Martin plazaren konponketak (ERAZ.: 237. zk., 7. or.)
- 2000 San Martin, Plaza (ZU.: OI, 1.3/20)
- 2001 San Martin, Pz (ZU.: BUE)
- 2002/03 San Martin, PI (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Plaza SAN MARTIN Enparantza* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 S. Martin / Pl. (ZG.: 14. or.)
- 1996 S. Martin Plaza (ZG.: 12. or.)
- 1999 S. Martin Plaza (ZG.: 12. or.)
- 2001 S. Martin Plaza (ZG.: 16. or.)

Santa Isabel kalea, -a

Kokapena: Euskal Herria eta Autonomia kaleen artekoa.

OHARRAK: Francoren diktaduran egindako Babes Ofizialeko Etxe multzoei hagonimoak jartzeko ohiturak asmo politikoa gordetzen zuen bere baitan, hots, euskal toponimoak estaltzea. Populuak gaztelaniazko “las casas baratas” erabiltzen zuen kale bereko eraikinak definitzeko; garai hartan udalerrri askotan ohikoa zena. Lursailaren izena, berriz, *Elesaspi* da dokumentuetan. *Barrio de...* hainbestetan agertzea, bai hemen, baita *Arteagan, San Martinen*, etab. auzuneak edo etxe multzoak zehazteko modua baino ez da, ez benetako auzo kontzeptua.

Idatzizkoa:

- 1956 Santa Isabel, Grupo (ZUA.: Ak. Lib., eka. 22, 0432. er.)
- 1959 Santa Isabel, barrio de (ZSAE.: HIL5/10)
- 1960 Santa Isabel (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1958 Santa Isabel, barrio (ZSAE.: BAT9/4)



Santa Isabel kalea, udaletxe berri aurretik luzatzen dena (1974) (ZU)

- 1959 Santa Isabel, barrio de (ZSAE.: HIL5/10)
- 1961 Santa Isabel, barrio de (ZSAE.: BAT9/7)
- 1962 S. Ysabel, en las casas de (ZYZ.: JA12/180)
- 1963 Santa Isabel, barrio de (ZSAE.: BAT9/33)
- 1964 Santa Isabel, barrio de (ZSAE.: BAT9/16)
- 1966 Santa Isabel, barrio de (ZSAE.: HIL6/28)
- 1967 Santa Isabel, Calle (ZJE.: 963, eka10)
- 1968 Santa Isabel, barrio de (ZSAE.: HIL6/36)
- 1969 Santa Isabel, barrio de (ZSAE.: BAT9/10)
- 1970 Santa Isabel (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1971 St^a Isabel, 6 (ZSAE.: HIL6/33)
- 1972 Santa Isabel, refuerzo del firme de la calle (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-820/03)
- 1974 St^a Isabel, reparación de las calles: (ZUA.: Ak. Lib., eka. 21, 0434. er.)
- 1975 Santa Isabel, barrio de (ZSAE.: HIL6/5)
- 1976 St^a Isabel, 9 (ZSAE.: HIL6/1)
- 1981 Santa Isabel (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1981 Santa Isabel, reparación y cubrición de la calle (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 3, 0435. er.)
- 1982 Santa Isabel, cobertura de la regata en la calle (COR.: I. libk., ots. 2)
- 1983 Done Isabel kalean (KAL.: 14. zk., 2. or.)
- 1991 Santa Isabel, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Santa Isabel Kalea (ZG.: 8. or.)
- 1996 Santa Isabel, CI (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Santa Isabel, Calle (ZU.: OI, 1.3/35)
- 2001 Santa Isabel, CI (ZU.: BUE)
- 2002/03 Sta Isabel (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 *Calle SANTA ISABEL / DONE ISABEL Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Santa Isabel Kalea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Santa Isabel Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Santa Isabel Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Santa Isabel (ZG.: 16. or.)

Zaldua Elizateko plaza³⁰

Kokapena: San Andres parrokia albokoa.

OHARRAK: Jendeak “Sálduko plása” esaten du. Arkitekturari begira neoklasiko joerakoa izan arren³¹, gogoan hartu behar da etxean izen gehienak XVIII. mendean dokumentatuta zeudela; hortaz, gaur egungo itxura, agian, XIX. mendean berreraiki ondorengoa dela.

30. Generikoa zentzu zabalean ulertu behar dugu; XVIII. mendean, esaterako, idien aurrean korrika egiteko tokia ere bazen: “16 reales para los vecinos que trajeron buesios p^a correr en la plaza” (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 4, C-037).

31. J. A. Barriok *Bizkaia-Duranguesado...* liburuan zera diosku: “La Plaza de Zaldua, con sus casas de vecinos construidas mayoritariamente a mediados del siglo pasado, entre 1853 y 1865, constituye un magnífico ejemplo de aquel espíritu ordenador del neoclasicismo que permita a los clientes, sin embargo, construir según su criterio y necesidades” (297. or.).



Zaldia Elizateko plaza eta inguruak (1961) (ZU)

Idatzizkoa:

- 1925 Plaza Mayor (BFA.: ZUA, Haut., uzt. 30, C-079)
- 1928 Plaza Mayor (BFA.: ZUA, Haut., abe. 15, C-079)
- 1934 Plaza Mayor (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1935 Plaza Mayor (BFA.: ZUA, BUE, C-093)
- 1950 Plaza Mayor (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1960 Plaza (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1970 Anteiglesia de Zaldia, Plaza (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1973 Plaza de Zaldia (ZSAE.: HIL6/21)
- 1974 Anteiglesia de Zaldia, en la Plaza de la (COR.: II. libk., uzt. 7)
- 1975 Anteiglesia de Zaldia, en la plaza de la (COR.: II. libk., uzt. 6)
- 1976 Anteiglesia de Zaldia, en la plaza (COR.: II. libk., uzt. 8)
- 1977 Anteiglesia de Zaldia, en la plaza de la (COR.: II. libk., mai. 13)
- 1978 Anteiglesia de Zaldia, romeria en la (COR.: II. libk., uzt. 9)
- 1980 Zaldia elizateko enparantza / plaza Zaldia (KAL.: 1. zk., 15. or.)
- 1981 Anteiglesia de Zaldia, Plaza (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1984 Plaza de la Anteiglesia, se empalmaran con las de la (COR.: I. libk., urt. 27)
- 1985 Plaza de la Anteiglesia, Casa de Cultura en la (COR.: III. libk., urt. 6)³²
- 1991 Anteiglesia de Zaldia, Plazas: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Anteiglesia de Zaldia Plaza (ZG.: 5. or.)
- 1996 Anteiglesia de Zaldia, Pz (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Zaldia plazaren konponketak (ERAZ.: 237. zk., 7. or.)
- 2000 Zaldia Enparantza (ZU.: OI, 1.3/25)
- 2001 Zaldia Elizateko enparantza (ZAL.: 9. zk., 11. or.)
- 2002/03 Anteiglesia de Zaldia, Pl (TEL.: OZ, 752. or.)

32. "en la casa de cultura sita en el antiguo Ayuntamiento de Zaldibar" (COR.: III. libk., urt. 8).

- 2004 *Plaza ANTEIGLESIA DE ZALDUA / ZALDUA ELIZ ATE'KO Enparantza* (kaleko xafila).

Kartografikoa:

- 1993 Zaldua Pl. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Zaldua Plaza (ZG.: 12. or.)
- 1999 Zaldua Elizateko Plaza (ZG.: 12. or.)
- 2001 Zaldua Elizateko Plaza (ZG.: 16. or.)

Zalduaran kalea, -a

Kokapena: Zalduetxebarri baserriaren aldamenean eginiko auzunearen azpiko kalea.

OHARRAK: Arestian esan dudan legez, zoriontzeko modukoa da XVII. mendeko leku-izen hau udalak kale berri bati jarri izana.

Idatzizkoa:

- 2002 Zalduaran, CI (ZU.: BUE)



Miren Maortua eta Zalduaran kale berriak (2002) (ZU)

Zaldusolo plaza

Kokapena: Elexondo, Euskal Herria, Foru eta Ze arrasolo kaleen artekoa.

OHARRAK: Hitz elkartu honen lehen osagaia artikuluduna denez gero, galdu egiten du *-a* hori. Ahoz “Bekó solúe” ere jaso arren, dokumentazioan XIX. mendetik nagusi dugu aukeratutakoa, *Goierriko* atalean froga daitekeen legez.

Idatzizkoa:

- 1999 Zaldua-Solo, calle o plaza (ZJE.: 2395, aza. 24)
- 2000 Bekosolo, Plaza (ZU.: OI, 1.3/43)
- 2001 Zaldua-solo, Pz (ZU.: BUE)
- 2002/03 Zaldua-Solo, Plaza (TEL.: OZ, 752. or.)



Zaldusolo plaza izango zenaren orubea, eskola eta lantegien artean (1996) (ZU)

Kartografikoa:

- 2001 Zaldusolo Enparantza (ZG.: 16. or.)

Zearrasolo kalea, -a

Kokapena: Herriko eskoletan hasi eta A-8 autopistapean amaitzen dena.

OHARRAK: Frankoren diktadura ostean modan³³ jarri zen *Autonomia* izendapena baztertu eta bertako soro baten izena berreskuratu da, *Zearrasolo* hain zuzen ere. Hitz elkarketa honetan lehen osagaiaren artikulua ez desagertzea bitxitzat har dezakegu; are gehiago, *Urizarren* bertan *Zeasolo* topa daitekeenean.

Idatzizkoa:

- 1964 Generalísimo Franco, calle del (ZJE.: 800, abe. 17)
- 1970 Generalísimo, Avda del (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)
- 1972 Avda del Generalísimo, refuerzo del firme de (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-820/03)
- 1977 Autonomia (ZUA.: Ak. Lib., urr. 29, 0434. er.)³⁴
- 1978 Autonomia, pavimentación de las calles de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 9, 0434. er.)
- 1979 Autonomia, en el cruce donde confluyen Azkorra y... (COR.: II. libk., abu. 26)
- 1980 Autonomia, en la calle (COR.: II. libk., eka. 27)
- 1981 Autonomia (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 Autonomia, ordenación de las calles (COR.: I. libk., ots. 27)

33. Bilbon bertan, esaterako, aurreko *Gregorio Balparda kalearen* ordez aldatu zuten.

34. "La *avenida del Generalísimo* en delante se llamará *Autonomia*" (COR.: II. libk., aza. 27).

- 1990 Autonomia, calle (ZJE.: 2124, urr. 5)
- 1991 Autonomia, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Autonomia Kalea (ZG.: 7. or.)
- 1994 Autonomia, calle (ZJE.: 2304, ots. 1)
- 1996 Autonomia, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1997 Autonomia, calle (ZJE.: 2331, mai. 12)
- 1998 Autonomia, calle (ZJE.: 2352, uzt. 3)
- 1999 Autonomia kalearen konponketak (ERAZ.: 237. zk., 7. or.)
- 2000 Autonomia, Calle (ZU.: OI, 1.3/22)
- 2001 Autonomia, Cl (ZU.: BUE)
- 2002 Foru eta Autonomia kaleetan sartzeko (ANBOTO.: 29. zk., 7. or.)
- 2004 *Calle AUTONOMIA Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Autonomia K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Autonomia Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Autonomia Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Autonomia (ZG.: 16. or.)

Zubiaurre kalea, a

Kokapena: Euskal Herria eta Askorra kaleen artekoa.

OHARRAK: Ahozko tradizioak gorde duen desagerturiko baserriaren izena dugu.

Idatzizkoa:

- 1970 Zubiaurre, Calle (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)³⁵



Zubiaurre kalea (1978) (ZU)

35. "desde la Avda. 18 de julio hasta el edificio de la empresa *Trocaola y Laborda y Cía*".

- 1974 Zubiaurre, reparación de las calles: (ZUA.: Ak. Lib., eka. 21, 0434. er.)
- 1976 Zubiaurre, calle (ZJE.: 1739, aza. 13)
- 1977 Zubiaurre, el paso entre Olazar y... (COR.: II. libk., aza. 27)
- 1978 Zubiaurre, pavimentación de las calles de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 9, 0434. er.)
- 1981 Zubiaurre kalean (KAL.: 2. zk., 13. or.)
- 1982 Zubiaurre, ordenación de la manzana de las calles (COR.: I. libk., ots. 27)
- 1983 Zubiaurre, la calle (COR.: I. libk., urt. 8)
- 1990 Zubiaurre, calle (ZJE.: 2124, urr. 5)
- 1991 Zubiaurre, Calles: (AZ.: 8. or.)
- 1993 Zubiaurre, C/ (ZG.: 14. or.)
- 1996 Zubiaurre, Cl (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Zubiaurre, acceso por la calle (ZJE.: 2368, abu. 16)
- 2000 Zubiaurre, Calle (ZU.: OI, 1.3/39)
- 2001 Zubiaurre, Cl (ZU.: BUE)
- 2002 Zubiaurre kalera (ANBOTO.: 29. zk., 7. or.)
- 2004 *Calle ZUBIAURRE Kalea* (kaleko xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Zubiaurre K. (ZG.: 14. or.)
- 1996 Zubiaurre Kalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Zubiaurre Kalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Zubiaurre (ZG.: 16. or.)

VII ZALDUKO LEKU-IZENAK



San Andres parrokia eta inguruak (1925) (MB)

Aurreko kapitulu batean nioen bezala, toponimia berreskuratzeko asmoak ez du itsu-itsuan jokatu behar eta zenbait faktore hartu behar ditu gogoan, hala nola, ahozko jarduna, dokumentazioa edo gaur eguneko egoera eta horixe izan da kasu honetan egin dena. Auzo hau definitzeko idatzizko iturriek *Eleisondo* dute euren alde; baina, jendearen esanetan, *Zaldua*¹ izan da antzinatik eta elizateak berak ere 1932. urtea arte honelaxe ezagutu du bere burua. Beste alde batetik, auzune eta kale berriak direla-eta, zatitu egin beharko litzatekeela uste dut, *Aranguren* leku-izena udalerritan hedatzeaz gainera, bere erabilera ere ez delako moteldu. Ondorioz, *Barrio del Sol* nahasgarria baztertu eta *Elexondo* kale izendegian sartu eta gero, *Zaldua* izango da hirigunearen toki-izena, eta *Aranguren*, trenbide gaineko alde².

Kokapena: Zalduek, iparralde eta mendebaldean Berriz eta Mallabiko muga du, hegoaldean Zalduerreka eta ekialdean Lizardisakona.

OHARRAK: Ik. IV. *Ingurune historiko-geografikoa - Elexondo - Katikena. Zaldua*³ aurkintza ez ezik, *dorretxea* ere bazen, 1704rako deseginda zegoena, baina ez elizaren inguruko bakarra, gerotxoago aztertuko dudana erara.

Ahozkoa: [sáldu]

- 001 “Sáldua”
- 002, 011, 012, 013, 019, 020, 024, 030, 038, 039, 043, 062, 075, 078 “Sáldu”
- 021, 027 “Záldua”

Idatzizkoa:

- 1416 Zaldua, la anteyglesia de (FDM.: AML, 52. zk., 130. or.)

1. Lasuen, B.: “Hau idazten dabilen honek zentzua dauan ezker, *Zaldua Plaza*, herriko guneko sozio-kulturala zan, eta inguruan eliza, lau denda, hiru taberna, abarketagile bat egoazan. Ile-apaindegia eta tabakodenda bat zituen. Herritar guztion gunea zan, erlijio gaitararako zein dendetako ohiko erosketetarako, baita jolas eta pilotarako be. Pilota zan, hain zuzen, egiten zan kirol bakarra” (HKK.: EPJ, 3. or.).

2. Nire proposamen hutsa baino ez izateagatik, atal honetan auzo baten toponimoak batera aurkeztu ditut, *Zaldua* izenpean. Ean gabe doa, amaierako bokala hitz elkarrekin galduta egiten duela, artikulua delako, hots, *Zaldua, -a*.

3. Hizkuntzen erkaketa eginez gero, azentuan ere aldeak daude: “Sáldua” (euskaraz) ≠ “Zaldúa” (gaztelaniaz).

- 1485 Çaldua, la Cofradía de (argitaratzeke)⁴
- 1501 Çaldua, al lugar que llaman (FDM.: AME, 23.dok., 100. or.)
- 1563 Caldua, visita de los terminos de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/3)
- 1565 Çaldua, en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 1, 38/3)
- 1584 Çaldua, morio en el hospital deSte pueblo de (BEHA.: HIL1, abe. 28)
- 1624 Çaldua, la cassa de... delamerindad de dunº (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1630 Çaldua, vecinos de la dha anteyglesia de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/110)
- 1636 Zaldua, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, ots. 9)
- 1637 Zaldua, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, ira. 6)
- 1638 Zaldua, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, aza. 18)
- 1640 Çaldua, las cassas y casserias de la anteya de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/4)
- 1649 Zaldua, en... de la ma de Durango (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., ira. 20)
- 1650 Çaldua, vecino de la anteygla de (BFA.: ADM, JUD, JCR-4054/009)
- 1661 Zaldua, siendo fiel por la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1688 Zaldua, la Venta que esta en el Camino Real de (EHAE.: PKA, UG, 086. libk., 2134. er.)
- 1769 Zaldua, jurisdiccion de la Anteyglesia de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1770 Zaldua, vecinos de la Ante Yglesia de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/26)
- 1775 Zaldua, Sagarbinaga y... (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 199. zk., mai. 5)⁵
- 1858 Zaldua, donacion de la cassa de (BAHP.: NOT, PRG, 139. p. s., uzt. 20)
- 1864 Zaldua, heredad de la casería de (ZJE.: 17, uzt. 26)
- 1866 Zaldua, monte argomal de la casería de (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1879 Zaldua, Casa de dicho Guisasola situada en (BFA.: ADM, JUD, JCR-3693/005)
- 1884 Zaldua, casa sita en dicha Anteiglesia de (BFA.: ADM, JUD, JCR-3693/005)
- 1898 Zaldua (BFA.: ZUA, Haut., api. 20, C-078)
- 1899 Zaldu-Aldatza, las calzadas de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ira. 10, C-015)
- 1901 Zaldua, camino en proyecto desde esta anteig de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abe. 22, C-016)
- 1906 Zaldua, situada en el barrio de (ZJE.: 291, mai. 19)
- 1910 Zaldua, Camino Real de... a Ermua (ZJE.: 306, uzt. 16)
- 1922 Zaldua, Barrio o paraje (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1925 Zaldua (BFA.: ZUA, Haut., abe. 15, C-079)
- 1928 Zaldua (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1932 Zaldua → Zaldibar (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 29, C-019)
- 1934 Zaldua → Zaldibar (ZJE.: 179, mai. 7)⁶

4. Eskerrak eman nahi dizkiot Javier Enriquezi, esku artean erabili duen dokumentu honen informazioa emateagatik (A.G.S - Reg.Gral del Sello - 1485/10/8 - *Carta de anparo para las justicias de Durango sobre el monte Echaçuriegui a pedimento de los Cofrades de Çaldua*).

5. Jatorrizko eskritura: 1669/1/16 "hipotecando para su seguridad espesial y señaladamentte vajo la clausula denom alienado sus casa - caserías - y perttenecidos de Sagarbinaga y Zaldua, sittos y nottorios en dha Anteiglesia".

6. "el alcalde Félix Urizar comunicó el cambio de nombre de ZALDUA por ZALDIBAR, según la orden del Ministerio de la Gobernación 26/7/1933". Arrazoiak: J. Ibarra *Escudos...* liburuan hauxe diosku: "Ese cambio se debió, sin duda, a la importancia que adquirió el barrio de Zaldibar desde que el señor Conde de Peñaflorida fundó, en 1844, los establecimientos balnearios" (29. or.). Datu gehiagorako: Ik. *Gazaga auzoko Zaldibar dorretxea*.

- 1937 Zaldua, raciones al Barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 14, C-056)
- 1991 Zaldua, Antiguo casco de (AZ.: 25. or.)
- 2003 Zalduako Alde zaharraren ikuspegia (HKK.: AA, 8. zk., 8. or.)

Kartografikoa:

- 1769 Zaldua o Zaldivar (BFA.: G/855)
- 1880 Zaldua (BFA.: ADM, HLG, DV-DC-231)
- 1903 Zaldua (BFA.: G/433)
- 1912 Zaldua (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-2707/1)
- 1925 Zaldua, Cº de la Estación a (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1934 Zaldua o Zaldivar (BMT.: 5-B, 6, 8-B)
- 2000 Zaldua (Zaldibar) (BGK.: 125. or.)

Idatzizkoa:

- 1854 Eleisondo, Barrio (BFA.: ZUA, Ban., C-066)
- 1864 Elizaondo, en el termino de (ZJE.: 32, urr. 13)
- 1865 Eleisondo, fué a la suerte [...] y resulto tercero (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 13, C-014)
- 1875 Eleisondo, Barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 23, C-040)
- 1876 Eleisondo, Barrio (BFA.: ZUA, Sol., ots. 10, C-080)
- 1877 Eleisondo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 10, C-014)
- 1878 Eleisondo / Elizondo (ZEZ.: HE1)
- 1879 Eleisondo, en el barrio de (ZJE.: 190, eka. 10)
- 1880 Eleisondo (BFA.: ZUA, Haut., abu. 8, C-078)⁷
- 1881 Eleisondo, Barrio (BFA.: ZUA, Sol., ots. 1, C-080)

*Zaldua (1961) (ZU)*

7. Datu berberak: 1890, 1899, 1900, 1901, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907.

- 1883 Eleisondo, Barrio (BFA.: ZUA, Sol., ots. 10, C-080)
- 1884 Sol o Eleisondo, Barrio del (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 27, C-015)
- 1885 Eleisondo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 5, C-015)⁸
- 1887 Eleisondo (ZEE.: HE2)⁹
- 1893 Eleisondo / Elizondo (BFA.: ZUA, Haut., ots. 23, C-078)
- 1900 Eleisondo, carretera en proyecto desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-043)
- 1902 Eleisondo, 37 numeros de las casas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 6, C-045)
- 1903 Eleisondo, todo el barrio (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 18, C-016)¹⁰
- 1914 Eleisondo, en el barrio de (ZJE.: 332, eka. 9)
- 1915 Eleisondo, vecinos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-048)
- 1916 Eleisondo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 4, C-017)
- 1916 Elizondo (BFA.: ZUA, Haut., api. 9, C-078)¹¹
- 1918 Eleisondo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 4, C-017)
- 1919 Eleizondo (ZEE.: JA8)¹²
- 1920 Eleizondo (BFA.: ZUA, Haut., urr. 2, C-078)
- 1929 Eleizondo, vecinos del casco del barrio de (BFA.: ZUA, Ur., abu. 5, C-085)
- 1922 Elizondo, Barrio (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹³
- 1923 Eleizondo / Elizondo (ZEE.: JA9)
- 1923 Eleisondo, en el barrio de (ZJE.: 377, eka. 2)
- 1925 Elizondo, vecinos del barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-050)
- 1926 Eleizondo / Elexondo, Barrio (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1927 Eizaga, Barrio (BFA.: ZUA, Sol., urt. 13, C-080)
- 1928 Elizondo (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1929 Elizondo, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., ots. 10, C-081)
- 1930 Eleixondo, Barrio de (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1932 Eleisondo, del barrio de (ZJE.: 432, ots. 8)
- 1933 Elizondo / Elexondo (ZEE.: HE9)
- 1945 Elizondo, en el barrio de (ZJE.: 511, urr. 8)
- 1947 Elizondo (ZEE.: JA11)¹⁴
- 1953 Elizondo, barrio de (ZSAE.: HIL5/22)¹⁵
- 1954 Eleizondo, en el Barrio de (ZJE.: 567, abu. 5)
- 1960 Elizondo, el barrio (ZSAE.: BAT9/10)¹⁶
- 1969 Elizondo, barrio de (ZSAE.: HIL6/18)
- 1970 Elizondo, barrio de (ZSAE.: HIL6/3)
- 1970 Elizondo, barrio de (ZSAE.: BAT10/18)
- 1990 Elizondo, plaza de... antes Barrio del Sol (ZJE.: 2113, urt. 22)

8. Datu berberak: 1886, 1889, 1891, 1892, 1895, 1896, 1898, 1901.

9. Datu berberak: 1907 (JA5 -HE5) - 1919 (HE7).

10. Datu berberak: 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913.

11. Datu berberak: 1918, 1928, 1931, 1934.

12. Datu berberak: 1916 (JA7).

13. Beste datu batzuk: 1926 (*Eleizondo / Eleixondo-AH-31*), 1930 (*Eleizondo-AH-54*), 1932 (*Eleixondo-Eleisondo / Elizondo-AH-68*), 1935 (*Elexondo-AH-86*).

14. Datu berberak: 1932 (JA10).

15. Datu berberak: 1955, 1956, 1963, 1964, 1966.

16. Datu berberak: 1964, 1965, 1966, 1967, 1968.

Kartografikoa:

- 2002 Elizondo (Zona Urbana) (KAT)

ABADEORTUA, -a (*desagertuta*)

Kokapena: Zapatarikoa etxea jotzen egon zen ortua. Aldatza kalea, 6.

OHARRAK: 1954an Juan Egiak hiru solairuko etxea egiteko eskaera egin zuen udal-etxean. Egitasmoa E. Agiriano arkitektoak idatzi zuen. Batzuen iritziz, *Zubiko etxearen* iparraldean legoke, trenbide eta oinbide zaharraren artean, baina R. Gisolak azaldu didanez, errentan erabiltzen zuten abadeek *Iturbezalduko* lursaila. Azpiko aldean *Aldatz-gain* izeneko taberna ipini zutela-eta, berriemaileren batzuk etxeari deitzen diote horrela edo bestela “Aldátzeko etxie” eta *Grupo Independiente* jartzen duen tokia, trokelgintzarako tailerra izanikoa dugu.

Ahozkoa: [abáreořtúe]

- 027 “Abáre ortúek”
- 074 “Abáde ortúe, Patrísianeko ondókue”

Idatzizkoa:

- 1907 Abadecuortua, huerta cural, conocida como (ZJE.: 295, urr. 28)
- 1922 Abadienortua, huerta conocida como (ZJE.: 295, urr. 28)
- 1954 Abade-ortua, casa de vecindad en terrenos sitios en (ZUA.: LNE, 0966/040)
- 1956 Abadecu-ortua, casa nueva sobre el terreno (ZJE.: 588, ots. 11)¹⁷

ABIGOXO (*txaleta*)

Kokapena: Sagarminaga kale azpiko txalet bien arteko lehena.

OHARRAK: *Sagarminagako Etxeazpian* eraiki zituzten Balmañatarrek txaletok: *Abigoxo* eta *Gu Biona*; hori bai, Miren Balmañak dioskun moduan, bertan zeuden sagar arbolak ere ordainduta.

“Ni Amériketan nengoen ori txaletori in bie san momentuen. Ba, Amériketan, da ándik rebista bialdu notzesan Mireni, rebistak, selan itxe sien txaletak, estílueta eta órrek béstiok, ta ándik artu sitxuen idea batzuk eta ei eben ori txaletori. Da orduen, ba, orra etorri giñan eta isena ipini gotzen, se Ameriketan *Sweet home* esate ako, da traduziduta da Abigóxo” (V. Urkidi).

Ahozkoa: [abigóšo], [balmáñan čaléta]

- 013 “Balmáñan txaléta”
- 024 “Kabigóšo, Sístona”
- 039 “Malmáñan txalétak”
- 065, 066 “Abigóxo”

Idatzizkoa:

- 1960 Abi goxo, vivienda unifamiliar (ZUA.: LNE, 0969/003)
- 1962 Abigoxo, casa (ZSAE.: BAT9/11)
- 1963 Abigoxo, casa (ZSAE.: BAT9/46)

17. Urte bereko eskritura desberdinak: “se está construyendo una casa de nueva planta” (587. fin.) - “Casa de nueva planta sin denominación que se está edificando sobre Abendecu-ortua” (589. fin.).



Abigoxo eta Gu Biona txaletak, Sagarmínagako Etxezpian eraikiak (1961) (ZU)

- 1966 Abi-goxo, casa (ZSAE.: BAT9/46)
- 1996 Sagarmínaga, Cl - Chalet Abi-Goxo (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 2001 Sagarmínaga, Cl - Chalet Abi-Goxo (ZU.: BUE)

AGIRREBEITIA, -a¹⁸ (baserria)¹⁹

Kokapena: San Andres etorbidea amaituta, ezkerreko bidetik hartu eta metro batzuk gorago.

OHARRAK: 1745eko Fogerazioaren arabera, *Domingo Aretxukoa* bertako garaian bizi zen, baserria erreta egoteagatik. Berriemaileek ez dute inguruan beste eraikinik ezagutu; hori bai, E. Garitaonandiaren arabera, konpondu baino lehen²⁰, atzeko hormako harrien koloreak sutea izan zeneko zantzuak erakusten zituen. Dena dela, oraindik gaur egunean geratzen diren antzinako osagai zahar bakarrei begira dakieke aipatu hormetan, hots, kortetako gezileihoei. Bere lurrek muga egiten dute *Berrizekin* eta “Arrábeittiko eskérie” deritzon sakonuneak banatzen ditu; gainera landa batzuetan besterik ere aurki daiteke: ur-biltegia (*Etxaurrea*) eta txabolak (*Etxeburua*). Osagaiak: Agirre (izen nagusia)²¹ + be(h)e (izena) + ti(a) (atzikia).

18. Bat dator HPSko ETDrekin.

19. Baserriak armarririk erakutsi ez arren, J. Kerexetak hauxe deskribatzen digu deiturarako: “En plata, un monte puntiagudo, o cono de color pardo, de cuya cúspide sale una cruz latina de sinople de forma peculiar, a cuyos lados se ve una estrella de oro perfilada de gules; en el centro del monte, un lucero de plata, puesto de modo que forma triángulo mayor con las dos estrellas de arriba. Bordadura de Azur, cargada con cuatro lobas andantes, de plata y entalladas de plata, alternadamente colocadas” (*Diccionario... -I, 54. or.*).

20. 1992/11/01: “Proyecto de ejecución de reforma del caserío Arrabeiti en el barrio Aranguren 17, promovido por Josu Alzaga, redactado por los arquitectos Jose Mallagarai, Aurea Pérez y Carlos San Miguel” (ZUA.: LNE, 1019/001). 1999/06/21 ean oraindik laugarren luzapena zuen eskatuta.

21. Mitxelena, K.: “11.-ager, agir- «manifiesto, patente» (Vinson, RIEV III, 352-353)” (*Apellidos..., 37. or.*).

Ahozkoa: [arábeiti]²²

- 002 “Arrébeitti, Agérrebeitti, Arríbitti”
- 012, 013 “Arrábeitti, Arrábitti”
- 032 “Arrébeitti”
- 041 “Arrábittidxè”
- 042 “Agárreittikò”

Idatzizkoa:

- 1618 Aguirr E Veitia, en la sepultura de sucassa de (BEHA.: HIL1, urt. 27)
- 1626 Aguirrebeitia, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., mar. 23)
- 1628 Aguirrebeytia, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., abu. 20)
- 1629 Age beitia, la cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., uzt. 9)
- 1641 Aguirrebeitia, dende el poco de... y Aguirresacona (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1677 Aguirre Veitia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, uzt. 4)
- 1680 Aguirre Veytia, cassa y casseria solar de (BAHP.: NOT, DL, 157. p. s., mai. 31)
- 1684 Aguirre Veytia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, abu. 15)
- 1687 Aguirre Veytia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urt. 13)
- 1704 Aguirre Veitia, Casa (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1708 Aguirrebeitia, la de (BFA.: ZUA, Dok. His., 6/70)
- 1726 Aguirre Utia, sepultura de (BEHA.: ORD, aza. 2)
- 1745 Aguirre Veytia, la casa quemada de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1746 Aguirre Beitia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urt. 8)
- 1758 Aguirre Veytia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, api. 21)
- 1764 Aguirrebeitia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urr. 18)
- 1770 Aguirre Beitia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, eka. 10)
- 1775 Aguirrebeitia, casería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1777 Aguirrebeitia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, abu. 17)
- 1783 Aguirre Veitia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, abu. 17)²³
- 1793 Aguirrebeitia, plantios de la casería de (BPAH.: HIP, 1090.mik, 37. zk., mar. 7)
- 1795 Aguirrebeitia, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urr. 31)
- 1796 Aguirrebeitia, Yten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1807 Aguirrebeitia, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, 41/2)
- 1809 Aguirre Beytia, hipot. la Casa y Casería de (BPAH.: HIP, 1093.mik, 207. zk., api. 27)
- 1810 Aguirrebeitia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Aguirrebeitia, Jph de Aretio Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1816 Aguirrebeitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, uzt. 25)
- 1831 Aguirrebeitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 14)

22. Ahoz “Agárre” agertzea oso fenomeno zabala da Durangaldean, Iurretako nire lanean bertan froga daitekeen legez: “Agárre, Agárretxebárrri, Agárreko” oikonimoak (*JEET*, 142. or.) edo “Agárrondo, Agárroste” basoak (*JEET*, 155. or.). A. Bidartek / A. Etxebarriak, esaterako, horrelaxe normatibizatu dute Lezamarako: *Agarrebarena* (49. or.), *Agarrebekoa* eta *Agarregoikoa* (44. or.).

23. Datu berberak: 1785, 1789.



Agirrebeitia, konpontze lanak hasi aurreko itxura (2000) (IA)

- 1845 Aguirrebeitia (ESK.: 045)
- 1866 Aguirrebeitia, terrenos de las caserías de Celaya y... (ZJE.: 66, mar. 15)
- 1873 Aguirrebeitia (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Aguirrebeitia (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1878 Aguirrebeitia, casería llamada de (ZJE.: 183, abu. 10)
- 1894 Aguirrebeitia, casería de (ZSAE.: HIL4/7)
- 1919 Aguirrebeitia, casería de (ZSAE.: BAT7/17)²⁴
- 1922 Aguirrebeitia, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1926 Aguirrebeitia, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1929 Aguirrebeitia, caserío de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 19. mug., C-094)
- 1930 Aguirrebeitia, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²⁵
- 1931 Aguirrebeitia, casería de (ZSAE.: BAT8/9)²⁶
- 1933 Aguirrebeitia, casería de (ZSAE.: HIL4/7)
- 1938 Aguirrebeitia, casería de (ZSAE.: HIL4/5)
- 1939 Aguirrebeitia, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/174)
- 1945 Aguirrebeitia (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1952 Arrarrebite, Cº (ZUA.: 1408. er., 88. or.)
- 1964 Arrarrebite, caserío (ZSAE.: HIL5/13)
- 1970 Aguirrebeitia (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1991 Aguirrebeitia (AZ.: 25. or.)
- 1992 Arrarrebite, Proyecto de reforma del caserío (ZUA.: LNE, 1019/001)

24. Datu berberak: 1921, 1923.

25. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

26. Datu berberak: 1934, 1936, 1944, 1947, 1949.

Kartografikoa:

- 1923 Agarrebeiticua (MTV)
- 1924 Aguirrebeitia (BFA.: ZUA, Ur., abe. , C-085)
- 1957 Aguirrebeitia (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1834)
- 1995 Agirrebeitia (BFA.: 62-64)
- 2002 Agirrebeitia (2/344) (KAT)

AGIRREBEITIALDEA, -a (belardia)

Kokapena: Zalduegigoiti baserri eta ur-biltegiaren arteko landa.

OHARRAK: Ik. *Agirrebeitia*. Jabetza Erregistroko lehen eskrituretan finka berbera osatzen du *Etxeazpia* eta *Etxeburuarekin* batera; gaur egunean, berriz, ez. Ahozkoak lursailaren itxurari egiten dio erreferentzia. Osagaiak: Agirrebeiti(a) (izen nagusia) + alde(a)²⁷ (Ik. *Gazagako Urkitza-albo*).

Ahozkoa: [solólusè]

- 012 “Solólusè, Solólusiè”

Idatzizkoa:

- 1864 Aguirrebeitialdeac, heredades nombradas (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1952 Aguirrebeitia-aldea (ZUA.: 1408. er., 137. or.)

AGIRREBEITIALDEKO GAZTAÑADIA, -a (basoa)

Kokapena: Agirrebeiti baserriko bidean, Ermurako errepide alboan.

OHARRAK: Ik. *Agirrebeitia*. Aurreko toponimioa eta hau forma aldetik antzerakoak izan arren, euren kokapena ezberdina da erabat. Denboraz, eta gaztainak desagertu ahala, laburtu egin zaigu leku-izena eta bigarren osagaia indartu dute hiztunek. Frui-tua gogoratu nahian ala?

Ahozkoa: [gastáñorižè]

- 041, 042 “Gastáñoridxè”

Idatzizkoa:

- 1890 Aguirrebeiti-aldeco gastañeria, monte titulado (ZJE.: 248, mai. 8)
- 1938 Aguirrebeiti-aldecogastañerie (BFA.: ZUA, Zin.Ait., abe. 7, C-093)
- 1952 Aguirrebeitia-aldea (ZUA.: 1408. er., 137. or.)
- 1956 Aguirrebeitia-Aldea (DNB.: Zin.Ait., 389)
- 2000 Aguirrebeitia-Aldecoa, monte denominado (ZJE.: 2583, mar. 8)

AGIRREBEITIAZPI (basoa)

Kokapena: Agirrebeiti baserriko bidean, Ermurako errepidetik 20 metrora.

OHARRAK: Ik. *Agirrebeitia*. *Areitio gainerako* errepidea zabaltzen denean desagertu egingo da hesi alboan sasiz josita dagoen lursail txiki hau. Aurrekoan legez, gaztainak

27. Irigoien, A.: “Creo que los elementos del tipo oste, alde, etc., los cuales en conjunto cumplen una función semejante a la que desempeñaban las preposiciones latinas y románicas, deben incluirse en la categoría de los sustantivos, y tienen una significación local o temporal” (*De re...*, II-156. or.).

ziren nagusi eta hortixek datorkigu ahozkoa. Osagaiak: Agirrebeiti(a) (izen nagusia) + azpi (izena)²⁸.

Ahozkoa: [ařábeiti áspi]

- 020 “Arrábeitti áspi, Gastáñaridxè”

Idatzizkoa:

- 1890 Aguirrevia azpi, monte castañal titulado (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1938 Aguirrebie-Azpi (BFA.: ZUA, Zin.Ait., abe. 2, C-093)
- 1952 Aguirrebai-azpia (ZUA.: 1408. er., 25. or.)

AGIRRESAKONA, -a (erreka)²⁹

Kokapena: Berrizko izen bereko baseritik Ariondo aldera luzatzen den erreka.

OHARRAK: Ik. *Agirrebeitia*. Zaldibarren “Agárre” laburtua erabiltzen dute izendatze-ko; bertako baserrikoen gurasoek eta eurek ere gaztetan, ostera, “Agárresakòn” eta *Berrizen* oraindino mantentzen dute “Agárre” baserriarekin ez nahasteko. Baserria ez ezik, ur-biltegia ere izen berekoak ditugu. 1984an *Ermurako* errepede gaineko aldea ia osorik estali zuten eta sakonunea hondakinez bete. Osagaiak: Agirre (izen nagusia) + sakon(a) (izena).

Ahozkoa: [agáresakón]

- 002 “Aidxóndobúrukò errékiè, Agárre errékiè”
- 012, 013 “Agárresakóneko errékiè”
- 019 “Agárresakòn”
- 020 “Agárreko errékiè”

Idatzizkoa:

- 1633 Aguirre Sacona, contra la cassa de (BEHA.: ORD, mar. 6)
- 1641 Aguirresacona, dende el poco de Aguirregoitia y... (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1741 Aguirre sacona, contra la cassa de (BEHA.: ORD, ira. 9)
- 1851 Aguirresacona, el arroyo (BFA.: ADM, HL, AT-0306/06)
- 1870 Aguirresacon, regata que baja de (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1889 Agirresacon, Arroyo de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 19. mug., C-094)
- 1906 Agirre, riachuelo que baja de la casería (ZJE.: 291, mai. 19)
- 1928 Aguirrezacona, análisis de las aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 15, C-051)
- 1929 Aguirresacon, Arroyo de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 19. mug., C-094)
- 1930 Aguirre Zacona, jaro de (BFA.: ZUA, Ur., ots. 19, C-085)
- 1930 Agirresacona, dos bias de Garitaonandia a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 18, C-052)
- 1931 Aguirrezacona, construcción del depósito de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 28, C-053)

28. Mitxelena, K.: “Behere es más antiguo que azpi para designar la ‘parte inferior’: lo mismo vale para los derivados (behere, beheko, etc., frente a azpiko). Aparte de la toponimia, donde azpi es infrecuente, lo confirma la situación en el léxico: en composición, -be, cuyo representante casi invariable es -pe, muestra señales inconfundibles de fase sparita” (*Palabras...*, 147. or.).

29. Normatibizaziorako irizpideen genitiboaren atalean adierazitakoaren arabera, bat nator HPSko ET-Rekin, hots, *Agirresakoneko erreka* dugu toponimo osoa.



Agirresakoneko erreka, izen bereko baserritik behera (1996) (ZU)

- 1932 Aguirresacona, el depósito de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 21, C-051)
- 1934 Aguirresacona, depósito de... junto a Zaldi (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 3, C-054)
- 1937 Aguirresacona, obligaciones de las aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 1, C-056)
- 1938 Aguirresacona, impuesto por las aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-056)
- 1940 Aguirresacona, depósito de las aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 20, C-057)
- 1948 Agarresacon, está situado en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAB, 1. or., 2. mug.)
- 1957 Aguirre-Zacona, los manantiales de (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1834)³⁰
- 1971 Aguirrezakona, con aguas de (ZJE.: 1166, abe. 28)
- 1972 Agarre, cubrir la regata de (ZUA.: LNE, 0987/017)³¹
- 1984 Aguirresacona, cubrición del río (COR.: II. libk., eka. 24)
- 1991 Agirresakona, arroyo (AZ.: 6. or.)
- 1993 Agirresakona, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1996 Agirresakona, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1997 Agirresakona atalen bideratzea (ERAZ.: 164. zk., 5. or.)
- 1999 Agirresakona, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 2000 Agirresakona, Aguas de (ZU.: OI, 1.1/48)
- 2001 Agirresakona, errekatxoa (ZG.: 5. or.)

30. Dokumentuak hauxe diosku: "la primera es muy antigua y capta las aguas del manantial *Zaconá*".

31. 1972/09/22: "Solicitud de Pedro Agirrebeitia de licencia para la cubrición de la regata *Agarre* dentro de los límites de su terreno sito en el caserío *Arisondo*, según proyecto del ingeniero de caminos Luis de los Mozos".

Kartografikoa:

- 1880 Aguirre Sacona, Arroyo de (BFA.: ADM, HLG, ADV-DC-231)
- 1912 Areitio, Arroyo (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2484/1)³²
- 1923 Agarresacona, Camino de (MTV)
- 1929 Agarresacon, Arroyo de (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, 19. mug., eka. 14, C-094)
- 1948 Agarresacon, Cam^o / Arr^o de (IGC.: TL, ZAB, 2. or.)
- 1966 Aguirrezacona, Arroyo (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1993 Bañeroste-Erreka (ZG.: 14. or.)
- 1996 Agirresakona Erreka (ZG.: 12. or.)
- 1999 Agirresakona Erreka (ZG.: 12. or.)
- 2001 Agirresakona Erreka (ZG.: 16. or.)

AGIRRESAKONEKO BUELTA (bihurgunea)

Kokapena: San Andres etorbidea amaituta, Ermurako errepideak egiten duen lehen bihurgunea.

OHARRAK: Laburtze batetik sortutakoa izateagatik jatorrizko formara jo da.

Ahozkoa: [agáreko bwe|tiè]

- 002, 013, 030 “Agárreko bueltiè”

ALDATSA, -a (etxea)

Kokapena: Bekoetxe osteko hiru solairuko etxea. Aldatza kalea, 9.

OHARRAK: Baserria izanikoa 1943an aldatu zuten erabat. 1923ko eskrituren arabera, etxeak zuen teilapea eskola izan zen eta *Etxeondoko landa* zeritzona ortua, non *Viviendas de Vizcaya* delakoak eraikitako etxera J. M. Narbaiza eta enparauak joan ziren bizitzera autopistak *Askorra baserria* botatzerakoan. Etxe aurreko pabiloia etxebizitza bihurtuta³³, Oiz autoeskola egon zen eta arraindegia ere bada.

Ahozkoa: [aldáca]

- 001, 074, 080 “Aldátza”
- 013 “Aldátzekuè”

Idatzizkoa:

- 1699 Aldaza, sobre los dos pares de cassas que están en (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 1704 Aldasa, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233. or.)
- 1709 Aldassecoa, en la cassa de (BAHP.: NOT, JBG, 187. p. s., abu. 30)
- 1745 Aldaza, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1795 Aldaza, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 3)
- 1796 Aldasa, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1798 Aldasa, Casa llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 431. or.)
- 1804 Aldasa, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 4)

32. Datu berberak: ADV-DC-2707/1.

33. 1950/08/01: “Solicitud de Pedro Oiarzabal, representante legal de su esposa Severiana Garro, para habilitar un pabellón industrial a casa de vivienda en la casa *Aldatza*” (ZUA.: LNE, 0966/013).

- 1808 Aldaza, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Aldaza (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1823 Aldaza, entre ellas la heredad de la casa llamada (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1831 Aldasa, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1838 Aldaza, con la de (ESK.: 034)
- 1863 Aldaza, monte de (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1864 Aldaza, pertenecidos de la casa de (ZJE.: 30, urr. 13)
- 1865 Aldacecoa, arbolado de la casería (ZJE.: 48, ots. 22)
- 1873 Aldaza (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Aldaza (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1879 Aldazecoa, casa llamada (ZJE.: 190, eka. 10)
- 1890 Aldatsa, en la casería de (BEHA.: BAT, urt. 16)
- 1895 Aldatsa, en la casería de (BEHA.: BAT, abu. 20)
- 1897 Aldatsa, casería de (ZSAE.: HIL4/10)
- 1900 Aldatsa, casería de (ZSAE.: HIL4/2)
- 1910 Aldatza, en la casería de (ZEZ.: HE5/46)
- 1917 Aldatzecoa, caserío (ZJE.: 344, eka. 6)
- 1920 Aldatza, para custodiar los caserios (BFA.: ZUA, H.Pap., mai. 1, C-090)
- 1921 Aldaza, casería de (ZSAE.: HIL4/10)
- 1922 Aldaza, casería de (ZSAE.: HIL4/9)
- 1923 Aldatzecua, caseria llamada (ZJE.: 377, eka. 2)
- 1925 Aldatza, casería de (ZSAE.: HIL4/8)
- 1926 Aldatzecoa, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1929 Aldatza, heredad correspondiente a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 10, C-052)
- 1930 Aldatza (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1931 Aldatzecoa, el reconocimiento de la casa (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 24, C-019)
- 1932 Aldatzecua, de la casería (ZJE.: 432, ots. 8)



Aldatsa (goikoa) eta Bekoetxea (azpikoa), Zaldibar hotelaren aldamenean (1961) (ZU)

- 1933 Aldatzecoa, por daños en la heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 19, C-054)
- 1939 Aldatza, Cº (BFA.: ZUA, Ban, 67/101)
- 1943 Aldatza, solicitud de reforma de la casa llamada (ZUA.: LNE, 0966/008)
- 1944 Aldaza, casería de (ZSAE.: BAT8/1)
- 1945 Aldatza (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1946 Aldatza, casería de (ZSAE.: BAT8/2)
- 1947 Aldatza, casería de (ZSAE.: BAT8/11)
- 1948 Aldatza (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1950 Aldatza, pabellón industrial en la casa (ZUA.: LNE, 0966/024)
- 1952 Aldatza, casa (ZSAE.: HIL5/8)
- 1953 Aldatza, casería de (ZSAE.: BAT8/13)
- 1954 Aldatza, pabellón sur de la casa (ZJE.: 559, abu. 5)
- 1955 Aldatza, casa (ZSAE.: BAT9/15)
- 1956 Aldatza, casa nueva de (ZSAE.: HIL5/10)
- 1957 Aldatza, casa (ZSAE.: BAT9/14)
- 1959 Aldatza, casa (ZSAE.: HIL5/7)
- 1960 Aldatza, calle (ZSAE.: HIL5/2)
- 1962 Aldatza, oficina en la terraza adyacente a su edificio en (ZUA.: LNE, 0969/026)
- 1965 Aldatze, casa (ZSAE.: BAT9/26)
- 1969 Aldatze, barrio de (ZSAE.: BAT10/23)
- 1970 Aldatze, barrio de (ZSAE.: BAT10/17)
- 1975 Aldatze, caserío (ZSAE.: HIL6/13)
- 1977 Aldatza, en los bajos de la Casa (COR.: I. libk., ots. 12)
- 1991 Aldatza, caserios desaparecidos en el presente siglo: (AZ.: 26. or.)
- 2002 Aldatza etxea (HKK.: HES, 23. or.)
- 2003 Aldatza etxea (HKK.: AA, 8. zk., 8. or.)

ALDATSAGANA, -a (etxea)

Kokapena: Aldatza kaleko solairu bakarreko etxea, 7.zenbakikoa.

OHARRAK: Ik. *Abadeortua - Aldatsa. Urkitzazalduko Etxeondoko ortuan* eraiki zuten eta etxe azpiko kortan, gero garajea egin. Osagaiak: Aldatsa (Izen nagusia) + gan(a) (izena).

Ahozkoa: [aldásgáin]

- 001 “Aldatzagáne”
- 010, 080 “Aldasgáin”
- 013 “Aldásgáin”
- 074 “Aldatzgáin, Aldatzgáin, Aldasgán”

Idatzizkoa:

- 1917 Aldatz-gana, se ha edificado una casa titulada (ZJE.: 344, eka. 6)
- 1919 Aldatza gana, casa denominada (ZJE.: 344, urt. 3)
- 1942 Aldatza-gaña, casa titulada (ZJE.: 344, abe. 4)
- 1957 Aldatz-gain, casa (ZSAE.: BAT9/5)
- 1958 Aldatz-gain, casa (ZSAE.: BAT9/9)
- 1959 Aldatz-gain, casa (ZSAE.: BAT9/5)
- 1964 Aldatz-gain, casa (ZSAE.: BAT9/25)



Aldatsagana (2004) (AE)

- 1967 Aldatz-Gain, casa (ZSAE.: BAT9/35)
- 1968 Aldatz-Gain, retejo de la casa (ZUA.: Ak. Lib., urr. 15, 0433. er.)
- 2002 Aldatzagane etxea (HKK.: HES, 21. or.)
- 2004 ALDATZA-GANA (Fatxadako idazkia)

ALDEKOETXEBARRI (etxea)

Kokapena: Zalduegi etxe alboan. Zaldua Elizateko plazan, 8 eta 9 zenbakiak.

OHARRAK: 1843an eraikitako etxe hau Durangoko Gaztañatzatorre familiarena da. Eskrituren arabera, errepide aldera zuen ortua (*ez du izenik jartzen*) eta etxe ostein “*fragua y horno*”. Beheko solairuan, “*Ántónenekuèn tabérnie*” itxita, *Askarduiko* Gregorio zapatak konpontzen hasi zen (8. zk.) eta bestean *Margaritxikiren* taberna zegoen (Negugogor gaur egunean)³⁴. Elizako dokumentuetan jartzen den *Zalduegibarrri* ondoko *Zalduegi etxea* eta izen honen bigarren osagaiaren arteko nahasketatik etor lekigu-ke. Osagaiak: Aldeko (izenlaguna) + etxe (izen arrunta) + barri (izenondoa).

“Onek etxionek atze aldien, beren aittittena san etxíe, da onek atzekaldien euken panaderidxie, da neu enas akordatzen, baña Josepoteron semiek esanda dakitt, onek etxionek atzekaldien eukela euren aittittek eta gero aittek be bai, panaderidxie, eta gero tallerra egin san, euren etxe bittartetik, atia erreja dauenendik, etxe bidxen atzera jueten, da etxe bidxek artze sittuela euen tallertxo bat, firi-farak-eta, txispak-eta, eitte sittuena” (B. Lasuen).

Ahozkoa: [a]dekóa ečebáři]

- 001 “Aldekóa etxebáři”

34. “Valerio Negugogor solicitó abrir un Establecimiento de bebidas en esta localidad en la calle Elizondo nº 14. Al por menor comidas” (BFA.: ZUA, Ban., api. 1, C-066).



Zalduegi eta Aldekoetxebarri etxeak, B. Garitaonandiaren zaintzapean (2004) (AE)

Idatzizkoa:

- 1843 Aldeco Echebarri, ejecutó una casita titulada (BPAH.: HIP, 1098. mik, 925. zk., aza. 2)
- 1854 Aldecoechevarria (BFA.: ZUA, Ban., C-066)
- 1870 Aldeco Echevarria, casería rústica titulada (ZJE.: 125, urt. 8)
- 1873 Aldeco-echevarria (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Aldecoechevarria (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1887 Aldecoechevarria, en la casa llamada (ZEZ.: HE2/14)
- 1894 Aldeco-Echevarria, en la casa (ZEZ.: JA2/27)
- 1929 Albocoechevarri (ZSAE.: HIL4/3)
- 1930 Zaldueguiabbarri (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1933 Zaldueguiabbarri, casa de (ZSAE.: BAT8/21)
- 1937 Zaldueguiabbarri, casa de (ZSAE.: HIL4/1)
- 1941 Zaldueguiabbarri, casa de (ZSAE.: BAT8/6)
- 1944 Zaldueguiabbarri, casa de (ZSAE.: BAT8/15)
- 1945 Zaldueguiabbarri (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1947 Zaldueguiabbarri, casa de (ZSAE.: BAT8/24)
- 1991 Aldekoetxebarria, obtenidos a través de otros documentos (AZ.: 26. or.)
- 2002 Aldekoa etxebarria (HKK.: HES, 13. or.)
- 2003 Aldekoa etxebarria (HKK.: AA, 8. zk., 12. or.)

ARANGUREN³⁵ (*erreka*)³⁶

Kokapena: Iturbe eta Aranguren baserrien arteko ibarbidetik zehar luzatzen da Zalduerrekarekin bat egin arte, Gernikako Arbola parkea igaro ondoren.

35. Mitxelena, K.: *AV*, 50-51. orr.

36. HPSko ETDn: *Okaraniturriko errekea*.



Aranguren erreka (1996) (ZU)

OHARRAK: Ahozkoan zalantza da nagusi. Beraz, *Okaniturriko* urengatik Celestino Olea eta udalaren arteko tirabiren ondorengo epaiketen datuetan oinarritu naiz leku-izen hau aukeratzeko eta ez bestea³⁷. Erreka honek ura pilatzeko hormatxoak gorago bazituen ere, benetako presa gaur egungo *Gernikako Arbola parke* azpian egongo zen gutxi gorabehera³⁸, *Agiñibar* eta *Arteagaetxebarri kaleen* artean zehatzago esateko.

Ahozkoa: [béko eřékiè]

- 012 “Okángoko errekiè, Espárrukue”
- 024 “Béko errekiè”
- 039 “Errekabarréna”

Idatzizkoa:

- 1641 Aranguren, mas arriba que la presa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1906 Aranguren, al arroyo (BFA.: ZUA, Ur., mar. 28, C-085)
- 1906 Aranguren, aguas que discurren por el arroyo (BFA.: ZUA, Ur., mar. 12, C-085)

37. Laburpena: *Zalduko Udalak* irabazitako epaiketen argudioetan argi geratzen da errekarri ezin zitzaiola *Okaniturri* deitu, ez baitzen ibilguari ura isurtzen zion iturburu bakarra, ezta gehien ematen ziona ere. Beste alde batetik, uren erabileraren eskubideak antzinatek inguruko baserri guztiei zegozkiela, eta ez C. Oleari. Hortaz, udalak ondo jokatu zuela bertako ura plazako iturriraino eraman zuenean.

38. 1906/06/12: “Dicha presa que tendrá como tres metros proximadamente hecha de mampostería tiene en su parte lateral una compuerta para dar salida a las aguas que siguiendo su curso natural pasan por debajo de tierra o alcantarilla que atraviesa hasta cruzada la carretera y en el paso de cuya alcantarilla se encuentran colocados los retretes de la casa fonda del Sr. Olea. La presa antedicha tiene en su parte superior un tubo que conduce el agua de ella al fregadero de la casa de *Olea* donde vierte el agua sin que tenga establecido grifo de ninguna especie, sirviendo la comporta de la presa para retener sus aguas a fin de que lleguen a la altura del tubo indicado y darle salida tambien cuando les convenga, siguiendo las aguas del arroyo *Aranguren*” (BFA.: ZUA, Ur, C-085).

- 1948 Aranguren, margen derecha del arroyo de (IGC.: TL, ZAB, 9. mug. os., 3. or.)
- 1991 Aranguren, arroyo (AZ.: 6. or.)
- 1993 Aranguren, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1991 Aranguren, arroyo (AZ.: 6. or.)
- 1993 Aranguren, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1996 Aranguren, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 1999 Aranguren, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 2001 Aranguren, errekatxoa (ZG.: 5. or.)

Kartografikoa:

- 1925 Aranguren, Arroyo de / Riachuelo de (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1929 Aranguren, regata (BFA.: ZUA, Mug., eka. 18, C-094)
- 1948 Aranguren, arroyo de... / camº de Iturbe a... (IGC.: TL, ZAB, 2. or.)
- 1993 Aranguren-Errekea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Aranguren-Erreka (ZG.: 12. or.)
- 1999 Aranguren-Erreka / Aranguren (ZG.: 12, 14. orr.)
- 2001 Aranguren / Aranguren Erreka (ZG.: 14, 16. orr.)

ARANGUREN (*Arangurenzarra, -a*) (*baserria*)

Kokapena: Zalduetxebarri osteko hilerrirako bidea utzita, ezkerreko baserri multzoko hirugarren eraikina.

OHARRAK: Dokumentuetan ikus daitekeen legez, modu askotara deitu izan zaio baserri nagusiari (*mayor, principal, zarra, nagusia, ...*). Besteak toponimo honetatik eratorri dira eta horrexegatik aukeratu dut jarritako forma. Bestaldetik, batzuetan *Aranguren Emetikoak* edo *Andikoak* irakur daiteke, bada, gogora dezagun leku-izen hauek bi udalerritan banatzen direla: lehenak *Zaldibarkoak* ditugu eta besteak *Berrizkoak*.

“Nire aittiten aitte-ta amengue sien beti, átzekuek esta? baña gero barridxe ei eban nere aittitten aittek. Etxe barridxe áurrien, bestea sárra salako, a arreglau piskat ta errénteruek euki sittuen, bi: esker-eskumak. Oñ Uríbarriñek artu eben ori. Estakisu? Gero au legiau etorri san, iru generasiño bisi badie, ba eurek deretxu euken artzeko ta an artu eben ta beste albokue dana idxe jausitte selan euen, bisitxa bikue san, ba, osoik emon dxaken. Ori sárrena san” (J. Garitaonandia).

Abozkoa: [arángurèn]

- 001, 013, 027, 032, 041, 042, 067, 074 “Arángurèn”
- 002 “Arángurèn, Uríbarriñè”
- 021, 063 “Arángúren nausía”
- 024 “Josáundinekuè, Uríbarriñè”
- 049 “Arángurèn sárra, Uríbarriñè”

Idatzizkoa:

- 1623 Aranguren, al dueño de la dha cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., abu. 31)
- 1631 Aranguren, la mitad de la casa de Aranguren (BFA.: ZUA, Men. Kon, 6/44)
- 1637 Aranguren, toda la su cassa y casseria de (BAHP.: NOT, JBG, 82. p. s., eka. 18)
- 1641 Aranguren, por entre las casas de (BFA.: ZUA, Mug., api. 23, C-094)
- 1650 Aranguren, es la casa de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., uzt. 3)



Aranguren baserria (2002) (AE)

- 1653 Aranguren, en la cassa de (BFA.: ZUA, Men. Kon, 6/90)
- 1659 Aranguren, en la sepultura dela casa de (BAHP.: NOT, PRG, 139. p. s., api. 14)
- 1669 Aranguren, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, aza. 23)
- 1676 Aranguren, lami cassa y casseria de (BAHP.: NOT, DL, 156. p. s., api. 21)
- 1680 Aranguren (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1687 Aranguren, en la sepultura de la cassa de (BEHA.: HIL2, urt. 10)
- 1691 Aranguren, en la sepultura de la cassa de (BEHA.: HIL2, ots. 29)
- 1699 Aranguren, casseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 17... Aranguren Maior, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Aranguren, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1708 Aranguren, la de (BFA.: ZUA, Dok. His., 6/70)
- 1737 Aranguren, la caseria solar de mi Apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1745 Aranguren, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1749 Pº de Aranguren, cassa y cassª de su apellido (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 12, C-037)
- 1759 Aranguren, en la sepultura de la cassa de (BEHA.: HIL2, uzt. 10)³⁹
- 1778 Aranguren, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Aranguren, la casa y casería de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 332. zk., mar. 24)
- 1785 Aranguren, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3 /4)
- 1796 Aranguren, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1798 Aranguren, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1806 Aranguren, camino que vaja de (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 356. zk., ira. 6)

39. Datu berberak: 1763, 1764, 1765, 1769, 1771, 1789, 1794, 1795.

- 1808 Aranguren, por las dos Casas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1809 Aranguren, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, api. 2)⁴⁰
- 1810 Aranguren mayor (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Aranguren, en la cas^a de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 20, C-039)
- 1813 P^o de Aranguren, dueño dela 1/2 de la casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1853 Aranguren, arboles adjudicados a... y a su Arnaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 18, C-013)
- 1873 Aranguren Mayor (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Aranguren (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1889 Aranguren (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 40.. mug., C-094)
- 1892 Aranguren, casería de (ZSAE.: HIL4/7)
- 1893 Aranguren Mayor, en la casa llamada (BEHA.: BAT, ira. 12)
- 1903 Aranguren, casería de (ZSAE.: HIL4/3)
- 1905 Aranguren Mayor, A.Menor y A.Viejo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 7, C-016)
- 1906 Aranguren Mayor, Menor, Viejo y Nuevo (BFA.: ZUA, Ur., mar. 12, C-085)
- 1907 Aranguren, casería de (ZSAE.: BAT7/10)
- 1908 Aranguren, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1909 Aranguren, casería principal de (ZSAE.: BAT7/14)
- 1911 Aranguren, casería de (ZSAE.: BAT7/13)
- 1912 Aranguren, casería principal de (ZSAE.: BAT7/11)
- 1914 Aranguren, casería principal de (ZSAE.: BAT7/24)
- 1917 Aranguren, casería mayor de (ZSAE.: HIL4/5)
- 1918 Aranguren, casería principal de (ZSAE.: BAT7/10)
- 1920 Aranguren, casería de (ZSAE.: HIL4/8)
- 1921 Aranguren, casería principal de (ZSAE.: BAT7/15)
- 1922 Aranguren, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1925 Arangurenzarra, casería de (ZSAE.: BAT7/8)
- 1926 Aranguren, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1927 Aranguren Emeticua, casería de (ZSAE.: BAT8/13)
- 1928 Aranguren, casería de (ZSAE.: BAT8/15)
- 1929 Aranguren, pertenecidos de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 15. mug., C-094)
- 1930 Aranguren (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1930 Arangurenzarra, casería de (ZSAE.: BAT8/22)
- 1931 Aranguren-Emeticoa, los tres caserios de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 26, C-019)
- 1932 Aranguren Emeticua, casería de (ZSAE.: BAT8/5)
- 1933 Arangurenzarra, en la casa de (ZEZ.: JA10/37)
- 1934 Arangurenzarra, casería de (ZSAE.: BAT8/4)
- 1935 Arangurenzarra, casería de (ZSAE.: BAT8/1)
- 1937 Arangurenzarra, casería de (ZSAE.: BAT8/11)
- 1937 Aranguren, casería de (ZSAE.: BAT8/2)
- 1938 Aranguren, casería de (ZSAE.: HIL4/1)
- 1939 Aranguren, C^o (BFA.: ZUA, Ban, 67/73)

40. Datu berberak: 1817, 1829.

- 1940 Arangurenzarra, casería de (ZSAE.: BAT8/18)
- 1945 Aranguren-Zarra (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1948 Aranguren, vertiente de aguas llamada (IGC.: TL, ZAB, 5. mug., 2. or.)
- 1949 Arangurenzarra, caserío (ZSAE.: HIL5/13)
- 1950 Aranguren, caserío (ZSAE.: HIL5/10)
- 1952 Aranguren Atzecua, casería de (ZSAE.: BAT8/17)
- 1953 Aranguren, caserío (ZSAE.: HIL5/1)
- 1955 Aranguren, caserío (ZSAE.: HIL5/13)
- 1959 Aranguren-Sarra, casería (ZSAE.: BAT9/16)
- 1963 Arangurenzarra, caserío (ZSAE.: HIL5/16)
- 1964 Aranguren (DNB.: Zin.Ait, 280)
- 1970 Aranguren Nagusia (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1973 Aranguren, caserío (ZSAE.: HIL6/39)
- 1975 Aranguren, caserío (ZSAE.: HIL6/14)
- 1982 Aranguren, se asfaltarà el camino de (COR.: I. libk., urt. 31)
- 1990 Aranguren, casa principal titulada (ZJE.: 2118, ots. 19)
- 1991 Aranguren, barrio de (AZ.: 6. or.)
- 1996 Bº Aranguren - Aranguren Nagusia, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Bº Aranguren - Aranguren Nagusia, Caserío (ZU.: BUE)
- 2002/03 Bº Aranguren (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2004 ARANGUREN (fatxadako egur batean idatzia)

Kartografikoa:

- 1923 Aranguren, Camino de (MTV)
- 1925 Aranguren, Casas de (BFA.: ZUA, Mug, ZAB, C-094)
- 1948 Aranguren, Camº de (IGC.: TL, ZAB, 2. or.)
- 1966 Aranguren (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1995 Aranguren (BFA.: 62-64)
- 1996 Aranguren-Nagusia (ZG.: 12. or.)
- 1999 Aranguren-Nagusia (ZG.: 12. or.)
- 2002 Aranguren (2-339) (KAT)

ARANGURENERDIKOA, -a (txaleta)

Kokapena: Zalduetxebarritik gora hilerriko bidea utzita, ezkerreko baserri multzoko bigarren eraikina.

OHARRAK: XVII. mendeko datuen arabera, txaleta egiteko botatako baserriaren atzeko aldea *Arangurengo* garaia izan zen. XIX.ean *Arnaga* izenpean topa dezakegu. XX.eko urteek aurrera egin ahala, zenbait berrikuntza egin ziren, adibidez, ardiak gordetzeko kortak bizitzeko moduan jarri, gero aurreko aldean etxea gehitu eta atzean kortak eta armagintzan aritzeko tailerra. Azkenean, 2001ean bota eta txalet berria XX. mendean hedaturiko eta kokalekuari erreferentzia egiten dion izenarekin bataiatu zuten, hots, Aranguren (izen nagusia) + erdiko(a) (izenlaguna).

“Sárren aurrin euken, ardidxek eukitkeko lekue, kórtie, da gero, ba, an kórtan itxurie, estaki pa nik selan arreglau sien, an kortan ei eben etxíe honendako, Gallástegidxendako, Pédrón aittite-ta. An ei eben etxíe ta gero, bákisu anai bi geratu sien sertu barik-eta, orduen modan euen, ba, sera, Eibarreako eitte san pistólie, bata Amériketan euen, bestie pistólie eitte ban, ta klaro, Ameriketatik etorri sanak se ei eben, gure aittas arreglau sien, da ei eben etxe barridxe esker-eskumak, áurrie dana barridxe ei eben, da atzien, kortie euen lekuen, len euren etxie euen lekuen, kortie ipini eben Amériketatik etorri sanerako, Pédrón aitte” (J. Garitaonandia).



Arangurenerdikoa, desagerturiko baserria (1972) (IAT)

Ahozkoa: [arángurèn eřdíkuè]

- 002 “Gallástegiñè”
- 021 “Erdíko etxéa”
- 049 “Arángurèn erdíkuè”
- 063 “Erdíkuè”

Idatzizkoa:

- 1637 Aranguren, la dha cassa y cass^a y horrio de (BAHP.: NOT, JBG, 82. p. s., eka. 18)
- 1796 Aranguren, Ytten la de... y su acc^a (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1810 Aranguren (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1853 Arnaga, arboles adjudicados a Aranguren y a su (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 18, C-013)
- 1865 Arnaga, Casería de Aranguren, su... y pertenecidos (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1873 Aranguren Menor (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1922 Aranguren-erdicua, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁴¹
- 1930 Aranguren erdicoa, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁴²
- 1937 Arangurenerdikoa, en la casa de (ZEE.: JA10/152)
- 1939 Aranguren Erdicoa, C^o (BFA.: ZUA, Ban, 67/72)
- 1945 Aranguren-Erdicua (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1946 Aranguren-Erdicua (ZSAE.: BAT8/8)
- 1948 Aranguren-Erdicoa, en la casa de (ZEE.: JA11/24)
- 1950 Aranguren-Erdikua (ZSAE.: BAT8/6)
- 1954 Aranguren-Erdikua, casa de (ZSAE.: BAT9/2)
- 1970 Aranguren Erdikoa (ZUA.: BUE, 1400. er.)

41. Datu berberak: 1926 (AH-31).

42. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).



Arangurenerdikoa (2003) (AE)

- 1987 Aranguren-erdikoa, Caseríos de Zaldibar (EB.: III. libk., 85. or.)
- 2001 B° Aranguren - Erdikoa, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1993 Aranguren-Erdikoa (ZG.: 14. or.)
- 1996 Aranguren-Erdikoa (ZG.: 12. or.)
- 1999 Aranguren-Erdikoa (ZG.: 12. or.)

ARANGURENETXEBARRIA, -a (baserria)

Kokapena: Zalduetxebarritik gora hilerriko bidea utzita, ezkerreko baserri multzoko lehenengo eraikina.

OHARRAK: Ik. *Aranguren*. Francisco Garitaonandiaren aginduz egin zen Karlistaden arteko garaian eraikitako baserri honek itxuraz Berrizko aldeko *Arangurenazpiko* berriaren moduko fatxada eta egitura bera erakutsiatatik, atzeko aldean baxuago da *Zaldibarkoa*. *Menor* izendatzen duten dokumentuetan *Arangurenerdikoari Viejo* deitzen diote. Osagaiak: Aranguren (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + barri(a) (izenondo).

Ahozkoa: [arángurèn ečébari]

- 002 “Etxáunenekuè”
- 021 “Etxebárri”
- 024 “Etxáunenà, Mendíkutenà”
- 049 “Arangúren etxebárri, Arángurèn barrídxè”
- 063 “Arángurèn etxebárri”

Idatzizkoa:

- 1854 Aranguren Echevarria (BFA.: ZUA, Ban., C-066)
- 1873 Aranguren Echevarria (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1889 Nueva de Aranguren, en la casería (BEHA.: BAT, mai. 23)
- 1891 Aranguren Menor, en la casería de (BEHA.: BAT, mai. 30)



Arangurenetsebarria (2002) (AE)

- 1893 Aranguren Menor, casería de (ZSAE.: HIL4/8)
- 1894 Nueva de Aranguren, en la casa (ZEZ.: HE3/29)
- 1897 Aranguren Menor, en la casería de (BEHA.: BAT, aza. 9)
- 1889 Nueva de Aranguren, en la casa llamada (ZEZ.: JA1/95)
- 1900 Aranguren Menor, en la casería de (BEHA.: BAT, abu. 2)
- 1905 Aranguren Mayor, A. Menor y A. Viejo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 7, C-016)
- 1912 Aranguren Menor, casería de (ZSAE.: HIL4/5)
- 1915 Aranguren, casería accesoria de (ZSAE.: BAT7/8)
- 1916 Aranguren, casería nueva de (ZSAE.: BAT7/13)
- 1917 Aranguren, casería accesoria de (ZSAE.: BAT7/22)
- 1918 Aranguren, casería nueva de (ZSAE.: BAT7/2)
- 1919 Aranguren, casería nueva de (ZSAE.: HIL4/13)
- 1920 Aranguren, casería accesoria de (ZSAE.: BAT7/22)
- 1922 Echevarria, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-7)⁴³
- 1923 Arangurenbarri, en la casa (ZSAE.: HIL4/15)
- 1925 Aranguren Barri, casería de (ZSAE.: BAT8/23)
- 1927 Aranguren Emeticua, casería de (ZSAE.: BAT8/13)
- 1930 Aranguren Barri (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1931 Aranguren-Emeticoa, los tres caserios de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 26, C-019)
- 1932 Aranguren Emeticua, casería de (ZSAE.: BAT8/5)
- 1936 Aranguren Barri, casa (ZSAE.: HIL4/2)

43. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1938 Aranguren Echevarria, casa principal y accesoria (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1940 Nueva de Aranguren, casería (ZSAE.: BAT8/21)
- 1942 Aranguren Barri, casería de (ZSAE.: BAT8/6)
- 1970 Aranguren (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1987 Aranguren-barri, Caseríos de Zaldibar: (EB.: III. libk., 85. or.)
- 1996 Bº Aranguren - Aranguren Barria, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Bº Aranguren - Aranguren-Barria, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1993 Aranguren-Barria (ZG.: 14. or.)
- 1996 Aranguren-Barria (ZG.: 12. or.)
- 1999 Aranguren-Barria (ZG.: 12. or.)

ARIONDOBURU (*aurkintza*)

Kokapena: Bidearte txaleta eta inguru.

OHARRAK: Ik. *Ariondo*. J. Zalduegiren esanetan, eskriturretan *Ariondoburu* basotzat hartu arren, euren *Ariondo* eta *Zalduegi baserrien* arteko inguruari deitzen diote horrela, baita *Lixardiko buelta* azpiko aldeari. Kanposantua izendatzeko jendearen “Sáldiko lárra” hementxe legoke, baita *Bidearte txaleta* ere. Osagaiak: Ariondo (izen nagusia) + buru (izena).

Ahozkoa: [aj̥ʒoŋdõbúru]

- 002 “Larrá bekúe, Larríe, Áidxondò burúak”

Idatzizkoa:

- 1865 Ariondoburu, monte en el término de (ZJE.: 55, api. 4)
- 1870 Ariondoburu, monte de robles, ayas y abedules (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1890 Ariondoburu o Becopuzueta, castañal debajo de (ZJE.: 252, abu. 22)
- 1938 Ariondoburu (BFA.: ZUA, Zit.Ait, ots. 9, C-093)
- 1938 Ariondo-buru (BFA.: ZUA, Zin.Ait, abe. 7, C-093)
- 1938 Ariondo-buru (BFA.: ZUA, Zin.Ait, abe. 2, C-093)
- 1952 Ariondoburu (ZUA.: 1408. er.- 25, 205. orr.)
- 1956 Ariondoburu (DNB.: Zin.Ait, 391)
- 1964 Arrondoburu, en el término de (ZJE.: 796, urr. 19)
- 1968 Arrondoburu, en el término de (ZJE.: 807, mai. 10)

ARTEAGA (*aurkintza*)

Kokapena: Geltokitik Aldatsa kaleraino.

OHARRAK: Populuaren arabera, *Sagarminagatik* 634 errepide inguruetaraino hartuko luke toponimo honen hedadurak. Dokumentuetan arakatzuz gero, izen bikoitza agertzen zaigu *Telleria-Arteaga* eta *Arteagasolarekin* nahasten da gainera, hots, *Telleria* XVII. mendeko zubi bat izan zen, gaur egungo *Lejarreta* ostean egonikoa, *Arteagasolo Gernikako Arbola parketik Untzueta etxearen* alderaino luzatuko litzateke, baina dokumentu batzuek *Aldatsa* eta *Euskal Herria kaleetaraino* ekartzen dute eta *Arteaga-Telleriarekin* batera leku berberatzat hartzen dute.

Abozkoa: [artía]⁴⁴

- 001, 002, 012, 013, 021, 024, 025, 027, 030, 039, 046, 058, 065, 066, 069, 075 “Artía”

Idatzizkoa:

- 1743 Arteaga, compusieron la calzada desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, C-037)
- 1771 Ateaga, composicion de los caminos desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, 41/1)
- 1777 Arteaga, composicion del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 19, 41/1)
- 1788 Arteaga, Caminos en dho parage de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)
- 1865 Artiaga, heredades llamadas... y Sagarminaga (ZJE.: 56, mai. 26)
- 1868 Artiaga, heredades llamadas... y Sagarminaga (ZJE.: 56, api. 6)
- 1872 Arteaga, heredades llamadas... y Sagarminaga (ZJE.: 56, mar. 23)
- 1874 Arteaga, parte de la heredad llamada (ZJE.: 162, urt. 29)
- 1886 Atea, heredad en el término de (ZJE.: 225, ira. 13)
- 1906 Arteaga, la finca (BFA.: ZUA, Ur., mar. 28, C-085)⁴⁵
- 1923 Telleria-Arteaga, segregada de la heredad de (ZJE.: 377, ots. 21)⁴⁶
- 1925 Atea, heredad en (ZJE.: 411, ira. 4)
- 1926 Artia, desde el camino de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ira. 14, C-018)
- 1928 Telleria-Arteaga, pabellón para forja en la porción de heredad (ZJE.: 424, aza. 22)
- 1929 Artia, daños en la heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 5, C-052)
- 1930 Arteaga, heredad (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁴⁷
- 1932 Telleria Arteaga, casa en parte de la heredad (ZJE.: 432, ots. 8)
- 1935 Artia, una lampara en la curva de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 26, C-055)
- 1937 Arteaga, en uno de los edificios del punto llamado (ZUA.: Ak. Lib., abe. 14, 0431. er.)
- 1944 Telleria-Arteaga, parte de la heredad (ZJE.: 507, aza. 6)
- 1947 Telleria Arteaga, heredad en el paraje (ZJE.: 525, ira. 25)
- 1940 Artia, heredad (BFA.: ZUA, Ban, 67/98)
- 1950 Artia, camino que de Becoeche se dirige a (ZUA.: Ak. Lib., ira. 6, 0432. er.)
- 1952 Telleria-Arteaga (ZUA.: 1408. er. - 73, 117, 124, 198. orr.)
- 1954 Telleria Arteaga, heredad titulada (ZJE.: 562, abu. 4)
- 1956 Telleria Arteaga, en terrenos denominados (ZUA.: LNE, 967/012)⁴⁸
- 1957 Telleria-Arteaga, porción de terreno en (ZJE.: 599, mar. 8)
- 1960 Artia, barrio de (ZSAE.: BAT9/25)⁴⁹
- 1964 Arteaga, proyecto de 32 viviendas en (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 20, 0433. er.)
- 1966 Artia, quiosco en... junto a la tapia del Sanatorio (ZUA.: LNE, 0975/015)

44. Iurretan ere topa dezakegu adibide bera, hots, dokumentuetako *Arteaga* populuaeren *ezpainetan* “Artía” bihurtzea (*IEET*, 143. or.).

45. “La finca Arteaga formada por la casa fonda y dos heredades llamadas *Arteaga* y *Sagarminaga*”.

46. “la casería *Zaldua Echevarria* situada en la parte superior de la nueva carretera a la villa de Ermua”.

47. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

48. “solicitud de Forjas de Zaldibar, S.A. para la construcción de pabellón industrial en terrenos denominados *Telleria Arteaga*”. Eraikin hau 2004ko otsailean bota zuten.

49. Datu berberak: 1961, 1962, 1965.



Arteaga eta Artesasolo (1974) (ZU)

- 1967 Artia, coop. de viviendas San Andres en la zona de (ZUA.: Ak. Lib., abe. 1, 0433. er.)
- 1968 Artia, cubrición del arroyo que atraviesa la Cooperativa en (ZUA.: LNE, 0979/003)
- 1969 Tellería-Arteaga, en el término de (ZJE.: 1070, abu. 19)
- 1970 Arteaga, en el término de (ZJE.: 1096, aza. 20)
- 1970 Tellería-Arteaga, en el solar denominado (ZUA.: LNE, 0984/011)⁵⁰
- 1971 Artia, a vueltas con el paso de (COR.: II. libk., abe. 31)
- 1973 Arteaga y Sagarminaga, heredades (ZUA.: LNE, 0993/004)
- 1974 Artia, punto conocido como polígono de (ZJE.: 1482, urr. 31)
- 1975 Artia, paso subterráneo de (COR.: II. libk., aza. 12)
- 1976 Tellería-Arteaga, heredad en (ZJE.: 1976, api. 27)
- 1976 Artia, abastecimiento aguas tramo Echebarria hasta (ZUA.: Ak. Lib., abu. 31, 0434. er.)
- 1977 Artia, mejoras en la zona de (COR.: II. libk., urr. 23)
- 1980 Artia, señales en (ZUA.: Ak. Lib., mai. 12, 0435. er.)
- 1984 Artia, tendrán que dar la vuelta por (COR.: I. libk., aza. 12)
- 1991 Artia, antiguo edificio conventual ubicada en la zona de (AZ.: 15. or.)
- 1998 Artia auzoan (ERAZ.: 190. zk., 12. or.)

ARTEAGA⁵¹ (*iturria*)

Kokapena: Izen bereko bidegurutzean, lurpeko pasabidearen sarbidean.

50. *Zaldibar hotel* gaineko lehen etxeak dira.

51. 1976/7/7: "Hoy día 7 de julio, vispera de Santa Isabel, a las nueve de la tarde se va a inaugurar el ya famoso paso subterráneo de *Artia* y también la fuente".



Arteaga iturria (2002) (AE)

OHARRAK: Nire iritziz, iturriak berak ematen dio izena inguru osoari. Osagaiak: Arte (*Quercus ilex*) + -aga (atzizkia)⁵².

“Ori Artíako iturriridxe da. Lena kale-kalien euen, baña gero árek etxiek-eta in sienenien-da, ba , ará, galtzen-galtzen ioien. Ori gerua da berau doie, manantiala desbietan, baña erátékue da, bai. Saldútik orra jute giñen uretara, ta Salduen baeuen uré, beste iturri baten, plásán, bañe a etzan erateko moruen konsideretan” (B. Lasuen).

Ahozkoa: [aĩtíako ipĩfĩžè]⁵³

- 001, 013, 021, 024, 058, 069, 075 “Artíako ittúrridxè”

52. Ik. Mítxelena, K.: *FHV*, 238. or. - *Apellidos...*, 36. or. - *Palabras...*, 141-146. orr.

53. Irigoien, A.: “Asimismo los topónimos con sufijo -aga pierden regularmente en la lengua coloquial la-g- intervocálica y reducen las vocales” (*En torno...* - 147. or.). Datu gehiagarako: Salaberria, P.: *Eslaba...* (29-32. orr.).

Idatzizkoa:

- 1741 Art^a, junto a la fuente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1894 Arteaga, rectificación de la fuente pública de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 15, C-044)
- 1899 Arteaga, arreglo de la fuente pública de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-044)
- 1924 Artia / Artiaga, la fuente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 10, C-049)
- 1926 Arteaga, fuente de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 30, C-018)⁵⁴
- 1932 Arteaga, al punto de la fuente de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 16, C-019)
- 1933 Artia, en el camino de la fuente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 12, C-054)
- 1934 Arteaga, arreglo del camino hasta la fuente de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 1, C-020)
- 1965 Artia, 32 viviendas junto a la fuente de (ZUA.: Ak. Lib., ots. 28, 0433. er.)
- 1974 Artia, en la fuente de... el cartelito de “Agua no potable” (COR.: II. libk., uzt. 27)
- 1976 Artia, inauguración de la fuente (COR.: II. libk., uzt. 7)
- 2000 Artia, Fuente de (ZU.: OI, 1.1/6)⁵⁵
- 2004 ARTIA - 1976 (horman, harri landuan eginiko idazkia)

Kartografikoa:

- 1966 Fuente natural (BFA.: ADM, HLG, 1868/02)

ARTEAGAETXEBARRIA, -a (*desagertutako ostatua*)

Kokapena: Olea eta Okaraniturri kaleen artean egon zen.

OHARRAK: Erregistroko datuen ildotik, *Arteaga* izeneko finka ostatuak eta *Arteaga* eta *Sagarminaga* soluek osatzen zuten eta Valerio Garitaonandiak Antonio Iraolagoitia eta bere emazte Martina Oleari saldu zien (1879/03/17ko eskriturak) eta azken honek Celestino Olea bere nebari (1890/7/2ko eskriturak). XX. mende hasieran frontoia gehitu izanagatik hasi zitzaion “Fonda del Frontón” esaten. 1927/10/17an Karmeldarren eskuetara igarota, komentu bihurtu eta 1963ko uriolen ondorioz, 1967an eraikin guztiak bota eta *Cooperativa San Andres* delakoaren etxeak egiteko egitasmoa aurkeztu zen⁵⁶. Osagaiak: Arteaga (izen nagusia) + etxe (izena arrunta) + barri(a) (izenondoa).

“Gureak soluek sien, trenbiratik onutz, errekarano. Gero konbentue ei eben aren onduen, Olea ta frontoie ta sera, da gero Olea kendute komentue ei eben. Ori hoteloi propietadie san famelidxa batena, da a famelidxako alabie moja jun san, da se ei eban? Ba, an, serien, konbentue eiñ, da euken terreno gustidxe, euren, ortue ipiñi eben, ori serraute egon san [...] Or egon sana Lejárreta san, da Oleak aurretik euken. Hotela ei eben esta? Da gero amen, hotelien, frontoie-ta eukesan. Gero mojik konbentue in bi ebanien, ei eban Lejarretak etxie, amen egon sanak. Nik eneban esautu, frontoie bai, akordeta nas justo-justo, bañe besteik es” (J. Garitaonandia).

54. “D. Andres de Lejarreta una instancia solicitando el aprovechamiento del agua sobrante de la fuente de Arteaga a su coste, para el servicio de una casa que proyecta construir en el triangulo del terreno del Sr. Murga junto al nuevo Convento de Monjas”.

55. “Proceden sus aguas del manantial de *Artia*. Fuente adosada. Edad: 1976”.

56. 1967/07/14: “Solicitud de Francisco Zurikarai, en representación de la Cooperativa San Andrés, de licencia para la construcción de 80 viviendas protegidas en la calle Artia en donde se ubica el Convento de las Carmelitas, según proyecto de los arquitectos Carlos Goiarrola y Juan Luis García” (ZUA.: LNE, 0976/016).

Abozkoa: [oléa]

- 001, 049 “Oléa”

Idatzizkoa:

- 1868 Arteaga Echevarria, Casa fonda de (ZJE.: 56, api. 6)⁵⁷
- 1885 Casa Fonda de D.Celestino Olea (ZEZ.: HE1/75)
- 1899 Casa-Fonda de Olea, en la (BEHA.: BAT, abu. 11)⁵⁸
- 1900 Fonda de Olea, en la casa (ZEZ.: JA3/50)
- 1901 Fonda de Olea (ZSAE.: HIL4/2)
- 1905 Olea, desde la fonda llamada (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-045)
- 1906 Arteaga echevarria, su casa fonda llamada (BFA.: ZUA, Ur., mar. 22, C-085)
- 1909 Olea, casa-fonda de (ZSAE.: BAT7/7)
- 1910 Olea, casa-fonda de (ZSAE.: BAT7/21)
- 1912 Olea, casa-fonda de (ZSAE.: BAT7/9)
- 1915 Casa-Fonda de Olea, en la (ZSAE.: BAT7/12)
- 1916 Fonda del Frontón, dueño D.Fernando de Olea (BFA.: ZUA, Ak. Lib., api. 23, C-017)
- 1917 Casa-Fonda de Olea, en la (ZSAE.: BAT7/28)
- 1921 Casa-Fonda de Olea, en la (ZSAE.: BAT7/1)
- 1923 Hotel Frontón (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ira. 2, C-018)⁵⁹
- 1924 Fonda de Olea o Fronton, baños en la (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 26, C-049)
- 1973 Arteaga-echebarria, la casa fonda (ZUA.: LNE, 993/004)
- 1991 Frontón Olea (AZ.: 55. or.)⁶⁰
- 1991 Olea, Hoteles: (AZ.: 59. or.)
- 2002 Olea Hotela edota Frontoiko Fonda (HKK.: HES, 30. or.)

Kartografikoa:

- 1912 Hotel de Olea (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2707/1)

ARTEAGASOLO (*aurkintza*)

Kopakena: Gernikako Arbola parketik Untzuetan alderantz.

OHARRAK: Ik. *Arteaga* (*aurkintza*). Zenbait eraikin egin ziren bertan; batzuk bota egin dituzte, hala nola, J. R. Valmañaren etxea eta tailerra⁶¹, baina zutik dirautenak

57. “Ocupa una planta de sesenta y seis estados compuesta por el piso bajo de cocina, comedores y cuartos dormitorios de dos habitaciones superiores y desban, destinado el residuo a huerta y en la de Sagarniga, una cochera que ocupa quince estados quedando al frente de ambos un zaguan o ante portal que toca con el camino carril público y abraza veinte y seis estados, cuya casa, cochera zagüan, huerta y heredad constituyen en el día una finca sola, libre de todo gravamen”.

58. Datu berberak: 1902, 1904.

59. “el funcionamiento de baños provisionales con agua mineral del antiguo Balneario de *Zaldibar* para esto facilitada por la Exma Diputación se hallan al corriente con tres bañeras al efecto instaladas en uno de los departamentos del Hotel Frontón de esta localidad”.

60. “anteriormente hubo en *Zaldibar* un frontón largo para jugar con herramienta en el complejo hotelero de Olea”.

61. 1952/11/15: “Solicitud de Jose Ramón Valmaña para la construcción de un edificio destinado a taller y vivienda, según el proyecto del arquitecto Enrique Agiriano” (ZUA.: LNE, 0966/034).

ere badira, Tomas Egiak eginiko pabiloia⁶², Amezuaren lehen tailerra, *Iturribide* etxea, ... Osagaiak: Arteaga (izen nagusia) + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [aɾtjásolò]

- 065, 066, 069 “Artiasolò”

Idatzizkoa:

- 1865 Atiasolo, heredad titulada (ZJE.: 49, ots. 22)
- 1889 Atiasolo, heredad conocida como (ZJE.: 241, ira. 27)
- 1909 Atiasolo, heredad (ZJE.: 303, abe. 11)
- 1919 Atiasolo, trozo de heredad llamada (ZJE.: 346, mai. 13)
- 1925 Arteagasolo, heredad (ZJE.: 408, api. 12)
- 1925 Telleria Arteaga o Arteagasolo, heredad en el término de (ZJE.: 409, eka. 29)
- 1926 Arteaga-Solo, conocida ordinariamente como (BFA.: ZUA, H.Pap., urr. 3, C-058)
- 1930 Artiasolo, varias fincas (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁶³
- 1940 Artiasolo, monte (BFA.: ZUA, Ban, 67/48)
- 1952 Artiasolo / Artea-solo (ZUA.: 1408. er. - 78, 85. orr.)
- 1953 Artiasolo, taller, forja y vivienda en (ZUA.: Ak. Lib., mai. 1, 0432. er.)
- 1954 Arteasolo (ZJE.: 555, uzt. 14)
- 1956 Artiasolo, en (ZUA.: Ak. Lib., ira. 1, 0432. er.)⁶⁴
- 1960 Arteasolo, cierre de su finca en (ZUA.: Ak. Lib., urr. 22, 0433. er.)
- 1969 Artiasolo, casa (ZSAE.: BAT9/8)
- 1971 Arteasolo, en el término de (ZJE.: 860, mai. 7)
- 1973 Arteasolo, terreno en (ZJE.: 1302, urt. 5)
- 1989 Artiasolo (ZUA.: LNE, 1032/003)
- 2000 Atiasolo, Porción de terreno procedente de heredad (ZU.: OI, 1.2/27)
- 2000 Arteasolo, en el término de (ZJE.: 2596, uzt. 6)

BAÑERABARRIA, -a⁶⁵ (*desagertutako bainuetxea*)

Kokapena: J. A. Agirre parkearen lurretan egon zen.

OHARRAK: *Bañerazarra* itxi ondoren, Foru Aldundiak udalari urak erabiltzeko baimena eman⁶⁶ eta hodi baten bidez *Zaldibar hotelaren* albora eraman ziren, orduko alkatea zen Jose Gisasolaren lursailera hain zuzen ere, non J. M. Basterra arkitektoaren egitasmoa 1925ean inauguratu zuten. Etekin handirik ateratzen ez zenez gero, 1957an itxi behar izan zen. Urteetan erabiltzeke egon eta gero, eta osasun arazoak eki-

62. 1960/07/27: “Solicitud de Tomás Egi para la construcción de un pabellón industrial, según el proyecto del arquitecto José Abrisketa” (ZUA.: LNE, 0969/009) eta handitzea: 1961/12/11: “Solicitud de Tomás Egi para la construcción de un pabellón, en el lugar *Artia* solo, así como la modificación de la calle” (ZUA.: LNE, 0969/022).

63. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

64. “la traída de aguas sulfurosas desde el Sanatorio Psiquiátrico del Balneario dificulta el emplazamiento de dos edificios que actualmente se trata de construir en *Artiasolo*”.

65. Bere benetako izena: *Nuevo Balneario de Zaldivar*. Datu gehiagorako: B. Lasuen (HKK.: ZB, 19. or.) eta (AZ.: 32. or.).

66. Eskaera 1924ko urriaren 20 egin zen (BFA.: ZUA, Bai., urr. 20, C-087).



Bañerabaria (1928) (IO)

diteko asmoz, 1979ko ekainaren 23an bota egin zuten⁶⁷. Izenari dagokionez, zenbait arazo uztartzen zaizkigu bai toponimo honetan, baita hurrengoan ere. “Bañériè” bie esatea ez da harritzekoa, zaharra desagertutakoan sortu baitzen bestea eta “Baln(e)árid-xuè” gaztelaniaren itzulpen zuzena dugu. Berriemaileren batzuek ahoz “barrídxè” erabiltzeaz gain, dokumentuetan ere *Nuevo* delakoa behin eta berriro azpimarratzen zaigunez gero, gorde beharrekotzat jotzen dut.

“Baln(e)aridxora etorte san jéntie, uratza egon san da. Oñ parkie dauen lekuen egon san eta jéntie etorte san ura partien bastante. Bisipeleindako san ona, artrosisendako-ta, erreumendako-ta. Bisipela, ba, kostrie urtete ban arpegidxen-da, len asko e! Aste san ólan, da dánien iguel, kostra bat ixete san, da gero jausi itte san, bañe etorte sien iguel umiek-eta betebete einye esta? Jeneralmente umiek eukitte ben bisipelie eta gero ur orrek, bueno! Gero esemiendako be basan, da baitte inalasiñuek artze sien. Neu be ego nitzen or urte bidxen be ur emoten, ogetabi urte neukesan orduen” (M. Aranzibia).

Abozkoa: [balneárižiùè]

- 001, 024 “Bañúetxè barrídxè”
- 011 “Bañéra barrídxè”
- 013, 069, 074 “Bañériè”
- 027, 075, 080 “Baln(e)áridxuè, Bañériè”

Idatzizkoa:

- 1923 Nuevo pabellón Balneario (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abe. 30, C-018)⁶⁸
- 1924 Balneario de Zaldibar (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka. 1, C-018)⁶⁹

67. Bota aurretik, maiatzaren 5eko batzar berezi batean hauxe erabaki zen: “Ante la necesidad de saneamiento y demolición de la casa del Antigüo Balneario se adoptó por unanimidad solicitar presupuesto de las obras mencionadas y recabar el informe técnico municipal y a su vista en su día tomar el acuerdo que proceda” (COR.: II. libk., mai. 9).

68. “construcción de un nuevo pabellón Balneario y casa accesoria para el servicio de baños con aguas medicinales del antigüo establecimiento de *Zaldibar*”.

69. “colocación de la primera piedra que ha de tener lugar en el día 9 del actual”.

- 1925 Nuevo Balneario (BFA.: ZUA, Bai., api. 21, C-086)⁷⁰
- 1926 Nuevo Balneario, intereses del capital del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 5, C-050)⁷¹
- 1928 Balneario de Zaldivar, gastos del nuevo (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 15, C-051)
- 1930 Casa de Baños (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1931 Balneario, trabajos para el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 23, C-053)
- 1932 Balneario, contribución del... y casa accesoria (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-053)
- 1933 Balneario, abono a los prestamistas del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, C-054)
- 1934 Balneario, aguas del... a particulares (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-054)
- 1935 Balneario, por suministro de agua de este (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 1, C-055)
- 1936 Balneario, en la casa accesoria del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 21, C-055)
- 1937 Balneario, intereses del capital del Nuevo (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 10, C-056)⁷²
- 1938 Balneario, los soldados heridos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 8, C-056)
- 1939 Balneario, venta de aguas sulfurosas del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 16, C-056)
- 1940 Balneario, amortización de obligaciones del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 3, C-057)
- 1945 Balneario (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1946 Balneario, casa (ZSAE.: HIL5/11)
- 1974 Antigüo Balneario, posibilidad de un parque en el (COR.: I. libk., mar. 18)
- 1979 Antigüo Balneario (ZUA.: Ak. Lib., mai. 5, 0434. er.)⁷³
- 2003 Baiñuetxe barria (HKK.: AA, 8. zk., 12. or.)

BAÑERAZARRA, -a⁷⁴ (*desagertutako bainuetxea*)

Kokapena: Ospitale psikiatrikoaren lurretan egon zen.

-
70. “el ayuntamiento de *Zaldúa*, para que no quede desaprovechado el manantial de aguas medicinales del antiguo balneario de *Zaldivar*, hoy transformado en Manicomio, por la Exma Diputación Provincial, va a construir un nuevo balneario aprovechando parte de los terrenos de dicha finca” (BFA.: ZUA, Bai., api. 2, C-086).
71. Kontu liburuetan argi froga daitekeenez, bainuetxe berrira jendea erakartzeko, iragarki ugari txertatu ziren orduko argitalpenetan. Hona hemen garrantzitsuenetakoak: 1926an (*El Noticiero Bilbaino - La Gaceta del Norte - ABC - El Pueblo Vasco - La Voz de Guipuzcoa*), 1927an (*Euzkadi - Guipúzcoa Médica - Noticiero del Lunes - Empresa Anunciadora del Norte de España*) etab.
72. Datu berberak: 1938, 1939.
73. Maiatzaren 5eko aktak hauxe dakarkigu: “necesidad de saneamiento y demolición de la casa del Antigüo Balneario sito en la calle Euskalerría”. Egun batzuk geroagokoan (21ekoan): “expediente de urgencia, derribo del antiguo Balneario y saneamiento de la zona”.
74. Datu gehiagorako: M. Sarrionandia (*Balnearios de Bizkaia*) edo B. Lasuenen (HKK.: ZB, 29. or.) eta (AZ, 32. or.). J. E. Delmasen deskripzio eder bezain zehatzak gustura irakurtzeko modukoak dira (*Guia...*, 520. or.).



Bañerazarra, 20ko hamarkadan (GE)

OHARRAK: Ik. *Bañerabarría*. Eskriturak 1864koak izan arren, J. E. Delmasek⁷⁵ 1844an jartzen du zerbitzu honen abiapuntua. B. Lasuenek⁷⁶, osterá, gogoratu egiten digu lehenagotik ere bazela bainuetxe txikiagoa 7 bainuontzirekin. 1882an M. M. Gortazarren aginduetara, Seberiano Atxukarro arkitektoak bainuterapiarako goi mailako zentroa *ez eze*, *Parkeko hotela* bera ere altxatu zituen. 1922/4/1ean J. C. Gortazarrek eskaintza eginda, Bizkaiko Foru Aldundiak erosi eta emakumeentzako *Ospitale psikiatriko* bihurtu zuten⁷⁷. Eraikinik zaharrena *Zaldibarko* sarbide ondokoa da eta uren iturburua burdinazko estalki baten azpian gordetzen dute telefonoen gelaren aldamenean. Zenbait lekutako askak, *Katika baserrikoa*, adibidez, bainuetxe honetatik harturiko bainuontzi zaharrak izan ziren.

“Gu amen, malikomidxuen jaidxoiku ga, balnearidxuen. Len balnearidxue san ori, marikomidxue. Urán isate san tenpóradie, esta? báñuetakue, ta gero neguen gure aitte isate san báñuen kargu eukitte bena, gero negúen antxe eote giñfen, saintxen. Oíñ juen, da mariko-

75. “las inapreciables aguas de *Záldua*, cuyas virtudes eran conocidas desde la más remota antigüedad, pero que no fueron recogidas formalmente hasta el año de 1844” (*Guía...*, 520. or.). P. Madozek (*Diccionario...*, 260. or.) eta F. Carrerasesk (*Geografía...*, 181. or.), berriz, 1846. urtea aipatzen digute. Udaletxean gordeta ei dagoen marmorezko plaka batean zera idatzi da: “...AMPLIO EL NUMERO / DE CUARTOS Y BAÑERAS EN 1.851 Y / CONSTRUYO LA CAPILLA Y HOSPEDERIA...”.

76. *Herriko Kondaira Koadernoan* J. E. Delmasekin dator bat, baina *La Anteglesia...* delakoan P. Madoz eta F. Carreraseskin.

77. Urte horretan bertan inguruko horma eta errekaen zati bat estalitaokan, lehen gaixoak ekarri zituzten: 1923/7/27 “Autorizar al Médico Director Sr. Hueto para que pueda sacar del Manicomio de Bermeo para su traslado al de *Zaldívar*, hoy mismo, a las enfermas M^a Milagros Arechaga, Matilde Aguayo, Elena Alcorta, Ambrosia Landaira, Cayetana Urquijio, Sandalia Montalban, Jacinta Zalvidea y Mamerta Larrondo” (BFA.: HLG, Sus., 635. kar./492. zk.). Ondoko urteetan ere aldaketak ez ziren gutxi izan, baina garrantzitsuenetakoa 1945/01/25ean hasi zuten: “Solicitud de la Diputación Foral de Bizkaia para la ampliación de los Pabellones del Sanatorio Psiquiátrico de *Zaldibai*” (ZUA.: LNE, 0966/007).



Udatiarrak (1894) (IAT)

midxuko lelengo etxe andidxe, ántxe jaidxokue nas ni. Markíñen euken será... administradorie, Kortázar, kortázarrena san, Gortázar Markíñekue, da administradorie an eote san kridxera batas, da gero gu, gure famelidxie bestien, neguen. Gero balnearidxue saldu ei eben, diputasiñoai ta orduntxe ei eben manikomidxuè” (J. Garitaonandia).

Ahozkoa: [bañeriè]

- 001 “Bañúetxiè”
- 024, 069, 072, 078, 080 “Baln(e)áridxuè, Bañeriè”
- 049 “Balnéaridxuè, Bañeriè, Bañérasárra”

Idatzizkoa:

- 1864 Casa de Baños, paseo de la... y heredad de la Casa de Elizaondo (ZJE.: 28, urr. 13)
- 1873 Establecimto de Baños (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Casa de Baños (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1880 Casa de Baños (BFA.: ZUA, Ban., api. 1, C-066)
- 1888 Casa de Baños, en la (BEHA.: BAT, aza. 18)
- 1889 Establecimiento de Baños, Se ve el (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 43. mug., C-094)
- 1903 Establecimiento de baños, en el estanque del (ZSAE.: HIL4/5)
- 1904 Establecimiento de Baños, carretera desde el (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 21, C-016)
- 1905 Establecimiento de Baños, ahogada en el estanque del jardin del (ZEZ.: HE4/59)
- 1906 Balneario de Zaldua, de la Estacion va al (BFA.: ZUA, Ur., api. 3, C-085)
- 1908 Establecimiento de Baños, casa (ZSAE.: HIL4/3)
- 1911 Balneario, sacando arena del rio (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1917 Establecimiento de Baños, casa (ZSAE.: BAT7/6)
- 1918 Establecimiento de Baños, en el río de junto al (ZSAE.: HIL4/9)

- 1919 Establecimiento de Baños, casa (ZSAE.: BAT7/13)
- 1920 Establecimiento de Baños, en el (ZSAE.: HIL4/5)
- 1921 Establecimiento de Baños, terreno incorporado al parque del (ZJE.: 369, abe. 21)
- 1922 Balneario de Zaldivar (ZSAE.: BAT7/8)
- 1923 Antigüo Balneario de Zaldibar, agua mineral del (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ira. 2, C-018)
- 1981 Baños de Zaldibar en Zaldia (KAL.: 7. zk., 15. or.)
- 1990 Casa establecimiento de baños sulfurosos (ZJE.: 2123, uzt. 18)
- 2000 Zaldibarko Baiñuetxea (HKK.: ZB, 8. or.)
- 2002 Baiñuetxe barria (HKK.: HES, 25. or.)

Kartografikoa:

- 1880 Zaldia, Balneario de (BFA.: ADM, HLG, ADV-DC-231)
- 1903 Baños de Zaldivar (BFA.: G/433)
- 1912 Zaldibar, Balneario de (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2707/1)
- 1912 Parque del Balneario (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2707/1)

BEKOETXEA, -a (*etxea*)

Kokapena: Euskal Herria, 10.

OHARRAK: Ik. *Miren Maortua kalea*. XVII.ean ostatu izandako eraikina ez ezik, izen bereko bidea, iturria⁷⁸ eta *San Martin ermitara* joateko zubia ere aipatzen dira. 1704ko Fogerazioan ostatu honen alboko *Marigabon* deitu etxea eraitsita zegoela adierazten da. Beste alde batetik, 1833an eraberritu egin zen erabat, antza, eta 40. hamarkadatik gaur egungo itxurara hurbiltzen hasi zitzaizun⁷⁹. Bertan Agustín Maortuak ile-apaintzaile lanean ibili zen, asteburuetan Eduardo ziolarik⁸⁰. Eraikinaren beheko solairuan, *Aldatsa kale* aldera, *Bekoetxe taberna* dago. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + etxe (a) (izen arrunta).

Ahozkoa: [bekéʧe]

- 001, 075 “Bekétxe, Bekoétxe”
- 013, 019, 027, 036, 043, 055, 067, 069 “Bekétxe”
- 025, 077 “Bek(o)étxe”
- 039, 076 “Bekó(e)txe”

Idatzizkoa:

- 1623 Beecohechea, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., aza. 19)
- 1626 Beecochea, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., mai. 1)
- 1630 Beecohechea, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., mar. 3)

78. 1972an sekulako tirabira gertatu zen udala eta Felisa Berasaluzeren artean *Bekoetxe* aurreko iturriagatik, lehenengoak Teresa Murgak eraikitzeko ahozko baimena eman ziela esaten zuelako eta bigarrenak berea zen eremutik kendu behar zela. Hona hemen udalaren aldeko abokatuaren argudioa: “En un inventario de Bienes, uno con el núm. 17, en que se dice así ‘Fuente pública Situada C/ Avenida 18 de Julio y cruce de Olaza, patrocinada por la Exma. Diputación Provincial en el año de 1957. Mide aproximadamente el solar donde está enclavada, cuatrocientos metros cuadrados, sin que conste título de propiedad. Linda al Norte la vía pública, c/ Olaza y al Oeste Sr. Murga, con un valor aproximado de diez mil pesetas” (BFA.: ADM, LIM, AR-4522/03).

79. 1956/1/12: “Solicitud de Agustín Maortua para reformar y ampliar el piso 1º de la casa sita en *Elizondo* nº 1” (ZUA.: LNE, 0967/008) - “cubrición del patio trasero de *Bekoetxe*” (ZUA.: LNE, 0967/027).

80. Ik. B. Lasuen (HKK.: AO, 13. or.).



Bekoetxea (2002) (AE)

- 1632 Becoechea, eldia que se hizieron las escrituras en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1637 Beecohechea, en la casa de (BAHP.: NOT, JBG, 82. p. s., mar. 9)
- 1649 Becoechea, en... dela anteyglesia de caldua (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/63)
- 1650 Beecoecgea, estaban en la casa de (BFA.: ADM, JUD, JCR-4054/009)
- 1653 Becohechea, en la cassa de (BFA, ZUA, Men. Kon, 6/90)
- 1658 Vecoechea, enla cassa de (BAHP.: NOT, PRG, 139. p. s., mar. 6)
- 1660 Becoechea, en... de la anteyglesia de caldua (BAHP.: NOT, PRG, 140. p. s., ots. 7)
- 1661 Benta de Becoechea, en la (BAHP.: NOT, PRG, 140. p. s., ots. 23)
- 1680 Becoechea, en la cassa y Venta de (BAHP.: NOT, DL, 157. p. s., abu. 22)
- 1687 Venta de Becoechea, los caminos de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1704 Becoechea, Ventra llamada de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 234. or.)
- 1725 Beecochea, el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1742 Becoechea, composizion del puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, C-037)
- 1746 Vecoechea, caminos reales desde (BFA., : ZUA, Kon. Lib., urt. 15, C-037)
- 1751 Becoechea, en la casa de... dela anteygla de caldua (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1757 Vecoechea, componer desde el puente de la cassa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., C-037)
- 1760 Biazcoechea, camino que media desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1774 Vecoechea, composicion del Puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)
- 1789 Becoechea, junto a la taberna de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/2)
- 1796 Becoechea, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)
- 1798 Becoechea, La Venta llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 431. or.)

- 1799 Becoechea, desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 2, 41/2)⁸¹
- 1806 Becoechea (EHAE.: PKA, ZAL, 139. libk./2957. er.)
- 1811 Becoechea, reposicion del puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 3, C-039)
- 1813 Becoechea, A. Elorriaga Ynqno en la casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1831 Becoechea, reposicion del camino junto a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1833 Becoechea, costrusion dela Casa nueva de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1862 Becoechea, desde (BFA.: ZUA, H.Pap., abe. 26, C-084)⁸² ?? Ud.Lan
- 1864 Becoechea, heredades de (ZJE.: 30, urr. 13)
- 1866 Becoechea, montes de la casería de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1875 Becoechea (BEHA.: H.Pap., VC, Kof.)
- 1879 Becoechea tiene la pieza de Urquizaburu... (EHAE.: PKA, MU, 037. libk./0667. er.)
- 1891 Beascoechea, piedra para el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 1, C-043)
- 1892 Becoechea, casería de (ZSAE.: HIL4/12)
- 1894 Becoechea, casería de (ZSAE.: HIL4/3)
- 1895 Becoechea, porción de terreno del caserío (ZJE.: 270, uzt. 17)
- 1899 Becoechea, entrada a la cuadra de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-044)
- 1905 Becoechea, la carretera que desde (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka. 5, C-016)⁸³
- 1906 Becoechea, la casa de (BFA.: ZUA, Ur., api. 19, C-085)
- 1910 Becoeche(a), del punto de... a Curutze-Zar (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 10, C-016)⁸⁴
- 1911 Becoechea, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1915 Becoechea, luces publicas [...] otra en (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 2, C-017)
- 1916 Becoechea, casería de (ZSAE.: BAT7/14)
- 1921 Zaldubecua, casa de (ZSAE.: BAT7/21)
- 1922 Becoechea, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁸⁵
- 1923 Becoechea, heredades de (ZJE.: 378, ots. 2)
- 1924 Becoeche, casería de (ZSAE.: HIL4/8)
- 1925 Becoechea, heredad perteneciente a la casa de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 18, C-018)
- 1929 Becoeche(a), pertenecidos de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 2. mug., C-094)
- 1930 Becoeche (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1931 Becoeche, arreglo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 30, C-053)
- 1934 Becoeche, arreglo del camino vecinal de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 1, C-020)

81. "camino nuevo que se executo desde *Becoechea* hasta la Parroquia de esta Anteyglesia".

82. "reconocimiento de los caminos desde el portico parroquial hasta el término de *Goicoechea* y desde *Becoechea* hasta la campa de San Martin y el pontón de *Urechí*".

83. "la carretera que desde *Becoechea* se dirige a la taberna de Padura está en un estado malísimo [...] en la parte del Parque del Balneario se ha caído una parte de pared".

84. "rectificación de ensanche y compra de terreno del camino vecinal partiendo del punto de *Becoeche(a)* a *Curutze-Zar* llegue al punto del calvario [...] en las heredades de P. Lasuen y Fco Arroitaonandia [...] hay que derribar toda la pared para dejar un camino regular".

85. Datu berberak: 1926 (AH-31).

- 1935 Becoeche, una lampara en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 26, C-055)
- 1936 Becoechea, casa denominada (ZJE.: 466, mai. 30)
- 1939 Becoechea, Cº (BFA.: ZUA, Ban, 67/125)
- 1942 Becoeche, casería de (ZSAE.: BAT8/5)
- 1943 Becoeche, casería de (ZSAE.: HIL4/5)
- 1944 Becoeche, casería de (ZSAE.: BAT8/9)
- 1945 Becoeche (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1946 Bekeche, casería de (ZSAE.: BAT8/30)
- 1948 Bekeche (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1949 Becoeche, arreglo de camino de alrededor de (ZUA.: Ak. Lib., urr. 31, 0432. er.)
- 1950 Becoeche, camino que de... se dirige a Artia (ZUA.: Ak. Lib., ira. 6, 0432. er.)
- 1952 Beketxe, casa (ZSAE.: HIL5/13)
- 1954 Becoeche, casa de (ZSAE.: BAT9/5)
- 1955 Bekoetxe, camino de... a Solozabal (ZUA.: LNE, 1042/002)
- 1956 Bekoetxie, casa de (ZSAE.: BAT9/8)
- 1960 Becoeche, casa de (ZSAE.: BAT9/15)
- 1962 Bekoetxe, casa de 12 viviendas en el barrio de (ZUA.: LNE, 0969/023)
- 1968 Becoeche, Calle "J" de... al Matadero (ZUA.: Ak. Lib., ots. 3, 0433. er.)
- 1974 Bekoetxe, bache en el cruce de (COR.: I. libk., eka. 6)
- 1984 Bekoetxe, a la altura de (COR.: I. libk., urt. 27)
- 1991 Bekoetxe, Fondas: (AZ.: 59. or.)
- 2000 Estaziño, Bekoetxe eta Iñurrieta ostatuak (HKK.: ZB, 21. or.)
- 2002 Bekoetxea (HKK.: HES, 6/23. or.)
- 2003 Antzinako Bekoetxea (HKK.: AA, 8. zk., 8. or.)

BEKO ITURRI (*iturburua*)

Kokapena: Berrizko Aranguren baserrietarako bidean, mugan bertan, eskumako aska gainean.



Beko Iturriko aska (2003) (AE)

OHARRAK: Iturburu zertxobait goratxoago dago. Dokumentuetan, leku-izenaren aurretik *Aranguren* jartzearena oso izen orokorretan edo askotan errepika daitekeenetan gehiago zehazteko egiten den gehigarria dugu. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + iturri (izen arrunta).

Ahozkoa: [bekoiturri]

- 012, 021, 024, 049 “Bekoiturri”
- 063 “Bekoiturri, Aspikoiturri”

Idatzizkoa:

- 1906 Arangurenbecoiturri, la llamada (BFA.: ZUA, Ur., mar. 12, C-085)
- 1906 Aranguren becoiturri, fuente llamada (BFA.: ZUA, Ur., api. 3, C-085)

BEKO ORTUA, -a (*desagertuta*)

Kokapena: Sanjuangoa eta Elexondo kale artean egon zen.

OHARRAK: *Elexondo kaletik* plazara dauden eskaileretan, *Katikeneko* lursaila jotzen. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + ortu(a) (izen arrunta).

Ahozkoa: [ástárloan ortúe]

- 080 “Astárloan ortúe”

Idatzizkoa:

- 1898 Becoortua, huerta titulada (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1952 Beco-ortua (ZUA.: 1408. er., 55. or.)
- 1985 Beco-ortua, huerta denominada (ZJE.: 2049, urt. 30)

BIDEARTE (*txaleta*)⁸⁶

Kokapena: Zalduegi baserri eta Ermurako errepidearen arteko lursailean.

OHARRAK: Ik. *Ariondoburu*. Anitua jabearen deitura da. Gramatikaren aldetik toponimoa ez da oso egokia, *Bideraino* bailitzateke jarri beharrekoa.

Ahozkoa: [anítwan čaléta]

- 002 “Anítuan txaléta, bidárte”
- 012, 013 “Anítuan txaléta”

Idatzizkoa:

- 1968 Bide-arte, casa... en el término de Arrondoburu (ZJE.: 807, mai. 10)
- 1970 Chalet (Anitua) (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1996 Bº Aranguren - Bide-Arte (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 2004 BIDE ARTE (sarbide bietan idatzita)

86. 1964/02/27: “Solicitud de Fernando Anitua y Trinidad Marqués para la construcción de un chalet en *Larrazabaleta*” (ZUA.: LNE, 0973/009). *Larrazabaleta* idatzi arren, aipamena ez da oso zehatza, gero-txoago ikusiko dugun legez.



Bidearte txaleta, Ariondoburu aldean (1974) (ZU)

BIDEAZPIA, -a (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Autonomia kalearen amaieran egon zen, eskola eta trenbidearen artean.

OHARRAK: 1985ean udalak erosi zuen. Osagaiak: Bide (izen arrunta) + azpi(a) (Ik. *Agirrebeitiazpi*).

Idatzizkoa:

- 1864 Videazpia, heredad llamada (ZJE.: 16, uzt. 26)
- 1952 Bideazpi (ZUA.: 1408. er., 103. or.)
- 1972 Bide azpia, fueron de la casa Ynecena o Yturbe-Zaldúa (ZJE.: 1296, aza. 13)
- 1985 Bideazpia, heredad (ZJE.: 2052, mai. 13)

BIDEBURUA, -a (*baratzea*)

Kokapena: Zearrasolo eta Kamiño-ondo arteko lurrak, trenbideak banatzen dituen.

OHARRAK: Eskrituren grafemak argi ez badaude ere (bigarren osagaia *-burua* ala *-goena* izan daiteke), aldameneko *Zearraetxetxorenak* ere izen bera duelako aukeratu dut normatibizaturikoa. Hortaz, izen bakarreko lursail bi ditugu trenbidearen alde bietan, azpiko *Solotxikiak* uztartzen dituela. Beste aldetik, toponimoa *Zearra* aldetik hirigunera luzatzen zen bidezidorrarengatik sortu zitzaigun, hots, bide + buru(a) (gaineneko aldean baitaude lekututa).

Ahozkoa: [ařxéliapiè]

- 078 “Arjéliapiè, Bideburúa”

Idatzizkoa:

- 1864 Videbuena?, heredad llamada (ZJE.: 16, uzt. 26)
- 1864 Bideburua, heredad en dos partes llamadas Solochiquia y... (ZJE.: 17, uzt. 26)
- 1952 Bideburua (ZUA.: 1408. er., 103. or.)
- 1952 Solochiquia y bideburua (ZUA.: 1408. er., 144. or.)
- 1972 Bideburua, fueron de la casa Ynecena o Yturbe-Zaldúa (ZJE.: 1296, aza. 13)

EGUZKIALDE (*etxea*)

Kokapena: Zalduetxebarri baserri eta trenbidearen arteko etxea.

OHARRAK: *Zalduetxebarriko* lurretan altxatu zuten eraikina. Osagaiak: Eguzki (izen arrunta) + alde (Ik. *Agirrebeitialdea*).

Ahozkoa: [egúskja|dè]

- 013 “Eguskialde”
- 075 “Eguskialdè”

Idatzizkoa:

- 1963 Eguzki-Begi, casa (ZSAE.: BAT9/51)
- 1964 Eguskialde, grupo de casas nuevas levantados en (ZUA.: Ak. Lib., abu. 8, 0433. er.)
- 1966 Eguzkialde, casa (ZSAE.: BAT9/33)
- 1967 Eguzki-alde, casa (ZSAE.: BAT9/6)
- 1969 Eguzki-Alde, casa (ZSAE.: BAT10/19)
- 1969 Eguzki-Alde / Eguzkialde (ZUA.: LNE, 0981/016)
- 1975 Eguzkialde, 3 (ZSAE.: BAT10/20)
- 1983 Eguzki-Alde, comenzamos a subir a (KAL.: 14. zk., 11. or.)
- 1996 Av Bilbao - Eguzki-Alde, Casa (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 2001 Av Bilbao - Eguzki-Alde, Casa (ZU.: BUE)
- 2004 EGUZKI-ALDE (fatxadan idatzia)

Kartografikoa:

- 1993 Eguzki-Alde (ZG.: 14. or.)
- 1996 Eguzki-Alde (ZG.: 12. or.)
- 2001 Eguzki-Alde (ZG.: 16. or.)



Eguzkialde etxea (2002) (AE)

ELEXAZPI (*aurkintza*)

Kokapena: Elizatik Sta. Isabel kalerainoko aldea.

OHARRAK: Leku-izen orokorra da eta *Elexondo* eta *Santa Isabel kaleen* arteko aldea izendatzen du. *Sanjuangoa baserriko* lursail honetan hainbat eraikin egin ziren: *Orrez-pengo etxea*⁸⁷, pabiloiak (tailerra, aroztegia), zerra, oiltokiak⁸⁸, *Santa Isabel* etxeak⁸⁹, e.a. Ahoz erabiltzen den “Elíxpiè, Elíspiè” elizako frontoi eta ateen aldeko teilapeari esaten diote. Hitz elkartu honen bigarren osagaiaren amaierako bokala *-e* izatea, azpi eta pe izenen nahasketatik etor lekiguke. Sabaiurreko igurzkaria [š] belaunaldi gazteenetan gal-duta egon arren, oraindik batzuek ahoskatzen dutela-eta berreskuratu egin dut.

Ahozkoa: [elíšáspi]

- 010 “Elíxaspi”
- 074 “Elíxaspidxè”
- 080 “Eléxaspi, Eleixaspi”

Idatzizkoa:

- 1878 Elesaspi, heredad llamada (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1898 Elesaspe, heredad nombrada (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1901 Eleisazpia, arreglo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 6, C-045)
- 1922 Elesaspe, heredad titulada (ZJE.: 370, abu. 19)
- 1923 Eleizazpia, la zona urbana de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 8, C-018)⁹⁰
- 1929 Eleixazpi, la cuesta de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 24, C-018)⁹¹
- 1930 Eleixaspi / Elisazpi, arreglo de cunetas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-052)
- 1941 Elesaspe, trozo de la heredad titulada (ZJE.: 483, eka. 18)
- 1946 Elesaspe, pabellón de una planta en la parte sur de la heredad (ZJE.: 518, aza. 22)
- 1952 Elesaspe (ZUA.: 1408. er., 16. or.)
- 1953 Elexaspe, en la finca... del caserío Sanjuangoikoa (ZUA.: LNE, 0966/039)⁹²
- 1959 Eleix-aspi, pabellón para serrería mecánica en (ZJE.: 553, urr. 12)
- 1966 Elex Azpe, calle nueva (ZJE.: 850, eka. 16)
- 1970 Elesaspi, heredad... y nueva calle Elexaspe (ZJE.: 1105, abe. 4)
- 1988 Eleisaspe, pertenecidos del caserío (ZJE.: 2102, uzt. 26)

87. 1951/03/08: “Solicitud de Pedro Aldalur para la elevación de un piso en la vivienda sita en el barrio *Elizondo* 10, según proyecto del arquitecto Diego Basterra” (ZUA.: LNE, 0966/025).

88. 1962/1/16an Julian Mendilibarrek eskatuta (ZUA.: LNE, 0969/024) - 1962/7/12an Bernardo Alegriak (ZUA.: LNE, 0970/002) - 1963/1/15ean Julian Iraetak (ZUA.: LNE, 0971/004) - 1963/1/15ean Matias Elexpek (ZUA.: LNE, 0971/005) - 1964/4/29an Jose Isazelaiak (ZUA.: LNE, 0972/008).

89. 1953/12/15: “Solicitud de Marcelo Garitaonandia, Felipe Gangutia y Claudio Lasuen, comisionados de 20 beneficiarios de viviendas protegidas, a cargo de Viviendas de Vizcaya para construir en la finca *Elexaspe* del caserío *Sanjuangoikoa*, un grupo de 20 viviendas, según el proyecto redactado por los arquitectos Luis Pueyo y Pascual Perea” (ZUA.: LNE, 0966/039).

90. “Tiburcia Garitaonandia [...] había presentado el Ayto una instancia solicitando del mismo una rectificación de la contribución que vienen satisfaciendo por la zona urbana de *Eleizazpia*”.

91. “acordar arreglar el camino de *Curutzazar* y la cuesta de *Eleixazpi* hasta el alto de la *Casa Chopena* con piedra de Ymindí”.

92. Babes ofizialeko 20 etxebizitza hauek honela banatzen ziren: 2 *Aldatsa* baserriaren *Etxeondoko* landan eta 18 *Elexazpi* lursailaren hegoaldean.

ELEXAZPI (Orrezpengo) (etxea)

Kokapena: Elexazpi finkan altxatu zen lehenengo etxea. Elizondo, 7.

OHARRAK: Ik. *Elexazpi (aurkintza)*. 1925ean eraiki eta 1951ean solairu batez luzatu zuten etxe honen gaitzizena perpaus batetik sorturiko toponimoa da (hor + ez + baengo > Orrezpengo) eta dokumentatuetan nahiz ahorik aho ere urteetan erabili bada ere, bertakoen azalpenak aintzat hartuta, egokiago deritzot soloaren izena berreskuratzea, zeren hasiera batean “Orróspengo” etxea baino izendatu ez arren, azkenean *Elexazpi* leku-izen zaharrena ordezkatzan hasi zen, orubeari berari zein kale bati ere jarri baitzitzaion. Beste alde batetik, 1933ko datuek berretsi egiten dituzte ahoz jasotakoak⁹³, hots, etxe azpian tailerra egon zela eta bertako P. Aldalur perratzailea izan zela⁹⁴.

“Eleixáspi ortu au san, Astarloana, Elexáspi, da amengo aitte sanak, nere aittagiñarrebak esate eban, tabérnie ipiñi ebanien, hasarre ixeten san, da Orrospengo gero jarri ei san, bañe Orróspengo jarri otzan, ba, are pe tabérnie ipiñi eban, bañe aurretik euken tabernie Gregorian amak eta aittek eta au etxiau in sanien da tabernie ipiñi euen, ba, Goiketxeko frailien aitte, Otxoa esate otzen ari, da arek esan: - Elesaspi estok ori, Orrospengo dok, se traba itte otxak ari-tte, or es paengo. Árek ipiñi otzan isena, gatxisena, mótie. Da gero geatu san Orrospengoas, da aitteri esate otzen: - Seaittik es otzen ipiñi isena ateburuen? - Bai, árek ipiñi otzan ixena ni paiño lenau. Au Elixaspi da.” (M. Aranzibia).

Ahozkoa: [ořóspengò]

- 001 “Orróspengò, Orróspengò, Eléxaspi”
- 010, 013, 049, 075 “Orróspengò”
- 074 “Orróspengò, Aldálurren etxié”
- 080 “Elexáspi, Eleixáspi”



Elexazpi izeneko orubea eta etxerik garaiena (1961) (ZU)

93. “Un taller de herreria, trabajando un oficial, compuesto de la siguiente maquinaria movida a mano: un taladro, una fragua y un torno. En el mismo existe una herradora de ganado vacuno, en la que hierran unos dos o tres a la semana” (BFA.: ZUA, Ban., abu. 19, C-066).

94. B. Lasuenek berak dakarkigu informazio hau bere lanean (HKK.: HES, 19. or.).

Idatzizkoa:

- 1922 Elesaspe, heredad titulada (ZJE.: 370, abu. 19) ("casa nueva" - 1925/5/29)
- 1930 Orrospengo (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1932 Orrospengo o Aldalur, casería de (ZSAE.: BAT8/14)
- 1935 Orrospengo, lámpara en la esquina de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 26, C-055)
- 1937 Orrospengo, casa (ZSAE.: BAT8/7)⁹⁵
- 1942 Orozpeno, en la casa de (ZEZ.: JA10/251)
- 1945 Orrospengo (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1948 Orrospengo (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1949 Orrospengo, casa (ZSAE.: HIL5/8)
- 1951 Orrospengo, en su casa de (ZUA.: Ak. Lib., aza. 24, 0432. er.)⁹⁶
- 1955 Orrospengo, casa de (ZSAE.: BAT9/12)⁹⁷
- 1963 Orrospengo, en el punto denominado (ZUA.: LNE, 0971/021)⁹⁸
- 1967 Orrospengo, en (ZUA.: LNE, 0977/006)⁹⁹
- 1968 Orrospengo, casa de (ZSAE.: BAT9/7)
- 1969 Orrospengo, rectificación de tejado para formar un jardín (ZUA.: LNE, 0981/004)
- 1974 Orrospengo, la cuesta de (COR.: II. libk., abu. 1)
- 1977 Orrospengo, dirección prohibida en (COR.: II. libk., urr. 15)
- 1978 Orrospengo, cuneta de (COR.: II. libk., mai. 21)
- 2002 Elizazpia etxea (HKK.: HES, 15. or.)

ELEXONDO (*Torretxu*) (*dorretxea*)

Kokapena: Katikena etxearekin bat egiten du. Katikena zeharkalea, 2.

OHARRAK: Ik. *Katikena*. Eraikin bikoitza da, hau XIX. mendean altxaturikoa eta bestea dorretxea izango zen B. Lasuenen deskripzioaren arabera¹⁰⁰. Osagaiak: Eleiz (izen arrunta) + ondo (izena).

Idatzizkoa:

- 1704 Torrecilla (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)¹⁰¹
- 1864 Elizaondo, casa casería numero trece en el término de (ZJE.: 32, urr. 13)
- 1873 Eleishondo (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Eleisondo (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1879 Elexondo, tiene en montes... (EHAE.: PKA, MU, 037. libk./0667. er.)
- 1896 Eleixondo, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/59)

95. Datu berberak: 1940, 1944, 1946, 1950, 1952.

96. "Pedro Aldalur proyecto de elevación para la construcción de viviendas en su casa de *Orrospengo*".

97. Datu berberak: 1956, 1957, 1958, 1959, 1962.

98. "Solicitud de Pedro Aldalur de licencia para la construcción de viviendas en el punto denominado *Orrospengo*".

99. "Solicitud de Pedro Aldalur de licencia para la construcción de pabellón industrial detrás de su casa en *Orrospengo*".

100. "*Gatikena* izenagaz gehiago ezagutua. Eraikuntza honek baditu jauntxoan etxe tankerak. Puntu erdiko arkudun atea, harlandu ederreko dobela haundiekaz, giltzan, landu bako armarría, horma zabalak leiho-saiera eta landutako leihatila polit bategaz. Peñafloredako Kondearena izana" (HKK.: HES, 7. or.).

101. "La Torrecilla de junto a la yglesia de *Ysauela de Arauio*".



Elexondo dorretxea (2003) (AE)

- 1922 Elizaondo, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁰²
- 1929 Torrecilla de Elizondo (ZSAE.: BAT8/17)
- 1930 Torrecilla (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1932 Torrechú, en (ZSAE.: BAT8/23)
- 1939 Elexondo, C° (BFA.: ZUA, Ban, 67/124)
- 1952 Elizaondo (Catiqena) (ZUA.: 1408. or., 154. or.)
- 1988 Elizaondo, pertencidos del caserío (ZJE.: 2100, uzt. 26)
- 2002 Elizondo Dorretxua (HKK.: HES, 7. or.)
- 2003 Zaldibarko Elizondoa dorretxuan (HKK.: AA, 8. zk., 4. or.)

ELEXOSTE (*etxea*)

Kokapena: Sanjuangoa eta Elizondo kalearen arteko eraikina.

OHARRAK: Ik. *Elexazpi* (*aurkintza*). Kokapenari begira, toki-izenik zehatzena *Elexoste* da eta ahozko zein dokumentuei begira aniztasuna nagusi izateagatik aukeratu dut forma hau. Kultura Etxearen gorabeherengatik azken urteotan ezaguna bilakatu, baina sustrairik gabeko *Elexpe* baztertu egingo nuke. Osagaiak: Eleiz (izen arrunta) + oste (izena)¹⁰³.

102. Datu berberak: 1926 (AH-31).

103. Mitxelena, K.: "En el sentido de 'parte posterior, *gibel* es claramente anterior a atze y al occ. Oste [...] desde luego, *oste*, es frecuente en toponimia menor, por lo menos en la alavesa, cosa nada estraña dada su vitalidad moderna en la lengua. Pero falta en la mayor y no conozco testimonio alguno que nos lleve de la Edad Media. En toponimia, atze es aún menos usual que oste" (*Palabras...*, 148. or.). Datu gehiagorako: Irigoien, A.: "Sobre el origen de las palabras vascas alde, oste, garai y usa" (*De re...*, II-155-166. orr.) - Mixelena, K.: *AV*, 143. or.



Elexoste, parrokiako kanpandorrepean (1978) (ZU)

“Eléspe etxíe, a gurie san. Guk urten genduenien eskerresie jun san ara, eskerra esate otzen gisonai, ba, eskérresie andriai. Neguen balnearidxuen egote giñien da gero urán eote giñien an, Eléspen, se nire aitte Eléspekue san, Eléspen jaidxokue, nire aitte esan baserrikue. Ama il dxakon gasteik, da aitteas gero, amama bisi san an, amen partetik san Elespe, da amamas bisi san” (J. Garitaonandia).

Abozkoa: [eškéřesienà]

- 001 “Elexáspi, Eléiaspi”
- 049, 075 “Eskérresienà, Eléspe”
- 074 “Eskérresieneko etxíe”
- 013, 027, 030, 067, 080 “Eskérresienà”

Idatzizkoa:

- 1866 Eleishoste Acharte (BFA.: ZUA, Ban., C-066)
- 1875 Eleisoste (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1878 Elesaspi, pertenece a la caseria de (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1887 Elexoste, casa de (ZSAE.: HIL4/14)
- 1888 Eleiaspía, en la casa llamada (ZEZ.: JA1/77)
- 1890 Elexoste, casa de (ZSAE.: HIL4/15)
- 1893 Eleiaspía, casa llamada (ZEZ.: JA1/180)
- 1897 Eleis-aspía, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/66)
- 1898 Elesaspe, casa nombrada (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1901 Elexaspe, en la casa (ZEZ.: JA3/68)
- 1904 Elexaspe, en la casa de (BEHA.: BAT, urr. 4)
- 1912 Elexoste, en la casa (ZEZ.: JA5/93)
- 1913 Elexoste, casa de (ZSAE.: BAT7/11)¹⁰⁴

104. Datu berberak: 1914, 1915, 1918.

- 1914 Elexaspia, en la casa (ZEZ.: JA6/84)
- 1915 Eleix-azpia, en la casa (ZEZ.: HE6/7)
- 1917 Elexaspe, casa de (ZSAE.: BAT7/32)
- 1917 Elexoste, casa de (ZSAE.: HIL4/10)
- 1918 Elexaspe, casa de (ZSAE.: HIL4/1)
- 1914 Elexoste, en la casa (ZEZ.: JA6/72)
- 1919 Elexaspe, casa de (ZSAE.: BAT7/10)
- 1922 Elisaspia, caserío (BFA.: OGE, AH-07)
- 1923 Elejaazpia, casa denominada (ZJE.: 392, ira. 15)
- 1933 Elisaspia, en la casa de (ZEZ.: JA10/36)
- 1926 Elejape, casa de (ZSAE.: BAT8/6)
- 1936 Elis-aspe, en la casa de (ZEZ.: JA10/12)
- 1937 Eleizaxpe, casa de (ZSAE.: BAT8/13)
- 1945 Elizaspia (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1948 Elixaspe (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1950 Elizaspia, casa (ZSAE.: HIL5/12)
- 1991 Elexpe, obtenidos a través de otros documentos (AZ.: 26. or.)
- 2000 Elexpe, Casa Cultura (ZU.: OI, 1.1/25)
- 2001 Elexpe, patrimonio a proteger (ZAL.: 8. zk., 2. or.)
- 2002 Elexpe etxea (HKK.: HES, 15. or.)

ERROTALDE (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Ipintzatik erreka aldera zegoen. San Andres etorbidea, 12.

OHARRAK: Ik. *Ariondo*. Ahoz inork ez dit leku-izena berretsi. Elgetatik etorri eta armagintzan aritu ondoren, Asensio Zabalaren deitura hartu zen pabiloia izendatzeko¹⁰⁵.

Idatzizkoa:

- 1864 Errotalde, heredad en el término de (ZJE.: 18, uzt. 26)
- 1952 Errotaldia (ZUA.: 1408. er., 142. or.)
- 1968 Errotalde, parcela que proviene del pertenecido (ZJE.: 974, ots. 7)

ESPARRUTXIKIA, -a (*basoa*)

Kokapena: Ermurako errepidean Agirresakoneko eta Lixardiko buelten arteko azpiko basoa.

OHARRAK: *Areitio* gaineko hirugarren bidea egiteko desjabeturiko lurra. Osagaiak: Esparru (izen arrunta) + txiki(a) (izenondoa).

Ahozkoa: [ešpáru čikiže]

- 002 “Espáru txikídxé”

Idatzizkoa:

- 1890 Esparruchiquia, monte contigüo a Otabarria (ZJE.: 244, mai. 8)
- 1938 Esparruchiquia (BFA.: ZUA, Zin.Ait, abe. 7, C-093)
- 1952 Esparruchiquia (ZUA.: 1408. er., 205. or.)

105. 1969/09/12: “Solicitud de Asensio Zabala de licencia para la construcción de un pabellón industrial en *Cearra*, según proyecto redactado por el arquitecto Faustino Basterra” (ZUA.: LNE, 0981/026).

ETXEAZPIKOA, -a (*etxea*)

Etxeazpikoa, Abigoxo eta Gu Biona txaleten azpian (1961) (ZU)

Kokapena: Lejarreta etxearen osteko aldea.

OHARRAK: *Sagarminaga baserriko Etxeazpia* izeneko soloak gaur eguneko *Arantzamendi* eta *Arangoiti* kaleen eta *Munibe zebarkalearen* arteko lurra hartzen zuen eta bertan altxaturiko lehen eraikina hauxe izan zen. Urte batzuetan posta zerbitzua bertatik antolatu zela-eta, “Kartéruen etxíe” ere deitu zitzaion. Osagaiak: Etxe (izen arrunta) + azpiko(a) (izenlaguna).

“Au etxiâu ei eban nere osaba batek. Bera kostrutorie san da epoka baten ei ban Galiziako, La Coruñaako portúe. Francisco Egia Bildosola san, da esate otzen Patxibaltz. Ori estakitt nundik datorren, bera aundixe san, moreno-moreno, estakit, iguel jittano típue eukalako? Onegatik esango tzen Patxibaltz? [...] Tiok esate ban: - Amen deket terreno ona neuk etxie egiteko. Da orduen itxi otzan or terrenue aittek eta ori ei ben. Praktikamente es montakargasik, es esebe barik, ei ben polea bat ipinitte. Ori etxioi in ye da makala, oso sensillu-sensillue da. Nire aitte be ibili san berekin. Or itte ben etxe gustien másie eta jaso, da baldakabaldaka, ipini polea bat eta olantxik jasota eta etxe txikia da, ladrilluekin-da, me-meie da. Orrek esteko es doble kamararik, es esebe. Tellatue be, da, ba, egurreskue. Ori inye gero, Saldiberren kartero egon sana amen bisi san, da ortxe etxien euken bere ofisiñie. Aspaldiko urtietan karteruen etxie esate akon” (J. I. Egia).

Ahozkoa: [pačibalcená]

- 030 “Patxibaltzenà”
- 058 “Etxáspikuè, Tiopátxin etxíe”

Idatzizkoa:

- 1955 Echeazpia, en la heredad denominada (ZUA.: LNE, 967/006)¹⁰⁶

106. 1955/09/29: “solicitud de Francisco Egia para la construcción de seis viviendas en la heredad denominada *Echeazpia* de su propiedad según el proyecto del arquitecto Antonio Etxeandia”.

- 1970 Echeaspia, casa denominada... sobre terreno del mismo nombre (ZJE.: 1097, aza. 20)
- 1976 Echeazpia, parte del edificio de la casa (ZJE.: 1651, abe. 29)
- 1977 Echeaspia, en terreno denominado (ZUA.: LNE, 997/005)¹⁰⁷
- 1983 Echeazpia, contigua a la Casa llamada (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 14, 0436. er.)

ETXEBARRIAZPIA, -a (desagertutako soroa)

Kokapena: geltoki berri azpiko aldean egon zen.

OHARRAK: Ik. *Kamiñobarrinagusia - Zalduetxebarria*. Osagaiak: Etxebarri(a) (izen nagusia) + azpi(a) (Ik. *Agirrebeitiazpi*).

Ahozkoa: [tʃembiráspi]

- 027 “Trenbiráspi”

Idatzizkoa:

- 1833 Echebarriazpia, heredad conocida con el nombre vulgar de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 836. zk., mar. 19)

ETXEONDOKO LANDA (desagertutako baratzea)

Kokapena: Aldatsa baserri aldamenean egon zen.

OHARRAK: Ik. *Aldatsa - Elexazpi*.

Idatzizkoa:

- 1879 Echeondocolanda, huerta llamada (ZJE.: 190, eka. 10)
- 1923 Echeondocolanda, huerta llamada (ZJE.: 377, ots. 21)
- 1950 Echeondocolanda, huerta denominada (ZJE.: 542, ots. 9)
- 1954 Echeondoco-landa, huerta accesoria llamada (ZJE.: 559, abu. 4)

ETXEONDOKO ORTUA, -a (belardia)

Kokapena: Urkitzazaldua azpiko lursaila da, horma batek mugatua.

OHARRAK: Ik. *Aldatsagana*.

Ahozkoa: [oʀtúe]

- 074 “Ortúe”

Idatzizkoa:

- 1865 Echeondoco hortua, heredad llamada (ZJE.: 48, ots. 22)
- 1868 Echeondocohortua, heredad destinada a huerta (ZJE.: 108, ira. 2)
- 1917 Echeondoco ortua, en la heredad (ZJE.: 344, eka. 6)
- 1926 Echeondoco ortua, huerta y choza (BFA.: OGE, AH-31)
- 1930 Echeondoco hortua, huerta y choza (BFA.: ZUA, OGE, AH-54)

107. Babesturiko lehen etxeak urtebete lehenago hasi ziren egiten: 1976/02/16: “solicitud de Lorenzo Zarate para la construcción de 24 viviendas de renta limitada en la calle de la Estación, según proyecto redactado por los arquitectos Alejandro Rodriguez y J. Antonio Renedo” 1977/07/15: “solicitud de Lorenzo Zarate de licencia para la construcción de un grupo de 36 viviendas sótanos y locales comerciales de renta limitada, Grupo 1 en terreno denominado *Echeaspia* en la calle *Aranzamendi*, según proyecto redactado por los arquitectos Alejandro Rodriguez y J. Antonio Renedo”.

- 1935 Echeondoco-ortua, huerta y choza (BFA.: ZUA, OGE, AH-86)
- 1952 Echeondocoortua (ZUA.: 1408. er., 123. or.)
- 1961 Echeondoco-ortua, trozo de huerta denominada (ZJE.: 711, urt. 5)
- 1971 Echeondoco-ortua, parcela denominada (ZJE.: 1155, uzt. 2)

FAUSTE (desagertutako ermita)

Kokapena: Mandapozueta eta bihurgunearen arteko ezkerreko landan zegoen.

OHARRAK: Metro gutxi batzuen aldeetatik *Berrizen* kokatu arren, elizaz *Zaldibarko San Andre*si zegokion. B. Lasuenen arabera, Calahorra eta La Calzadako gotzainak botatzeko eta ondasunak enkatean saltzeko agindua eman zuen 1793an. Santua *Ar-motxa baserriko* sabaitik *Okangoko San Migel* ermitara eraman zuten, zeinetatik 1963an San Migelen irudiarekin batera desagertu egin zen, lapurtuta-edo. Gertaera honetaz honako bertso hauek utzi zizkigun Ignazio Bastidak:

- | | |
|--|---|
| <ol style="list-style-type: none"> 1. San Migel egun maitagarria
ni doakizuet kantari
santu hori aritu delako
auzo hontako saildari
gure artian egin dezala
komeni hainbat mirari
urtian behin meza entzunaz
eskerrak emon berari. 2. Batu gara gaur jende ugari
San Migeleko ermita aldian
gure santu berriari
otoitz egiteko bidian
oso politak jarri dituzte
guri begira altarian
hortikan guri lagundutzeko
premiarik degunian. 3. Lehengo urte baten santurik gabe
hemen ginan danok larri
hurrengo urterako berriak
laister zituzten ekarri | <p>zeinek ordaindu izango zitun
nik ezin horri igarri
baina nire ustez linguak baino
dotoriago ziran jarri.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Aurreko urte batian hemen
lehen ere obran ginan asi
gogo gutxikin genbiltzan eta
ez gendun besterik merezi
hiru santuak alkar artuta
juan egin ziran ihesi
geroztik ere hur diradenentz
ez ditugu guk ikusi. 5. Teilatu zaharra ta itogin asko
kanpailekua okertuta
lehengo santuak alde egin zuten
hemengokoek bildurtuta
orain ikusiz dana dotore
kanpo eta barru apainduta
seguru asko alde eginak
badaudela damututa. |
|--|---|

“A santue neu na personas ikusitte Samigelen. Askenengo orduen a egon san ermittan. Santo txikitxo bat, bal-baltza, illúne, beltzá-eró, brontzeskoa, ba, illúndute, antxe egon san sulo baten” (F. Garitonandia).

Ahozkoa: [fáúšte]

- 012, 013, 024 “Fáuste, San Fáusto”
- 041, 042, 074 “Sánfaustè”
- 027 “Sanpóste”

Idatzizkoa:

- 1582 Sanct fauste (BEHA.: HIL1, api. 19)¹⁰⁸

108. “es las hermitas de *sanct mjn* y *sanct Lorente* y *sanctiago* y *sanct Cristobal* y *sanct fauste* sitas en la dicha anteyglesia”.

- 1583 Sanct fauste (BEHA.: HIL1, abe. 8)¹⁰⁹
- 1586 Sanct fauste (BEHA.: HIL1, uzt. 29)¹¹⁰
- 1689 San Fausto de Aranguren (BEHA.: ORD)¹¹¹
- 1948 San Fausto, situado en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAB, 4. mug. os., 2. or.)
- 1987 San Fausto de Aranguren (EB.: III. libk., 90. or.)
- 1991 San Fausto, en Aranguren (AZ.: 16. or.)
- 1993 Arangurenen, San Fausto (AZ.: 28. or.)
- 1996 Arangurenen, San Fausto (AZ.: 6. or.)
- 2001 San Faustokoa (HKK.: SAEB, 26. or.)

Kartografikoa:

- 1923 San Fausto (MTV)

FORJABARRI (*desagertutako etxea*)

Kokapena: Izen bereko lantegi ondoan zegoen. Bilbo etorbidea, 11.

OHARRAK: Lurreratu berri dituzten etxe eta lantegiek aldaketa ugari jasan dituzte *Al-datsa baserriko* soroetan altxatu zirenetik¹¹². Dokumentuetan *Forja* eta *Forjabarri* ize-



2004an botatako lantegiak eta etxea (1961) (ZU)

-
109. “a las hermitas de sanct miguel, sanct fauste, sanct mjn, sanct Llorente, sanctiago, Sancta marina, sanct xgbal sitas en dho pueblo”.
110. “a la hermita de s marina de Ganguren vn real y santigo de heycaga Vn real y sanct miguel y a Sanct fauste y a Sanct Martin y a sanct Llorente v y a santiago y a sanct cristobal”.
111. “se hazen las tres ledanias hordinarias de la Aszension, la primera a San Miguel de Ocango, con estacion en San Fausto de Aranguren, la segunda a San Lorenzo de Vrizar, con estacion en la hermita de San Martin, la tercera a San chistoual de Vlanzu, con estaciones en las hermitas de Santiago de Gazaga y Santa Marina de Ganguren”.
112. P. Azpitarteren esanetan, *Forja* izeneko lantegia 1908an eraiki zen, baina industria aitorpenetan 1918. urtea arte ez zaigu azaltzen.



Forjabarri (2002) (AE)

nekin nahasketak izan arren, lehenengo eraikina “Fórja etxíe” genuen, lantegi hutsa zena. Atzerago itsatsita etxebizitzak atera zituzten eta azpian Egurrolaren tailerra. Lantegiaren berritze lan garrantzitsuenak bi garaitan egin ziren: 1946-1948. urteen artean¹¹³ (erakin zaharreen) eta 1956an¹¹⁴ (*Bañerabariaren* ondokoan). *Kamiñobarri Arteagako* bidegurutzetik Ermurantz eginiko errepideari esaten zitzaion, beraz, orokorra da, ez etxe bati legokiokena. *Katuetxe, berriz*, Zaldibarko Gazte Taldekoek okupatu eta gaztetxe bihurtu ondorengo izena dugu¹¹⁵.

Ahozkoa: [fórxiè]

- 001 “Fórja etxíe”
- 027 “Fórjako etxíe”
- 013, 030, 036, 055, 069 “Fórjiè”

Idatzizkoa:

- 1928 Forja, casa... de esta feligresía (ZSAE.: BAT8/7)
- 1930 Forjabarri (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1932 Forjabarri, en la casa de (ZEZ.: JA10/23)

113. 1946/10/23: “Solicitud de licencia de obras de José Sampedro, en nombre y representación de Forjas de Zaldibar, S. A. para construcción de nuevo pabellón en la parte posterior de la fábrica” (ZUA.: LNE, 0966/009) - 1947/01/12: “Solicitud de Forjas de Zaldibar de Zaldibar, S. A. para ampliación de talleres” (ZUA.: LNE, 0966/010) - 1948/07/17: “Solicitud de Forjas Sampedro de Zaldibar (Forjas de Zaldibar, S. A.) para realizar movimientos de cubierta y renovación de fachada de pabellón, según proyecto del ingeniero industrial Felipe Anitua” (ZUA.: LNE, 0966/011).

114. 1956/07/05: “Expediente relativo a la solicitud de Forjas de Zaldibar, S. A. para la construcción de un pabellón industrial en los terrenos denominados *Telleria Arteaga*, según proyecto del ingeniero industrial Enrique Bustos” (ZUA.: LNE, 0966/011).

115. Gazteek eurek adierazi zitadten moduan, bertara sartu eta zikinkeria ugariren artean katu pila bat topatu zuten, bizirik zein hilda, eta lehen zirrara harengatik bururatu zitzaion izen hori jartzea.

- 1933 Forjabarri, casa de (ZSAE.: HIL4/22)
- 1938 Forjabarri, casa llamada (ZSAE.: BAT8/11)
- 1942 Forja, casa (ZSAE.: BAT8/15)
- 1943 Forja, casa (ZSAE.: BAT8/9)
- 1945 Forjabarri (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1946 Forjabarri, casa (ZSAE.: HIL5/9)
- 1948 Forjabarri (Matr. Lib.)
- 1948 Forja, casa (ZSAE.: BAT8/13)
- 1949 Forja, casa (ZSAE.: BAT8/4)
- 1951 Forjabarri, casa (ZSAE.: HIL5/18)
- 1952 Forjas, deslojo de la vivienda denominada de las (ZUA.: Ak. Lib., api. 5, 0432. er.)
- 1956 Forja, casa llamada (ZSAE.: BAT9/21)
- 1958 Forja, Casa (ZSAE.: HIL5/29)
- 1959 Forja, casa llamada (ZSAE.: BAT9/7)
- 1961 Forja, casa llamada (ZSAE.: BAT9/27)
- 1966 Forja, casa de la (ZSAE.: BAT9/32)
- 2002 Kamiñobarriko etxea (HKK.: HES, 32. or.)
- 2003 Katu-etxeren inguruko kontuak (ZAL.: 12. zk., 2. or.)

GELTOKIA, -a (*desagertuta*)

Kokapena: Sagarminga kale hasieran zegoen, Berrizko muga aldamenean.

OHARRAK: Ik. *Geltoki kalea*. 1887ko uztailean leian inauguratu zen eta aldaketarik handiena 1946an¹¹⁶ egin. *Urkitzako* garaiaren kasuan legez, onartezina da, nire ustez, denontzako ondarea diren eraikinok edozein aitzakiapean botatzea¹¹⁷, honi 1997ko uztailean 30ean gertatu zitzaion erara.

“Or suan gure jaidxotetxien atzian, ba, karretera générale esate akona, orduen suan andik atzetik, Estasiñora doiena, générale bai. Gure aittek-eta konteta yuen, ba, selan Eibarrera-ta ganauekiñ, irídxekiñ, selan erute ben materidxela obrarako da gure aittek, ba goixien lauretan-eró jaiki, da jute sala áurrien pareja batek altzetako pixu aundidxe erute ebela, da pareja bi ipintte otzesela Santámañera igoteko. Saldiberren erditik an Siertza-ta dauesenak, an subipetik pasau da an beti gora Santámañerá, générale iñ aurretik. Lupittetik be euan beste bat bañe Mañeriko kanterakuek ametik jute sittuan, se gure aittek aurrien iridxek selan egote sien beti, bentania selan jote otzen lo euen lekure jaiki goixien, ba, laurek inguru ixete sala ta buelta iñ ye atzera etxera” (E. Unzueta).

Abozkoa: [estásiñuè]

- 002, 012, 013, 024, 027, 030, 041, 042, 049, 058, 062, 069, 074, 075 “Estásiñuè”

116. “Expediente relativo a la solicitud de la Compañía de Ferrocarriles Vascongados para la ampliación del almacén y elevar un piso sobre el ala izquierda del edificio de la Estación de *Zaldibar*”.

117. “Orain dela urte bete, 1996ko irailaren 27an zehazki, Zaldibarko Gazte Taldeko partaideek tren geltoki zaharra okupatu zuten gaztetxe moduan erabiltzeko asmoz. Hamar hilabetetan zehar, gaztetxea hainbat gazte zaldibartarren topagune bilakatu zen, eta ahal izan zuten neurrian, gizarte indibidualista, sexista, kontsumista eta konformista honi alternatibak bilatzeari ekin zioten: itzaldiak, bideo emanaldiak eta abar antolatuz. Baina, berriz ere, sistema honek gazteriaren aurkako beste erasoaldi bat burutu zuen uztailean 30ean, goizeko 6etan eskabadora batek harri multzo bilakatu zuen gaztetxea EuskoTrenen aginduz” (ZAL.: 4. zk., 4. or.). Gazte Taldekoek eurek adierazi bezala, ekintza hau arbuizatzekeo trenbidea moztu zuten goizeko bederatzietan, eta ondorioa, bada, zenbait gaztek abenduaren 31n epailearen aurrean aurkeztu behar izan zutela. Hala ere, epaiketa ez zen egin, Eusko Trenekorik agertu ez izanagatik.



Gaztetxe izandako garaiko argazkia (1997) (ZU)

Idatzizkoa:

- 1896 Casa Estacion, en la (BEHA.: BAT, eka. 21)
- 1889 Estacion del Ferro Carril (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 53. mug., C-094)
- 1895 Estación, casa... del ferrocarril (ZSAE.: HIL4/9)¹¹⁸
- 1905 Estación, hasta la... del ferrocarril (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-045)
- 1906 Estación, carretera que de la (BFA.: ZUA, Ur., api. 3, C-085)
- 1912 Estación del ferrocarril en Sagarminaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1916 Estación, en la casa de la (ZSAE.: HIL4/6)
- 1929 Estación de ferrocarril (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 9. mug., C-094)
- 1930 Estación (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1937 Estación, casa de la (ZSAE.: BAT8/1)
- 1942 Estación de Zaldivar, edificio de la (ZUA.: LNE, 0996/006)
- 1943 Estación, casa de la (ZSAE.: BAT8/15)
- 1946 Estación, casa... del ferrocarril (ZSAE.: HIL4/2)
- 1956 Estación, casa llamada (ZSAE.: BAT9/1)
- 1961 Estación, casa llamada (ZSAE.: BAT9/26)
- 1963 Estación, casa llamada (ZSAE.: BAT9/2)
- 2002 Estaziñoko etxea (HKK.: HES, 30. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Estación de Zaldivar (MTV)
- 1925 Estacion, Cº de la... de Zaldúa (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1948 Estación de Zaldivar (IGC.: TL, ZAB, 3. or.)
- 1993 Tren geltokia / Estación (ZG.: 14. or.)

118. Datu berberak: 1902, 1927.

GU BIONA (*txaleta*)

Kokapena: Ate nagusitik sartuta, Sagarmingana kale azpiko txalet bien arteko bigarrena. *OHARRAK:* Ik. *Abigoxo*. Neotopónimo hau elkarturik idatziz gero nahasgarria izan liteke.

“Txaletak eitxe sien amen, ba, plántia beien da gero eskillarakiñ abitxasiñuek goixen está? Da Abigoxo in san planta erdi, da eskillaria olan, susen barik, ba, pixkat aldatzian, malla batzuk eta beste erdixa gañien, o sea, bata bestien gañien in barik. Rebistatik ikusitte ei eben olan. Gero ei eben anaiena, béstie, Gubióna, da Gubióna dau bata bestien gañien, améngo estíflora, estakisú?” (V. Urkidi).

Ahozkoa: [gubióna]

- 065, 066 “Gubióna”

Idatzizkoa:

- 1959 Vivienda unifamiliar (ZUA.: LNE, 0968/009)¹¹⁹
- 1963 Gu Biona, casa (ZSAE.: BAT9/24)
- 1964 Gu Biona, casa (ZSAE.: BAT9/20)
- 1966 Gu Biona, casa (ZSAE.: BAT9/1)
- 1996 Sagarmingana, Cl - Chalet Gu Biona (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 2003 GU BIONA (fatxadako idazkia)

INESENA, -a / ITURBEZALDUA, -a (*baserria*)

Kokapena: Bilbo-Donostia errepidearen aldamenean. Katikena, 3.

OHARRAK: Alde batean taberna zuen, “bodéga sárra” deitua. Etxe aurreko erropak garbitzeko harraska zenbait izenpean topa daiteke: *Inesekua*, *Katikena* eta *Zaldua*. Osagaiak: Iturbe (izen nagusia) + Zald(a) (izen nagusia).

Ahozkoa: [iñésená]

- 001, 013 “Ineséna”
- 010 “Inesensárra”
- 027, 074 “Iñésensárra”
- 053, 075 “Iñésená”

Idatzizkoa:

- 1665 Ynesena, en la sepultura de (BEHA.: ORD, mai. 2)
- 1690 Yturbe Zaldua, en la cassa llamada (BAHP.: NOT, JBA, 180. p. s., ots. 6)
- 17... Ynesena, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Ynesena, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233. or.)
- 1708 Zaldua Ynesena, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1743 Ynezena, a la Casa de Gazagaechua y... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 20, C-037)
- 1745 Ynezena, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1753 Ynezena, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 1)
- 1764 Ynesena, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 10)¹²⁰
- 1767 Yturbe Zaldua, Casas y Caserías de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 157. zk., mar. 21)

119. 1959/04/07an eginiko eskaeran ez da izenik agertzen: “Solicitud de Casilda Valmaña para la construcción de una vivienda unifamiliar próxima a la estación de F. F. según proyecto del arquitecto Esteban Julio Argarate Uria”.

120. Datu berberak: 1766, 1782.



Inesena / Iturbezaldia (2002) (AE)

- 1793 Yturbe Zaldua, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 9)
- 1778 Ynesena, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Yturbe Zaldua, las cassas y casserias de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 372. zk., uzt. 31)
- 1781 Ynesena, las casas y caserías de Zearra (BPAH.: HIP, 1090. mik., 20. zk., uzt. 23)
- 1785 Ynesena, casa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3 /4)
- 1796 Ynesena, Ytten la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1798 Ynesene, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 0430)
- 1808 Ynesena, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mar. 5)
- 1810 Ynasena (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Ynesena, Dmgo de Ormaechea Ynqno en la casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1845 Ynes, casa de (ESK.: 035)
- 1864 Ynecena, casería rustica titulada de (ZJE.: 16, uzt. 26)
- 1873 Ynecena (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Ynecena (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1891 Ynesena, casería (ZSAE.: HIL4/15)¹²¹
- 1905 Ynecena Menor, en la casa (ZEZ.: JA4/66)
- 1906 Ynesena, la casa de (ZSAE.: BAT7/8)¹²²
- 1911 Ynesena, desde el punto (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1917 Ynesena, casería (ZSAE.: HIL4/4)¹²³

121. Datu berberak: 1897, 1902.

122. Datu berberak: 1907, 1910, 1913, 1916.

123. Datu berberak: 1919, 1924, 1925, 1927, 1934.

- 1918 Ynesena, casa acc. de (ZSAE.: HIL4/19)
- 1923 Yñesecoa, nueva tubería desde (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 28, C-018)
- 1926 Yñesecua, pozo de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mar. 14, C-018)¹²⁴
- 1930 Ynesena (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1932 Yñesena / Yñesena chiqui, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)¹²⁵
- 1933 Yñesecua, para el servicio del caserío de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 22, C-020)
- 1939 Yñesenecua, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/78)
- 1948 Ynesena (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1949 Yñesena, casa (ZSAE.: BAT8/10)
- 1950 Ynesenecoa, la casa de (ZEZ.: JA11/93)
- 1952 Inesena, C° (ZUA.: 1408. er., 103. or.)
- 1953 Yñesena, casa (ZSAE.: BAT8/21)
- 1955 Yñesena, casa (ZSAE.: HIL5/14)
- 1958 Otzona, casa (ZSAE.: HIL5/8)
- 1972 Ynecena o Yturbe Zaldua, pertenecidos que fueron de la casa (ZJE.: 1296, aza. 13)
- 1980 Ynecena o Yturbe-Zaldua, edificio de la casería (ZJE.: 1985, mai. 14)
- 1981 Inesena, desplazamiento de la CN 634 frente a (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 3, 0435. er.)
- 1982 Inesena, el caserío (COR.: I. libk., urt. 21)
- 1983 Inesena, sobre el ferrocarril entre... y Salduetxebarri (COR.: III. libk., abe. 15)
- 1985 Inesena, algunos se han estrellado contra el caserío (COR.: III. libk., ira. 11)
- 1991 Zalduinesena (AZ.: 25. or.)
- 1999 Inecca o Yturbe, casería denominada (ZJE.: 2359, uzt. 8)
- 2001 Inesena o Iturbe Zaldua, huerta pequeña contigua a la casería (ZJE.: 2627, abe. 12)
- 2002 Inesena etxea (HKK.: HES, 4. or.)

INESENOSTE (desagertutako baratzea)

Kokapena: Iturbezaldua baserriaren atzean zegoen.

OHARRAK: 1906. urtean eginiko bide berriak ezerezean utzi zuen. Osagaiak: Inesen(a) (izen nagusia) + oste¹²⁶ (izena).

Abozkoa: [iñesenóste]

- 027 “Inesenóste”

Idatzizkoa:

- 1824 Ynesenoste, heredad en el termino (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 557. zk., eka. 14)
- 1831 Ynesenoste, terreno de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 357. zk., urt. 18)

124. “realización de un alberque en condiciones en el punto donde existe el anterior de *Yñesecua*” (ots. 7) - “la cuneta por donde pasa el agua de *Zaldigoiti* al pozo de *Yñesecua* donde queda acordado construir el lavadero” (mar. 14).

125. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1935 (AH-86).

126. Mitxelena, K.: “En toponimia *oste* es exclusivamente occidental y aun en esa zona da la impresión de ser introducción más tardía que el común *gibel*” (AV, 143. or.).

- 1832 Ynesenoste, huerta o sitio titulado (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 715. zk., ira. 26)
- 1878 Ynesenoste, huerta titulada (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1898 Yneseoste, huerta nombrada (ZJE.: 276, abc. 23)

IPINTZA (desagertutako soroa)

Kokapena: Bilbo etorbidean, Bidearte txaletaren parean.

OHARRAK: *Arjelia* eta *Casa Blanca etxeak* eraiki ziren bertan. *Urretxakoek* etxe zuria ostatu izateko asmoz egiten hasi arren, azkenean aldatu egin zen egitasmoa¹²⁷.

“Orduen Arjeliako gerrie euen, Frantziek-eta. Arjelian rebolusiñue-eró urte ban, ba... or be olako nástie, borrokak eta ebisen, etxie eskatu ebenak eta es ebenak eta olako saltzan batzuek. Gero beste bateaittik Casáblancà estotzue esan? Ba or dao. Eskumara daos, olan lau bat etxe-eró danak jarraidxen, da orrí esate otzen Arjélia, or eon sien nastiek, esta? Da... sertzuk konkretu, ba estakitt, baña an gerrie euenetik da emen be gerrie selan ebillen, ba, orraitik Arjélia esate otzen, da batzuk Arjélia oin be esango tze igual, baña ori Avenida San Andrés da” (B. Lasuen).

Abozkoa: [piñçe]

- 001, 013, 024, 068 “Arjélia”
- 027 “Píntxe”

Idatzizkoa:

- 1864 Ypinza, heredad en el término de (ZJE.: 18, uzt. 26)
- 1952 Ipinza (ZUA.: 1408. er., 142. or.)



Ipintzan eginiko etxeak (1961) (ZU)

127. 1960/09/02: “Solicitud de M^a Teresa Bilbao y Anastasio Urretxa para la adaptación en dos viviendas los locales de negocios previstos de 4 viviendas, según proyecto del arquitecto Juan M^a Uribe” (ZUA.: 0969/010).

- 1957 Ipinza, en la heredad (ZUA.: LNE, 0967/024)¹²⁸
- 1959 Ipinza, viviendas y locales de negocios en la finca (ZUA.: LNE, 0968/002)¹²⁹

*ITURBE (baserria)*¹³⁰

Kokapena: geltoki kaletik gorako bide amaieran.

OHARRAK: Jabetza Erregistroko lehen eskrituretan honako solo hauek aipatzen ditu: *Etxeaurria* (bide gaineko landak), *Etxeazpia* (bide azpikoak) eta *Goikosoloa* (Berrizko mugako *Iturbeburu* eta baserriaren arteko belardia). Osagaiak: Itur (izen arrunta) + be¹³¹ (Ik. *Agirrebeitiazpi*).

“Bekoitturritik da Itturbera estártie, sordán bidie. Beko estártie esate akon, óndiño pe bai pasau leike or Ittúrbera, Arángurendik etosenak eta ametik soiesenak bat eitte eben da, se Arángurengue pe órti, estártatik, ibiltte sien danak Espárrure ta órra, Okánittúrrire ta. Da gu be ámen beko sólu eta lándetara ortítzik, danón birie san óri, auso gustíko bidie. Ortítzik burdídxek eta gero Samígelera, gero Estasñorako euen beste birésior bat. eskillara pe ór, gure soló barrénien, eskillarak, oin be badas goitti bera bajatzeko estártara. Da órtik bidie euen, gero ba, itxi akon juteai da bertan bera, sasidxek artute, landie dau oin” (J. Bastida).

Ahozkoa: [itúr̄be]

- 002, 012, 013, 021, 039, 046, 049, 055, 058, 061, 063, 074 “Ittúrbe”
- 001, 024, 027 “Ittúrbe, Itúrbe”

Idatzizkoa:

- 1623 Yturbe, cassa solar de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., mar. 14)
- 1637 Yturbe, de hacia La cassa de (BAHP.: NOT, JBG, 82. p. s., eka. 18)
- 1641 Yturbe, sobre la casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1659 Yturbe, en la cassa y cass^a de (BAHP.: NOT, PRG, 139. p. s., ira. 22)
- 1680 Yturbe (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1684 Yturbe, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 5)¹³²
- 17... Yturbe, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Yturbe, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1708 Yturbe, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1714 Yturbe, heredades de la casa de (BFA.: ZUA, Men. Kon, 6/68)
- 1716 Yturbe, heredad de la Casería de (BAHP.: NOT, JBG, 191. p. s., ots. 28)
- 1737 Yturbe, pertenecidos de (BEHA.: ORD, aza. 27)
- 1745 Yturbe, La casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1765 Yturbe, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 18)¹³³
- 1796 Yturbe, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1798 Yturbe, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1803 Yturbe, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mai. 22)¹³⁴

128. 1957/11/29: “*Solicitud de Francisco Espinosa para construcción de 50 viviendas entre la FFVV y la N 634 en la Avenida de San Andrés del nº 2 al 10*”.

129. 1959/02/13: “Expediente relativo a la solicitud de Anastasio Urretxa y M^a Teresa Bilbao para la construcción de una casa de seis viviendas y locales de negocios en la finca *Ipinza* según proyecto del arquitecto Juan M^a Uribe”.

130. Bat dator HPSren ETDrekin.

131. Mitxelena, K.: *AV*, 108. or.

132. Datu berberak: 1687, 1765, 1767, 1781.

133. Datu berberak: 1767, 1781.

134. Datu berberak: 1809, 1833.



Iturbe baserria (2002) (AE)

- 1807 Yturbe, por los caserios de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, 41/2)
- 1810 Yturbe (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Yturbe, A. de Vrizarbarrena Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1823 Yturbe (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 418. zk., uzt. 2)
- 1864 Yturbe, monte amojonado de la casería de (ZJE.: 19, abu. 13)
- 1867 Yturbe, casería rustica titulada (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1872 Yturbe, arbolar de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1873 Yturbe (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Yturbe (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1889 Yturbe, heredad del caserio de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 41. mug., C-094)
- 1893 Yturbe, casería de (ZSAE.: HIL4/13)¹³⁵
- 1905 Yturbe, en la parte de Zaldúa (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 7, C-016)
- 1906 Yturbe, heredades del caserio (BFA.: ZUA, Ur., api. 4, C-085)
- 1913 Yturbe, casería de (ZSAE.: BAT7/21)¹³⁶
- 1925 Yturbe, casería de (ZSAE.: BAT8/19)¹³⁷
- 1929 Yturbe, pertenecidos de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 5. mug., C-094)
- 1930 Yturbe, caserio (BFA.: ADM, OGE, AH-54)¹³⁸
- 1939 Yturbe, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/145)
- 1945 Yturbe (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1948 Iturbe, desde este mojón se ve la casa de (IGC.: TL, ZAB, 3. or., 9. mug. os.)

135. Datu berberak: 1902, 1907, 1909, 1922, 1924.

136. Datu berberak: 1915, 1916, 1918, 1920.

137. Datu berberak: 1928, 1931, 1935, 1943.

138. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86)

- 1952 Iturbe, C° (ZUA.: 1408. er., 27. or.)
- 1953 Yturbe, casa (ZSAE.: HIL5/5)
- 1959 Yturbe, casa (ZSAE.: BAT9/21)¹³⁹
- 1970 Iturbe (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1975 Iturbe, parcela en el barrio de (ZJE.: HIL6/10)
- 1987 Iturbe, Caseríos de Zaldibar: (EB.: III. libk., 85. or.)
- 1991 Iturbe (AZ.: 25. or.)
- 1994 Iturbe baserriko Jesus Mari Alberdi (ERAZ.: 28. zk., 10. or.)
- 2000 Iturbe, Camino (ZU.: OI, 1.4/17)
- 2001 B° Aranguren - Iturbe, Caserío (ZU.: BUE)
- 2003 Iturbe basetxeko Esteban Areitioaurtena (HKK.: AO, 21. or.)
- 2004 ITURBE (fatxadako egur batean idatzita)

Kartografikoa:

- 1925 Iturbe, Casa (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1948 Iturbe, cam° de (IGC.: TL, ZAB, 2. or.)
- 1966 Iyurbe (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1995 Iturbe (BFA.: 62-64)
- 2002 Iturbe (2-265) (KAT)

ITURBEBURU (belardia)

Kokapena: Iturbe baserri ostean Berrizko muga jotzen.

OHARRAK: Triangelu itxurako landatxo hau *Goikosolo* gainean dago. Osagaiak: Iturbe (izen arrunta) + buru (izena).

Ahozkoa: [ečéburuè]

- 061 “Etxéburuè”

Idatzizkoa:

- 1867 Echeburuba, huerta llamada (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1889 Yturbe-buru (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 43. mug., C-094)¹⁴⁰
- 1952 Echeburu (ZUA.: 1408. er., 28. or.)

ITURRIBIDE (etxea)

Kokapena: Iturriondo etxe alboan. Bilbo etorbidea, 24.

OHARRAK: Kapellauen etxeak aipatzean, gogoan hartu behar dugu bi eraikin ezberdinez ari garela: desagerturikoa *Karmeldarren komentuko* mojen kapellauarentzat egindakoa zen eta zutik dirauen hau *Ospitale psikiatrikokoarentzat*. Azken honetan klaseak ematen zituen D. Ramón Vidalek¹⁴¹ eta azpian *Ermuko* Mendizabal familiak gozodenda izan ondoren, Jesusa Garitaonandiak ipini zuen bere janari denda. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + bide (izen arrunta).

139. Datu berberak: 1960, 1965, 1966.

140. “Este mojon se encuentra en la esquina inferior del viñedo del caserío de *Yturbe*”.

141. Bera izan zen, gainera, 1942/05/09an handitzeko eskaera egin zuena: “Expediente relativo a la solicitud de Ramón Vidal para la reforma de una vivienda elevando un piso al edificio de su propiedad sito junto a la carretera general, según proyecto del arquitecto Faustino Basterra” (ZUA.: LNE, 0966/003).



Iturribide etxea (2002) (AE)

Ahozkoa: [kapíllaŋen ećie]

- 001 “Kapíllaŋen etxíe, Don Ramónén etxíe”
- 013, 027, 069, 072 “Kapíllaŋen etxíe”

Idatzizkoa:

- 1947 Iturribide, pertenecido de la casa (ZJE.: 524, abu. 12)
- 2002 Iturribide etxea (HKK.: HES, 31. or.)

ITURRIONDO (*etxea*)

Kokapena: Arteagako bidegurutzean. Bilbo etorbidea, 22.

OHARRAK: Patxi Egiak eraikitako etxea. Azpiko aldean beti egon da tabernaren bat, *El Caserio* edo *Castet* aurretik, “Fáustona” edo “Tomás Estasíñona”. *Bidekurutze* izen orokorra da eta gerotxoago azalduko den moduan, harreman handiago du *Txaletarekin* etxe honekin baino. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + ondo (izena).

“Au san Saldibarren euenik etxeik-eta karuena, errentaik aundidxena eukena. Esate ben eguneko pesétie kósteta sala erréntie, da orduen urtietan, ori gerra aurrien, eguneko pesétie, diru asko san, da, ba, emen egote sien, or gaixoetxeko aministradorie, beténaridxue ta olako jentie bisi san, itxurie. Udan etorte sana san Markésie, iru seme-alaba eukesan, neska bi da mutil bat, sebillania san bera, oso majie, dotorie. Lelengo pisuen, ementxe parien, gure parien, egoten san a. Udan, ekarte sittuen krieria pe, bi-ero. Pixkat rárie san, gustis rárie. Pen-tzaixu neskatuek euken paralisse pasauta ero estaki ser, aparatuak eukesan anketan-da. An-tzúako errotien ollaskuek erosten situen, ollasko sati baten umiai jatekua antxe itte otzen lapíkue, fidxau es hoteleko jatekuekiñ, fidxau es” (P. Azpitarte).

Ahozkoa: [fáúston ećie]

- 001, 027 “Fáuston etxíe”
- 058 “Tomásén etxíe”



Iturriondo etxea (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1927 Videcurutze, casa de (ZSAE.: BAT8/21)
- 1929 Bidecurutze, casa nueva de (ZSAE.: HIL4/32)
- 1930 Yturriondo (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1931 Yturriondo, la nueva casa de (ZSAE.: BAT8/14)
- 1933 Yturriondo, casa de (ZSAE.: HIL4/19)
- 1934 Yturriondobarri, la casa de (ZSAE.: BAT8/2)
- 1937 Yturriondo, en la casa de (ZEZ.: JA10/143)
- 1938 Yturriondo, casa (ZSAE.: BAT8/4)¹⁴²
- 1945 Yturriondo (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1947 Yturriondo, casa (ZSAE.: HIL5/22)
- 2002 Iturriondo etxea. Bidekurutze izenagaz be, ezaguna (HKK.: HES, 30. or.)
- 2003 Iturriondo eta Zubiaurre etxeetan (HKK.: AO, 14. or.)

KAMIÑOBARRINAGUSIA, -a (Untzuet) (etxea)

Kokapena: Abeletxe, 2.

OHARRAK: Ik. *Forjabarri - Lejarreta hotela*. Lehenago aipatu bezala, *Kamiñobarri Arteagatik Zaldura* luzatzen zen errepide berriari jarri zitzaion. Etxea 1941. urtean altxatu zuen Balbino Untzuetak *Zalduetxebarriko* lurretan.

Ahozkoa: [unšwetan ečie]

- 024 “Unsuetan etxie”
- 027 “Balbión etxie”

142. Datu berberak: 1939, 1941, 1942, 1946, 1948.



Kamiñobarrinagusia, arku biko etxea (1961) (ZU)

Idatzizkoa:

- 1948 Camiñobarri Grande (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1957 Camiñobarri-grande, casa (ZSAE.: BAT9/6)
- 1990 Unzueta (ZUA.: LNE, 1032/006)
- 2003 Unzueta etxean (HKK.: AA, 8. zk., 4. or.)

KAMIÑOKOA, -a (etxea)

Kokapena: Bilbo etorbidea, 1.

OHARRAK: Ik. *Forjabarri etxea*. Eskrituren arabera, 1917an eraikin bi ari ziren altxatzen; bata *Urretxa* jatetxea izango zena eta bestea *Kaminokoa* jarritako etxetxo berria, korta hasieran, tailerra gero. *Urretxa* azpian biltegia zegoen eta tabernako lurretik altxatzen zen ate batetik jaitz zitekeen, gero jangela egin zuten. Ondoan eraiki zen *Magarekin* bat osaturiko soroari *Kanposolo* deitzearena, Campos deitura zuen batek errentan harturiko soro honetatik datorkigu, hau da, Campos + solo > Kanposolo.

Ahozkoa: [eštánkuè]

- 001 “Kamiñobárriko etxíe, Kamiñoko etxebárrí”
- 009, 013, 025, 027, 062, 074, 075, 080 “Estánkuè”

Idatzizkoa:

- 1923 Camiñocoa, desde la casa nueva de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 14, C-018)¹⁴³
- 1925 Camiñocoa, la casa nombrada (ZJE.: 345, mar. 24)

143. “en lo referente al saneamiento desde la casa nueva de *Camiñocoa* que se dirige por los ostes de herrero y Pachi hasta cerca de la casería de *Aldatzecoa* se encuentra no solo en malas condiciones sino también hasta bochornoso”.



Kamiñokoa, konpondu berria eta *Urretxa* jatetxea izandakoa beherago (2004) (AE)

- 1928 Estanco-Carretera, la casa de (ZEE.: JA9/125)
- 1936 Caminondo, casa de (ZSAE.: BAT8/11)
- 1942 Camino, la casa de (ZSAE.: BAT8/11)
- 1944 Camino, la casa de (ZEE.: HE9/279)
- 1945 Kamiñokua, la casa de (ZSAE.: BAT8/10)
- 1947 Kamiñokua, la casa de (ZSAE.: BAT8/9)
- 1948 Taberna bidebarri (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1949 Estanco, permiso para colocar un rotulo (ZUA.: Ak. Lib., 0432. er., aza. 19)
- 1951 Camiño-coa, Casa (ZJE.: 345, mai. 17)
- 1954 Caminocoa, almacén de la casa (ZJE.: 558, uzt. 26)
- 1957 Estanco, en la casa (ZSAE.: BAT9/4)
- 1955 Estanco, planta baja de la casa denominada (ZUA.: Ak. Lib., abe. 17, 0432. er.)¹⁴⁴
- 1965 Estanco, bar-... obras de embellecimiento (ZUA.: LNE, 0974/005)
- 1995 Urretxak ugazaba aldatuko du (ERAZ.: 93. zk., 9. or.)¹⁴⁵
- 1999 Caminocoa, casa denominada (ZJE.: 2370, ira. 16)
- 2000 Caminocoa, parte oriental de la casa (ZJE.: 2621, urr. 31)¹⁴⁶
- 2002 Kamiñokoa etxea (HKK.: HES, 12. or.)
- 2003 Kamiñokua, Iturriondo eta Zubiaurre etxeetan (HKK.: AO, 14. or.)
- 2003 KAMINOKOA (fatxadan idatzita)

144. "Pedro Garitaonandia interesa autorización para la apertura de un almacén de piensos en la planta baja de la casa denominada *Estanco*".

145. "Duela 40 urte Felisaren gurasoak, Anastasio eta Maria tabernaren kargu egin ziren: lehen estankoa zen eta lo egiteko tokia ere izaten zuten bertara etortzen ziren gidari eta langileentzat [...] bere berezitasunak *Estankoko fritoa*k, legatza saltsan eta bakailoa" (9. or.).

146. "Almacén, antes cuadra, de la tejabana adosada a la parte oriental de la casa *Caminocoa*".

KAMIÑOONDO (*desagertutako orubea*)

Kokapena: San Andres etorbidea, 2-10.

OHARRAK: Ik. *Ipintza - Bideburua*. 1957an *Zalduetxebarri*, *Zearra* eta *Zearraetxetxoren Ipintza*, *Sagastibarri* eta *Bideburu soroen* atalak uztartuta sortu zuten etxeak eraikitzeke orube hau. “Arjélia” eta trenbide aldeko malda hartuko lituzke, “Arjéliapiè”, hain zuzen ere.

Abozkoa: [kamiñoóndo]

- 027 “Kamiñoóndo”
- 078 “Arjéliapiè”

Idatzizkoa:

- 1957 Camino-ondo, terreno solar edificable conocido como (ZJE.: 606, aza. 21)
- 1961 Camino-ondo, en el solar de su propiedad denominado (ZUA.: LNE, 0969/015)

KARMELDARREN KOMENTUA, *-a*¹⁴⁷ (*desagertua*)

Kokapena: Arteagaetxebarri ostatua bota ondoren eginikoa.

OHARRAK: Ik. *Arteagaetxebarria*. Berrizko *Antsoaga baserri* gainean amaitzen ari diren komentua *Karmeldarren* hirugarrena izango da inguru hauetan. Bigarrena leku berean egon zen, baina eraikinaren egiturari arrakalak-eta aurkitu ondoren, bota egin zuten orain dela pare bat urte. Zaharrena *Zaldibarkoa* genuen, baina 1963ko irailaren 23ko uriolek sekulako kalteak eragin zizkioten eta horrexegatik erabaki zen hara gora eramatea. *Arteagakoak* hormek inguraturiko ortuez gain, Karmen Ama Birjinaren kapera, mojen kaperauaren etxea eta ostatua zituen 1925ean inauguratu zenean.

“Solue euken arek andidxe an, atzien, ba, estai semat eongo san an, da orrek eitte ben urtien, auso batek erute otzen ara solorako satza, urte baten tokauko akon Gásai, bestien Goierri, bestien Uxarreta-ta, bakotzak burdi bete satz ortureko, da emote oskuen afaidxe, ba, orduko montxorra san baba suridzek eta makillaue, ta ondo e! Elixien onduen euen komédorra, da gero, ba, altzeta siñenien eskapularidxo pillo bat aspidxen, da etxera. Ba, aixe afaidxe ittearren be gu gastie(k) posik, neri tokau atanian jutie, ba, posik, artu burdidxe, us-tute sea, ta gero afaitten ara. Gure es ebana iguel etzan jungo, borondates san baña, baña danak, satza burkarie erute bana, danak gero afaitten, etxe bakotxetik bat, da gero junteuko giñen, amar, amabi, amabost-eró” (M. A. Areitioaurtena).

Abozkoa: [kařméliřeř koméřtuè]

- 001, 049, 072 “Karmélitten koméřtuè”
- 039, 058, 069 “Konbéřtuè”
- 024 “Konbéřtuà”

Idatzizkoa:

- 1925 Nuevo Convento de religiosas Carmelitas (ZJE.: 411, abu. 6)
- 1926 Nuevo Convento de Monjas (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 30, C-018)
- 1952 Convento de las Carmelitas Descalzas (ZUA.: 1408. er., 256. or.)
- 1954 Convento de las M.M.Carmelitas (ZSAE.: HIL5/8)¹⁴⁸

147. “*Olea* Hotela edota Frontoiko Fonda izenekaz ezagutzen zenez baliatuz, moja etxea egin zan eta hone-ri atxekita, eliza eta bikari-etxeak jaso ziran 1925. urtearen inguruan” (HKK.: HES, 30. or.).

148. Datu berberak: 1955, 1957.



Karmeldarren komentua (1930) (IAT)

- 1956 Casa de las Monjas, puntos de luz entre Becoeche y... (ZUA.: Ak. Lib., ots. 25, 0432. er.)
- 1963 Nuevo Convento, donativo para obras del (ZUA.: LNE, 1042/003)
- 1967 Convento de Las Carmelitas, derribo del (ZUA.: LNE, 0976/001)¹⁴⁹
- 1967 Convento Viejo / Nuevo Convento (ZUA.: Ak. Lib., 0433. er.)¹⁵⁰
- 1991 Convento de las Madres Carmelitas (AZ.: 15. or.)

Kartografikoa:

- 1925 Convento (BFA.: ZUA, Mug, ZAB, C-094)

KATIKENA, -a (etxea)

Kokapena: Izen bereko kalean, 4. zenbakia.

OHARRAK: Ik. *Katikena zeharkalea - Iturbezaldua - Elexondo*. Leku-izena *Katika baserriarekin* harremanetan egoteagatik, kasu honetan ere herskari ahoskabea nagusitzen da [k], zalantza barik.

Ahozkoa: [katikenà]

- 001 “Gatikéna, Katikenà”
- 002, 009, 011, 012, 013, 027, 030, 053, 067, 074, 075, 080 “Katikenà”

149. “Expediente sobre solicitud de Fco Zurikarai, en representación de la Cooperativa San Andrés, de licencia para la construcción de 80 viviendas protegidas en la calle *Artia*, en donde se ubica el Convento de las Carmelitas, según proyecto redactado por los arquitectos Carlos Goiarrola y J. Luis García”.

150. Akta ezberdinak ditugu: Berrizkoa (Apirilak 12: “Se autoriza a las R.M.Carmelitas para realizar el saneamiento y la toma de agua para el nuevo convento”) - Zaldibarkoa (Urriak 16: “Autorizar el derribo del Convento Viejo de las Carmelitas Descalzas”) - Urriak 31: “dejar pendiente el derribo hasta ver el informe del arquitecto”) - Azaroak 15: “Autorizar el derribo del antiguo convento”).



Katikena iturria (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1864 Catiquena, heredad de la casería (ZJE.: 16, uzt. 7)
- 1891 Catiquena, la casa de (BEHA.: BAT, mar. 3)
- 1894 Catiquena, la casa de (BEHA.: BAT, api. 4)
- 1899 Catiquena, casería de (ZSAE.: HIL4/15)¹⁵¹
- 1905 Catiquena, casa de (ZSAE.: BAT7/9)
- 1907 Catiquena Goycoa, en la casa (ZEZ.: HE5/4)
- 1911 Catiquena, patio entre las casas Ynecena... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 31, C-047)
- 1918 Catiquena, casería de (ZSAE.: BAT7/19)
- 1919 Catiquena, casa de (ZSAE.: BAT7/14)
- 1921 Catiquena, casería mayor de (ZSAE.: HIL4/15)
- 1922 Catikena, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1922 Catiquenazarra, casería de (ZSAE.: HIL4/1)
- 1923 Catiquena, casa de (ZSAE.: BAT7/9)
- 1930 Catiquena (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1932 Catiquena, casería de (ZSAE.: BAT8/15)
- 1934 Catiquena, en su habitación de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 21, C-020)¹⁵²
- 1944 Catiquena, casería de (ZSAE.: BAT8/19)¹⁵³
- 1945 Catiquena (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1950 Catiquena, casa (ZSAE.: HIL5/8)
- 1952 Elizaondo (Catiquena) (ZUA.: 1408. er., 154. or.)

151. Datu berberak: 1904, 1909, 1912, 1914, 1935, 1943.

152. "Damian de Arteaga: permiso para instalar en su habitación de *Catiquena* una fuente para su servicio domestico".

153. Datu berberak: 1946, 1948.

- 1952 Katiquena, reparación interior de la casa denominada (ZUA.: LNE, 0966/033)
- 1956 Catiquena, casa (ZSAE.: BAT9/22)
- 1957 Katiquena, casa (ZSAE.: HIL5/15)
- 1958 Catiquena, casa (ZSAE.: HIL5/4)
- 1959 Catiquena, en los bajos de la Casa (ZUA.: Ak. Lib., ots. 12, 0433. er.)¹⁵⁴
- 1974 Gatikena, Lavadero de (ZJE.: 1165, abe. 28)
- 1991 Gatikena (AZ.: 25. or.)
- 2000 Gatika, Lavadero de (ZU.: OI, 1.1/3)¹⁵⁵
- 2002 Gatikena etxea / Elizondo Dorretxua (HKK.: HES, 7. or.)
- 2004 Gatikena (fatxadako egur batean idatzita)

LANDABARRIA, -a (belardia)

Kokapena: Iturbe baserrirako bidean trenbideko langa osteko landa eta pabiloia.

OHARRAK: Jabetza Erregistroko lehen eskriturretan izen bereko atal bi bereizten dituzte: bide gaineko landa elkartu egiten da *Etxeaurrearekin* eta azpikoak *Etxeazpiarekin*. Azken honetan eraiki zuten *Industrias VAM*¹⁵⁶ delakoaren pabiloia. Osagaiak: Landa (izen arrunta) + barri(a) (izenondoa).

Ahozkoa: [laɲdáb̄aɾi]

- 061 “Landábarri”

Idatzizkoa:

- 1737 Landa barria, la heredad llamada (BEHA.: ORD, aza. 27)
- 1867 Landabarrija, heredad llamada (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1941 Landabarriya, heredad denominada (ZJE.: 485, abe. 15)
- 1949 Landabarriya, heredad titulada (ZJE.: 532, mar. 16)
- 1952 Landabarri (ZUA.: 1408. er., 28. or.)

LEJARRETA HOTELA, -a¹⁵⁷ (etxebizitzak)

Kokapena: Arteagako bidegurutzean. Bilbo etorbidea, 28.

OHARRAK: Ik. *Arteagaetxebarria*. Lejarreta jatorriz *Berrizko* familia baten deitua izan arren, eutsi egin diot sasitoponimo honi erabilera zabalekoa izateagatik. Azpiko aldean *Artia* elkarte eta *Casa del Pueblo* delakoaren egoitza ditugu.

“Hotél Lejarréta Lejárretak berak ei ban. Da eñ da monyorra esate akon len, monyorra eitte otzen etxiai, monyorra da téllatue emote otzenien etxe barridxari, arrama bat ipintte otzen an, erentze-ero olakon bat, arbol arrama bat jositta ipintte otzen gallurrien da afaidxe eitte san, orri esate akon mónyorra. Monyor oi eñ da gau artantxe il ei san Lejárreta, ontxe Peli il

154. “Alberto Agirre: permiso para un taller de reparación de motos Lambreta en los bajos de la Casa *Catiquena*”.

155. Nahastu egiten ditu izenak, *Gatikaren* ordez *Katikena* irakurri beharko litzateke.

156. 1949/08/11: “Solicitud de Lucio Mendikute para la construcción de un pabellón industrial próximo a la estación de Ferrocarriles Vascongados, según proyecto del ingeniero industrial Felipe Anitua” (ZUA.: LNE, 0966/019) - 1957/07/01: “Solicitud de Industrias VAM para ampliación de pabellón industrial sito en el barrio de la estación” (ZUA.: LNE, 0967/021)

157. 1926an egin zuen A. Lejarretak lehen eskaera: “permiso para construir una casa, en la heredad frente al convento de las Carmelitas Descalzas correspondiente a los herederos de Murga y Murgategui” (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 14, C-018).



Lejarreta hotela izanikoa (2002) (AE)

yan moruen, axe il san. Bera san kontratistie, etxie bai einye, baña dana eiteko ondiok. Dana einye eta ein barik geratu akon, dana bertan bera. Gero alargunek jarraitu eban, Petrak. Naparra san isetes bera, da gisona san Lejárreta, Berrísko semia” (P. Azpitarte).

“Oin beien sosiedadie dauen lekuen san sukáldie, da euken goidxen komedora eta saloie, arkuok-eta dekosená, ba, Bilbo aldera euken saloie da komedorrak onus, ori oso elegantie ixen san, da gero goidxen písuek, goraua. Saloien pianua jote ben eta etorte sien orra, terrasie euken edarra, oin be badeko terrásie, baña tolduas euken dana eta lorakin-da, dotóre, oiñ itxitte da. Beien eukesan sukaldiek eta sokias jasote ben jatekue, aszensores, eskus, eskilaretan gora eta bera etzien ibilitten” (P. Azpitarte).

Ahozkoa: [lexářetà]

- 001, 030, 065, 069 “Hotél Lejarréta, Lejárretà”
- 002, 013, 027, 036, 055, 061, 073, 075 ”Lejárretà”

Idatzizkoa:

- 1926 Lejarreta, D.Andres de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 30, C-018)¹⁵⁸
- 1926 Hotel de Andres Lejarreta (BEHA.: H. Pap., urr. 10)
- 1927 Hotel Lejarreta, casa de nueva construcción denominada (ZJE.: 402, mar. 14)
- 1930 Hotel Lejarreta (ZSAE.: BAT8/19)
- 1932 Hotel Lejarreta, en la casa de (ZEZ.: JA10/24)
- 1933 Hotel de Lejarreta, en el (ZSAE.: HIL4/17)
- 1934 Lejarreta, Fonda titulada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 17, C-054)
- 1940 Hotel de Lejarreta (ZSAE.: BAT8/12)
- 1943 Lejarreta, Fonda del Sñ (ZSAE.: BAT8/5)
- 1944 Lejarreta, Fonda del Sñ (ZSAE.: BAT8/13)

158. “una instancia solicitando el aprovechamiento del agua sobrante de la fuente de *Arteaga* a su coste, para el servicio de una casa que proyecta construir en el triangulo del terreno del Sr.Murga junto al nuevo Convento de Monjas”.

- 1945 Lejarreta, casa (ZSAE.: HIL4/17)
- 1960 Hotel Lejarreta, peluqueria de señoras en el (ZUA.: Ak. Lib., urr. 22, 0433. er.)
- 1974 Hostal Lejarreta (ZJE.: 1467, uzt. 8)
- 1991 Lejarreta, Hoteles: (AZ.: 59. or.)
- 2000 Zaldibar eta Lejarreta hotelak (HKK.: ZB, 21. or.)
- 2002 Lejarreta hotela (HKK.: HES, 28. or.)
- 2003 Lejarreta hotelean (HKK.: AA, 8. zk., 4. or.)
- 2004 Año 1926 - Arquitecto A. Araluze (fatxadako idazkia)

MANDAPOZUETA (aurkintza)

Kokapena: Zalduegigoitiaren gaineko txabolaren aldamenean.

OHARRAK: Lehen osagaiaren amaierako bokalean zalantza nagusitzen dela-eta, idatzizko daturik zaharrena lehenetsi dut. Osagaiak: Mand(o) (izen arrunta) + pozu (izen arrunta) + -eta¹⁵⁹ (atzizkia).

“Mánduek erate aben ámen lenau ure, se Lupitten euen tejamana bat, kotxérie esate akona, ostatus moduen, eta Saldibarrek biderik es eukenien, o sea, kamiñurik, amendi bera bajeta sien serak, mánduek, jenerues kargaute Lupittetik, jéneruas erríe eta orduen ámen ura erate i aben, nik e naben ikusi. Lurríen arri laban bat euen, arríposu bat, ura urtete san or amar metrora, órtxe, txabola barruen, eta ortik etorte san ona sobrántie eta erate aben, óixe san Manduposueta, baña au e san oiñ yauen moduen, metro t´erdi gutxienienien sakóna euken estarta sarrak” (F. - E. Garitaonandia).



Mandapozuetako mugarria (2003) (AE)

159. Azkue, R. M.: *Morfología...*, I-113. or. - Mitxelena, K.: *FHV*, 238. or. - Irigoien, A.: “-eta, sufijo que en los topónimos vascos procede del inesivo plural” (*En torno...*, 276. or.).

Ahozkoa: [maɲdápošwetà]

- 012 “Mandáposueta”
- 041, 042 “Mandáposu(e)tà, Mandóposu(e)tà”

Idatzizkoa:

- 1889 Agarregoitico-mandaposueta (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 38. mug., C-094)
- 1900 Mandopozueta, camino vecinal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-044)
- 1905 Mandopozueta, en el punto llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-046)
- 1929 Mandopozueta (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 17. mug., C-094)
- 1986 Mando-posueta (ZJE.: 2083, api. 15)

OKANITURRI¹⁶⁰ (*iturburua*)

Kokapena: Iturbe baserri ostetik 100 metro ingurura, izei artean.

OHARRAK: Ik. *Okaniturri kalea - Aranguren (erreka)*. Argi ikus daitekeenez, lekuzena *Berrizko Okango auzoarekin* erlazionaturik dugu. Izen bereko gastronomia elkarre bat ere bada elizatean¹⁶¹. Interesgarria litzateke sasi arteko aska eta harriak konpontzea eta ingurua txukuntzea.

“Okánittúrri da orí. Arropa garbitzen ára jute giñen. Gu bakarrik es, e! Mendibe, Armotxa, Bertoitta... gero Berrísko parteti pe bai, da igéridxen Saldibartik, píllusik an mutikuek, da itzela san! Da oin be an dau a, ba, ikustekue da e! Alako labaderoik esta Saldiberren, oin Berrísen estakitt, bañe Saldibarren ez bentzet. Arridxe alde bidxetan, da sabalerie, esango tzu nik, e noie esajeratzen, bañe amendik orrako orma arteko itzela deko kuadrue, arrisko losekin, da gero losa bi , da barrenaldien, aspikaldien be, beste losa bat ei seban, bañe gero ganauek-eta selan ur-eraten-da jueten sien, ba, kendu ei eben beekue” (J. Areitioaurtena).

Ahozkoa: [okániɲtúrri]

- 002, 027, 039, 049 “Okánittúrri”
- 021, 046, 063 “Okaniturri”
- 024 “Okánittúrridxe”

Idatzizkoa:

- 1864 Ocangoyturri, presupuesto para el manantial de (BFA.: ZUA, Ur., ira. 1, C-085)
- 1905 Ocan-Iturri, aguas de la fuente de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 7, C-016)¹⁶²
- 1906 Ocaniturri, parte inferior de la fuente de (BFA.: ZUA, Ur., mar. 12, C-085)
- 1907 Ocan-iturri, terreno de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1908 Ocan-iturri, depósito de agua en el punto (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1910 Ocan-iturri, fuente en el paraje de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1911 Ocaniturri, el agua manantial de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)

160. “la SR Gastronómica *Okaran-Iturri*. Recordamos que esta sociedad tomó cuerpo en el año 1974 [...] *Okaran-iturri* tomó su nombre de la fuente-lavadero vecinal, de la cual antiguamente hacían uso las barriadas de *Okango* y *Aranguren*, según testimonio recogido de los ancianos” (COR.: II. libk., 1976/7/9).

161. “El ayuntamiento demandado llama impropriadamente arroyo y que no es otra cosa que el cauce natural de las fuentes [...]cauce por el que discurren todas las aguas del manantial *Ocaniturri* (BFA.: ZUA, Ur., mar. 19, C-085).

162. “que en la misma fuente y donde está el lavadero se redificase éste, dejándole en buenas condiciones”.



Okaniturri, egoera penagarrian (2002) (AE)

- 1915 Ocan-Iturri, el manantial de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 19, C-017)¹⁶³
- 1916 Ocan-Yturri, arreglo cañería del manantial (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-048)
- 1922 Ocan-iturri, limpieza caños de la fuente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-049)
- 1926 Ocaniturri, daños en el manantial de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 12, C-050)
- 1927 Ocan iturri, por quitar las losas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 30, C-051)
- 1928 Ocaniturri, carreo de losas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-051)
- 1929 Ocaniturri, arreglo de la tubería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 31, C-052)
- 1931 Ocaniturri, arreglo de la tubería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 30, C-053)
- 1934 Ocaniturri, maderamen del depósito de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 31, C-054)
- 1935 Ocan-iturri, en la tubería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-055)
- 1948 Ocangoiturri, en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAB, 3. or., 9. mug. os.)
- 1971 Ocaniturri, depósito de aguas potables en dicho paraje (ZJE.: 1164, abe. 28)¹⁶⁴
- 1974 Ocaniturri, el aprovechamiento del manantial (ZUA.: Ak. Lib., eka. 1, 0434. er.)
- 1977 Ocaran-Iturri, conducción de las aguas del manantial (ZUA.: Ak. Lib., abe. 3, 0434. er.)
- 1978 Okaran-Iturri, riachuelo que procede de (COR.: III. libk., urr. 13)
- 1980 Okaran-Iturri, canalización del riachuelo (ZUA.: Ak. Lib., urt. 28, 0435. er.)
- 1994 Okaran Iturri, afectando a (ZAL.: 2. zk., 9. or.)

163. “y en la parte inferior del depósito de agua, existe también un pequeño depósito para manantial que gozan los vecinos de Aranguren, Yturbe y Mendibe”.

164. “el depósito y la conducción están casi desmantelados”.

- 2000 Okaran-iturri, Depósito regulador de (ZU.: OI, 1.1/47)¹⁶⁵
- 2000 Okaran-iturri, Terreno depósito de (ZU.: OI, 1.2/13)¹⁶⁶

Kartografikoa:

- 1864 Ocango, Manantial de (BFA.: ZUA, Ur., ira. 2, C-085)
- 1925 Ocangoiturri (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1948 Ocangoiturri (IGC.: TL, ZAB, 3. or.)

OSPITALE PSIKIATRIKOA, -a

Kokapena: A-8 autopista, Olazar kale eta Euskal Herria eta Bilbo etorbideen arteko orubea.

OHARRAK: Ik. *Bañerazarra*. Aipatu denez, 1922an Foru Aldundiak erosi zuenetik makina bat aldaketa egin dira finka hauetan¹⁶⁷ 1990ean Eusko Jaurlaritzak batean elkartu arte. Pabiloien egokitzearekin hasi ziren. 1924an atezaindegia egin zuten, baita arriskutsua zelako aldatu ere. 1931/6/24an bedeinkatu zen Diego Basterrak diseinatu eta Ama Mirariri eskaintako kapera neoerromanikoa¹⁶⁸ eta urte batzuk geroago harre-
ra-etxea eraiki. 1982an kortak bota¹⁶⁹ eta alkoholikoentzako unitate berria abian jarri zuten eta 1989an sarbideko kontrola.

Abozkoa: [maríkomizùè]

- 001 “Gaixóetxiè”
- 013 “Sorétxie”
- 019 “Soróetxiè, Maríkomidxiè”
- 024 “Gaixóetxiè, Ospítela, Soróetxiè”
- 025, 049 “Maríkomidxiè”
- 027 “Malíkomidxiè”
- 069 “Maníkomidxiè”

Idatzizkoa:

- 1923 Manicomio de Zaldivar (BFA.: ADM, HLG, Sus., 635.kar./492. zk.)¹⁷⁰

165. “Red con salida dirigida al depósito de *Elizondo*”.

166. Inventarioan: “En este terreno hay un depósito de aguas potables, hoy en ruinas, cuya construcción data de 1905. La conducción de aguas es de tubo de cemento y hierro galvanizado con un total de línea de 900 m. de longitud. El depósito y la conducción están casi desmantelados” (2001) - Epaiketan: “En la parte inferior de la fuente de *Ocaniturri*, ha existido y existe un pozo o lavadero pequeño en donde de los diversos caseríos próximos a aquel paraje, labaran y continúan haciéndolo los de los caseríos siguientes: *Aranguren mayor*, *Aranguren menor*, *Aranguren Viejo*, *Aranguren Nuevo*, *Yturbe* que son de la parte de *Zaldua*” (1906/3/12).

167. Foru Aldundiak: 1983/07/30 “Licencia para la habilitación de despachos de médicos y club social” (ZUA.: LNE, 1003/005) - 1984/09/04 “Licencia para la urbanización complementaria de las obras de la Unidad Mixta de alcoholismo” (ZUA.: LNE, 1006/001) - Eusko Jaurlaritzak: 1986/04/09 “Licencia para la remodelación de la lavandería y calderas” (ZUA.: LNE, 1007/001) - 1989/09/01 “Proyecto de ejecución de reformas puntuales (puesto de control, acondicionamiento del bajo cubierta del edificio de Agudos, caseta para el grupo electrónico), redactado por el arquitecto Jose M^a Mentxaka” (ZUA.: LNE, 1369/002) - 1991/04/24 “Solicitud de J. Luis Sabas de licencia para obras de habilitación de la Unidad de Hospitalización según proyecto del arquitecto Jose M^a Mentxaka” (ZUA.: LNE, 1017/001).

168. Dau gehiagorako: B. Lasuen (HKK.: ZKN).

169. Berriemaile batzuen arabera, *San Martin* plazaren ondokoetan egoten ziren txerriak Bilboko Errukixerara bidaltzen zituzten bertako San Tomasetan egiten ziren zozketetarako.

170. 1923/07/27: “Autorizar al Médico Director Sr. Huetto para que pueda sacar del manicomio de Bermeo para su traslado al de *Zaldivar*, hoy mismo, a las enfermas M^a Milagros Arechaga, Matilde Isabel Aguayo, Elena Alcorta, Ambrosia Landaira, Cayetana Urquijo, Sandalia Montalban, Jacinta Zalvidea y Mamerta Larondo”.

- 1924 Manicomio de Zaldibar, portería del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 11, C-049)
- 1924 Manicomio de Zaldibar (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 6, C-018)¹⁷¹
- 1925 Sanatorio de Zaldibar (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 18, C-018)¹⁷²
- 1926 Manicomio (ZSAE.: HIL4/1)¹⁷³
- 1929 Manicomio (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 5-6-7. mug., C-094)
- 1931 Yglesia del Manicomio de Zaldibar (BEHA.: H.Pap., eka. 24)¹⁷⁴
- 1935 Manicomio, arbitrios municipales del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 31, C-055)
- 1936 Manicomio (ZSAE.: HIL4/1)
- 1937 Manicomio, arbitrios municipales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-056)
- 1938 Manicomio (ZSAE.: HIL4/6)
- 1939 Sanatorio Psiquiátrico (ZSAE.: HIL4/2)
- 1940 Sanatorio (ZSAE.: HIL4/1)¹⁷⁵
- 1946 Sanatorio Psiquiátrico (ZSAE.: HIL5/1)¹⁷⁶
- 1952 Manicomio de Zaldibar (ZUA.: 1408. er., 141. or.)
- 1971 Sanatorio Siquiátrico de Zaldibar (COR.: I. libk., mai. 12)
- 1972 Sanatorio Psiquiátrico de Zaldibar (COR.: II. libk., uzt. 1)
- 1973 Hospital Psiquiátrico de Zaldibar, Bodas de oro del (COR.: II. libk., uzt. 22)
- 1974 Hospital Psiquiátrico, misa en la capilla del (COR.: II. libk., aza. 23)
- 1975 Hospital Psiquiátrico, el “día de la enferma” en el (COR.: II. libk., uzt. 6)
- 1976 Sanatorio Siquiátrico, el “día de la enferma” en el (COR.: II. libk., uzt. 3)
- 1977 Hospital / Sanatorio Psiquiátrico, huelga en el (COR.: I. libk., mai. 26)
- 1978 Sanatorio Psiquiátrico (COR.: II. libk., abu. 23)¹⁷⁷
- 1979 Sanatorio Psiquiátrico, el “día de la enferma” en el (COR.: II. libk., eka. 29)
- 1981 Sanatorio Psiquiátrico, fiestas en el (COR.: II. libk., uzt. 4)
- 1982 Hospital Psiquiátrico, unidad de alcoholismo en (COR.: I. libk., mar. 7)¹⁷⁸
- 1983 Sanatorio Psiquiátrico, poda de la arboleda del (COR.: I. libk., mar. 20)
- 1984 Sanatorio Psiquiátrico, frente a la puerta del (COR.: III. libk., urr. 3)
- 1985 Hospital Siquiátrico de Zaldibar, remodelación del (COR.: II. libk., api. 15)
- 1991 Hospital Psiquiátrico (AZ.: 53. or.)
- 1993 Hospital Psiquiátrico de Zaldibar (ZG.: 9. or.)
- 1995 Ospitale Psikiatrikoan zeramika erakusketa (ERAZ.: 104. zk., 9. or.)

171. “el ingeniero de la Exma Diputación solicita el aprovechamiento de 1.51 litros de agua por segundo procedentes de los comprendidos puntos de *Urquiza, Urizar, Ynchauche y Arangoiti* para el servicio del Manicomio de Zaldibar”.

172. “manantiales de *Urizarburi, Ynchauche y Alangoiti* con el fin de abastecer al Establecimiento Benéfico Sanatorio de Zaldibar”.

173. Datu berberak: 1924, 1925, 1927, 1928, 1930, 1931, 1932, 1933, 1936.

174. “Bendición solemne de la Yglesia del Manicomio de Zaldibar bajo la advocación de la Virgen M^o de la Milagrosa”.

175. Datu berberak: 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946.

176. Datu berberak: 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966.

177. “Hace un año, exactamente la madrugada del día 23 de agosto, sobre nuestra anteiglesia cayó una enorme tormenta de agua que produjo grandes inundaciones en nuestra localidad [...] Otro lugar seriamente afectado fue el Sanatorio Psiquiátrico”.

178. “Por fin desaparecen las cuadras que, propiedad de la Diputación, se hallan ubicadas en el centro [...] En este lugar se instalará un centro anti-alcohólicos” (COR.: III. libk., urr. 20).



Pilotaleku eta Bilbo eta Euskal Herria etorbideen arteko orube zabala (1998) (ZU)

- 1996 Av Bilbao - Hospital Psiquiátrico Zaldibar (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Av Bilbao - Hospital Psiquiátrico Zaldibar (ZU.: BUE)
- 2002/03 Osakidetza - Hospital de Zaldibar (TEL.: OZ, 753. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Manicomio (MTV)
- 1925 Manicomio Provincial (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1934 Manicomio (BMT.: 8-B)
- 1948 Manicomio Provincial (IGC.: TL, ZAB, 4. or.)
- 1952 Manicomio (IGC.: Durango 62)
- 1966 Sanatorio Psiquiátrico (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1973 Sanatorio (BFA.: ADM, HLG, AGK-DC-1868/02)
- 1993 Psikiatriko (ZG.: 14. or.)
- 1995 Psiquiátrico (BFA.: 62-64)
- 1996 Zaldibarko Ospitalea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Zaldibarko Ospitalea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Zaldibarko Ospitalea (ZG.: 16. or.)

OTABARRIA, -a (basoa)

Kokapena: Ermurako errepedean, Agirresakoneko eta Lixardiko buelten arteko basoa.

OHARRAK: Ik. *Ariondoburu*. *Areitio* gaineko hirugarren bidea egiteko desjabeturiko lurra. *Esparrutxikia* hegoaldean dago eta errepedeak banatzen ditu. Osagaiak: Ot(e) (*Ulex europaeus*) + barri(a) (izenondoa).

Abozkoa: [otá̃bãfi]

- 002 "Otábarri"

Idatzizkoa:

- 1890 Otabarria, monte... debajo de Arriondoburu o Becopuzueta (ZJE.: 244, mai. 8)
- 1938 Otabarria (BFA.: ZUA, Zit.Ait, abe. 7, C-093)



Bertako kapera neoerromanikoa (2002) (AE)

- 1952 Otabarri (ZUA.: 1408. er., 205. or.)
- 1956 Otabarri (DNB.: Zin.Ait, 505. er.)

PARKEKO HOTELA, -a (ambulatorioa)

Kokapena: Ospitaleko sarrera nagusi ondoko eraiketa zaharra.

OHARRAK: XIX. mendearen amaierakoa da *Parke* izena, generikoa hain zuzen ere, eta *Bañerazarraren* lurretatik sorturikoa, hots, zuhaitz ederrez hornituriko ingurua eraikinen osagarria zen eta jarleku, urmael eta txalupa ez ezik, tenis pistak eta musikarako kioskoa ere topa zitezkeen bertan. Beraz, eraikitako hotelari ipini zitzaion izen hori, hurbiltasunagatik-edo. Bere funtzioa galdu eta gaixoetxean laguntzeko mojak sartutakoan, jendeak *Casa de las Monjas* edo *Casa de las Hermanas* izenaz ere ezagutzen zuen. 1979/4/16an Osakidetzak azpiko aldean prestatutako kontsulta berria inauguratu zuten. Egun, gainerako solairuak erabiltzeke daude:

“Au parkeko etxiau be san fóndie, Durangoko Lapíkona, Durangoko Lapíkona san ori be, da an hotela salón de bailias da geró, jente elégmentia etortze san itxurie ta gañera, errekie pasetan san danetik ta lántxia be baeuken, goitti bera be ibiltte sien lántxian” (J. Garitaonandia).

Idatzizkoa:

- 1890 Casa del Parque, en la (BEHA.: BAT, urr. 22)
- 1891 Fonda del Parque, virulento que estuvo en la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 28, C-043)
- 1897 Parque, La fonda u Hotel llamado del... con su cochera (ZJE.: 270, urt. 9)
- 1902 Fonda del Parque, en el punto llamado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 24, C-016)
- 1903 Parque, arreglo del camino frente al (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-045)
- 1905 Parque del Balneario, caída parte de la pared del (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka. 5, C-016)



Parkeko hotela izanikoa (2002) (AE)

- 1906 Fonda del Parque, camino que se dirige a la (BFA.: ZUA, Ur., api. 3, C-085)
- 1913 Fonda del Parque, en la casa (ZEZ.: JA6/27)
- 1915 Fonda del Parque (ZSAE.: BAT7/5)
- 1917 Fonda del Parque (ZSAE.: BAT7/26)
- 1918 Fonda del Parque, casa (ZSAE.: HIL4/13)
- 1932 Hotel Parque (ZSAE.: BAT8/22)
- 1952 Parque, el camino denominado del (ZUA.: Ak. Lib., abu. 23, 0432. er.)¹⁷⁹
- 1990 Parque, Hotel llamado del (ZJE.: 2123, uzt. 18)
- 1991 Del Parque, Hoteles: (AZ.: 59. or.)
- 2000 Parkeko Hotelaren ondoan (HKK.: ZB, 4. or.)
- 2002 Parkeko hotela (HKK.: HES, 27. or.)

Kartografikoa:

- 1912 Hotel del Parque (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2707/1)
- 1993 Osagilaren Kontsultategia (ZG.: 14.or)
- 1996 Osasun Zentroa (ZG.: 12. or.)
- 1999 Osasun Zentroa (ZG.: 12. or.)
- 2001 Osasun Zentroa (ZG.: 16. or.)

PLAZAKOA, -a¹⁸⁰ (*etxea*)

Kokapena: Sanjuangoa jotzen dagoen etxea. Zaldua Elizateko plaza, 5.

179. Dokumentuetako *Camino del Parque* delakoa, gaur egunean *Euskal Herria* kaleko *Arteagako bidegurutzetik Bekoetxeraino* luzatuko litzateke gutxi gorabehera. “petición para que el camino denominado del Parque que discurre a lo largo del Sanatorio en su parte Norte, pase a ser camino vecinal a cuenta de este ayuntamiento”.

180. 1745eko Fogerazioan *Sn Juangoarekin* erlazionaturik, honako hau dator: “Otra contigua a ella que es de otro D^o de Zearra”, ezin dut baieztatu haxe denik, baina daturen batzuk badira.

OHARRAK: Ik. *Goierriko Zearra*. Etxearen beraren izena bada ere, “Plasáko etxie” esanez gero, populuak “Señ?” galdetuko luke berehala, ez baitute erlazionatzen batekin, toponimoak aurkintza gisa funtzionatzen du eta. 1951n handitu eta berritze lanak egin zizkioten eraikinari¹⁸¹. Fatxadan jarritako idazkia ere konponketaren baten urtea izan liteke, lehenagoko dokumentazioa aurkitu baitut. Azpiko aldean “Anákletàn” janari denda zegoen (Anakleta Solozabal, hain zuzen)¹⁸².

“Amengo dendak sien: gurie, Pastórana, Anákletana ta gero Fílona. Onexek lau dendok euesan amen, da danetik saltzen genduen lau dendok, danetik, surtidute egoten gintxesan gainera, rélie basan, aridxe basan, edáridxe basien, játekue, ba, orduen estilatzen san moduen, es oingo moduen, orduko moduen. Abarkie orduen isaten san, ni gaste nitxenien, basérridxe san dana da, abárkie, abarka sokak, kandelak elixarako, oiñ kendu ittue danak, baña ordun kandéla-ta, danetik saltzen genduen” (G. Garitaonandia).

Abozkoa: [plásákuà]

- 001 “Plasákoà”
- 009, 074 “Plasáko etxie”
- 075 “Plasákuà”
- 080 “Bengétxen etxie”

Idatzizkoa:

- 17... Plazacua, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Zearra de D^o de Zearra (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233. or.)
- 1746 Zearra, otra contigua a ella que es de D^o de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1747 Plazacoa, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 6)¹⁸³
- 1773 Cearra de Zaldua, la casa de (ESK.: 026)
- 1775 Zearra plaza, una casa y caseria de (ESK.: 027)
- 1777 Plazacoa, casería llamada de la Plaza o... (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 85. zk., urt. 21)
- 1778 Plazacoa, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Plazacoa, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1787 Plazacoa, una Casa de altto abajo llamada (ESK.: 028)
- 1795 Plazacua, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 13)
- 1796 Plazacoa, Ytten la titulada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)¹⁸⁴
- 1798 Cearra-plaza o Plazacoa, poseedor de la cittada casa y caseria de (ESK.: 029)
- 1806 Plazacoa, confina con otra llamada (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 356. zk., ira. 6)
- 1810 Plazacoa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Plazacoa, arboles de (ESK.: 012)
- 1819 Plazacoa, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, abu. 27)
- 1823 Plazacua, arbolar de (ESK.: 032)

181. 1951/11/08: “Solicitud de Gregorio Arginzoniz para la construcción de una buhardilla en su casa de la Plaza Mayor, según proyecto del arquitecto Diego Basterra” (ZUA.: LNE, 0966/026).

182. Gregorio Lasuenek 1929an egiten duen aitopenean honako hau irakur daiteke: “Tienda compuesta de los artículos de abacería, ultramarinos y de tejidos a pequeña escala” (BFA.: ZUA, Ban., eka. 1, C-066).

183. Datu berberak: 1763, 1772, 1794.

184. Izen bereko bi eraikin aipatzen dira: batean Ana Zengotita bizi da, bestean Celedonio Arginzoniz presbiteroa.



Agintariak eta Dantzariak Plazakoa aurrean (1931) (IAT)

- 1838 Casa de la Plaza (ESK.: 034)
- 1873 Plazacoa (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Plazacoa (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1878 Plazacoa, casería nombrada (ZJE.: 177, ots. 9)
- 1886 Plazacua, casa denominada (ZSAE.: HIL4/8)¹⁸⁵
- 1893 Plazacua, casa (ZSAE.: HIL4/6) 1900
- 1895 Plazacua, en la casa de (BEHA.: BAT, urr. 19)¹⁸⁶
- 1907 Plazacoa, casa (ZSAE.: HIL4/11)
- 1908 Plazacoa, casa llamada (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 24, C-016)¹⁸⁷
- 1909 Plazacua, casa de (ZSAE.: BAT7/16)¹⁸⁸
- 1913 Plazacua, casa (ZSAE.: HIL4/6)¹⁸⁹
- 1923 Plazacoa, casa de (ZSAE.: BAT7/13)
- 1926 Plazacua, casa de (ZSAE.: BAT8/18)¹⁹⁰
- 1928 Plazacoa, casa de (ZSAE.: BAT8/11)
- 1930 Plazacoa (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1939 Plazacua, casa (ZSAE.: HIL4/1)
- 1945 Plazacoa (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1947 Plazakua, casa de (ZSAE.: BAT8/10)
- 1948 Plazakua (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1951 Plazacoa, casa de (ZSAE.: BAT8/18)

185. Datu berberak: 1890, 1891.

186. Datu berberak: 1896, 1897, 1902, 1906.

187. "autorización necesaria para que pueda ampliar dicha casa llamada Plazacoa de su pertenencia hasta los límites de la carretera principal que de la plaza publica de la misma se dirige para Verriz".

188. Datu berberak: 1911, 1912, 1914, 1916.

189. Datu berberak: 1918, 1919, 1920, 1921.

190. Datu berberak: 1935, 1937, 1941, 1943.

- 1953 Plazacua, casa (ZSAE.: HIL5/15)
- 1956 Plazacua, casa (ZSAE.: BAT9/12)
- 1958 Plazacua, casa (ZSAE.: HIL5/27)
- 1959 Plazacua, casa (ZSAE.: BAT9/9)
- 2002 Plazakoa etxea / Plazakoetxea (HKK.: HES, 9-12. orr.)
- 2003 Plazako etxean (HKK.: AA, 10. zk., 3. or.)
- 2004 AÑO DE 1765 (fatxadan grabatua)

PLAZAKO SOLOA, -a (Tejersolo) (desagertuta)

Kokapena: Zalduaran eta Arteagasolo artean, Zalduetxebarritik hego-mendebaldera.

OHARRAK: *Arteaga* inguruko *Telleria* eta *Tejersolo* toponimoek jatorri bera izan lezakete, baina ezin izan dut frogatu teilak egiteko eraikina egon zen; XVI. mendeko zubia, ostera, bai. XVII. mendeko *Zalduaran* zeritzonari XIX.ean beste leku-izen biak itsatsi zitzaizkion, finka beraren atalketa egin zen eta.

Abozkoa: [texéřsolò]

- 027 “Tejérsolò”

Idatzizkoa:

- 1806 Plazacoa, confina con otra llamada de (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 356. zk., ira. 6)
- 1878 Tejersolo o Plazacosoloa, heredades tituladas (ZJE.: 177, ots. 9)
- 1886 Plazaco-soloa o Tejersolo (ZJE.: 223, eka. 16)
- 1889 Plazacosoluac, heredades llamadas (ZJE.: 239, eka. 3)

SAGARMINAGA¹⁹¹ (desagertutako baserria)

Kokapena: Izen bereko kalearen hasieran zegoen.

OHARRAK: Ik. *Etxeazpikoa* (etxea). *Aranguren auzoan* gertatzen den bezala, hemen ere mugak izen bereko toponimoak banatzen ditu eta hortik datorkigu *Berriz* aldekoak adierazteko *Andikoa* gehitzearena. Osagaiak: Sagar (izen arrunta) + min¹⁹² (izenon-doa) + - aga (Ik. *Arteaga*).

“Saármiña sanien, Berrísko partien, or itte san saárdaue eta txakóliñe, txakoliñ suridxe eta baltza. Esan asko itten, baña, bueno, maasti bat euen amen, Etxáspian, da saltzeko taberna-
ra ekarte genduen Getaridxatik, Iribarrenetik, da gero itte genduen etxien saárdaue. Saas-
tidxe, Balmañak txaletak sittuen aldien dana san sagarra, da autopistie iñ orduko, irripa
gustian san sagarra ta komentuena be. Da itten genduen saárdue. Txakoliñe lengue san
mingetxa da eskasa, oiñ asko aldatu da, baña saárdaue, nik sekule estot eran ordurik san
sardaurik. Estakit, euken toke bat goxu. Ni gooratzen na, ba, trumo denporan sartze san
kortxuek eta itte ban pummm, baskaltzeko eta afaltzeko denporan, jun añeketan, sartu
atzamarra, ekarri maire, bota basora da a san saárdau oso berésidxe. Saárdaue, léngue, baña
diferentzia askokín, euken beste bixitasun bat, bitze euken eta san goxuaue; txakoliñe es,
txakoliñe oin da soragarridxe” (J. I. Egia).

191. Mugengatik-eta Berrizetik tirabirak ez dira berriak, hona hemen 1928ko adibide bat: “las dos casas de Sagarminaga que son la Torre y la casilla que está detrás de ella en este orden, quedan en el termino de la dicha anteiglesia de *Vérriz*, pero sin embargo siempre han sido de la dicha anteiglesia de *Zalduá*” (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 28, C-018).

192. Mitxelena, K.: “446.- min «amargo, picante»” (AV, 129. or.).

Ahozkoa: [sagármiña]

- 013, 024, 039, 049, 069 “Sa(g)ármiñà”
- 012, 058 “Saármiñà”

Idatzizkoa:

- 1614 Sagarminaga, en la casilla de... que esta junto ala torre (BEHA.: HIL1, ots. 8)
- 1625 Sagarminaga, en la sepultura de (BEHA.: ORD, uzt. 6)
- 1626 Sagarminaga, en la sepultura de lami cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., aza. 4)
- 1635 Sagarminaga, en la sepultura de (BEHA.: ORD, abe. 9)
- 1638 Sagarminaga, la cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., eka. 1)
- 1640 Sagarminaga, la torre de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)¹⁹³
- 1640 Sagarminaga, asta la puentecilla de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1641 Sagarbiniaga, se hiba por el ponton De (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1650 Sagarminaga, la casa y pertenecidos de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., aza. 15)
- 1676 Sagarminaga, sobre mi cassa y caseria de (BAHP.: NOT, DL, 156. p. s., eka. 2)
- 1680 Sagarminaga / Sagarmina, cassa y casseria de (BAHP.: NOT, DL, 157. p. s., mai. 31)
- 1688 Sagarbinaga, la cassa y casseria de (EHAE.: PKA, UG, 086. libk./0213. er.)
- 1692 Sagarminaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, aza. 2)
- 17?? Sagarminaga, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1702 Sagarbinaga, el camino Real llamado de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1704 Sagarminaga, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233 . or.)
- 1708 Sagarminaga, la de (BFA.: ZUA, Dok. His., 6/70)
- 1737 Sagarminaga, la casería solar de mi apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1749 Sagarbinaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 8)
- 1751 Sagarminaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 25)¹⁹⁴
- 1775 Sagarbinaga, perttenecidos de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 199. zk., mai. 5)¹⁹⁵
- 1794 Zagarvinaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 16)
- 1796 Sagarbinaga, Ytten la nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1798 Sagarminaga, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 431. or.)
- 1806 Sagarminaga, el punto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 41/2)¹⁹⁶
- 1808 Sagarminaga, desde el otro Puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Sagarminaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Sagarminaga, Ynqno de la Casa nombrada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1815 Sagarminaga, hipoteca de la casilla de (BPAH.: HIP, 1094. mik., 136. zk., urr. 7)
- 1863 Sagarminaga, monte de (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1864 Sagarminaga emeticoa, camino de... a Arangoiti (ZJE.: 30, urr. 13)
- 1865 Sagarminaga, heredades llamadas Artiaga y... (ZJE.: 56, mai. 26)

193. “quedando la torre de Sagarminaga por esta anteiglesia de *Çaldua*”.

194. Datu berberak: 1774, 1778, 1783.

195. Jatorrizko eskritura: 1669/1/16 “hipotecando para su seguridad especial y señaladamente vajo la clausula denom alienado sus casas - caserías - y perttenecidos de Sagarminaga”.

196. “reposicion del camino desde el punto de Sagarminaga, hasta arriba del *Canton de la Casa de Arnaçã*”.

- 1866 Sagarminaga, casería rustica titulada (ZJE.: 68, api. 23)
- 1873 Sagarbinaga (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Sagarbinaga (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1879 Sagarminaga, en la casa... se ha edificado una cochera (ZJE.: 56, mai. 26)
- 1889 Sagarminaga (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 52. mug. C-094)¹⁹⁷
- 1904 Sagarminaga, en la casería de (BEHA.: BAT, ira. 9)
- 1906 Sagarminaga, casería de (ZSAE.: BAT7/16)¹⁹⁸
- 1908 Sagarminaga, casa taberna de (ZSAE.: BAT7/4)¹⁹⁹
- 1912 Sagarminaga, camino en el punto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-047)
- 1918 Sagarminaga, casería de (ZSAE.: HIL4/4)²⁰⁰
- 1922 Sagarminaga, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁰¹
- 1928 Sagarminaga, casería de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 28, C-018)
- 1929 Sagarminaga (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 6. mug., C-094)
- 1930 Sagarminaga (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1935 Sagarminaga, casería de (ZSAE.: BAT8/18)²⁰²
- 1939 Sagarminaga, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/56)
- 1945 Sagarminaga, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1951 Sagarminaga, casa (ZSAE.: HIL5/1)
- 1987 Sagarminaga, Caseríos de Zaldibar: (EB.: III. libk., 85. or.)
- 1991 Sagarminaga, caserios desaparecidos en el presente siglo: (AZ.: 26. or.)²⁰³

Kartografikoa:

- 1880 Sagarminaga (BFA.: ADM, HLG, ADV-DC-0231)
- 1925 Sagarminaga, Casa de (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)

SAGARMINAGA (*etxea*)

Kokapena: Izen bereko kalearen hasieran dago.

OHARRAK: Ik. *Sagarminaga* (*desagertutako baserria*). B. Lasuenek *Berrizera* joan aurreko azken tailerra azpiko solairuan izan zuen.

“Aintxiñe, aintxiñe euen oin etxe barridxe inye kontran dauena a berristaute, tejamana moruko etxe saar bat san, garaidxe esate akona. Ori bota ei eben gero dana. Etxe saarra san, triskil-triskil bat a bota, da gero orí ei eben gero, aren kontrera ei eben ori etxiori. Ori oin dana kanbixatute dau, olako antzi pe es euken árek, esebes, es eukan es fatxadaik, es... guk garaidxe esate otzen orrei, baña a bisítzie san e! karo! Garaidxe esate akó etxaurrien baserri geidxenak deke aurrien etxetxon bat, tejámana moruen, batzuk tejámanie esate otze, baña tejámanie baño geitxuau iseten da, goidxe ta beie, alutxuau e dana, tejamania beie bakarrik da, da garaidxe da goidxe ta beie dakosenak” (P. Azpitarte).

197. “Este mojon se encuentra en la esquina de la parte trasera de la Estación de FC que de Durango se dirige a Zumarraga y de la carretera vieja”.

198. Datu berberak: 1910, 1917.

199. Datu berberak: 1911, 1914.

200. Datu berberak: 1924, 1936, 1943.

201. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

202. Datu berberak: 1942, 1946.

203. B. Lasuenen arabera, 1956an bota zuten, etxe berriak eraikitzeko.



Sagarmínaga etxea (2002) (AE)

Ahozkoa: [saármiŋa]

- 058 “Saármiñà, Saármiñabárri”

Idatzizkoa:

- 1954 Sagarmínaga, en la casería (ZUA.: LNE, 0966/042)²⁰⁴
- 1955 Sagarmínaga (ZUA.: Ak. Lib., api. 16, 0432. er.)²⁰⁵
- 1957 Sagarmínaga-Barri, casa (ZSAE.: BAT9/11)

204. 1954/11/24: “Solicitud de Segundo Eguia para la construcción de un edificio destinado a viviendas y taller en su planta baja en el punto denominado Estación, en la casería *Sagarmínaga*, según proyecto del arquitecto Antonio Zobarán”.

205. “Segundo Egia se interesa por la concesión de toma de agua potable para su nueva casa en construcción en *Sagarmínaga*”.

- 1958 Sagarminaga, construcción taller adosado a su casa de (ZUA.:Ak. Lib., ira. 27, 0433. er.)
- 1959 Sagarminaga-Barri, casa (ZSAE.: BAT9/14)

SAGASTIA, -a (belardia)

Kokapena: Aranguren eta Ermurako bide, hilerri eta Zalduetxebarri baserriaren artean.

OHARRAK: 1962an Industrias Zaldua S. A. lantegirako pabiloia bertan altxatu zuten²⁰⁶, geroago Muelles Zaldua S. L. izango zena. Auzune berrirako errepideak ere zeharkatzen du, baina oraindik hilerriraino landa da. Azken honen atal bat ere bertan egin zen, baina banaketa berrian *Zalduetxebarriburu* toponimoa agertu zitzaigun.

“Amendi beittute baserriidxi, eskumakaldien, kanposantupien, or sagarrak euesan, danien es, an, andikaldeko partien sagarrak, areaitti deko orrek, esate ako soluai be, sa(g)ásti. Kanposantu aspidxen esautu ittut sagarrak. Kanposantue nire akordu baño lena inye da ori, e! Gure aittittek emoniko seras, geure terrenuen da ori kanposantuoi, da gure aittittek, Etxebarriko aittittek, Gisasolak, emo eben ori, elíxiai, da gero ainyu otzen aber berendako lekue gure daben, seín lekuten gure daben terrenue, ba, enterretako-eró, da berak esan ei tzen, ori entzunde dekat, amai entzunde, berak estabela gure non enterrau bi daben jakitteik” (R. Gisasola).

Ahozkoa: [sagástiʒà]

- 027 “Sagástidxà, Sa(g)ásti”



Sagastia: errepide, hilerri eta *Zalduetxebarriaren* artean (1961) (ZU)

206. 1962/03/27: “Solicitud de Rafael Gisasola, en representación de Industrias *Zaldua*, para la construcción de un edificio de dos plantas con destino, en la baja a almacenes y en la primera a dos viviendas según proyecto del arquitecto Félix Iñiguez de Onzoño” (ZUA.: LNE, 0969/030) - 1963/05/07: “Solicitud de Industrias *Zaldua* de licencia para la construcción de un garaje junto al pabellón de su propiedad” (ZUA.: LNE, 0971/020) - 1974/06/07: “Licencia de ampliación del pabellón industrial en el pk. 72, 65 de la N-634, según proyecto redactado por el ingeniero Javier Olaso” (ZUA.: LNE, 0996/002).

Idatzizkoa:

- 1867 Sagastiza (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1889 Sagastiya (ZJE.: 240, eka. 3)
- 1923 Sagastia, heredad denominada (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1952 Sagastia (ZUA.: 1408. er., 10. or.)
- 1973 Sagastia, huerta en el sitio de la heredad (BEHA.: H.Pap., Par. Fin.)
- 1989 Sagastia, heredad denominada (ZJE.: 2110, api. 24)
- 1991 Sagastia (ZUA.: LNE, 1032/012)
- 2000 Sagastia, procedente de la heredad (ZJE.: 2607, ira. 13)

SAGASTIBARRI (*baratzea*)

Kokapena: Sagastiren parean, baina errepidearen bestaldean, trenbidea baino lehen.

OHARRAK: Sagasti finkaren zatiketarik sorturiko atal berria.

Abozkoa: [šagástibáři]

- 027 “Sagastibáři”

Idatzizkoa:

- 1923 Sagastibarrri, porción denominada (ZJE.: 376, ots. 21)

SAGASTIBURU (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Zaldua elizateko plaza inguruan egon omen zen.

OHARRAK: 1704ko Fogeraoan desaginda dagoela esaten da. Ezin izan dut orubea zehaztu.

Idatzizkoa:

- 1585 Sagastiburu, en su fuesa de (BEHA.: HIL1, api. 13)
- 1637 Sagastiburu, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, aza. 3)
- 1704 Sagastiburu, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233. or.)
- 1708 Sagastiburu (BFA.: ZUA, Men. Kon, 6/70)
- 1798 Sagartiburu, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 431. or.)

SAN ANDRES²⁰⁷ (*parrokia*)

Kokapena: Zaldua Elizateko plazan bertan.

OHARRAK: Ik. *Udaletxea - Zalduetxebarriburu*. Idazle askok²⁰⁸ J. R. Iturrizaren ildoari jarraituta, jatorria XIII. mendean kokatzen dute eta XVI.ean handitu zutela

207. Iturriza, J. R.: “Tiene una iglesia parroquial de la advocación de San Andrés Apóstol, fundada por sus feligreses en el plano de un recuesto llamado *Zalduégui*, en el siglo XIII desmembrándose de la de San Juan de Bériz según tradición; la cual iglesia ampliada en el siglo XVI y reedificada por la parte oriental juntamente con el campanario el año de 1778 por haber desbaratado el prebisterio un rayo que cayó en 20 de enero de 1768, es de una nave de 76 pies de longitud y 38 de latitud, con bóvedas de maderamen y tabazón, tres altares, 55 sepulturas y cimiterios” (366. or.).

208. J. E. Delmássek (*Guía...* - 440. or.), F. Carrerasesk (*Diccionario...* - 898. or.), J. Ibarrak (*Catálogo...* - 418. or.) eta B. Lasuenek (AZ.: 12-14. orr.) - (HKK.: SAEB), adibidez. J. A. Barriok, oster, XIII.aren amaierakoa dela aditzera ematen du bere: “Levemente anterior será la iglesia de *San Andrés*” (292. or.). G. Arregi liburuez ari da: “Sus libros sacramentales datan desde 1557” (EB.: III. libk., 241. or.) eta J. A. Pinedok oraingoa XVI.ekotzat hartzen du (228. or.).



Erretaula (1936) (IAT)

diote²⁰⁹, baina nire datuen arabera, konpontze lan garrantzitsuak mende bat geroago ere burutu ziren²¹⁰. 1778an²¹¹ Ventura Rodríguezek diseinaturiko kanpandorrea altxatu zen eta 1807an erloju zaharrarena. XIX. mendean oinaztarrien eruz berriro konpondu behar izan ziren dorrea eta udaletxea²¹². XX. mende hasieran, aldameneko ka-

209. Lasuen, B.: "Eliza hau XVI. mendearen lehenengo erdialdean berreraiki zan, elizbarne edo nabe batekoa da eta zortzi aldeko burualde estuagoa dauka. 1550. urtera arte gitxienez zertxa irekiko teilape batek estaltzen ebala uste dogu" (HKK.: SAEB, 3. or.).

210. 1615/6/26: "estaua hecha y en perfeccion la obra de canteria dela torre canpanario y sacristia de la dha yglesia y solo faltaua de hazer las obras de carpinteria" (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/96).

211. 1779/3/19: "limpiaron el cementerio y la Plaza de los despojos que quedaron de resulta dela obra de la Yglesia" (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 41/1).

212. "reparo de la torre y casa consistorial de la misma destruída por un rayo causado el día siete de Diciembre de mil ochocientos cuarenta y siete" (BFA.: ZUA, Ud.Lan., eka. 8, C-084). Erloju berria jarri zen, gainera.

pera²¹³ eraiki zuten. 1960an egindako sakristiaren handitze lanek *Puntero* izeneko pasabidea itsutu zuten²¹⁴ eta 1991ko azken berrikuntzek gaur eguneko itxura eman zioten²¹⁵. J. A. Pinedoren ustez, hiru dira osagarik interesgarrienak: sabaia²¹⁶, albo bateko kaperaren aldaretxoa²¹⁷ eta dorrea²¹⁸. Kanpoko aldean elizpe gaineko gehigarria eta elizpea bera²¹⁹ azpimarratuko nituzke nire aldetik.

“Ilyakuek emen aurkittu sien elixie konpondu ebenien, beien, aspidixen agertu sien sarkofaguet. Len enterrau itten sien elispa barruen, elis barrenien, da gero euen kanpuen beste olako ser bat berjauas, da esate eben an enterraut euesela jéntiak, an lapida ba pe baeuen parrokidxan eskiñatik, emetikaldetik, oiñ inye dau jardintxo bat. Punteruen barruen euen ori, bañe aparte. Ori euen altillo batas eta berjauas ta punterue san elixien buelta dana. Ori etxi-ori eiñ aurretik ori danoi san punterue [...] Guk genduken gure eskólie elispan gáñien, bestekaldetik frontoie bada ba? Aren gáñien, da eskillarak kanpotik, oin be badaus, oiñ dausen besala. Mutillek bestaldien egongo sien, emetikaldien. Gu neska bakarrik e! bein be eskaa egon gu naastute. Kartzelie be ortxe bertan euen, eskola sarreran bentanato batekiñ euen kuarto bat aparte, eskillarak igon da eskumetara, a beti itxitte egote san” (M. Aranzibia).

Ahozkoa: [elísiè]

- 010, 024, 062, 078 “Elíxiè”
- 002, 019, 028, 049, 055, 069, 074, 080 “Elíxiè, Parrókidxiè”

Idatzizkoa:

- 1456 Sant andres de çaldua, anteyglesia del sennor (FDM.: AMD4, 19.dok, 358. or.)
- 1479 Sant andres de zaldua, antteyglesia e sennor (FDM.: AME, 8.dok, 23. or.)
- 15... Sant andres de çaldua, rregidor dela anteygle^a de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/5)
- 1569 Sant andres de caldua, anteyg^a de senor (ESK.: 007)
- 1582 Sanct andres de çaldua, en la sta Ygla de Señor (BEHA.: HIL1, abe. 14)
- 1585 Sanct Andres de Çaldua, en la ygla de señor (BEHA.: HIL1, api. 13)
- 1589 Sanct andres de çaldua, iglessia de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, uzt. 10, 38/3)

213. 1905ean: “tratan de hacer un emborjado de hyerro que dá a la capilla de nueva construcción pegante a la Iglesia Parroquial” (BFA.: ZUA, H.Pap., mai. 16, C-058).

214. 1960/03/12: “Solicitud de Feliciano Etxebarria, párroco de la localidad, para la elevación sobre la sacristía de la parroquia una Casa Rectoral y un salón de catequesis, según proyecto del arquitecto Juan M^a Uribe” (ZUA.: LNE, 0969/001). Bedeinkapena 1961/5/7an egin zen.

215. Lasuen, B.: “1991. urtean egindako barrikuntza lanak, zaineria eraikitzeke erabili zan materiala agerian itxi dau, baina, halan ere, oholezko plementeria ezkutatuta geratu da” (HKK.: SAEB, 5. or.).

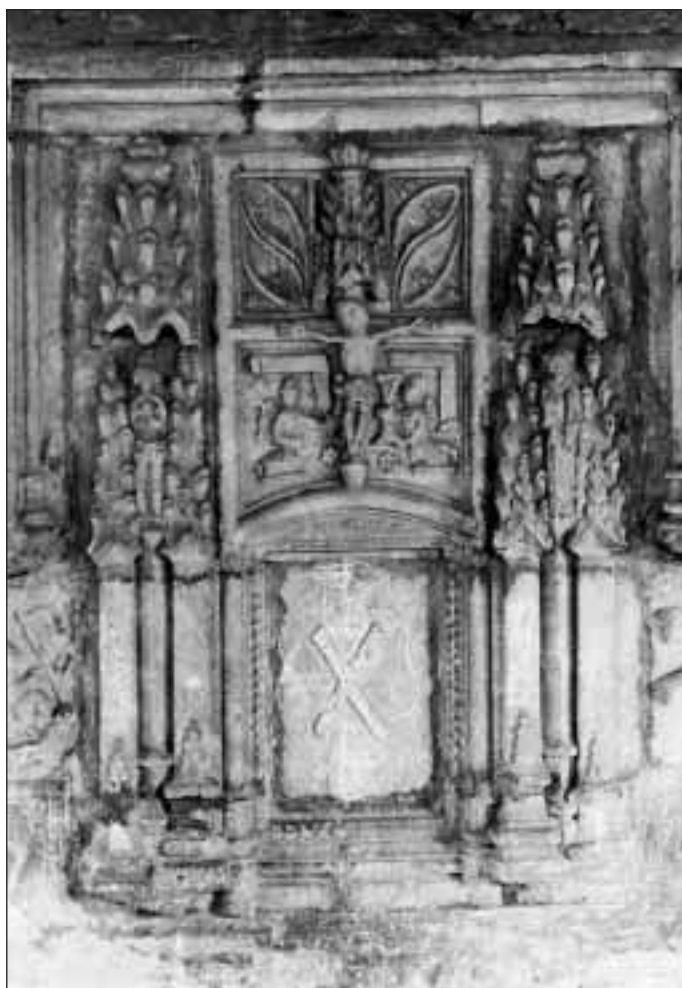
216. “Barruan bertan, barne-luzegoa estaltzeko oso modu jatorra ageri dau; gurutzeria kopatuzko gangazuin bi dira, zurean eta diseinu oso korapilatsuari jarraituaz eginak. Gurutzeria horrek antzeko adibide bi daukaz Ibarrangelun eta Mañarin, aberatsena ZALDIBARKo hau berau izanik, estilo gotikoari erantzunaz egina bada be, errenazimentuaren izpiritu barriagaz lotura argia ageri dau eta” (225. or.).

217. “Denporearen aldetik beranduko gotikotzat jo daikegu, estiloz hispaniar-flamenkotzat (begira bestela irudien janzkietan ageri diran zimur zorrotzak) eta Erdi Aroko azken aldietan bizi izan zan erlijino-ikaragarrikeria isladatzen dau” (225. or.). Datu gehiagorako: Ik. 226. orrialdeko deskripzioa.

218. “Parroki eraikin honek daukan hirugarren alde interesgarria kanpoan ageri dau. Dorreaz diardugu, jakina, nahiz eta kalitategaitik barik bakantasanagaitik gailendu bera. Dorre hau elizburuan dago, eta jatorrizkoa teilatutaino heltzen zan, ze berea burutzen dauan kanpandorra ez zan 1777.era arte taxutu, taxutzaila Ventura Rodríguez izan zala. Dana dala, ez da lar nabarmentzen, 1807an egitura honi herriko erlojua jarteko beste dorretxo bat erantsi jakon ezkerre” (226. or.).

219. Lasuen, B.: “Pilotalekua San Martinen 1933. urtean eraiki zan arte, San Andreseko elizpea zan pilotan jokatzeke leku bakarra” (HKK.: EPJ, 3. or.).

- 1593 Sanct Andres de caldua, parroquia de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, mai. 6, 38/4)
- 1602 Sant andres de caldua, yglessia de (BFA.: ZUA, GSK, eka. 1, 38/4)
- 1605 Sant Andres de Çaldua (BFA.: ZUA, Men. Kon, 6/4)
- 1615 Sanadres de çaldua, yglessia de señor (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/96)
- 1626 Sant andres de Çaldua, en la ygla de señor (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., api. 26)
- 1628 Sant andres de caldua, en la Ygles de senor (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., ira. 7)
- 1629 Sant andres de çaldua, en la ygla de señor (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., ira. 12)
- 1630 Sant andres de çaldua, en la ygla de s (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., abe. 5)
- 1637 Sant andres de Caldua, en la yglessia de señor (BAHP.: NOT, JBG, 82. p. s., mar. 8)



Eskultura gotikoa elizpean (1982) (JMU)



Elizako kanpandorrea eta sakristia (2004) (AE)

- 1638 Sant andres de Çaldua, en la Yglessia de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., aza. 5)
- 1650 Sanandres de çaldua, sepultado en lay gla de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., urr. 1)
- 1653 San Andres de Zaldua, claustro de la Ygla Parroquial de (BFA.: ZUA, Men. Kon, 6/90)
- 1658 San Andres de Caldua, alayglesia deseñor (BAHP.: NOT, PRG, 139. p. s., 12. zk., uzt. 2)
- 1659 Sant Andres de Caldua (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/50)
- 1660 San Andres de Çaldua, cimiterio de la aygla de Senor (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/24)
- 1676 San Andres, en la yª Parroquial deseñor (BAHP.: NOT, DL, 156. zk., ira. 28)
- 1680 San Andres, en la yglessia parrochial del señor (BAHP.: NOT, DL, 157. p. s., mai. 31)
- 1699 San Andres de Zaldua, Yglesia de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 1703 Sn Andres, yglessia Parrochial de sº ... dela dh Anteyglesia (ESK.: 021)
- 1703 Sn Andres de Zaldua, ygla Parrochial de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 4, 38/4)
- 1744 San Andres Apostol, Ygª Parroquial de S. (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 12, C-037)
- 1746 San Andres de Zaldua, torre de la Anteygª de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, C-037)
- 1747 San Andres Apostol, Ygª parroquial de (BEHA.: ORD, urt. 1)²²⁰
- 1756 San Andres Apostol, ygª Parroql de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 14, 38/4)

220. Datu berberak: 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1765, 1766, 1767.

- 1772 Sn Andres de Zaldua, la yglesia unica de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/73)²²¹
- 1775 San Andres, yg^a Parroquial del Señor... de dha Antei^a de Zaldua (ESK.: 027)
- 1782 San Andres de Zaldua, Yg^a Parroquial de (BEHA.: ORD, aza. 30)
- 1832 Sn Andres, Yglesia parroquial de (ESK.: 015)
- 1905 San Andres Apostol, por los gastos en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-045)
- 1960 San Andres Apostol (ZUA.: LNE, 0969/001)²²²
- 1971 San Andrés Apóstol, la iglesia parroquial de (COR.: I. libk., mai. 7)
- 1977 San Andrés Apóstol, en nuestra parroquia (COR.: I. libk., mai. 7)
- 1978 San Andrés Apóstol, nuestra parroquia de (COR.: III. libk., urr. 22)
- 1979 San Andrés Apóstol, en la iglesia parroquial de (COR.: I. libk., urt. 19)
- 1980 San Andrés Apóstol, la parroquia de (COR.: I. libk., mar. 30)
- 1981 San Andrés Apóstol, en la parroquia de (COR.: II. libk., eka. 3)
- 1982 San Andrés Apóstol, en la parroquia de (COR.: I. libk., urt. 31)
- 1984 San Andrés Apóstol de Zaldibar, la parroquia de (COR.: I. libk., api. 15)
- 1985 San Andrés Apóstol de Zaldibar, la parroquia (COR.: IV. libk., aza. 14)
- 1991 San Andrés Apóstol, la iglesia dedicada a (AZ.: 11. or.)
- 1993 San Andres Apostolua, Herri-elizea (ZG.: 30. or.)
- 1995 San Andres parrokioko altare nagusiko erretaula (ERAZ.: 75. zk., 8. or.)²²³
- 1996 San Andres Apostolua, Parrokia (ZG.: 4. or.)
- 1999 San Andres Apostolua, Parrokia (ZG.: 9. or.)
- 2001 San Andres Eliza (HKK.: ZSAB, 3. or.)
- 2003 San Andres eleizan (ANBOTO.: 97. zk., 18. or.)

Kartografikoa:

- 1991 S. Andres (AZ.: 5. or.)
- 1993 Eliza (ZG.: 14. or.)
- 1996 Parrokia (ZG.: 12. or.)
- 1999 Parrokia (ZG.: 12. or.)
- 2001 Parrokia (ZG.: 14. or.)

SANJUANGO, -a (*etxea*)

Kokapena: Plazakoa jotzen duen eraikina. Zaldua Elizateko plaza, 4.

-
221. "En quanto podemos certificamos vaxo Juramento Voluntario para los efectos que haia lugar que por hallarse aquella mui arruinada por su antigüedad y caída de vna zentella que acaecio en veinte de enero de mil setecientos sesenta y ocho de modo que derribo todo el retablo y Pared maestra del altar maior introduciendose hasta el sagrario, abujerando aun la piana del copon de plata donde estaban las formas con sagradas que las arrojó de el y de resulta se halla la Yglesia tan indezente y desabrigada que ni se puede mantener la alumbraria del señor que se coloco en el unico Colateral de nuestra señora y por no poder zelebrar en ella sin conocido peligro a poco que ventie, se halla puesto un altar postizo vaxo del Coro en paraxe bastante lobrego y con mucha incomodidad zelebramos en el hauiendo tal qual imperie como acaecio el dia veinte y dos de Marzo de este año la misa dela Aurora ...Populo, Y respecto de que aunque se halla pendiente la pretension justa de dicho Pueblo para la ereccion de dicha Yglesia y remitido informe por el señor Juez comisionado, como se dilata nos pidenla presente que firmamos en ella a diez de Junio de mil setezientos setenta y dos" (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/73).
222. "Solicitud de Feliciano Etxebarria, párroco de la localidad, para la elevación sobre la sacristía de la Parroquia, Casa Rectoral y Salón de Catequesis, según proyecto del arquitecto Juan M^o Uribe".
223. "XVIII. mendeko hiru erretaula neoklasiko dira berrizteko beharra izan dutenak: San Andres, San Esteban eta Errosarioko Amaren irudiak" (ERAZ.: 75. zk., 8. or.).



Plazakoa eta *Sanjuangoa* (2004) (AE)

OHARRAK: Izen berekoak diren hau eta hurrengoa generikoaren bidez ezberdinduko ditut, beraien tipologia ere halakoxea delako. Hiru solairuko etxe honek azpian “Fílon” janari denda zuen (Filomena Sarriugarte)²²⁴.

Ahozkoa: [saŋxwáŋguè]

- 001 “Sanjuangóa”
- 013, 080 “Astárloan etxíe”
- 074 “Sanjuánguè”

Idatzizkoa:

- 17... Sanjuangoa, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 San Juango, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233. or.)
- 1708 San Joan, la de (BFA.: ZUA, Dok. His., 6/70)
- 1705 Sanjuangoa, en la sepultura de la cassa llamada (BEHA.: HIL2, abe. 8)
- 1739 Sanjuangoa, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 28)
- 1745 Sn Juangoa, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1772 Sanjuangoa, la casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/60)
- 1777 Sn Juangoa, casa nombrada de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 101. zk., abu. 17)

224. M. Cruz Solozabalek honako aitortpen hau egin zuen 1929an: “Tienda constituída de los artículos de abacería y de tejidos en muy poca cantidad” (BFA.: ZUA, Ban., urt. 1, C-066). 1933an bere alabak egindakoan ohar hau jarri zuten: “Nota: Se hace presente esta segunda declaración con el solo objeto de que sea cambiado el nombre de Maria Cruz Solozabal por el de la suscrita Filomena Sarriugarte” (BFA.: ZUA, Ban., abu. 7, C-066).

- 1798 Sn Juango, Casa llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1810 San Juangoa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Sanjuangua, D^o de Mendiola Ynqno de la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1815 Sn Juangoa, con hipoteca de la casa de (BPAH.: HIP, 1094. mik., 136. zk., urr. 7)
- 1820 San Juangua, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 13)
- 1923 San Juangoa, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1838 Sn Juangua, heredad de (ESK.: 034)
- 1864 Sanjuangoa, monte de la casería de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1873 Sanjuangoa (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Sanjuangoa (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1878 Sanjuangoa / -ua, casa... notoria en la plaza pública (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1890 Sanjuangoa, casa (ZSAE.: HIL4/14)²²⁵
- 1898 Sanjuangoa, casa titulada (ZJE.: 276, abe. 23)
- 1901 Sanjuangoa, en la casa de (BEHA.: BAT, abu. 22)²²⁶
- 1907 Sanjuangoa, casa de (ZSAE.: BAT7/16)²²⁷
- 1921 San Juangoa, casa (ZSAE.: HIL4/17)
- 1927 Astarloa, en la casa de (ZSAE.: BAT8/12)
- 1928 Sanjuangoa, casa de (ZSAE.: BAT8/21)
- 1929 Sanjuangua, casa (ZSAE.: HIL4/33)
- 1930 San Juangoa (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1931 San Juangua, casa de (ZSAE.: BAT8/12)
- 1934 Sanjuangua, casa de (ZSAE.: BAT8/29)²²⁸
- 1939 Sanjuangoa, C^o (BFA.: ZUA, Ban., 67/34)
- 1944 Sanjuangua, casa de (ZSAE.: BAT8/4)
- 1945 San Juangua (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1950 Sanjuan-goia, Caserío de (BFA.: ZUA, Zin.Ait, urr. 19, C-093)
- 1951 Sanjoangoa, finca de su propiedad (ZUA.: LNE, 0966/028)²²⁹
- 1952 San Juangoa, C^o (ZUA.: 1408. er., 55. or.)
- 1972 Sanjuangoa, adecentar la fachada de (ZUA.: LNE, 0988/009)
- 1991 San Joangoa, obtenidos a través de otros documentos (AZ.: 26. or.)
- 2002 Sanjoangoa etxea (HKK.: HES, 8. or.)

SANJUANGOIA, -a (Estankozarra, -a) (baserria)

Kokapena: Elizpeko frontoi alboan. Zaldua Elizateko plaza, 3.

OHARRAK: Ik. *Sanjuangoa (etxea)*. XIX. mendeko eraikuntza hau Pedro Jose Astarloak eman zion *Zaldibarko* Udalari, hildakoan. Kultura etxe bihurtzekotan ere izan ziren, baina egitasmoa bertan behera geratu da. *Elexondo kale* eta plaza arteko joan-

225. Datu berberak: 1891, 1899, 1906, 1911, 1915.

226. Datu berberak: 1902, 1904.

227. Datu berberak: 1909, 1910, 1913, 1914, 1917.

228. Datu berberak: 1936, 1937.

229. 1951/12/7: "Reformar el actual mirador del piso segundo de la finca de su propiedad *Sanjuangoa*, mirador que dá hacia la casa *Catiquena* y sustituirlo por otro de hormigón" (ZUA.: LNE, 0966/028).

Dantzariak, *Sanjuangoa* aurrean (1932) (GE)

etorrietarako “Serkíe” izeneko bidezidorra zegoen, gaur egunean eskailerak, eta eliza eta etxe bitartean, galtzadarritan eginiko beste bide bat.

“Orduen denporien, Estánku sárrera jute san barbéru bat dómeke góxetan lokal baten. Da ára jute sien baserrittarrak eta serak, da ulíe ebai, bisárta kendu, da baserri ogidxe eruen da, pattar botillak eukitte sittun. Baserri ogidxe jan, da básora, kópara es, básora bota, da pattarra edan. Armósue, e! Bero-bero inye etxera juteko [...] an eon seinkien bein ero bein, tabákue ero estánkuè ero olako ser bat, baña gero estánkue, estánkue, pasau san órra, aurrekaldera, Urrútxe tabernie, oin serrauta badau ba? Ba, tabérniè, ba, ántxe san estánkue gero” (J. L. Etxeandia).

Abozkoa: [estánku sárra]

- 002, 009, 013, 025, 027, 074 “Estánku sárta, Estánko sárta”
- 010, 021, 075 “Kanpánalenà, Estánku sárta”

Idatzizkoa:

- 1861 San Juangoa menor, Casa (ZJE.: 180, mar. 19)
- 1867 San Juangoa echevarria (BFA.: ZUA, Ban., ira. 16, C-066)
- 1869 San Juangoa echevarria (BFA.: ZUA, Ban., ots. 14, C-066)
- 1873 Casa nueva de Astarloa (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1891 Sanjuangoa Menor, en la casería de (BEHA.: BAT, eka. 26)
- 1898 Sanjuangoa Menor, casa llamada (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1901 Sanjuangoa Menor, casería (ZSAE.: HIL4/5)
- 1910 Sanjuangoa Menor, casería de (ZSAE.: BAT7/16)²³⁰
- 1920 Sanjuangoa Menor, custodiar los caserios (BFA.: ZUA, H.Pap., mai. 1, C-090)
- 1922 Sanjuanquea menor, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)

230. Datu berberak: 1913, 1916.

- 1925 Astarloa, casa llamada de (ZSAE.: BAT7/10)
- 1930 San Juangoa, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²³¹
- 1933 Sanjuan Barri, en la casa de (ZEZ.: JA10/45)
- 1948 S. Juan Zarra (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1951 Sanjuanbarri, casa (ZSAE.: HIL5/19)
- 1983 Estanku Zaharra, camino que va detras del caserío (COR.: I. libk., ots. 5)
- 1999 San Juangoa Menor, casa llamada (ZJE.: 2370, urr. 1)
- 2001 San Juangoa-Elexpe, rehabilitación del conjunto (ZAL.: 9. zk., 4. or.)
- 2002 Sanjoangoa txikia (HKK.: HES, 9. or.)
- 2003 Sanjoangoa basetxeko atarte (HKK.: AO, 13. or.)
- 2004 AÑO DE 1853 (fatxadán idatzia)

*TELLERIA*²³² (*desagertutako zubia*)

Kokapena: Lejarreta hotelaren atzeko aldean egon zen.

OHARRAK: Ik. *Arteaga - Plazako soloa*.

Idatzizkoa:

- 1641 Telleria, desde el ponton de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)²³³
- 1889 Telleriaco-zubitoa, donde fue la puentecilla de (BFA.: ZUA, Mug., abe. 28, C-094)
- 1928 Telleriaco Zubitoa (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 28, C-018)²³⁴

TRENBIDEPE (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Okaniturri kale eta trenbidearen artean zegoen.

OHARRAK: Ik. *Arteagasolo*. *San Andres* kooperatibaren etxe batzuk eraiki ziren bertan; gainerakoa, ostera, *Germikako Arbola* parkeak osatzen du. Aukeraturiko forma trenbidea egin zeneko soluaren banaketatik sortu zitzaigun, hots, burdinbideak *Berengo solua* zatitu izanagatik hartu zuen azpiko aldeak izen hori. Osagaiak: Tren (izen arrunta) + bide (izen arrunta) + pe (Ik. *Agirrebeitiazpi*).

Ahozkoa: [třembirápe]

- 002 “Trenbídepiè”
- 049 “Trenbirápe, Trenbírapìè, Trenbiráspi, Trenbíraspidxè”

Idatzizkoa:

- 1865 Berengo-solua, heredad (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1928 Trevidepe, las fincas (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 28, C-018)²³⁵

231. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

232. Eskriturretan *Arteaga-Telleria* leku-izen bakarra bailitzan agertzeak zer pentsatu ematen du, are gehiago zubiaren datu honekin. Hipotesiak zabalik daudenagatik, nik neuk, honako hau botako nuke: XVII. mendean gaur egungo “Artía” *Telleria* izango zen eta *Arteaga* izen bereko iturritik *Zaldurantz*.

233. Urte berekoa da Francisco Arbaizako notarioaren idazkia: “Por el mismo arroyuelo a la puentezilla de Piedra que está más abaxo delas Casas de *Sagarminaga* a la Partte de *Zaldua* llamada *Telleriaco* zubittoa” (BFA.: ZUA, Mug., api. 23, C-094).

234. “por el arroyuelo que baja por la parte de Aranguren a la puentecilla de piedra que está más abajo de las casas de *Sagarminaga* a la parte de *Zaldua* llamada *Telleriaco Zubittoa*” (Jatorrizko eskriturak: 1843/4/23).

235. “las fincas *Trevidepe*, *Trenvidepunta*, *Calzadaburu* y parte de *Sagarminaga* están dentro de la jurisdicción de *Zaldua*”.

- 1953 Trenbidepe, heredad denominada (ZJE.: 544, mai. 27)
- 1973 Trenbidepe, parcela de la Coop. S.Andrés conocida como (ZJE.: 1325, mar. 12)
- 1973 Trenbidepe o Artiasolo, heredad (ZUA.: LNE, 0993/004)²³⁶

TXALETA, -a (*desagertuta*)²³⁷

Kokapena: Arteaga iturria baino goratxoago zegoen, Bilbo etorbidea eta Euskal Herria kaleen artean.

OHARRAK: Ik. *Arteagasolo*. XX. mende hasierako *Bidekurutze* leku-izenak *Arteagatik Zalduetxebarri* aldera eginiko errepide berriak *Geltoki* aldetik *Bekoetxera* zihon bide zaharrarekin sorturiko bidegurutzetik datorkigu, horrexegatik izendatu zitaion modu horretan atzeko etxe eta lursailari, *Txaletari* hain zuzen ere.

Ahozkoa: [čaléta]

- 013 “Lafuenten txaléta”
- 027 “Doñamarian txaléta”
- 049 “Txibíttten txaleta”

Idatzizkoa:

- 1915 Chalet de D.Benito Areitio (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 2, C-017)



Bidekurutzeko txaleta (1961) (ZU)

236. “Solicitud de Delfin Gabilondo de licencia para la construcción de 80 viviendas y lonjas subvencionadas en terreno sito en *Artia*, según proyecto redactado por los arquitectos Juan Luis García y Carlos Goyarrola”. Espediente honetan hiru finka aipatzen dira: *Trenbidepe*, *Arteaga* eta *Sagarminaga*.

237. 1963/09/02: “Solicitud de Antonio Azkarate de licencia para derribo y movimiento de tierras para construcción de viviendas” (ZUA.: LNE, 0971/018) - 1964/03/24: “Solicitud de Antonio Azkarate para la construcción de 32 viviendas y locales comerciales en la confluencia de la CN y la calle A” (ZUA.: LNE, 0972/005).

- 1922 Bidecurucia, Benito Areitio... casa y pds (BFA.: ZUA, Ban., abe. 10, C-066)²³⁸
- 1926 Bidecurusia, casa y pdº (BFA.: OGE, AH-07)
- 1929 Chalet, en el... de la carretera (ZSAE.: HIL4/13)
- 1945 Chalet (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1954 Chalet, casa denominada (ZSAE.: BAT9/14)
- 1963 Chalet, derribo del edificio llamado (ZUA.: Ak. Lib., ira. 25, 0433. er.)²³⁹
- 2002 Artiako txaleta (HKK.: HES, 28. or.)

UDALETXEA, -a

Kokapena: Bizkaiko Diputazio plaza, 1.

OHARRAK: XVI eta XVII. mendeetako dokumentuetan “*En el ciminterio... En el campanario...*” eta antzeko espresioak irakurri arren, udaletxe zaharra elizpearen frontoi gaineko eraikinean zegoen²⁴⁰, 1972an *Euskal Herria, Santa Isabel* eta *Autonomia kaleen* arteko berria egin zen arte²⁴¹. Geroztik, beste funtzioen batzuk bete ditu: esko-



Udaletxea (2004) (AE)

-
238. Generikoa ez da berbera urte guztietan, hasieran etxea aipatzen da, gero ez: 1923/12/10 (*Bide cruz, Casa, huerta y heredad*) - 1924/11/17 (*Bide Cruze, Casa, huerta y heredad*) - 1925/11/25 (*Bide Cruz, Heredad*) - 1927/12/3 (*Bidecurusia, Heredad*) - 1928/2/3 (*Bidecurusia, Heredad*) e.a.
239. “permiso a D. Antonio Azcarate para el derribo del edificio llamado Chalet sito en esta anteiglesia en la carretera general”.
240. “Edificio anejo a la iglesia parroquial por el frente Norte, que actualmente se utiliza como casa de Cultura.El piso halladero se apoya en cinco pilares de hormigón forrado de madera.Posee cinco vanos, los pares abalconados y antepechados. Es obra de entramado de madera relleno de ladrillo macizo” (ZU.: OI, 1.1/2).
241. “edificio singular construido en 1972, con arquitectura de estilo vasco, obra del arquitecto Esteban Argarate, ubicado estratégicamente en la zona del primer ensanche” (AZ.: 8. or.).



J. M. Iriondo eta B. Osa, Udaletxe zaharraren azpian eskusoinua eta panderoa jotzen (1963) (IAT)

la, Koralaren egoitza, Kultura etxea, erakusketa aretoa, etab. *Zaldusolon* eraiki zen berririak goiko aldean armarria²⁴² erakusten dio bisitariari.

“Orduen neuk selan jote neban domekero plasán, *oseake*, Saldibarko plasie esate akon orduen, Saldibarko derétxue pa neu nakasen, udaletxiek emonda ero noberak artu, orduen be selan esueen beste pa, bueno, néutako daná. Orduen isan san epokia txartelakiñ, dantza itte banai, txartela ipintte akon gisionekuai, andraskue dudán, pesta bi kobratze akon, íá atzalde gustirako. Orduen denporan, poréjemplo, irurogeiko bolaretan, or berrogetamabosteti ta irurogeitabostera, orduen egon san modia, boleruen modia egon dan orduen, Antonio Machín, se orduen bolero asko egote san, da gu pe se eitte genduen, ba, esautu itte giñun pixkat jentía, ta igual parejan batzu pa beti egote sien, ba, dantzaridxak esienak, da igual átzalde gistian ingo sittuen bi-o iru piesa bakarrik, da árek dantzara ataateko ser eitte genduen, ba, boleron bat-eró beste jo, o tanguiek, gausa léntuek, da, lenenguen espanan, bigarrenien ero irugarrenien urtete ben, da bein kobrau eskeró, ba, gero aide! (J. M. Iriondo).

Ahozkoa: [ajúntameñtuè]

- 001, 075 “Událetxiè”
- 002, 013, 027, 030, 036, 048, 062, 067, 072 “Aiúntamentuè”

Idatzizkoa:

- 1762 Sala Conzejil contigüa a la torre de Campanas (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1884 Casa Consistorial (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 20, C-015)²⁴³
- 1909 Casa Consistorial de esta Anteiglesia de Zaldúa (BFA.: ZUA, Haut., mar. 9, C-079)

242. “Escudo ubicado en 1972 al hacer el nuevo Ayuntamiento de Zaldibar, en cuya fachada principal en el ángulo superior derecho se localiza. El escudo se realiza en arenisca, es cuartelado, rematado con yelmo, con penachos y lambrequines, apareciendo un árbol con caballo posante” (ZU.: OI, 1.1/1).

243. “traslado de la escuela de niños al salón de la Casa Consistorial”.

- 1940 Casa Consistorial, trabajos en la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 3, C-057)
- 1968 Casa Consistorial, nueva (ZUA.: Ak. Lib., urt. 26, 0433. er.)²⁴⁴
- 1976 Antigiño Ayuntamiento, edificio del (ZUA.: Ak. Lib., abu. 31, 0434. er.)²⁴⁵
- 1977 Antigiño Ayuntamiento, arrendamiento a la Soc.Coral (ZUA.: Ak. Lib., api. 25, 0434. er.)
- 1983 Nueva Casa Consistorial (ZJE.: 2023, ots. 19)
- 1984 Antigiño Ayuntamiento, en la sala de cultura, sita en el (COR.: II. libk., uzt. 14)
- 1993 Antiguo Ayuntamiento (ZG.: 12. or.)
- 2002/03 Ayuntamiento de Zaldibar / Udala de Zaldibar (TEL.: OZ, 752-753. orr.)
- 2002 Udaletxe zaharrea (ANBOTO.: 50. zk., 14. or.)

Kartografikoa:

- 1993 Udaletxea (ZG.: 14. or.)
- 1995 Ayto (BFA.: 62-64)
- 1996 Udaletxea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Udaletxea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Udaletxea (ZG.: 16. or.)

UREZANDIA, *-a*²⁴⁶ (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Agirresakon errekatik Zeartza aldeko soloetara zegoen.

OHARRAK: Ik. *Zalduzubieta herri eskolak*. Osagaiak: Urez (izen arrunta) + andi(a) (izenondoa).

Idatzizkoa:

- 1864 Uresandia, heredad en el término de (ZJE.: 16, uzt. 26)
- 1952 Uresandia (ZUA.: 1408. er., 103. or.)
- 1963 Urezandia, compra del terreno denominado (ZUA.: Ak. Lib., urr. 9, 0433. er.)
- 1964 Uresandia, heredad de (ZUA.: LNE, 1044/005)
- 1972 Uresandia, pertenecidos de la casa Ynecena o Yturbe-Zaldúa (ZJE.: 1296, aza. 13)

UREZETXEALDEA, *-a* (*soraa*)

Kokapena: Agirresakon errekatik Zubiko etxe aldera, iparraldean Zearrasolo.

OHARRAK: Ik. *Zalduzubieta herri eskolak*. Osagaiak: Urez (izen arrunt deklinatua) + etxe (izen arrunta) + alde(a) (izena).

Idatzizkoa:

- 1864 Uresechaldea, heredad en el término de (ZJE.: 16, uzt. 26)

244. Udaletxe berria egitea 68/69 planaren barruan sartzen zen eta jabearekin konpontzen ez zirenez gero, urriaren 15eko bilkuran Lasuen jaunaren aurkako derrigorrezko desjabetze espropiazioa abian jartzearabaki zuten.

245. "reparación urgente de la cubierta del edificio del Antigiño Ayuntamiento".

246. Mitxelena, K.: "Por lo que respecta a *Uresandi*, *Urazandi*, *Urazurrutia*, puede tratarse del instrumental, determinado o indeterminado, de (*h*)ur (*uraz* y *urez*), al menos si -andi es una var. de *haindi*, *haindi* «(la) otra parte, el lado de allá» (AV, 157-158. orr.).



Urezandia eta Urezetxealdea (1993) (ZU)

- 1952 Ures-echealdia (ZUA.: 1408. er., 103. or.)
- 1964 Ures-echealdia, la heredad de (ZUA.: LNE, 1044/005)
- 1965 Echealdia, heredad (ZJE.: 810, abu. 26)
- 1972 Ures-echealdia, pertenecidos de la casa Ynecena o Yturbe-Zaldua (ZJE.: 1296, aza. 13)

URGAZIA, -a (*iturburua*)

Kokapena: Ospitale Psikiatrikoaren lurretan.

OHARRAK: Ik. *Bañerazarra*. Zenbait generikoren konpainian agertzen bazaigu ere, jatorrian iturburuari egiten zion erreferentzia. Dokumentu batzuetan erreka tarteari ere horrela deitu arren, *Ospitale psikiatrikoa* zeharkatzen duena *Zalduerreka* da. Osa-garriak: Ur (izen arrunta) + gazi(a) (izenondo).

“Uratza esate gontzen guk, bañe erderas *agua sulfurosa*-eró está, ba? Sarritten eran dot. Lelekuen arrautza ustelen gustue deko artueran, bañe iá birriten ero iru bider, ori serbesiei be, lelego probate osunien eskasa isaten da, ba, besteoi be iguel, bañe a ure jarraitzen bosu eraten, estau itten efektui bes. Ni gastetan erreumie paseta neban asko, da orra, balenaridxura etorte nitxenien bañuek artzen, astuen etorte nitxen, da obligasiñue eote san báníua artu aurretik, básó bat-eró eta bañua artutakuen beste bat-ero artu bear isate sien, da, ba, normal artzen da bein egun bi ero iru pasau eskero, lelunguen efektue itten dau” (J. M. Narbaiza).

Abozkoa: [uráca]

- 001 “Urátza, Urgási”
- 049, 069, 074, 080 “Urátza”

Idatzizkoa:

- 1626 Vrgacia, heredad y mançanal de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., ots. 23)
- 1640 Ugacia, al arroyo de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)

- 1757 Ugasi, componer el puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 31, C-037)
- 1759 Urgazi, composicion del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, 41/1)
- 1802 Urgazi, arbol que dio para el Puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 30, 41/2)
- 1853 Urgasi, riachuelo llamado (BFA.: ZUA, Ud.Lan., uzt. 22, C-084)
- 1895 Urgacija, fuente llamada (Mandoz, P.: *Diccionario...*, 260. or.)
- 1947 Urgaziya, manantial de aguas sulfurosas llamado (BFA.: ZUA, Bai., api. 16, C-088)
- 1952 Urgaziya, manantial de aguas sulfurosas (ZUA.: Ak. Lib., api. 19, 0432. er.)
- 1980 Urgaziya / Uratza (Carreras, F.: *Geografia...*, 181. or.)
- 1991 Urgazia, el manantial llamado de (AZ.: 29. or.)
- 2000 Urgazia, herritarrek... eta uratza izenagaz ezagutzen ebezanak (HKK.: ZB, 6. or.)

URIBARREN (etxea)

Kokapena: Bekoetxearen aldamenean. Euskal Herria kalea, 8.

OHARRAK: Ik. *Miren Maortua kalea*. *Bekoetxe* aldameneko soloan eraiki zen 1963an. Azpiko aldean, *EROSKI* denda, *Udabarri* ikastola egon zen. Osagaiak: Uri²⁴⁷ (izen arrunta) + barren (izena).



Uribarren eta Bekoetxea, Euskal Herria kalean (2004) (AE)

247. Mitxelena, K.: “(h)uri «villa» var. occidental de (h)iri” (*AV*, 159. or.) - “frecuentemente atestiguado desde el siglo XI en la toponimia alavesa y riojana” (*FHV*, 74. or.).

Ahozkoa: [uribáfen]

- 062, 074, 080 “Uribárren”

Idatzizkoa:

- 1964 Uribarren, casa (ZSAE.: BAT9/11)²⁴⁸
- 1965 Uribarren, la casa (ZUA.: LNE, 0974/004)²⁴⁹
- 1972 Uribarren, la nueva ikastola ubicada en los bajos de la casa (COR.: I. libk., urt. 27)
- 1980 Uri-Barren etxea, euskalerría 17 (KAL.: 1. zk., 24. or.)
- 1981 Uri-Barren etxea, Euskalerría 17 (KAL.: 5. zk., 14. or.)
- 1983 Uri-Barren etxea (KAL.: 14. zk., 11. or.)

URKITZAETXEBARRIA, -a (etxea)

Kokapena: Eliza alboan. Elexondo, 9.

OHARRAK: 1917/6/6ko eskrituren arabera, *Etxeondoko ortuaren* zati batean eraiki zen beheko eta beste solairu bi eta ganbara zituen etxea. Dena dela, dokumentuetako *Etxebarria* nahasgarri gerta dakiguke, batzuetan B. Lasuenek *Urkiza etxetxua* izenez bataiatzen duena izan baitaiteke. Azken honetan jaio zen umeentzako aulkiak-eta ekoizten dituen *MAGA* enpresa, gero *Bilbo etorbidera* joan zena. Plazako beste hainbatetan bezala, azpiko aldean “Txopénaneko déndiè” zegoen. Osagaiak: Urkitza (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + barri(a) (izenondoa).

“Orko dendá sarrá neuk es neban esautu, geuk dendá sarrá esate otzeun beti. Nik beti amengue esautu ot, améngo déndie, guk dendie euki ou amentxe, póstietaraño, ori gustioi, da aurretik déndie, ortxe euen mostrádora, estanteridtxatxuek, dena txikídxé, lénaukie, errídxé be txikídxé san-da. Da déndie ei dxeuken or Josepa Txíñe esate otzen batek, da arek famelixaik es, da gure ama-ta bisi sien plasán, or Plasáko etxien. Da egun baten abixau eíñ ei otzan: - Benita, seurekin akordau nas ba, déndie isteko kontue dekat-eta. Da gure ama posik. - Bueno bai, trátue ein gou ta komeni bakú ero konpontzen baga. - *Acéto!* Bueno, ba, ilusiñuek ei ttu gure amak eta nun abixate otza ezetz, beste gausa bat pentzau dabela. Ene! Gure ama penas, berak esate aban: - Nik artu neban pénie! Bueno, pasau san ba, da andik sati batera, ía denporaldidxe pasaute gero, átzera deidxe, pentzau dabela obetua ta, sera ta: - Bai, len be oixe esan ei ostasun bai , eta es ero bestela depósittau eingou dirue, da atzera itten dabenak áixe galtzen. Da baietz, baietz. Bueno, ba, ipini ei dxeben da esate ban ámak: - Estakitt dirue egon espalitzá, atzera es ostan atzera egingo. Alantxik artu ei dxeban dendioi. Da gero au etxiau ei ebanien, ona aldatu aben. Amen déndie eta tabernie ipini sittuen amak, da gero pentzú almasena bebai. Arriketza be saltzen genduen da, ba, al dana, dane-tik” (G. Garitaonandia).

Ahozkoa: [čopénanekuè]

- 001, 013, 067 “Txopénanekuè”
- 072, 074, 080 “Txopénanekuè”

Idatzizkoa:

- 1917 Casa de nueva planta (ZJE.: 98, eka. 6)
- 1925 Urquiza Zaldúa barri, casa accesoria de (ZSAE.: BAT7/13)
- 1929 Casa Chopena, hasta el alto de la (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 24, C-018)²⁵⁰

248. Datu berberak: 1965, 1966, 1968.

249. “Agustín Maortua solicita licencia para cubrir el pasillo existente entre la casa *Uribarren* y el almacén de su propiedad”.

250. “acordar arreglar el camino de *Curutzazar* y la cuesta de *Eleixazpi* hasta el alto de la *Casa Chopena* con piedra de *Ymindi*”.



Urkizazaldua eta Urkitzaetxebarria (2000) (BL)

- 1930 Urquiza-Echevarria, casa nueva denominada (ZJE.: 428, mai. 26)
- 1930 Urquizarbarri (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1948 Chopena (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1961 Urquiza-echevarria, casa llamada (ZJE.: 711, urt. 5)
- 2002 Urkiza etxebarria (HKK.: HES, 18. or.)

URKITZAZALDUA, -a (etxea)

Kokapena: Eliza alboan. Elexondo, 11.

OHARRAK: Armarria²⁵¹ bere lekuan mantendu badute ere, gaur eguneko itxurari erreparatuz gero, argi dago aldaketa itzelak izan dituztena, adibidez, *Urkiztaetxebarriaren* denda zaharraren ateburuan zegoen XVII. mendeko idazkiaren harria (*IHS / ...ño de 16...*) osteko terraza aldamenean jarri dute bertakoek. *Urkizazalduan* Valerio Azpitarrek abarketak ez ezik, ile-apaintzaile lanak ere egiten zituen eta azpiko aldean bere alabaren denda zegoen, “Pastóran déndiè”, atea *Aldatsa* kaletik zuena, eta bigarren solairuan *Zaldibarko* lehen batzokia inauguratu zuten 1933an²⁵². Osagaiak: Urki (*Betula alba*) + -tza (atzizkia) + zaldu(a) (izen nagusia).

“*Elañosesenta*-ero etorri akun orduen euen párrokue, Don Feliziano, egun baten agertu san eta esa oskun: - Oixe eskudoioi, e! Ortxe dauen oi - esa oskun olantxik - óixe párrókidxan ondo egongo litxake ba! Parrókidxako etxien. Da, ba, amak esa otzan: - Ba, baña ni bakarrik e nasen eskero, beste etxien jabiai be eskatu in biko tzasu permisue. - A! - esa ban. Orduen san Elorrid-xoko bat, soltera bat, ondiño arena san etxiori, andik eta geruara be bai. Da geidxau es eban eskatu be eñ, orduantxe aittetu eban da antxe akabau san komersasiñue” (G. Garitaonandia).

251. “Bere eskumako kantoian armari bat dauka: elizgizonen bonete bat, San Pedroren giltzak eta San Andresen gurutzea ditu beren barruan” (HKK.: HES, 20. or.). Beste daturik aurkitu ez dudanez gero, armari honek aditzera eman al dezake garairen batean abade etxea izan zitekeela?

252. Datu gehiagorako: B. Lasuen (HKK.: EA).



Armarri zaharra (2002) (AE)

Ahozkoa: [paštórana]

- 013, 072, 080 “Pastórana”
- 001, 074 “Pastóran etxie, Urkiza Zaldúa”

Idatzizkoa:

- 1653 Vrquiza Zaldua, contra la cassa de (BEHA.: ORD, urt. 18)
- 17... Urquiza Zaldua, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Urquiza Zaldua, Ytten la caseria nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 200. or.)
- 1745 Vrquiza Zaldua, La casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1753 Vrquiza Zaldua, en la sepultura de (BEHA.: ORD, abe. 19)
- 1749 Urquiza Zaldua, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 16)²⁵³
- 1780 Vrquiza Zaldua, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 413. zk., urt. 23)
- 1781 Urquiza Zaldua, asi mismo las cassas y casserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/67)
- 1785 Urquiza Zaldua, casa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3 /4)
- 1788 Vrquiza Zaldua, las cassas y casserías de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 226. zk., urt. 22)
- 1796 Urquiza Zaldua, Ytten la caseria nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1797 Vrquiza Zaldua, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ira. 24)
- 1798 Vrquiza Zaldua, en la sepultura de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 101. zk., mar. 16)
- 1802 Vrquiza Zaldua, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mai. 5)²⁵⁴

253. Datu berberak: 1752, 1753, 1759, 1777, 1779.

254. Datu berberak: 1809, 1817.

- 1810 Urquiza Zaldua (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1823 Urquiza Zaldua, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt15)
- 1865 Urquiza-Zaldua, casería rustica titulada de (ZJE.: 48, ots. 22)
- 1868 Urquiza-Zaldua, casería rútica titulada (ZJE.: 98, api. 6)
- 1871 Urquiza-Zaldua, pertenecido de la Casería de (ESK.: 019)
- 1872 Urquiza Zaldua, arbolar de la casería (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1873 Urquiza Zaldua, numº 1 y numº 2 (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Urquiza Zaldua (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1894 Urquiza-Zaldua, casería de (ZSAE.: HIL4/8)²⁵⁵
- 1914 Urquiza-Zaldua, casa de (ZSAE.: BAT7/28)²⁵⁶
- 1919 Urquiza-Zaldua, casería accesoria de (ZSAE.: HIL4/5)
- 1921 Urquiza Zaldua, casa accesoria de (ZSAE.: BAT7/2)
- 1921 Urquiza-Zaldua, una casa nombrada (ZJE.: 364, uzt. 22)
- 1922 Urquiza-Zaldua, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁵⁷
- 1926 Urquiza Zaldua, casa de (ZSAE.: BAT8/6)²⁵⁸
- 1930 Urquiza Zaldua, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²⁵⁹
- 1932 Urquiza-Zaldua, casería de (ZSAE.: HIL4/12)
- 1939 Urquiza Zaldua, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/152)
- 1940 Urquiza Zaldua, casa de (ZSAE.: BAT8/23)²⁶⁰
- 1945 Urquiza Zaldua (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1953 Urquiza Zaldua, casa (ZSAE.: HIL5/12)²⁶¹
- 1955 Urquiza Zaldua, casa (ZSAE.: BAT9/9)²⁶²
- 2002 Urkiza Zaldua etxea (HKK.: HES, 20. or.)
- 2004 ZALDUA-URKITZA (fatxadako idazkia)

ZALDIBAR HOTELA, -a (etxebizitzak)

Kokapena: Bekoetxearen parean. Aldatza kalea, 10.

OHARRAK: Gisasola deitura nagusi izan arren, jabetza baino ez du adierazten²⁶³. Argazki zaharretan konproba daitekeen legez, goiko aldean *Hotel Zaldibar* zegoen idatzi-ta, eta fakturretan ere izen hori aurki daiteke. Etxeak uztartutako eraikin bi ditu eta berizturik ez dagoenari elizako paperetan *Casa de teléfonos* izenarekin bataiatzen dute, zerbitzu hori bertan zegoelako.

Ahozkoa: [fóndiè]

- 001 “Fondáetxiè”
- 013, 025, 030, 036, 067, 075 “Fóndiè”
- 027 “Hotél Zaldíbar, Fóna Gisasóla”
- 049 “Gisásolanà, Hotél Zaldíbar”

255. Datu berberak: 1915, 1918, 1920, 1933, 1934, 1935, 1941, 1942.

256. Datu berberak: 1916, 1923, 1924.

257. Datu berberak: 1926 (AH-31).

258. Datu berberak: 1927, 1928, 1929, 1931.

259. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

260. Datu berberak: 1943, 1948, 1952.

261. Datu berberak: 1954, 1956, 1958.

262. Datu berberak: 1958, 1959.

263. B. Lasuenen esanetan, gauza bera gertatu zen *Hotel Aranburu*-edo esan zitzaionean.



Zaldibar hotela izanikoa (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1879 Parador o Fonda nueva (BFA.: ADM, JUD, JCR-3693/005)²⁶⁴
- 1884 Fonda nueva de Guisasola (BFA.: ADM, JUD, JCR-3693/005)²⁶⁵
- 1899 Fonda, contribución a su casa llamada (BFA.: ZUA, Ak. Lib., api. 20, C-015)
- 1912 Guisasola, Casa-fonda llamada (ZJE.: 317, api. 12)
- 1924 Fonda denominada de Jesusa (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka. 1, C-018)
- 1925 Fonda Guisasola, huerta de la (ZJE.: 408, api. 14)
- 1926 Fonda de Guisasola, junto a la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-050)²⁶⁶
- 1927 Guisasola, fonda llamada de (ZSAE.: BAT8/5)²⁶⁷
- 1928 Fonda de Guisasola (ZSAE.: HIL4/5)²⁶⁸
- 1930 Fonda Guisasola (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1936 Hotel Zaldibar, junto al Balneario (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 15, C-055)
- 1945 Casa Hotel (ZSAE.: HIL4/7)
- 1946 Casa-Fonda de Guisasola (ZJE.: 517, urr. 18)²⁶⁹
- 1948 Fonda (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1955 Hotel Zaldibar, servicios varios al (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 4, 0432. er.)
- 1956 Hotel Zaldibar, perjuicio que se le ocasiona al (ZUA.: LNE, 0967/008)
- 1957 Hotel Zaldibar, en el (ZSAE.: HIL5/28)

264. “acerca del arriendo de la Casa de dicho *Guisasola* situada en *Zaldua* conocida con el nombre de Parador o Fonda nueva”.

265. “casa sita en dicha Anteiglesia de *Zaldua* conocida con el nombre de Fonda nueva de *Guisasola*”.

266. “por importe del valor de la tejavana vieja junto a la Fonda de Guisasola, facilitada para la construcción de las paredes de alrededor del Balneario”.

267. Datu berberak: 1931, 1938.

268. Datu berberak: 1932, 1940.

269. “el cuerpo del edificio mayor destinado a fonda de los dos de que consta la Casa-Fonda de *Guisasola*”.



Bertako jangela (IAT)

- 1962 Casa Fonda de Guisasaola, hoy viviendas (ZJE.: 736, api. 24)
- 1964 Hotel, casa (ZSAE.: BAT9/8)
- 1966 Casa Fonda (ZSAE.: HIL6/20)
- 1970 Casa Fonda (ZSAE.: HIL6/11)
- 1983 Antigiño Hotel, girar obligatoriamente por el (COR.: III. libk., abe. 7)
- 1990 Fonda, la casa (ZJE.: 2123, uzt. 18)
- 1991 Zaldibar, Hoteles: (AZ.: 59. or.)
- 1997 Fonda Guisasaola, vivienda derecha de la casa llamada (ZJE.: 2340, aza. 4)
- 2000 Zaldibar eta Lejarreta hotelak (HKK.: ZB, 21. or.)
- 2002 Zaldibar hotela (HKK.: HES, 24. or.)
- 2003 Zaldibar Hotelean (HKK.: AA, 8. zk., 9. or.)

Kartografikoa:

- 1912 Guisasaola, Hotel (BFA.: ADM, HLG, ADV-DC-231)
- 1912 Guisasaola, Hotel (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2707/1)

ZALDUA, -a²⁷⁰ (*desagertutako dorretxea*)

Kokapena: Eliza inguruan zegoela pentsatu arren, ezin izan dut orubea kokatu.

270. Armarriri dagokionez, A. Garciak leku bi aipatzen ditu, baina bigarrena ez du zehazten non dagoen: "El solar primitivo de la anteiglesia vizcaína de *Zaldúa*: De oro, con tres lobos de sable, puestos en triángulo. Bordadura de gules con ocho sotueres de oro [...] La casa del Duranguesado: de gules, con un fresno de su color natural y dos lobos, también de su color, atravesados el tronco. De las ramas del fresno penden dos calderas de sable sobre llamas de fuego. Bordadura de azul, y en letras de oro esta leyenda «Las armas de mi nación, lobos y calderas son» (*El solar...*- VI, 326. or.) - J. Kerexetak deskripzio bera errepikatu eta beste bat dakarkigu: "Otros *Zaldúa*, según Cadenas y Vicent: en oro, un sauce de sinople, con un jabalí de sable, atravesado al pie del tronco" (*Diccionario...*- IV, 385. or.) - D. Lizaso Legazpiko Zalduez ari da: "...y en el tercer cuartel una encina verde y atravesada al tronco un lobo negro con un corderillo sangrando en la boca, en campo azul" (*Diccionario...*-VII, 275. or.).

OHARRAK: Ik. Atal honen sarrera. Fogerazioen informazioak frogatzen duenez, XVIII. mendean desagertu zen.

Ahozkoa: [šálduko tořéčìè]

- 001 “Sálduko torrétxiè”

Idatzizkoa:

- 1704 Zaldua, Casa llamada la torre de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233. or.)²⁷¹
- 1708 Zaldua, la torre que Ubo llamada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1710 Zaldua, el repartmto de la ttorre caida de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1745 Zaldua, Ytten el Palacio llamado (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)²⁷²
- 1796 Zaldua, El Palacio llamado (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)²⁷³
- 1798 Zaldua, Casa llamada de la Torre de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 431. or.)
- 1991 Zaldua, Torre de (AZ.: 23. or.)²⁷⁴
- 1993 Zalduko Dorretxea (ZG.: 30. or.)²⁷⁵
- 1996 Zalduko Dorretxea (ZG.: 4. or.)
- 1999 Zalduko Dorretxea (ZG.: 9. or.)
- 2001 Zalduko Dorretxea (ZG.: 11. or.)

ZALDUARAN (*soroa*)

Kokapena: Zalduetxebarria baserriaren ipar-mendebaldean.

OHARRAK: Ik. *Zalduaran kalea -Plazako soloa*. Osagaiak: Zaldu(a) (izen nagusia) + aran (Ik. *Aranguren*).

“Umíe nítzala, Estánko Sarrá báserridxe suan, baserri petue, nere edadeko mutiko bat da beste bat urte bat gastiaue, ba, gu an sabaixen da kortan da ganauas-da ibiltte giñan, ba, bertako moduen. Da orduen sarri, ba, gurdixen jute giñan solo batera da bestera eta árexek isenok astute dxekas, erabilite suasenak orduen. Bata Eguskialde inguruen euan solo bat, ainbaten Astárloana, bañe ónek exploteta ebena bedarrerako-ta da etxakiat isena, etxakiat. Ará ásko jute giñen. Beste solo bat euan... ori be astute dxekat, baña danak euken isena, erabilite suasenien, oiñ eskolen polideportibue dauen lekuen, se Estánko Sárrekue jute suasen órra da ni be eurekin, klaro! Umetan, ba, bedarretan or be, ba, Astárloana suan ainbaten, bueno ainbaten es, ori dudai pes, Astárloana, terrenuek-eta eskolarako berak itxi suasen. Bates be órre leku bixotara jute giñan” (G. Zabarte).

Idatzizkoa:

- 1699 Zalduaran, en la heredad de (BEHA.: ORD, api. 10)
- 1773 Zalduaran, la tierra heredad de (ESK.: 026)
- 1806 Zalduaran, venta de una heredad titulada (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 356. zk., ira. 6)

271. “Casa llamada la torre de *Zaldua* de Juan Fernando de Vgarte esta demolida y no tiene tierras de pan sembrar”.

272. Nire ustez, nahastu egin ditu dorretxe bien izenak eta *Zaldibar* dorretxeari buruzko erreferentzia da.

273. Ik. 38. oin-oharra.

274. Liburu honetan B. Lasuenek egiten duen deskripzioa Herriko Kondaira Koadernoan (HES, 7. or.) *Elizondo* izenpean agertzen zaigu.

275. Gidetan ere arazo bera gertatzen zaigu, aipatzen den *Zaldua Elexondo* bailitzateke.



Zalduaran eta Zaldugan soroak, Arangurenerako bidepean (1974) (ZU)

- 1831 Zalduaran, heredad nombrada (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 345. zk., urt. 18)
- 1838 Zalduaran, heredad de Astarloa en el termino de (ESK.: 034)
- 1861 Zalduaran, heredades (ZJE.: 180, mar. 19)
- 1898 Zalduaran, heredad llamada (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1952 Zalduaran o Tejersolo (ZUA.: 1408. er., 55. or.)
- 2000 Zalduaran, heredad titulada (ZJE.: 2369, abu. 16)

*ZALDUEGI*⁷⁶ (*baserria*)

Kokapena: Hilerrri osteko baserria.

OHARRAK: Antzinako eraikinaren aztarnak etxe osteko horman topa daitezke eta teilatuko gurutzea ere aipagarria da²⁷⁷. 1704ko Fogerazioak desegindako arnaga batez mintzatzen zaigu. Baserriaren ekialdean labea ere izan zen, baina bota egin zuten siloak egiteko. Izen bereko ur-biltegia baserri orduko “Aldápiè” esaten dioten lursailean dago. Bidepetik *Ermuko* errepedierainoko landak eta berotegiak *Etxeazpian* kokatzen zaizkigu eta etxe ostetik gora *Etxeburuak*, *Agirrebeitiko* lurrak jotzen. Osagaiak: Zaldu(a) (izen nagusia) + egi²⁷⁸ (izen arrunta).

Ahozkoa: [sá]di

- 002, 012, 013, 027, 030, 041, 042, 049, 063, 075 “Sáldi”

Idatzizkoa:

- 1618 Çalduegui, en la sepultura de succasa de (BEHA.: HIL1, urt. 13)

276. J. Kerexetak Mallabian kokatzen duen *Zalduegi* ez da zuzena eta nahastu egiten du *Zaldegurekin*, nire ustez.

277. J. Zalduegik bere arbasoei entzundakoaren arabera, etxe ostekoak ermitaren baten aztarnak izango lirateke. E. Noltek ere aipatzen digu gurutzea: “en lo más alto se levanta una cruz de arenisca del tipo latina, la cual a modo de moldura y sobrepuesta lleva otra pequeña cruz” (*Cruces...* - 25. or.).

278. Mitxelena, K.: “aunque a veces parece tener el mismo valor que *-tegi*, las relaciones entre ambas variantes, tanto en lo que respecta a su origen como a su distribución, no están bien establecidas” (*AV*, 80. or.).



Zalduegi baserria (2004) (AE)

- 1628 Çalduegui, en la sepultura desta mi cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., ira. 7)
- 1635 Zalduegui, confina por la parte de arriua con el camino q va a (BEHA.: ORD)
- 1637 Çalduegui, en la cassa y solar de (BAHP.: NOT, JBG, 82. p. s., eka. 18)
- 1641 Çalduegui, se crio en la Casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1644 Zalduegui, en la sepultura de sucassa de (BEHA.: HIL1, abe. 24)
- 1653 Zalduegui, en la cassa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/90)
- 1661 Zalduegui, contra la cassa de (BEHA.: ORD, api. 9)
- 1675 Zalduegui, en la sepultura de sucassa de (BEHA.: HIL1, urt. 12)
- 1680 Zalduegui (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1699 Zalduegui, casseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 17... Zalduegui, casería de Ana M^a de Amezua llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Zalduegui, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1708 Zalduegui, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1741 Zalduegui, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 25)
- 1745 Zaldegui, La casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1746 Salduegui, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 24)
- 1747 Salduegui, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 17)
- 1753 Zalduegui, casa y casería de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 56. zk., uzt. 16)
- 1759 Zalduegui, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, api. 14)²⁷⁹
- 1768 Zalduegui Eguia, hipoteca su Casería de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 106. zk., eka. 15)
- 1772 Zalduegui, cassa y casseria de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 375. zk., aza. 16)

279. Datu berberak: 1767, 1774, 1779, 1791, 1795.

- 1773 Zaldúa Eguía, su casa llamada de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 499. zk., aza. 2)
- 1777 Zaldúa Eguía, la casa llamada (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 104. zk., ira. 17)
- 1783 Zalduegui Eguía, la casa llamada de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 286. zk., urt. 24)
- 1785 Zaldúa Eguía, la casa y casería de (BPAH.: HIP, ZUA, 1090. mik., 505. zk., ira. 16)
- 1789 Zaldúa Eguía, su casa llamada (DMD.: AST, Auz-0188)²⁸⁰
- 1796 Zalduegui, Ytten la casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)²⁸¹
- 1798 Salduegui, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1798 Zaldúa Eguía, en dicha casa de (BPAH.: HIP, 1092.mik, 101. zk., mar. 16)
- 1804 Zalduegui, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mar. 19)²⁸²
- 1808 Zalduegui, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Zalduegui (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Zalduegui, en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1838 Zalduegui, otra de (ESK.: 034)
- 1865 Zalduegui, casería titulada de (ZJE.: 55, api. 4)
- 1870 Zalduegui, monte castañal de la casería de (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1873 Zalduegui (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Zalduegui (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1892 Zalduegui, casería de (ZSAE.: HIL4/8)²⁸³
- 1893 Zalduegui, en la casería de (BEHA.: BAT, uzt. 27)²⁸⁴
- 1906 Zalduegui, casería de (ZSAE.: BAT7/7)²⁸⁵
- 1920 Zalduegui, para custodiar los caseríos: (BFA.: ZUA, H.Pap., C-090)
- 1922 Zalduegui, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁸⁶
- 1927 Zalduegui, caserío de (ZSAE.: BAT8/23)²⁸⁷
- 1930 Zaldueguía (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1931 Zalduegui, al depósito de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 18, C-053)
- 1933 Zalduegui, nuevo depósito de junto a (BFA.: ZUA, Ur., urr. 23, C-085)
- 1934 Zaldi, junto a (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 5, C-020)²⁸⁸
- 1938 Zaldi, depósito de aguas junto a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-056)
- 1940 Zalduegui, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/81)
- 1945 Zaldueguía (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1948 Zaldi, Tomas Zalduegui del caserío (ZUA.: Ak. Lib., abe. 12, 0432. er.)²⁸⁹
- 1949 Zalduegui, caserío de (ZSAE.: BAT8/26)
- 1950 Zaldi, casa (ZSAE.: HIL5/4)
- 1956 Zalduegui, casería de (ZSAE.: BAT9/4)

280. "hipotecaron el dho Juan Bupta de Aranzibia, por si, y su muger Maria de Zabala, su casa llamada *Zaldúa Eguía*".

281. "La Arnaga de *Zalduegui* esta desmoronada".

282. Datu berberak: 1805, 1808, 1819, 1829, 1837.

283. Datu berberak: 1896, 1902, 1909, 1914, 1918, 1923.

284. Datu berberak: 1897, 1899, 1901, 1903.

285. Datu berberak: 1908, 1916, 1919.

286. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

287. Datu berberak: 1929, 1937, 1939.

288. "depósito de aguas de Aguirresacona en el punto junto a *Zaldi*".

289. "aparición de nuevas aguas en la heredad de su propiedad".



Etxe osteko antzinako horma (2002) (AE)

- 1959 Zaldegui, reconstrucción de la fachada del caserío (ZUA.: LNE, 0968/008)²⁹⁰
- 1965 Zalduegui, caserío (ZSAE.: HIL5/17)
- 1968 Zalduegui, caserío (ZSAE.: HIL6/30)²⁹¹
- 1970 Zalduegui (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1974 Zaldi, nuevo depósito de aguas de (ZJE.: 1167, abe. 28)
- 1984 Zaldugoiti, conducciones a los depósitos de... y Azkorra (COR.: I. libk., api. 7)
- 1991 Zalduegi (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Aranguren - Zalduegi, Caserío (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 2000 Zaldi, Camino / Bidea (ZU.: OI, 1.4/4-19)
- 2001 B° Aranguren - Zalduegi, Caserío (ZU.: BUE)
- 2004 ZALDUEGI (fatxadako egur batean idatzia)

Kartografikoa:

- 1912 Zalduegui (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-2484)
- 1923 Zalduegui, Camino de (MTV)
- 1924 Zaldiegui (BFA.: ZUA, Ur., abu, C-085)
- 1957 Zaldiegui (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1834)
- 1966 Zaldiegui (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1993 Zalduegi (ZG.: 14. or.)
- 1995 Zalduegi (BFA.: 62-64)
- 1996 Zalduegi (ZG.: 12. or.)
- 1999 Zalduegi (ZG.: 13. or.)

290. "Solicitud de Aurelio Maiztegi para derribo y reconstrucción de la fachada de su casa" 1965ean berriro egingo zen eskaera bera (ZUA.: LNE, 0974/006).

291. Datu berberak: 1973, 1974.

- 2001 Zalduegi (ZG.: 12. or.)
- 2002 Zalduegi (2-75) (KAT)

ZALDUEGIA, -a (*etxea*)

Kokapena: Zaldua Elizateko plaza, 10.

OHARRAK: Ik. *Aldekoetxebarri - Zalduegi*. XIX. mende amaierako dokumentuetan etxebizitza bikoia dugu: *Zaldueguia (H)errero* (zaharrena) eta *Zaldueguia Sacristán* (inoiz *Maestro* ere). XX. hasieran “Patxiokèr” aguazil ezaguna bizi zen bertan.

Ahozkoa: [saldwegi]

- 001 “Salduegi etxéa”
- 009 “Salduegi etxíe”
- 074 “Kleméntinaneke etxíe”

Idatzizkoa:

- 17... Zaldueguia, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1785 Zaldua eguia, ypotteco dha mi casa de (ESK.: 009)
- 1796 Errementeria, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1810 Zaldueguia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1818 Zaldueguia, hipoteca de su Caseria de (ESK.: 009)
- 1868 Zaldueguia, mitad de la casa llamada (ZJE.: 107, abu. 4)²⁹²
- 1870 Rementeria, Casa de (ZJE.: 125, urt. 8)



Zalduegia, fatxada berriztatu aurreko irudia (1955) (IAT)

292. *Aldekoetxebarri* etxearen eskritoretan aipatzen den sutegia eta hemengoa, nik uste, berbera izan zen edo bestela, hauxe zaharrena, beste etxea egin aurreko hainbatetan *Zaldueguia (H)errero* irakur daitekeelako (BFA.: ZUA, Ban., C-066 delakoetan, esaterako).

- 1873 Zaldueguia (BFA.: ZUA, Ud.Lan., ira. 10, C-84)
- 1879 Zaldueguia, casa llamada (ZJE.: 194, uzt. 15)
- 1887 Zaldueguia, casa (ZSAE.: HIL4/12)²⁹³
- 1890 Zaldueguia, en la casa de (BEHA.: BAT, ira. 28)²⁹⁴
- 1907 Zaldueguia, huerta de la casa de (ZJE.: 295, urr. 28)
- 1910 Zaldueguia, casa de (ZSAE.: BAT7/3)²⁹⁵
- 1913 Zaldueguia, huerta de la Casa (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mar. 9, C-016)²⁹⁶
- 1932 Zaldueguia, casa de (ZSAE.: BAT8/16)²⁹⁷
- 1950 Zaldueguia, casa (ZSAE.: HIL5/3)
- 1959 Zaldueguia, casa de (ZSAE.: BAT9/17)
- 1990 Zaldueguia, mitad de la casa (ZJE.: 2113, urt. 22)
- 1992 Zalduegui, reforma y rehabilitación de la Casa (ZUA.: LNE, 1018/002)²⁹⁸
- 2002 Zalduegia etxea (HKK.: HES, 14. or.)
- 2003 Zalduegia etxean (HKK.: AA, 8. zk., 3. or.)
- 2004 ZALDUEGI ETXEA (fatxadako idazkia)

ZALDUEGIALDEA, -a (*belardia*)

Kokapena: Hilerriko bidegurutzetik Aranguren etxebarrirako bide gaineko landa.

OHARRAK: Eskrituretan halaxe izan arren, ez dut laburtua onartu, analogiagatik. Hilerrri aldeko ertzean ortutxo bat du.

Ahozkoa: [saldía|díe]

- 021, 049 “Saldíaldie”
- 063 “Saldíalde”

Idatzizkoa:

- 1865 Zalduy-aldia, heredades: (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1952 Zalduegi-aldia y otros (ZUA.: 1408. er., 111.or.)

ZALDUEGIGOITIA, -a (*Ortxa*) (*baserria*)

Kokapena: Aranguren baserri multzo gainekoa.

OHARRAK: Ik. *Zalduegigoitiburu*. Izen bereko iturria eta aska *Etxeazpian* daude, *Zalduegi baserriko* “Aldápiè” jotzen. Erre egin zen eta bertakoak *Agirrebeitira* joan behar izan zuten bizitzera denboraldi baterako. Osagaiak: Zalduegi (izen nagusia) + goiti(a) (izena).

“Guk aittitte okerra genduken, okerra gure aittitte, esatotzen Ortxa Sarra esatotzen, sarra salako, ba, Ortxa isena ipiñi otzen, au bestela Saldigoitti da, baserrixe, bañe Ortxa aittittai, gero mutikuek tentau eitte ben gure aittitte, bekixen okerra sana ta” (S. Berasaluze)²⁹⁹.

293. Datu berberak: 1904, 1914, 1919, 1921, 1929, 1931.

294. Datu berberak: 1893, 1895.

295. Datu berberak: 1911, 1912, 1917, 1918, 1922, 1923.

296. “habia cedido una parte de la huerta de la Casa *Zaldueguia* para su ensanche y embellecimiento de la via publica”.

297. Datu berberak: 1937, 1940, 1948.

298. “Solicitud de Erika Sarriugarte y otros de licencia para la reforma y rehabilitación de la casa *Zalduegi* sita en la plaza de *Zalduegi*, según proyecto del arquitecto Víctor Imaz”.

299. I. Gaminderen liburuan topa dezakezue testu osoa, 459. orrialdean.

Abozkoa: [óřča], [šaldígoiti]

- 024, 049, 063, 075 “Órtxa”
- 012, 021, 041, 042, 067 “Ortxákuè, Saldígoitti”
- 002, 018, 027, 045 “Ortxá, Saldígoitti”

Idatzizkoa:

- 1628 Çalduegui goitia, la cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., uzt. 27)
- 1630 Calduegui goytia, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., ira. 2)
- 1658 Caldueguigoytia, sepultura desta cassa de (BAHP.: NOT, PRG, 139. zk., 12. zk., uzt. 2)
- 1681 Zalduegui Goitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 16)
- 1686 Zalduegui Goitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, uzt. 14)
- 1691 Zalduegui Goitia, la cassa de (BEHA.: ORD, mar. 20)
- 1697 Zaldueguigoitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 5)
- 17... Zaldueguigoitia, casería (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Zalduegui Goitia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1714 Zaldueguigoitia, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon, 6/68)
- 1715 Zaldueguigoitia, de la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1740 Zalduegui Goitia, dho fiador la de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 209. zk., ots. 6)³⁰⁰
- 1745 Zaldegui Goitia, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1750 Zalduegui goitia, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 4, C-037)
- 1767 Zaldueguiguicoa, dhos fiadores la de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 232. zk., urt. 12)
- 1772 Zalduegui Goitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 18)
- 1779 Zalduegui Goitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 12)
- 1796 Zalduegui Goitia, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1807 Zaldueguigoitia, de la Caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, 41/2)
- 1808 Zaldueguigoitia, de la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Zaldueguigoitia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1856 Zaldueguigoitia / Zaldugoitia / Zaldugoti (ESK.: 036)
- 1864 Zaldueguigoitia, casería rústica titulada de (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1864 Zalduegui-Goitia, desde el punto de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 23, C-014)³⁰¹
- 1865 Zaldua Goitia, heredad de Zalduegui, Zaldua echevarria y... (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1873 Zaldueguigoitia (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Zaldueguigoitia (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1889 Zaldugoti, en la casería de (BEHA.: BAT, ots. 15)
- 1897 Zaldugoti, en la casería de (BEHA.: BAT, ots. 21)
- 1917 Zaldugoti, casería de (ZSAE.: BAT7/18)
- 1920 Zaldugoti, casería de (ZSAE.: BAT7/13)
- 1920 Goiti, para custodiar los caseríos: (BFA.: ZUA, H.Pap., mai. 1, C-090)
- 1922 Saldueguigoitia, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁰²

300. Jatorrizko hipoteka: 1678/1/8.

301. “acordaron la conducción de aguas potables a la plaza pública o su intermediación desde el punto de *Zalduegui-Goitia*”.

302. Datu berberak: 1926 (AH-31).



Zalduegigoitia (2002) (AE)

- 1923 Zaldugoitia, casería de (ZSAE.: HIL4/13)
- 1924 Zaldugoitia, casería de (ZSAE.: HIL4/13)
- 1925 Zaldugoitia, casería de (ZSAE.: BAT7/16)
- 1929 Zaldigoiti (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 16. mug., C-094)
- 1930 Zalduegigoitia (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1931 Zaldugoitia, casería de (ZSAE.: HIL4/3)
- 1930 Zaldugoiti, casería de (ZSAE.: BAT8/5)
- 1932 Zaldigoitia, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)³⁰³
- 1939 Zaldigoti, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/146)
- 1947 Zaldigoiti, casa (ZSAE.: HIL5/25)
- 1956 Zaldugoiti, la casería de (ZSAE.: BAT9/3)
- 1964 Ortxa, caserío (ZSAE.: HIL5/14)
- 1967 Orcha, Ruperto Bilbao del caserío (ZUA.: LNE, 1050/001)
- 1970 Zalduegui-goitia (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1981 Barrio Aranguren - Zaldigoiti, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1987 Zaldugoiti, Caseríos de Zaldibar: (EB.: III. libk., 85. or.)
- 1991 Zalduegigoitia (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Aranguren - Zaldu-Goiti, C° (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Zaldu Goiti Bidea (ZU.: OI, 1.4/3)
- 2000 Zaldugoiti, hacia el depósito de (ZU.: OI, 1.1/36-37-39-40)
- 2001 Zalduegigoitia baseritik gertu (HKK.: ZSAB, 26. or.)
- 2004 ZALDIGOITIA (fatxadako egur batean)

Kartografikoa:

- 1993 Zaldu-Guiti (ZG.: 14. or.)

303. Datu berberak: 1935 (AH-86).

- 1995 Zaldugoiti (BFA.: 62-64)
- 1996 Zaldugoiti (ZG.: 12. or.)
- 2002 Zaldugoiti (2-83) (KAT)

ZALDUEGIGOITIBURU (Etxaburu) (belardia)

Kokapena: Zalduegigoititik Mandapozuetarainoko bide aldameneko ezkerreko landa.

OHARRAK: Toponimo normatibizatua mugarren informazio eta eskrituren uztarke-tatik sortzen zaigu. Osagaiak: Zalduegigoiti(a) (izen nagusia) + buru (izena).

Ahozkoa: [ečáburù]

- 012, 063 “Etxáburù”

Idatzizkoa:

- 1864 Echeburuac, heredades nombradas (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1889 Saldigoitigana (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 39. mug., C-094)
- 1925 Zaldi-goiti-buru, hasta (BFA.: ZUA, Mug., uzt. 3, 71. mug., C-094)

ZALDUEGIGOITIKO ITURRIA, -a³⁰⁴

Kokapena: Zalduegigoitia eta Zalduegi baserrien artean.

OHARRAK: Ik. *Zalduegigoitia (baserría) - Zalduegiko ur-biltegia*. Iturri honek bere aska du eta ura *Zalduegigoitira* igoteko ur-ponpa erabiltzen du.



Zalduegigoitiko iturri eta aska (2003) (AE)

304. ETDkoa nire lehen ahozko batuketa egin ondoren sartu zuten, baina sakonago aztertutakoan, orain *Zalduegigoitiko iturria* onartuko nuke.

Ahozkoa: [óřčako itúřidžè]

- 002, 013 “Órtxako ittúřidžè”
- 012 “Sáldiko, Saldigoittiko, Orttxako ittúřidžè”

Idatzizkoa:

- 1864 Zaldugoiti, manantial de (BFA.: ZUA, Ur., abe. 15, C-085)

ZALDUEGIGOITIKO UR-BILTEGIA, -a

Kokapena: Agirrebeitia eta Zalduegigoitia baserrien arteko eraikuntza.

OHARRAK: Ik. *Zalduegiko ur-biltegia*. Ateburuan “*Aguas de Zaldibar-ko Urak / Zaldugoiti - 1978*” irakur daitekeen arren, ur-biltegia *Agirrebeitia baserriko Etxaurrea* deitzen belardian eraiki zen. Beraz, izena ez da batere zehatza.

Idatzizkoa:

- 1974 Zaldugoiti, nuevo depósito de (ZUA.: LNE, 1042/008)
- 1977 Zaldugoiti, depósito de aguas de (COR.: I. libk., api. 24)³⁰⁵
- 1978 Zaldugoiti, depósito situado en (COR.: II. libk., mai. 19)³⁰⁶
- 1979 Zaldugoitia, el depósito de (COR.: II. libk., eka. 29)
- 2000 Zaldugoiti, Depósito regulador de (ZU.: OI, 1.1/42)³⁰⁷
- 2000 Zaldugoiti, Depósito (ZU.: OI, 1.2/16)³⁰⁸



Zalduegigoitiko ur-biltegia (2003) (AE)

305. “El próximo mes de mayo se comenzará la construcción del nuevo depósito de aguas de *Zaldugoiti*. Actualmente contamos con los depósitos de *Zalduegui* y *Azkorra*”.

306. “El nuevo depósito se inaugurará durante este mes”.

307. “Red con entrada procedente de las captaciones *Santrokas*, *Zengoitia*, *San Cristobal*, con salida dirigida hacia el Casco Urbano”.

308. “Depósito regulador cuya capacidad es de 1100 m³ recogiendo caudales de 7 l/s procedentes de *San Trokas*. Construido en 1978”.

ZALDUEGIGOITISOLO (*belardia*)

Kokapena: Zaldegoititik Mandapozuetarainoko bide ertzeko eskumako landa.

OHARRAK: *Aldatsa baserriko* soloa izan zen eta gaur egunean landa dugu. Osagaiak: Zaldegoititi(a) (izen nagusia) + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [sá]ldigoitísólo]

- 027 “Sáldigoittisólo”

Idatzizkoa:

- 1879 Zaldegotiasolo, heredad (ZJE.: 190, eka. 10)
- 1923 Zaldegotisololo, heredad nombrada (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1952 Zaldugotisololo (ZUA.: 1408. er., 198. or.)

ZALDUEGIKO UR-BILTEGIA, -a³⁰⁹

Kokapena: Izen bereko baserri aldamenekoa.

OHARRAK: Normatibizaziorako irizpideetan esan bezala, kasu honetan ere genitiboaren marka onar daiteke.

“Agárreko urek, ba, ni jaídxo baño urte bi lenau, el año veintinueve, ekarri sien eta orrendako ei ben emengue. Lelengo urek or artu sien eta ekarri sien ona, Sáldiko terrénora, or ein san depósittue, Arrabittittik onei baserridxi ure emon eta ori etxondue, eta onek eta gurian ittiarren emoskuen ure gratis, 1500 litros eskrito bat ei oskuen, egunien jausten iste-



Zalduégiko ur-biltegia (2002) (AE)

309. “El próximo mes de mayo se comenzará la construcción del nuevo depósito de aguas de *Zaldugotiti*. Actualmente contamos con los depósitos de *Zalduégui* y *Azkorra*”.

ko etxe kantoién, da dokumentu bat dakau. Ori baño lena, etxe ostian urtetze ban manantial txiki-txiki bat eta areas bisí giñen eta gero erropak garbitzeko, or, deposittuen onduen euen aska bat arridxa ta gusti, a askie or dau oiñ, gure bestaldien, altxaute, baño or euen aska san erdi banakue. Beste bat euen Arangurendako Ortxán, Ortxáko iturrídxen eta or garbitzen sittuen erropak Arangurekuek. Arrabeittikuek beko erre kara juten sien erropa jothera, or euen losie-ta ipinitte da orra jute sien” (J. Zalduegi).

Ahozkoa: [sáldi]

- 002 “Sáldiko depósittuè”

Idatzizkoa:

- 1971 Zaldi, Nuevo depósito de aguas de (ZJE.: 1167, abe. 28)
- 1979 Zaldi, el depósito de (COR.: II. libk., uzt. 7)
- 2000 Zaldi, Depósito regulador de (ZU.: OI, 1.1/48)³¹⁰
- 2000 Zaldi, Terreno depósito de (ZU.: OI, 1.2/14)³¹¹
- 2000 Zaldi, Terreno nuevo depósito de (ZU.: OI, 1.2/15)³¹²

ZALDUERREKA³¹³

Kokapena: Zaldibarko Ospitale psikiatriko azpitik Berrizko mugaraino luzatzen den erreka.

OHARRAK: Ik. *Urgazia*. Normatibizaziorako irizpideen atalean aipatu den legez, hidronimian oso gaitza izaten da askotan berriemaileen erantzun zehatza lortzea; are gehiago, kasu honetan bezala, erreka bera ikusten ez denean, estalita egoteagatik. *Zaldu(a)* lehen osagai duten toponimo guztietan egin den modura, ez dugu artikulua sartu; beraz, *Zaldibarko* gidetan gaztelaniazko bertsioan topa daitekeena baztertzekoa litzateke.

Idatzizkoa:

- 1889 Establecimiento de baños, río (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 55. mug., C-094)³¹⁴
- 1906 Zaldúa, las conduce al río de (BFA.: ZUA, Ur., mar. 28, C-085)
- 1926 Zaldúa, hasta encontrar el río de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 15, C-018)
- 1929 Zaldúa, río (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 2. mug., C-094)³¹⁵
- 1948 Zaldivar, aguas corrientes del río (IGC.: TL, ZAB, 6. or., 21. mug.)
- 1975 Zaldibar, río (ZJE.: 1643, urr. 17)
- 1982 Zaldu-Erreka, arroyo (ZUA.: Ak. Lib., abu. 26, 0435.er)
- 1991 Zalduaerreka, Los ríos... afluente del Ibaizabal y el Ego del Deba (AZ.: 6. or.)
- 1993 Zalduerreka (ZG.: 2. or.)
- 1996 Zalduerreka (ZG.: 3. or.)

310. “Red con entrada procedente de Aguas de *Aguirresakona* y salida dirigida hacia al Barrio de Zaldibar”.

311. “Su construcción es de cemento con un volumen de agua potable de 170 m³ para el barrio de Zaldibar. Se suministra con aguas de *Aguirresakona* y se conduce por medio de una vieja tubería de cemento de 800 m. y de éste al de la población de 450 m. de tubería de fibrocemento de 100 mm. Se construye el depósito en el año 1928”.

312. “La construcción del depósito es de cemento con un volumen de 40 m³. La conducción de agua a la población es de tubería de hierro de 50 mm. en un recorrido de 300 m. lineales”.

313. Bat dator HPSko ETDrekin.

314. “Este mojón o punto se encuentra donde se unen los dos ríos de *Garras* y del establecimiento de baños”.

315. “Este mojón o punto se encuentra donde se reúnen los dos ríos de *Garratz* y *Zaldúa*”.

- 1999 Zalduerreka (ZG.: 3. or.)
- 2001 Zalduerreka (ERAZ.: 320. zk., 3. or.)³¹⁶

Kartografikoa:

- 1880 Zaldua, Arroyo de (BFA.: ADM, HLG, ADV-DC-0231)
- 1948 Zaldivar, rio de (IGC.: TL, ZAB, 4-5. orr.)
- 1996 Zalduerreka (ZG.: 9. or.)
- 1999 Zalduerreka (ZG.: 14. or.)
- 2001 Zalduerreka (ZG.: 14. or.)

ZALDUETXE BARRIA, -a (*baserria*)

Kokapena: Bilbo etorbidean kanposanturako errepidea hartu eta trenbide gaineko zubitxo ostean

OHARRAK: Ik. *Sagastia - Eguzkialde - Kamiñobarrinagusia*. Hirigunetik hur egoteagatik-edo, aldaketa ugari jasandako aldea dugu. Nire dokumentuek erakusten duten legez, ateburuan jarritako 1842a³¹⁷ berreraiketa baten urtea izango da, gutxienez XVII. mendetik bizirik baitago toponimoa. Atzeko aldean XX. mendean gehitutako tailerren aztarnak ditugu oraindino ikusgai³¹⁸. Baserriaren izenari dagokionez, XIX. mendetik tarteka-marteka agertzen diren *Echevarria* laburtu horiek ez dute errealitatea islatzen; beraz, baztertu beharko lirateke. *Sagastia* izan ezik, eskriturretan generikoak erabiltzen dira lursailen izenak definitzeko: “*terreno de...*” (1863), “*heredades de...*” (1865), “*tierras junto a la casería...*” (1867) etab. 1887ko trenbide eta 1905eko errepide berriek erabatu aldatu zuten baserri azpiko aldea, baita geroago egin ziren eraiketek ere (*Eguzkialde* eta *Untzueta* etxeak, *Ederman* lisaburdinak, gero *UFESA* izango zena, “Alkatièn etxíek”...). Osagaiak: Zaldu(a) (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + barri(a) (izenondua).

Ahozkoa: [saldúetxébari]

- 001, 013, 021, 041, 075 “Saldúetxébarri”
- 002 “Sálduetxebárrí”
- 012 “Saldúetxébarri, Etxébarri”
- 027 “Sálduetxebarrídxè”

Idatzizkoa:

- 1626 Çaldu hechabarria, cassa y casseria de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., mai. 1)
- 1630 Çalduhechau^a, la cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., ots. 17)
- 1637 Zaldua Echau^a, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, abe. 9)
- 1650 Çaldu echau^a, en la sepultura deste de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., eka. 3)
- 1660 Calduechaurria, la cassa y cass^a de (BAHP.: NOT, PRG, 140. mik., 120. zk., api. 21)
- 1675 Zalduechaurria, a la casería de (DMD.: AST, Auz-0079, uzt. 8)
- 1676 Zalduechebarra, venta de la cass^a de (BAHP.: NOT, DL, 156. zk., mai. 22)
- 1677 Salduechabarria, de la cassa de (DMD.: AST, Auz-0079, urr. 27)

316. Lizundia, J. L.: “Zalduerreka, Zaldibar, Olakueta, Matienatik igarotzen den erreka izena da”.

317. Ateburuko idazkia: POR Dn. MARTIN / D GVISASOLA / ESCAREGVI / AÑO D 1842. R. Gisasolaren arabera, erre egin ei zen baserria eta Eibartik etorritako bere aitaitaren aitak, zeina Gisasolaekaregi zen, baina sinatzeko luzeegia izateagatik Gisasola bihurtu zuen, berreraiki omen zuen.

318. 1955/12/15: “Solicitud de Rafael Gisasola para la construcción de un local industrial en la trasera de la vivienda Zalduechevarria” (ZUA.: LNE, 0967/004).



Zalduechebarria, ostean Zalduechebarria deritzon lantegia (1993) (ZU)

- 1677 Zalduechaurria, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 23)
- 1699 Zalduechaurria, arrendatario de la Casseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Zalduechebarria, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Zalduechaurria, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1706 Zalduechaurria, a su casseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1729 Zalduechaurria, casa en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1737 Zalduechaurria, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 20)
- 1745 Zalduechaurria, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1746 Zalduechaurria, la casa y caseria de (BFA. : ZUA, Kon. Lib., urt. 15, C-037)
- 1748 Zalduechaurria, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 2)
- 1762 Zalduechaurria, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mar. 22)³¹⁹
- 1777 Zalduechebarria, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 23)³²⁰
- 1796 Zalduechaurria, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 200. or.)
- 1798 Zalduechaurria, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1800 Zalduechaurria, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 4)
- 1801 Zalduechaurria, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, ira. 24)
- 1802 Zalduechaurria, heredad de la Caseria de (BPAH.: HIP, 1092.mik, 445. zk., uzt. 17)
- 1804 Zalduechaurria, casas gemadas de... y Gaitta (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 19, 41/2)

319. Datu berberak: 1774, 1782.

320. Datu berberak: 1790, 1795.

- 1805 Zalduechevarria, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, ots. 20)³²¹
- 1806 Zalduechevarria, otra dela Cassa de (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 356. zk., ira. 6)
- 1808 Zalduechevarria, dueños de las Casas de... y Garitta (BFA.:ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Zalduechevarria (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Zalduechevarria, Ynqno en la casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1838 Zalduechevarria / Zalduechevarria, heredad de (ESK.: 034)
- 1856 Zalduechevarria con Celeta / Celayeta (ESK.: 036)
- 1863 Zalduechevarria, terreno de (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1867 Zalduechevarria, casería titulada (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1873 Zalduechevarria (BFA.: ZUA, Ban., urr. 27, C-066)
- 1875 Zalduechevarria (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1888 Echevarria, en la casería de (ZEZ.: HE2/22)
- 1899 Echevarria, la contribución a su casa llamada (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 20, C-015)
- 1901 Zalduechevarria, casería de (ZSAE.: HIL4/1)
- 1902 Zalduechevarria, en la casería de (BEHA.: BAT, ira. 18)
- 1907 Zalduechevarria, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1915 Zalduechevarria, casería de (ZSAE.: BAT7/2)³²²
- 1920 Zalduechevarria, para custodiar los caserios (BFA.: ZUA, H. Pap., mai. 1, C-090)
- 1922 Zalduechevarria, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³²³
- 1923 Zalduechevarria, casería llamada (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1924 Zalduechevarria, casería de (ZSAE.: HIL4/1)
- 1927 Echevarria / Zalduechevarria, puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 8, C-051)
- 1928 Zalduechevarria, casería de (ZSAE.: BAT8/16)
- 1930 Zalduechevarria (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1931 Zalduechevarria, linea de... al deposito (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 18, C-053)
- 1932 Zalduechevarria, ampliación del caserío (BFA.: ZUA, Ak. Lib., api. 22, C-019)³²⁴
- 1934 Echevarria (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1937 Zalduechevarria, casería de (ZSAE.: BAT8/6)
- 1939 Zalduechevarria, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/165)
- 1945 Zalduechevarria (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1947 Echevarria, casa (ZSAE.: HIL5/9)
- 1950 Echevarria, en la casa (ZEZ.: JA11/85)
- 1955 Echevarria, ampliación del local contigüo a la casa (ZUA.: LNE, 0967/004)
- 1970 Echevarria, desde el puente (ZUA.: Ak. Lib., mai. 22, 0433. er.)
- 1972 Zalduechevarria, próxima a la casería (ZJE.: 1297, aza. 11)

321. Datu berberak: 1831, 1835.

322. Datu berberak: 1916, 1917, 1921, 1925.

323. Beste datu batzuk: 1926 (*Zalduechevarria*-AH-31), 1930 (*Zalduechevarria*-AH-54), 1932 (*Zalduechevarria*-AH-68).

324. "ampliación del caserío *Zalduechevarria* tomando parte del camino vecinal".

- 1976 Echebarria, abastecimiento de aguas de... hasta Artia (ZUA.: Ak. Lib., abu. 31, 0434. er.)
- 1981 Etxebarria, alumbrado del caserío... al cementerio (ZUA.: Ak. Lib., abe. 30, 0435. er.)
- 1982 Etxebarria, el caserío (COR.: I. libk., api. 7)
- 1983 Zaldúa-Echevarria, mitad de la casería denominada (ZJE.: 2029, ira. 17)
- 1991 Zalduetxebarria (AZ.: 25. or.)
- 1993 Etxebarri, Caserío de (ZG.: 21. or.)
- 1996 Av Bilbao - Zaldu-Etxebarria, Caserío (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 2001 Av Bilbao - Zaldu-Etxebarria, Caserío (ZU.: BUE)
- 2002 Zaldúa etxebarria (HKK.: HES, 4. or.)

Kartografikoa:

- 1927 Echevarri (BFA.: ZUA, Ur., uzt, C-085)
- 1995 Etxebarri (BFA.: 62-64)

ZALDUETXEBARRIBURU (*hilerria*)

Kokapena: Zalduetxebarri eta Zalduegi baserrien artean

OHARRAK: Ik. *Zalduetxebarria - San Andres*. 1889an *Sagasti* aldeko hilerria egin arte³²⁵, beste hainbat lekutan bezalaxe, osasun baldintzengatik batez ere, eliz barruko ehorzketak utzi eta sakristia aldean kanposantua eraiki zen³²⁶. Gaur egungo tokian ere hainbat aldaketa egin ziren, esaterako, *Plazoleta* delakoa handitzeko erabili edo 1933an alde zibila eta katolikoa banatzen zituen horma bota. Izenari dagokionean, lekua bera adierazteko aukeren artean hautaturikoa duzue zehatzena³²⁷, nire ustez. Ate aldameneko idazkiek³²⁸ zer pentsatu ematen diote irakurleari. Osagaiak: Zalduetxebarri (izen nagusia) + buru (izena).

Ahozkoa: [sáldiko lára]

- 002, 013, 049, 060, 072, 074, 078, 080 “Sáldiko lárra”
- 024, 036, 055 “Kanpósantue”

Idatzizkoa:

- 1861 Camposanto, presupuestos de ensanche y reforma del (BFA.: ZUA, H. Pap., C-084)
- 1890 Zalduetxebarriburu, en el termino de (BFA.: ZUA, H. Pap., abu. 14, C-058)³²⁹
- 1921 Zalduetxe-Varriburu, en el término de (ZJE.: 367, urr. 25)³³⁰

325. “Un cementerio hecho en el nuevo; para no Católicos” (1890/12/31-C-043). “Raciones facilitadas a los vecinos que trabajaron en el nuevo Cementerio recién construido” (1891/12/1-C-043).

326. “A finales del siglo XVIII tenía 55 sepulturas dentro de la iglesia. Después se construyó el cementerio en su exterior, donde posteriormente se edificó la capilla de la virgen de la Asunción, a finales del siglo XVIII” (AZ.: 11. or.).

327. *Zalduetxebarria* larra goratxoago dago, *Etxezpiren* iparraldean; hilerria, osterara, hegoaldean. *Zalduetxebarria* edo *Arangurenalde*, ez da toki bera: lehena *Zalduetxebarria* bidetik ekialdera kokatzen da eta bigarrena auzoaren ordez erabili zen zenbait urtetan, aurkintza gisa.

328. ATZO JAIYO TA GAUR ILL DEMPORIA ARIN DABILL (atearen ezkerreko aldean) - PATER NOSTER (ateburuan) - ALPERRIC IZAN ANDI ECIN LIBRAU EMENDI (eskumako aldean).

329. “nuevo cementerio para disidentes y suicidas en el termino de *Zalduetxebarriburu*”.

330. “pradera llamada Plazoleta del cementerio en el término de *Zalduetxe-Varriburu*”.



Hilerría, Zalduegirako bidegurutzetik hur (1974) (ZU)

- 1927 Cementerio, camino vecinal del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 26, C-051)
- 1933 Zaldialdia o Arangurenaldia, campo santo en (BFA.: ZUA, H.Pap., ira. 25, C-058)
- 1935 Cementerio, permuta del... con la Escuela (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 20, C-055)
- 1944 Zaldivar o Zaldua, el cementerio de (BEHA.: H.Pap.)³³¹

Kartografikoa:

- 1889 Cementerio, arreglos del camino del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-043)
- 1912 Cementerio (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2707/1)
- 1924 Cementerio (BFA.: ZUA, Ur., abu, C-085)
- 1957 Cementerio (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1834)
- 1993 Kanposantua (ZG.: 14. or.)
- 1996 Kanposantua (ZG.: 12. or.)
- 1999 Kanposantua (ZG.: 12. or.)
- 2001 Kanposantua (ZG.: 16. or.)

ZALDUGAN (*belardia*)

Kokapena: Zalduetxebarri baserri osteko txaletak eta auzunerako sarbidea eraiki dira bertan.

331. Felix Bustinduiren ohar txoak honelaxe dio: "Fue construído en 1889 siendo párroco D. José Cruz Astarloa costeado de su parte la cantería, Albañillería y carpintería en memoria de su finado tío D. Francisco M^a en 3.519'36 ptas y las obras del enterrorio de los disidentes a cuenta del Municipio y feligreses alcanzando su presupuesto a 1.726 ptas. en el punto denominado *Sagasti-solo* o *Zaldueguialde* [...] La compra en permuta por el lugar llamado *Tejersolo de Astarloa* se llevó a cabo según escritura en Durango ante D. Ildefonso de Urizar en 16 de Junio de 1889 la superficie total era de 1.243, la diferencia con 888'85 ocupa lo que llamamos la Plazoleta del Cementerio".

OHARRAK: Oraindik *Arangurengo* bideraino landa den zati bat geratzen da, baina antzinatek soroak ziren eta arto eta garia ereiten ziren bertan. *Lezaranekin* jazoko den bezala, badirudi XVII. mendeko dokumentuetan toponimoen bigarren osagaia *-aran* denetan, geroagoko batzuetan *-ganekin* nahasten dutela. Beraz, *Zalduaran* izenarekin erlazionaturik egon liteke. Osagaiak: Zaldu (izen nagusia) + gan (izena).

Ahozkoa: [ečóštiè]

- 027 “Etxóstiè”

Idatzizkoa:

- 1879 Zaldugan, heredad llamada (ZJE.: 190, eka. 10)
- 1923 Zaldungan, heredad llamada (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1952 Zaldugan (ZUA.: 1408. er., 198. or.)

ZALDUZUBIETA (*herri eskolak*)³³²

Kokapena: Zaldusolo plazaren iparraldean, Elexondo eta Zearrasolo kaleen artean.

OHARRAK: Ik. *Goierriko Zalduzubieta (aurkintza) - Sanmartinsolo - Zearrasolo kalea*. Zaldibartarren kultura mundutik kanpo ez geratzeko kezka ez da atzo goizeko kontua, 1796an³³³ Mallabiko Manuel Bildosola elizateko lehen maisua izendatu zutenetik hainbat lekutan eman dira klaseak, abadeek eurek partikularrak (*San Martinen*³³⁴, *Iturribide etxean*, ...) eta irakaskuntza publikoa elizako udaletxe zaharretik hasi³³⁵ eta gaur egungo eskola eremuraino³³⁶. Bitxikeria asko irakur ditzakegu aktetan-eta³³⁷, eta argi froga daiteke maisu-maistren aldetik³³⁸ euskerarekiko begirunea handitzen ari zela, baina diktadurekin aldatu

332. Datu gehiagorako: Colegio Público de Zaldibar (ZU.: OI, 1.1/18), Edificios Viviendas Maestros (ZU.: OI, 1.1/19), Edificio de Escuelas de Preescolares, Colegio Público (ZU.: OI, 1.1/20), Ampliación 8 aulas del Colegio Público (ZU.: OI, 1.1/21), Nuevo Edificio Escolar-Colegio Público (ZU.: OI, 1.1/22), Campo de Deportes (ZU.: OI, 1.1/23).

333. 1796/4/10 “expusieron que por cuantto no hauia Escuela de Niños en esta Anteiglesia, se pusiese para la Educacion, enseñanza de la Doctrina Christiana, leer y escribir y nombrase uno de satisfaccion para ello y en attention a que lo hauia solicitado Manuel de Vildosola ntral dela Antteyga de Mallabia por medio de Memoria, le admitieron” (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 10, C-041).

334. 1922/10/8: “La escuela particular de *Zaldivar* [...] subvencionada por V.E. por la enseñanza euzkérica” - 1923/6/1: “Escuela particular de *San Martin de Zaldua*” (BFA.: HEK, H. Gai., 004. ku./012. esp).

335. 1928/29a arte nesken eskolak plazara ematen zuen, udaletxe zaharrean, eta mutilenak gaur egungo sarkistia aldera.

336. Eskola eremua bera ere sekulako aldaketak izan ditu 1928an eraikin bi altxatu zirenetik (oraindik neskenak zutik dirau). Hona hemen hurrengo urteetan amaituriko lanak: 1964an sei unitate misto eta maisu-maistrentzako exebizitzak, 1975ean eskolaurreko beste hiru unitate, 1978an polikiroldegí eta unitate berriak eta 1984an beste 16 gela.

337. 1941/6/24: “Así también visto que a Rufino Urizarbarrena le parece mucho el pagar diez pesetas por las hierbas de las escuelas y los señores Maestros se quejan de que el citado Urizarbarrena acostumbra andar suelto el ganado alrededor de las escuelas, haciendo el ridículo, por ello acordó la corporación fijar su importe en la cantidad de 7’50 ptas. anuales con la condición de aprovechar la hierba no haciendo el ganado sino segándola sin que ofrezca perjuicio ni queja alguna al servicio escolar” (ZUA.: Ak. Lib., eka. 24, 0431. er.).

338. 1919/2/15: “M^a Valeriana Villanueva y Aramburu, maestra nacional de la escuela de niñas de la Anteiglesia de Zaldua, que estando dispuesta a enseñar y hablar en bascuence a las niñas de su escuela, suplica a esa junta le conceda la subvención acordada por la Exma. Diputación” (BFA.: ADM, HEK, H. Gai., 004.ku./011.esp.) - 1922/8/19: “D. Patricio Astarloa Loizate, alcalde del Ayuntamiento de la Anteiglesia de *Zaldua*. Certifico que en la Escuela del Maestro nacional de esta Anteiglesia, D. Ciriaco de la Peña hace ya siete o más años se tolera el habla del Euzkera y se estudia en el mismo la Doctrina Cristina” (BFA.: ADM, HEK, H. Gai., 004.ku./010.esp.).



Zalduzubieta herri eskolen eraikinak (2002) (AE)

egin zen egoera, batez ere Francoren garaian eskola boterearen ideologia ezartzeko erabili zena³³⁹. Eskola eremua oso zabala da eta toki-izenen batzuk harrapatzen ditu: *Zalduzubieta* (*Zaldusolo* jotzen, eskola zaharra eginikoa), *Urezandia* (*Zalduzubieta* jotzen, iparralderago), *Urezetxealdea* (aurrekoaren ekialdean) eta *Zearrasolo* (aurrekoaren iparraldean). Osagaiak: Zaldu(a) (izen nagusia) + zubi (izen arrunta) + -eta (Ik. *Mandapozueta*).

Ahozkoa: [eříko eřkólak]

- 001, 002, 072, 080 “Herríko eřkólak”
- 010 “Eřkóla nasonálak”
- 013, 027, 075 “Eřkólië”

Idatzizkoa:

- 1928 Zaldizubite, en la heredad denominada (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka. 10, C-018)³⁴⁰
- 1931 Escuelas nuevas, las sendas de las (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 25, C-053)
- 1933 Escuelas Nacionales, arreglo de los tejados (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 5, C-054)
- 1934 Escuelas nacionales, material para las (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 30, C-054)
- 1935 Escuelas nacionales, limpieza de las (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 22, C-055)

339. Berriemaileek eurek euskaraz egiteagatik jasandako tratatu txarrak (psikologikoak: egun osoz eta etxeraino gainean kordel batekin loturiko kartela ipinita eraman behar izatearena, *Castigado* idatzita zuena; edo fisikoak: euskaraz entzutean, iltze bat pasatzen zion entzuleak berba egin zuenari eta egunaren amaieran “oparia” zuena jo edo zigortu egiten zuten) alde batera utzita, adibide gisa, hona hemen eskola batean zer den beharrezkoen: “Su maestro de esta localidad había presentado un escrito solicitando, Bandera Nacional, material escolar, mesas, una fuente de agua potable para el servicio de la escuela y además una encargada de barrer la escuela” (ZUA.: Ak. Lib., ots. 21, 0431. er.).

340. “pago de terreno que ha sido destinado para la construcción de las nuevas Escuelas Nacionales y campo escolar en la heredad denominada *Zalduzubite* propiedad de D. Patricio Astarloa”.

- 1937 Escuelas de Euzkadi, en las nuevas (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mar. 14, C-020)³⁴¹
- 1938 Escuela nacional, trabajos en la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 30, C-056)
- 1939 Escuelas Nacionales, trabajos en las (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 7, C-056)
- 1940 Escuelas Nacionales, alumbrado de las (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 24, C-057)
- 1960 Escuela Vieja (ZUA.: Ak. Lib., mar. 10, 0433. er.)³⁴²
- 1964 Escuelas, construcción de... y viviendas de maestros (ZUA.: Ak. Lib., eka. 9, 0433. er.)
- 1971 Escuelas Mixtas de Zaldibar (COR.: I. libk., api. 30)
- 1972 Centro de Preescolar, construcción de un (ZUA.: Ak. Lib., abu. 21, 0434. er.)³⁴³
- 1974 Escuelas nacionales, 3 nuevas aulas en las (COR.: I. libk., urt. 25)
- 1977 Escuelas nacionales, demora en las obras de las (COR.: II. libk., aza. 5)
- 1978 Escuelas Mixtas de Zaldibar (COR.: II. libk., eka. 22)
- 1981 Escuelas Mixtas / Escuelas Nacionales de Zaldibar (COR.: III. libk., aza. 2)
- 1983 Construcción del Grupo Escolar (ZJE.: 2047, urr. 2)
- 1984 Colegio Público de Zaldibar (COR.: I. libk., ots. 24)³⁴⁴
- 1985 Nuevo edificio escolar de Zaldibar (COR.: III. libk., ira. 19)³⁴⁵
- 1991 Zearra-solo, zona escolar en el lugar denominado de (AZ.: 59. or.)
- 2003 Zaldibarko Herri ikastetxean egiteko diran lan guztiak (ANBOTO.: 82. zk., 1. or.)
- 2004 ZALDUA HERRI ESKOLA (sarrerako xafla)

Kartografikoa:

- 1993 Eskola (ZG.: 14. or.)
- 1995 Colegio de E.G.B. (BFA.: 62-64)
- 1996 Zaldibarko Herri Eskola (ZG.: 12. or.)
- 1999 Zaldibarko Herri Eskola (ZG.: 12. or.)
- 2001 Zaldibarko Herri Eskola (ZG.: 16. or.)

ZAPATARIKOA, -a³⁴⁶ (*desagertutako etxea*)

Kokapena: Zaldia Elizateko plazan egon zen Zalduegia jotzen.

OHARRAK: Bertan jaio zen euskal letretan hain garrantzitsua izan den Bitor Garitaonandia euskaltzale polifazetikoa³⁴⁷. XX. mendeko toponimoa denez gero, zehaztu ez dugun beste etxeren baten izena izan zezakeen antzinean.

341. "importe del mobiliario y material que necesito en las nuevas Escuelas de Euzkadi".

342. "alzado sobre la sacristía de la parroquia que hasta 1928 o 1929 constituía un aula para niños".

343. "obras previas para la construcción de un Centro de Preescolar [...] derribo del antiguo edificio actualmente en desuso".

344. "El nuevo centro escolar de Zaldibar entrará en servicio el próximo año" (COR.: II. libk., abu. 30).

345. "el sábado 21 se inaugurará oficialmente el nuevo edificio escolar de Zaldibar [...] con la colocación de una placa: *Zaldia Herri Eskola*. 1985".

346. Datu gehiagorako: Ik. B. Lasuenen *Garitaonandia tar Bitor* koadernoan (3. zk.). Eskainitako informazio ugariak gain, baditu beste bitxikeria batzuk ere, hala nola, marmorezko plakari buruzko gorabeherak, hots, Frankoren garaian kendu egin zela, gero atzekoz aurrera jartzeko eta eraikin zaharra botatze-rakoan, Juan Lasuenek gorde ondoren, 1979an lehengo lekuan jarri zutela.

347. "Zaldibarko herriak hiru alditan omendu du: 1932an plaka bat ipini zuten bere jaiotetxean; 1955ean



B. Garitaonandiaren jaiotetxea (1932) (IAT)

Ahozkoa: [sápátarikue]

- 009 “Sápátarikue”
- 074 “Patrísianekuè, Sápátarikua”

Idatzizkoa:

- 1922 Zapataricua, casa llamada (ZSAE.: BAT7/16)
- 1924 Zapataricua, casa llamada (ZSAE.: BAT7/24)
- 1945 Elizondo, casa con huerta situada en Zaldivar, barrio de (ZJE.: 511, eka. 7)
- 1946 Zapataricoa, en la casa (ZEZ.: HE9/323)
- 1946 Zapatericoa, casa (ZSAE.: HIL5/6)
- 1965 Elizondo, casa sencilla de vecindad en la plaza del barrio de (ZJE.: 820, urr. 8)
- 1991 Zapatarikoa, caserios desaparecidos en el presente siglo: (AZ.: 26. or.)
- 2001 Zaldua Plazako Zapatarikoa etxean (HKK.: BG, 3. or.)
- 2002 Zapatarikoa etxea (HKK.: HES, 14. or.)
- 2003 Zapatarikoa (HKK.: AA, 8. zk., 12. or.)

bere irudia, Zaldua plazan eta 1976an jaio zeneko mendeurrenean, hilarri bat ezarri zuten aipaturiko Zaldua plazan, Udalak, Korral Elkarreak eta Euskaltzaindiak eginiko omenaldian” (ERAZ.: 35. zk., 17. or.). Fatxadan jarritako plaka: 1876 - 1929 GARITAONANDIA ETA ARIÑO TAR BITOR JAUNA. JAIOTETXEA (1932/8/28). - Plazako bustoa: GARITAONANDIA ETA ARIÑO TAR BITOR JAUNA / Apaiz agurgarri / ta Euzkaltzale onari / Zaldivar ko erriak / maitasunez jasotako / gomutagarria / 1955 - XI - 4an - Plazako hilarria: GARITAONANDI / KO BITOR / EUSKAL LANETAN / GIZON OSPETSUARI ZALDIBARKO UDALAK / KORRAL ELKARTEAK / ETA / EUSKALTZAINDIAK / 1876 - III - 6 / 1976 - III - 6.

ZEARRASOLO (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Eskolak-eta egiteko hartutako lursaila.

OHARRAK: Ik. *Zalduzubieta herri eskolak - Zearrasolo kalea*. Osagaiak: Zearra (izen nagusia) + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [šieṙesólo]

- 010 “Siérraldè”
- 020, 074 “Sierresólo”
- 027 “Siérsolò”

Idatzizkoa:

- 1898 Cearrasolo, heredad nombrada (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1952 Ciarrasolo (ZUA.: 1408. er., 55. or.)
- 1977 Zearra-solo, zona de (ZUA.: LNE, 1072/004)
- 1978 Z / Searra-solo, estudio de detalle de la zona de (ZUA.: Ak. Lib., mai. 13, 0434. er.)
- 1979 Zearra-solo, estudio de detalle de la Zona de (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 23, 0435. er.)
- 1980 Zearra-solo, plan parcial en la zona de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 28, 0435. er.)³⁴⁸
- 1981 Zearra-solo, aprobación provisional del plan (COR.: I. libk., ots. 12)
- 1982 Zearrasolo, el plan de (COR.: I. libk., mar. 28)
- 1984 Cearra-solo, heredad (ZJE.: 2047, urr. 2)
- 1985 Cearra-solo, heredad (ZJE.: 2050, urt. 30)
- 1991 Zearra-solo, zona escolar en el lugar denominado de (AZ.: 59. or.)



Zearrasolo izeneko egitasmoa (1978) (ZU)

348. Udalak bultzatu eta Javier Carril arkitektoak idatzitako egitasmoa gorabehera handikoa izan da. 1977an hasitako bideak 1980/1/28an egitasmoa onartzea ekarri zuen, baina oker batzuk zirela-eta, aldatetak egin zitzaizkion 1981. urtean eta 1982ko atalketa berriarekin, hurrengo urteetan eskola aldean egin dira lanik garrantzitsuenak.

ZUBIAURRE / ERREKARTE³⁴⁹ (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Izen bereko kalean egon zen.

OHARRAK: Ik. *Zubiaurre kalea - Imendia*. Informatzaileen arabera, Astarloa familiak altxatu zuen baserri hau, *Imendia* erre izanagatik. Izen bikoitza du: alde batetik *Zubiaurre*, ahozko tradizioak aurrean zegoen arku bakarreko zubitik hartutakoa; eta bestetik, *Errekarte*, *Solozabal* eta *Ibaiberrekaren* artean kokatzeagatik eskriturretan idatzi zutena. Osagaiak: Zubi (izen arrunta) + aurre (izena)³⁵⁰.

“Subidxe, normala san, arridxas inye, arkue, ba, metro t´erdi-eró alturan, da olan sabaleran, ba, olakotxe metro t´erdi inguru-eró. Burdidxe pasetako aldámenetik, errekatik euen pasua, Gasátik-eta etorrena be anditxik pasetako. Beketxe aurrien subidxe baeuen, baña lena es ei san esistitzen ori, nik entzunda dekat lena etzala eon or subik. Elixatik juten sienak, ba, kaltzáríe euen an Subieurreko aurretik ona, oinkalia datorren moruen, ba, errekie onetaxe etorren, Subieurrera etorri, subidxe pasau, ta gero buelta eitte ban, da, ba, ganaue pasetako morun, ero burdidxe pasetako morun, ba, errekie euen an, uretatik etortzen sien” (J. M. Narbaiza).

Abozkoa: [ʃubíaur̥è]

- 001, 036, 067 “Subiáurre”
- 013, 074, 075, 076, 077 “Subiáurrè”
- 025 “Subiéurre”

Idatzizkoa:

- 1898 Errecarte, casa recientemente construida titulada (ZJE.: 277, abe. 23)
- 1900 Errecarte, en la casa llamada (ZEZ.: HE4/23)
- 1906 Nueva de Ybarra, en la casa (ZEZ.: JA4/77)
- 1907 Ybarra, casería nueva de (ZSAE.: HIL4/2)
- 1910 Ybarra, casería nueva de (ZSAE.: HIL4/9)
- 1903 Errecarte, en la casería de (BEHA.: BAT, eka. 10)
- 1904 Errecarte, en la casa (ZEZ.: JA4/20)
- 1905 Errecarte, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1921 Zubiaurre, en el caserío... de esta Anteiglesia (ZEZ.: JA8/63)
- 1922 Errecarte, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁵¹
- 1923 Zubiaurre, frente al caserío (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 11, C-018)³⁵²
- 1927 Zubiaurre, casería de (ZSAE.: BAT8/2)
- 1929 Zubiaurre, casería de (ZSAE.: BAT8/20)
- 1930 Errecarte, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)³⁵³
- 1933 Zubiaurre, casa de (ZSAE.: HIL4/16)
- 1934 Astarluena, cañería de atrás de la casa (BFA.: ZUA, Ak. Lib., api. 15, C-020)³⁵⁴

349. Nire Iurretako lanean froga daitekeenez, XVIII. mendeko *Zubiaurre* XIX.ean *Zubiaur* ager dakiguke (149. or.), baina Zaldibarren XX. mendekoa dugulako-edo ez da bilakaera hori gauzatu.

350. Mitxelena, K.: “Igualmente se diría que *aurre*, *aur*, ‘parte anterior’ tiene más larga tradición que *aitzin* [...] Es cierto que *aitzi*- se documenta en abundancia, sobre todo en empleos adverbiales de valor con frecuencia temporal en zonas occidentales. En realidad, la primera prueba de *aitzi*- en toponimia la encuentro en la carta puebla de Bermeo, en que se menciona un *Uriachiti*” (*Palabras...*, 149. or.).

351. Datu berberak: 1926 (AH-31),

352. “no se lleve a cabo el labado de las vísceras de las reses sacrificadas en plena vía y frente al caserío *Zubiaurre*”.

353. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (Errequeta - AH-86).

354. “el arreglo de uno de los asientos del frontón y de la cañería de atrás de la casa *Astarluena*”.



Zubiaurre, San Martin plaza osteko baserria (1961) (ZU)

- 1941 Zubiaurre, casería de (ZSAE.: HIL4/15)
- 1945 Zubiaurre (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1945 Errecarte, heredad en Padura de la Casa (ZJE.: 509, mai. 23)
- 1948 Zubiaurre (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1949 Zubiaurre, proximidades del caserío (ZUA.: Ak. Lib., urr. 31, 0432. er.)³⁵⁵
- 1954 Zubiaurre, casa (ZSAE.: HIL5/7)
- 1952 Zubiaurre o Errecarte (ZUA.: 1408. er., 56. or.)
- 1956 Zubiaurre o Errecarte, taberna-solo agregada a la casería (ZUA.: LNE, 0967/009)
- 1957 Errecarte, terreno edificable pegante a la parte trasera de la casa (ZJE.: 602, urr. 8)
- 1959 Zubiaurre, denominados Solozabal y... (ZUA.: Ak. Lib., ots. 12, 0433. er.)³⁵⁶
- 1964 Errecarte, la casa... está totalmente derruida (ZJE.: 277, mar. 23)
- 1964 Zubiaurre, terreno de su propiedad denominado de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 23, 0433. er.)
- 1966 Zubiaurre, casa (ZSAE.: BAT9/11)
- 1969 Zubiaurre, unos pertenecidos de (ZUA.: Ak. Lib., eka. 17, 0433. er.)
- 1971 Zubiaurre, cubrición del arroyo junto a (ZUA.: Ak. Lib., abu. 11, 0434. er.)
- 1991 Zubiaurre, caserios desaparecidos en el presente siglo: (AZ.: 26. or.)
- 1999 Errecarte, conocida con el nombre de (ZJE.: 2368, abu. 16)

355. "arreglo de camino de alrededor de *Becoche* al Calvario y de San Martín con los escombros que han dejado depositados junto al riachuelo que baja de las proximidades del caserío *Zubiaurre* y el matadero, las ultimas aguadas".

356. "Alzuaran solicita la ocupación del arroyo y estrada denominados *Solozabal* y *Zubiaurre* para la ampliación de la calle A".

- 2002 Zubiaurre etxea (HKK.: HES, 25. or.)
- 2003 Zubiaurre basetxea (HKK.: AO, 10. or.)

Kartografikoa:

- 1912 Zubiaurre (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2707/1)

ZUBIKOA, -a (*Inesenatxiki*) (etxea)

Kokapena: Zalduetxebarriko zubiaren beste aldean. Katikena zeharkalea, 8.

OHARRAK: XX. mendeko eraikina izan eta dokumentazioan izen argirik ez, ahozkoari emango diot lehentasuna. Eraikin bi ditugu elkar jotzen eta 6. zenbakiduna da berriena³⁵⁷, zein *Urezetxealde* lursailaren zati batean egin zen. Azpian Florencio Zumarragak tailerra izan zuen³⁵⁸.

Ahozkoa: [šubíko ečie]

- 001, 013, 075 “Subíko etxie”
- 027 “Ótzonen etxie, Subíko etxie”

Idatzizkoa:

- 1930 Yñesena chiqui, caserio (BFA.: ADM, OGE, AH-54)³⁵⁹
- 1936 Ynesenachiqui, en la casa de (ZEZ.: JA10/137)



Zubiko etxea (2002) (AE)

357. 1948/09/01: “Expediente relativo a la solicitud de Eugenio Garitaonandia para la edificación de una casa de tres pisos a realizar por el constructor Antonio Uribarrena, según proyecto del arquitecto J. Ignacio Gorostiza” (ZUA.: LNE, 0966/015) - Ondoko etxera errepidetik zuzenean sartzeko pasabidea orduantxe egin zen.

358. 1951/11/20: “Solicitud de Florencio Zumarraga para la construcción frente a su taller de una grúa diferencial” (ZUA.: LNE, 0966/027).

359. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1936 Ynesena barri, Casa llamada (ZSAE.: HIL4/13)
- 1937 Ynesena chiki, casa de (ZSAE.: HIL4/2)
- 1939 Otzonabarri, en la caseria de (ZSAE.: BAT8/3)
- 1945 Puente, casa del (ZSAE.: HIL4/22)
- 1948 Bidazpi (ZSAE.: Matr. Lib.)
- 1950 Puente, casa del (ZSAE.: HIL5/11)
- 1952 Vista Alegre, legalización de la casa en (ZUA.: Ak. Lib., abe. 10, 0432. er.)
- 1952 Vista Alegre, casa que tiene construída en (ZUA.: LNE, 0966/031)³⁶⁰
- 1956 Puente, casa del (ZSAE.: HIL5/22)
- 1958 Vistalegre, casa (ZSAE.: BAT9/18)
- 1959 Vistalegre, casa (ZSAE.: BAT9/1)
- 2002 Zubiko etxea (HKK.: HES, 5. or.)

360. 1952/11/04: “Solicitud de Eugenio Garitaonandia para la legalización administrativa de las obras de la casa en Vista Alegre, según proyecto del arquitecto J. Ignacio Gorostiza, construcción adosada de un taller y construcción de un cobertizo, según proyecto del ingeniero J. Joaquín Ortueta”.

VIII GAZAGAKO LEKU-IZENAK



Gazaga (1974) (MB)

Aurreko atalean adierazi nuen legez, sarritan banaketa administratiboak eta hitzunek errealitatearekiko duten pertzepzioa ez doaz bide beretik eta horixe da hain zuzen auzo honekin gertatzen dena, hots, lan honetan proposatzen den moduan, *San Martin ermita Gazagari* dagokiola esateak, adibidez, bat baino gehiago harritu ez ezik, horren aurkako iritzia erakustera bultzatu ere egin dezake, zeren elizateko biztanleen aburuz, *Gazaga auzoa* izen bereko baserri multzoak baino ez baitu osatzen, eta aipatu ermita ia hirigunean kokatzen den. Nire aldetik, azpimarratu egingo dut honela jokatzeko arrazoiak badirela: batetik, dokumentazio historikoak¹ erabat babesten du; bestetik, ikuspegi geografikotik auzoen banaketak egiteko errekak gogoan hartzea onargarria da, eta amaitzeko, administrazioaren arabera, gaur egunean udalerrietako auzoak definitzeko baldintza batzuk bete behar dira (baserri edo eraikinen kopurua, biztanleena...). Beraz, batzuen gustuko ez, baina baliagarritzat jotzen dut eginiko banaketa.

Esanak esanda ere, xehetasunetan hasiz gero, badugu konponezina den beste arazo bat, hots, *Gazagako* baserri multzoaz gain, *Urizar* ere bertan sartzen zaigula. Zelan ezberdindu beharko lirateke? Bada, hauxe duzue bururatu zaidan formula: dokumentuen tradizioa eta administrazioaren baldintzak errespetatuz izen orokorra zehaztu dut, hau da, *Gazaga auzoa* eta bere mugak, eta bertako hiztunen erabilera ez baztertzeko, biztanleen gune bi: *Gazaga* bera eta *Urizar*².

J. C. Etxegoienen berben ildotik³, gure kulturaren baserria gune garrantzitsua denez gero, inoiz ahaztu egiten zaigu eraikin bera baino zertxobait gehiago ba-

-
1. *Ingurune Historiko-Geografikoa* deritzon atalean azaldu dudan modura, datuei begiratzea baino ez dago, salbuespenak salbuespen, XIX. mendetik hasita lau dira agertzen zaizkigunak: *Eitzaga*, *Elizondo*, *Gazaga* eta *Goierrri*.
 2. Beste ikuspegi batetik, eta hiru ermita direla gogoan izanda (*Urizarreko San Lorentzo*, *San Martin* eta *Gazagako Santiago*), agian, hirugarren biztanle-gunea ere aukera liteke, baina arazoa izenean letzake, *Zaldibar* bailitzateke *San Martin ermita* inguruari legokiokeena eta udalerriak berak hartu zuen izentzat 1932an.
 3. "Euskal gizartean etxea bizitoki hutsa baino askoz gehiago izan da. Etxea gure bizitzaren oinarri eta ardatza zen; etxea eta bere ondasunak -etxaldea- gauza guztien gainetik zuden, eguneroko lanen helburu nagusia. Gure arbasoengandik hartua eta gure ondorengoei utziko dieguna, etxeak egiten duen bide luze horretan, gu pausu bat besterik ez gara; horregatik etxea ez da gurea, gu etxearenak baizik. Etxeak bere nortasuna dauka, badu izena, etxeok hartzen dutena" (*Orhipean*, 27. or.).

duela inguruan eta auzo honetan bereziki, garaiak izan direla antzinako denborekiko zilborrestea. Bakarra geratzen zaigu zutik, nahiko desitxuratua, gainera (*Gazagaibarrakoa*)⁴; ederrena, ostera, *Urkitzakoa*, 1968an bota zuten.

Izenaren jatorriari buruz zalantza gutxi legoke nire ustez⁵, osagaiak gatz (izena) + -aga (atzizkia) direlako; hori bai, horrek ez du esan gura, *Gatzaga* normatibizatu beharko litzatekeenik, inoiz udalean bertan idatzi den eran.

Amaitzeko, ekonomia arloko aipamen txiki bat besterik ez dut egingo, zeren lehen sektoreko jarduerarik garrantzitsuena, hots, mintegiena, Zaldibarko auzo honetan pilatzen baita, salmentak estatuta ere zabaldu dituztelarik. Hiru dira aipatu beharreko enpresak: *Areitio*, *Belar* eta *Garitaonandia*.

“Ordun denporan au san inpórtantie, oixé! Amendik Valensia, Zaragoza, Barselonara landarie urtete ban amendixik, Saldibartik. Oin gausak kanbidxau ein die, bañe orduen injerto asuntue eta dana, kriaderue amentxe euen, kriaderue landara txikidxena: sagarra, madaridxe-ero ori dana amentxe urtete ban, erridixen *nobentaporientue*, Biskaidixen estakitt, gutxi egongo san geidxaue! Artuemonak diputasiñoekiñ, ia danakiñ euki ou, Naparrukuekin ye, Donostiakuekiñ da baitte Biskaikoekin be, bañe or aurretik eoten san sistema bat bierrera-ko, piñue-ta asi orduko, ba san sagarra, makatza, melokotoie, ori asuntoi, ori ni mutiko nitzela, da aurretik klaro. Asikera-asikerie, ba, gure aittitte san asi sana, da il san *cincuentay-nuebien* larogéitasei urteas, *osea*, asiko san iguel *dosmilien*, euko sittuen ogeitasapi urte ero olan da, ba, estaítt, ortixik laster asiko san, se biximodu geidxena ortik erue ban. Da gero segiduen aitte, bañe gérrie etorri sanien, orduen apurtu san asko etxíe, ordun ama geatu san iru ume txikias, da ordun san kanbidxue bastante fuertie, klaro. Bigarren aitte tokau san, ba biergiñe ta arek artu ban barriro, da gu atara giñusen, da emen segidu ou gu pe. Asi sienak nere entzutes, ni baño aurrerakue die-ta, sien, ba, gure aittitte, Eugenio Garitaonandia, oin yauenen aittitte, da Urizar sargentue, órrek irurok sien, itxurie, lelengo asittakuek” (M. A. Areitioaurtena).

Ahozkoa: [gaśá]

- 003, 004, 010, 011, 018, 025, 026, 040, 050, 053, 054, 067, 075, 076, 077, 079, 080 “Gasá”
- 010, 052, 053 “Gázaga”
- 046 “Gasá, Gazága”

Idatzizkoa:

- 1593 Gaçaga, la hermita de Sanctiago de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, mai. 6, 38/4)
- 1600 Gaçaga, la hermita de Sago de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, abe. 6, 38/4)
- 1627 Gaçaga, hermita de Santiago de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urr. 9, 38/4)
- 1628 Gaçaga, la cassa de... de Lope de Çuricaray (BPAH.: NOT, JBG, 79. zk., api. 18)
- 1629 Gazaga, ermita de señor Santiago de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, abe. 18, 38/4)
- 1641 Gaçaga, mas abaxito dela hermita de Santiago de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1647 Gaçaga, hermita de Santiago de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, ira. 3, 38/4)
- 1650 Gaçaga, en la casa de (BPAH.: NOT, JBG, 91. zk., mar. 19)

4. Geroago zehaztuko dudan moduan, *Gazagaonanditik Oñatira* eraman zutena zenbatzeke, jakina.

5. Mitxelena, K.: “268.-gatz «sal» (*Apellidos...*, 94. or.) eta J. Kerexetak ere (*Diccionario...*-II, 388. or.). *Elorrioko* “Gáseta” auzoan bezala, ahozkoak agintzen du aukeratzekoan, inork ez baitu afrikaria erabiltzen. Azentuak ere badu bere garrantzia, gaztelaniaz “Gázaga” nagusitzen da eta euskaraz “Gasá”.

- 1661 Gazaga, alinda con el camino queva ha (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, abu. 21, 38/3)
- 1675 Gaza, hermita de Santiago de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, eka. 29, 38/4)
- 1689 Gazaga, con estaziones en las hermitas de Santiago de (BEHA.: ORD)
- 1691 Gazaga, hermita de Santiago de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urt. 1, 38/4)
- 1738 Gazaga, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1756 Gazaga, en medio del camino de (BFA.: ZUA, SMK, urt. 24, 38/3)
- 1788 Gazaga, los vecinos de la Cofradia de (DMD.: AST, Auz-0154)
- 1811 Gazaga, particulares del varrio de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/2)
- 1823 Gazaga, barriada de (ESK.: 023)
- 1830 Gasaga , camino carretil de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1856 Gazaga, por la parte de (ESK.: 035)
- 1863 Gazaga, en la cofradia de (DJE.: 2, urt. 20)
- 1864 Gazaga, en el barrio de (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1865 Gazaga, fué a la suerte y resulto cuarto (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 13, C-014)
- 1866 Gazaga, en la barriada o cofradía de (ZJE.: 73, abu. 6)
- 1868 Gazaga, en la barriada de (ZJE.: 103, mai. 28)
- 1875 Gazaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 23, C-040)
- 1876 Gazaga, Barrio (BFA.: ZUA, Sol., ots. 10, C-080)⁶
- 1877 Gazaga, barrio de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 10, C-014)
- 1878 Gazaga, en la barriada de (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1884 Gazaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 27, C-015)
- 1886 Gazaga, en el Barrio (ZEZ.: JA1)
- 1887 Gazaga, en la barriada de (ZEZ.: HE2)
- 1889 Gazaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 37. mug., C-094)
- 1892 Gazaga, en el Barrio (ZEZ.: HE3)
- 1893 Gazaga, en la barriada de (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1894 Gazaga, en la barriada de (ZEZ.: JA2)
- 1897 Gazaga, en el Barrio (ZEZ.: JA3)
- 1899 Gazaga, en el barrio de (ZEZ.: HE4)
- 1902 Gazaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 19, C-016)⁷
- 1903 Gazaga (BFA.: ZUA, Haut., api. 10, C-078)
- 1907 Gazaga, en el barrio de (ZEZ.: JA5, HE5)
- 1912 Gazaga, en el barrio de (ZEZ.: JA6)
- 1914 Gazaga, en el barrio de (ZEZ.: HE6)
- 1915 Gazaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 28, C-017)
- 1916 Gazaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 4, C-017)
- 1919 Gazaga/Gázaga, en el barrio (ZEZ.: HE7-JA8)
- 1920 Gazaga, caminos vecinales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-048)
- 1922 Gazaga, Barrio (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁸
- 1923 Gazaga, en el barrio de (ZEZ.: JA9)
- 1925 Gázaga/Gazaga, en el barrio (ZEZ.: HE8)
- 1926 Gazaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., ots. 10, C-080)

6. Datu berberak: 1878, 1880, 1883, 1884, 1927.

7. Datu berberak: 1904, 1905, 1906, 1909, 1910, 1911, 1913.

8. Datu berberak: 1926 (AH-31).

- 1928 Gazaga, traída de aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 1, C-051)
- 1929 Gazaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., ots. 10, C-081)⁹
- 1930 Gasaga, para el barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-052)
- 1931 Gazaga, piedra para los caminos de... y Solozabal (ZUA.: Ak. Lib., ira. 27, C-019)
- 1932 Gazaga, en el barrio de (ZEZ.: JA1)
- 1933 Gázaga, en el barrio de (ZEZ.: HE9)
- 1934 Gazaga, B. (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1938 Gazaga, arreglo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 8, C-056)
- 1950 Gazaga, Barrio de (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1958 Gazaga, carreteras de... e Izaga (ZUA.: Ak. Lib., mar. 25, 0433. er.)¹⁰
- 1959 Gazaga, barrio de (ZSAE.: HIL5/19)¹¹
- 1960 Gazaga (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1961 Gazaga, barrio de (ZSAE.: BAT9/8)¹²
- 1967 Gazaga, nuevos centros de transformación de... y Urizar (ZUA.: LNE, 0981/020)
- 1969 Gazaga, barrio de (ZSAE.: BAT10/21)
- 1972 Gazaga, barrio de (COR.: II. libk., uzt. 23)
- 1974 Gazaga, los caminos vecinales de (ZUA.: Ak. Lib., eka. 21, 0434. er.)
- 1975 Gazaga, barrio de (ZSAE.: HIL6/39)
- 1976 Gazaga, barrio de (ZSAE.: HIL6/10)
- 1978 Gazaga, iluminación de los barrios (COR.: I. libk., mar. 5)
- 1979 Gatzaga-barrio, relación de entidades de población: (ZUA.: Ak. Lib., mai. 21, 0435. er.)
- 1987 Gatzaga (EB.: III. libk., 245. or.)
- 1981 Gatzaga, Barrio (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1984 Gatzaga, en el barrio de (COR.: II. libk., uzt. 25)
- 1985 Gazaga, en el barrio de (COR.: III. libk., uzt. 24)
- 1991 Gatzaga/Gazaga, barrio de (AZ.: 6/25. or.)
- 1993 Gazaga, auzunea (ZG.: 2. or.)
- 1995 Gazaga, hiru nekazal auzo ere baditu: Eitzaga... eta Goiherri (ERAZ.: 85. zk., 10. or.)
- 1996 Gazaga, Bº (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1997 Gazaga/Gatzaga nekazalgunea (ERAZ.: 163. zk., 6. or.)
- 1999 Gazaga, auzunea (ZG.: 3. or.)
- 2000 Gazaga Bidea (ZU.: OI, 1.4/11)
- 2000 San Martin o Gazaga, Terreno en Bº (ZU.: OI, 1.2/26)
- 2001 Gazaga auzoa (HKK.: ZSAB, 21. or.)
- 2002/03 Bº Gazaga (Gatzaga) (TEL.: OZ, 752. or.)
- 2003 Gazaga eta Urizar auzoetan (HKK.: AO, 27. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Gázaga (MTV)
- 1925 Gázaga, Cº de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, C-094)

9. Datu berberak: 1932, 1933, 1934 (Gázaga), 1935, 1936 (Gázaga), 1940.

10. 1958/2/23: "Proyectos nº 15 y 20 del plan provincial de caminos de la Diputación" (B.O.E. - 23. zk.).

11. Datu berberak: 1963, 1964, 1965.

12. Datu berberak: 1961, 1963, 1965, 1968.

- 1929 Gazaga (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1934 Gazaga (BMT.: 8-B)
- 1952 Gazaga (IGC.: Elorrio 87)
- 1966 Gazaga (BFA.: G/407)
- 1994 Gatzaga (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Gatzaga-Auzoa (BFA.: 87-8)
- 1996 Gazaga Auzoa (Urizar) (ZG.: 12. or.)
- 1999 Gazaga Auzoa (ZG.: 12. or.)
- 2000 Gazaga (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2000 Gazaga (BGK.: 125. or.)
- 2001 Gazaga Auzoa (ZG.: 17. or.)
- 2002 Gazaga (1 /122, 148, 272 - 3/96) (KAT)

ALDAPETA (*basoa*)

Kokapena: Garrazerrekan. Eldurain eta Erreketa artean.

OHARRAK: *Antsoaga errotarako* bide zaharra azpitik igarotzen da. Lursailen atalketa dela-eta, behin baino gehiagotan topatuko dugu *-eta* atzizkia pluraltasuna adieraziz (Ik. *Zalduko Mandapozueta*).

Ahozkoa: [a]ldápiè

- 058 “Aldápiè”

Idatzizkoa:

- 1866 Aldapeta, monte nombrado (ZJE.: 68, api. 23)
- 1872 Aldapeta, monte llamado (ZJE.: 146, urt. 15)
- 1882 Aldapeta, las piezas de Garrach... y Elduayen (EHAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1938 Aldapea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Aldapea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1939 Aldapeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 10, C-093)
- 1952 Aldapeta (ZUA.: 1408. er., 18. or.)
- 1952 Aldapea (ZUA.: 1408. er., 85. or.)
- 1956 Aldapea (DNB.: Zin. Ait., 199)
- 1956 Aldapeta (DNB.: Zin. Ait., 55)

AMETZETAONDO (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Iruarripeta eta Kobaren arteko basoa.

OHARRAK: Osagaiak: Ametz (*Quercus pyrenaica*) + *-eta* (Ik. *Aldapeta*) + ondo (izena).

Ahozkoa: [amócoṇdò]¹³

- 010 “Amótzondò”
- 079 “Amotzóndo”

Idatzizkoa:

- 17... Ametzetaondo, montes en los terminos de (ZUA.: EHSD, 1319/002)

13. Bilakaera: *Ametzetaondo* > *Ametzondo* > *Amotzondo* (Pluralgilea adierazten duen atzizkia jausita, bigarren osagaiaren bokalen asimilazioz berdintzera jo dute *e > o*).

- 1810 Amez /setaondo, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1866 Amestostondo, monte calbo en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1938 Ametzondo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Amechondo (ZUA.: 1408. er., 30. or.)
- 1952 Amestondo (ZUA.: 1408. er., 114. or.)
- 1956 Amechondo (DNB.: Zin. Ait., 111)
- 1956 Amestondo (DNB.: Zin. Ait., 315)

ANDIKALDETA (*basoa*)

Kokapena: Urizarren. Zorroztarriaga osteko bidegurutzearen azpiko basoa.

OHARRAK: Urte luzetan soloa izandakoa, orain pinudia da. Osagaiak: Andiko (izen-laguna) + alde (izena) + -eta (Ik. *Aldapeta*).

Ahozkoa: [ándíkaletà]

- 037 “Ándikaletà”
- 047 “Andíkalekoà, Andikále”

Idatzizkoa:

- 1876 Andicaldetac, heredad (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1952 Andicaldeta (ZUA.: 1408. er., 33. or.)

ANTSOAGA¹⁴ (*desagertutako errota*)

Kokapena: Zaldibarko sarbidean egon zen, Egaña lantegiaren orubean.

OHARRAK: Ik. *Urkitzaburu*. Izen bereko baserria *Berrizen* dago, eta eratorritako beste toponimo batzuk ere bai: *Antsoagamendi*, *Antsoagako espalda*... Dokumentu batzuetako *Amusastegui* eta *Urquizaburu* leku-izenak errota gaineko aldean kokatzea ez batere zehatza. Osagaiak: Anso (antroponimoa)¹⁵ + -aga (Ik. *Zalduko Arteaga*).

“Errekie bekaldetik paseta dxakuan da goikaldetik sartze suasen urek. Oingo aparkamentua baño onutza asko be, oiñ dauen errekie baño onutza ondiok, errekie jirue atzetik emonda dau, an goidxen asitte, atzetik kanala atarata errekiak, da etxie euen lekuen edifikauta íá, Egaña tallerra. Kamiñue baño atzeraua euan etxie bastante, ba iguel berrogei bat metro eongo sittuen? Olako bat. Errekiak paseta suan etxien aurretik gero errota jaurtze ban ure be, ba, erre kara botetan yuan, da nik artue eruenda nayak orra urune itteko [...] Ontxe Egañak taillerra anplietako anaiari erosi otzan orí, se ori erosi suan, ba, aitte-ta bisi siela, ni Venusuelan nenguela, da erosi suan, ba, ure ekarteko andik goittik, gallineruek-eta ipintteko da etxerako ure artzeko. Da orí, ba, erosi suan *mil novecientos cincuenta y cuatro* inguruen, *tres o cuatro*” (E. Unzueta).

14. Irigoien, A.: “Antxo toponimoaren explikazioa zuzenago litzateke *Santxo* pertsona-izenetik existukariaren disimilazioz sorturikoa dela erraiten balitz. Lehenago *Anso* agertzeak ez du nahi ta nahi ez bazterten erran dudana, zeren *Santxo* eta *Sanso* izen beraren aldagarriak besterik ez baitziren, eskribauen artean problema gehiegirik gabe trukutzen zirenak, aldagarri gehiago ere tartean bazirela” (*De re...* - IV, 195. or.). Kexeta, J.: “Según Juan Carlos Guerra, Sancho fue un nombre desgraciado, pues su equivalente euskérico *Anso* se interpretó también erróneamente Alonso, Alfonso” (*Diccionario...* - I, 224. or.).
15. Mitxelena, K.: “El nombre se convirtió primero en *Sant(s)o* por asimilación en cuanto al punto de articulación de ambas sibilantes [...] y perdió luego por disimilación la consonante inicial” (*Apellidos...*, 49. or.). A. Irigoienek jatorri berekotzat ematen du Huescako *Ansó* toponimoa (*En torno...* - 263. or.). Datu gehiagorako: Ik. *Sobre historia de la lengua vasca* liburuan, “Nombres vascos de persona” - 584. or.



Ansoaga errota (IAT)

Ahozkoa: [ancúko eřótiè]¹⁶

- 018, 045, 046, 049 “Antzúko errótiè”
- 024, 069 “Antzúako erróta, Antzúko erróta”
- 013, 026 “Antzúako errótiè”

Idatzizkoa:

- 1563 Ansoaga, en los molinos de... y garrax (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/3)
- 1597 Ansoaga, desde los molinos de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/8)
- 1623 Ansoaga, el molino de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., ira. 25)¹⁷
- 1628 Ansoaga, parte del molino de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., uzt. 29)
- 1629 Ansoaga, pte del molino de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., uzt. 9)
- 1635 Ansoaga, ynformar sobre el pleito de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1641 Ansoaga, en el geral de... del mismo termino (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 17... Ansoaga, molino (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1709 Ansoaga, molino bezero llamado de (BPAH.: NOT, JBA, 187. p. s., abu. 30)
- 1710 Ansoaga, molino bezero llamado de (BPAH.: NOT, JBA, 188. p. s., uzt. 23)
- 1738 Ansoaga, partte y porcion del molino vezero llamado de (ESK.: 023)
- 1739 Ansoaga, del molino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 4, C-037)
- 1796 Ansoaga, el molino nombrado (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)

16. Irigoien, A.: “Asimismo los topónimos con sufijo *-aga* pierden regularmente en la lengua coloquial la *-g-* intervocálica y reducen las vocales” (*En torno...* - 147. or.). Datu gehiagorako: Salaberria, P.: *Eslaba...* (29-32. orr.).

17. “El molino de *ansoaga* dela anteygla de Verriz [...] el dho molino bezero abia estado caydo y perdido y esmolado en mucho tiempo y que agora se abian comformado de alçar y levantar y poner corriente”.

- 1806 Ansuaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, ira. 22)
- 1810 Ansoaga, Molino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Ansuaga, Franco de Aretio Ynqno en el molino llamado (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1823 Ansoaga, el molino de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 418. zk., uzt. 2)
- 1845 Ansuaga, molino de (ESK.: 035)
- 1847 Ansuaga (BFA.: ZUA, Ban., ots. 28, C-066)
- 1886 Anzuaco-Errota, en la casa llamada (ZEZ.: JA1/7)
- 1889 Anzuaco-errota ondo (BFA.: ZUA, Mug, ZBE, 55. mug., C-094)¹⁸
- 1892 Ansoaga, casa-molino titulada (ZJE.: 260, mar. 29)
- 1904 Azuaga, para el molino de (ZJE.: 285, ots. 5)
- 1910 Ansuaga-errotia, en la casería de (ZEE.: HE5/39)
- 1918 Antsuaga Errota, casería de (ZSAE.: BAT7/16)
- 1920 Anchuaga, para custodiar los caseríos (BFA.: ZUA, HG, mai. 1, C-090)
- 1928 Anzuaga-errota, casería de (ZSAE.: BAT8/20)
- 1929 Anzuaco errota-ondo (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 2. mug., eka. 18, C-094)
- 1930 Anzuaga Errota (ZSAE.: ML)
- 1932 Molino de Ansuaga, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)¹⁹
- 1935 Ansuaga-errota, camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 7, C-055)
- 1938 Ansuaga-espalde (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1940 Molino Ansuaga, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/7)
- 1944 Anzuagaerrota (ZSAE.: HIL4/1)
- 1945 Anzuaga Errota (ZSAE.: ML)
- 1946 Molino de Anzuaga, casa (ZSAE.: HIL5/15)
- 1948 Molino de Ansuaga, margen izq. del río Zaldivar (IGC.: TL, ZAB, 6. or., 22. mug. os.)
- 1948 Ansuaga-errota, en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAB, 6. or., 22. mug. os.)
- 1956 Molino Ansuaga (DNB.: Zin. Ait., 326)
- 1958 Ansoaga, casa-molino titulada (ZJE.: 610, api. 7)
- 1964 Antzuoerrota, caserío (ZSAE.: BAT9/6)
- 1970 Antzuko errota (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1979 Antzua-Errota, el tramo de... hasta la vuelta de Itzardi (COR.: II. libk., mai. 17)
- 1980 Antzua-Errota, alumbrado entre... y la curva de Aritzondo (COR.: II. libk., uzt. 13)
- 1987 Antzuaga-errota, Caseríos de Zaldibar: (EB.: III. libk., 85. or.)
- 1991 Antzuagaerrota (AZ.: 25. or.)
- 2003 Antsuaga errota basetxean (HKK.: AA, 8. zk., 3. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Ansoaga-errota (MTV)
- 1925 Ansoaga, Molino de (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1929 Cº Anzua-ko-errota (BFA.: ZUA, Mug., 2. mug., C-094)
- 1934 Ansua-errota (BMT.: 8-B)

18. "Este mojon se encuentra en el punto donde se unen las aguas de los dos ríos Garras y establecimiento de baños".

19. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1935 (AH-86).

- 1952 Ansua-errota (IGC.: Elorrio 87)
- 1995 Antua-errota (BFA.: 87-8)

ARANGOITI (*basoa*)

Kokapena: Urkitza baserritik Bañeraostera.

OHARRAK: A-8 autopistak harrapatu zuen *Zalduerreka* aldean. *Arangoiti* leku-izena *Bañeroste* baino zaharragoa izateaz gain, eremu zabalagoa hartzen du. Berriemaileek ere, euren gurasoek-eta hauxe erabiltzen zutela dioskue eta *Bañeroste* delakoa belau-naldi gazteagoen kontua izan zela. Osagaiak: Aran (izen arrunta)²⁰ + goiti (izena)²¹.

Ahozkoa: [araŋgóti]²²

- 012, 025, 026, 027, 049, 069 “Arangóti”

Idatzizkoa:

- 1824 Arangoiti, en los terminos de... y Eldurain (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 642. zk., aza. 10)
- 1824 Arangoiti, termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/8)
- 1853 Arangoiti, termino llamado (BFA.: ZUA, Ud.Lan., uzt. 22, C-084)
- 1865 Arangoiti, monte yerbal (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1866 Arangoitia, monte robleal y castañal titulado (ZJE.: 78, aza. 22)



Arangoiti basoa (1961) (ZU)

20. Mitxelena, K.: “69.-(h)aran «valle»” (*Apellidos...*, 50. or.). Nire iritziz, lehen osagaia denetan badu adiera hori, baina bigarrenetan *begal* edo *maldatik* hurbilago legoke.

21. “El ap. *Goti* podría salir por disimilación de *Goiti*, pero me falta documentación para sostenerlo o desecharlo” (*Apellidos...* - 96. or.). Nire kasuan behintzat, berretsi egin daiteke hipotesia.

22. Bigarren osagaian diptongoaren murrizketa baino ez dugu: oi > o.

- 1867 Arangoiti, castaña en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1919 Arangoiti, monte en (ZJE.: 347, mar. 17)
- 1922 Arangoiti, Montes (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²³
- 1924 Arangoiti, porción de monte denominado (ZJE.: 399, urt. 14)
- 1930 Arangoiti, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²⁴
- 1934 Arangoiti, se dirige a los montes de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 20, C-020)
- 1938 Arangoiti (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Arangoiti (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1938 Arangoiti (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1940 Arangoiti, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/30)
- 1952 Arangoiti (ZUA.: 1408. er. - 61, 66.orr.)
- 1956 Arangoiti (DNB.: Zin. Ait., 534)
- 1956 Arangoiti (DNB.: Zin. Ait., 130)
- 1964 Arangoiti (DNB.: Zin. Ait., 290)
- 1970 Arangoiti, monte denominado (EU.: 902, 904.esp.)
- 1981 Arangoiti, monte arbolar en el termino de (ZUA.: LNE, 1035/004)

Kartografikoa:

- 1925 Arangoiti (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1995 Arangoiti (BFA.: 87-8) Berrizen sartuta

ARANGOITIANDIKOA, -a (*basoa*)

Kokapena: Urkitzan. Ur-biltegitik Zalduerrekarantz.

OHARRAK: Gehienek ez dituzte ahoz bereizten *Arangoiti* eta *Arangoitiandikoa*. Osa-gaiak: Arangoiti (izen nagusia) + andikoa (izenlaguna).

Ahozkoa: [arą́gótı]

- 027 “Arą́gotı andıkuè”
- 012, 025, 026, 049, 069 “Arą́gótı”

Idatzizkoa:

- 1867 Arangoitiandicoa, castaña en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1938 Arangoiti-andicoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1952 Arangoitiandicoa (ZUA.: 1408. er., 199. or.)
- 1956 Arangoiti-andicoa (DNB.: Zin. Ait., 537)
- 1981 Arangoiti andicoa, monte arbolar en el termino de (ZUA.: LNE, 1035/004)

ARANGOITIKO ITURRIA, -a (*desagertuta*)

Kokapena: Bañerosten zegoen.

OHARRAK: Ik. *Arangoiti basoa*. A-8 autopistak estali zuen.

Ahozkoa: [arą́gotıko ı́tırıře]

- 027 “Arą́gotıko ittúrrıdxè”

23. Datu berberak: 1926 (AH-31).

24. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

Idatzizkoa:

- 1926 Arangoiti, hasta llegar a la fuente de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 15, C-018)
- 1929 Arangoiti, fuente de (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, .or, 3. mug., C-094)
- 1948 Arangoiti, en el paraje denominado fuente de (BFA.: ZUA, ZAB, 6. or., 21. mug. os.)

Kartografikoa:

- 1925 Arangoiti, Fuente de (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)

ARETXAGA (*mintegia*)

Kokapena: Gazagan, Txopena baserriaren azpian.

OHARRAK: Osagaiak: Aretx (*Quercus robur*) + -aga (Ik. *Antsoaga*).

Ahozkoa: [áča]²⁵

- 010, 052, 053, 054 “Átxa”

Idatzizkoa:

- 1864 Arechaga, heredad en el término de (ZJE.: 42, urr. 20)
- 1925 Achaga, heredad nombrada (ZJE.: 415, abe. 10)
- 1952 Achaga (ZUA.: 1408. er., 38. or.)
- 1952 Arechaga (ZUA.: 1408. er., 100. or.)

ARISTIBILLETA (*basoa*)

Kokapena: Sagarminabaso jotzen, hegoaldetik.

OHARRAK: Nahiz eta lursail biak elkarren ondoan egon eta izenetan aldeak, toponimo beratzat hartu dut.

Ahozkoa: [áístibi]léta]

- 052, 053 “Áistibilléta”

Idatzizkoa:

- 1866 Aristibiribil, monte arbolar en (ZJE.: 72 , eka. 4)
- 1886 Aristibilleta, monte nombrado (ZJE.: 103, mar. 28)
- 1938 Aristibilleta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Aristibiribil (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Aristibiribil (ZUA.: 1408. er., 99. or.)
- 1952 Aristibilleta (ZUA.: 1408. er., 106. or.)
- 1956 Aristibilleta (DNB.: Zin. Ait., 273)
- 1956 Aristibiribil (DNB.: Zin. Ait., 238)
- 1989 Arestibilleta (ZUA.: LNE, 1033/004)

ARLABAN (*basoa*)

Kokapena: Eldurain azpian, Erreketa jotzen.

OHARRAK: Osagaiak: Ar (izena) + laban (izenondoa).

25. Bilakaera: *Aretxaga* > *A(r)etxa(g)a* > *Atxa*. Kontsonanteak erori egiten dira (bokal arteko dardarkaria zuzenean eta herskaria frikari egindakoan) eta bokalen harmonia, asimilazioz.

Abozkoa: [ařlában]

- 051 “Arlában”

Idatzizkoa:

- 1944 Arlaban (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 6, C-093)
- 1945 Arlaban (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 2, C-093)
- 1956 Arlaban de Garraserreca (DNB.: Zin. Ait., 181)
- 2000 Arlaban, monte llamado... en Carraserreca (ZUA.: LNE, 1035/001)

ARLOA, -a (*mintegia*)

Kokapena: Gazagako ermita orduko Txopenerako bidegurutzetik Garraz aldera.

OHARRAK: Ik. II. atalean, 2. *Bokalismoa* - 2.1. *Bokalen harmonia*. Lursail bereko hiru atal dira, tartean *Aretxaga* sartzen delarik.

Abozkoa: [ařlúa]

- 010, 079 “Arlúe, Arlóko solúe”
- 052, 053, 054 “Arlúa”

Idatzizkoa:

- 1863 Sagastizar, Arlua y Lezalde, heredades (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1866 Arlua, heredad en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1877 Arlua, heredad en término (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1952 Arlua (ZUA.: 1408. er. - 29, 38, 114, 186.orr.)
- 1979 Arlua, heredad en el término de (ZJE.: 388, mai. 9)
- 1992 Arlua (ZUA.: LNE, 1035/003)
- 2000 Echostia-Arlua, parcela denominada (ZJE.: 2585, mar. 30)

ARRAGOETA²⁶ (*lepoa*)

Kokapena: Beñeberri txaletaren ostetik gora, Mundo eta Askorgan artean.

OHARRAK: Dokumentuetan grafemen nahasketa itzela topatuko dugu. Osagaiak: Arrago²⁷ (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldapeta*).

Abozkoa: [ařáŷeta]²⁸

- 025 “Árraueta”
- 037, 076 “Arráuetà”
- 047 “Arrueta”
- 077 “Arráuta”

Idatzizkoa:

- 1789 Arragoeta, termino nombrado (BPAH.: HIP, 1090. mik., 289. zk., urt. 13)
- 1791 Arragoeta, nombrado (BPAH.: HIP, 1090. mik., 481. zk., abe. 31)
- 1827 Arragueta, monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1855 Arraueta, al de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/41)

26. Bat dator HSPren ETDrekin.

27. Mixelena, K.: “Es, a mi entender, un representante del lat. fabrica y procede inmediatamente del cast. *fragua* [...] Su etimología, tal como aquí se propone, ofrece dificultades” (*Apellidos...*, 55. or.).

28. Bilakaera: *Arragoeta* > *Arra(g)oeta* > *Arraeta* > *Arraueta* (Herskaria frikari egin eta galdutakoan, hiatoa diptongoa bihurtzen zaigu, disimilazioz).



Arragoeta lepoa, Urizar gain-gainean (2002) (AE)

- 1865 Arraneta, monte argomal (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1870 Arraueta/Araneta, arbolado en el término de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1878 Aranceta, monte (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1886 Arranta, monte llamado (ZJE.: 222, mai. 18)
- 1909 Arraneta, en el término de (ZJE.: 301, api. 19)
- 1922 Arraueta, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁹
- 1938 Arraueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 2, C-093)
- 1938 Arraneta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1940 Araueta, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/114)
- 1952 Arraueta (ZUA.: 1408. er., 127. or.)
- 1956 Arraueta (DNB.: Zin. Ait., 342)
- 1962 Arrueta, monte Elezarburu en el lugar de (ZJE.: 729, urt. 9)
- 1993 Araneta, monte argomal denominado (ZJE.: 2288, mai. 15)

ARREBASO (desagertutako basoa)

Kokapena: Urkitza baserriaren azpian zegoen, mendebalderantz.

OHARRAK: A-8 autopistak harrapatu zuen *Arangoitiren* aldamenean. **Agarrebasotik* etor liteke, agian.

Idatzizkoa:

- 1864 Arrebaso, terreno arbolar titulado (ZJE.: 32, urr. 13)
- 1938 Arrebaso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1971 Arrebaso, heredad denominada (EU.: 902.esp.)

29. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

ARROAGA (*basoa*)

Kokapena: Arroagasakonaren gainean, Elorrioko muga eta Kelemineta jotzen.

OHARRAK: *Elorriorako* urak bertatik hartu zituzten. Osagaiak: Arro (izen arrunta)³⁰ + -aga (Ik. *Antsoaga*).

Ahozkoa: [ařúa]

- 050, 052, 054 “Arrúa”

Idatzizkoa:

- 1877 Arruaga, monte llamado (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1925 Arruaga, monte nombrado (ZJE.: 415, abe. 10)
- 1938 Arruaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 20, C-093)
- 1938 Arruaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Arruaga (ZUA.: 1408. er., 39. or.)
- 1956 Arruaga (DNB.: Zin. Ait., - 18, 56)

ARROGASAKONA, -a (*erreka-arroa*)

Kokapena: Aurreko aldapa eta Kelemineta arteko sakonunea.

OHARRAK: Errekastoa jaisten da *Elorrioko* mugatik *Ibai errekaraino*. Osagaiak: Arroaga (izen nagusia) + sakon(a) (izena).

Ahozkoa: [ařúako šakóna]

- 054 “Arrúako sakóna”

Idatzizkoa:

- 1925 Arruazakona, paraje de/depresión de (BFA.: ADM, UEH, AR-1078/08)

ARTASOLO (*mintegia*)

Kokapena: Gazagan. Sagastizar eta Garasolo artean.

OHARRAK: Osagaiak: Art(o)³¹ (*Zea mays*) + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [ařtósolò]

- 052 “Solotxíki”
- 010, 050, 053 “Artósolò”

Idatzizkoa:

- 1863 Artasolo, heredad nombrada (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1952 Artasolo (ZUA.: 1408. er., 104. or.)

ARTEAGA (*soroa*)

Kokapena: Garasolo jotzen, iparraldetik.

OHARRAK: Ik. *Zalduko Arteaga*. Osagaiak: Arte (*Quercus ilex*) + -aga (Ik. *Antsoaga*). Ez dut ahozko islarik jaso.

30. Mitxelena, K.: “90.- *arro*, **arru* (vizc.) «barranco»” (*Apellidos...* - 56. or.).

31. Kasu honetan zalantzarik egon ez arren, K. Mitxelenaren arabera: “En los apellidos en *art(a)*- pueden confundirse los derivados de arte «encina», con los de arte «espacio intermedio», *arto* «maiz»«mijo» e incluso ardi «oveja», en composición art.” (*Apellidos...* - 57. or.).

Idatzizkoa:

- 1877 Arteaga, heredad nombrada (ZJE.: 171, urt. 4)

ARTEKOEKIBEKOA, -a (*basoa*)

Kokapena: Pagadizar eta Lezaran arteko basoak.

OHARRAK: Populuak ez ditu basoen izenak bereizten, ahoz denak dira “Ártakei”.
Osagaiak: Arteko hegi(a) (izen nagusia) + beko(a) (izenlaguna).

Idatzizkoa:

- 1878 Artecroy vecoa, monte llamado (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1938 Artecroy-vecoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Artequy-becoa (ZUA.: 1408. er., 32. or.)
- 1956 Artecroy-vecoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)

ARTEKOEKIERREKA³²

Kokapena: Pagadizarretik hasi eta Lezaranerrekarekin batera Zalduerrekaraino luzatzen dena.

OHARRAK: Aurrera egin ahala, izen bereko basoen parean beste izen batzuk hartzen ditu, hala nola, *Dentastiko erreka*, *Erreketa*, *Irabaziko erreka*... Osagaiak: Arteko hegi(a) (izen nagusia) + erreka (izen arrunta).

Ahozkoa: [á̃rtákejko ẽrékiè]

- 025, 037 “Ártakeiko errékiè”

Idatzizkoa:

- 1876 Artaco-errequia, regata llamada (ZJE.: 166, urr. 30)



Artakoegierreka, Urizar eta A-8 autopista azpitik luzatzen dena (2002) (AE)

32. HPSren ETDn: *Irabaziko errekea*.

- 1876 Dentastico-errega, al norte el río (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1876 Errequeta, riachuelo de (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1876 Zorrostarrija, al norte el riachuelo de (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1962 Artaquei, manantial de (ZUA.: Ak. Lib., abu. 2, 0433. er.)
- 1981 Artakei, al arroyo (COR.: I. libk., urt. 14)
- 1997 Artakegi atalen bideratzea (ERAZ.: 164. zk., 5. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Gatica, Arroyo de (MTV)
- 1993 Artakai-Erreka (ZG.: 15. or.)

ARTEKOEIGIGOIKOA, -a (*basoa*)

Kokapena: Pagadizar eta Lezaran arteko basoak. Pagadizar jotzen, mendebaldetik.

OHARRAK: Ik. *Artekoegibekoa*. Osagaiak: Arteko hegi(a) (izen nagusia) + goiko(a) (izenlaguna).

Idatzizkoa:

- 1895 Artecoegui goicoa, monte (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1938 Artecoeguigoicoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1950 Arteco-eguigoicoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Artecoeguigoicoa (ZUA.: 1408. er., 57. or.)
- 1956 Artacoeguigoicoa (DNB.: Zin. Ait., 153)

ARTEKOEIGISAKONA, -a (*basoa*)

Kokapena: Pagadizar eta Lezaran arteko basoak. Esparrutxiki jotzen, hegoaldetik.

OHARRAK: Ik. *Artekoegibekoa*. Osagaiak: Arteko hegi(a) (izen nagusia) + sako(a) (izena).

Idatzizkoa:

- 1876 Arteguisacoa, monte titulado (ZJE.: 167, abe. 23)³³
- 1938 Arteguisacona (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Arteguisacona (ZUA.: 1408. er., 34. or.)
- 1956 Arteguisacona (DNB.: Zin. Ait., 75)

ARTEKO HEGIA, -a (*basoa*)

Kokapena: Pagadizar eta Lezaran arteko basoaren atalak.

OHARRAK: *Ospitale psikiatrikorako* urak inguru hauetatik hartu ziren. Osagaiak: Arteko (izenlaguna) + hegi(a) (izen arrunta).

Ahozkoa: [ártakei]³⁴

- 010 “Artákai, Artákei, Ártakei”
- 023, 025, 030, 037, 076, 077 “Ártakei”

33. Dokumentuetan aurkitzen dugun *Artegui* delakoa lekuzko morfema genitiborik gabeko forma da.

34. Bilakaera: *Artekoegi* > *Artakoe(g)i* > *Artakei* (Lehen osagaien ireki egin da bokala, asimilazioz eta bigarrenen herskaria jausita, bigarren mailako diptongoa sortu zaigu). Dokumentuetako *-oi* diptongoak berriagoak dira: *ei* > *oi* (driptongo aldaketak).

- 026 “Artákei”
- 047 “Artékai”

Idatzizkoa:

- 17... Artecoeguia, monte en el termino de (ZUA.: EHSD, 1319/002)
- 1789 Artecoegui, en el termino de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 289. zk., urt. 13)
- 1791 Arttecoegui, en el termino de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 481. zk., abe. 31)
- 1810 Artecoeguia, porcion de tierra en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1816 Arteco eguia, termino de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 11. zk., mai. 13)
- 1823 Artecoy, en el termino de (ESK.: 032)
- 1827 Artecoeguia, monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1839 Artacoeguia, un monte titulado (BPAH.: HIP, 1098. mik., 504. zk., ots. 2)
- 1855 Artequei, monte llamado... y Zorrostarriaga (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/41)
- 1861 Artecoeguia, monte denominado... en Zorrostarriaga (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1867 Artaquegui, arbolar en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1870 Artecoy o artegui, monte robledal llamado (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1876 Artecoy, monte de robles y ayas llamado (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1888 Artecoeguia, monte en el término de (ZJE.: 235, ira. 24)
- 1898 Artecoeguia, monte (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1920 Artaquey, caminos vecinales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-048)
- 1923 Artategui, monte arbolar en el término (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1938 Artecoy (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Artategui (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1946 Artaquegui (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 20, C-093)
- 1950 Arteco eguia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Artacay o Artecoeguia (ZUA.: 1408. er., 55. or.)
- 1952 Artaquey (ZUA.: 1408. er., 199. or.)
- 1952 Artategui (ZUA.: 1408. er., 15. or.)
- 1952 Artaquegui (ZUA.: 1408. er., 117. or.)
- 1952 Artequey (ZUA.: 1408. er., 31. or.)
- 1952 Artecoy (ZUA.: 1408. er., 34. or.)
- 1952 Artaco-eguia (ZUA.: 1408. er., 156. or.)
- 1954 Artaquegui, jaro en el término de (ZJE.: 569, abu. 5)
- 1956 Artaco-eguia (DNB.: Zin. Ait., 374)
- 1956 Artaquegui (DNB.: Zin. Ait., 527)
- 1956 Artecoeguia (DNB.: Zin. Ait., 151)
- 1956 Artecoi (DNB.: Zin. Ait., 73)
- 1972 Artecoy y minteguia (DNB.: Zin. Ait., 330)
- 1981 Artategui, monte arbolar en el término de (ZUA.: LNE, 1035/004)
- 1994 Artakai, afectando a (ZAL.: 2. zk., 9. or.)

Kartografikoa:

- 1995 Artakei (BFA.: 87-8)

ARTOSOLONDO / ARLONDO (*mintegia*)

Kokapena: Gazagan. Intxausti jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Lursail bakarrean agertzen zaigu gaur egunean, atal bi zituena.

Ahozkoa: [alóndo]

- 010, 050 “Allóndo”

Idatzizkoa:

- 1811 Artosoloondo /Arttosolóndo, termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/2)
- 1877 Astondo, heredad llamada (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1925 Astondo o Arlondo, heredad denominada (ZJE.: 415, abe. 10)
- 1952 Arlondo (ZUA.: 1408. er., 186. or.)

ASKORBASO, -a (*basoa*)³⁵

Kokapena: Askorgan mendi-adar eta Solozabalburu basoaren artean.

OHARRAK: Ik. *Askorra - Kurutzeagaetxeburua*. Dokumentuetan beste izen batzuekin batera badator ere, lursail ezberdinez ari dira. Osagaiak: Askorr (a) (izen nagusia) + baso (izen arrunta).

Ahozkoa: [aşkórbaşò]

- 004, 056, 057 “Askórbasò”
- 028 “Askórbasò, Etxéburuè”

Idatzizkoa:

- 1867 Ascorbaso-Curuciaco echeburua, monte castañal nombrado (ZJE.: 82, ots. 14)
- 1888 Ascorbaso y Buruciaco-echeburua, porción de monte (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1938 Ascorbaso y Curuciaco (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Ascorbaso o Carezar (ZUA.: 1408. er., 158. or.)
- 1956 Ascorbaso o Carezar (DNB.: Zin. Ait., 410)
- 1956 Ascorbaso o Curuciaga-echeburua (DNB.: Zin. Ait., 627)
- 1959 Ascorbaso y Curuciaga-Echeburua, monte (ZJE.: 621, ots. 13)

ASKORBURU (*hegala*)

Kokapena: A-8 autopistatik Askorgan aldera.

OHARRAK: *Askorra baserriaren* gaineko *Etxeburu* eta ingurua zehazteko erabiltzen zen, baina eraikina bota zenetik galtzen ari den toponimoa dugu. Osagaiak: Askorr (a) (izen nagusia) + buru (izena).

Ahozkoa: [aşkórburù]

- 003 “Axkórburù”
- 004 “Askórburuèk”
- 025 “Etxáburù”
- 023, 032, 036 “Askórburù, Askorbúru”
- 076 “Askórburuè”

Kartografikoa:

- 1994 Azkorburu (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Axkorburu (BFA.: 62-64)
- 1999 Axkorburu (IGN.: Durango 62-IV)

35. Txistukaria izan ezik, bat dator HPSren ETDrekin.

ASKORGAN³⁶ (*mendi-adarra*)

Kokapena: Kurutzeaga aldetik Katikaraino luzatzen den gaina.

OHARRAK: Ik. II atalean. *Oronimia.* - *Askorra.* Osagaiak: Askorr (a) (izen nagusia) + gan (izena).

Ahozkoa: [aʃkórɣaɲè]

- 001 “Askorgaiñ”
- 004 “Askórgaiñ, Askórgañè”
- 011, 036, 077 “Askórgañè”
- 025 “Askórgaiñ”
- 032 “Askorgaiñ, Askorgán”
- 037 “Askórganè, Askórgañè”

Idatzizkoa:

- 1823 Ascorgan, peña de (ESK.: 032)
- 1878 Ascorgan, peña de (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1892 Ascorgan, en el término de (ZJE.: 265, abe. 30)
- 1916 Ascorgain, monte llamado (ZJE.: 340, urt. 21)
- 1922 Ascorgain, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁷
- 1930 Ascorgan, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)
- 1932 Ascorgaiñ, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-68)
- 1938 Ascorgan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1938 Azurgain (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1939 Askorgaiñ (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 18, C-093)
- 1940 Azcorgan, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/53)



Askorgan, A-8 autopistak inguratuz (2002) (ZU)

36. Txistukaria izan ezik, bat dator HPSren ETDrekin.

37. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1935 (AH-86).

- 1952 Aizcorgan (ZUA.: 1408. er., 143. or.)
- 1952 Ascorgain (ZUA.: 1408. er., 181. or.)
- 1956 Aizcorgain (DNB.: Zin. Ait., 479)
- 1956 Azcorgan (DNB.: Zin. Ait., 434)
- 1970 Ascorgan, monte/heredad de la casería de Garita (EU.: 932, 939.esp.)
- 1992 Arkogain, monte llamado... en el barrio de San Lorenzo (ZJE.: 2194, ots. 10)

ASKORGANEKO ARESTIA, *-a* (*basoa*)

Kokapena: Askorganeko txabolatik Askorbatorantz, hurrengo lursaila.

OHARRAK: Ik. *Askorra*. Orain horrela izan ez arren, toponimo honek gogora ekartzen digu pinua barra- barra sartu aurreko egoera, hots, inguru hauetan zein zuhaitz zen nagusi duela 50 bat urte.

Idatzizkoa:

- 1892 Ascorganeco arestia, monte titulado (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1938 Ascorganeco-arestia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1952 Ascorganecoarestia (ZUA.: 1408. er., 133. or.)
- 1956 Ascorganeco arestia (DNB.: Zin. Ait., 349)

ASKORRA, *-a*³⁸ (*aurkintza*)

Kokapena: Baserria egondako aldea.

OHARRAK: Zoluaren ezaugarriak bat datoz toponimoarekin, hots, inguru desegokia da goldatzen-eta ibiltzeko, harriz jositako lekua baita, berriemaileen esanetan. Osa-gaiak³⁹: Atx⁴⁰ (izen arrunta) + gogor (izenondoa).

Ahozkoa: [aśkóře]⁴¹

- 032, 038, 047, 048 “Askórra”
- 004, 005, 006, 011, 013, 025, 043, 075, 076, 077 “Askórrre”

Idatzizkoa:

- 1637 Ascorra, en el termino de (BEHA.: ORD)⁴²
- 1650 Ascora, mitad de cumbre gacia (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., ots. 20)⁴³

38. Ik. II.atalean, 3.3. *Txistukarien nabasteak*. Datu gehiagorako: Irigoien, A.: “Euskal toponymiako stratifikazio desberdin, HAITZ hitza daramatenak” delakoan, Askorra (*De re...* V, 164. or.).

39. K. Mitxelena berak azaltzen digun eran (*Sobre historia de la lengua vasca* delakoan “Introducción fonética a la onomástica vasca” 560. or.), bilakaera honako hau duzue: *Atx* > *Ax* > *As* (Txistukari afrikaria elkarketan frikari sabaikari bihurtu zen eta gero despaltalizatu) + *gogor* > *gor* > *kor* (bokal arteko herskari ahostuna frikari egin eta erorita, hasierakoa txistukariarekin elkartzean ahoskabe bilakatu zen; lats + buru > *Laspuru*, adibidean bezala).

40. Ik. Mitxelena, K.: *AV*, 41. or.

41. Arestian aipaturiko arrazoiengatik, txistukari + herskari ahoskabe kontsonante multzoetan Iurretan berdin ahoskatzen badute ere (156. or.), ez dut modu berean normatibizatu.

42. “heredad en el termino de *Ascorra* que alinda con la heredad nueva de yturrioz y con los caminos que van a mundo y gatica”.

43. “Scrit^a de entre *Santurun* de gecgeu^a y Santurun de *Agebeitia* en que dibidieron El sitio de la Casa de ybarra mitad de la cumbre gacia *Ascora* p^a *Santurun* de Aguirre y la mitad de *abaxo* p^a *Santuru* de egau^a, y si fabricase cassa pueda facer Vna y sera facia abaxo y sino fabricare nada. Y los montes de mundaran castaños y robles pa santurun de ecgau^a y en ascorra los castaños y cuatro robles y pa *Santurun* de age ascor sacon y careçarraga y los restos de los Robles de ascorra sa de age”.



Autopista egin aurreko *Askorra* eta inguruak (1965) (IAT)

- 1737 Ascorra, en el termino de (BEHA.: ORD)
- 1789 Ascorra, en el termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1798 Ascorra/Ybarra (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)⁴⁴
- 1809 Ascorra, en (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1823 Ascor, en el termino de (ESK.: 032)
- 1864 Ascor, monte en el término de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1868 Ascor, monte en el término de (ZJE.: 106, uzt. 4)
- 1878 Ascor (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1922 Azcorra, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁴⁵
- 1928 Azcorra, traída de aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 31, C-051)
- 1935 Azcorra, en las inmediaciones de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 15, C-055)
- 1938 Ascor (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 14, C-093)
- 1944 Ascor, monte en término de (ZJE.: 504, uzt. 19)
- 1952 Ascor (ZUA.: 1408. er.- 92, 158.orr.)
- 1952 Azcor (ZUA.: 1408. er., 146. or.)
- 1974 Ascorra, depósito de (ZJE.: 1169, abe. 28)⁴⁶
- 1975 Azkorra, en el campo de (COR.: II. libk., ira. 24)⁴⁷
- 1977 Azkorra, del paraje de (ZUA.: Ak. Lib., urr. 29, 0434. er.)
- 1979 Azkorra, el depósito de (COR.: II. libk., eka. 29)
- 1980 Azkorra, anomalía existente en (COR.: II. libk., eka. 14)

44. "la casa nombrada de Ybarra que en el día se intitulaba *Ascorra* perteneciente a dho Juan de Garitaonandia".

45. Datu berberak: 1926 (AH-31).

46. "aguas de *Barreta* y *Aguinaga* [...] en Goyeri depósito regulador".

47. "se puso en marcha el campeonato de fútbol de segunda regional en el campo de *Azkorra*".

- 1984 Azkorra, conducciones a los depósitos de Zaldugoiti y (COR.: I. libk., api. 7)
- 1997 Azkorra atalen bideratzea (ERAZ.: 164. zk., 5. or.)
- 2000 Azkorra, Depósito regulador de (ZU.: OI, 1.1/43)⁴⁸
- 2000 Azkorra, Depósito de (ZU.: OI, 1.2/18)⁴⁹

Kartografikoa:

- 1927 Ascorra (BFA.: ZUA, UR, uzt. , C-085)

ASKORRA, -a (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Katika baserri ostean zegoen eta A-8 autopista egiteko bota zen.

OHARRAK: Aurrekoan esan bezala, *Askorra* aurkintza izatetik baserriaren izena izatera pasatu zen 1798.eko dokumentuaren arabera. Dena dela, ez dago argi beste baserri zaharrago bat egon zen beheko soloetan (*Padura* aldean). J. M. Narbaizaren esanetan, “Miñásolòn” harri landuak aurkitzen ei ziren noizean behin. Beraz, hipotesi bi aurkez ditzaket: edo *Ibarra Askorra baserriaren* antzinako izena da, edo eraikin bi egon ziren (*Ibarra* lur lauan eta *Askorra* magalean). Beste alde batetik, J. M. Iriondok baserri honen izenburu berberaz 1987an fandango bat konposatu zuen.

“Etxe sar bat san, antxe, aldapa-aldapa-aldapan. Atartie da ontxe iru kuarto eukesan goidxen, eskatza, gero sien ónek ínikuek, au bentanie, gero komune be emen ein san, se lenauko komune, bakisu, kortara-eró, goidxen euen, da ori aparte in san, da gero amen etaa san beste kuarto bat, eta au josten-eró eitteko, (*Eugenia*) jersegiñen eitte ban makiñan, da gero ollotokidxe. Uretan be juten be isete gendun amendik araño, txabola aspikaldetik iturrirre ta goikaldetik áskara, da an goidxen, labadérue euen, Katike eta Askorre artien, da askien ganekaldien landatxo bat, Motxíkotxa, Katikekue [...] Tejamana sar bat euen be, da gero goidxen lokala ei otzen aittek, babak-eta, artuek-eta siketzeko eta, ba, kamara moruen. Bueno, gure aitte beti olan ibili san, gure amak esate eban bera eskondu sanien, eskatzetik lañuak ikusten siela, ixerrak-eta ikusten siela, da umien kumie ipinteko be pentzau in bier nun ipini, euesen trikimailuokin. Selan euen baserridxe a sartu sanien!” (E. Narbaiza).

Ahozkoa: [aśkóře]

- 032, 038, 047, 048 “Askórra”
- 004, 005, 006, 011, 013, 025, 043, 075, 076, 077 “Askórrre”

Idatzizkoa:

- 1788 Ascorra, cassa y casseria de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 174. zk., mar. 9)⁵⁰
- 1796 Ascorra, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Ascorra, se intitula (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 22, 41/2)⁵¹
- 1803 Ascorra, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mar. 12)
- 1806 Ascorra, donacion de la caseria de (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 353. zk., abu. 24)

48. “Red con entrada procedente de *Aguinaga* II y *Barreta* I y II con salida dirigida al Casco Urbano”.

49. “Construcción de mampostería con vol.de agua 190 m3 para abastecimiento de Zaldibar. Se suministra con agua de *Barreta* y *Aguinaga* y se conduce de un viaje de tubería de fibrocemento de 70 m. la referida construcción de los manantiales hasta el depósito es de 3687 ml y en el punto denominado Goierri, alimenta un depósito regulador del mismo nombre para el abastecimiento del barrio”.

50. “ypottecando espresante las sus Casas y Caserías de *Garittaelaia* y *Ybarra* o *Ascorra* notorias en *dha Antteygá*”.

51. “la casa nombrada de Ybarra que enel dia se in tittula *Ascorra* pertteneciente a dho Juan de Garitaonandia”.



Askorra, aurrean teilapea duelarik (1972) (IAT)

- 1810 Ascorra (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Ascor, casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1856 Ascorra, Garitacelaya con... (ESK.: 036)
- 1864 Ascorra, argomal de la casería de (ZJE.: 35, urr. 14)
- 1875 Azgorra (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1876 Azcorra, casería denominada (ZJE.: 166, urr. 30)
- 1887 Azcorra, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1890 Axcorra, casería de (ZSAE.: HIL4/16)⁵²
- 1925 Ascorra, casería de (ZSAE.: BAT7/4)
- 1926 Ascorra, casería de (ZSAE.: BAT8/8)
- 1929 Ascorra, camino vecinal que se dirige de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 24, C-018)
- 1930 Ascorra, caserio (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁵³
- 1938 Ascorra, casería de (ZSAE.: HIL4/2)
- 1939 Ascorra, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/27)
- 1941 Azcorra, casería de (ZSAE.: BAT8/1)
- 1945 Ascorra (ZSAE.: ML)
- 1948 Azcorra (ZSAE.: ML)
- 1952 Azcorra, Caserio (ZUA.: 1408. er., 45. or.)
- 1956 Azcorra, casería de (ZSAE.: BAT9/27)
- 1959 Azkorra, casería de (ZSAE.: BAT9/25)
- 1963 Azcorra, casería de (ZSAE.: BAT9/30)

52. Datu berberak: 1889, 1911.

53. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1970 Azcorra, casería (EU.: 916.esp.)
- 1991 Azkorra, caserios desaparecidos en el presente siglo: (AZ.: 26. or.)

Kartografikoa:

- 1927 Ascorra (BFA.: ZUA, Ur., uzt. , C-085)

ASKORRETA (erreka)

Kokapena: Ibaiberreka eta Arragoeta arteko aldean.

OHARRAK: Ik. *Askorra*. Lursail baten izena izateaz gain, bere sakonetik euria egiten duenean ura jaisten denez gero, errekatzat hartu dute eskriturek, baina *Ibaiberreka* zaharragoa dugu, zalantza barik, eta horrexegatik hobetsi dut. Osagaiak: Askorr (a) (izen nagusia) + -eta (Ik. *Zalduko Mandapozueta*).

Ahozkoa: [aškóřetà]

- 025, 037, 043 “Askóřretà”

Idatzizkoa:

- 1870 Ascorreta, regatilla llamada (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1947 Azcarreta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Azcorreta o Azcarreta (ZUA.: 1408. er., 32. or.)

ASKORROSTE (hegala)

Kokapena: Askorgan mendi-adarretik hegoaldeko mazela.

OHARRAK: Ik. *Askorra*. Nahiz eta baso baten izena izan, aurkintza gisa erabiltzen dute. Osagaiak: Askorr(a) (izen nagusia) + oste (Ik. *Zalduko Elexoste*).

Ahozkoa: [aškóřostè]

- 004, 005, 006, 011, 019, 020, 023, 025, 036, 076, 077 “Askóřrostè”
- 043 “Askóřoste”

Idatzizkoa:

- 1895 Azcorroste/Azcarroste, monte del caserío Solozabal andicoa (ZJE.: 271, abe. 30)

ASKORSOLO (belardia)

Kokapena: Askorreko ur-biltegi ondoko lursaila.

OHARRAK: Ik. *Askorra*. Larrea da nagusi, azpiko aldean zuhaitzen batzuk izanagatik ere. Osagaiak: Askorr (a) (izen nagusia) + solo (ik. *Artasolo*).

Ahozkoa: [aškóřsolò]

- 004, 025, 076, 077 “Askóřsolò”

Idatzizkoa:

- 1856 Aiscorsolo, heredad rústica labrantía en el término de (DJE.: 138, urr. 8)
- 1880 Paricorsolo, heredad denominada (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1891 Aiscorsolo, heredad rústica y labrantía en el término de (ZJE.: 254, ira. 2)
- 1892 Ascorsolo, heredad titulada (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1929 Ascorsolo, manzanal (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)

- 1952 Ascorsolo (ZUA.: 1408. er. - 133, 158.orr.)
- 1952 Aizcorsolo (ZUA.: 1408. er., 173. or.)
- 1970 Aizcorsolo, heredad llamada (EU.: 917.esp.)
- 1970 Aizcorsolo, recibiendo la actual el nombre de heredad (EU.: 922.esp.)
- 1974 Ascorsolo, heredad titulada (EU.: 919, 921, 924, 926, 931.esp.)

ATXURTI (mintegia)

Kokapena: Gazagan. Sagastizar eta Arloa jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Atal bat pinudia dugu, bestea mintegia.

Ahozkoa: [ačúrti]

- 010, 079 “Atxúrti”

Idatzizkoa:

- 1866 Achurti, heredad en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1952 Achurti (ZUA.: 1408. er.- 29, 114.orr.)

AURREKO ALDAPA (hegala)

Kokapena: Askorganeko txabola azpiko basoa.

OHARRAK: Basoa bera honela izendatzen badute ere, berriemaileak berba egitean, maldaz ari da eta ez baso zehatz bati buruz. Osagaiak: Aurreko (izenlaguna) + aldapa (izen arrunta).

Ahozkoa: [auřéko aldápiè]

- 004 “Aurreko aldápiè”

Idatzizkoa:

- 1892 Aurreco aldapia, monte castañal (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1938 Aurrecoaldapia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1952 Aurreco-Aldapia / Chavolazpicoa (ZUA.: 1408. er., 134. or.)
- 1956 Aurreco-aldapia (DNB.: Zin. Ait., 433)

AURREKO ALDAPA (hegala)

Kokapena: Elorrioko mugatik ipar-ekialdera, Saiarri eta Mendratxu artean.

OHARRAK: Bertako basoak zehatz-mehatz esatea gero eta zailagoa dela-eta, aurkintza gisa erabiltzen dute berriemaileek, hango ingurua dela adierazteko. Osagaiak: Aurreko (izenlaguna) + aldapa (izen arrunta).

Ahozkoa: [auřéko espáldià]

- 005 “Aurreko aldápià”
- 024 “Aurreko espáldiè”
- 040, 050, 079 “Aurreko espáldià”
- 010 “Aurrekoespálda, Éurreko espálda”

Idatzizkoa:

- 1811 Aurrecoaldapa, desde Gazaga a (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/2)
- 1866 Aurreco aldapia, término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1866 Aurreco-aldapia, término de (ZJE.: 74, urr. 15)



Aurreko aldapa, Txopena baserri ostetik (2004) (AE)

- 1868 Aldapeurre, monte en término de (ZJE.: 103, mar. 28)
- 1918 Aurreco-aldapia, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1934 Aurreco aldapia, monte arbolado en el término de (ZJE.: 441, uzt. 7)
- 1934 Aurreco aldapa, arbolado en el término de (ZJE.: 452, uzt. 7)
- 1938 Aurreco-aldapa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 20, C-093)
- 1938 Aldape-aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 28, C-093)
- 1938 Aurreco-aldapea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)
- 1938 Aurreco-aldapie (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Aurreco-Aldapia (ZUA.: 1408. er. - 7, 102.orr.)
- 1952 Aldapeurrea (ZUA.: 1408. er., 106. or.)
- 1956 Aurreco-aldapia (DNB.: Zin. Ait. - 20, 28)
- 1956 Aldapaurre (DNB.: Zin. Ait., 271)
- 1989 Aldapa-aurre (ZUA.: LNE, 1033/004)
- 1992 Aurreco-aldapia (ZUA.: LNE, 1035/003)

AURREKO HEGIA, -a (basoa)

Kokapena: Urkitzan.Ur-biltegi azpian zegoen, Arangoiti jotzen.

OHARRAK: A-8 autopistak desegin zuen. Ez du ahozko erabilerarik. Osagaiak: Aurreko (izenlaguna) + hegi(a) (izen arrunta).

Idatzizkoa:

- 1867 Aurrecoeguia, argomal en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1923 Aurrecoeguie, monte argomal en el término de (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1952 Aurrecoeguía (ZUA.: 1408. er., 199. or.)
- 1956 Aurreco-eguia (DNB.: Zin. Ait., 533)

- 1970 Aurrecoeguia, monte denominado (EU.: 904.esp.)
- 1981 Aurrecoeguia, monte herbal (ZUA.: LNE, 1035/004)

BAÑEROSTE (*aurkintza*)

Kokapena: Zaldibarko sarbidean, A-8 autopista eta Ospitalearen artean

OHARRAK: Ik. *Askorroste - Arangoiti - Bañerazarra*.

“Lekue bestela Bañérote, Saldibaren istitusiño bat isen dok. Bañérie erabili xoau aintxiña-ko kontu bat isendatzeko, baña Baln(e)arixoik etxuau esautu, guk esautu xoau sorétxie, baña es Baln(e)arixue. Ori estok esistidu gure ume denporan. Ni or asi nitzán eskólan, oiñ parkie dauen lekuen. Or euan, Baln(e)arixuen edífisiuek euasen or, Balnearixue suan ori be, arus begire eskumetara, Euskal Herria parkie, da ni or asi nitzan eskolan. Bañérote Saldibarren barrixe isengo ok, bañe istitusiño bat isen dok. Umetan, or ijítuek egote suasen, akanpau eitte xuen, da sarri, pasoko lekue igual baña bueno! Ijítuek Bañérosten, ijítuen kulturán erreka onduen beti. Bañerosteas-da gogoratzen nas ásko, Bañerosteas ásko, gañera niri umetan esan eitte osten ifños, ba, ni baltza da ijito itxurie, da: - I Bañerosten artutekue as!” (G. Zabarte).

Ahozkoa: [bañérostè]

- 025, 026, 039, 049, 069, 075 “Bañérostè”
- 013, 024 “Bañeróste, Bañérostè”

Idatzizkoa:

- 1948 Bañeraoste, en el paraje denominado (BFA.: ZUA, ZAB, 6. or., 19. mug. os.)
- 1954 Bañeroste, basurero en el paraje denominado (ZUA.: Ak. Lib., mai. 8, 0432. er.)⁵⁴
- 1956 Bañeroste, promontorio denominado (ZUA.: LNE, 0967/014)
- 1968 Bañeroste, caserío de (ZSAE.: BAT9/39)
- 1969 Bañeroste, lugar de (ZSAE.: BAT10/29)
- 1977 Bañeroste, el basurero de (COR.: I. libk., ira. 25)
- 1978 Bañeroste, ha desaparecido el basurero de (COR.: II. libk., eka. 22)
- 2002 Bañeroste osterik jarraituko luke (ANBOTO.: 29. zk., 7. or.)

Kartografikoa:

- 1948 Bañeraoste (BFA.: ZUA, ZAB, 4. or.)

BASABE (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Basobazterra jotzen, iparraldetik.

OHARRAK: *Igartu* eta *Ibaisakonera* doazen pista bien arteko lursail honetan beste atal batzuk ere badira: *Atxalde*, *Etxaurreko esparrua*, *Erretura*... Mintegiak eta landak izan ziren; azken urteotan, ostera, pinuak sartu dituzte. Osagaiak: Bas(o)⁵⁵ + -(p)e⁵⁶ (azpia).

54. Candido Garitaonandiak zabortegia zabaldu nahi zuen “en una oquedad formada entre la carretera nueva y la vieja”, baina ezetza eman zitzaion.

55. Mitxelena, K.: “137.- *baso* «selva»: *Basabe*” (*Apellidos...*, 67. or.).

56. Herskari ahostun eta ahoskabea txandakatu egiten dira toponimian bigarren osagaia direnean, hots, *be(h)e* > *-be edo -pe*. Datu gehiagorako: Ik. *Zalduko Agirrebeitiazpi*.

Ahozkoa: [bása]

- 052 “Bása”
- 054 “Basábe”

Idatzizkoa:

- 1868 Basabes, heredades (ZJE.: 103, mai. 28)
- 1952 Basabes (ZUA.: 1408. er., 106. or.)
- 1989 Basabe (ZUA.: LNE, 1033/004)

BASABITXI (*basoa*)

Kokapena: Lezaranerrekatik ekialdera.

OHARRAK: Ik. *Basabe*. Hipotesirik ezin froga dezakedanagatik, nire iritziz, honako osagai hauek ei lituzke: *bas(o) + -be + itxi⁵⁷.

Ahozkoa: [basíçi]

- 037 “Basitxi”
- 047 “Basabítxi, Basábitxi”

Idatzizkoa:

- 1870 Basabichi, argomal llamado (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1876 Basaechi, monte de castaños llamado (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1938 Basaechi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Basanich (ZUA.: 1408. er., 15. or.)
- 1952 Basaechi (ZUA.: 1408. er., 34. or.)
- 1956 Basaechi (DNB.: Zin. Ait., 79)

BASOANDI (*basoa*)

Kokapena: Intzaurzasakonean. Bidezabalerako bide zaharraren azpian.

OHARRAK: Nahiz eta eskritura zaharretan hiru izen batera agertu, jotzen dauden hiru lursail ditugu. *Irabazikoan* txaleta eraiki zuten, *Intxaurbe Urkitzako Tantaiak* izenekoaren azpian dago eta *Basoandi* hurrengoa da, hegoalderago. Dena dela, informatzaileek azken bie “Ertzálle” esaten diete. Osagaiak: Baso (izen arrunta) + andi (izenondo).

Idatzizkoa:

- 1864 Basoandi, Ynchaurbe e Yrebacia, terreno arbolat titulado (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1872 Basa-andi, monte en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1879 Basoandía Inchaurpe, las piezas de (EAEA.: PKA, MU, 037.libk./0667. er.)
- 1938 Basaondo-Inchaurbe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1938 Basaondi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1952 Basandi (ZUA.: 1408. er., 143. or.)
- 1952 Basoauindi, Inchaurbe o Irenacia (ZUA.: 1408. er., 156. or.)
- 1955 Basa-andia, monte en el término de (ZJE.: 583, eka. 17)
- 1956 Basandi (DNB.: Zin. Ait., 478)
- 1956 Basoauindi-Inchaurbe o Irenacia (DNB.: Zin. Ait., 381)
- 1971 Basoandi, Inchaurbi e Irenacia, heredades (EU.: 914.esp.)

57. Bizkaian “*Basosarrátue*” eta antzerakoak badira eta Iurretan bertan *Basoítzia* “Basítxi” (157. or.).

BASOBASTERRA, -a (*basoa*)

Kokapena: Larrape jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: *Igartutik* datozen urek zeharkatzen dute, iturburu azpian lekutzen zaigu eta. Osagaiak: Baso (izen arrunta) + bastera (izen arrunta).

Ahozkoa: [baśóbaštér]

- 052 “Basabáster, Mansána”
- 054 “Basó bastér”

Idatzizkoa:

- 1789 Basagobaster, el exido comun llamado (BPAH.: HIP, 1090. mik., 347. zk., mai. 3)
- 1866 Basagobasterra, monte arbolar en el término de (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1868 Basobasterra, monte titulado (ZJE.: 103, mar. 28)
- 1893 Baso bastera o manzanal, porción de heredad llamada (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1918 Basao-baster, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1934 Basobasterra, monte arbolar en (ZJE.: 442, uzt. 7)
- 1938 Basao-baster (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Basobasterra (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 20, C-093)
- 1938 Basabasterra (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Basao-baster (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Basobasterra (ZUA.: 1408. er., 7. or.)
- 1952 Basobasterra (ZUA.: 1408. er. - 102, 105, 107.orr.)
- 1956 Basobastarra (DNB.: Zin. Ait. - 253, 278)
- 1989 Basobasterra (ZUA.: LNE, 1033/004)

BASORABIDEA, -a (*basoa*)

Kokapena: Urizarren. Zorroztarriagako pistaren gainekoa.

OHARRAK: Ez dut ahozkorik jaso. Lekuzko genitiborik gabeko adlatiboa bigarren osagaiarekin zuzenean uztartzea bitxikeriatzat har daiteke, hots, baso (izen arrunta) + -ra (kasu marka) + bide(a) (izen arrunta).

Idatzizkoa:

- 1876 Basoravidea, otra heredad nombrada (ZJE.: 167, abe. 1)

BASOTXIKI (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Txabolostetik metro batzuetara.

OHARRAK: Tamainak ematen dio baso honi izena. Osagaiak: Baso (izen arrunta) + txiki (izenondoa).

Ahozkoa: [baśočiki]

- 050 “Basotxíki”

Idatzizkoa:

- 1925 Basochiqui, monte llamado (ZJE.: 415, abe. 10)
- 1938 Baso-chiqui (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Baso-chiqui (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)

- 1952 Baso-chiqui (ZUA.: 1408. er. - 39, 187.orr.)
- 1956 Basochiqui (DNB.: Zin. Ait., 468)

BASOTXIKI (*basoa*)

Kokapena: Urizarren. Lubarria jotzen, hego-ekialdetik.

OHARRAK: Ik. Aurreko fitxa. Eskrituretako *Zarazaga* ezin izan dut identifikatu, baina *Gazaga* izan daitekeelakoan nago.

Ahozkoa: [bašóčiki]

- 025, 037, 047 “Basótxiki”
- 048 “Basotxíki”

Idatzizkoa:

- 1870 Basochiqui, arbolado en el término de Zarazaga (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1938 Baso-chiqui (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Baso-chiqui (ZUA.: 1408. er., 39. or.)
- 1968 Zavaraga o Basochiqui, terreno en el término de (ZJE.: 960, mar. 13)

BEKO BIDEA, -a (*pista*)

Kokapena: Urizarren. Lubarriaren azpikoa.

OHARRAK: Ez da ahoz jaso. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + bide(a) (izen arrunta).

Idatzizkoa:

- 1868 Vecobidea, caminos carriles llamados ... y Videbarrieta (ZJE.: 105, uzt. 4)

BEKOETXEKO ITURRIA, -a (*desagertutakoa*)



Bekoetxeko iturria, inauguratu zuten eguneko irudia (1957) (ZU)

Kokapena: Olazar eta Euskal Herria kaleen arteko bidegurutzean egon zen.

OHARRAK: Ik. *Zalduko Bekoetxea*. Aktetan esandakoa laburbilduz, 1957an Teresa Murgak ahozko baimena eman ei zion udalari iturria eraikitzeko, baina urte batzuk geroago Felisa Berasaluzek kentzeko agindu zuen, bere lurretan zegoela argudiatuz⁵⁸.

Ahozkoa: [bekéčeko itúrížè]

- 030, 049, 080 “Bekétxeko ittúrridxè”

Idatzizkoa:

- 1957 Bekoetxe, Bendición e inauguración de la fuente de (ZUA.: LNE, 1041/04)
- 1969 Bekoetxe, la fuente que está en el cruce de (ZUA.: Ak. Lib., eka. 17, 0433. er.)
- 1969 Bekoetxe, fuente en el cruce de (ZUA.: LNE, 981/028)
- 1972 Fuente Bekoetxe (BFA.: ADM, UEH, AR-04522/03)⁵⁹

BEKO ORTUA, -a (*mintegia*)

Kokapena: Gazagaibarra baserri ostetik erreka aldera, lehen atala.

OHARRAK: Toponimoa baserria baino beheiago egoteagatik sortu zen. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + ortua (izen arrunta).

Ahozkoa: [beko ořtúa]

- 040, 053 “Beko ortúa”

Idatzizkoa:

- 1864 Becohortua, heredad llamada (ZJE.: 42, urr. 20)
- 1918 Beco-hortua, la heredad (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1952 Becoortua (ZUA.: 1408. er., 100. or.)

BEÑEBERRI (*txaleta*)

Kokapena: Urizarren. San Lorentzo ermita ostean.

OHARRAK: Ik. II. atalean, *Oikonimia*.

Ahozkoa: [beñebéři]

- 047, 048 “Beñebéřri”

Idatzizkoa:

- 1997 Uxarkoa (ZUA.: LNE, 1386/001)⁶⁰
- 2004 Beñe Berri (sarbideko egur landuan idatzia)

58. “Dña Felisa Berasaluce acompaña documento de propiedad de unos pertenecidos de Zubiaurre y segun el mismo parece se desprende que la fuente que está en el cruce de *Bekoetxe* se halla ubicada dentro del terreno de su propiedad [...] La corporación entiende que no existe inconveniente alguno para que se desplace a otro punto la mencionada fuente” (ZUA.: Ak. Lib., eka. 17, 0433. er.).

59. “Fuente Pública. Situada c/ Avenida 18 de Julio y cruce de Olaza patrocinada por la Exma. Diputación Provincial en el año 1957 mide aproximadamente el solar donde está enclavada cuatrocientos metros cuadrados, sin que conste título de propiedad. Linda Norte vía pública, c/ *Olaza*, oeste Sr. *Murga*, con un valor aproximado de diez mil pesetas” (1971eko Ondasunen Inbentarioan).

60. 1997/01/31: “Proyecto Básico y de Ejecución de vivienda unifamiliar aislada en el barrio de *Urizar* (*Gazaga*), redactado por el arquitecto Aitor Iruskietia”.



Beñeberri txaleta, Erxeostean eraikia (2002) (AE)

BIDEBARRIETA (pista)

Kokapena: Urizarren. Lubarria inguratzen duena.

OHARRAK: Ez da ahoz jaso. Osagaiak: Bide (izen arrunta) + barri (izenondo) + -eta (Ik. *Aldapeta*).

Idatzizkoa:

- 1868 Videbarrieta, caminos carriles llamados Vecobidea y ... (ZJE.: 105, uzt. 4)

BIDEBURU (basoa)

Kokapena: Urkitza baserri azpiko ur-biltegia jotzen, hego-mendebaldetik.

OHARRAK: Ik. IV- *Ingurune historiko-geografikoa*. Osagaiak: Bide (izen arrunta) + buru (izen arrunta).

Ahozkoa: [birebúru]

- 061 “Birebúru”

Idatzizkoa:

- 1867 Videburu, monte castañal (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1938 Videburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., C-093)
- 1952 Videburu (ZUA.: 1408. er., 28. or.)
- 1956 Videburu (DNB.: Zin. Ait., 102)

BID EKURUTZ / BURDINKURUTZ (basoa)

Kokapena: Gazagarako errepide eta Antsoagarako bide zaharrak bat egiten duten lursaila.

OHARRAK: Ik. IV. *Ingurune historiko-geografikoa.* Izen bereko atal bi dira, bestea *Bideburu* jotzen. Osagaiak: Bide (izen arrunta) + kurutz (izen arrunta)⁶¹.

Ahozkoa: [birékucè]

- 026 “Birékutzè”

Idatzizkoa:

- 1864 Burdincruz, monte arbolar en (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1868 Videcruz, monte arbolar en el término de (ZJE.: 102, urt. 19)
- 1879 Bidecruz, monte nombrado (ZJE.: 195, abu. 29)
- 1938 Bidecruz (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Burdincruz (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Videcurutz (ZUA.: 1408. er., 8. or.)
- 1952 Burdiñcruz (ZUA.: 1408. er., 155. or.)
- 1956 Videcurutz (DNB.: Zin. Ait., 35)
- 1956 Burdiñcruz (DNB.: Zin. Ait., 373)

BIDEZABAL / SANTIAGOAURRE (bidea)



Bidezabal, ermita alboko Elexalderantz (2004) (AE)

Kokapena: Gazagan. Santiago ermita eta bide zaharraren arteko errepidea.

OHARRAK: Antzinean bide eta soluen artean luzatzen zen hormatxo oraindik dago ikusgai, bide zahar eta errepidearen bidegurutzetik *Txopena* baserrirako sarbideraino. Osagaiak: Bide (izen arrunta) + zabal (izenondoa).

61. Arestian aipatu bezala, *Palazio-oste* eta *Gazagako* baserri multzotik zerozen bideek bat egiten zuten lursail honetan eta horrexegatik sortu zen leku-izena. Esan beharrik ez dago, inguru hauetako toponimotan *bide* osagaiak erreferentzia zuzena egiten diola edo aipatuari edo *Antsoaga errotarakoari*.

“Len-len euesan, ba, beidxek, gero irídxek. Amendi bera euen estártie, bueno! Burdidxek eskutau itte sien lokátzien, se or euen bide bat eta bestetik sendérué, bidie oiñ etorte gaiena oi san estártie esate akona len, ta gero Santidxa eskíñatik euen galtzara moduen senderue, ormie badau, ba? Ara jote ban. Bidie bajeta san Urkitxea susen, ori euen desastre! Ori nos in san? Or bota sien lelengo, ni gastie nintzen, ni mutikue nintzela, ekarri sien Mañarittik eskus, ordun kargaute eskus, da amendi pe bai, Katíken euen kanterie, ortik, eundeka kamioikara sera, arridxe, jémesiek orduen. Da gero eon san beste erreforma bat, ordun neu pe parte artu naban, *todounue*, seetik Mañeritik, a be eskus uste ot kargeta sala. Konpatau itte ban, bat itte ban, da geatzen san bidie fenómeno! Da nik orduen *dekaubie* erosi naban nik, elañosesentadxuno-ero, da aurreaka es aban igoten or betik gora, aurreaka atzien eun kilo ipiñi da *pripripripri*, selan aurrien eukan trasiñue, ba, an Urkitxen buelta eiñ da atzeaka, bidie be etzan asfaltue, bañe bastante ona. Da gero, oin dxauena semat euko ittu? Ogetamar urte ero olakon bat.” (M. A. Areitioaurtena).

Ahozkoa: [bidesábal]

- 010 “Bidésabàl”
- 026 “Bidésabàl, Bidésabáleko láue”
- 040, 050, 052 “Bidesábal”

Idatzizkoa:

- 1811 Santiago estrada, camino carretil denominado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/2)
- 1910 Santiago aurre, arreglo del camino vecinal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)

BOLATOKIA, -a (*desagertua*)

Kokapena: San Martin plazan zegoen eta frontoiak ordezkatu zuen.

OHARRAK: Estalia izateagatik saldu egin zen egurrezko egitura eta harriak bideren batzuen zolua indartzeko erabili ziren⁶². Urte batzuk geroago iturri osteko eraikinaren aurrean jarri zuten beste bat, estaltzeke, baina pilotaleku berriaren lanengatik kendu egin zuten.

“Makiña bat jitano egote san. Gu billurretan eskolatik. Andik pasetako billur bat eukitte genuen! Su inye an eote sien, tellatuas-da. Bolalekue san tellapieta, olako tellatu sar bat frontoie dauen lekuen, antxe bertan, lusíe ta estúe, da tellatue jitánuen parájie, ta an beti jitánuek. Da beste batzuk ugrianuak esate gontzen, kárruekin etorte sien, árek dotoretxuaué sien. Arepe eskíen da olan ibiltte sien, saltzen be iguel da, ba, ungrianuak esate gontzen. Kótxiékin ibiltte sien, karro elegantiekin, kárruetan” (K. Aranzibia).

Ahozkoa: [bolátokizè]

- 001, 011, 030, 080 “Bolátokidxè”

Idatzizkoa:

- 1860 Juego de Bolos, la campa de San Martin del (BFA.: ZUA, Ud.Lan., abe. 24, C-084)
- 1874 Juego de bolos, por el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 16, C-040)

62. 1933/8/9: “se da cuenta de los trabajos llevados en el derribo del Juego de Bolos de San Martín y parte del cantón de la carnicería [...] distribución de la piedra perteneciente al Juego de Bolos de San Martín hecha con autocamión al camino de San Martin a *Becoche*, a la cuesta de la Estación y punto labadero de Yñesenecua” (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 9, C-019) - 1933/8/14: “por la venta del armazon de madera del juego de bolos” (BFA.: ZUA, Kon. Lib., C-053) - 1934/10/9: “venta de tejas del Juego de bolos de San Martin” (BFA.: ZUA, Kon. Lib., C-054).

- 1889 Juego de volos, por el arriendo de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, abe. 31, C-043)⁶³
- 1894 Juego volos, por el arriendo de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, abe. 31, C-044)⁶⁴
- 1901 Juego bolos, por el arriendo de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, abe. 31, C-045)⁶⁵
- 1906 Juego bolos, por el arriendo de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, abe. 31, C-046)⁶⁶
- 1907 Juego de Bolos, en el remate de... de este pueblo (BFA.: ZUA, Ak.Lib, abe. 29, C-016)
- 1911 Juego bolos, por el arriendo de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, abe. 31, C-047)⁶⁷
- 1914 Juego de bolos, al norte de la campa de San Martin (ZJE.: 329, eka. 9)
- 1916 Juego bolos, por el arriendo de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, abe. 31, C-048)⁶⁸
- 1922 Juego bolos, por el arriendo de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, abe. 31, C-049)
- 1928 Juego bolos, por el arriendo de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, uzt. 1, C-051)
- 1931 Juego de Bolos de San Martin, el arriendo del (BFA.: ZUA, Ak.Lib, abe. 27, C-019)
- 1932 Juego de Bolos de San Martín, el derribo del (BFA.: ZUA, Ak.Lib, abu. 9, C-019)
- 1981 Bolatoki municipal en la Plaza de San Martin (COR.: II. libk., abe. 6)⁶⁹

BOLUNBIDE (*basoa*)

Kokapena: Gazagarako errepide berriak erditik ebagi zuen. Errepikagailuaren aldamean.

OHARRAK: Osagaiak: Bolun⁷⁰ + bide (izen arrunta).

Ahozkoa: [bolumbíde]

- 024 “Bolunbide”

Idatzizkoa:

- 1641 Bolumvide, a los terminos de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1872 Bolumbide, monte en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1938 Bolumedi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1949 Bolumbide, monte en el término de (ZJE.: 534, eka. 8)
- 1952 Bolumbide (ZUA.: 1408. er., 105. or.)
- 1956 Bolunbide (DNB.: Zin. Ait., 274)

63. Datu berberak: 1890, 1891, 1892, 1893.

64. Datu berberak: 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901.

65. Datu berberak: 1902, 1903, 1904, 1905.

66. Datu berberak: 1907, 1908, 1909, 1910.

67. Datu berberak: 1912, 1913, 1914, 1915, 1916.

68. Datu berberak: 1918, 1919, 1920, 1921.

69. “Según dicho presidente (Sociedad Okaran-Iturri) este deporte tan popular, se venía practicando en la misma plaza hasta el año 1932, año éste que se derrumbó el que existía. Hoy en Zaldibar existen bolatokis en los barrios de Gatzaga, Eitzaga, Goiherri y Okango”.

70. Mitxelena, K.: “En toponimia hay frecuentemente *Bolin-* (*Bolun-*) junto a *Borin-* y sólo está atestigüado con l el vizc. *bolu* ‘molino’” (*FHV*, 314. or.). Ezaguna denez, errota adierazteko mailegu bien artean erabiliena *rota* (*m*) delakotik eratorritakoa dugu eta bolu {< mölō, -ěre, mölūī, mölītum aditzetik eratorria} toponimian baino ez zaigu geratu.

BOLUNTXU (*basoa*)

Kokapena: Bolunbide jotzen, iparralderago.

OHARRAK: Beste batzuetan ez bezala, ahozkorik jaso ez dudalako onartu dut txikigarri hau⁷¹.

Osagaiak: Bolun (Ik. *Bolunbide*) + -txu (txikigarria).

Idatzizkoa:

- 1879 Bolunchu, monte robleal en el término de (ZJE.: 195, abu. 29)
- 1952 Bolunuch (ZUA.: 1408. er., 8. or.)
- 1956 Bolunuba (DNB.: Zin. Ait., 34)

DENTASTI (*basoa*)

Kokapena: Pagadizar eta Lezarandik datozen errekak elkartzen diren lekua.

OHARRAK: Ik. *Artakoegierreka*.

Abozkoa: [dentásti]

- 037, 047, 048 “Dentásti”

Idatzizkoa:

- 1818 Dentaste, parage titulado (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 382. zk., eka. 22)
- 1827 Dentasti, monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1864 Dentasti, terreno arbolar (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1870 Dentasti, arbolado en el término de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1876 Dentasti, monte de castaños llamado (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1879 Dentasti, las piezas de (EAEA.: PKA, MU, 037.libk./0667. er.)
- 1938 Dentasti (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Dentasti (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Dentasti (ZUA.: 1408. er. - 34, 156.orr.)
- 1956 Dentasti (DNB.: Zin. Ait., 76, 329)
- 1972 Dentasti (DNB.: Zin. Ait., 367)
- 2002 Dentasti, monte llamado (ZJE.: 2634, api. 18)⁷²

ELDURAIN⁷³ (*aurkintza*)⁷⁴

Kokapena: Garraz baino iparralderago, Antsoagarako bide zaharretik mendebaldera.

71. Mitxelena, K.: “-to sufijo diminutivo (*neskato* guip. viz. *mizto* ‘aguijón de abejas, culebras’ de *bini* ‘lengua’, etc.), or. -tto: occid. -txo, vizc. -txu” (FHV, 186. or.).

72. Azken eskriturotan *Dentasti* eta *Koba* nahastuta agertzen dira, hots, jartzen duen “*hoy Coba*” delakoa soberan legoke, lursail horren izena betidanik izan baita *Koba*. *Dentasti*, berriz, ipar-mendebalderago kokatzen da.

73. Bat dator HPSren ETDrekin.

74. Ez da oso erraza jatorria jakitea, baina K. Mitxelenak aukera batzuk eskaintzen ditu: “18.- *-ain* suf. que en algunos casos puede representar una var. de -gain [...] J. Caro Baroja (Mat., 59-76) explica los nombres de población navarros en *-ain* como formaciones latinas en *-anu* y cuyo primer elemento es un antropónimo. [...] En apellidos queda con todo un buen número muy elevado de formaciones en primer elemento desconocido en *-ain* y *-rain*” (*Apellidos...*, 39. or.). A. Irigoienek zehazkizunen batzuk egiten dizkigu: “se hace necesario indicar que a veces puede tratarse de simples nombres de persona con sufijo *-ani*, no en caso genitivo, sino doblete de *-ano* < *-anu*, lo que es normal en la antropología latina e incluso autóctona posterior” (*De re...*, II-201. or.). Hortaz, X. mendeko *Endura* antropónimoak emani-ko *Indurain*, agian, *Eldurainekin* erlaziona liteke, sudurkariaren disimilazioaren bidetik.



Eldurain aldea, Garrazko biltegitik (2004) (AE)

OHARRAK: Atal ugari topa daiteke izen honen pean. Berriemaileen esanetan, pinua sartu aurretik, tamaina ederreko gaztainondoak ziren nagusi inguruotan. Dokumentuek eurek berresten dute ahoz jasotakoa.

Ahozkoa: [e]ldúrain]

- 010, 050, 055, 079 “Eldúain”
- 051 “Eldúrains”
- 052 “Eldúain, Elduráin”

Idatzizkoa:

- 1623 Eldurayngoena, termino llamado (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., ira. 25)
- 1637 Eldurayn, mes erezibido de las castañas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1638 Eldurayn, fuera de los montes de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., eka. 1)
- 1641 Eldurain, castaños junto al dicho termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1650 Eldurayn, castañales y monte Robledal de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., api. 25)
- 1653 El durayn, castañal de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/90)
- 1659 Eldarayn, en los terminos y jurisdiziones de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/50)
- 1680 Eldurain, en el termino llamado (BPAH.: NOT, DL, 157. p. s., mai. 31)
- 1687 Eldurain, los castaños de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1688 Eldurayn, bendió el grano de los castañales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1717 Eldurain, terminos llamados de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1718 Eldurain, castaños de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1719 Eldurain, leña de los castaños de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1721 El durain, monte llamado (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/92)

- 1724 Eldurayn, montte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1745 Eldurain, los plantios de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1759 Eldurain, fruto de la castaña de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1760 Eldurain, castaños inferidos en el montte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1762 Eldurain, oja del de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1763 Eldurain, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 1, 41/1)⁷⁵
- 1765 Castaña del Durain (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 13, 41/1)
- 1771 Eldurain, castaña de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, 41/1)
- 1790 Eldurain, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 13, 41/2)
- 1794 Eldurain, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/2)
- 1808 Eldurain, Termº de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/38)
- 1813 Eldurain, pª fogta del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 14, C-039)
- 1818 Eldurain, venta real del monte llamado (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 385. zk., uzt. 4)
- 1821 Eldurain-garraz, otro monte llamado (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1821 Aldurain/Eldurayn, el monte llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/75)
- 1824 Eldurain, arboles en los terminos de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/81)
- 1864 Eldurain, otro monte en el término de (ZJE.: 7, urt. 6)
- 1865 Eldurain y Garraz, monte (ZJE.: 49, ots. 22)
- 1872 Eldurain, monte en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1892 Eldurain, monte en el término de (ZJE.: 261, mar. 29)
- 1919 Eldurain, porción del monte (ZJE.: 348, mar. 17)
- 1922 Eldurain, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁷⁶
- 1898 Eldurain, monte (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1938 Eldurain (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 27, C-093)
- 1938 Eldurain (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1939 Eldurain (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 10, C-093)
- 1940 Eldurain, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/36)
- 1941 Eldurain, monte (ZJE.: 484, abe. 15)
- 1941 Garraz-Eldurain, monte (ZJE.: 484, abe. 15)
- 1945 Eldurain, monte en el término de (ZJE.: 508, mai. 8)
- 1950 Eldurain (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Eldurain (ZUA.: 1408. er.- 12, 55, 61, 66, 137.orr.)
- 1956 Eldurain (DNB.: Zin. Ait., 127, 129, 141, 152, 183, 195, 324, 366)
- 1989 Eldurain, monte llamado (ZJE.: 2112, urr. 20)
- 1992 Eldurain (ZUA.: LNE, 1035/003)
- 1996 Eldurain, monte en el término de (ZJE.: 2328, aza. 28)

ELDURAINBIDEPEA, -a (basoa)

Kokapena: Eldurainen. Errekaxotik mendebaldera, Korosta jotzen.

OHARRAK: Ik. *Bideburu*.

75. Datu berberak: 1767, 1769, 1773, 1780.

76. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

Ahozkoa: [bidépiè]

- 055 “Bidépiè, Bidepía”

Idatzizkoa:

- 1864 Elduraingovidepia, monte en término de (ZJE.: 7, urt. 6)
- 1939 Eldurain-bidepia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 10, C-093)
- 1952 Eldurain-Bidepia (ZUA.: 1408. er., 136. or.)
- 1956 Eldurain-bidepia (DNB.: Zin. Ait., 364)

ELEXALDE (*Etxostea, -a*) (*baratzea*)

Kokapena: Gazagan. Gazagabarrenaren etxeostea, ermitaraino.

OHARRAK: Elkarren ondoan dauden hiru zati ditugu: *Gazagabarrenarenetik* hasita, iparralderantz, hauxe lehenengo, *Arloa* gero eta zordunbidea zeharkatuta, *Sagastizar*. Hirurak *Gazagarako* errepidetik mendebaldera. Gogoratu egin behar da, bestaldetik, jotzen dagoen *Txopena* baserria ere *Elejalde* edo *Elejaldebarria* dela dokumentu batzuetan.

Ahozkoa: [ečóstià]

- 053 “Etxóstià”

Idatzizkoa:

- 1863 Lezalde, heredades Sagastizar, Arlua y... (ZJE.: 5, urr. 24)

EMALDIA, -a (*mintegia*)

Kokapena: Gazagan. Beko ortuaren azpian, Iturriagarantz.

OHARRAK: Atal bati *Emalditxiki* esaten diote. Bitxia da benetan, dokumentu batzuetan *Gazagaetxetxo* *Gazaga Emaldia* izenez agertu izana. Agian, soloari deitu aurretik aurkintza izan zitekeen.

Ahozkoa: [emáldi]

- 010 “Emáldidixè”
- 040, 050, 053, 079 “Emáldi”
- 054 “Emalditxiki”

Idatzizkoa:

- 1864 Emaldia, camino que llaman de/heredad en el termino de (ZJE.: 42, urr. 20)
- 1866 Emaldia, heredad y trocito arbolado nombrado (ZJE.: 73, abu. 6)
- 1866 Ermaldia, heredad en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1877 Emaldia, heredad llamada (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1918 Emaldia, otra heredad en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1925 Emaldichiqui, heredad llamada (ZJE.: 416, abe. 10)
- 1952 Emaldia-chiqui (ZUA.: 1408. er., 38. or.)
- 1952 Emaldia (ZUA.: 1408. er. - 5, 100, 114, 186.orr.)
- 1992 Emaldia (ZUA.: LNE, 1035/003)
- 1997 Emaldi (DNB.: Zin. Ait., 584)

ERREKATXO

Kokapena: Egaña lantegiaren osteko ezkerreko zabortegian zehar luzatzen da.

OHARRAK: *Iturriondo* aldetik jaitsitako urek sortu zuten, baina gaur egunean ia ezin ikus daiteke, Egaña lantegia eraikitzean, zabortegei moduan erabili izanagatik zatirik gehiena estalita baitago. Osagaiak: Erreka (izen arrunta) + -txo (Ik. *Boluntxu*).

Ahozkoa: [eřekáčo]

- 051 “Errekátxo”

Idatzizkoa:

- 1892 Errecacho, heredad en (ZJE.: 260, mar. 29)
- 1952 Errecachu, otra heredad en (ZUA.: 1408. er., 119. or.)
- 1956 Errecachu (DNB.: Zin. Ait., 321)
- 1958 Errecacho, heredad en (ZJE.: 610, api. 7)
- 1984 Errecacho, heredad... barriada de Errecachu (ZJE.: 2048, abe. 28)
- 1992 Errecacho (ZUA.: LNE, 1035/003)

ERREKETA (*basoa*)

Kokapena: Garrazerreka gainean, errota eta Egañaren arteko distantzia berera.

OHARRAK: Beste hainbat lekutan gertatzen den legez, erreka ertzetako basoei askotan toponimo hau egokitzen zaie. Osagaiak: Erreka (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldapeta*).

Ahozkoa: [eřéketà]

- 055 “Erréketà”

Idatzizkoa:

- 1864 Errequeta, monte arbolar radicante en el término de (ZJE.: 7, urt. 6)
- 1926 Errequeta y Eldurain, montes (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1932 Errequeta, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-68)
- 1935 Errequeta, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-86)
- 1939 Errequeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 2, C-093)
- 1952 Errequeta (ZUA.: 1408. er., 136. or.)
- 1956 Errequeta (DNB.: Zin. Ait., 362)
- 1992 Erreketa (ZUA.: LNE, 1035/003)

ERREKETA (*basoa*)

Kokapena: Urizarren. Zorroztarriaga azpiko basoa, errekaraino.

OHARRAK: Ik. Aurreko fitxa - *Artekoegierreka*.

Ahozkoa: [eřékéta]

- 037 “Erréketà”
- 047, 048 “Errekéta”

Idatzizkoa:

- 1651 Vequeta, la cassa de Vrizar barrena [...] en el termino de (BEHA.: ORD)
- 1870 Errequeta, terreno en el término de Mundaneta (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1876 Errequeta, heredad de (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1952 Errequeta (ZUA.: 1408. er., 33. or.)

ERREKETA (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Aurreko aldapa azpiko basoa, errekaraino.

OHARRAK: Ik. Aurreko fitxa. Generikoari dagokionez, eskrituretan kontraesanak azaltzen dira; hori dela-eta, *Ibaierreket*a basotzat hartu dut eta errekar *Ibai* jarri diot.

Ahozkoa: [eřekéta]

- 010 “Erréketa, Erréketako sulúe”
- 040, 052, 053 “Errekéta”

Idatzizkoa:

- 1811 Errequeta o maizasoloondo, termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/2)
- 1866 Errequeta, monte y vivero en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1866 Errequeta/Requeta, monte arbolar en término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1938 Riqueta/Errequeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Errequeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., C-093)
- 1952 Errequeta (ZUA.: 1408. er. - 24, 102.orr.)
- 1956 Requeta (DNB.: Zin. Ait., 237)
- 1956 Errequeta (DNB.: Zin. Ait., 256)

ERREKETAGOIKOA, -a (basoa)

Kokapena: Aurreko aldapan. Arruaga jotzen, iparraldetik.

OHARRAK: Ik. *Erreketa*. Ahoz ez dute bereizten. Osagaiak: Erreketa (izen nagusia) + goiko(a) (izena).

Idatzizkoa:

- 1866 Errequetagoicoa, monte arbolar en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1952 Errequeta-goicoa (ZUA.: 1408. er., 102. or.)
- 1956 Errequetagoicoa (DNB.: Zin. Ait., 312)

ERROTETABURU (basoa)

Kokapena: Egaña lantegi ostetik Garrazerreka gaineko lehen basoak.

OHARRAK: *Antsoaga* errotarako ubidea erditik igarotzen zen. Zabortegia egitean, lehenagotik egoniko atal guztiak estalita geratu ziren. Osagaiak: Errot(a) (Ik. *Bolunbide*) + -eta (Ik. *Aldapeta*) + buru (izena).

Ahozkoa: [eřotaβúru]

- 051 “Antzúako errotabúru”
- 055 “Errotabúru”

Idatzizkoa:

- 1864 Errotetaburu, monte en el término de (ZJE.: 7, urt. 6)
- 1870 Errotetaburu, monte en el término de (ZJE.: 124, urt. 5)
- 1939 Errotaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 10, C-093)
- 1952 Errotaburu (ZUA.: 1408. er.- 69, 136.orr.)
- 1956 Errotaburu (DNB.: Zin. Ait., 360)
- 1992 Errotaburu (ZUA.: LNE, 1035/003)
- 1994 Errotaburu (DNB.: Zin. Ait., 501)

Kartografikoa:

- 2002 Errotaburu (1/66) (KAT) txarto lekututa

ERTZILLA, -a (*basoa*)

Kokapena: Intzaurzasakonen. Erreka-arroaren alde bietan.

OHARRAK: Ik. *Basoandi*. Oso leku zabala hartzen du eta aurkintza gisa erabiltzen dute toponimo hau. Beraz, informatzaile batzuen arabera, basoa ez eze, erreka-stoa bera ere izan daiteke; beste batzuek, ostera, *Zubiagatik* jaisten den mendi-adarra.

Ahozkoa: [eřci]le

- 010 “Ertzil, Ertzille”
- 011 “Ertzil, Ersill”
- 025, 030, 040 “Ertzille”
- 026, 079, 080 “Ertzil”

Idatzizkoa:

- 1658 Hercilla, sobre el monte de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., uzt. 9)
- 1658 Hercilla, el monte de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., ira. 22)
- 1661 Hercil, el monte de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., eka. 7)
- 1804 Ercilla, arroyo llamado vulgarmente (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 19, 41/2)
- 1804 Ercil, Yttm el titulado (BFA.: ADM, LIM, Men., eka. 15, 634. or.)
- 1821 Ercilla, arroyo vulgarmente llamado (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1829 Ercil, otro monte en el termino de (BEHA.: OSP, urt. 8)
- 1861 Ercilla, monte arbolado de (ZJE.: 180, mar. 19)
- 1863 Ercil, monte llamado (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1869 Ercil, porción de monte en el término de (ZJE.: 116, mai. 25)
- 1872 Ercil, monte en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1877 Ercilasi, monte junto a Lesaan (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1879 Ercilla, monte en el término de (ZJE.: 195, abu. 29)
- 1888 Ercil, monte arbolar en (BFA.: ZUA, Ud.Lan., , C-084)
- 1898 Ercil, monte (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1905 Ercil, monte en el término de (ZJE.: 290, urr. 18)
- 1916 Ercil, porción de monte en el término de (ZJE.: 342, ots. 11)
- 1922 Ercilla, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁷⁷
- 1926 Ercille, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1938 Ercilla (BFA.: ZUA, Zin. Ait., C-093)abe. 7
- 1938 Ercia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1938 Ercil (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5-17-31, C-093)
- 1940 Ercilla, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/11)
- 1944 Ercil, monte en el término de (ZJE.: 500, api. 12)
- 1950 Ercil (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Ercil (ZUA.: 1408. er., 199. or.)
- 1952 Ercilla (ZUA.: 1408. er., 9. or.)
- 1952 Monte Ercil (ZUA.: 1408. er., 9. or.)
- 1955 Ercil, monte en el término de (ZJE.: 581, eka. 17)
- 1956 Ercil, monte en el término de (ZJE.: 595, uzt. 3)
- 1956 Ercil (DNB.: Zin. Ait., 49, 245, 462, 480, 529)
- 1956 Ercilla (DNB.: Zin. Ait., 32)
- 1981 Ercia, monte argomal denominado (ZUA.: LNE, 1035/003)
- 1992 Echaburu y Ercilla, resto del monte (ZJE.: 2193, aza. 6)
- 1993 Ertxill, heredad en (ZJE.: 2293, eka. 10)

77. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).



Ertzilla, Lekueder eta Katikabarri txaleten arteko aldea (2002) (AE)

Kartografikoa:

- 1991 Urizar, arroyo (AZ.: 6. or.)
- 1993 Urizar, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1994 Ertzille (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1996 Urizar, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1996 Urizar (ZG.: 9. or.)
- 1999 Urizar, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 1999 Urizar (ZG.: 14. or.)
- 2000 Ertzille (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2001 Urizar, errekatxoa (ZG.: 5. or.)
- 2001 Urizar (ZG.: 14. or.)

ERTZILLOSTEA, -a (*hegala*)

Kokapena: Ertzil eta Artakoegierrekaren arteko magala.

OHARRAK: Ik. *Zalduko Elexoste*. Pinua sartuta dago.

Abozkoa: [eřciłostiè]

- 011 “Ertzillostiè”

Idatzizkoa:

- 1864 Ercillaoste, terreno arbolar (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1879 Ercilloste, las piezas de (EAEA.: PKA, MU, 037.libk./0667. er.)
- 1938 Ercilla-oste (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Ercilla-oste (ZUA.: 1408. er., 156. or.)
- 1956 Ercilla-oste (DNB.: Zin. Ait., 368)
- 2002 Ercillaoste, monte llamado (ZJE.: 2634, api. 18)⁷⁸

78. Azken eskrituretako “*hoy biresabal*” ez da batere zehatza, ezta katastroko zenbakia ere.

ERTZILSAKON (*basoa*)

Kokapena: Ertzillen bertan, baina erreka alderago.

OHARRAK: Dokumentuetan nahasteak dira nagusi, bai grafemetan, baita osagaietan ere. Ahoz, berriz, “Ertzille” esaten diote inguruari. Osagaiei begira, *-barrenak* azpikoa esanahia du eta askotan hegalean egoten da; *-sakon*, berriz, erreka-arroetan.

Idatzizkoa:

- 1791 Ercilvarrena, en los terminos de (BFA.: ADM, LIM, Men., mai. 22, 350. or.)
- 1867 Ercilsacon, terreno argomal llamado (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1938 Ercilzacon (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abc. 30, C-093)
- 1947 Ercilasacona (BFA.: ZUA, Zin. Ait., uzt. 1, C-093)
- 1952 Ercilzabal (ZUA.: 1408. er., 27. or.)
- 1956 Ercilzabal (DNB.: Zin. Ait., 100)
- 1964 Ercilasacona, terreno argomal en (ZJE.: 786, mar. 31)
- 1980 Erzilzacon (DNB.: Zin. Ait., 600)

ESPARRUA, -a (*basoa*)

Kokapena: Otadui eta Etxosteagarako bide arteko pinudia.

OHARRAK: Aldameneko *Basaben* gertatu bezala, lursail honetan zenbait atal egoteagatik (*Otaburu, Lubarri...*) berregituratu egin zuten eta horrexegatik agertzen zaigu izen hau, ahozko tradizioetik hartutakoa dutelako. Eskrituretako *Lubarriko landa* iparraldeko atala zen.

Ahozkoa: [ešpáruà]

- 010 “Lubérridxè, Espáruè”
- 040, 054 “Espáruà”

Idatzizkoa:

- 1996 Esparru, finca denominada (ZUA.: LNE, 1034/001)

Kartografikoa:

- 1994 Esparrua (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Espurrua (BMT.: 8-B)
- 2000 Esparrua (IGN.: Elorrio 87-II)

ESTARTAESTUA, -a (*basoa*)

Kokapena: Pagadizarrera heldu aurreko lursaila, ur-biltegiaren aldamenean.

OHARRAK: Oso atal txikia da eta *Arteko hegia* jotzen du hegoaldeetik. Osagaiak: *Estarta*⁷⁹ (izen arrunta) + *estua* (izenondua).

Ahozkoa: [eštãftãestúe]

- 047 “Estartaestúa”
- 048 “Estartaestúe”

79. Mailegu hau latinetik datorkigu, *strāta*, *-ae* delakotik, hain zuzen ere.

Idatzizkoa:

- 1870 Estataestua, arbolado nombrado Luperi-sacona en el término de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1876 Estartaestua, monte de ayas y robles llamado (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1938 Estarta-estua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Estartaestua (ZUA.: 1408. er., 34. or.)
- 1956 Estarta estua (DNB.: Zin. Ait., 69)
- 1972 Munda-estataostua (DNB.: Zin. Ait., 331)

ETXABEITIA, -a (*mintegia*)

Kokapena: Ortuzar jotzen, hegoaldetik.

OHARRAK: *Ynchurti* delakoa *Intxausti* izan liteke *Etxabeiti* honen azpiko arloa. Osa-gaiak: Etx(a) (izen arrunta) + beiti(a) (Ik. *Zalduko Agirrebeitia*).

Ahozkoa: [ičabĩti]

- 040 “Itxabítti, Itxabéitti”
- 052 “Etxabéiti”

Idatzizkoa:

- 1866 Echaveitia, heredad llamada (ZJE.: 73, abu. 6)
- 1929 Ynchurti o echabeitia, (ZJE.: 425, api. 6)
- 1952 Echaveitia o Ichusti (ZUA.: 1408. er., 24. or.)
- 1952 Echabeitia (ZUA.: 1408. er., 107. or.)
- 1989 Ynchurti o Echabeitia (ZUA.: LNE, 1033/044)

ETXAURREKO ESPARRUA, -a (*basoa*)

Kokapena: Gazagagoiti baserri aurreko pinudia.

OHARRAK: Ik. *Zalduko Zubiaurre*. Antzinean soloak izan ziren.

Ahozkoa: [es páruà]

- 052 “Espárrua”

Idatzizkoa:

- 1893 Echeaurria, heredad (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1952 Echaurriac (ZUA.: 1408. er., 24. or.)
- 1952 Echaurreco-esparrua (ZUA.: 1408. er., 108. or.)
- 1992 Esparrua, finca denominada (ZUA.: LNE, 1033/006)

ETXOSTEA, -a⁸⁰ (*aurkintza*)

Kokapena: Elorrioko muga, izen bereko bidearen mendebaldean.

OHARRAK: Ik. *Askorroste - Eitzagako Atxostea*. Zaldibar eta Elorrioko lursailak harrrapatzen ditu toponimo honek. Alde batetik basoak ditugu, bestetik larreak izanikoak eta gainera bidea bera eta Elorriora sartzeko lepoa ere berdin izendatzen dituzte.

80. HPSren ETDn: *Etxostea tontorra* (Elorrioko kokatzen du). Salbuespentzat jo dezakegunagatik, fidagarritasun indizearen arabera, Jabetza Erregistroko informazioa zaharragoa ez ezik, mugarritzeena baino zehatzagoa denez gero, -aga atzizkia ezabatu egin dut, HPSren proposamenean egin bezala.

Inguruaren ezaugarriak kontuan izanda, frogarik gabeko hipotesi hau dabilkit buruan: leku-izen hau ez al zen etorriko **atxoste* batetik?

Ahozkoa: [ečóstia]

- 010, 050, 054 “Etxóstia”
- 052 “Etxostía”
- 040 “Itxóstia, Goikogáña”
- 079 “Itxóstia”

Idatzizkoa:

- 1866 Echeostea, monte arbolar en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1889 Echostiaga, termino llamado (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 4. mug., C-094)
- 1889 Echostiaco-celaya (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 5. mug., C-094)
- 1918 Echeostea, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1938 Echeostie (BFA.: ZUA, Zin. Ait., C-093)
- 1952 Echostia (ZUA.: 1408. er., 29. or.)
- 1952 Echeostiaga (ZUA.: 1408. er., 30. or.)
- 1948 Echostiaga, en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAL, 2. or., 6. mug.)
- 1956 Echeostiaga (DNB.: Zin. Ait. - 109, 316)
- 1956 Echostia (DNB.: Zin. Ait., 108)

Kartografikoa:

- 1923 Echostiaga, Camino de (MTV)
- 1934 Echostiaga, Camº de (BMT.: 8-B)
- 1948 Echostiaga (IGC.: TL, ZAL, 3. or.)
- 1994 Itxustiaga (EJ.: DM, 5. zk.) Elorrión sartuta
- 1995 Itxustiaga (BFA.: 87-8) Elorrión sartuta
- 2000 Itxustiaga (IGN.: Elorrio 87-II) Elorrión sartuta

ETXOSTEAZPIA, -a (basoa)

Kokapena: Elorrioko mugatik trokarantz. Otaduisakona jotzen, hegoaldeetik.

OHARRAK: Ik. *Zalduko Elexazpi*. Ahoz ez da bereizten, *Etxostea* toponimoa nagusitzen baita. Osagaiak: Etxoste(a) (izen nagusia) + azpi(a) (izena).

Idatzizkoa:

- 1866 Echeostiaspia, monte calbo en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1938 Echostia-pia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)

ETXOSTEKO LANDA (basoa)

Kokapena: Legunaga eta Elorrioko mugaren artean, Etxosteko lepo ondoan.

OHARRAK: Jabeak berak ez ditu bereizten toponimo orokorra eta lursail honi dagokiona.

Ahozkoa: [ečóstia]

- 050 “Etxóstia”

Idatzizkoa:

- 1877 Landaechestia, prado denominado (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1925 Landaechestia, prado en (ZJE.: 415, abe. 10)
- 1938 Landa-echestia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)
- 1951 Landa-echestia (ZUA.: LNE, 1045/001)

- 1952 Landa-Echeostia (ZUA.: 1408. er., 186. or.)
- 1979 Landa-echeostia, prado en el punto llamado (ZJE.: 1899, urt. 9)

GANGUREN⁸¹ (*mendia*)⁸²



Ganguren mendia (2002) (AE)

Kokapena: Zaldibarko mendirik garaiena.

OHARRAK: Antzinako dokumentu eta katastroaren datuak aintzat hartuta, honako bereizketa hau egin dut: *Ganguren mendiak* tontor bi ditu; iparraldekoa *Santamari-nazar*⁸³ deritzona eta hegoaldekoa *Santamarina*. Tontorra ez ezik, gaineko aldeko basoak ere honelaxe banatzen dira. Horretaz gain, *Gangurengo Santa Marina* ermita ere bertan lekutu zen eta horregatik sortu ziren hagiotoponimoak.

Ahozkoa: [gañgúren]

- 001 “Gangúren”

Idatzizkoa:

- 1479 Ganguren, la mota de (FDM.: AME, 8.dok., 23. or.)

81. Datu gehiagorako: Aranberri, F.: *EE*, 421. or. - Goikoetxea, N.: *Mendizale...* - 234. or. - Lasuen, B.: *AZ*, 52. or.

82. A. Bidart / A. Etxeberriak *Lezamako Toponimia* lanean honelaxe bereizi dituzte: *Ganguren* (mendilerroa) - *Gangurengana* (tontorra) (117 - 119.orr.).

83. *Santa Marina* hagianimotik eratorritako hagiotoponimoa izan arren, nire uste apalean, dardarkari gabekoa eta sabaiko sudurkariduna, hots, *Santamañazar*, kasu bakantzat onargarria litzateke, zeren bere fitxan ikusiko den legez, XVIII. mendetik dokumentatua agertzeaz gain, batetik Euskaltzaindiak berak oniritzia eman zion (F. Aranberriren *Ermua - Eitzaga leku-izenak*, Onomasticon Vasconiae bildumako 22. zk., 421. or.) eta bestetik, bertakoentzat lekuak duen garrantzi sinbolikoarekin batera izena bera ere erabili izan duten bezala gorde nahi izateak ez luke inor harritu behar.

- 1598 Ganguren, desde la motta de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/3)
- 1615 Ganguren, por una rama de aya del tino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 38/5)
- 1617 Ganguren, en la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 16, 38/1)
- 1620 Ganguren, por una aya de.../por dos ramas en... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1622 Ganguren, por la aya que cayo en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1631 Ganguren, la cerradura del seto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 17... Ganguren, dela mota de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/28)
- 1974 Santa Marina, salida al monte (COR.: II. libk., urt. 4)⁸⁴
- 1987 Santa Mariñe-sar/Ganguren, monte denominado (EB.: III. libk., 250. or.)
- 1978 Santa Mariñe-Zar, la cima de (COR.: III. libk., abe. 31)
- 1981 Santa Mariñe Zahar, el monte más alto de esta anteiglesia (COR.: I. libk., urt. 3)
- 1991 Santamariñe-zar (Ganguren), la cumbre más alta se denomina (AZ.: 6. or.)
- 1993 Santamariñezar (Ganguren), mendia (ZG.: 2. or.)
- 1996 Santamariñezar (Ganguren), mendia (ZG.: 2. or.)
- 1999 Santamariñezar (Ganguren), mendia (ZG.: 3. or.)
- 2000 Ganguren gurutzea (Zaldibar) (ERAZ.: 296. zk., 9. or.)
- 2001 Santamariñezar (Ganguren), mendia (ZG.: 5. or.)

GANGURENGO SANTA MARINA (*desagertutako ermita*)⁸⁵

Kokapena: Ganguren mendiko iparraldeko tontorreen zegoen.

OHARRAK: Ik. *Ganguren*. Bertako Ama birjinaren irudia⁸⁶ Bilboko Euskal Museoa ikus daiteke.

Idatzizkoa:

- 1582 Sancta Marina, Vn real a (BEHA.: HIL1, uzt. 7)
- 1583 Sancta Marina de Ganguren, hermitas de (BEHA.: HIL1, abe. 21)
- 1586 Š marina de Ganguren, a la hermita de... vn real (HIL1, uzt. 29)
- 1615 Ganguren, esta dha Hermita estaba antes en el sitio y parage llamado (BEHA.: PAR)
- 1625 Sta Marina de Ganguren, de la hermita de (BEHA.: PAR)
- 1627 Santamarina de Ganguren, una missa que dixo en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)

84. "La primera salida oficial del año al monte Santa Marina para la inauguración del nuevo buzón [...] Este horreo se encontraba frente al caserío de *Urkiñe*".

85. 1700/06/20: "las cuentas se assientan en este libro por aberse caido dha hermita de un inzendio de una zentella y no tener medios para redificar y aberse trasladado la dha Santa a la hermita de Santiago siendo maiordomo de santa marina Joseph degacagay *Barra*" (BFA.: ZUA, Kon.Lib, 38/4).

86. Lizarralde, J. A.: "Mide 1, 03 mts. Procede de la ermita de santiago de *Gatzaga* de Zaldivar, que fue fundada por la casa de *Gatzagoitia*. Indudablemente tuvo su sede en ermita de advocación propia esta primorosa efigie que conceptuamos como una de las más bellas en la escultura gótica de Vizcaya. Ninguna otra le aventaja en la dulce serenidad de expresión, en la espiritualidad apacible de ambas figuras" (*Andra...*, 52. or.). B. Lasuenek honako hau gehitzen du: "Andra Mariren irudia Gazagako Santiago baselizatik ekarri zan. Baseliza haretan egon zan, 1927ko otsailaren 22an, Jesus Larrea konserbatzaileak, ondoren Arkeologia, Etnografia eta Historia Museoko zuzendari izango zanak, On Benito Zabala parrokoari 350 pezetaren truke erosi eutsan arte" (ZSAB.: 8. or.).



XVI. mendeko Andra Maria (2000) (BL)

- 1628 Sanctamarina de Ganguren, a la ermita de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., ira. 7)
- 1689 Santa Marina de Ganguren, con estaziones en las hermitas de (BEHA.: ORD)
- 1707 Santta Marina de Ganguren, hermita que ubo llamada de (BFA.:ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1987 Santa Marina de Ganguren (EB.: III. libk., 250. or.)

GARASOLO (*basoa*)

Kokapena: Goiko solo azpian, Garraz aldera.

OHARRAK: Urte askotan mintegia izanikoa gaur egunean pinudia dugu. Hipotesi gisa, eta non dagoen kontuan harturik, agian, bere osagaiak honako hauek lirateke: Garraz + solo. Hipotesiekin jarraituz, K. Mitxelenak berak *gara* eta *garo* aukeren arteko nahasketaz dihardu⁸⁷.

Ahozkoa: [garaśólo]

- 052 “Garasólo”

Idatzizkoa:

- 1868 Garaloso, heredad adyacente a Echeondo (ZJE.: 103, mai. 28)

87. “No sería facil distinguir por la forma los compuestos de *gara* de los de *garo* (v. 265) suponiendo que existen los de este nombre” (*Apellidos...*, 92. or.).

- 1952 Garratz-solo (ZUA.: 1408. er., 106. or.)
- 1989 Gara-solo (ZUA.: LNE, 1033/004)

GARRAZ⁸⁸ (*aurkintza*)

Kokapena: Gazaga orduko errepidearen azken bihurgunetik Ibaierrekarantz.

OHARRAK: Leku zabala hartzen du eta eratorri ugari sortzen ditu. *Gazaga* toponimoan legez, ahoz txistukari afrikaria inork erabiltzen ez duela-eta, agian erlazionatuta egon litezke.

Ahozkoa: [gařajís]⁸⁹

- 004, 010, 013, 024, 026, 030, 040, 046, 050, 052, 053, 054, 079 “Garrais”

Idatzizkoa:

- 1650 Garrax, el castañal nuevo de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., eka. 3)
- 1653 Garrax, tierra y heredad en el termino de (BEHA.: ORD)
- 1661 Gaax, el castañal en el termino llamado (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., uzt. 18)
- 1738 Garrax, termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1734 Garrach, del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1741 Garras, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1760 Garras, composicion del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1766 Garras, reparar el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 19, 41/1)
- 1775 Garraz, monte arbolar llamado (BPAH.: HIP, 1089. mik., 636. zk., urt. 23)
- 1795 Garraz, composicion del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1804 Garras, el nombrado (BFA.: ADM, LIM, Men., eka. 15, 634. or.)
- 1811 Garraiz, en dho termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/1)
- 1821 Garraz, el monte Eldurayn y... (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/75)
- 1863 Garraz, monte llamado (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1864 Garras, heredad en el término de (ZJE.: 42, urr. 20)
- 1865 Garraz, monte denominado (ZJE.: 48, ots. 22)
- 1866 Garraz, monte arbolar en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1866 Garraz, heredad y monte arbolar en el término de (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1867 Garrath, terreno robledal en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1868 Garraz, monte en (ZJE.: 114, urr. 3)
- 1872 Garraz, monte en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1877 Garratz, monte en el término de (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1878 Garraz, monte en (ZJE.: 187, abe. 31)
- 1882 Garrach, las piezas de... Aldapeta y Elduayen (EHAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1889 Garras, en el termino llamado (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 1-2. mug., C-094)
- 1898 Guzurrach, camino carril en el punto llamado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 23, C-015)
- 1908 Garraz, monte en el término de (ZJE.: 296, urt. 22)

88. Ez da batere erraza osagaiak zehaztea. K. Mitxelena bera ohartzen da horretaz: “Todo lo que escribí sobre *gar*, *gara*, *gari* y *garo* es inseguro en el más alto grado [...] Garratz puede ser un simple apodo: cf. los apellidos medievales” (AV, 92, 94.orr.).

89. Bigarren mailako diptongoa ez sabaitzearen ondorengo emaitza dugu.

- 1918 Garrás, la heredad del término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1923 Garratz o Eldurain, robleal en el término de (ZJE.: 377, ots. 21)
- 1929 Garratz (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 1. mug., C-094)
- 1930 Garrach, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁹⁰
- 1933 Garraz, monte en (ZJE.: 440, abu. 4)
- 1938 Garras (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 Garratz (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 20, C-093)
- 1938 Garratz (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Garraz (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1940 Garratz, monte (BFA.: ZUA, Ban., 067/37)
- 1945 Garras, monte en el término de (ZJE.: 510, mai. 30)
- 1946 Garraz o Eldurain (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 20, C-093)
- 1948 Garratz, paraje denominado (IGC.: TL, ZAL, 1. or., 1. mug.os.)
- 1952 Garraz (ZUA.: 1408. er. - 7, 38, 142.orr.)
- 1954 Garratz, robleal en el término de (ZJE.: 564, abu. 4)
- 1955 Garras, monte en el término de (ZJE.: 579, mai. 18)
- 1956 Garraz (DNB.: Zin. Ait., Zin. Ait. - 29, 61, 106, 313, 361)
- 1956 Garratz (DNB.: Zin. Ait., Zin. Ait. - 301, 459)
- 1956 Garratz o Eldurain (DNB.: Zin. Ait., 222)
- 1956 Garras (DNB.: Zin. Ait., 258)
- 1956 Garraz abajo/arriba (DNB.: Zin. Ait., Zin. Ait. - 444, 445)
- 1974 Garraz (DNB.: Zin. Ait., 10)
- 1977 Garraitz, el itinerario será el siguiente: (COR.: I. libk., ira. 17)
- 1992 Garras / Garratz o Eldurain (ZUA.: LNE, 1035/003)

Kartografikoa:

- 1923 Garrach (MTV)
- 1925 Garratz, camº carretil de (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1934 Garrach (BMT.: 8-B)
- 1948 Garratz (IGC.: TL, ZAL, 2. or.)
- 1952 Garrach (IGC.: Elorrio 87)
- 1995 Garraiz (BFA.: 87-8)
- 2000 Garratx (BGK.: 127. or.)
- 2000 Garratx (IGN.: Elorrio 87-II)

GARRAZ⁹¹ (*errota*)

Kokapena: Garrazerreka jotzen, Elorrioko mugatik hur.

OHARRAK: Nahiz eta aurria izan, oraindik atzeko ubidea, azpiko arkuia eta horma bik zutik diraute.

“Gu txiki-txikidxe giñela, jute giñuasen, urten emen lauretan ero lau t’erdietan urten eskolan da jute giñuasen udán, ará, Garraisko presára. An presía euan da errótiè, emen besínuek, an Láiskuek eta emengo Urñbitxakue, gure besínue sósíue suan da urune itten yuen órrek, an errotan, da an egote suan ures beteta, bañe ure otza ta..., bañe gastiék igerídxen

90. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (Garratz - AH-86).

91. “Badirudi Garratx izeneko errota egon zela hegoaldean, izen bereko ibaian, Berriz, Elorrio, eta Zaldibarko elkargunetik hurbil, azken elizateko horren lurraldean” (Galé, P.: *BGK*, 127. or.). Nire datuek berretsi baino ez dute egiten haren hipotesia.



Ubide eta errotaren iparraldeko horma (2002) (AE)

ikesteko suan ona, se ure aste suan bajú, da gero aurrera geruau geitxua, geruau geitxua, ba igeridxen ikesteko, guk antxe ikasi genduan igeridxen. Gero emen be ibiltte giñan Antzúko errotako presán, baña or txikitxue da ure bastante aundidxe. Enségida tapau, kubridu eitten yuan, da igéridxen esekixena txarto ibiltte suan or, da an es, an ondo. Pisina txikidxe ixétie morúen da gero emen, ba, profundidade aundidxa euen, sakonaue presé da enségida sarti-kuen, ba ra! ure, se or pare bat metro kubritze yuan urek, se presé selan txikitxue san, ba, sakona, alturan ipini bier” (E. Unzueta).

Ahozkoa: [gařájsko efótiè]

- 010, 018, 037, 045, 079 “Garráisko errótiè”
- 026, 055 “Garráis errótiè”

Idatzizkoa:

- 1563 Garrax, en los molinos de Ansoaga y... (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/3)
- 1641 Garrax, entre el mollino de... y otro (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1713 Garrax, leña juntto al molino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1866 Garrax, Molino de (BFA.: ZUA, Ban., C-066)
- 1889 Garrax, molino de (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 1. mug., C-094)
- 1903 Garratz, por contribuciones del molino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-045)
- 1904 Garratz, Molino harinero denominado (ZJE.: 285, ots. 5)
- 1928 Garratz, molino de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 28, C-018)
- 1948 Garratz, las paredes N. y O. del antiguo molino de (BFA.: ZUA, ZAB, 7. or., 24. mug.os.)
- 1991 Garraizerrota (AZ.: 25. or.)⁹²

92. “Propiedad de J. Manuel de Arriaga en 1795”.



Errotaren azpiko arkua (2002) (AE)

Kartografikoa:

- 1923 Garrach, molino de (MTV)
- 1925 Garratz, Molino de (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1934 Garrach, molino de (BMT.: 8-B)
- 1948 Garratz, molino de (BFA.: ZUA, ZAB, 7. or.)
- 1952 Garrach, M^o de (IGC.: Elorrio 87)
- 1995 Garratz (BFA.: 87-8)
- 2000 Garratz, Molino de (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2000 Garratz (BGK.: 127. or.)

GARRAZALDAI⁹³ (*basoa*)

Kokapena: Garrazen. Garasolo jotzen, mendebaldetik.

OHARRAK: *Garratz errotrara* joateko bidea bertatik jaisten zen. *Gazagaibarra baserriko* txabola erre ondoren desagertu zen. Osagaiak: Garratz (Ik. *Garratz*) + *aldai*⁹⁴.

Ahozkoa: [bašośáĩ]

- 010, 040 “Basosár”
- 054 “Garrátzaldai”

Idatzizkoa:

- 17... Garrazalday, el monte llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/8)

93. HPSren ETDn: *Basozarra*. Ahozko toponimo hau DEIKERentzat neuk jaso arren, datu guztiak aztertu ondoren, besteari eman diot lehentasuna.

94. K. Mitxelena haxe proposatzen du: -alde (atzizkia) + -i (atzizkia) (*Apellidos...*, 43, 100. or.). A. Irigoienek, berriz, “Según la versión que he podido obtener: *alda[d?]*e *dà baso batek deukón paso bàt egurrèk bajátzekò, tatàrrès edo nàrràs*” (*De re...*, II-156. or.).

- 1752 Garras alday, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1865 Garraz alday, monte denominado (ZJE.: 49, ots. 22)
- 1866 Garrac-alday, monte en el término (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1877 Garratz-alday, monte de nombre (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1926 Garras alday, monte (ZJE.: 417, aza. 13)
- 1938 Garratz-alday (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17-21, C-093)
- 1938 Garraz-alday (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Garrach-alday (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Garraz-Alday (ZUA.: 1408. er.- 30, 38.orr.)
- 1952 Garatza-alday (ZUA.: 1408. er., 105. or.)
- 1956 Garratz-alday (DNB.: Zin. Ait., 275)
- 1956 Garraz-alday (DNB.: Zin. Ait., 107)

GARRAZBURU⁹⁵ (*mendi-adarra*)

Kokapena: Garrazen. Errota eta gainaren artekoa.

OHARRAK: Beharbada, tontorrari berari jartzea litzateke zehatzago, azpiko basoak ere izen berbera izan arren. Osagaiak: Garraz (Ik. *Garraz*) + buru (izena).

Ahozkoa: [gařájšburú]

- 010, 040 “Garráisburú, Garraisko láue”
- 027 “Garraishúru”

Idatzizkoa:

- 1653 Garraxburu, como vamos dela ermita de Santiago al llano de (BEHA.: ORD)
- 1869 Garrasburu, monte llamado (ZJE.: 119, ira. 9)
- 1870 Garasburu, parte de monte llamado (ZJE.: 130, mar. 8)
- 1879 Garraburu, monte en el término de (ZJE.: 195, abu. 29)
- 1879 Garrazcollano, monte arbolar titulado (ZJE.: 190, eka. 10)
- 1938 Garruburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Garrazburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 27, C-093)
- 1946 Carrasco llano (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1952 Garriz-llano (ZUA.: 1408. er., 117. or.)
- 1952 Garrazburu (ZUA.: 1408. er. - 9, 66.orr.)
- 1956 Garrazburu (DNB.: Zin. Ait., 128)
- 1956 Garraztaburu (DNB.: Zin. Ait., 31)
- 1956 Garrazcollano (DNB.: Zin. Ait., 220)

GARRAZBURUGOIKOA, *-a* (*basoa*)

Kokapena: Garrazerrekan hasi eta Eldurainerainoko basoa.

OHARRAK: Ik. *Garraxburu*. Ez du ahozko islarik, honen orde zurrekoa erabiltzen baitute. Osagaiak: Garrazburu (izen nagusia) + goiko(a) (izena).

Idatzizkoa:

- 1870 Gazburugoicoa, monte llamado (ZJE.: 127, urt. 25)

95. HPSren ETDrekin bat dator.

- 1872 Garrazburugoicoa, monte llamado (ZJE.: 147, urt. 20)
- 1878 Garrazburugoicoa o gastañetaburugoicoa, monte llamado (ZJE.: 181, abu. 5)
- 1922 Garrazgoicoa, Montes (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1939 Garrazburugoicoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 11, C-093)
- 1952 Garraztaburu-goicoa (ZUA.: 1408. er., 77. or.)
- 1956 Garraztaburu-goicoa (DNB.: Zin. Ait., 165)

GARRAZELAITXIKI (*mintegia*)

Kokapena: Garrasaldai eta Garrazburu artean.

OHARRAK: *Ibai erreka* alderako malda hasten da lursail honetan. Osagaiak: Garraz (izen nagusia) + zelai (izen arrunta) + txiki (izenondoa).

Ahozkoa: [gaʔáís číki]

- 010 “Garras txiki”
- 079 “Selai txiki”

Idatzizkoa:

- 1863 Garracelay, monte nombrado (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1866 Garrac-celaychiqui, monte arbolado en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1938 Garrocelay (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Garraz-Celaya (ZUA.: 1408. er., 30. or.)
- 1952 Garrocelay (ZUA.: 1408. er., 101. or.)

GARRAZERREKA

Kokapena: Errota baino goragoko Elorrioko ur-biltegitik Egaña lantegiraino luzatzen da.

OHARRAK: *Ibai erreka*ren urak harturik, *Zalduerrekaraino* eramaten ditu, *Antsoaga errota* egondako lekura, hain zuzen. Beste alde batetik, ez da ahaztu behar erreka ertzetako baso batzuek ere hainbat dokumentutan izen berbera izango dutela. Osagaiak: Garraz (Ik. *Garraz*) + erreka (izen arrunta).

Ahozkoa: [gaʔáíško eʔékiè]

- 004, 010, 018, 026, 027, 040, 046, 053, 055, 061 “Garráisko errékiè”

Idatzizkoa:

- 1641 Garrax, rio de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1866 Garraz, riachuelo de (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1872 Garrazerreca, arroyo de (ZJE.: 146, urt. 15)
- 1889 Garras, Rio (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 1. mug., C-094)
- 1904 Garratz, depósito o presa procedente del río (ZJE.: 275, ots. 5)
- 1929 Garratz, Río (BFA.: ZUA, Mug., ZBE, 1. mug., C-094)
- 1934 Garrach-erreca, arbolado en el término de (ZJE.: 448, uzt. 7)
- 1934 Garraz-erreca, arbolado en el término de (ZJE.: 449, uzt. 7)
- 1938 Garraz-erreca/Garrach-arreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 20, C-093)
- 1948 Garratz, arroyo de (IGC.: TL, ZAL, 7. or., 24. mug.)
- 1956 Garraz-erreca (DNB.: Zin. Ait., 19, 24)
- 1975 Garraz, pequeño afluente o arroyo llamado (ZJE.: 1643, urr. 17)
- 1991 Garraiz, arroyo (AZ.: 6. or.)
- 1993 Garraiz, errekatxoa (ZG.: 2. or.)

- 1996 Garraiz, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1999 Garraiz, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 2001 Garraiz, errekatxoa (ZG.: 5. or.)

Kartografikoa:

- 1925 Garratz, Arroyo de (BFA.: ZUA, Mug., ZAB, C-094)
- 1948 Garratz, arr^o de (IGC.: TL, ZAL, 2. or.)
- 1948 Garratz, arroyo de (BFA.: ZUA, ZAB, 5-6-7.orr.)
- 1994 Garras Erreka (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1996 Garraiz (ZG.: 9. or.)
- 1999 Garraiz (ZG.: 14. or.)
- 2000 Garras (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2001 Garraiz (ZG.: 14. or.)

GARRAZKOERROTAONDO (*basoa*)

Kokapena: Errota gain-gainean, ipar-ekialderago.

OHARRAK: Gaur egunean pinudia da. *Errotaondo* aukeraturaz gero, nahasgarria gerta liteke, *Antsoaga errota* ere hurbil egon zelako. Osagaiak: Garrazko (izenlaguna) + errota (izen arrunta) + ondo (izena).

Abozkoa: [eřotaóndo]

- 055 “Garrais, Errotaóndo”

Idatzizkoa:

- 1863 Garaicoerrotaondo, monte en el término de (ZJE.: 7, urt. 6)
- 1939 Garraico-errotaondo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 10, C-093)
- 1952 Garrazcoerrota-ondo (ZUA.: 1408. er., 136. or.)
- 1956 Garrazcoerrotaondua (DNB.: Zin. Ait., 361)
- 1992 Garraico-errotaondua (ZUA.: LNE, 1035/003)
- 1996 Garraico errotaondua, monte en el término de (ZJE.: 2327, aza. 28)

GAZAGABARRENA, -a (*baserria*)

Kokapena: Txopena osteko baserria.

OHARRAK: Ik. *Elexalde*. Azkeneko urteetan konpontzen ari dira, bai baserria bera, baita ingurua ere. Aurreko aldean arnaga izan zuen. Osagaiak: Gazaga (izen nagusia) + barren(a) (Ik. *Eitzagako Barrena*).

“Jaidxe, ba, Santidxa egune da Santana egune, egun bitten itte san. Orre bidxok inportantiak, oin be mesíe eoten da beti, baña gero, ba or, an oiñ, e... Barrenengue, etxe barridxe itten dabilen portalien eitte san erromeridxie, bueno, erromeridxie Belarren etxe ostien, da an beien baeuen, ba, partikularra, baña an kuadrue ta etorte san errittik, sera, tabernerue, da ausoko mutilen kargue san, ba, euesen mutilek, amasortzi urteti gorakue san legia, soñujolie ta orrek gastuok pagateko. Da gero eitte san, ba, bola premidxuek-eró ipintte sien da ortik urtete ban diru apurren bat ta falta sana ipiñitte, olan pa(g)au. Da tabernariek itte ban bere negosiue berentzako, gero itxi otzen, etzala, basala, esi leikela, tabernak etortei itxi otzen. Da gero, artzen gendun, ba, bertakuek, iru-lau junteu te tabernie ta sera, bertan etarrien” (M. A. Areitioaurtena).

Ahozkoa: [bařénuenguè]

- 010, 079 “Barrénuenguè, Barrenéngo”
- 040, 054 “Barrenengóa”
- 053 “Barrénekuè”
- 075 “Gasábarréna”

Idatzizkoa:

- 1651 Gaçaga barrena, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, abe. 2)
- 1653 Gazaga barrena, dha cassa de (BEHA.: ORD)
- 1665 Gazaga barrena, Gazaga Ybarra digo (BPAH.: HIP, 1104/05. mik., 594. zk., urr. 10)
- 1691 Gazaga barrena, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 661. zk., mai. 30)
- 17... Gazagabarrena, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Gazaga barrena, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1708 Gazaga barrena, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1726 Gazaga barrenechea, la casa y casería de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 214. zk., eka. 8)
- 1737 Gazagabarrena, la de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1738 Gazaga barrena, en la sepultura de (HIL2, abe. 16)
- 1741 Gassaga Barrena, a la cassa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, C-037)
- 1745 Gazaga varrena, la casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1752 Gazaga barrena, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 18)
- 1753 Gazaga varrena, sus Casas Caserías de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 1137. zk., urr. 3)
- 1759 Gazaga Varrena, en la sepultura de (HIL2, eka. 22)
- 1761 Gazaga barrena, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 24)



Gazagabarrena eta haren arnaga, atzean Santiago ermita eta Gazagaetxetxo (1974) (ZU)

- 1780 Gazagabarrena, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 413. zk., urt. 23)
- 1781 Gazaga barrena, así mismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/6)
- 1785 Gazagabarrena, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1788 Gazagabarrena, Dmgo de Oregui dueño de la casería de (DMD.: AST, Auz-0154)
- 1796 Gazaga barrena, yttten la casería (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)
- 1798 Gasaga barrena, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1803 Gazagabarrena, en la sepultura de (HIL3, ira. 20)⁹⁶
- 1810 Gasagabarrena (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Gazagabarrena, arb.s de la casería de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/2)
- 1813 Domingo de Gazaga barrena dueño de la casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1829 Gasaga barrena, censo contra la casería de (BEHA.: OSP, urt. 8)
- 1863 Gazagabarrena, casería rústica denominada (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1864 Gazaga barrenengoa, arbolar de (ZJE.: 30, urr. 13)
- 1875 Gazaga barrenengoa (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1886 Gazaga barrena, casería de (ZSAE.: HIL4/11)
- 1888 Gazaga barrena, en la casería de (BEHA.: BAT, uzt. 20)
- 1890 Barrenengua, casa llamada en el Barrio de Gazaga (ZEZ.: JA1/114)
- 1891 Gazaga barrena, casería de (ZSAE.: HIL4/12)
- 1892 Gazaga barrena, casa llamada en el Barrio Gazaga (ZEZ.: JA1/157)
- 1895 Gazaga barrena, en la casería de (BEHA.: BAT, abu. 5)
- 1896 Gazaga barrena, en la casería de (BEHA.: BAT, abe. 30)
- 1910 Gazaga-barrena, casería de (ZSAE.: BAT7/6)⁹⁷
- 1913 Gazaga barrena, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1922 Barrenengoa, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁹⁸
- 1930 Barrenengoa (ZSAE.: ML)
- 1944 Gazagabarrena, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1946 Barrenengua, casa (ZSAE.: BAT8/11)
- 1948 Barrenengua, casa (ZSAE.: BAT8/16)
- 1950 Barrio de Gazaga - Caserío de Barrenengua (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1952 Gazaga-barrena, C° (ZUA.: 1408. er., 101. or.)
- 1970 Gazaga-Barrena (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1977 Barrenengua, caserío (COR.: II. libk., abe. 24)
- 1987 Barrenengoa, caserío (EB.: III. libk., 245. or.)
- 1991 Barrio de Gazaga - Gazagabarrena (AZ.: 25. or.)
- 1996 Gazaga barrena, caserío denominado (ZJE.: 2324, urr. 22)

Kartografikoa:

- 1951 Barrenengua (ZUA.: LNE, 1045/001)
- 1999 Barrena (ZG.: 12. or.)
- 2001 Barrena (ZG.: 17. or.)
- 2002 Barrena (1/176) (KAT)

96. Datu berberak: 1809, 1818.

97. Datu berberak: 1916, 1918, 1920.

98. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

GAZAGABURU / OTARO (*basoa*)

Kokapena: Otadui baino hegoalderago, Elorrioko mugatik hur.

OHARRAK: Ahozkoa, agian, *Etxaunbaso* izan liteke, baina ezin dut frogarik aurkeztu. Osagaiak: Gazaga (izen nagusia) + buru (izena).

Ahozkoa: [ečambásó]

- 010 “Etxanbásó”
- 052 “Txunbásó”

Idatzizkoa:

- 1853 Gazaburu (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 18, C-013)
- 1865 Gazagabúru u Otaro, monte titulado (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1879 Gazagaburu, en el punto de (EAEA.: PKA, MU, 037.libk./0667. er.)
- 1916 Gázagaburu u Otaro, monte llamado (ZJE.: 343, ots. 15)
- 1926 Gazagaburu, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)⁹⁹
- 1938 Gazagaburu u Otaro (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1940 Gazagaburu, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/95)
- 1952 Gazaga-Buru o Otaro (ZUA.: 1408. er., 99. or.)
- 1956 Gazagaburu (DNB.: Zin. Ait., 259)

GAZAGAETXEBARRIA, -a¹⁰⁰ (*baserria*)¹⁰¹

Kokapena: Gazaga auzoan bertan, Gazagaotsoena eta Gazagaonandiaren artean.

OHARRAK: Osagaiak: Gazaga (Ik. Hitzaurrea) + etxe (izen arrunta) + barri(a) (izenon doa).

Ahozkoa: [ečebáří]

- 010 “Gasáetxebarrídx, Etxebárrí”
- 040, 052, 053, 054, 079 “Etxebárrí”

Idatzizkoa:

- 1618 Gaçaga echabarria, en la sepultura desu cassa de (BEHA.: HIL1, mar. 30)
- 1626 Gaçaga hechaBarria, sus cassas y casseries de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., mai. 1)
- 1638 Gaçaga echau^a, en la su cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., urt. 20)
- 1641 Gacaga echabarria, dueños de la cassa de arexita y... (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1647 Gaçaga echauarria, en la sepultura desu cassa de (BEHA.: HIL1, api. 14)
- 1653 Gazaga echauarria, en la sepultura de (BEHA.: ORD, urt. 18)
- 1662 Gaçaga echaua, en la sepultura desu cassa de (BEHA.: HIL1, ira. 28)
- 1676 Gaçaga echau^a, la sepultura de la cassa y casseria de (BPAH.: NOT, DL, 156. p. s., ira. 28)

99. Beste datu batzuk: 1930 (Gazaga buru-AH-31), 1932 (Gazagaburu - AH-68), 1935 (Gazagaburua - AH-86).

100. J. Kerxetak “En Bizkaia” (*Diccionario...* - II, 388. or.) baino ez du jartzen, elizatea aipatzeko. Lizundia, J. L.: “Zaldibarko Gazagahevarria ez da Gatzagaetxebarria, Gazagaetxebarria baino” (*ERAZ.*: 110. zk., 3. or.). Aipua deiturei buruzkoa bada ere, baliagarria litzaziguke toponimiarako.

101. Bat dator HPSren ETDrekin.

- 1680 Gazaga echauarria, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, ots. 30)
- 1692 Gazaga echauarria, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, ira. 16)
- 1696 Gazaga echauarria, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, uzt. 6)
- 17... Gazaga echebarria, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Gazaga echau., casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1707 Gazaga echabarria, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, abu. 20)
- 1737 Gazaga echauarria, la casería solar de mi apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1740 Gazaga Echevarria, a la casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 3, C-037)
- 1742 Gazaga Echebarria, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urr. 3)
- 1745 Gazaga echevarria, la casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 184. or.)
- 1749 Gazaga Echebarri, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, mai. 11)
- 1753 Gazaga echeuarria, Casas Caserías y pert. de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 1137. zk., urr. 3)
- 1754 Gazaga echebarria, en la sepultura de su caseria de (BEHA.: HIL2, aza. 1)
- 1759 Gazagaechabarria, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, ira. 17)
- 1760 Gazaga Echabarria, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urt. 23)
- 1766 Gazaga Echebarria, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, abe. 12)
- 1771 Gazaga Echavarria, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, uzt. 22)¹⁰²
- 1775 Gazaga-Echebarria, inquilinos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, C-040)
- 1778 Gazaga Echavarria, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Gazaga echevarria, la casa y casería de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 332. zk., mar. 24)
- 1788 Fco de Gazaga Echevarria de la Casa y Caseria de su apellido (DMD.: AST, Auz-0154)
- 1796 Gazaga-Echevarria, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)
- 1798 Gasaga Echavarria, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1804 Gazaga echevarria, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urr. 8)¹⁰³
- 1807 Gazaga echevarria, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 41/2)
- 1810 Gasagaechevarria (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Gazagaechevarria, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, abu. 14)
- 1813 Fco de Gazagaechabarria prop. de la casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1850 Gazaga echevarria, en la caseria de (ESK.: 018)
- 1863 Gazaga echevarria, Castañal de (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1866 Gazaga echevarria, casería rustica titulada (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1873 Gazaga Echebarria, el de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 16, C-040)
- 1875 Gazaga echevarria (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1890 Gazaga-Echevarria, en la casería de (BEHA.: BAT, ots. 12)¹⁰⁴
- 1892 Gazaga-echevarria, en el Barrio Gazaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/14)
- 1894 Gazaga-echevarria, casería de (ZSAE.: HIL4/12)¹⁰⁵
- 1906 Gazaga-echevarria, caseria de (BAT7/14)¹⁰⁶

102. Datu berberak: 1761, 1780, 1787.

103. Datu berberak: 1817, 1823.

104. Datu berberak: 1896, 1897, 1900, 1904.

105. Datu berberak: 1892, 1899, 1901, 1902, 1908.

106. Datu berberak: 1908, 1910.



Gazagaetxebarria (2002) (AE)

- 1922 Echeverria, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁰⁷
- 1923 Gazaga Echevarria, la mitad de la casería de (ZJE.: 388, uzt. 27)
- 1930 Gazagaetxebarria (ZSAE.: ML)
- 1934 Gazagaetxebarria, casería de (ZSAE.: BAT8/7)¹⁰⁸
- 1939 Gazagaetxebarria, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/17)
- 1938 Gazaga-echevarria, casería de (ZSAE.: HIL4/11)
- 1944 Gazagaetxebarria, casería de (ZSAE.: BAT8/21)
- 1950 Barrio de Gazaga - Caserío de Gaza (ga)-Echevarria (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1952 Gazaga-Echevarria, C° (ZUA.: 1408. er., 29. or.)
- 1953 Gazagaetxebarria, casería de (ZSAE.: BAT8/6)
- 1965 Gazagaetxebarria, caserío (ZSAE.: BAT9/37)
- 1966 Echevarria-Gazaga, caserío (ZSAE.: BAT9/36)
- 1970 Gazaga-Echevarria (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1977 Etxebarria, caserío (COR.: II. libk., abe. 24)
- 1979 Etxebarria, M.A. Areitioaurtena y L. Garitaonandia (ZUA.: Ak. Lib., eka. 11, 0435. er.)
- 1981 Etxebarria, Caserío - Barrio Gazaga (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1987 Etxebarria, caserío (EB.: III. libk., 245. or.)
- 1991 Barrio de Gazaga - Gazagaetxebarria (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Gazaga - Etxebarria, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 B° Gazaga - Etxebarria, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1951 Echevarria (ZUA.: LNE, 1045/001)

107. Datu berberak: 1926 (Echevarria-AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

108. Datu berberak: 1935, 1936, 1946, 1948.

- 1999 Etxeberria (ZG.: 12. or.)
- 2001 Etxeberria (ZG.: 17. or.)
- 2002 Etxebarri (3/83) (KAT)

GAZAGAETXETXO (*baserria*)

Kokapena: Santiago ermita osteko baserria, ia jotzen dagoena.

OHARRAK: Ik. *Emaldia*. *Gazaga* aurretik jartzearena honako arrazoi honengatik izan da: hori barik herrian nahasgarria izan litekeela, izen bereko beste baserri bat *Goierrin* dago eta. Dokumentuetan modu ezberdinak erabiltzen dira baserri hau izendatzeko: *Echetchua* (laburtuta), *Gazaga Emaldia*¹⁰⁹ eta *Aldekoa* (jabe ohiaren deituratik letorke, hots, Aldekoa Otoratik). Osagaiak: Gazaga (Ik. Hitzaurrea) + etxe (izen arrunta) + -txo (Ik. *Boluntxu*).

Ahozkoa: [ečičo]

- 010, 052, 079 “Etxítxo”
- 040, 050 “Etxétxo”
- 053, 075 “Rúbiona”

Idatzizkoa:

- 17... Gazaga-echecho, casería (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1702 Gazaga echachua, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., aza. 26)
- 1704 Gazaga emaldia (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1710 Echetchua, cassa llamada (BPAH.: NOT, JBA, 188. p. s., eka. 12)¹¹⁰
- 1743 Gazagaechetchua, a la Casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 20, C-037)
- 1764 Gazaga echecho, en la sepultura de (BEHA.: ORD, mar. 28)
- 1771 Gazaga echecho, en la sepultura de (BEHA.: ORD, abe. 4)
- 1775 Gazaga Echachua, las casas y caserías y pertt. de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 793. zk.)
- 1788 Gazaga-echecho, Antº de Gazaga Ybarra dueño de otra titulada (DMD.: AST, Auz-0154)
- 1796 Gazaga echecho, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)
- 1798 Gazaga Emaldia, La casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1807 Gasaga echecho, inquilino en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, 41/2)
- 1808 Gazagaechecho, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Gasagaechecho (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Gazaga-echecho, heredad de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/2)
- 1813 Gazagaechecho, Ynqno dela casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1815 Echetchua, la casería de Gazaga Ybarra y la de (BPAH.: HIP, 1094. mik., 136. zk., urr. 7)
- 1861 Echetchua, Juan Antº de Gorrichategui de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 8, C-040)
- 1863 Echetchu, heredad de (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1866 Gazaga Echetchua, casería rustica titulada (ZJE.: 74, urr. 15)

109. Kerexeta, J.: “Gazaga-Emaldia. En Zaldua o Zaldibar (B)” (*Diccionario...* - II, 388. or.).

110. “mi hermana se hubo dotado con la cassa llamada *Echetchua* q esta en la cercanía de la hermita del apostol Santiago en el varrio de *Gazaga*”.



Gazagaetxetxo baserria (2004) (AE)

- 1875 Gazaga echechua (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1888 Echecho, en el Barrio Gazaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/17)
- 1891 Echecho, en la casería de (BEHA.: BAT, aza. 30)
- 1892 Gazaga Echecho, en la casería de (BEHA.: BAT, abu. 7)
- 1893 Gazaga-echecho, casería de (ZSAE.: HIL4/11)¹¹¹
- 1912 Gazaga-echecho, casería de (ZSAE.: BAT7/19)¹¹²
- 1922 Echechua, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹¹³
- 1930 Echecho, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)¹¹⁴
- 1939 Echecho, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/116)
- 1940 Echecho, casería de (ZSAE.: BAT8/4)¹¹⁵
- 1945 Echecho (ZSAE.: ML)
- 1946 Echecho, casa (ZSAE.: HIL5/7)
- 1951 Echecho de Gázaga, casa (ZSAE.: HIL5/16)
- 1952 Gazaga-Echecho, Cº (ZUA.: 1408. er., 7. or.)
- 1955 Echecho, casa (ZSAE.: HIL5/6)
- 1970 Gazaga-Etxetxo (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1977 Etxetxo, caserío (COR.: II. libk., abe. 24)
- 1987 Etxetxo, caserío (EB.: III. libk., 245. or.)
- 1991 Barrio de Gazaga - Gazagaemaldia (AZ.: 25. or.)

111. Datu berberak: 1888, 1913.

112. Datu berberak: 1914, 1917, 1919, 1922.

113. Datu berberak: 1926 (AH-31).

114. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

115. Datu berberak: 1941, 1946, 1948.

Kartografikoa:

- 1951 Echechu (ZUA.: LNE, 1045/001)
- 1999 Aldekoa (ZG.: 12. or.)
- 2001 Aldekoa (ZG.: 17. or.)
- 2002 Aldekoa (3/93) (KAT)

GAZAGAGOITIA, -a¹¹⁶ (baserria)

Kokapena: Gazaga auzoan, goren dagoen baserria.

OHARRAK: Baserri erdia txoko moduan erabiltzen dute. Itxurari begira, aldeak daude fatxadan bertan, erdia konpondu baitzuten. Osagaiak: Gazaga (izen nagusia) + goiti(a) (Ik. *Arangoiti*).

Ahozkoa: [gaśágotižè]

- 010, 026 “Gaságotidxè”
- 040 “Gasagóti”
- 053 “Gótidxè”
- 075 “Góti”
- 075 “Gótikuè, Gaságótikuè”

Idatzizkoa:

- 1630 Gaçaga goitia, en la cassa y solar de (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., ots. 5)
- 1653 Gazagoitia/gazagagoitia, confina por un lado con el tantaidi de (BEHA.: ORD)
- 1676 Gazaga goitia, dueña de la cassa (BEHA.: HIL1, eka. 2)
- 1687 Gazagagoitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 1)
- 1691 Gazagoitia, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 506. zk., mai. 30)
- 17... Gazagagoitia, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Gasagagoitia, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1708 Gazagagoitis, casa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1737 Gazagagoitia, la casería solar de Jainaga y (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1738 Gazaga Goitia, a la Casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1745 Gazaga Goitia, la casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 184. or.)
- 1750 GazagaGoitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 13)
- 1755 Gazagagoitia, los planteos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1761 Gazaga goitia, contra la casa de (BEHA.: ORD, uzt. 3)
- 1775 Gasagagoitia, la Casa y Caseria de (ESK.: 027)
- 1778 Gazaga goitia, la casa y casería de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Gazagagoittia, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1780 Gazaga Goytia, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 413. zk., mar. 29)
- 1781 Gazaga Goitia, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 20. zk., uzt. 23)
- 1785 Gazaga goittia, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)

116. Bat dator HPSren ETDrekin.



Gazagagoitia (2002) (AE)

- 1788 Gazagagoitia, tambien las cassas y casserias de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 226. zk., uzt. 22)
- 1798 Gasagagoitia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1804 Gazagagoitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, uzt. 15)
- 1810 Gasagagoitia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Gazagagoitia, Juan Blas de Acha dueño dela Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1818 Gazagagoitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1845 Gasagagoitia (ESK.: 035)
- 1875 Gazagagoitia (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1890 Gazaga-Goti, en la casería de (BEHA.: BAT, urt. 29)¹¹⁷
- 1891 Gazaga-Goti, en la casería de (ZSAE.: HIL4/5)¹¹⁸
- 1893 Gazaga goticoa, la casa llamada (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1907 Gazaga-goitia, casería de (ZSAE.: BAT7/14)¹¹⁹
- 1922 Gazagoitia, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹²⁰
- 1927 Gazagagoitia, casería de (ZSAE.: BAT8/6)¹²¹
- 1929 Gazagagoitia, mitad de la casería llamada (ZJE.: 425, api. 6)
- 1930 Gazaga gotia (ZSAE.: ML)
- 1931 Gazagagoitia, casería de (ZSAE.: BAT8/7)

117. Datu berberak: 1891, 1895, 1896, 1900, 1903.

118. Datu berberak: 1894, 1895, 1896, 1900, 1901, 1903.

119. Datu berberak: 1912, 1913, 1914, 1917, 1920, 1924.

120. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68).

121. Datu berberak: 1931, 1934, 1940, 1941, 1945.

- 1932 Gazagoitia, casería de (ZSAE.: BAT8/10)¹²²
- 1939 Gazagoitia, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/93)
- 1947 Gazagoiti, casería de (ZSAE.: BAT8/25)
- 1948 Goiti (ZSAE.: ML)
- 1952 Gazaga Goti, C° (ZUA.: 1408. er., 24. or.)
- 1970 Gazaga-onagoitia (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1977 Goticua, caserío (COR.: II. libk., abe. 24)
- 1983 Gazaga goitia, mitad de la casería (ZJE.: 2031, abe. 2)
- 1987 Goti, caserío (EB.: III. zk., 245. or.)
- 1991 B° Gazaga - Gazagoitia (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Gazaga - Goitia, C° (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2003 Zaldibarko Gazaga goitia basetxean (HKK.: AA, 8. zk., 6. or.)

Kartografikoa:

- 1951 Gotikua (ZUA.: LNE, 1045/001)
- 1999 Goitia (ZG.: 12. or.)
- 2001 Goitia (ZG.: 17. or.)

GAZAGAIBARRA, -a¹²³ (*baserria*)

Kokapena: Gazagan. Gazagoitiaren azpian.

OHARRAK: Leiho baten gaineko *IHS* hizkiak alde batera utzita, etxe aurreko garaia dugu osagairik interesgarriena¹²⁴, bereziki antzinako eskailera gordetzen duelako. Osagaiak: Gazaga (Ik. Hitzaurrea) + ibarr(a) (izen arrunta).

“Dolarien sárdaue itte san, ausuna gustiek eitte ban ortxe sárdaue, da , ba, kobreta san, ba, egun bat aspigarri-ebaten-eró ure egunien. Da danak itte ben, Belarrek... bueno, áusuna gústiek, oin dala semat urte esango tzut? Berrogei berrogeitabost berrogeitamar urte? Berrogeitabost urtetí gora. Dolarie or da, ondiok, konpleto, prensie ta dana. Garaixde óixe ixengo san, tejábania, se or arri batzu das, oin be, *únicamente*, ba, kantoietati kendute das, ori dolárie eró sera... ixengo san, baña oin, ba, diferente da. Sagarra jasota eote san gora, da gero bokan ipini, da , ba, prensára, prensára es, matxákara, gero, ba, ola gosie egon san, da gero sakuas, ba, tákara botate san askenengo urtietan, se ola gosie eon san, se len euken orrek, goidxen, ba, ola barik, tabloiek, gastañasko tabloiek, baña senduek e! Estaitt, iguel saspí sentimetro sendurako ola, áre serrias ebaitte-eró antiguamente, gero barríketara. Sardó mordúe itte san. Guk itte gendusen, bukó bi-eró eusen seiscientoscuarenta litroku bi, da gero berreun ero irureun litrokuok beste iru-lau. Sárdaue asko itte san, geurien sagar asko, oin be das batzuk, baña orduen bueno! Da gero, ba, piñue sartu sien” (E. Garitaonandia).

Ahozkoa: [ibéřa]

- 010 “Ibérrre, Ibérrra, Ibárrra”
- 013 “Ibérrra, Ibérrre”
- 040 “Gasá Ibárrra, Ibárrra sárrra”
- 053, 075 “Ibárrra”
- 079 “Ibérrekuè”

122. Datu berberak: 1937, 1944.

123. Bat dator HPSren ETDrekin.

124. Nolte, E.: “Está totalmente transformado y sólo conserva la escalera frontal de 12 peldaños de piedra estando orientado a 320°. En un principio tenía cuatro columnas tronco-piramidales de arenisca, conservándose ahora sólo una, que se halla en la parte baja, pero sosteniendo un elemento ajeno a su función primitiva. Las medidas de la columna son: altura 1, 70 m.; lado de la base inferior 0, 66 m. y lado de la parte superior 0, 23 m. no existe ningún otro elemento del primitivo ‘garaixe’” (*Nuevos datos...*, 133. or.).



Gazagaibarra baserria (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1613 Gaçaga ybarra, contra la cassa de (BEHA.: ORD, abu. 29)
- 1659 Gacagay barra, en la cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., ira. 13)
- 1675 Gazaga Ybarra, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, urr. 4)
- 1677 Gazaga ybarra, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, eka. 17)
- 17... Gazaga ybarra, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 17... Gazaga Ybarra, dueños de la casería de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/8)
- 1703 Gaçaga ybarra, en la sepultura de (HIL2, aza. 20)
- 1704 Gazaga Ybarra, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1708 Gazaga Ybarra, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1711 Gazaga Ybarra, contra la casa de (BEHA.: ORD, api. 22)
- 1737 Gazaga ybarra, la casería solar de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1742 Gaçaga Ybarra, en la sepultura de (HIL2, api. 21)¹²⁵
- 1745 Gazaga ybarra, La casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 184. or.)
- 1749 Gazaga Ybarra, en la sepultura de (HIL2, mai. 17)¹²⁶
- 1756 Gazagaybarra, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 6)
- 1764 Gazaga ybarra, lasu casa y casería de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 229. zk., mar. 28)
- 1773 Gazaga ybarra (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1778 Gazaga Ybarra, la casa y casería de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Gazaga Ybarra, la casa y casería de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 332. zk., mar. 24)

125. Datu berberak: 1757, 1760, 1761.

126. Datu berberak: 1749, 1771, 1774, 1780, 1781, 1783, 1795.



Garaia, antzinako eskailerarekin (2004) (AE)

- 1788 Ant^o de Gazaga Ybarra, dueño dela Casa y Casería de su apellido (DMD.: AST, Auz.-0154)
- 1789 Gazaga Ybarra, pertenecidos de la casseria de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 347. zk., mai. 3)
- 1796 Gazaga-Ybarra, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)
- 1798 Gasaga Ybarra, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1806 Gazaga ybarra, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 7)¹²⁷
- 1810 Gasaga Ybarra (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1866 Gazaga-ybarra, casería rustica titulada (ZJE.: 73, abu. 6)
- 1875 Gazaga ybarra (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1901 Gazaga-Ybarra, en la casería de (BEHA.: BAT, aza. 11)
- 1903 Gazaga-Ybarra, en la casería de (BEHA.: BAT, ira. 9)
- 1906 Gazaga-Ybarra, caseria de (BEHA.: BAT7/12)
- 1916 Gazaga Ybarra, casería de (ZSAE.: HIL4/2)¹²⁸
- 1922 Gazaga-Ybarra, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹²⁹
- 1930 Gazaga ybarra (ZSAE.: ML)
- 1935 Gazagaibarra, casería de (ZSAE.: BAT8/7)
- 1937 Gazaga ybarra, casería de (ZSAE.: HIL4/15)
- 1939 Gazaga Ybarra, C^o (BFA.: ZUA, Ban., 67/84)
- 1944 Gazagaibarra, casería de (ZSAE.: HIL4/17)
- 1945 Ybarra (ZSAE.: ML)
- 1950 Barrio de Gazaga - Caserío de Ibarra (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1952 Gazaga Ibarra, C^o (ZUA.: 1408. er., 5. or.)
- 1970 Gazaga-Ibarra (ZUA.: BUE, 1400. er.)

127. Datu berberak: 1807, 1816.

128. Datu berberak: 1901, 1937.

129. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1977 Ibarra, caserío (COR.: II. libk., abe. 24)
- 1979 Ibarra, D.Esteban Garitaonandia (ZUA.: 0435. er., eka. 11)
- 1981 Ibarra, Caserío - Barrio de Gazaga (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1987 Ibarra, caserío (EB.: III. libk., 245. or.)
- 1991 Barrio de Gazaga - Gazagaibarra (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Gazaga - Ibarra, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Bº Gazaga - Ibarra, Caserío (ZUA.: BUE)
- 2004 IBARRA (fatxadako harri batean idatzita)

Kartografikoa:

- 1999 Ibarra (ZG.: 12. or.)
- 2001 Ibarra (ZG.: 17. or.)

GAZAGALDEA, -a (basoa)

Kokapena: Lezaranerreka eta Zubiagako pistaren arteko basoa.

OHARRAK: Ez dut ahozkorik jaso eta etimologiari eman diot lehentasuna. Osagaiak: Gazag(a) (Ik. Hitzaurrea) + alde(a) (Ik. *Zalduko Agirrebeitialdea*).

Idatzizkoa:

- 1864 Gazaga-aldia, terreno arbolar denominado (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1938 Gazaga-aldía (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Gazaga-aldía (ZUA.: 1408. er., 156. or.)
- 1956 Gazaga-aldia, arbolar denominado (DNB.: Zin. Ait., 369)
- 1971 Gazaga-Aldia, arbolar (EU.: 913.esp.)
- 2002 Gazagaaldia, monte llamado (ZJE.: 2634, api. 18)¹³⁰

GAZAGAONANDIA, -a (baserria)

Kokapena: Gazagan. Gazagaetxebarriaren aldamenean, mendebalderago.

OHARRAK: Baserri honek ere eduki zuen bere garaia¹³¹, baina 1968an berreraiki beharrean bota egin zuten¹³². Fatxadan harri landuko *IHS* hizkiak ikus daitezke, antzina-koak, baita alde batean bizi den Belar familiaren armari berria¹³³, duela hemeretziaren bat urte jarritakoa. Osagaiak: Gazaga (Ik. Hitzaurrea) + onandi(a)¹³⁴.

130. Azken eskritoretako "boy *Lesagan*" zehatza ez bada ere, inguruan dago.

131. Nolte, E.: "En 1968 fue desmantelado y adquirido por el industrial D. Marcos Arrazola, levantándolo en su finca de Oñate. Adquirió tan sólo las cuatro columnas y las vigas transversales, no así el resto del tablado. Desgraciadamente la reconstrucción deja mucho que desear, dado que sobre los postes y vigas aludidas, en lugar de reconstruir el hórreo de Zaldibar, ha levantado una construcción de las que tanto abundan en Asturias, con tejado a cuatro aguas y una escalera de madera lateral. [...] Según nos comunicó el informante, Francisco Belar, poseía tres jabolcones artísticamente trabajados y tallados en la madera, así como dinteles en las puertas y el balcón estaba igualmente tallado. Desgraciadamente, todo este maderamen lo quemaron, salvándose tan sólo una puerta y la cerraja o 'morrollu' que guarda su propietario" (*Nuevos datos sobre horreos...* - 134. or.).

132. Eskaera 1967/9/20an egin zuen F. Belarrekin eta arrazoia hauxe izan zen: "que amenaza ruina la tejavana propiedad de los mismos existente enfrente del caserío y deseando derribar dicha tejavana con el fin de elevar otra de acuerdo con los croquis que se adjunta" (ZUA.: LNE, 0977/005).

133. Kerexeta, J.: "En plata, dos veneras, de azur, Campaña, de oro, con una espada, de sable" (*Diccionario...*, II-22. or.).

134. Mixtelena, K.: "En Onaindia (y Zarraonandia, etc.), es mejor pensar en *hon-*, *hunaindi* «aquende» (50), contrapuesto a *haraindi* «allende», que se descompone probablemente en tema oblicuo de demostrativo + -era, suf. de *alativo* + *gaindi* (ronc., sul. *Gaintri*), de *gain* + *tri*" (*Apellidos...*, 62. or.). Gure kasuan, gogoratu beharko da, toponimoak ez duela diptongorik, hots, *Gazagaonandia* dela.



Gazagaonandia (2002) (AE)

“Nik kontuek, ba, jemesi baten sela tellekiñ jua, da bueltan ekarri sittuen onéik, poste onéik, pilak-eró esate xakona, lau onéik, beste lau txapel onéik eta bi egur nausi onéik: au eta andikaldian beste ba tako. Gero au beste gañeratiko dana, Oñatiko aótzak eiñ euen au, Anselmo Moiuia, árek eiñ eban beste gañetikua. Asturiasko tankeria geixau dauka. Oiñ estakit selakua egongo san len an. Gero amen, ba, amen simentasiñua ixa iru metron jota dau beera, jo ta jo ta jo eta beti agertze san bustiña, lurra. Karo, errékien nibeleraño estau arbelik! Da atzenien ni akordatze nais areik samurtxuau, areik goratxuau geatu sien, baña oneik bixok bi metro ta erdi tta irura jo sien beera eta ondiño sartzen ibilli gintzan karríllak, simentasiñua artzeko eta apoiau sien. Arreskero onek estau ikaraik eiñ. Eskabadoriekiñ, eskabadoria ba-geukan *mitxigana*, arekiñ deskargau eta kolokau sien, oneik ipiñi sien da gero gañetikua, ba, len esan dotena, órreik Oñatiko arotzak beste gañetiku eiñ euen. Orduan, ba, óixe, kapritxua isan san, serrau san eta joño! Markos san, ba, bera san kapritxue gustaitte xakona da ekarri san. An, ba, baserriko sea, kosetxia eta orreik eukitteko, ba, lenau san artua ta babia ta orreik eukitteko, isen orrekiñ dau einda. Gero txokua, maixa be an dago ondiño goixan da gero amen dau, oin kenduta dau, baña amendik leio artara kablia eta poleia, polean lotu saskixe, otzária esate xakon, an jarri baskaixa eta andik, sukaldetik, raaaa! ona” (J. Guridi).

Abozkoa: [onáñdize]

- 010, 050, 054 “Onándidxè”
- 040 “Gasá Onándidxè”
- 053 “Belárrena”
- 079 “Onándikuè”

133. Kerexeta, J.: “En plata, dos veneras, de azur, Campaña, de oro, con una espada, de sable” (*Diccionario...*, II-22. or.).

134. Mitxelena, K.: “En Onaindia (y Zarraonandia, etc.), es mejor pensar en *hon-*, *hunaindi* «aquende» (50), contrapuesto a *haraindi* «allende», que se descompone probablemente en tema oblicuo de demostrativo + *-era*, suf. de *alativo* + *gaindi* (ronc., sul. *Gainti*), de *gain* + *ti*” (*Apellidos...*, 62. or.). Gure kasuan, gogoratu beharko da, toponimoak ez duela diptongorik, hots, *Gazagaonandia* dela.



Oñatin berreraikitako garaia (2003) (AE)

Idatzizkoa:

- 1589 Onandia, en la fuesa dela casa de (BEHA.: HIL1, urt. 11)
- 1636 Onandia, en la sepultura de (HIL1, urt. 29)
- 1676 Gazagaonandia, de su cassa de (BPAH.: NOT, DL, 156.p, s., mai. 17)
- 1686 Gazaga onandia, en la sepultura de (HIL2, urt. 26)
- 1741 Gazaga onandia, a la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1745 Gazaga onandia, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 184. or.)
- 1761 Gazaga Onandia, en la sepultura de (HIL2, abu. 19)¹³⁵
- 1778 Gazaga onandia, la casa caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1781 Gazaga Onandia, las casas y caserías nombradas de (BPAH.:HIP, 1090. mik., 20. zk., uzt. 23)
- 1785 Gazagaonandia, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1796 Gazagaonandia, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1802 Gazagaonandia, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, ira. 17)¹³⁶
- 1810 Gasagaonandia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1864 Gazagaonandia, heredades de la casería de (ZJE.: 42, urr. 20)
- 1865 Gazagaonandia, arbolado de las caserías de... y Cierra (ZJE.: 49, ots. 22)
- 1873 Gazaga Onandia, el de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 16, C-040)
- 1877 Gazaga-onandia, casería titulada (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1889 Gazaga Onandia, monte de (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 5. mug., C-094)
- 1890 Gazaga-Onandia, casería de (ZSAE.: HIL4/9)¹³⁷

135. Datu berberak: 1782, 1783, 1786, 1795.

136. Datu berberak: 1804, 1808, 1818, 1823, 1835, 1840.

137. Datu berberak: 1895, 1902, 1904, 1905, 1907, 1913, 1914, 1921.



Belar familiaren armarria (2004) (AE)

- 1906 Gazaga-onandia, casería de (ZSAE.: BAT7/13)¹³⁸
- 1922 Gazonaindia, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹³⁹
- 1925 Gazagaonandia, mitad de la casería de (ZJE.: 415, abe. 10)
- 1926 Gazagaonandia, casería de (ZSAE.: BAT8/14)¹⁴⁰
- 1930 Gazagaonandia, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)¹⁴¹
- 1932 Gazaga-onandia, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)
- 1936 Gazagaonandia, casería de (ZSAE.: HIL4/20)¹⁴²
- 1939 Gazagaonandia, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/29)
- 1950 Onandia, casa (ZSAE.: HIL5/15)
- 1970 Gazaga-onandia (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1972 Onandi, el hórreo de (COR.: II. libk., aza. 29)
- 1977 Onaindi, caserío (COR.: II. libk., abe. 24)
- 1987 Onandi, caserío (EB.: III. libk., 245. or.)
- 1991 Barrio de Gazaga - Gazagaonandia (AZ.: 25. or.)

138. Datu berberak: 1910, 1912, 1915, 1917, 1918, 1920, 1923, 1924.

139. Datu berberak: 1926 (AH-31).

140. Datu berberak: 1928, 1931, 1933, 1934, 1940.

141. Datu berberak: 1935 (AH-86).

142. Datu berberak: 1937, 1941.

- 1996 Bº Gazaga - Onandia, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Bº Gazaga - Onandia, Caserío (ZUA.: BUE)

Kartografikoa:

- 1951 Onandia (ZUA.: LNE, 1045/001)
- 1999 Onandia (ZG.: 12. or.)
- 2001 Onandia (ZG.: 17. or.)

GAZAGAOTSOENA, -a¹⁴³ (baserria)¹⁴⁴

Kokapena: Gazagan. Ibarraetxebarri parean.

OHARRAK: Armarría¹⁴⁵ osorik ez egotearena alde batera utzita, itxura ederra erakusten du 1995.ean berritu zutenetik¹⁴⁶. Albo baten egon zen beste eraikina bere etxe osagarria zen. Izenari dagokionez, nire iritziz, *Otxoa*¹⁴⁷ antroponimotik bilakaturiko toponimoa du.

Abozkoa: [ocóna]

- 010, 050, 053, 054, 075, 079 “Otzóna”
- 040 “Otzúena”

Idatzizkoa:

- 1582 Gaçaga ochoeneco, sepultura de (BEHA.: HIL1, uzt. 1)
- 1626 Gaçaga ochoaena, cassa y perthenecidos de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., mar. 8)
- 1630 Gaçaga ochoaena, sobre la cassa y cassª de (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., api. 24)
- 1637 Gaçaga ochoaena, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., api. 21)
- 1638 Gazaga ochoena, en la sepultura (BEHA.: ORD, urt. 28)
- 1680 Gazaga ochoena, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urt. 20)
- 1681 Gazaga ochoena, su Casa Casería y pertt. (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 334. zk., urt. 11)
- 1693 Gazaga ochoena, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, mai. 26)
- 1698 Gaçaga ochoena, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, ira. 5)
- 1699 Gazaga ochoena, casseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 17... Gazaga ochoena, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1703 Gaçaga Ochoena, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urt. 20)

143. Kerexeta, J.: “Gazaga-Ochoena. En Zaldúa o Zaldibar (B)” (*Diccionario...* - II, 388. or.).

144. HPSren ETDn: *Gazagaotxoena*.

145. Ibarra, J.: “Escudo de Gazaga Ochoena en el solar de *Gazaga Ochoena*. En sencilla cartela vemos escudo cuartelado: 1º Arbol con dos jabolías pasantes. 2º Brazo armado con cinco estrellas de cinco puntas colocadas en el ángulo que forma el antebrazo, una dos y dos. 3º Lo mismo que el anterior, pero con seis estrellas colocadas tre, dos y una. 4º Dos lobos andantes, uno sobre otro. Es posible que en el segundo cuartel, como hemos visto en el escudo de Arrigorrieta, en Zaldívar, en la primera fila de estrellas hubiera una más, hoy borrada por el deterioro de la piedra” (*Escudos...*, 35. or.).

146. 1995/06/06: “Solicitud de Ildefonso Garitaonandia y M. Victoria Etxebarria para la reforma del tejado primero y rehabilitación del caserío *Otzona* después, en *Gatzaga*, según proyecto del arquitecto F. Javier Landaluze” (ZUA.: LNE, 1028/001).

147. Mitxelena, K.: “De *or* (no ora, como escribe Azkue!), nombre antiguo de «perro» que todavía vive marginalmente, se formó el aumentativo *ozar*, de *or* + *-zar* < *zahar*, cuyo diminutivo, con palatalización expresiva, es *oxar*” (*Apellidos...*, 144. or.).



Gazagaotsoena baserria (2002) (AE)

- 1704 Gasaga Ochoena, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1707 Gazaga ochoena, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, abu. 20)¹⁴⁸
- 1737 Gazaga ochoena, la casería solar de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1745 Gazaga ochoena, La casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 184. or.)
- 1761 Gazaga ochoena, en la sepultura de (BEHA.: ORD, uzt. 3)
- 1773 Gazaga Ochoena (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1778 Gazaga ochoena, la casa y casería de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Gazaga ochoena, asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1785 Gazaga ochoena, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1788 Juan de Gazaga Osona dueño dela Casa y Casería de su apellido (DMD.: AST, Auz-0154)
- 1796 Gazaga osoena, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)
- 1798 Gasaga Ochoena, La casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1802 Gazaga ochoena, su Cassa y Casería de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 481. zk., abe. 11)
- 1803 Gazagaochuena, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, abe. 4)
- 1804 Gazaga osoena, su Casa y Casería de (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 203. zk., ira. 12)
- 1810 Gasagaochuena (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Juan de Gazagaochuena propietario de la casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1818 Gazagaochuena, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1835 Gazaga Ochuena, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 13)

148. Datu berberak: 1707, 1750, 1771, 1789, 1790.



Erdi apurturiko armarria (2002) (AE)

- 1864 Gazaga ochoena, casa rústica llamada de (ZJE.: 42, urr. 20)
- 1864 Gazaga ochuena, Monte de la casería de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1866 Gazaga-Ochoena, casería rústica titulada (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1875 Gazaga ochuena (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1888 Otzuena, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1889 Osuena, caserío (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 5. mug., C-094)
- 1890 Otzuena, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1892 Otsuena, casería de (BEHA.: BAT, mai. 18)
- 1898 Otsuena, casería de (ZSAE.: HIL4/9)¹⁴⁹
- 1906 Otzuena, casería de (ZSAE.: BAT7/1)
- 1907 Otzuena, en la casa (ZEZ.: HE5, abe. 20)
- 1908 Otzuena, casería de (ZSAE.: BAT7/16)
- 1917 Gazaga Otsoena, casería de (ZSAE.: HIL4/1)
- 1918 Otzoena, la casería de... y su accesoria (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1920 Gazaga otsuena, casería de (ZSAE.: BAT7/3)
- 1921 Otzona, casería de (ZSAE.: BAT7/22)
- 1923 Otzona, casería de (ZSAE.: BAT7/8)
- 1924 Otzona, casería de (ZSAE.: HIL4/11)
- 1925 Gazaga-otzona, casería de (ZSAE.: BAT8/20)
- 1926 Ochoena, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)¹⁵⁰
- 1930 Otzona (ZSAE.: ML)
- 1938 Otzona, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1939 Ochoena, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/81)

149. Datu berberak: 1901, 1904.

150. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1939 Otzonabbarri, caseria de (BAT8/3)
- 1943 Otzoena, casería de (ZSAE.: HIL4/26)
- 1945 Otzona (ZSAE.: ML)
- 1948 Otzona (ZSAE.: ML)
- 1950 Barrio de Gazaga - Caserio de Ochoena (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1952 Gazaga-Ochuela, C° (ZUA.: 1408. er., 99. or.)
- 1970 Gazaga ochuela (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1977 Otxona, caserío (COR.: II. libk., abe. 24)
- 1979 Otzuena, D. Ildefonso Garitaonandia (0435. er., eka. 11)
- 1981 Otzoenaren eskudoa - Gazaga auzoan (KAL.: 4. zk., 11. or.)
- 1987 Otxona, caserío (EB.: III. libk., 245. or.)
- 1991 Barrio de Gazaga - Gazagaotsoena (AZ.: 25. or.)
- 2001 B° Gazaga - Otsoena, Caserío (ZU.: BUE)
- 2002 Gazaga otsoena baserriko Eugenio Garitaonandia (HKK.: HES, 5. or.)

Kartografikoa:

- 1999 Otsoena (ZG.: 12. or.)
- 2001 Otsoena (ZG.: 17. or.)
- 2002 Otsoena (3/81) (KAT)

GOIKO ITURRIA, -a (*iturburua*)

Kokapena: Urkitza baseritik Gazagarako errepidean lehen bihurgunean.

OHARRAK: Ahozko tradiziotik datorren leku-izena. Osagaiak: Goiko (izenlaguna) + iturri (izen arrunta).

Ahozkoa: [goiko itúrižè]

- 026 “Goiko ittúrridxè”

IBAI (*aurkintza*)

Kokapena: Kelemineta azpian, erreka aldera.

OHARRAK: Ik. *Erreketa*.

Ahozkoa: [íbai]

- 010 “Íbai, Íbei”
- 052, 053 “Íbái”

Idatzizkoa:

- 1866 Ybay, monte arbolar en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1866 Ybay, camino carretil al monte (ZJE.: 73, abu. 6)
- 1866 Ybay, trozo de monte llamado (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1868 Ybay, otro monte titulado (ZJE.: 103, mar. 28)
- 1918 Ibay, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1934 Ybaia landa, arbolado en el término de (ZJE.: 458, uzt. 7)
- 1938 Ybay (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 20, C-093)
- 1938 Ybay (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Ibay (ZUA.: 1408. er. - 7, 102.orr.)
- 1956 Ibay (DNB.: Zin. Ait. - 27, 235)
- 1989 Ibay (ZUA.: LNE, 1033/004)

IBAI¹⁵¹ (*erreka*)

Kokapena: Igartu iturburuan jaio eta Garrazerrekarekin bat egin arteko erreka.

OHARRAK: Ik. *Erreketa*. Dokumentuetako *Ybaierreketa* ur ertzetako basoetarako erabiltzen da eta errekarari berari esateko generikoa: *riachuelo de*.

Ahozkoa: [gásako eřékià]

- 010 “Gásako, Solóbarréneko, Arlóbarréneko edo Iyértzuko errékiè”
- 040, 079 “Iyértzuko errékiè”
- 050, 053, 054 “Gásako errékià”

Idatzizkoa:

- 1864 Ybay, riachuelo de (ZJE.: 42, urr. 20)
- 1866 Ybay, riachuelo de (ZJE.: 73, abu. 6)
- 1866 Ybay, confinante con un riachuelo llamado (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1918 Ibay, el riachuelo de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1948 Gazaga, arroyo de (IGC.: TL, ZAL, 1. or., 2.mun)

Kartografikoa:

- 1925 Gazaga, Aº del barrio de (BFA.: ZUA, Mug., C-094)
- 1948 Gázaga, arroyo de (IGC.: TL, ZAL, 2. or.)

IBAIBE (*belardia*)

Kokapena: Katika baserri atzean.

OHARRAK: Ik. *Basabe*. *Katikako iturria* eta ur-biltegia daude bertan. Osagaiak: Ibai (izen arrunta) + be (izena).

Ahozkoa: [báiibe]

- 011, 080 “Báiibe, Etxóstiè”

Idatzizkoa:

- 1993 Baybe, heredad (ZJE.: 2293, eka. 10)

IBAIBERREKA¹⁵²

Kokapena: Katika baserri ostetik Solozabal errekaraino, A-8 autopista zeharkatuta.

OHARRAK: Ik. *Askorreta*. Osagaiak: Ibaibe (izen nagusia) + erreka (izen arrunta).

Ahozkoa: [báiibeko eřékiè]

- 011, 025, 080 “Báiibeko errékiè”

Idatzizkoa:

- 1818 Ybabe, el arroiuelo de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 309. zk., ots. 22)
- 1818 Yvaive, el camino carril llamado (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 323. zk., mar. 14)
- 1821 Baibe erreca, el arroyo llamado bulgarmente (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1866 Catiqueico Yturria, regato de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1962 Baybe, regata... o Gatica Yturri (ZJE.: 519, abe. 12)

151. HPSren ETDn: *Igertzu erreka-zuloa*.

152. HPSren ETDn: *Baiberrekea*.



Ibaiberreka, Urizar auzo eta autopistapetik luzatuz (1998) (ZU)

- 1975 Baybe, el regato... ha sido desviado por la calle Fueros (ZUA.: LNE, 1034/002)
- 1991 Gatika, arroyo (AZ.: 6. or.)
- 1993 Gatika, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1994 Azkorra, afectando a (ZAL.: 2. zk., 9. or.)
- 1996 Gatika, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1998 Baibe, heredad (ZJE.: 2351, api. 6)
- 1999 Gatika, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 2001 Gatika, errekatxoa (ZG.: 5. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Gatica, Arr^o de (MTV)
- 1934 Gatica, Arr^o de (BMT.: 8-B)
- 1952 Gatica, Arr^o de (IGC.: Elorrio 87)
- 1966 Santamarina, Arroyo (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1995 Gatika Erreka (BFA.: 87-8)
- 1995 Gatika (BFA.: 62-64)
- 1996 Gatika (ZG.: 9. or.)
- 1999 Gatika (ZG.: 14. or.)
- 1999 Gatika (IGN.: Durango 62-IV)
- 2001 Gatika (ZG.: 14. or.)

IBAIERREKETA¹⁵³ (*basoa*)

OHARRAK: Ik. *Erreketa - Ibai*. Osagaiak: Ibai (izen nagusia) + erreka (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldapeta*).

153. HPSren ETDn: *Igertzu* erreka-zuloa.

Idatzizkoa:

- 1893 Yberrequeta, monte llamado (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1938 Yberrequeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 13, C-093)
- 1938 Yberrequeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., C-093)
- 1952 Ibaierrequeta (ZUA.: 1408. er., 24. or.)
- 1956 Ibaierrequeta (DNB.: Zin. Ait., 260)

IBAISAKON (*basoa*)

Kokapena: Larrape baino iparralderago eta Iturriaga-aurrea orduko.

OHARRAK: Ik. *Ertzilsakon*. Adierak ederki asko zehazten du kokagunea. Osagaiak: Ibai (izen nagusia) + sakon (izen arrunta).

Ahozkoa: [ibaišakón]

- 052 “Ibaisakón”
- 053 “Ibái”

Idatzizkoa:

- 1866 Eubasacon, monte arbolar en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1893 Ybayco sacona, monte llamado (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1938 Ybaico-sacona (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Ybaicasacona (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 13, C-093)
- 1952 Ibaizacona (ZUA.: 1408. er., 24. or.)
- 1952 Ibaisacon (ZUA.: 1408. er., 108. or.)
- 1956 Ibaisacona (DNB.: Zin. Ait., 261)
- 1989 Ibaicosacona (ZUA.: LNE, 1033/004)

IBARRABASO (*basoa*)

Kokapena: Garrazerrekan. Izen bereko basoak jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Eskriturak *Berrizko Uribetxe baserrikoenak* dira, horrexegatik ezin izan dut Jabetza Erregistrokoak sartu. Osagaiak: Ibarra (izen nagusia) + baso (izen arrunta).

Ahozkoa: [ibéřebašò]

- 082 “Ibérrebasò”

Idatzizkoa:

- 1938 Ybarra-baso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 29, C-093)
- 1952 Ibarrabaso (ZUA.: 1408. er., 157. or.)
- 1956 Ibarrabaso (DNB.: Zin. Ait., 406)

IBARRETXEBARRI (*baserria*)

Kokapena: Gazagaibarra aurrez aurreko solairu biko eraikina.

OHARRAK: Gaur egunean hutsik dago. Osagaiak: Ibarr(a) (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + barri (izenondoa).

“Au da Ibarrasárra, da bestie da, oin da aurrekuau, ba, tejábanie, dolárie, bueno, oin be bai, dolarie eskaule itten saárdaurik, da bestie Iberretxebárri, itxurie ori barridxa, onuntza inye (d)a, bueno, or gerra ostien be bisi san jéntie, Élgetakuek, da gero Saldiberren das, or bisi sien da gero Saldiberrera, errenteruek egon sien, da gero, ba geixau eskau artu, da oin dana abandonaute dau ori, buena abandonaute, ba...” (E. Garitaonandía).



Ibarretxebarri baseria (2002) (AE)

Ahozkoa: [ibeřečebári]

- 010, 055 “Iberretxebári”
- 040 “Ibérretxebári, Ibárra etxebári”

Idatzizkoa:

- 1862 Ybarra Echevarria (BFA.: ZUA, Ban., api. 21, C-066)
- 1864 Ybarra menor (BFA.: ZUA, Ban., ira. 4, C-066)
- 1866 Ybarra-echevarri, casa accesoria titulada (ZJE.: 73, abu. 6)
- 1867 Gazaga Ybarra Echevarria (BFA.: ZUA, Ban., ira. 16., C-066)
- 1869 Gazaga Ybarra echevarria (BFA.: ZUA, Ban., ots. 14, C-066)
- 1873 Gazaga Ybarra Echevarria y montes (BFA.: ZUA, Ud.Lan., ira. 10, C-084)
- 1893 Ybarravaria y sarra (BFA.: ZUA, Ban., C-066)
- 1899 Gazaga, Barrio - Ybarra nueva (BFA.: ZUA, Ban., mai. 17, C-066)
- 1922 Ybarra-echevarria, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁵⁴
- 1928 Ybarraechevarria, casería de (ZSAE.: BAT8/2)
- 1936 Ybarrabarri, casería de (ZSAE.: BAT8/26)
- 1939 Ybarraechevarria, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/85)
- 1952 Ibarra-Echevarria, Cº (ZUA.: 1408. er., 6. or.)

Kartografikoa:

- 1951 Ibarra-echevarria, caserío (ZUA.: LNE, 1045/001)

IGARTU (*basoa*)¹⁵⁵

Kokapena: Gazaga auzo eta Elorrioko mugaren arteko sakonean.

154. Datu berberak: 1926 (AH-31).

155. HPSren ETDn: *Igertzuko* iturria.

OHARRAK: *Igartu*, *Muntei* eta *Otaduisakon* basoak elkartzen diren lekuan jaiotzen da iturburua. Bixia da gero, lehortua esanahia duena iturria izatea!

Ahozkoa: [igér̥cu]

- 010 “Igértzu, Iyértzu, Iyértzuko ittúrridxe, Igértzuko ittúrridxè”
- 014 “I(g)értzu, Iyértzu”
- 040 “Iyértzu, Iyértzuko ittúrridxè”
- 053 “Igértu”

Idatzizkoa:

- 1811 Yguertua, arboles en el monte del término (BPHA.: HIP, 1093/94. mik., 338. zk., abe. 12)
- 1866 Ygartu, monte arbolar en el término de (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1866 Ygartua, monte arbolar en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1868 Yguertu, otro monte llamado (ZJE.: 103, mar. 28)
- 1918 Igartua, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1934 Ygartua, arbolar en el término de (ZJE.: 456, uzt. 7)
- 1938 Igartu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Ygartua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Ygertua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Igartu (ZUA.: 1408. er. - 17, 105. or.)
- 1952 Igartua (ZUA.: 1408. er., 102. or.)
- 1956 Igartua (DNB.: Zin. Ait., Zin. Ait. - 22, 252)
- 1956 Igartu (DNB.: Zin. Ait., Zin. Ait. - 54, 262)
- 1988 Ygartu, monte arbolar llamado (ZJE.: 2105, urr. 6)
- 1989 Iguertu (ZUA.: LNE, 1033/004)

Kartografikoa:

- 1994 Iberzu (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Ierzul (BFA.: 87-8)
- 2000 Iberzu Iturria (IGN.: Elorrio 87-II)

INTXAURPEA, -a (*basoa*)

Kokapena: Ortutxu jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: *Intxaurtzazpirekin* erkatuz gero, ataltxo baina ez da. Osagaiak: Intxaur (*Juglans regia*) + -(p)e(a) (Ik. *Basabe*). Esanahiari begira, lehen osagaian fruituaz baino zuhaitzaz ari da, nik uste. Hala ere, elkarren ondoko *intxaur*- osagaia duten izenon eskrituretan badira hainbat zalantza.

Ahozkoa: [iŋčáurpiè]

- 050 “Intxáurpiè”

Idatzizkoa:

- 1877 Echeostia o Inchaurpia, prado llamado (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1934 Ynchaurtape, arbolar en el término de (ZJE.: 459, uzt. 7)
- 1938 Ynchaurpie (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)
- 1938 Ynchaurpia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Inchaurpia-Echeostia (ZUA.: 1408. er., 38. or.)
- 1990 Inchaurbe, he adquirido la heredad denominada (ZUA.: LNE, 1033/004)

INTXAURTXUETA (*basoa*)

Kokapena: Intxaurtzasakonen. Pagotxueta jotzen, hegoaldeetik.

OHARRAK: Ik. *Ertzilla - Intxaurtxueta mintegia*. Errekastoak inguratzen du.

Ahozkoa: [iŋčóřčwetà]

- 027 “Intxórtxueta”

Idatzizkoa:

- 1804 Ynchaurchueta, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 19, 41/2)
- 1821 Ynchaurchueta, el monte llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/75)
- 1867 Ynchurchueta, chantel arbolar titulado (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1923 Ynchaurchueta, chantel hoy herbal llamado (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1952 Inchaurchueta (ZUA.: 1408. er. - 198.orr.)
- 1955 Ynchaurchueta, monte en el término de (ZJE.: 580, mai. 25)
- 1956 Inchaurchueta (DNB.: Zin. Ait., 536)
- 1981 Inchaurchueta, chantel herbal llamado (ZUA.: LNE, 1035/004)
- 1991 Ynchaurchueta, heredad denominada (ZJE.: 2138, urt. 15)

INTXAURTXUETA (*mintegia*)

Kokapena: Gazagako sarbidean. Santiago ermita orduko ezkerreko lursaila.

OHARRAK: Erregistroko lehen eskrituretan, *Gazagagoitiaren* jabetza da. Osagaiak: Intxaur (Ik. *Intxaurpea*) + -txu (Ik. *Boluntxu*) + -eta (Ik. *Aldapeta*).

Ahozkoa: [iŋčúřčwetà]

- 052 “Intxúrtxueta”



Intxaurtzazpi eta Intxaurtza, Santiago ermita ostean (1974) (ZU)

Idatzizkoa:

- 1893 Ynchaurchueta, heredad llamada (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1929 Ynchaurcheta, heredad denominada (ZJE.: 425, api. 6)
- 1952 Inchaurchueta (ZUA.: 1408. er. - 106)
- 1989 Inchaurchueta/Inchaurbe, la heredad denominada (ZUA.: LNE, 1033/004)
- 1991 Ynchaurchueta, heredad denominada (ZJE.: 2138, urt. 15)

Kartografikoa:

- 1990 Intxaurtze (ZUA.: LNE, 1033/004)¹⁵⁶

INTXAURTZA (*belardia*)

Kokapena: Gazagako Santiago ermita baino lehenago. Intxaurtxueta jotzen, iparraldetik.

OHARRAK: Erabilera ezberdinetako atalak. Osagaiak: Intxaur (Ik. *Intxaurpea*) + -tza¹⁵⁷.

Ahozkoa: [iŋčáũřce]

- 010 “Intxáurtza, Intxáurtze”
- 040 “Intxáurtza”
- 050, 080 “Intx(a)úrtze”

Idatzizkoa:

- 1818 Ynchaurza, castañal en término comun llamado (BPAH.:HIP, 1094/95. mik., 313. zk., ots. 22)
- 1866 Ynchaurza, heredad y manzanal nombrados (ZJE.: 73, abu. 6)
- 1879 Ynchaurza, las piezas de (EAEA.: PKA, MU, 037.libk./0667. er.)
- 1925 Ynchaurche, manantiales de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 18, C-018)
- 1952 Inchaurza (ZUA.: 1408. er., 5. or.)
- 1990 Intxaurtze/Inchaurbe, la heredad denominada (ZUA.: LNE, 1033/004)
- 1991 Inchaurche, heredad denominada (ZJE.: 2140, urt. 15)¹⁵⁸

Kartografikoa:

- 1994 Intzaurtza (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Intxaurtze (BFA.: 87-8)
- 2000 Intzaurtza (IGN.: Elorrio 87-II)

INTXAURTZASAKONA, -a¹⁵⁹ (*erreka-arroa*)

Kokapena: Gazaga auzotik Irabazira luzatzen den sakona.

OHARRAK: Ik. *Ertzilsakon - Intxaurtza*.

Ahozkoa: [iŋčáũřceko šakóna]

- 010 “Intxaurtzeko arrúe, Itxósteko arrúe”
- 025 “Intxaurtzeko sakóna”

156. Izen ezberdinak agertzen dira planoan, eskritura edo beste paperetan.

157. Azkue, R. M.: “Derivativos morfológicos propiamente tales existen en Toponimia, no recuerdo más que -tza y -tzu, que la limitada gama fónica castellana nos las ha convertido en -za y -zu” (*Morfología...*, I-29. or.). - “Sufijo derivativo abundancial” (*Morfología...*, III-378. or.).

158. Aurreko bien elkarketatik sorturiko lursail berria: 2138 (*Inchaurchueta*) + 2139 (*Ortuchu*).

159. Bat dator HPSren ETDrekin.

Idatzizkoa:

- 1799 Ynchaurza sacona, un chantel en el parage de (BPHA.: HIP, 1090. mik., 182. zk., ots. 10)

INTXAURTZAZPI (*hegala*)

Kokapena: Intxaurtxueta, Intxaurtza eta Ortutxu lursailetatik erreka-arrorantz.

OHARRAK: XX. mendean sekulako nahasteak egin dira izenotan, bai grafemekin (-*cospi*), baita gaztelania sartuz (-*azpial*). Osagaiak: Intxaurtza (izen nagusia) + azpi (Ik. *Zalduko Agirrebeitiazpi*).

Ahozkoa: [iŋçaufceáspi]

- 010 “Intxaurtzeko arrúe, Itxósteko arrúe”
- 079 “Intxaurtzeáspi”

Idatzizkoa:

- 1866 Ynchaurchaazpi, monte castañal llamado (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1866 Echeostea-Ynchaurzaazpi-Ercil, monte llamado (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1934 Ynchaurcha-azpi, monte denominado (ZJE.: 445, uzt. 7)
- 1938 Inchaurcha-azpi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 20, C-093)
- 1938 Ynchaurza-cospi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1952 Inchaurcha-azpi (ZUA.: 1408. er., 7.or)
- 1952 Inchaurza-Azpi (ZUA.: 1408. er., 114. or.)
- 1956 Inchaurchauzo-azpial (DNB.: Zin. Ait., 319)
- 2000 Inchaurza-azpi, al oeste del monte (ZJE.: 2585, mar. 30)



Intxaurtza-azpi eta Intxaurtzasakona (1974) (ZU)

INTXAUSTI (*mintegia*)

Kokapena: Gazagan. Etxabeiti azpiko lursaila.

OHARRAK: Ik. *Etxabeitia - Intxaurpea*¹⁶⁰.

Ahozkoa: [iŋčúrti]

- 010 “Itxúruti, Intxúruti”
- 040 “Intxústi”
- 052 “Intxúruti”

Idatzizkoa:

- 1863 Ynchausti, heredad titulada (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1893 Ynchurti, heredad (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1952 Inchausti (ZUA.: 1408. or., 104. or.)
- 1989 Inchausti o Echabeitia (ZUA.: LNE, 1033/004)

IRABAZI⁶¹ (*aurkintza*)

Kokapena: Gazaga eta Urizarko errepideen bidegurutzetik hegoalderako ingurua.

OHARRAK: *Katikabarri txaleta* eraiki zen *Katikako* soloa izandako lursail honetan. 1931n *Urizarrerako* bide berritik eraikitako zubia ere honelaxe zeritzoten¹⁶².

Ahozkoa: [irébaši]

- 010, 011, 026 “Irébasi”
- 020 “Irebási”
- 080 “Irébasikò subídxè”



Irabazin eraikitako *Katikabarri* txaleta, *Urkintza* baserripean (2002) (AE)

160. K. Mitxelena ez du ontzat jotzen errotazismoaren aukera eta honako bilakaera hau proposatzen du: *in(t)zaur-tze > *in(t)zaur-s-ti > in(t)sausti*. (FHV, 286. or.).

161. HPSren ETDn: *Irabaziko errekea*.

162. “Los vecinos de *Urizar* han podido construir un puente en el paso de *Yrebasisze*, según vamos de *Ola-zar a Urizar*” (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abe. 27, C-019).

Idatzizkoa:

- 1795 Yrabasia, del vivero llamado (BPHA.: HIP, 1092. mik., 29. zk., ira. 21)
- 1864 Yrebaci, heredad (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1864 Yrebacia, terreno arbolar Basoandi, Ynchaurbe e (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1929 Yrebasija, puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 8, C-052)
- 1931 Yrebasitze, puente en el paso de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abe. 27, C-019)
- 1938 Yrebasi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)
- 1952 Irebaci (ZUA.: 1408. er., 16. or.)
- 1971 Irebaci, heredad (EU.: 915.esp.)
- 1993 Irabasi, heredad (ZJE.: 2292, eka. 10)

Kartografikoa:

- 1966 Gatica, Arroyo (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1995 Idebasi (BFA.: 87-8)

IRABAZIBURU (*basoa*)

Kokapena: Irabazi eta Ertzilla arteko atal txiki bat.

OHARRAK: Ez dut ahoz batu. Osagaiak: Irabazi (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1925 Yrebasiburu, monte llamado (ZJE.: 415, abe. 10)
- 1926 Yribasi-buru, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1952 Irebasi-buru (ZUA.: 1408. er., 187. or.)
- 1956 Irebasi-buru (DNB.: Zin. Ait., 467)
- 1992 Iribasi-buru (ZUA.: LNE, 1035/003)

IRAMIÑA, *-a* (*basoa*)¹⁶³

Kokapena: Gazagan. Eldurain eta Urkitzaburu artean, errepidearen azpitik eta gainetik.

OHARRAK: Ik. *Aldapeta*. Osagaiak: Ira (izen arrunta) + miñ(a) (Ik. *Zalduko Sagarminaga*).

Ahozkoa: [irémiñè]

- 010, 026, 040, 079 “Irémiñè”
- 053 “Irímiñè”

Idatzizkoa:

- 1628 Yrabina, bende la dga cantidad en Urquiça buru y en (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., eka. 12)
- 1796 Iramineta/Yramineta, en el término de (BPHA.: HIP, 1092. mik., 120. zk., ira. 11)
- 1824 Yramina, en los términos de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 642. zk., aza. 10)
- 1824 Ydemina, arboles en los terminos de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/8)
- 1841 Yramina, su monte titulado (BPHA.: HIP, 1098. mik., 507. zk., ira. 10)
- 1864 Yrmina, monte llamado (ZJE.: 7, urt. 6)
- 1866 Yramina, monte arbolar en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1892 Yrumiñeta, monte (ZJE.: 261, mar. 29)

163. Bat dator HPSren ETDrekin.

- 1893 Yrimia, monte llamado (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1938 Yrimina (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1938 Yramina (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Yrabeña - Ajangoiti (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 27, C-093)
- 1938 Ydebeña - Arangoiti (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 27, C-093)
- 1939 Yramina (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 10, C-093)
- 1952 Iremiña (ZUA.: 1408. er., 29. or.)
- 1952 Irebeña (ZUA.: 1408. er. - 61, 66.orr.)
- 1952 Irimiña (ZUA.: 1408. er., 108. or.)
- 1952 Iramiña (ZUA.: 1408. er., 136. or.)
- 1956 Iramiña (DNB.: Zin. Ait., 363, 375, 476, 485)
- 1956 Iramiñe (DNB.: Zin. Ait., 104)
- 1956 Irumiñeta (DNB.: Zin. Ait., 322)
- 1956 Iramiña (DNB.: Zin. Ait., 164)
- 1989 Iramina (ZUA.: LNE, 1033/004)
- 1992 Irumiñeta (ZUA.: LNE, 1035/003)
- 1996 Iramina, monte en el término de (ZJE.: 2328, aza. 28)

Kartografikoa:

- 2002 Iramiña (1/41) (KAT)

IRUARRIPETA (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Pagaditxiki inguratzen du. Askoaga jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Bitxi samarra dugu leku-izen honen bilakaera, bai ahozkoa¹⁶⁴, baita dokumentuetan ere. Osagaiak: Iru (zenbatzaile zehaztua) + arri (izen arrunta) + -(p)e (Ik. *Basabe*) + -eta (Ik. *Aldapeta*).

Ahozkoa: [irulupéta]

- 052, 053 "Irulupéta"

Idatzizkoa:

- 1866 Yruarripeta, monte arbolar en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1918 Iduripeta, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1938 Yduripeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 13, C-093)
- 1952 Ideripeta (ZUA.: 1408. er., 99. or.)
- 1956 Yruripeta (DNB.: Zin. Ait., 240)

ITURRIAGA (*aurkintza*)

Kokapena: Gazagan. Emaldi azpiko ingurua, errekaraino.

OHARRAK: Lekuari izena ematen dion iturburua 1/196 eta 1/199 lursailen artean dago. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + -aga (Ik. *Antsoaga*).

164. Kontsonanteen txandakatzea K. Mitxelenaen azalpenaren bidez ulertu arren, "Otros casos de permutación de *ly r (d)* entre vocales son debidos a todas luces a disimilación, ya que hay una fuerte tendencia a evitar la proximidad de *ry R* en la misma palabra" (FHV, 315. or.), bokalena ez dago batere argi. Hortaz, badut beste hipotesi bat: ez dakizkidan arrazoiak direla bide, hiztunek *-arri* osagaia *-lur* bihurtzea, hots, *iru + lur + -pe + -eta > Irulupeta*.

Ahozkoa: [iṭuríʒa]

- 010, 050, 052, 054, 079 “Iturrídxa”

Idatzizkoa:

- 1864 Yturriaga, heredad en el término de (ZJE.: 42, urr. 20)
- 1893 Yturriaga, porción de heredad llamada (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1918 Iturriaga, otra heredad en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1952 Iturriaga (ZUA.: 1408. er. - 24, 100.orr.)
- 1956 Iturriaga (DNB.: Zin. Ait. - 58, 464)
- 1992 Iturriaga (ZUA.: LNE, 1035/003)

ITURRIAGA (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Pagaditxiki ondoko basoak. Ametzetaondo, erreken beste aldean.

OHARRAK: Jatorri bereko toponimo honek bestearekin ez nahasteko hartzen duen ahozko formak, agian, osagai hauek lituzke: Atx¹⁶⁵ (izen arrunta) + Iturri (izen arrunta) + -aga (Ik. *Antsoaga*).

Ahozkoa: [aṣturíʒa]

- 010, 050, 079 “Asturrídxa”

Idatzizkoa:

- 1877 Yturriaga, monte ayal y robledal en el término de (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1938 Yturriaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)
- 1938 Yturriaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Iturriaga (ZUA.: 1408. er. - 38, 187. orr.)

ITURRIAGABARRENA, -a (*basoa*)

Kokapena: Iturriagazpian dago, errekaetara jotzen.

OHARRAK: Ahoz ez dute azpiatalketa hau bereizten. Osagaiak: Iturriaga (izen nagusia) + barrena (Ik. *Eitzagako Barrena*).

Idatzizkoa:

- 1866 Yturriagabarrena, monte arbolar en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1918 Iturriaga-barena, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1938 Yturriaga-barrena (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Iturriagabarrena (ZUA.: 1408. er., 102. or.)

ITURRIAGAURREA, -a (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Emaldi azpiko Iturriagan, baina errekatxoaren mendebaldean.

OHARRAK: Bigarren osagaian, -aurre horrek antzinako -aldiac ordezkatu du, arrazoia begi bistakoa da, baserrietatik begiratuta, *Iturriaga* aurrean kokatzen dela, erreken beste aldean.

165. *Gazagarako* urak bertatik hartu zituzten eta iturburua sortzen den lekua haitza da.

Ahozkoa: [itúrriža auríe]

- 052 “Itúrriðxà aurría”
- 054 “Ittúrriðxà aurrié”

Idatzizkoa:

- 1893 Yturriaga aldiac, monte titulado (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1938 Yturriaga-aurria (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Yturriaga-aurria (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 13, C-093)
- 1952 Iturriaga-aurria (ZUA.: 1408. er., 108. or.)
- 1956 Iturriaga-aurria (DNB.: Zin. Ait., 264)
- 1989 Iturriaga-aurria (ZUA.: LNE, 1033/004)

ITURRIONDO (*basoa*)

Kokapena: Eldurainen. Korosta jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Daturik zaharrenak *Berrizko* Jabetza Erregistroan daude. Hemen ere iturburua sortzen da. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + ondo (izen arrunta).

“Ni senba bider jun nas órra, beidxek, ganauek artute, an e, se gurien saástidxe euen, Antzúko errotan, Antzuko errotatikan... Selan deko árek isena? Bueno, guk Antzúko errótako solúe esate (g)otzen, baña arék isena deko... esta(k)i, estakit, estakitt. Geure basuen urtete ban urek, árek. Iturrióndo dauko aré basúek isena, da ori errekatxuoí len órtxe seuen, oiñ tápau te dau ori errekatxuoí, tapau saben orí. Birie galdute dau, bañe es órrek errekié tapau te dauen lekuen, e! Ortik etzan birie, birie san, oin be ori birí orí, ba, síkinas eongo da tapau te, baña bestelan, ori birfoi oin be or dau. Gasákuk-eta ortik etorte sien oná, Antzuko errotaá be, urúne, orduen urune asko itten san, Antzúko errótan errótia euen, da andik etorte sien Gasákuek” (J. Caballero).

Ahozkoa: [itúrriõndò]

- 051 “Iturrióndo”
- 055 “Ittúrriõndò”

Idatzizkoa:

- 1944 Yturriondo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 6, C-093)
- 1945 Yturriondo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 2, C-093)
- 1956 Iturriondo (DNB.: Zin. Ait., 184)

KAREZAR¹⁶⁶ (*basoa*)

Kokapena: Urizarretan. Arragoeta lepotik ekialdeko erreka-arrantz.

OHARRAK: Ik. *Etxosteá*. Antzinatik Arragoeta aldean karabiak zeudela-eta, agian, hortik etor liteke leku-izena.

Ahozkoa: [kaášar]

- 025, 036, 038, 076, 077 “Kaáxar”
- 028 “Kaásar”
- 032 “Ka(r)ásar”
- 047 “Karizar”

166. Toponimoaren bilakaerak hiru zutabe nagusi ditu: *-aga* atzizkia laster desagertzea, txistukariaren palatalizazioa eta bokalen harmonia, asimilazioz.

Idatzizkoa:

- 1584 Careçarraga, cuatro castaños en el lugar llamado (BEHA.: HIL1, api. 23)
- 1650 Careçarraga, p^a santurun de age ascor sacon y (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., ots. 20)
- 1789 Carovizar, en el término de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 289. zk., urt. 13)
- 1827 Caravizar, Jaun M^a de Arteaga dueño del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1827 Carezar, la mitad del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 576. zk., aza. 9)
- 1866 Carezar o Carazar, porción de monte llamado (ZJE.: 69, api. 27)
- 1866 Carezar ó Carazar, monte en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1870 Caazar, arbolado en el término de (ZJE.: 12, urt. 11)
- 1876 Careza, terreno castañal en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1926 Carezar, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)¹⁶⁷
- 1938 Careagazar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 14, C-093)
- 1938 Carezar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1938 Carezar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1940 Carezar, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67 /54)
- 1952 Carezar (ZUA.: 1408. er. - 15, 48, 146.orr.)
- 1952 Carezar-Berazar (ZUA.: 1408. er., 44. or.)
- 1956 Carezar (DNB.: Zin. Ait., 619)

KAREZARSAKON¹⁶⁸ (*basoa*)

Kokapena: Karexar azpian, errearen beste aldean.

OHARRAK: Ik. *Karezar*. Osagaiak: Karezar (izen nagusia) + sakon (Ik. *Ertzilsakon*).

Ahozkoa: [kaášařko šakóna]

- 025, 036 “Kaáxarko sakóna”

Idatzizkoa:

- 1650 Ascor sacon, p^a santurun de age ... y careçarraga (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., ots. 20)¹⁶⁹
- 1864 Careagazar-sacon, monte en el término de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1938 Careagazar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 14, C-093)
- 1956 Caregazarsacon (DNB.: Zin. Ait., 400)

KATATEGI (*basoa*)

Kokapena: Urizarren. Arragoeta lepo azpian, Iturrieta erreka aldera.

OHARRAK: Osagaiak: Kat(u)¹⁷⁰ + -tegi¹⁷¹ (Ik. *Goierriko Erratzategi*).

167. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

168. HPSren ETDn: *Karabizarsakona*.

169. Ik. *Askorra* (*aurkintza*).

170. Kontu liburuetan basa-katuak harrapatzeagatik eginiko ordainketa hainbeste aldiz irakurri ondoren, balizkotzat jotzen dut interpretazio hau. Formaren aldetik ere, K. Mitxelenak berretsi egiten du auke-ra hori: “A veces -u pasa a -a en composición, al igual que -o: occid. *Katu* ‘gato’, pero *katakume*, *kata-narru*, etc. (Azkue, Morf. 58). Altube, op. cit. en 5.2., nota 44, p.18, piensa que ha podido influir en ese caso particular el rom. gato” (*FHV*, 128. or.).

171. Kasu honetan lekua adierazten du, ez besterik. K. Mitxelenak dioskun antroponimoen osteko -tegi^k hemen ez luke zentzurik (*Apellidos...*, 151. or.).

Ahozkoa: [katátej]

- 025, 036, 038, 047, 048 “Katátei”

Idatzizkoa:

- 1514 Catategui, en los montes de... y Hego (FDM.: AME, 34.dok., 174. or.)
- 1738 Catategui, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1827 Catategui, Juan M^a de Arteaga dueño del monte (BPHA.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1866 Catategui y Arraneta, monte amojonado llamado (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1888 Catategui, monte llamado (ZJE.: 234, ira. 24)
- 1890 Catategui, monte en el término de (ZJE.: 251, mai. 30)
- 1891 Catategui, monte castañal y robledal llamado (ZJE.: 258, ira. 2)
- 1898 Catategui, monte denominado (ZJE.: 277, abe. 23)
- 1930 Catategui, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)¹⁷²
- 1938 Catategui (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 21 C-093)
- 1940 Catategui, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/80)
- 1950 Catategui (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Catategui (ZUA.: 1408. er. - 14, 48.orr.)
- 1956 Catategui (DNB.: Zin. Ait. - 335, 584, 620)
- 1992 Catategui, monte llamado (ZJE.: 2195, abe. 14)

KATIKA¹⁷³ (*baserria*)

Kokapena: Urizarren. San Lorentzo ermita heldu orduko ezkerreko baserria.

OHARRAK: Antzinako ezaugarriak hobekien gorde dituen baserri honek¹⁷⁴, Erdi Aroan jauregi bilakaturiko dorre garrantzitsuenen antzera, multzo berezia osatzen zuen bere inguruan *San Lorentzo ermita* eta olarekin. Etxe aurreko eraikina, gainera, garaia izan zen aspaldi eta errepide ondoko aska, bainuetxetik ekarritako bainuontzia dugu. *Malkorrako* harrobia ere honelaxe izendatzen dute dokumentu gehienetan. Jabetza Erregistroko lehen eskriturretan “*heredades*” baino idatzi ez arren, geroagokoetan *Etxeaurrea* (arnaga ostetik azpiko errepideraino) eta *Etxeburua* (baserritik ekialdera) irakur daitezke, besteak beste, baina K. Aranzibiaren esanetan, askoz gehiago erabil-

172. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

173. M. Gorrotxategi eta P. Salaberriren arabera: “Uste dugu espezifikoetan tokian tokiko herskariak hobetsi behar direla [...] Anitzetan k- aurkitzen dugu gaur egun jatorrizko g-ren ordez. Honelakoetan ikusi behar dugu ahoskabetzea euskaraz mintzatzen zen bitartean gauzatu zen, herrian euskara galdu bada, eta dokumentazioak zer dioskun, edozein kasutan” (*Toponimia...*, 303. or.). Beste alde batetik, jatorriak berak ere lagunduko liguke gure aukeraketan, hots, Irigoien, A.: “*In Catoica* del nº 203 de San Millán, véase 9, se corresponde con el actual *Gatica*. Se trata seguramente, en lo que se refiere al origen, del nombre de persona latino *Cato*, -onis, que a partir de *Catoni*, caso oblicuo de vocalismo -i(us), recibiría el sufijo -ca, considerado bajo el otro punto de vista como -ica, y así **Catonica* perdería ulteriormente entre hablantes vascos la -n- intervocálica y, naturalmente éstos adaptarían la consonante inicial a g- y reducirían las vocales en hiato, de donde *Gatica*” (*En torno...*, 40. or.).

174. Barrio, J. A.: “En el campo de la vivienda popular constituye un ejemplo especialmente valioso el caserío *Gatika* de Urizar, uno de los más antiguos del Duranguesado y tal vez el que más fielmente ha sabido conservar la fachada principal. Debió edificarse en torno al cambio del siglo XV al XVI y presenta rasgos arquetípicos en la estructura de soportes en base a postes verticales de roble que enmarcan el soportal y en la cara frontal ordenada en tres crujías, con la central retranqueada. Todos los huecos han sido abiertos en época reciente salvo una pequeña ventana ojival en el piso alto, que nos recuerda el origen medieval de la casa” (*BIZKALIA...*, 294. or.).

tzen zituzten: “Arlónausidxè, Arlótxikidxè, Etxáurriè, Etxóstiè, Motxíkotxà...”. Hasiarako kontsonante herskari ahoskabea onartzearena bertako euskarak duen ezaugarri hori gordetzeko izan da, dokumentazioan XVII. mendetik datorkigun txandakatzea gogoan hartuta, jakina.

Ahozkoa: [katíke]

- 004, 010, 011, 012, 019, 020, 023, 025, 026, 028, 032, 038, 047, 050, 067, 075, 076, 077,
- 080 “Katíke”
- 001, 047 “Katíka”

Idatzizkoa:

- 1590 Gatica, Juan de Gatica dueño de la casa de (BEHA.: HIL1, ots. 21)
- 1637 Gatica, el camino que va a (BEHA.: ORD)
- 1638 Gatica, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., urt. 20)
- 1642 Gatica, herreria bieja de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/112)
- 1661 Gatica, heredades de la ferreria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, 38/3)
- 1661 Catica, enesta casa de (BPHA.: NOT, PRG, 140. p. s., eka. 7)
- 1688 Gattica, la cassa y casseria de (EAEA.: PKA, UG, 086.libk./2134. er.)
- 1694 Gatica, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mar. 30)
- 1694 Catica, el fielazgo de ste ano a su casseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1704 Gatica, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1733 Catica, dueño de la cassa y casseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 4, C-037)
- 1739 Catica, en la sepultura de (HIL2, abu. 23)
- 1745 Gatica, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1752 Catica, en la sepultura de (HIL2, ots. 10)
- 1760 Gatica, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 9)¹⁷⁵
- 1791 Gattica, heredades de su cassa y casseria de (BFA.: ADM, LIM, Men., mai. 22, 350. or.)
- 1796 Catica, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Gatica, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1802 Catica, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urr. 1)¹⁷⁶
- 1809 Gatica, el de... frente desu casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1813 Gatica, Martin de Aranzibia Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1813 Catica, Juan de Arancibia Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1818 Catica, al mediodia las heredades de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 309. zk., ots. 22)
- 1832 Gatica, heredades de su caseria de (BFA.: ZUA, Ud.Lan., mar. 27, C-084)
- 1856 Gatica, a la caseria de (ESK.: 036)
- 1863 Catique, monte de (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1864 Gatica, casería llamada de (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1875 Gatica (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)

175. Datu berberak: 1764, 1782, 1787.

176. Datu berberak: 1805, 1811, 1816, 1826, 1835.



Katika baserria (2002) (AE)

- 1891 Catica, casería de (HIL4/13)
- 1905 Gatica, piedra de la cantera de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-045)
- 1906 Catica, casería de (ZSAE.: BAT7/2)
- 1910 Gatica, piedra de mampostería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1913 Gatica, piedra de la cantera de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-047)
- 1917 Gatica, heredades de (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/94)
- 1918 Catica, caminos vecinales de... a Urizar (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-048)
- 1922 Gatica, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁷⁷
- 1924 Catica, en el punto denominado de Olazar a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 24, C-049)
- 1927 Gatica, manantiales de (BFA.: ZUA, Ur., urr. 14, C-085)
- 1928 Gatica, depósito del manantial de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 8, C-051)¹⁷⁸
- 1929 Catica/Gatica, carreos de piedra de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-052)
- 1930 Gatica, manantiales de (ZUA.: LNE, 1041/005)
- 1931 Gatica, acarreo de piedra de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 4, C-053)
- 1935 Gatica, casería de (ZSAE.: BAT8/3)¹⁷⁹
- 1937 Catica, casería de (ZSAE.: BAT8/10)
- 1940 Catica, casería de (ZSAE.: BAT8/10)
- 1938 Barrio de Gazaga-Casería Gatica (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)

177. Datu berberak: 1926 (AH-31).

178. “por material de ladrillos y cemento facilitados para la construcción del depósito del manantial de *Gatica*” (uzt. 81)- “por trabajos hechos en la conducción de la tubería de *Gatica* al empalme del de *Zaldua*” (abu. 28)- “por los honorarios del análisis de las aguas de *Gatica* y *Aguirrezacona*” (urr. 15).

179. Datu berberak: 1936, 1941, 1943, 1944, 1950.



Bañerazarreko bainuontzia, aska gisa (2002) (AE)

- 1939 Gatica, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/126)
- 1948 Catica (ZSAE.: ML)
- 1955 Gatica, mejora del firme del camino de (ZUA.: 0432. er., api. 16)
- 1963 Gatica, caserío (ZSAE.: HIL5/3)
- 1967 Gatica, Arroyo de (ZUA.: LNE, 0981/020)
- 1967 Katika, caserío (HIL6/3)
- 1970 Gatika (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1974 Gatika, depósito de (ZJE.: 1168, abe. 28)
- 1980 Katika, en las campas de (COR.: III. libk., ira. 10)
- 1981 Katika baserria (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1987 Katika, caserío (EB.: III. libk., 247. or.)
- 1991 Barrio de Urizar - Gatika (AZ.: 25. or.)
- 1993 Gatica, parte de la casería (ZJE.: 2292, eka. 10)
- 1996 B° Gazaga - Gatika, C° (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Gatika baserria (ZG.: 9. or.)
- 2000 San Lorenzo Gatika Bidea (ZU.: OI, 1.4/7)
- 2001 B° Gazaga - Gatika, C° (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1923 Gatica (MTV)
- 1927 Gatica (BFA.: ZUA, Ur., uzt. , C-085)
- 1966 Gatica (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1994 Gatika (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Gatika (BFA.: 62-64)
- 1999 Gatika (IGN.: Durango 62-IV)
- 2002 Gatika (3/444) (KAT)

KATIKA¹⁸⁰ (*iturburua*)

Kokapena: Katika baserriko Ibaibe landa ertzean.

OHARRAK: Elizatean uraren behar handia betidanik egonik ere, *Ospitale psikiatrikoa* jarri behar zela-eta hasi ziren 20ko hamarkadan ur bilatze berriak egiten. Testuinguru honetan kokatzen dira 1927/10/14an eginiko analisiak¹⁸¹, *Katikako iturriko* urak *Zaldura* eramateko, hain zuzen.

Ahozkoa: [katiko itúřizè]

- 011, 080 “Etxósteke ittúřridxè”
- 025, 032 “Katiko ittúřridxè”
- 076, 077 “Katikeko ittúřridxè”

Idatzizkoa:

- 1866 Caquiteico Yturria, regato (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1962 Baybe, regata... o Gatica Yturri (ZJE.: 519, abe. 12)
- 1971 Gatica, Depósito de (ZJE.: 1168, abe. 28)
- 2000 Gatica, Depósito regulador de (ZU.: OI, 1.1/50)
- 2000 Gatica, Depósito de (ZU.: OI, 1.2/17)¹⁸²

Kartografikoa:

- 1927 Manantial Gatica (BFA.: ZUA, Ur., uzt. , C-085)

KATIKABARRI¹⁸³ (*txaleta*)

Kokapena: Irabazin eginiko txaleta.



Katikabarri txaleta (2004) (AE)

180. Ik. *Zalduegi (iturria)*.

181. 1930/2/19 (B.O.E. - 40. zk. - 165. or.): “Se concede al Ayuntamiento de *Zaldua* el aprovechamiento de 2, 70 litros de agua por segundo derivados: 0, 70 litos de los manantiales *Urizar-buru*, *Cosina* y *Gatica* [...] y los otros dos litros de cuatro manantiales sin nombre conocido en el jaro de *Aguirre Zacona* en la jurisdicción de Berriz” (BFA.: ZUA, Ur., urr. 14, C-085).

182. “Título inmemorial. Es de 1929.”

183. HPSren ETDn: *Gatikabarri* txaleta.

OHARRAK: *Katika baserriaren* izenetik eratorritako leku-izena. Osagaiak: *Katika* (izen nagusia) + *barri* (izenondoa).

Ahozkoa: [katikebáři]

- 011, 080 “Katikebáři”

Idatzizkoa:

- 1996 Urizar - Gatikebarri, casa (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Gatika Barri, caserío (ZJE.: 2613, aza. 20)
- 2001 Bº Gazaga - Urizar Gatikebarri (ZU.: BUE)

KELEMINETA (*basoa*)

Kokapena: Elorrioko mugan, Mendratxu eta Igarturen artean.

OHARRAK: Nahiz eta jotzen egon, eskrituretako izen bikoitzek ez dute lursail bera adierazten.

Ahozkoa: [kelémiñetà]

- 010, 040 “Kelémiñetà”
- 052 “Kelemiñéta”
- 079 “Kelémenetà”

Idatzizkoa:

- 1868 Quelemineta y Larrapa, monte arbolado llamado (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1868 Quelemineta-Mendrachu, monte titulado (ZJE.: 103, mar. 28)
- 1938 Ynlemineta y Larrapa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1952 Quelemineta (ZUA.: 1408. er., 114. or.)
- 1956 Quelemineta (DNB.: Zin. Ait., 314)
- 1989 Quellerreta y Mendiachu (ZUA.: LNE, 1033/004)

KOBA (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Ametzetaondo gaineko basoak.

OHARRAK: Ez dut kobazulorik aurkitu.

Ahozkoa: [kóba]

- 010, 011, 025, 030, 032, 037, 047, 048, 052, 053, 079 “Kóba”

Idatzizkoa:

- 1865 Colía, monte argomal titulado (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1878 Coba, monte llamado (ZJE.: 179, mar. 21)
- 1886 Coba, porción del lado meridional del monte titulado (ZJE.: 226, urr. 2)
- 1904 Coba, porción del monte llamado (ZJE.: 286, mai. 4)
- 1938 Coba (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Coba (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1938 Guisecha o Coba (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1951 Coba (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 10, C-093)
- 1952 Coba (ZUA.: 1408. er., 85. or.)
- 1956 Coba (DNB.: Zin. Ait. - 201, 215)
- 1964 Coba (DNB.: Zin. Ait., 282)

KOBASAKON (*basoa*)

Kokapena: Kobaren azpian. Lezaranerreka jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Informatzaile gehienek *Koba* esaten diote inguru osoari, bereizketa barik. Osagaiak: Koba (izen nagusia) + sakon (izena).

Ahozkoa: [kóβako śakóna]

- 010 “Kóbako sakóna”

Idatzizkoa:

- 1918 Coba-sacon, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1938 Coba-sacon (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Coba-sacon (ZUA.: 1408. er., 99. or.)
- 1956 Cobaco-sacon (DNB.: Zin. Ait., 239)

KOROSTA (*basoa*)

Kokapena: Eldurainen. Iturriondo basoa jotzen, mendebaldetik.

OHARRAK: Ik. *Katika*. *Eldurain aurkintzako* baso bat.

Ahozkoa: [koróšta]

- 055 “Ko(r)ósta”

Idatzizkoa:

- 1864 Gorostiza, monte en el término de (ZJE.: 7, urt. 6)
- 1892 Corosta, monte llamado (ZJE.: 261, mar. 29)
- 1939 Gorostiza (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 10, C-093)
- 1952 Gorostiza (ZUA.: 1408. er., 136. or.)
- 1956 Gorostiza (DNB.: Zin. Ait., 359)
- 1956 Corosta (DNB.: Zin. Ait., 323)
- 1992 Corosta (ZUA.: LNE, 1035/003)
- 1995 Gorostiza, monte arbolat en el término de (ZJE.: 2318, ots. 8)

LANDABASO (*basoa*)

Kokapena: Urizarren. Erreketa barruko atala.

OHARRAK: Tradizio idatzirik gabeko banaketa batetik sorturiko toponimo berria. Osagaiak: Landa (izen arrunta) + baso (izen arrunta).

Ahozkoa: [laṃdábašò]

- 050 “Landábasò”

Idatzizkoa:

- 1956 Landabaso (DNB.: Zin. Ait., 483)

LARRAPE (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Igartu azpian. Basobasterra jotzen, mendebaldetik.

OHARRAK: Osagaiak: Larr(e) (izen arrunta) + -p(e) (Ik. *Basabe*). Harmonia dela-eta (e > a), amaierako bokala asimilatu egiten dute beste bokalek. Araututakoaren aukeraketan etimologiak eta ondoko leku-izenak izan dute eragina.

Ahozkoa: [lařápa]

- 010 “Larrápa, Larrápe”
- 052, 053, 079 “Larrápa”

Idatzizkoa:

- 1893 Basobazterra o Larrapa, monte llamado (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1938 Larrapa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Larrape (ZUA.: 1408. er., 29. or.)
- 1952 Larrapia (ZUA.: 1408. er., 108. or.)
- 1956 Larrape (DNB.: Zin. Ait., 110)
- 1956 Larrapia (DNB.: Zin. Ait., 266)

LARRAPEBARRENA, -a (*basoa*)

Kokapena: Ibai alboko lursaila, Larrapetik errekarantz.

OHARRAK: Informatzaileen ustez, inguru guztia da *Larrape*. Ez dute atal hau bereizten. Osagaiak: Larrape (izen nagusia) + barren(a) (Ik. *Eitzagako Barrena*).

Idatzizkoa:

- 1866 Larrapebarrena, monte arbolat en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1938 Larrape barrena (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Larrape-Barrena (ZUA.: 1408. er., 102. or.)
- 1956 Larrape-barrena (DNB.: Zin. Ait., 254)

LARRENETA¹⁸⁴ (*belardia*)

Kokapena: Urizarren. Ortuzar eta Pikoburu artean.

OHARRAK: Nahiz eta Jabetza Erregistroko lehen eskriturretan izenak batera eman, atal ezberdinak dira.

Ahozkoa: [lařénetà]

- 037 “Larrénetà”

Idatzizkoa:

- 1716 Larrinetta, en las heredades llamadas (BPAH.: NOT, JBA, 191. p. s., mar. 31)¹⁸⁵
- 1878 Larreneta, piroburu-emeticoa y andicoa, heredad en 3 partes titulada (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1952 Picoburu o Larreneta (ZUA.: 1408. er., 31. or.)

LAUAXETA (*etxea*)

Kokapena: San Martin ermita eta Gaztetxearen arteko bigarren etxea.

OHARRAK: Fatxadan honako hau irakur daiteke: “*LAUAXETA / ARQUITECTO / D. DE BASTERRA / 1945*”.

184. Dokumentu zaharrenak *Larrain*, *larrin* formaren alde eginagatik, ez nuke baztertuko *Larre* berbarekin harremanetan egotea (Mitxelena, K.: *AV*, 120. or.).

185. “en las heredades llamadas Picoettas, Lejardi y Larrinetta”.



Lauaxeta etxea (2002) (AE)

Ahozkoa: [lauásetà]

- 001 “Lauáxeta”

Idatzizkoa:

- 1945 Lauaxeta (ZSAE.: ML)
- 1950 Lauaxeta, casa (ZSAE.: BAT8/15)
- 1955 Lauaxeta, casa (ZSAE.: BAT9/16)¹⁸⁶
- 1958 Lauaxeta (ZUA.: LNE, 0967/035)¹⁸⁷
- 1966 Lauaxeta, construcción de un garage en la casa (ZUA.: LNE, 0975/023)
- 1968 Lau-Aixeta, en el término de (ZUA.: LNE, 0977/014)¹⁸⁸
- 1974 Lauaxeta, casa (ZSAE.: HIL6/3)
- 1976 Lauaixeta, casa unifamiliar denominada (ZUA.: LNE, 0997/004)¹⁸⁹
- 1948 Lauaxeta (ZSAE.: ML)
- 1977 Lauaxeta, camino hasta (ZUA.: Ak. Lib., abe. 3, 0434. er.)

LEGUNAGA (*basoa*)

Kokapena: Elorrioko mugatik hur. Etxosteko landa jotzen, ipar-mendebaldetik.

186. Datu berberak: 1956, 1962, 1964.

187. “Solicitud de Bittor Garitagoitia para la construcción de un pabellón almacén en la calle K del POU”.

188. “Solicitud de Manuel Garitagoitia, Inyectados Gabi, de licencia para la ampliación del pabellón industrial en el término de *Lau-Aixeta* en el barrio de San Martín, según proyecto redactado por el arquitecto Faustino Basterra”.

189. “Solicitud de Javier Egaña de licencia para la ampliación de la casa unifamiliar denominada *Lauaixeta* en el barrio de San Martín 5, según proyecto redactado por el arquitecto Faustino Basterra”
1980/03/27: “Solicitud de Manuel Garitagoitia, Industrias Gabi, de licencia para la ampliación de pabellón de la calle Zubiaurre 9, según proyecto redactado por el arquitecto José A. Cirión”.

OHARRAK: Osagaiak: Legun (izen arrunta)¹⁹⁰ + -aga (Ik. *Antsoaga*).

Ahozkoa: [léuna]

- 010, 050 “Léuna, Laúna”
- 040, 054 “Léuna”
- 079 “Láuna”

Idatzizkoa:

- 1877 Legunaga, monte nombrado (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1925 Launaga, monte titulado (ZJE.: 410, abu. 3)
- 1925 Leguinaga, monte calvo titulado (ZJE.: 415, abe. 10)
- 1938 Legunaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Launaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Legunaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)
- 1952 Lagunaga (ZUA.: 1408. er. - 38, 187.orr.)
- 1952 Legunaga (ZUA.: 1408. er., 99. or.)
- 1956 Lagunaga (DNB.: Zin. Ait. - 60, 463)
- 1992 Lagunaga (ZUA.: LNE, 1035/003)

LEKUEDER (txaleta)

Kokapena: Gazagan. Gazagaotsoena osteko bidetik metro gutxi batzuetara.



Lekueder txaleta (2002) (AE)

190. K. Mitxelena-ren arabera: “Corominas (s. v. leme, Adiciones) tiene razón al pensar que vasc. *leun* (>*sul. leñ*) ‘liso, pulido’ viene del occit. *teun(e)*, entonces la variante bisilábica *legun*, atestiguada ya en lab. del siglo XVII, sería secundaria” (*FHV*, 372. or.).

OHARRAK: Honelako izenen aldekoa ez naizenagatik, errespetatu egiten dut jabeen aukera.

Ahozkoa: [lekuédeř]

- 010 “Lekuéder”

LEPOSOLO (*belardia*)

Kokapena: Urizarren. Arragoetarako pista azpiko lursaila.

OHARRAK: Atal bitan banatzen da landa eta hau gainekoa dugu. Osagaiak: Lepo (izen arrunta) + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [lepósolò]

- 037 “Lepósolò”

Idatzizkoa:

- 1878 Leposolo y sacona, heredad llamada (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1952 Leposolo-sacona (ZUA.: 1408. er., 31. or.)

LEXARTE (*belardia*)

Kokapena: Urizarren. Beñeberri txaletaren osteko lursaila.

OHARRAK: Ik. *Larreneta - Zalduko Lixardi*. Osagaiak: Lexar (*Fraxinus excelsior*) + arte (Ik. *Arteko hegia*). Urteek aurrera egin ahala berriemailek aldatu egin dute bigarren osagaia, nire iritziz.

Ahozkoa: [lejšárte]

- 037 “Leixárte”

Idatzizkoa:

- 1716 Lejardi, en las heredades llamadas (BPAH.: NOT, JBA, 191. p. s., mar. 31)
- 1789 Lexardi, en... y Echeburua (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1878 Lasarte, heredad (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1952 Lizarte (ZUA.: 1408. er., 31. or.)

LEZARAN (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Koba azpian, Arteko hegi aldera.

OHARRAK: Ik. *Arangoiti - Zaldugan*. Osagaiak: Le(i)z(e) (izen arrunta) + aran (Ik. *Zalduko Arangoiti*).

Ahozkoa: [lésan]

- 010, 025, 026, 032, 040, 053, 067, 076, 077, 080 “Lésan”
- 047 “Lézan”

Idatzizkoa:

- 1739 Lesaran, esamen del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 4, C-037)
- 1823 Legaran, en el termino de (ESK.: 032)
- 1827 Lezaran, Juan M^a de Arteaga dueño del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1863 Lezan, monte castañal nombrado (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1865 Lezan, monte llamado (ZJE.: 48, ots. 22)

- 1867 Lezaan, terreno eral en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1871 Lezan o Lazagan, porción de monte llamado (ESK.: 019)
- 1877 Lesaan, robledal conocido por (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1868 Lezan, monte nombrado (ZJE.: 102, mai. 28)
- 1869 Lezan, monte llamado (ZJE.: 121, abe. 4)
- 1870 Lezaan, castañal en el término de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1876 Lezaan, terreno castañal y ayal en el término de (ZJE.: 166, urr. 30)
- 1877 Lesaan, robledal conocido por (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1878 Legaran, monte nombrado (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1923 Lezaan, monte en el término de (ZJE.: 377, ots. 21)
- 1925 Lesaan o Lesagan, monte denominado (ZJE.: 416, abe. 10)
- 1926 Lezan, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)¹⁹¹
- 1938 Lezaan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1938 Lezaan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)
- 1938 Lezan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Lezean (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Lesaan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Legaran (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1940 Lezan, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/120)
- 1946 Lezaan (BFA.: ZUA, Zin. Ait. ots. 20, C-093)
- 1952 Lezan-solo (ZUA.: 1408. er., 14. or.)
- 1952 Lesaan (ZUA.: 1408. er., 31. or.)
- 1952 Lesan (ZUA.: 1408. er., 45. or.)
- 1952 Lezagan (ZUA.: 1408. er., 187. or.)
- 1952 Lezan (ZUA.: 1408. er., 117. or.)
- 1954 Lezaan, monte en el término de (ZJE.: 570, mai. 18)
- 1956 Lezagan (DNB.: Zin. Ait., 460)
- 1956 Lesagan (DNB.: Zin. Ait., 543)
- 1956 Lesan (DNB.: Zin. Ait., 404)
- 1956 Lesansolo-berrenguren (DNB.: Zin. Ait., 336)
- 1956 Lezan (DNB.: Zin. Ait., 226)
- 1956 Lezan (DNB.: Zin. Ait., 332)
- 1956 Legaran (DNB.: Zin. Ait., 72)
- 1968 Leganan, monte llamado (ZJE.: 959, urt. 9)
- 1989 Lezan (ZUA.: LNE, 1033/004)
- 1992 Lesagan (ZUA.: LNE, 1035/003)

LEZARANERREKA

Kokapena: Iturriagan jaio eta Artekogierrekarekin batutakoan, Zalduerrekarantz abiatzen da.

OHARRAK: Sakonari baino errekatxoari ematen diote garrantzi handiagoa berriemai-leek. Osagaiak: Lezaran (izen nagusia) + erreka (izen arrunta).

Ahozkoa: [lésango eřékiè]

- 010, 040, 076 “Lésango errekie”
- 025 “Lésango errekie, Lésango sakóna”

191. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1935 (AH-86).

Idatzizkoa:

- 1651 Lezaran, el río que vaja de (BEHA.: ORD)
- 1855 Lezan, ala Ría de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/41)

LUBARRIA, -a (*basoa*)

Kokapena: Urizarren. Urizarburu eta Urizargoxenaren Etxebururainoko pinudia.

OHARRAK: Ik. *Goierriko Luzar. Bekobidea* eta *Bidebarrieta pistek* inguratzen dute. Osagaiak: Lu (r) (izen arrunta) + barri(a) (izenondoa).

Ahozkoa: [lubéři]

- 025 “Lubérii”
- 037 “Lubérià, Basotxfiki”

Idatzizkoa:

- 1868 Lubarría, monte llamado (ZJE.: 105, uzt. 4)
- 1938 Lubarría (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1952 Lubarría (ZUA.: 1408. er., 127. or.)

LUBARRIKO LANDA (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Etxosteko pistatik gora, Montorreta pasatuta.

OHARRAK: Jatorrizko izenari eman diot lehentasuna. Goiko ertzari, non harrobia eta karobizulua egon ziren, *Otaburu* esaten zioten. Gaur egunean pinudia dugunez gero, logikoa da bigarren osagaia ahoz desagertu izana.

Ahozkoa: [lubéři]

- 010 “Lubéridxè”
- 052, 054 “Lubérii”

Idatzizkoa:

- 1877 Luvarricolanda, monte/heredad en el término de (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1925 Lubarricolanda, heredad nueva y monte en (ZJE.: 416, abe. 10)
- 1938 Lubarrico-landa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)
- 1952 Lubarrico-landa (ZUA.: ; 1408, 39. or.)
- 1952 Lubarrico-landa (ZUA.: ; 1408, 186. or.)
- 1992 Lubarrico-landa (ZUA.: LNE, 1035/003)

MAIRASOLO (*mintegia*)

Kokapena: Atxurti jotzen, mendebaldetik.

OHARRAK: Osagaiak: Maira¹⁹² + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [majísólo]

- 010 “Máisolò, Maisólo”
- 040, 050 “Maisólo”

192. Azalpen ziur barik, hipotesi bi botako nituzke: *mairu* berbarekin zerikusia duela edo itxuragatik (karatua da) *maira* hitzarekin {Azkue, R.M.: “*artesa*” (*Diccionario...*, II-5. or.)}.

Idatzizkoa:

- 1866 Mairasolo, heredad en el término de (ZJE.: 73, abu. 6)
- 1952 Maysusolo (ZUA.: 1408. er., 6. or.)

MAKATZETAKO ESPALDA (*hegala*)

Kokapena: Elorrioko mugan, Etxostea baino mendebalderago.

OHARRAK: Gaineko aldeari *Makatzako laua* esaten diote, baina Elorrioko toponimoa da.

Abozkoa: [makác]

- 010, 040 “Makátz”

Idatzizkoa:

- 1837 Macastegui, porciones de monte en el término (BPAH.: HIP, 1098. mik., 235. zk., abu. 23)
- 1866 Macazetaco espaldia, monte arbolar en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1918 Macatzetaco-espaldia, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1938 Macacetaco-espaldia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1948 Macatza, en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAL, 2. or., 5. mug.)
- 1952 Macacheco-espaldia (ZUA.: 1408. er., 102. or.)
- 1956 Macacheco espaldia (DNB.: Zin. Ait., 251)

Kartografikoa:

- 1923 Macasa, Camino de (MTV)
- 1934 Macatxa, Cº de (BMT.: 8-B)
- 1948 Macatza (IGC.: TL, ZAL, 3. or.)
- 1952 Macacha, Cº de (IGC.: Elorrio 87)
- 1995 Makatza (BFA.: 87-8)
- 2000 Makatxa, Camino de (IGN.: Elorrio 87-II)

MALKORRA, -a (*belardia*)

Kokapena: Urizarren. Katikako harrobia bertan egon zen.

OHARRAK: Ik. *Katika*.

“Gu beti billurretan pasetako, ortik. Orti beti iguel tírue, jote ben kornetie, baña entzun esik, orti ona ta iguel etorte geñien etxetik ta orti pasau bier, kornetie, ba, tírue dauela, tírue bota bi daben señalie, da igual entzun es, ta orti pasetako billurretan beti, da iños arri txipristiñe pe bai, anketati sier, tírue botata. Amen Saldiberko biré gustiek-eta sertzuk esiren eñi orko arridxas, bueno! Kanteria, or arlo galanta esautu ot, arlo galanta esan gurot, oiñ esin leike ikusi, bañe... Soluen semat-eta alperreko bier! Soluen ipini soser, da dana tíruas, dana arridxes bete solue, ta sekule txakur txikiik es oskuen emoten, selango trilluek! Beti arri-batzen, arri-batzen, tíruen txipristiñak. Gure solue aspikaldien euen, esebe esin in, da sekula es oskuen eser sertu, garidxe señ artue señ eroser, danetik, orduen garidxe eitte san, da tíruekin dana ondatu igual, da semat olako kalte!” (K. Aranzibia).

Abozkoa: [malkóřa]

- 011, 080 “Malkórr(e), Katíkeko kantérià”
- 025 “Malkórra, Katíko kantériè”
- 037 “Malkórra”



Urizar azpiko *Malkorran* zulaturiko harrobia (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1864 Gatica, canteras de (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1908 Gatica, traer piedra desde las canteras de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 19 , C-016)
- 1951 Gatica, en la cantera de (ZUA.: 0432. er., mar. 10)
- 1993 Malkorra, heredad denominada (ZJE.: 2292, eka. 10)

MENDIBURU¹⁹³ (*gaina*)

Kokapena: Mundo mendiko tontorra.

OHARRAK: Ahoz ez dute erabiltzen. Osagaiak: Mendi (izen arrunta) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1837 Mendiburuba, porción en el termino titulado (BPAH.: HIP, 1098. mik., 273. zk., ira. 23)
- 1864 Mendiburu, terreno argomal (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1938 Mendiburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22)
- 1952 Mundogan (ZUA.: 1408. er., 32. or.)
- 1952 Mendiburu (ZUA.: 1408. er., 156. or.)
- 1956 Mendiburu (DNB.: Zin. Ait., 371)

MENDIBURU¹⁹⁴ (*aterpea*)

Kokapena: Mundo mendiko tontorrea.

193. HPSren ETDn: *Mundu* tontorra.

194. HPSren ETDn: *Munduko* txabola.



Mendiburuko aterpea (2002) (AE)

OHARRAK: Generikoa *aterpea* hautatu dut; alde batetik, eraikinaren tipologiagatik, eta bestetik populuak erabiltzen duen *Mundoko txabola* ez dagokiolarako honi, beheratxoago sasi artean geratzen diren harriei baizik, bertan baitzegoen txabola, ez tontorrean.

Ahozkoa: [muṇdoko čabóliè]

- 009, 011, 025, 080 “Múndoko txabóliè”
- 032 “Katíkeko txabólià”

MENDRATXU (*basoa*)

Kokapena: Elorrioko mugan. Kelemineta jotzen, ipar-mendebaldetik.

OHARRAK: Ik. *Boluntxu*. Kasu honetan txikigarria -*txu* onartu beharko genukeelakotan nago, ahoz zein idatziz agertzen baitzaigu.

Ahozkoa: [meṇdřáču]

- 010, 050, 052 “Mendrátxu”

Idatzizkoa:

- 1562 Mendrechua, en el término llamado (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/2)
- 1563 Mendrechu, para helorrio, hazia arriba a (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/3)
- 1637 Mendrechua, Piedra del tno de (BPAH.: NOT, JBG, 82. zk., api. 26)
- 17... Mendrachu, monte en el término de (ZUA.: EHSD, 1319/002)
- 1731 Mendrechu, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1734 Mendrachu, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 3, C-037)
- 1810 Mendrachu, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)¹⁹⁵

195. “porcion de tierra que compro para coste de argoma en el término de *Mendrachu*”.

- 1816 Mendrachu, venta de la 2ª partida del término (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 11. zk., mai. 13)
- 1826 Mendrachu, segunda partida del término (BPAH.: HIP, 1096. mik., 90. zk., urt. 12)
- 1866 Mendrechu, monte arbolar en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1866 Mendrachu o sarria, monte en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1867 Mendrachu, terreno argomal denominado (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1889 Mendrachin, en el termino llamado (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 3. mug., C-094)
- 1911 Mendrachu, terreno argomal en (ZJE.: 310, api. 19)
- 1922 Mendiachu, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁹⁶
- 1930 Mendichu, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁹⁷
- 1938 Mendrachu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Mendiachu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Mendrechu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1947 Mendrachu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., uzt. 1, C-093)
- 1948 Mendrachin, en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAL, 2. or., 3-4. mug.)
- 1952 Mendrachu (ZUA.: 1408. er. - 27, 29, 102.orr.)
- 1952 Mendiachu (ZUA.: 1408. er., 106. or.)
- 1956 Mendrachu (DNB.: Zin. Ait. - 99, 255, 270)
- 1956 Mendichu (DNB.: Zin. Ait., 386)
- 1964 Mendrachu, terreno argomal denominado (ZJE.: 785, mar. 31)
- 1989 Quelerreta y Mendiachu (ZUA.: LNE, 1033/004)

Kartografikoa:

- 1923 Mendrachin (MTV)
- 1934 Mendrachin (BMT.: 8-B)
- 1948 Mendrachin (IGC.: TL, ZAL, 2. or.)
- 1952 Mendrachin (IGC.: Elorrio 87)

MITXELATEGI (*Patatasolo*) (*baratzea*)

Kokapena: Urizarren. Larreneta jotzen, hego-ekialdetik.

OHARRAK: Bertatik ateratako barazkiaren bidez identifikatzen dute, ez bere izenaz.

Abozkoa: [patataśólo]

- 047, 048 “Patatasólo”

Idatzizkoa:

- 1870 Michelategui, heredad llamada (ZJE.: 126, urt. 11)

MONTORRETA (*mintegia*)

Kokapena: Gazagako ur-biltegiaren gainean.

OHARRAK: Durangaldean *montorra* muino bat adierazteko erabiltzen da. Hortaz, Montorr(a) + -eta (Ik. *Aldapeta*) hitz eratorriak gorago dagoen lekua esan gurako luke.

196. Datu berberak: 1926 (AH-31).

197. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

Ahozkoa: [moñtóřetà]

- 010, 050 “Montórretà”

Idatzizkoa:

- 1920 Montorreta, monte arbolar en el sitio llamado (ZJE.: 361, ira. 22)
- 1920 Montorreta, denominado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 10, C-017)¹⁹⁸
- 1922 Montorreta, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁹⁹
- 1938 Montorreta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1940 Montorreta, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/58)
- 1952 Montorreta (ZUA.: 1408. er., 115. or.)
- 1956 Montorreta (DNB.: Zin. Ait., 318)
- 2000 Montorreta, al este la finca... de Sabino Garitagoitia (ZU.: OI, 1.2/7)

MUNDO (mendia)

Kokapena: Urizar gain-gaineko mendia.

OHARRAK: Ik. *Arangoiti - Mendiburu tontorra*. Dokumentazioa aztertuta, hainbat zalantza izan arren, bigarren osagaiak desagertzeko joera argia erakutsi duela ondorioztatu daiteke, hots, hasierako *Mund(o / u) + aran*, XVIII. mendean murrizten hasi zitzaigula.

“Mundon guk pague genduken. Da Txukuelo, estakit esautzen senduen, Txukuelo, or serrakuè, il san. A etorri akun egun baten da esa oskun: - A pagu botako dxonat? Da: - Setako i pa? Saltzeko egurre, dana eskabidie dxekenat eta egurrik etxekenat, da an egur asko da. Da, tratue ingo dxonau, diruik estonat emongo, baña ekarriko nat etxera eu guro nan beste egur. Lau kamioi ekarri ostasen, lau kamioi egur! ekarri ostasen. Da esa ostan: -Arek saldu in bi dxonas. Konforme au? -Ba, bai, saldu, bierra be in dxok eta saldu! Da gero esa ostan: - An piñue sartu bi onat, guron? -Ba, sartu bittarte baten. Bidxen bittartien il san, da akabo!” (S. Berasaluze).

Ahozkoa: [múñdo]

- 004, 005, 006, 009, 010, 011, 012, 023, 025, 032, 047, 048, 076, 077, 080 “Múndo”
- 003 “Múndu”

Idatzizkoa:

- 1620 Mundoaran, un aja que le bendio en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 23, 38/2)
- 1622 Mundoarana, por la aya que cayo en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 24, 38/2)
- 1650 Mundorayn, en la geredad de (BPAH.: NOT, JBG, 91. zk., ira. 16)
- 1651 Munduaran, en el término de (BEHA.: ORD)²⁰⁰
- 17... Mundo, monte en el término de (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1733 Mundaran, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1737 Mundo, alinda con los caminos que van a (BEHA.: ORD)
- 1737 Mundaran, aias de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 6, C-037)
- 1741 Mundaran, en los terminos de...y Berrenguren (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)

198. “un terreno común y libre de cerradura denominado”.

199. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

200. “una heredad de cosa de una fanega de sembradura en el tno de munduaran, que confina por un lado con la heredad de *Vrizar Varrena*, por el rio con la heredad de la misma cassa y por la parte de arriua con el cno que va de *Vrizar* a munduaran”.



Mundo, Urizar-Gazaga bidegurutzetik (2004) (AE)

- 1745 Mundaran, los plantios de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1756 Mundaguren, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1759 Mundaran, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)²⁰¹
- 1760 Mundaran, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1788 Mundaran, carbon del término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)
- 1789 Munda, en (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1810 Mundo, porcion de terreno en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-039)
- 1823 Mundo, en el termino de (ESK.: 032)
- 1827 Mundaran, Juan M^a de Artega dueño del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1864 Mundu, terreno argomal llamado (ZJE.: 35, urr. 14)
- 1866 Munda, monte amojonado en el termino de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1878 Mundo, monte en (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1914 Mundo, camino al punto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-047)
- 1933 Mundo, arreglo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 5, C-054)
- 1938 Mundo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Mundo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1938 Mundu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Mundo (ZUA.: 1408. er. - 14, 32, 47.orr.)
- 1952 Mundogan (ZUA.: 1408. er., 31. or.)
- 1956 Mundaneta (DNB.: Zin. Ait., 333)
- 1956 Mundo (DNB.: Zin. Ait. - 65, 539, 621)
- 1963 Mando, monte robledal y hayal llamado (ZJE.: 752, mai. 24)

201. Datu berberak: 1763, 1767, 1769, 1773.

Kartografikoa:

- 1995 Mundo (BFA.: 87-8)

MUNDOOSTEA, -a (*basoa*)

Kokapena: Mendiburutik hegoaldeko pista aldeko arloa.

OHARRAK: Ik. *Mundo - Zalduko Elexoste*.

Ahozkoa: [múndwoostíá]

- 047, 048 “Munduostía”

Idatzizkoa:

- 1870 Mundaostia, arbolado en el término de Murue (ZJE.: 126, urt. 11)

MUNDOZABALA, -a (*basoa*)

Kokapena: Tontorretik Añabar aldeko mendi-adarra.

OHARRAK: Ik. *Mundo*. Ez dut ahoz jaso.

Idatzizkoa:

- 1823 Mundago zabala, en el termino de (ESK.: 032)
- 1870 Munduan, robledal en el término de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1956 Mundo zabala (DNB.: Zin. Ait., 82)

MUNTEIA, -a²⁰² (*basoa*)

Kokapena: Basobaster eta Gazagaburu arteko basoa.

OHARRAK: Gaineko atalari “Irupuntáko” deitzen dio jabeak. Egia esan, itxurari begira triangelu formakoa dugu.

Ahozkoa: [muntéjže]

- 054 “Muntéidxe”

Idatzizkoa:

- 1877 Munteya, monte robledal y ayal llamado (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1938 Munteya (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Munteya (ZUA.: 1408. er., 38. or.)
- 1956 Munteya (DNB.: Zin. Ait., 59)

OLAZAR (*aurkintza*)

Kokapena: San Martin ermitatik metro batzuetarako A-8 autopistako tunel ingurua.

OHARRAK: Ik. *Katika - Olazar* kalea. Zabala dabil San Martin aldeko toponimo hau, bai ahoz (kalea, frontoia, futbol zelaia), bai dokumentuetan (*arroyo, camino, heredad, matadero, punto*). Osagaiak: Ola²⁰³ (izen arrunta) + zar (izenondoa).

202. Herskari ahoztuna ez jartzea salbuespena da. K. Mitxelena *FHVn* dioskun legez. “La forma esperada en vizc., *muntegi*, ocurre en Moguel, 126; en RS 207 hay *nintegua* ‘el biberio’ ya se trate de una errata ya de una asimilación real” (142. or.).

203. Mitxelena, K.: “483.-ol(h)a «ferrería»; en ronc. (*ōla*) y sul. significa «cabaña» y esta acepción, propia de la economía pastoril, habrá sido probablemente la primitiva en todo el país (Luchoire, *Etudes sur les idiomes pyrénéens*, 155, Gorostiaga, *Zumárraga* 3, 68)” (*AV*, 137. or.).

Ahozkoa: [olásar]

- 001, 010, 011, 025, 037, 053 “Olásar”

Idatzizkoa:

- 1661 Olazarra, el camino q va de dh hermita a (BEHA.: ORD)
- 1764 Olazar, 60 r el reparo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 22, 41/1)
- 1793 Olazar, la composicion del Camino Real de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, 41/2)²⁰⁴
- 1798 Olazar, camino desde el termino de... hasta el calvario(BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 6, 41/2)
- 1807 Olazar, reposicion del camino desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, 41/2)
- 1821 Olazarra, arroyo titulado de (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1880 Olasar, una eredad de la Ermita de San Martin en el punto de (BEHA.: H. Pap., urt. 11)
- 1893 Olasarra, en el termino de (BFA.: ZUA, HG, uzt. 18, C-084)
- 1908 Olazar, por el arreglo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-046)
- 1908 Olazar, el punto llamado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 19, C-016)²⁰⁵
- 1912 Olazar, obra del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1916 Olazar, cemento para el camino...-Urizar (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-048)
- 1921 Olazar, terreno llamado... en el termino de San Martín (ZJE.: 365, urr. 25)
- 1923 Olazar, el labado en la ría de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 11, C-018)
- 1924 Olazar, en el punto denominado de... a Cativa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 24, C-049)
- 1932 Olazar, camino vecinal de... a Gazaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-053)
- 1933 Olazar, 5 raciones en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-054)
- 1934 Olazar, entrada por el camino de Olazar (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 20, C-020)²⁰⁶
- 1950 Olazar, la tubería de aguas de (ZUA.: Ak. Lib., 0432. er., ira. 6)
- 1964 Olazar, normativa del camino de... a Añabar (ZUA.: LNE, 1042/003)
- 1971 Olazar, Matadero Nuevo situado en el punto denominado (ZJE.: 1161, abe. 28)
- 1973 Olazar, parcela de terreno en (BEHA.: H.Pap., Par.Fin.)
- 1974 Frontón-Olazar, los caminos vecinales de (ZUA.: Ak. Lib., eka. 21, 0434. er.)
- 1983 Olazar, en el campo de (COR.: III. libk., aza. 10)
- 1993 Olásar, heredad llamada (ZJE.: 2292, eka. 10)
- 1994 Olazarko kanpue (ZAL.: 2. zk., 10. or.)

204. “Reposicion del camino desde Olazar hasta dar con la cruzada conel Camino para la provincia de Guipuzcoa con ynclusion dela Reposicion del Puente de *Ugazi* y la Estrada Carretil vajo dela Casa de *Vriortua*”.

205. “el camino vecinal desde la ermita de S.Martin hasta las inmediaciones del barrio de *Gazaga* se hallaba en una situación malísima [...] pero el punto llamado *Olazar* estaba peor”.

206. “Diputación desea cambiar el otro extremo de las heredades del Palacio como para dar entrada por camino de *Olazar* al paso carretil que partiendo de la plaza san Martin se dirige a los montes de *Aran-goiti* por entre los pertenecidos del Manicomio y Palacio”.

- 2000 Olazar, Nuevo Frontón (ZU.: OI, 1.1/27)²⁰⁷
- 2001 Olazar frontoia/San Martineko frontoia (Anboto.: 1. zk., 7. or.)

OLAZAR (pilotalekua)

Kokapena: San Martin plazan.

OHARRAK: Ik. *Arteagaetxebarria - San Martin pilotalekua*. 1987an Eusko Jaurlaritzak utzitako *Ospitale psikiatrikoko* lurretan eraiki zen etorkizunean bakarria izango dena; elizpekoa eta botatzen ari direna gogoan hartzeke, jakina. Ahoz generikoa nagusitzen da “frontoic”.

Idatzizkoa:

- 1993 Olazar, Frontón (ZG.: 9. or.)²⁰⁸
- 1996 Olazar, Frontón (ZG.: 19. or.)²⁰⁹
- 1999 *Pilotalekua* / Frontón Olazar (ZG.: 22. or.)²¹⁰
- 2000 Olazar, Nuevo Frontón (ZU.: OI, 1.1/27)²¹¹



Olazar pilotalekua, bolatoki berria izandakoaren aldetik (2002) (AE)

207. “Construído en 1987 en terrenos cedidos por el Gobierno Vasco”.

208. “Con cancha polivalente cubierta para la práctica de balonmano, baloncesto, fútbol-sala, gimnasia rítmica...”. Antza denez, garai hartan iragarkia ez zeterren bat ekintzekin.

209. “Con cancha polivalente cubierta para la práctica de pelota mano, paleta y pala corta, y balonmano, baloncesto, fútbol-sala, gimnasia rítmica...”. Baten bat oharu egin omen zen kontraesanaz.

210. “Con cancha polivalente cubierta para la práctica de pelota mano, paleta y pala corta, gimnasia rítmica”. Kostata ere, azkenean lortu eí zen jakitea pilotaleku izenaren esanahia.

211. “Construído en 1987 en terrenos cedidos por el Gobierno Vasco”.

- 2001 **Pilotalekua** / Frontón Olazar (ZG.: 24. or.)
- 2001 Olazar frontoia/San Martineko frontoia (Anboto.: 1. zk., 7. or.)

Kartografikoa:

- 1993 Olazar Frontoia (ZG.: 14. or.)
- 1996 Olazar Frontoia (ZG.: 16. or.)
- 1999 Olazar Frontoia (ZG.: 17. or.)
- 2001 Olazar Frontoia (ZG.: 17. or.)

ORTUTXU (*mintegia*)

Kokapena: Gazagan. Intxaurtxueta jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Ik. **Boluntxu**. Ekialdeko atalean P. Belarrek pabiloia egin zuen. Osagaie-tarako: Ortu (izen arrunta) + -txu (txikigarria).

Ahozkoa: [ořtúču]

- 050, 052 “Ortútxu”

Idatzizkoa:

- 1868 Ortuchu, heredad llamada (ZJE.: 103, mai. 28)
- 1952 Ortuchu (ZUA.: 1408. er., 105. or.)
- 1989 Ortutxu (ZUA.: LNE, 1362/002) Belarren pabiloia eta atze aldea
- 1991 Ortuchu, heredad llamada (ZJE.: 2139, urt. 15)

ORTUZAR (*belardia*)

Kokapena: Urizarren. Etxezapia jotzen, hegoaldetik.

OHARRAK: Ik. Aurreko fitxa. Ortua izanikoa.

Ahozkoa: [ořtúšar]

- 047, 048 “Ortúsar”

Idatzizkoa:

- 1878 Ortuzar, heredad nombrada (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1952 Ortuzar (ZUA.: 1408. er., 31. or.)

ORTUZAR (*mintegia*)

Kokapena: Gazagan. Beko ortua jotzen, mendebaldean.

OHARRAK: Osagaiak: Ortu (izen arrunta) + zar (izenondoa).

Ahozkoa: [ořtúča]

- 010 “Ortútxa, Ortútxe”
- 040 “Ortúsar”

Idatzizkoa:

- 1866 Ortuzar, heredad en el término de (ZJE.: 77, aza. 21)
- 1952 Ortuzar (ZUA.: 1408. er., 29. or.)



Ortuzar, Iturriagarako bidepean (1974) (ZU)

OTADUI (*basoa*)

Kokapena: Etxosteko bidetik mendebaldera.

OHARRAK: Atal gehienak hortxe egon arren, bada beste lursailtxo estu-estu bat *Esparru* eta *Basabe* artean. Osagaiak: Ot(e) (*Ulex europaeus*) + -dui²¹².

Ahozkoa: [otaj]²¹³

- 010, 054 “Otai”

Idatzizkoa:

- 17... Otadui, monte en el termino de (ZUA.: EHSD, 1319/002)
- 1810 Otadui, porcion en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1866 Otay, monte calbo en el término de (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1877 Otaduy, monte en el término de (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1879 Otaduy, la pieza de (EHAE.: PKA, MU, 37.libk./667. er.)
- 1938 Otay (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Otay (ZUA.: 1408. er., 17. or.)
- 1952 Otaduy (ZUA.: 1408. er., 39. or.)
- 1956 Otay (DNB.: Zin. Ait., 52)
- 1988 Otay, monte en el término de (ZJE.: 2105, urr. 6)
- 1996 Otay, monte calvo en el término de (ZJE.: 2325, aza. 20)

212. Mitxelena, K.: “El diptongo *ui* es raro, incluso en prestamos como *fruitu* y alguno más, y a menudo secundario [...] Hay alternancia *oi (ui) / i* en el suf. colectivo *-doi, -dui, -di*, frecuente en toponimia sobre todo con nombres de plantas” (FHV, 107. or.). Irigoien, A.: “debiendo tenerse muy en cuenta que en lengua vasca el sufijo colectivo *-doi / -dui* que en algunas áreas se ha reducido a *-di*, cfr. *Aresti*, ‘robleal’ tiene diptongo” (*En torno...*, 88. or.).

213. Ahozkoa bokal arteko herskaria galdu eta diptongoa murriztutakoan sortu da, hots, *Otadui* > *Ota(d)(u)i* > *Otai*.

OTADUISAKONA, -a (*basoa*)

Kokapena: Otadui baino hego-mendebalderago, errekatxoaren aldera.

OHARRAK: Ahoz ez da erabiltzen eta batzuek “Etxóstia” esaten dute, baina ingurua adierazteko. Osagaiak: Otadui (izen nagusia) + sakon(a) (Ik. *Ertzilsakon*)

Idatzizkoa:

- 1893 Otayco sacona, monte llamado (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1938 Otay-sacon (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1938 Otzaico-sacona (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Otaysacon (ZUA.: 1408. er., 24. or.)
- 1952 Otaco-sacon (ZUA.: 1408. er., 108. or.)
- 1956 Otaisacon (DNB.: Zin. Ait., 263)
- 1956 Otaco-sacon (DNB.: Zin. Ait., 267)
- 1989 Otsoen-sacona o Otaysacon (ZUA.: LNE, 1033/004)

OTAMENDI (*basoa*)

Kokapena: Gazagako errepedeak mozten du. Ur-biltegiaren parean.

OHARRAK: Bihurgune azpiko pinudia. Osagaiak: Ot(e) (*Ulex europaeus*) + mendi²¹⁴ (izena).

Ahozkoa: [otámendi]

- 027 “Otámendi”

Idatzizkoa:

- 1867 Otamendi, argomal en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1923 Otamendi, monte arbolar en el término de (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1938 Otamendi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1952 Otamendi (ZUA.: 1408. er., 198. or.)
- 1956 Otamendi (DNB.: Zin. Ait., 528)
- 1981 Otamendi, terreno arbolar del término de (ZUA.: LNE, 1035/004)

OTSOENAETXEBARRI (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Gazagaotxoena baserria jotzen zegoen, mendebaldetik.

OHARRAK: Erregistroko lehen eskriturretan (1864) “*casa accesoria frente a ella*” baizik ez du jartzen. Etxebarriaren esanetan bertan bizi ziren Salamancatik-eta mintegietara lan egitera etortzen ziren familiak. Osagaiak: Otxoena (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + barria (izenondua).

Ahozkoa: [oconabáři]

- 010 “Otzóna Etxebáři”
- 053 “Otzonabáři”

Idatzizkoa:

- 1922 Ochonaechevarria, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1926 Ochoena echevarria, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-31)²¹⁵

214. Mitxelena, K.: “Es frecuentísimo también como segundo elemento” (*FHV*, 128. or.).

215. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).



Osoenaetxebarri, Gazagaetxebarria eta Gazagaotsoenaren artean (1974) (ZU)

- 1939 Otzonabarri, en la caseria de (ZSAE.: BAT8/3)
- 1939 Ochoenaachevarria, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/83)

Kartografikoa:

- 1951 Ochena-echevarria, caserío (ZUA.: LNE, 1045/001)

PADURA²¹⁶ (*etxea*)²¹⁷

Kokapena: San Martin ermita eta karrajo ostean.

OHARRAK: Nahiz eta gaur egunean etxe hutsa izan, historikoki zenbait funtzio bete ditu: ostatua, taberna, harategia, ardobiltegia, batzar lekua... Beste aldetik, osteko soloa, zubia eta beste baserri batzuk (*Ybarra de Padura, Casa Nueva de Padura...*) honela izendatzeagatik aurkintza gisa erabili dela ondorioztatu daiteke. Azken urteotako berritzairekin itxura ederra hartu du eraikinak.

“Nik gausa bienak nau ikusitte: bat taberniena, iru urterako errematetan; da gero, beste bi iru lau bider ganauek ilyekuek lotiek einye ipini, da okelie errematetan. Ementxe inguruen jartze sien errematie erute ebenak, probalekuen erdi inguruen-eró jartze sien ardurie euketak, da esate ben: - Señek gure dau? - Nik, presentie! - Semat emote osu onaitti lotionaittik? - Ba, bosteun erriel. Dana dala, bueno. A aste san juten leiorea, pausoka-pausoka, da an eskue leio ganién ipini orduko beste batek pujau gura baaben esate ban erriel bi geidxa ero iru erriel geixa. Ba, momentu bat eltzen san, juten sana ta ikutze otzana ta ñork pujau es, ba, a lotie, a txortie, arendako san. Lenau kandelie ixotute ixate san, amatetara ixete san, atzamar bias metxie amatau esta? Ikutzie dan moruen, oixe sistemioi, kandeliena” (B. Lasuen).

216. Mitxelena, K.: *AV*, 145. or.

217. Lasuen, B.: “Siempre escaso de recursos económicos, el Ayuntamiento se vió obligado una vez más a desprenderse de una parte de su patrimonio. Era el año 1934 cuando vendió la Casa- Taberna *Padura* (Herriko-Taberna) con su correspondiente huerta en 14.000 pesetas, importe que fue destinado al pago de los gastos ocasionados por la traída de aguas al casco urbano” (AZ.: 54. or.).

Ahozkoa: [erriko taberniè]

- 001 “Padura etxiè, Erriko taberna”
- 024 “Aléjon tabérniè”
- 076, 077 “Erriko tabérnie”

Idatzizkoa:

- 1638 Padura, contra la cassa de (BEHA.: ORD, urt. 28)
- 1660 Padura, en la sepultura desta mi cassa de (BAHP.: NOT, PRG, 140. p. s., api. 26)
- 1678 Padura, contra la casa de (BEHA.: ORD, urt. 28)
- 1704 Padura, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233.or)
- 1734 Padura, la Casa y Casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/49)²¹⁸
- 1742 Padura, retejo de la casa concejil de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, C-037)
- 1753 Padura, heredad de pan de sembrar nombrada de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/74)
- 1753 Padura, casa concejil de ...y la de Alday (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1755 Padura, el costte del nuevo Puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1759 Padura, renta de la taberna de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1760 Padura, rentta de la Casa taberna concejil de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 1, 41/1)
- 1761 Padura, rettejo a la casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1762 Padura, renta de la Casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1763 Padura, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, aza. 23)
- 1764 Padura, el puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 22, 41/1)
- 1774 Padura, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mar. 28)
- 1767 Padura, renta de la Casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, 41/1)
- 1769 Padura, renta de la Casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 24, 41/1)
- 1777 Padura, casa y casería de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 308. zk., ots. 6)²¹⁹
- 1778 Padura, la casa y casería nombrada de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Padura, casa y casería nombrada de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1785 Padura, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1788 Padura, rentta por la casa concegil de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)
- 1788 Padura, cassa y casseria de... que sirve de taberna (BPAH.:HIP, 1090. mik., 226. zk., uzt. 22)
- 1789 Padura, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 5)
- 1790 Padura, cassa nombrada de... con sus heredades (BPAH.:HIP, 1090/91. mik., 18. zk., urr. 10)
- 1796 Padua, Ytten la nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)²²⁰
- 1796 Padura, casa de/taverna de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/11)
- 1798 Padura, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 431. or.)
- 1805 Padura, rentta por la casa concegil de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1807 Padura, en el termino titulado (BPAH.: HIP, 1093. mik., 78. zk., ira. 28)²²¹

218. “los vecinos de dha Anteygl^a havian comprado la Casa y Casería de *Padura* para edificar otra Casa nueva para la provision de abastos”.

219. “la casa y casería de *Padura* con sus pertenecidos, sirve de taberna”.

220. “Yten la nombrada *Padua* que es en la que se vende vino clarete”.

221. “distante como un tiro de bala de la Parroquia”.



Padura etxe berriztatua, San Martin plazan (2004) (AE)

- 1811 Padura, rrenta de la Casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 20, C-039)
- 1821 Padura, Venta de... y pertenecidos (ZUA.: LNE, 1319/002)²²²
- 1832 Padureta, heredad sita en el termino de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 625. zk., api. 12)
- 1861 Padura, casa de... y huerta contigua (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 25, C-045)²²³
- 1863 Padura, la Casa taverna y alóndiga de (BFA.: ZUA, Ak.Lib, ots. 28, C-014)
- 1865 Padura, heredad en el término (ZJE.: 50, ots. 24)
- 1873 Taberna de Padura, producto de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 16, C-040)
- 1875 Padura (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1878 Padura, heredades denominadas Zaldusolo, Tabernasolo y ... (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1889 Padura, taberna de (BFA.: ZUA, Kont., mai. 4, C-064)²²⁴
- 1890 Venta de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-043)²²⁵
- 1892 Taberna de Padura, en la casa llamada (ZEZ.: JA1/158)
- 1894 Taberna de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 30, C-044)²²⁶

222. "la caseria (incluída la casa-taberna que está separada) y la tejabana (en la parte zaguera de dicha casa)".

223. Eskrituren kopia.

224. "En las funciones de San Andres patrón de este pueblo, debera el rematante de la taberna de *Padura* tener en venta en las inmediaciones de la Parroquia pan y vino y demás que quiera pagando el tamborilero, según convenio que haga y para ello vendera el vino con aumento de cinco céntimos de peseta de litro el mismo día. Lo mismo se entiende de las funciones de las hermitas de esta jurisdicción".

225. Datu berberak: 1889, 1891, 1892, 1893.

226. Datu berberak: 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900.

- 1895 Casa Taberna, en la (BEHA.: BAT, mar. 3)²²⁷
- 1898 Venta de Padura, Errecarte próxima a la (ZJE.: 277, abe. 23)
- 1901 Padura, la casa llamada de (BEHA.: BAT, api. 16)
- 1902 Taberna de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-045)²²⁸
- 1905 Taberna de Padura (BFA.: ZUA, Ak.Lib, eka. 5, C-016)²²⁹
- 1906 Taberna de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-046)²³⁰
- 1907 Padura, casa-taberna llamada (ZSAE.: BAT7/11)
- 1909 Padura, casa-taberna llamada (ZSAE.: BAT7/11)
- 1911 Taberna de Padura, casa (ZSAE.: HIL4/5)
- 1912 Taberna de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-047)²³¹
- 1913 Casa Taberna o Padura (ZSAE.: HIL4/2)
- 1914 Taberna de Padura, casa nombrada (ZJE.: 329, eka. 9)²³²
- 1916 Taberna de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-048)²³³
- 1922 Taberna de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-049)²³⁴
- 1924 Taberna de Padura (BFA.: ZUA, Ak.Lib, abe. 1, C-018)²³⁵
- 1925 Taberna de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 9, C-050)²³⁶
- 1927 Taberna de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-051)²³⁷
- 1930 Padura, varias fincas (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²³⁸
- 1931 Taberna de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-053)²³⁹
- 1933 Padura, saneamiento de la casa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 5, C-054)
- 1934 Venta de Padura, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-054)²⁴⁰

227. Datu berberak: 1898, 1904.

228. Datu berberak: 1901, 1903, 1904, 1905.

229. “la carretera que desde Becochea se dirige a la Taberna de *Padura* está en un estado malísimo [...] en la parte del Parque del Balneario se ha caído una parte de pared”.

230. Datu berberak: 1906, 1907, 1908, 1909, 1910.

231. Datu berberak: 1911, 1913, 1914, 1915.

232. “casa nombrada Taberna de *Padura* y destinada a taberna, dentro de la cual existe un departamento para Alhóndiga y matadero situada en el barrio de *Gazaga*”.

233. Datu berberak: 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921.

234. Datu berberak: 1923, 1924.

235. Bainuetxe berria egiteko: “sacando para ello a subasta pública los edificios llamados Taberna de *Padura* y Venta de *Eizaga* con su Alhondiga, Venta de *Olarriaga* y carnicería”.

236. Datu berberak: 1926.

237. Datu berberak: 1928.

238. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

239. Datu berberak: 1932.

240. Datu berberak: 1934 (“*Taberna*”).

- 1935 Padura, la casa (BFA.: ZUA, Ak.Lib, eka. 23, C-020)²⁴¹
- 1935 Taberna de Padura (ZJE.: 463, urt. 15)
- 1936 Padura, taberna de (ZSAE.: BAT8/16)
- 1938 Padura, casa llamada de (ZSAE.: BAT8/7)²⁴²
- 1939 Padure, junto a la taberna de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 17, C-056)
- 1948 Padura, heredad llamada... en la barriada de San Martin u Olazar (ZJE.: 509, mar. 12)
- 1952 Padura (ZUA.: 1408. er., 182. or.)
- 1988 Padura, heredad en... del caserío Errecarta (ZJE.: 2101, uzt. 26)
- 1991 Padura, Casa de (AZ.: 54. or.)
- 2002 Padura etxea (HKK.: HES, 26. or.)
- 2003 San Martingo Padura etxean (HKK.: AA, 10. zk., 15. or.)

PADURAIBARRA, -a (desagertutako baserria)

Kokapena: Askorrapeko lautadan egon ei zen.

OHARRAK: Ik. *Askorra*. Dokumentuetako '... de Padura' gehigarria *Gazagaibarra-rekin* ez nahasteko egiten da, azken hau behin baino gehiagotan bereiztuta idazten da eta. 1709ko dokumentuak baserri bi izan zirelako hipotesia indartzen du.

Idatzizkoa:

- 1628 Ybarra, heredades de la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., api. 18)
- 1637 Ybarra, sobre toda lasu cassa y cass^a de (BAHP.: NOT, JBG, 82. p. s., mar. 9)
- 1652 Ybarra, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL1, ira. 27)
- 1660 Paduray Barra, en esta mi cassa de (BAHP.: NOT, PRG, 140. p. s., 21. zk., api. 26)
- 1661 Y Barra, en la heredad de (BAHP.: NOT, PRG, 140. p. s., uzt. 18)
- 1676 Ybarra de Padura, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL1, ots. 11)
- 1678 Ybarra de Padura, en la cassa de (BEHA.: ORD, urt. 28)
- 1693 Ybarra de Padura, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 24)
- 1702 Ybarra, la casería de... que esta en Padura (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1709 Ybarra (BAHP.: NOT, JBA, 187. p. s., mai. 14)²⁴³
- 1740 Ybarra de Padura (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 209. zk., ots. 6)²⁴⁴
- 1751 Ybarra, censo sobre la cassa y casseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1753 Ybarra, otra heredad llamada de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/74)
- 1773 Ybarra, la de Garita Celaia y la nueva de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 417. zk., ots. 22)
- 1863 Ybarra, terreno de (ZJE.: 5, urr. 24)

241. "D. Alejo Yñurrieta proyecta levantar otro piso más de lo solicitado a la casa *Padura*".

242. Datu berberak: 1940, 1946.

243. "les ube bendido el suelo de la casa que ubo llamada de *Ybarra* con ttodos sus pertenezidos".

244. Jatorrizko dokumentua: 1678/1/8.

PAGADITXIKI (*Basotxikia, -a*) (*basoa*)

Kokapena: Iruarripetak inguratzen du.

OHARRAK: Osagaiak: Pag(o) (*Fagus sylvatica*) + -di (Ik. *Otadui*) + txiki (izenondoa).

Ahozkoa: [bašóčikižè]

- 054 “Basótxikidxè”

Idatzizkoa:

- 1925 Pagadichiqui, monte llamado (ZJE.: 416, abe. 10)
- 1930 Pagadichiqui, montes (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²⁴⁵
- 1938 Baso-chiqui (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1940 Pagadichiqui, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/25)
- 1956 Pagadi-chiqui (DNB.: Zin. Ait., 57)

PAGADIZAR (*basoa*)

Kokapena: Gisatzako espalda azpiko basoak, mendebalderantz.

OHARRAK: Oso leku zabala harrapatzen du leku-izenak eta zenbait zuhaitz mota ikus daitezke. Osagaiak: Pag(o) (*Fagus sylvatica*) + -di (Ik. *Otadui*) + zar (izenondoa).

Ahozkoa: [páíšar]²⁴⁶

- 010 “Paráisar”
- 011 “Páraisar, Páisar”
- 025, 037, 040 “Páisar”
- 047 “Pagarísar”
- 080 “Paáisar”

Idatzizkoa:

- 17... Pagadizarra, otro monte llamado (ZUA.: EHSD, 1319/002)
- 1788 Pagadi, importe de la oja y Alecho del término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)
- 1788 Pagadi viejo, la oja y Alecho del término de (BFA.:ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)²⁴⁷
- 1793 Pagadizarra, importe de la oja y Alecho del término de (BFA.:ZUA, Kon. Lib., urt. 13, 41/2)
- 1794 Ayal viejo, importe de la oja y Alecho del término de (BFA.:ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/2)
- 1800 Pagadizar, importe de la oja y Alecho del término de (BFA.:ZUA, Kon. Lib., ots. 2., 41/2)
- 1802 Pagadizar, importe de la oja y Alecho del término de (BFA.:ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)

245. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

246. Bilakaera: Pagadizar > Pa(g)/ raizar > Paizar (Herskaria frikari egitea eta galtzea da arruntena, dardarkari bihurtzea ez hainbeste, dena dela, Ik. *Zalduaran*. Bokaletan bigarren mailako hitoa murritzut egin zaigu).

247. Datu berberak: 1791, 1792.



Pagadizar basoa, Gisatzako espaldapean (2002) (AE)

- 1805 Pagaduizar, importe de la oja y Alecho del término de (BFA.:ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1808 Pagadizar, importe de la oja y Alecho del término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Padizar, importe del monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1811 Pagadizarra, termino de (ESK.: 012)
- 1818 Pagadizarra, el Arbolar del término de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 356. zk., mai. 18)
- 1827 Pagadizar, Domº de Garitaonandia dueño del monte(BPAH.:HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1867 Pagadizar, monte calvo nombrado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1869 Pagadizar, monte llamado (ZJE.: 75, api. 9)
- 1870 Pagadizar, arbolado en el término de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1881 Pagadizar, monte en el término de (ZJE.: 199, urt. 12)
- 1889 Pagadizar, monte titulado (ZJE.: 242, aza. 27)
- 1911 Pagadizar, monte nombrado (ZJE.: 316, ira. 14)
- 1931 Pagadizar, monte llamado (ZJE.: 431, abe. 2)
- 1938 Pagadizar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Pagadizar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Pagaduizar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1939 Pagadizar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 8, C-093)
- 1952 Pagadizar (ZUA.: 1408. er. - 34, 76, 134.orr.)
- 1953 Pagadizar, monte titulado (ZJE.: 545, uzt. 22)

- 1954 Pagadizar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 7, C-093)
- 1956 Pagadixar (DNB.: Zin. Ait., 493)
- 1956 Pagadizar (DNB.: Zin. Ait. - 68, 356, 545, 580)
- 1999 Pagadizar, monte denominado (ZJE.: 2360, uzt. 19)

Kartografikoa:

- 1923 Páizar, Camino de (MTV)
- 1934 Paizar, C° de (BMT.: 8-B)

PAGADIZARBURU (*basoa*)

Kokapena: Pagadizar barruko atala. Gisatzako espalda jotzen du, mendebaldetik.

OHARRAK: Ahoz ez dute ezberdintzen. Osagaiak: Pagadizar (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1885 Pagadizar-buru, monte llamado (ZJE.: 213, urr. 14)
- 1934 Pagadizar-buru o goicoa, conocido también por Panchibáso (ZJE.: 213, uzt. 2)

PAGATXUETA (*belardia*)

Kokapena: Malkorra jotzen, baina hego-ekialderago.

OHARRAK: Ik. *Katika*. Eskriturretan *Malloarekin* batera etorri arren, *Pagatxueta* baino ez dute ezagutzen eta errekaaren hegoaldekoari esaten diote. Osagaiak: Pag(o) (Ik. *Pagaditxiki*) + -txu (Ik. *Boluntxu*) + -eta (Ik. *Aldapeta*).

Ahozkoa: [pagáčutà]

- 011, 080 “Pa(g)átxutà”

Idatzizkoa:

- 1993 Malloa-pagatxueta, heredad denominada (ZJE.: 2293, eka. 10)

PALAZIOOSTE (*basoa*)

Kokapena: A-8 autopistak ebagita. Urkitzako Etxeazpia jotzen, mendebaldetik.

OHARRAK: *Zaldibar dorretxearen* lurren atzeko aldean egoteagatik sortu zen toponimoa. Osagaiak: Palazio (izen nagusia) + oste (Ik. *Ertzilloste*).

Ahozkoa: [palašjóóšte]

- 025, 026, 037 “Palasioóste”
- 080 “Palásiosteko depósittuè”

Idatzizkoa:

- 1816 Palacioeste, terreno cerrado en (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 60. zk., api. 19)
- 1831 Palacio-oste, otra suya titulada (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 345. zk., urt. 3)
- 1878 Palaciooste, heredades de (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1876 Palacio-oste, terreno castañal que llaman (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1879 Palacio-oste, la pieza de (EHAE.: PKA, MU, 037.libk./0667. er.)



Palaziooste, A-8 autopistak erdibituta (1978) (ZU)

- 1898 Palacio-oste, manzanal y monte contigüo denominado (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1994 Palacio Oste, manzanal y monte contigüo denominado (ZJE.: 2315, aza. 21)
- 1952 Palacioste (ZUA.: 1408. er., 55. or.)
- 1977 Palacio-oste, castañal llamado (ZJE.: 1823, urr. 21)
- 1994 Palacio Oste, manzanal y monte contigüo denominado (ZJE.: 2315, aza. 21)
- 1997 Palacioste (DNB.: Zin. Ait., 576)

PIKOBURU (*belardia*)

Kokapena: Zearsolo eta Zorroztarriagaren arteko landa.

OHARRAK: Nahiz eta Erregistroko lehen eskriturretan *emeticoa* eta *andicoa* idatzi, gaur egunean ez dute bereizketa hori egiten. Osagaiak: Pik(u) (*Ficus carica*) + buru (izena).

Ahozkoa: [pikóburù]

- 037 “Pikóburù”

Idatzizkoa:

- 1716 Picoettas (BPAH.: NOT, JBA, 191. p. s., mar. 31)
- 1878 Larreneta, Piroburu-emeticoa y andicoa, heredad en 3 partes titulada (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1952 Picoburu o Larreneta (ZUA.: 1408. er., 31. or.)

SAGARMINAGABASO (*basoa*)

Kokapena: Garrazburugoikoa eta Aristibilleta artean.

OHARRAK: Ik. *Ibarrabaso - Zalduko Sagarminaga*. Izen bereko baserriaren jabetzatik sorturiko toponimoa dugu. Osagaiak: Sagarminaga (izen nagusia) + baso (izen arrunta).

Ahozkoa: [sagármiñabasúe]

- 058 “Sagármiñabasúe”

Idatzizkoa:

- 1867 Sagarminagabaso, robleal en el término de Garraz (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1886 Sagarminaga-baso, monte nombrado (ZJE.: 225, ira. 7)
- 1923 Sagarminagabaso, monte robleal llamado (ZJE.: 377, ots. 21)
- 1954 Sagarminaga baso (ZJE.: 566, abu. 5)
- 1952 Sagarminaga (ZUA.: 1408. er., 85. or.)
- 1952 Sagarminaga-baso (ZUA.: 1408. er., 117. or.)
- 1956 Sagarminabaso (DNB.: Zin. Ait., 197)
- 1956 Sagarminagabaso (DNB.: Zin. Ait., 221)

SAGASTIESKIÑA (*basoa*)

Kokapena: Urizarren. Artako egia jotzen du, iparraldetik.

OHARRAK: Ik. *Aškorra*. Ez dut ahozkorik batu. Osagaiak: Saga(r) (izen arrunta) + -ti (Ik. *Intxausti*) + eskiña (izen arrunta).

Idatzizkoa:

- 1876 Sagastiesquiña, monte de castaños nombrado (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1938 Sagastiesquiña (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Sagastiesquiña (ZUA.: 1408. er., 33. or.)

SAGASTIZAR (*mintegia*)

Kokapena: Arloa jotzen, iparraldetik.

OHARRAK: Ik. *Elexalde*. Osagaiak: Sagasti (Ik. Aurreko leku-izena) + zar (izenon-doa). Bigarren osagaia ordezkatu egin dute ahoz (zar > zabal).

Ahozkoa: [sagaštisábal]

- 053 “Sagastisábal”

Idatzizkoa:

- 1863 Sagastizar, Arlua y Lezalde, heredades (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1952 Sagastizar (ZUA.: 1408. er., 104. or.)

SAIARRI²⁴⁸ (*basoa*)

Kokapena: Elorrioko mugan, Aurreko aldapa baino ipar-mendebalderago.

OHARRAK: *Leiz-Miñota* aldera joateko lepoa baso honen alboan kokatzen da eta antzinako bidea da. Osagaiak: Sai (*Gyps fulvus*) + arri (izen arrunta).

Ahozkoa: [sajéři]

- 010, 023, 050, 079 “Saiéri”

248. A. Irigoienek (*En torno...* 226. or.) egiten duen itzulpena, gure adibidean ez da baliagarria, *herritik* baino *harrtik* baitatorkigu toponimoa 1501ean adierazten zaigun moduan.

Idatzizkoa:

- 1501 Sayarrias, vnas piedras grandes que se llaman (FDM.: AME, 23.dok., 110. or.)
- 1501 Saerria, e lugar de (FDM.: AME, 23.dok., 110. or.)
- 1563 Sayarria, en el camino de... para helorrio (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/3)
- 1637 Saiarria, a examinar el monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1641 Sayarria, riode Garrax arriba asta el mojon de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1660 Sayarria, un pedaco de piedra del termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/24)
- 17... Zaierri, un monte yntitulado (ZUA.: EHSD, 1319/002)
- 1752 Sayarri, en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1755 Saiarri, monte en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1756 Saiarri/Sayarri, en el termino llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/27)
- 1759 Saiarri/Zaiarri, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1761 Saiarri/Zaiarri, cajigos del ttermo de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1763 Sayarri, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 17, 41/1)
- 1767 Saiarri, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, 41/1)²⁴⁹
- 1771 Saiarria, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, 41/1)
- 1788 Sai arri/Sayarri, Alecho del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)
- 1792 Saiarri, la oja y Alecho del término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 5, 41/2)²⁵⁰
- 1793 Sayarri, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 41/2)
- 1804 Sayarri, Yttn otro llamado (BFA.: ADM, LIM, Men., eka. 15, 634. or.)
- 1807 Siarri, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, 41/2)
- 1808 Zaierri, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1811 Zayerre, el monte de (BPHA.: HIP, 1093/94. mik., 163. zk., urt. 21)
- 1826 Zayarria, robledal en el término de (BPHA.: HIP, 1096. mik., 90. zk., urt. 12)
- 1832 Zaierri, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1855 Sayerri, el monte de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/41)
- 1861 Zayerre, monte (ZJE.: 180, mar. 19)
- 1898 Sayerre, monte (ZJE.: 275, mar. 28)
- 1938 Sayerre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Saierre (ZUA.: 1408. er., 55. or.)
- 1956 Sayerre (DNB.: Zin. Ait., 590)
- 1989 Sayerre, monte llamado (ZJE.: 2108, api. 5)

SAKONA, -a (*belardia*)

Kokapena: Urizarren. Askorreta jotzen, hegoaldetik.

OHARRAK: Ik. *Leposolo*. Atal bitan banatzen da landa eta hau azpikoa dugu.

249. Datu berberak: 1769, 1773.

250. Datu berberak: 1804, 1806.

Ahozkoa: [šakóna]

- 037 “Sakóna”

Idatzizkoa:

- 1878 Leposolo y sacona, heredad llamada (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1952 Leposolo-sacona (ZUA.: 1408. er., 31. or.)

SOLOBARRI (*alfer-lur*)

Kokapena: Garrazerrekan. Errotaburu aldamenean.

OHARRAK: Ik. *Errotetaburu*. Osagaiak: Solo (izen arrunta) + barri (izenondoa).

Ahozkoa: [šolobáři]

- 055 “Solobáři”

Idatzizkoa:

- 1952 Solobarria (ZUA.: 1408. er., 119. or.)
- 1956 Solobarri (DNB.: Zin. Ait., 64)

SOLOLUZE (*belardia*)

Kokapena: Urizarretan. Ziarsolo azpiko landa.

OHARRAK: Itxurak ematen dio izena. Osagaiak: Solo (izen arrunta) + luzu (izenondoa).

Ahozkoa: [šololúše]

- 047, 048 “Sololúše”

Idatzizkoa:

- 1870 Suturlua o Sololuce, heredad llamada (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1952 Sololuce (ZUA.: 1408. er., 13. or.)

SAN LORENTZO / SALLABENTE²⁵¹ (*ermita*)²⁵²

Kokapena: Urizarren. Katika eta Urizarbarrenaren artean.

OHARRAK: Ik. II. atalean, *Hagionimia*. Elizatean *Sallabente* izeneko beste ermita bat badagoela eta euskaldunen artean ahozko tradizioak haren alde egiten duela gogoan izanda, bigarren aukeratzat jo dut, oso nahasgarria gerta lekiguke eta. Nire berriemaileak ez dit aipatu, G. Arregik dakarrena, hots, irudia errekan sartzen zutelako datua.

“San Lorenzo Saninasio egunien bajatze ben parrokidxara, da amen eukitte ben, Saninasio egunetik San Lorenzo egunerarte, illien amarrien. Gero prososiñuen igote ben Uxarretara, bertara, ermittara. Beti esate ben, ba, euri faltia egon san baten, ba, ari eskatu otzela eta selan bertatik bajatu eben San Lorenzo ta euridxak in sittuela. Esakerak e!” (K. Basterrika).

251. HPSren ETDn: *Sallabente ermita (Done Laurendi Matiria)*.

252. Arregi, G.: “Planta rectangular de 9, 32 x 6, 50 m. Construída en mampostería vista, con la fachada principal blanqueada. Cubierta a dos aguas sobre una cercha, sin espadaña. La campana está suspendida de la cercha. En la fachada principal verja de madera, en la que se enmarca la puerta. Una aspíllera en el lado de la Epístola. Pavimento: la nave de cemento y el presbiterio de losas de piedra. Pórtico a los pies” (*EB*, III-247. or.).

Abozkoa: [šalórencò]

- 011 “Salórentzò, Sa(n)lórensò, Sallábentè”
- 005, 075, 077, 080 “Salórentzò”
- 006, 076 “Saló(re)ntzo”
- 025, 037, 067 “Sa(n)lórensò”

Idatzizkoa:

- 1582 Sanct Lorente, hermitas de Sanct mjn y ... (BEHA.: HIL1, api. 19)
- 1583 Sanct Llorente de Uriçar (BEHA.: HIL1, abe. 21)
- 1586 Sanct Llorente, a sanct Martin y ... (BEHA.: HIL1, uzt. 27)
- 1623 Sant Llorente, en... dia del Señor Sant lorenzo (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 24, 38/2)
- 1626 San Llorente de Urizar, ala Hermita de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., mai. 12)
- 1638 San Llorente de Vricar, ala hermita de... Dos Res (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., api. 9)
- 1660 San Lorenzo de Vrissar, otra que se llama (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/53)
- 1661 SanLorenzo de Uricar, la hermita de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., api. 4)
- 1689 San Lorenzo de Vrizar, con estazion enla hermita de San Martin (BEHA.: ORD)
- 1738 Sn Lorenzo, Rogatiba a la Hermita (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1748 San Lorenzo, junto a la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 14, C-037)
- 1759 Sn Lorenzo, composicion del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1879 San Lorenzo, las piezas de (EAEA.: PKA, MU, 037.libk./0667. er.)
- 1970 San Lorenzo (DNB.: Zin. Ait., 337)
- 1977 San Lorenzo (III Circuito Montañero de Zaldibar) (COR.: I. libk., uzt. 17)
- 1981 San Lorenzo, repetidor sito en la ermita de (COR.: II. libk., mai. 23)²⁵³
- 1982 San Lorenzo (Barrio de Urizar), la ermita de (COR.: I. libk., urt. 31)
- 1984 San Lorenzo, la ermita de... en el barrio de Urizar (COR.: I. libk., mar. 18)²⁵⁴
- 1987 San Lorenzo de Urizar (EB.: III. libk., 247. or.)
- 1991 San Lorenzo, en el barrio de Urizar (AZ.: 16. or.)
- 1993 San Lorenzo, baseliza (Urizarren) (ZG.: 30. or.)
- 1996 San Lorentzo, baseliza (Urizarren-Gazagan) (ZG.: 4. or.)
- 1999 San Laurendi, baseliza (Urizarren-Gazagan) (ZG.: 9. or.)
- 2001 San Lorentzo baseliza (HKK.: ZSAB, 20. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Sn Lorenzo (MTV)
- 1929 S. Lorenzo (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1934 San Lorenzo (BMT.: 5-B)
- 1952 S. Lorenzo (IGC.: Durango 62)

253. “Antes y hasta hace no muchos años existía una vieja costumbre y era la de bajar en acción de gracias por San Ignacio en procesión la imagen de San Lorenzo hasta la parroquia siendo devuelta a su ermita el día del santo” (COR.: II. libk., abu. 9).

254. “La fiesta se celebra con una misa en la ermita a las doce del mediodía para una vez finalizada ofrecer los cofrades a los vecinos y visitantes unos bocadillos y galletas acompañadas de vino. Seguidamente en el ‘aterpe’ el txistulari da un recital de musica vasca, concierto que suele ser escuchado y ovacionado por los romeros” (COR.: II. libk., abu. 10).



San Lorenzo ermita (2002) (AE)

- 1991 S.Lorenzo (AZ.: 5. or.)
- 1995 San Lorenzo, Ermita de (BFA.: 62-64)
- 1996 S.Lorenzo (ZG.: 9. or.)
- 1999 S.Lorenzo (ZG.: 14. or.)
- 2001 San Lorenzo (ZG.: 16. or.)
- 2002 Ermita de San Lorenzo (3/251) (KAT)

SAN MARTIN²⁵⁵ (*ermita*)²⁵⁶

Kokapena: Izen bereko plazan.

OHARRAK: Ik. **Bolatoki zeharkalea - Bolatokia - Padura - San Martin plaza**. Dokumentuen arabera²⁵⁷, gaur egungo kokalekua 1860an hasitako berreraikitze asmoaren azken urratsa izan zen²⁵⁸. Beste alde batetik, ermitatik hur, *Campa de San Martín* dela-

255. HPSren ETDn: *San Martín ermita (Done Martie Gotzaina)*.

256. Arregi, G.: "Planta rectangular de 7, 82 x 6, 19 m. Muros de mampostería vista con esquineros de sillera. Cubierta a dos aguas. Campanil de hierro de un vano con campana y rematado por tejadillo a dos aguas. En la fachada principal, la puerta está enmarcada en un enrejado de madera. En el hastial, ladrillo rojo de canto, al estilo vasco. Pavimento de baldosas de tierra cocida" (*EB*, III-243. or.).

257. 1860/11/18: "Será obligación del rematante el deshacer la ermita pequeña de San Martín, que está amenazando ruina, y volver a construir otra, a su proximidad en paraje más sólido" (BFA.: ZUA, Ud.Lan., aza. 18, C-084) - 1861/02/08: "Gasto de los carpinteros de la obra por traer el STº San Martín y su altar a la parroquia y materiales que se emplearon en hacer cerraduras a las plantas de la Campa de San Martín" (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 8, C-040).

258. Lasuen, B.: "Gaur egungo basiliza 1862an eraiki zan, Udalak eta herritarrak emondako diruari esker, eta bertan egoan beste baten lekua hartu eban. 1977. urtean barriztatu eben eta gaur egun oso egoera onean dago. Antzinan, erregutean joaten zan parrokiatik basilizara, San Markos ebanjelariaren egunean" (HKK.: ZSAB, 19. or.).

koaren iparraldean, bolatokia zegoen, 1932an bota eta B. Elorriagak pilotalekuaren frontisa duen etxea egin zuen arte²⁵⁹. Iturria antzinakoa izan arren, 1928an²⁶⁰ aldatu egin zuten, baita 1978an ere. Amaitzeko, hain nabarmena den plaza erdiko karrajua²⁶¹ da multzo honen beste osagai bat.

“Emengo jaidxetan ibilte giñan, da urrengo domekan isate san samartñ erromeridxia, poré-jenplo jaidxetan, plasán, Saldibarko plasán jote genduen, Saldúen eta gero samartingo erro-meidxia ixate san frontoian. Orduan frontoia es euen estalitta, orduen librie san, frontoi librie san, da eukitte genduen frontoien atzekaldien poste bat ta bonbilla bakarra, da bonbillia errete sanien da ipintte bagenduen bonbillie piskat indartzuaua jentía kejau itte san” (J. M. Iriondo).

Ahozkoa: [šamárñiŋ]

- 011, 030, 038, 053, 055, 062, 067, 072, 074, 075, 076, 077, 080 “Samártñ”

Idatzizkoa:

- 1565 Sant myn de Çaldiuar, ermjta de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, mai. 23, 38/3)
- 1570 Sant min de çaldibar, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urr. 12, 38/3)
- 1571 S.Mjn de caldibar, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, abe. 30, 38/3)
- 1582 Sanct mjn, hermitas de (BEHA.: HIL1, api. 19)
- 1583 Sanct mjn de çaldibar, hermitas de (BEHA.: HIL1, abe. 21)
- 1585 San min de caldibar, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, mar. 23, 38/3)
- 1586 San min d Caldiuar, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, aza. 12, 38/3)
- 1610 San min de Caldua, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 1, 38/3)
- 1615 Sanct mjn de caldibar, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, abu. 15, 38/3)
- 1618 San min de Caldibar, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, uzt. 2, 38/3)
- 1623 San Martin, celebraron siete missas la primera en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1629 St min de Zaldibar, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, abe. 19, 38/3)
- 1631 San min de Zaldiuar, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urr. 12, 38/3)
- 1642 San Min de Caldibar (BFA.: ZUA, Dok. His., mar. 26, 3/112)²⁶²

259. “compromiso adquirido por Bienvenido Elorriaga en la construcción del edificio de San Martin con la del frontón” (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, C-053).

260. “acordó la corporación construir un alberque de buenas condiciones junto al riachuelo de la plaza de San Martin [...] instalar también una fuente con su correspondiente pesebre en una de las esquinas, donde se toma dirección al caserío del Palacio” (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka. 24., C-018) - “por raciones servidas en la construcción del lavadero de San Martín” (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 1, C-051).

261. T. Egia, J. Garitaonandia eta A. Maortuak udaletxean 1943/2/5ean eginiko eskaera bati emandako erantzuetik sortu zen probalekua. Instituzioez gain, populua baturiko diruari esker ere bete zen eskatzaileen asmoa. 1978an hobekuntzak egin zitzaizkion: “En la Plaza San Martin se están haciendo por la parte de la ermita dos alturas similares como las que se hallan junto al frontón cerrando así el tráfico a los vehículos y que sirva el probadero para que jueguen los niños tranquilamente” (COR.: I. libk., mar. 5).

262. “licencia al fiel regidor para cerrar un pedazo de tierra entrela hermita de San Min de *Caldibar* y la herria bjeja de *Gatica*”.



San Martin ermita (2002) (AE)

- 1649 St min de caldua, ermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urr. 6, 38/3)
- 1650 San min de caldiuar, es la germita de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., ira. 16)
- 1655 St Martin, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, abu. 21, 38/3)
- 1661 San Martin, la ermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, eka. 10, 38/3)²⁶³
- 1662 San martin, hermita de... de Zaldua (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, eka. 7, 38/3)
- 1665 San Martin de Zaldua, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 1, 38/3)²⁶⁴
- 1689 San Martin, con estazion en la hermita de (BEHA.: ORD)
- 1691 S.martin de Zaldua, confradia de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, ots. 5, 38/3)
- 1701 San martin, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, eka. 23, 38/4)
- 1706 S.Martin, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, mai. 9, 38/3)
- 1707 San Martin, reparo de la fuentte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1715 Sn Martin, ermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 15, 38/4)
- 1735 S.Martin, Hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, abu. 12, 38/3)
- 1756 S.Martin de Zaldua, la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 24, 38/3)²⁶⁵

263. "Juan de Ariondo vendio a la dha Anteyg^a a la hermita desan Martin de ella, un poco de tierra que alinda poruna parte con heredades dela ferreria de *Gatica* y porotra, conelrrio y heredades de *Gatica* y porotra con el caminoqueva ha *Gazaga*..." (apurtuta).

264. "con algunos manzanos viejos que tiene la hermita de *San Martin de Zaldua* de esta Anteyg^la en el camino de dha hermita a *Gazaga*".

265. "tiene alrededor treinta robles unos pequeños y otros de mediana estatura, siete castaños medianos y cuatro fresnos los tres de la grosura de una mediana pantorrilla y la cuarta más delgada".

- 1757 San Martín, hermita del glorioso (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 8, 38/3)
- 1758 San Martín, hermita del glorioso (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 16, 38/3)
- 1759 San Martín, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, ira. 11, 38/3)
- 1762 San Martín, hermita del glorioso (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 28, 38/3)
- 1860 San Martín, la ermita pequeña de (BFA.: ZUA, HG, aza. 18, C-084)²⁶⁶
- 1862 San Martín, hasta la campa de (BFA.: ZUA, HG, abe. 26, C-084)²⁶⁷
- 1886 San Martín, casa contigua a la ermita de (ZSAE.: HIL4/10)
- 1899 San Martín, trabajos en los puentes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 30, C-044)
- 1902 San Martín, la carretera de Becoechea a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 6, C-045)
- 1905 San Martín, arreglo de gradas y muralla de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-045)
- 1907 Campa de San Martín, los árboles de la (BFA.: ZUA, Ak.Lib, abe. 29, C-016)²⁶⁸
- 1908 San Martín, zanja de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1911 San Martín, a la campa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)²⁶⁹
- 1914 San Martín, campa de (ZJE.: 329, eka. 9)
- 1915 San Martín, luces publicas, una en la campa de (BFA.: ZUA, Ak.Lib, urt. 2, C-017)
- 1926 San Martín, donde se toma la dirección a (BFA.: ZUA, Ak.Lib, ira. 14, C-018)
- 1928 San Martín, junto al riachuelo de la plaza de (BFA.: ZUA, Ak.Lib, eka. 24, C-018)²⁷⁰
- 1928 San Martín, construcción del lavadero de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 1, C-051)
- 1931 San Martín, pegante a la Escuela de (BFA.: ZUA, Ak.Lib, abe. 21, C-019)²⁷¹
- 1932 San Martín, la escuela antes de (BFA.: ZUA, Ak.Lib, urt. 10, C-019)²⁷²
- 1932 San Martín, parcela de terreno de (BFA.: ZUA, Ak.Lib, abu. 3, C-019)²⁷³

-
266. "10ª- Que será obligación del rematante el deshacer la ermita pequeña de *San Martín*, que está amenazando ruina y volver a construir otra a su proximidad en parage más sólido".
267. "reconocimiento de los caminos desde el portico parroquial hasta el termino de *Goicoechea* y desde *Becoechea* hasta la Campa de *San Martín* y el ponton de *Urechi*".
268. "los árboles de la Campa de *San Martín* se hallan ya con un ramaje bastante grueso y sería mu conveniente hacer la poda y luego vender [...] en el remate de juego bolos de este pueblo".
269. "por los gastos ocasionados en la extraída y demás de la piedra que existió en el puente del riachuelo que se une en el punto de *Becoechea* a la campa de *San Martín*".
270. "acordó la corporación construir un alberja buenas condiciones junto al riachuelo de la plaza de *San Martín*, instalar también una fuente con su correspondiente pesebre en una de las esquinas donde se toma dirección al caserío de Palacio".
271. "San Martín, cubierta del riachuelo y terreno que se halla pegante a la Escuela de *San Martín* (antes)".
272. "proyecto que tiene D.Eugenio Garitaonandia de construir un edificio destinado a sierra sobre el riachuelo y terreno que se hallan en el intermedio de la escuela antes de *San Martín* y éste, como ampliación y dando vistas y entrada al camino vecinal".
273. "Bienvenido Elorriaga: la enajenación de la parcela de terreno de *San Martín* para la construcción del edificio (casa frontón)".



San Martin plazako iturria (2002) (AE)

- 1933 San Martin, en la heredad de (BFA.: ZUA, Ak.Lib, mar. 26, C-019)²⁷⁴
- 1935 San Martin, a la terminación del Frontón de (BFA.: ZUA, Ak.Lib, eka. 23, C-020)²⁷⁵
- 1935 S. Martin, frente a las escuelas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 26, C-055)
- 1935 San Martin, camino de Becoeche a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 30, C-055)
- 1944 San Martin, en la casa (Z EZ.: HE9/271)

274. “permiso para abrir una zanja en la heredad de *San Martin*, perteneciente al caserío *Becoechea* con el fin de colocar la tubería de saneamiento de la taberna de *Padura* y de la recién construida casa por D.Bienvenido Elorriaga”.

275. “se acordó colocar junto a la pared del Manicomio, es decir, a la terminación del Frontón de *San Martin*, uno de los asientos más grandes de piedra y los restantes al estilo de antes en la dirección del frontón”.

- 1946 San Martin, casa llamada (ZSAE.: BAT8/20)
- 1948 San Martin, casa llamada (ZSAE.: BAT8/1)
- 1953 San Martin, tubería de la casa nueva de (ZUA.: Ak.Lib, 0432. er., urr. 24)
- 1955 San Martin, camino de... a Gazaga (ZUA.: LNE, 1042/002)
- 1956 San Martin, en el camino de (ZUA.: LNE, 0967/013)²⁷⁶
- 1963 San Martin, Barrio de .., hoy del Sol (ZJE.: 1317, ots. 5)
- 1973 San Martin, medio en ruinas (BEHA.: H.Pap., Par.Fin.)
- 1977 San Martin, reconstrucción de la ermita de (ZUA.: Ak. Lib, 0434. er, uzt. 11)²⁷⁷
- 1984 San Martin, limpieza del suelo frente a la ermita de (COR.: I. libk., api. 7)
- 1987 San Martin (EB.: III.Lib, 243. or.)
- 1991 San Martin, en el núcleo urbano (AZ.: 16. or.)
- 1993 San Martin ermitan meza nagusia (ERAZ.: 9. zk., 9. or.)
- 1996 San Martin, baseliza (herribarruan) (ZG.: 4. or.)
- 1999 San Martin, baseliza (herribarruan) (ZG.: 9. or.)
- 2000 San Martin, Fuente de (ZU.: OI, 1.1/5)²⁷⁸
- 2000 Probadero en Plaza San Martin (ZU.: OI, 1.1/11)
- 2000 San Martin o Gazaga, Terreno en Bº (ZU.: OI, 1.2/26)
- 2001 San Martin baseliza (HKK.: ZSAB, 9. or.)

Kartografikoa:

- 1991 S. Martin (ZG.: 5. or.)
- 1996 S. Martin (ZG.: 9. or.)
- 1999 S. Martin (ZG.: 14. or.)
- 2001 S. Martin (ZG.: 14. or.)

*SAN MARTIN (pilotalekua)*²⁷⁹

Kokapena: San Martin plazan. Zaharrena elizpean dago.

OHARRAK: Ik. *Bolatokia - Olazar pilotalekua - San Martin ermita*. Elizpeak pilotarako bere xarma izanagatik, benetako pilotalekua behar zen herrian eta horrexegatik jarri zen bolatokian; hori bai, 1980an estali arte sekulako gorabeherak izan ziren euriagatik. Inaugurazio eguneko gastuek²⁸⁰ argi erakusten dute ospakizunaren garrantzia.

276. "Solicitud de Eugenio Garitaonandia para la construcción de dos viviendas y un pabellón industrial en el camino de *San Martin*".

277. "Se trata de proceder a la reconstrucción casi total de la ermita de *San Martin*, situada junto al frontón y que en la actualidad se halla en un estado deplorable" (COR.: I. libk., 1977/6/22). Horretarako dirua bildu zen herrian.

278. "Proceden sus aguas del manantial *Gatikena*. Fuente adosada. Edad: 1978".

279. "Pilotalekua *San Martinen* 1933. urtean eraiki zan arte. *San Andreseko* elizpea zan pilotan jokatzeke leku bakarra; hori dala-eta, Zaldibarko umeen belaunaldi askotarako kirol-eskola izan da gizaldi askotan" (HKK.: EPJ, 3. or.). Datu gehiagorako, egile berberak: AZ, 55. or.

280. 1933/7/19: "por importe del automovil prestado a los pelotaris de Ermua cuando la inauguración del Frontón de *San Martin*" (BFA.: ZUA, Kon. Lib., C-054). 1933/8/12: "por importe de una cena servida a los pelotaris en el Hotel de la Viuda de Andrés Lejarreta" (BFA.: ZUA, Kon. Lib., C-054). Fakturan hauxe jartzen du: "5 cenas 40 ptas + cafés completos 5 ptas = 45 ptas" (abuztuak 11) - 1933/7/19: "por importe de varias alpargatas suministradas a los pelotaris cuando la inauguración del Frontón" (BFA.: ZUA, Kon. Lib., C-054).



Pilotalekua estali aurretik (1978) (ZU)

Aurten hasi dira hainbeste kostatako pilotalekuaren estalpea kentzen, orubean etxebizitzak altxatuko dira eta.

“Orri esatetzén Bienvenidon etxie. Bienvenido Elorriagak ei eban ori etxioi, berak ei eban ori etxioi, da ori etxioi eitten asi sienien-da udaletxiek esaotzán, bueno, guk or bolatokidxe dauen lekuen, oiñ frontoie dauen lekuen bolatokidxe euen, da esa otzan frontoi bat eittie gurau, da.. estakit kondésioño eró ipini tzen, baña eurek akordu batera eldu sien: albo baten leihorik ez ebala erungo da a ixengo sala frontisa, etxien albo baten itzúe, da olan akordu batera eldu ta ein san. Frontoie ein san ba, mille beratzireun da ogeitamairugarren urtien, da ori etxiori eingo san, ba, ogeitamaikan asi da amabidxen amaittu ero ólan. Gero lusétute dao, igertze akó, solairu bi dagos arridxas, ta gero andi gora manposteridxie ero ladrilluekin einye, ori be geráu inyekuè, amabost urtera-ero, ogeire-eró, es askos geruau” (B. Lasuen).

Idatzizkoa:

- 1933 Frontón de San Martin, inauguración del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, C-054)
- 1948 Casa Frontón (ZSAE.: HIL5/4)
- 1958 Casa Frontón (ZSAE.: HIL5/18)
- 1974 Frontón-Olazar, los caminos vecinales de (ZUA.: Ak. Lib., eka. 21, 0434. er.)
- 1993 Frontón Viejo (ZG.: 9. or.)
- 1996 Frontón Viejo (ZG.: 19. or.)
- 1999 Pilotalekua / Frontón (ZG.: 22. or.)
- 2001 Pilotalekua / Frontón (ZG.: 24. or.)

Kartografikoa:

- 1993 Frontoi Zaharra (ZG.: 14. or.)
- 1996 Frontoi Zaharra (ZG.: 16. or.)
- 1999 Frontoi (ZG.: 17. or.)
- 2001 Frontoi (ZG.: 17. or.)

SANMARTINSOLO (mintegia)

Sanmartinsolo, Lauaxeta eta Padura etxeen arteko mintegiak (1974)

Kokapena: San Martin ermita ondoko etxea eta mintegiak daude bertan.

OHARRAK: Ik. *San Martin ermita*. Solo izaniko lursail honek zenbait aldaketa jasan ditu XX. mendean. Bertako teilape batean, esaterako, eskola partikularrak ematen ziren²⁸¹.

Ahozkoa: [šamáftinšólo]

- 010 “Illíponen bibéruèk”
- 053 “Samartinsólo”

Idatzizkoa:

- 1879 San Martinsolo, heredad llamada (ZJE.: 190, eka. 10)
- 1923 San Martinsolo, heredad llamada (ZJE.: 377, eka. 2)
- 1925 San Martinsolo, heredad (ZJE.: 406, ots. 20)
- 1943 San Martinsolo, heredad (ZJE.: 497, api. 29)
- 1952 San Martín-solo (ZUA.: 1408. er., 102. or.)

SANTAMARINA (aurkintza)

Kokapena: Ganguren mendiko hegoaldeko gaina eta hego-mendebaldeko basoak.

OHARRAK: Ik. *Ganguren mendia*. Populuak ez ditu tontorrak ezberdintzen eta inguru osoari esaten dio “Santámañásár”.

Idatzizkoa:

- 1637 Santamarina, venta de las ayas de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., api. 26)
- 1702 Santa Marina, los montes llamados de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1727 Santa Maña, por el monte de junto a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1755 Santa Marina, monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 31, C-037)

281. “artículos adquiridos para la Escuela de Euzkadi de *San Martín*” (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-056).

- 1761 Santtamarina, leña enfrente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1863 Santa Marina, monte valdío llamado (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1866 Santa Marina, monte calbo en el término de (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1876 Santa Marina, monte llamado (ZJE.: 170, abe. 5)
- 1878 Sta Marina, monte arbolado de (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1880 Sta Marina, monte llamado (ZJE.: 197, mar. 31)
- 1922 Santa Marina, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁸²
- 1933 Santa Marina, monte denominado (ZJE.: 308, api. 11)
- 1938 Santa Maria (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1938 Santa Marina (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Stª Marina (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 17, C-093)
- 1940 Santa Marina, monte (BFA.: ZUA, Ban., 067 /59)
- 1942 Sta Marina, porción oriental del monte (ZJE.: 487, urt. 19)
- 1948 Santa Maña, en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAL, 3. or., 7-8-9. mug.)
- 1950 Santa Marina (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Santa Marina (ZUA.: 1408. er. - 26, 30, 187.orr.)
- 1956 Santa Marina (DNB.: Zin. Ait. - 112, 248, 343, 396, 465)
- 1975 Santa Marina, monte llamado (ZJE.: 1645, aza. 11)
- 1980 Santa Marina, la falda del monte (COR.: II. libk., uzt. 25)

Kartografikoa: Mapa guztiak ez dute zehazten ipar edo hegoaldeko tontorra den.

- 1934 Santa Marina-zar (BMT.: 8-B)
- 1952 Santa Mañazar (IGC.: Elorrio 87)
- 1991 Santamariñe-zar (AZ.: 5. or.) bereizteke
- 1994 Santamañazar (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Santamañazar (BFA.: 87-8)
- 1996 Santamariñe-zar (ZG.: 9. or.) bereizteke
- 1999 Santamariñe-zar (ZG.: 14. or.) bereizteke
- 2000 Santa Mariña Zar (BGK.: 125. or.)
- 2000 Santa Mañazar (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2001 Santamariñe-zar (ZG.: 14. or.) bereizteke

SANTAMARINAURRE (hegala)

Kokapena: Tontor bien arteko mendebaldeko mazela.

OHARRAK: Ik. *Ganguren mendia*. Dokumentuetan behin baino gehiagotan nahasten dituzte *Marina* eta *Maria*. Aurrekoan bezala, dardarkaria ez sartzearena analogiagatik egin da. Osagaiak: Santa Marina (hagionimoa) + aurre (Ik. *Zalduko Zubiaurre*).

Ahozkoa: [santámaɲaũřè]

- 010 “Santámañaurrè, Santámañá áurre”
- 023 “Santamañáurre”
- 040 “Santámañá áurre”

Idatzizkoa:

- 1755 Sta Marina aurre, monte en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1761 Santta Maria Aurre, limpiar el aial de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)

282. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1790 Santta Maiaurre/St^a Maña aurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 13, 41/2)
- 1794 St^a Maria Aurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/2)
- 1798 St^a Marina aurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1799 St^a Maria aurre/ Santta Mañaurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 5, 41/2)
- 1800 St^a Mari aurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 2, 41/2)
- 1801 St^a Maria aurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 2, 41/2)
- 1802 St^a Maña aurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 8, 41/2)
- 1806 Santa Maina aurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 16, 41/2)
- 1807 Santa Mañaurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, urt. 1, 41/2)
- 1808 Santa Mañaurre, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1811 Santa Mañaurre, reparto de los montes (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 3, C-039)
- 1812 Sta Marina aurre, el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 2, C-039)
- 1813 Santa Marina aurre, elechos de los terminos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 14, C-039)
- 1821 Santa maña-aurre, otro monte llamado (ESK.: 030)
- 1821 Santa Maña aurre, el monte llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/75)
- 1821 Santa Maña-aurre, otro monte llamado (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1823 Santa Marinaaurre, monte llamado (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 417. zk., uzt. 2)
- 1826 Santa Marinaaurreco espaldia, terreno titulado (BPAH.: HIP, 1096. mik., 85. zk., abe. 16)
- 1856 Santa maña-aurre/Santa Maria aurre/ Santa Marina aurre (ESK.: 031)
- 1864 Santa Marina aurre, monte nombrado (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1864 Santa Marinaaurre, prado en el término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1867 Santa Marina aurre, helechal en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1867 Santa Marina-aurre, monte calbo en (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1876 Santa Marina-aurre, terreno arbolar helechal y argomal en el término (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1878 Santa Marina aurre, monte titulado (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1879 Santa-mañaurre, las piezas de (EAEA.: PKA, MU, 037.libk./0667. er.)
- 1889 Santa Marina-alde (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 6. mug., C-094)
- 1909 Santa Marina-aurre, monte argomal llamado (ZJE.: 298, urt. 9)
- 1922 Santa Marina-aurre, Montes (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1923 Santa Marina Aurre, monte helechal en el término de (ZJE.: 376, ots. 23)
- 1938 St^a Marina-aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 Santa Maria aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1938 Santa Maria de Aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Santa Marina-aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1938 Santamañeurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1938 Santa Marina-alde (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1947 Santa Marina aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., uzt. 1, C-093)
- 1950 Santa Marina aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Santa Marinaurre (ZUA.: 1408. er., 199. or.)
- 1952 Santamarinaurre (ZUA.: 1408. er., 14/43. orr.)
- 1952 Santamarinaaurre (ZUA.: 1408. er., 32. or.)

- 1952 Santa Marina Aurre (ZUA.: 1408. er. - 156, 188.orr.)
- 1952 Santa Marina-aurre (ZUA.: 1408. er., 28. or.)
- 1956 Santa Marina Aurre (DNB.: Zin. Ait., 81)
- 1956 Santa Marina Aurre Espalda (DNB.: Zin. Ait., 531)
- 1956 Santa Marina aurre (DNB.: Zin. Ait.-134, 372, 532, 580)
- 1959 Santa Marina Aurre, parcela en el términode (ZJE.: 637, aza. 26)
- 1971 Santa Marinaurre (DNB.: Zin. Ait., 640)
- 1981 Santa Marina-aurre, monte helechal en el termino de (ZUA.: LNE, 1035/004)
- 2002 Santa Marinaaurre, monte llamado (ZJE.: 2634, api. 18)

SANTAMARINAZAR²⁸³ (*gaina*)²⁸⁴

Kokapena: Ganguren mendiko iparraldeko gaina eta ipar-mendebaldeko basoak.

OHARRAK: Ik. *Ganguren mendia*. Tontorrean gurutzea²⁸⁵ ez eze, buzoï bi²⁸⁶ eta beste harri bi²⁸⁷ aurkituko ditugu. Osagaiak: Santa Marina (hagionimoa) + zar (izenondoa).

“Au parajiau Santá Marína etzan itxurie, Santá Marína ermittie euen an, mendi puntan, abioia jausi san lekuen, da oiñ sárra esate ako, eta ori oiñestuek-eró erre ei eban, baten baino geidxautan, estaipa arreglauta barrido be erre ero se pasau san, gero akordau aken itxurie bajetía ona [...] Ermítie kentzeko ona, obispon batek-eró euren fejen batek emongo ban órdenia an ipinteko, ermittie euen lekuen kurutze bat, da gure aitek-eta esate ben bera mutikua sala, txiki sala, berak ikusi sittuela, ba, burdidxetan, iridxeekin-ye arridxeek altzetan, burdí mordúe, sekula iri geidxau estauela ikusi esate eban, leku baten, ainbeste pareja iri, ba ára altzetako” (E. Zarraua).

Ahozkoa: [santámañásár]²⁸⁸

- 007 “Santamañésár”
- 008, 010, 018, 019, 023, 027, 045 “Santámañásár”
- 009 “Santámañé, Santamarína sárra”
- 012 “Santámaisár, Santámiñasarrá”
- 026 “Santamariñásár”
- 030 “Santámaisár, Santámañásár”
- 075, 079 “Santámañésár, Santámainsár”

283. Aranberri, F.: “SANTAMAÑAZAR / GANGUREN (gaina)”. (EE, 421. or.). HPSren ETDn: *Santamarinazar*.

284. Datu gehiagorako: Lasuen, B.: AZ, 52. or.

285. “Zalduaco eleistarrac batzarraren laguntasunas / Jesucristo gure salbaguilliaren aguintien esaugarritzat jasua / 1900 - 6en URTIAN” (gurutze azpiko jaiotza erdoilduta). Aldamenetan badira izen batzuk: *J. CENGOTTA - BARRUTIA - ARRIETA*, baina ezin dira ondo irakurri.

286. Bata apurtuta eta bestea, Urkitzako garaia dena: “SOCIEDAD CORAL ZALDIBAR - SANTAMARINE-ZAR / 675 G.B. - 1-1-74”.

287. Batean: “Harri hau 1937.eko apirilaren 25ean Euskal Herriaren / etsaiek Iñaki Castet Arrietamaskaraua gudaria hil eta / gure askatasun gogoia itotzearen lekuko izan zen, / izan da baita gogo horren berpiztearen lekuko / eta izan daiteela Euskal Herri askatu batena ere / Castet Elkarreak -1993.eko apirilak 25” - Bestean: “Kurutze onen 75GN. URTEAN / ZALDIBAR KO KORAL ALKARTEAK - 1975”.

288. Azken diktaduraren garaitik datorren ohiturari jarraituz, euskal leku-izenak desitxuratzeke joera bizibizirik dago oraindino gaur egunean. Adibide gisa, 2000/1/14an gertaturiko hegazkin istripua honelaxe azaltzen zuten Espainian: “A unas 35 millas de su destino Bilbao, la aeronave se estrelló en la montaña de Santa María Vieja” (<http://usuarios.lycos.es/gilber/accidentes2002.htm>).



Santamarinazarreko gurutze, buzoï eta harriak (2004) (AE)

Idatzizkoa:

- 1795 St^a Mañazar, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1864 Santa Marinazar, monte titulado (ZJE.: 13, mai. 23)
- 1865 Santa Marina Zar, camino a (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1867 Santa María-Mañazar, monte nombrado (ZJE.: 82, ots. 14)
- 1876 Santa Mañazar, monte llamado (ZJE.: 164, urr. 28)
- 1885 Santa Marinazar, monte llamado (ZJE.: 215, aza. 14)
- 1895 Santa Mañazar, montes... y Guisatza unidos (ZJE.: 272, abe. 31)
- 1900 Santa Marinazar, construída la Cruz de (ZUA.: Ak. Lib., urr. 21, C-015)
- 1901 Santa Marinazar, para el punto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 31, C-045)²⁸⁹
- 1911 Santa Marinazar, monte nombrado (ZJE.: 312, ira. 14)
- 1922 Santa Marina vieja, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁹⁰
- 1932 Santa Marina zar (BFA.: ADM, OGE, AH-68)
- 1938 St^a Marina zar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Santa-Mañazar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1938 St^a Marinazar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1938 Santa Mañazar o Santa Marinazar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1940 St^a Marinazar, en (BFA.: ZUA, Ban., 067/44)
- 1948 Santa Mañazar, cruz que corona el cerro de (IGC.: TL, ZAL, 4. or., 10. mug.)
- 1950 Santamarina-zar, la cruz de (ZUA.: Ak. Lib., mai. 16, 0432. er.)²⁹¹

289. "para una inscripción verificada con motivo de la nueva Cruz de Piedra para el punto de *Santa Marinazar*".
290. Datu berberak: 1926 (AH-31).

291. "el actual año llegan a cumplir los cincuenta años que se colocó la cruz de *Santamarina-zar*".

- 1952 Santa Marinazar (ZUA.: 1408. er. - 62, 81, 115.orr.)
- 1952 Sr^a Marina-zar (ZUA.: 1408. er., 35. or.)
- 1956 Santa Marinazar (DNB.: Zin. Ait., Zin. Ait. - 145, 179, 317, 629)
- 1975 Santa Mariñe Zar, en la cumbre del monte (COR.: II. libk., urr. 18)²⁹²
- 1977 Santa Mariñe-zar (III Circuito Montañero de Zaldibar) (COR.: I. libk., uzt. 17)
- 1979 San Mariñe Zar, tradicional ascensión a (COR.: III. libk., abe. 30)
- 1983 Santamariñezar, último pastor de (KAL.: 13. zk., 14. or.)
- 1994 Santamariñe-zar, subida a (ZAL.: 1. zk., 12. or.)
- 1996 Santamañezarrera (ZAL.: 3. zk., 9. or.)
- 2000 Santamañezarrera igoera (ZAL.: 5. zk., 2. or.)
- 2001 Santamañazar mendian, hiru hildako (ANBOTO.: 9. zk., 1. or.)
- 2002 Santamañezar, comprar la cima de (ZAL.: 10. zk., 3. or.)

Kartografikoa: Aipatu legez, mapa guztiek ez dute zehazten ipar edo hegoaldeko ton-torra den.

- 1923 Santa Mañazar (MTV)
- 1929 Santa Mañazar (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1951 Santamariñatzar (693) (BFA.: G/411)
- 1952 Santa Marina (IGC.: Elorrio 87)
- 1966 Sta. Mañazar (673) (BFA.: G/407)
- 1991 Santamariñe-zar (AZ.: 5. or.) bereizteke
- 1994 Santa Mariñe Zar (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1996 Santamariñe-zar (ZG.: 9. or.) bereizteke
- 1999 Santamariñe-zar (ZG.: 14. or.) bereizteke
- 2000 Santa Marina (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2001 Santamariñe-zar (ZG.: 14. or.) bereizteke

SANTIAGO²⁹³ (*ermita*)²⁹⁴

Kokapena: Gazagan. Bide zahar eta errepidea elkartzen diren lekutik 50 bat metrora, auzoko sarbidean.

OHARRAK: G. Arregik zehaztu ez arren, B. Lasuenek XVI. mendekotzat hartzen du. Osagairik interesgarriena punto erdiko arkuaren dobelak ei dira, baina deskripzioeta-

292. "Hoy a las cuatro y media de la tarde, en la cumbre del monte *Santa Mariñe Zar* se llevará a cabo bendición e inauguración con una misa rezada en el molonito colocado por la Coral de Zaldibar en conmemoración del 75 aniversario de la erección de la cruz que actualmente allí se halla ubicada".

293. Lizundia, J. L.: "Iparraldean eta Nafarroan, oraindik, Donejakoen forma gordetze badabe, Gipuzkoa-Bizkaietan Santiago da forma jasoa, bestela *Santiyo, Santio, Santixau, Santiyau, Santiyeu, Santidjeu, Santidja* eta abar agertu beharko litzateke[...]. Baina hori ez da Bizkaiera, ez ezer. Hain zuzen, Euskaltzaindiak 1976ko martxoaren 6an, Zaldibarko Udaletxean egin eban bere ofizialtasuna berreskuratuta eta batzarrean, Bitor Garitaonandia zaldibartar idazleari mendeurrenkari, hain zuzen. A.Villasantek, euskara batua eta bizkaiera literarioa goraiatu ebazan, baina ez txokokeriak" (ERAZ.: 301. zk., 3. or.). HPSren ETDn: *Santiago ermita (Done Jakue Apostolua)*.

294. Arregi, G.: "Planta rectangular de 12, 06 x 7, 88 m. Muros de mampostería vista con esquineros de sillaría. Cubierta a cuatro aguas sobre dos cerchas, rematada por una cruz de hierro. Tiene campanil de madera y tejadillo con campana. Puerta de arco de medio punto en la fachada principal al NW. Una aspillera al NE. y una ventana adintelada al SW. Pavimento de cemento en la nave y de losas de piedra en el presbiterio" (*EB*, III- 245. or.).

tik ar²⁹⁵, bada aipatu beharreko Done Jakue bide entzutetsua, zeren J. Enriquezek²⁹⁶ edo B. Molerok azaldutako teoriaren arabera, agian, ermita honek zerikusí zuzena izan zezakeen aipatu bidearekin. Datuak ez dira gutxi: ermita bera, Ermuko parrokiari bezala, Santiago izenekoa, Ermutik Zaldibarrerako galtzada, Zaldibarko parrokiako eskultura gotikoan erromesei buruzko irudiak eta Ulantzun egoniko ermitaren saindua San Kristobal izatea.

Ahozkoa: [santíʒau][santíʃau]²⁹⁷

- 010, 040, 050 “Santídxau ermínttie, Santídxa”
- 053, 079 “Santíxau ermíttiè”

Idatzizkoa:

- 1582 Sanctiagio, hermitas de (BEHA.: HIL1, api. 19)
- 1583 Sanctiagio de gaçaga, hermitas de (HIL1, abe. 21)
- 1586 Santiago, a la hermita de (HIL1, uzt. 29)
- 1593 Sanctiagio de gaçaga, la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, mai. 6, 38/4)
- 1600 Sago de gaçaga, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, abe. 6, 38/4)
- 1602 Sanctiagio, ermita de... de dha anteyglessia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, eka. 1, 38/4)
- 1618 Sanctiagio de çaldibar, la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, uzt. 20, 38/4)
- 1623 Santiago, celebraron siete missas la tercera en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 24, 38/2)
- 1627 Santiago de gaçaga, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urr. 9, 38/4)
- 1629 Santiago de gazaga, ermita de señor (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, abe. 18, 38/4)
- 1641 Santiago de Gaçaga, mas abaxito dela hermita de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1647 Santiago de gaçaga, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, ira. 3, 38/4)
- 1661 Santiago de Gacaga, la hermita de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., api. 25)
- 1675 Santiago de Gaza, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, eka. 29, 38/4)
- 1686 Santiago, la hermita de... en el lugar de Zaldua (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 38/4)
- 1689 Santiago de Gazaga, con estaziones en las hermitas de (BEHA.: ORD)
- 1691 Santiago de Gazaga, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urt. 1, 38/4)
- 1693 Santiago, limosnas y gastos de la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, abu. 4, 38/4)
- 1700 Santiago, la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, uzt. 17, 38/4)²⁹⁸
- 1703 Striagio, Mayordomia de la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urt. 14, 38/4)

295. Datu gehiagorako: G. Arregi *Ermitas...* 245-246.orr. - B. Lasuen *ZSAB*, 21. or.

296. “La entrada desde Guipúzcoa se produciría por una doble vía. La más accesible por sus características orográficas es la formada por la línea Eibar-Ermua. Cuenta además con dos poblaciones tan asentadas a finales del siglo XIII como para que la monarquía las dotase de cartas de villazgo potenciando claramente la comunicación entre ambos territorios” (*Santiago bideak Bizkaian*, 19-21.orr.).

297. Laborategia beharko genuke ebazteko, batzuetan berriemaile berberak biak esaten baititu.

298. “Las quantas de la hermita de *Santa Marina* caso de vn incendio de vna zentella y la imagen se traslado ala hermita de Santiago”.



Santiago ermita (2002) (AE)

- 1715 Sntiago, mayordomo de la Hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urt. 6, 38/4)
- 1722 Santiago, aueres y gasto de la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urt. 18, 38/4)
- 1741 Santiago, hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, aza. 27, 38/4)
- 1749 Santiago, puerta nueva que hizo p^a la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 12, C-037)
- 1755 Sntiago, mayordomo de la Hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urt. 6, 38/4)
- 1758 Santiago, hermita del Glorioso Apostol (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urt. 12, 38/4)
- 1762 Santiago, hermita del Glorioso Apostol (BFA.: ZUA, Kon. Lib., GSK, urt. 8, 38/4)
- 1855 Santiago de Gazaga, desde la hermita de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/41)
- 1942 Santiago, en las Ermitas de esta localidad (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 12., 0431. er.)
- 1972 Santiago Apóstol, ermita (COR.: II. libk., uzt. 23)
- 1987 Santiago de Gatzaga (EB.: III. libk., 245. or.)
- 1991 Santiago, en el barrio de Gatzaga (AZ.: 16. or.)
- 1993 Santixa, baseliza (Gazagan) (ZG.: 30. or.)
- 1996 Santixa, baseliza (Gazagan) (ZG.: 4. or.)
- 1999 Santixa, baseliza (Gazagan) (ZG.: 9. or.)
- 2001 Gazagako Santiago baselizatik (HKK.: ZSAB, 8. or.)
- 2002 Santixako ermita (ANBOTO.: 34. zk., 15. or.)
- 2003 Santiago ermitan mezea (ANBOTO.: 80. zk., 19. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Santiago, Ermita (MTV)



Santiago irudia eta kanpaia, ermita barruan (1982) (JMU)

- 1934 Santiago, Ermita de (BMT.: 8-B)
- 1952 Santiago, Eta de (IGC.: Elorrio 87)
- 1991 Santiago (AZ.: 5. or.)
- 1994 Santiago (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Santiago, Ermita de (BFA.: 87-8)
- 1996 Santiago (ZG.: 9. or.)
- 1999 Santiago basiliza (ZG.: 12. or.)
- 2000 Santiago, Ermita de (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2001 Santiago basiliza (ZG.: 17. or.)
- 2002 Ermita de Santiago (3/440) (KAT)

SANTIAGOBASO²⁹⁹ (*basoa*)

Kokapena: Gazagan. Intxaurtazpia jotzen, iparraldetik.

OHARRAK: *Santiago ermitari* dagokiolako du izen hori. Osagaiak: Santiago (hagionimoa) + baso (izen arrunta).

Ahozkoa: [santíxaubáso]

- 010, 040, 050 “Santídxaubáso”
- 053, 079 “Santíxaubáso”

Idatzizkoa:

- 1921 Santiagobaso, monte argomal llamado... en el término de Ercil (ZJE.: 366, urr. 25)
- 1973 Santiagobaso, monte argomal sito en el término de Ercil (BEHA.: H. Pap., Par. Fin.)

299. Nire lurretako ikerlanean ere izen bereko toponimoa ermitari dagokion lursailean dago (163. or.).

TABERNASOLO (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Zubiaurre kalea egin zen bertan.

OHARRAK: *Zubiaurre baserri* osteko zati baten Alzuaran enpresa altxatu zen, erreka bera ere desbideratuz³⁰⁰. Osagaiak: Taberna (izen arrunta) + solo (izen arrunta). Herriko taberna ostean zegoen kokatuta (*Padura etxea*).

Ahozkoa: [tabeřnašólo]

- 038, 058 “Tabernasólo”

Idatzizkoa:

- 1898 Tabernasolo, heredad llamada... pegante a la casa (ZJE.: 277, abe. 23)
- 1878 Tabernasolo, heredades denominadas Zaldusolo... y Padura (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1952 Taberna-solo (ZUA.: 1408. er., 56. or.)
- 1956 Taberna-solo, heredad denominada (ZUA.: LNE, 0967/009)³⁰¹
- 1966 Tabernasolo, sita en (ZUA.: Ak. Lib., 0433. er., uzt. 19)³⁰²
- 1969 Tabernasolo, heredad (ZUA.: LNE, 0981/028)

TABERNAZARRA, -a (*desagertutako soroa*)

Tabernazarra, Foru kale eta pabiloi berriaren aldamenean (1974) (ZU)

300. 1956/1/25: “Deslinde y cierre de la heredad taberna-solo, se procedió a finales del año último a la apertura de un nuevo cauce en dicha heredad desviando el riachuelo que baja de *Goierrri* y *Azcorra*” (ZUA.: LNE, 967/009).

301. “P. J. Astarloa expone que es propietario de la heredad denominada taberna-solo agregada a la casería titulada *Zubiaurre* o *Errecarte*”.

302. “Industrias Alzuaran S.L. solicitando la calificación de la actividad que desarrolla ‘Taller Mecánico’ sita en *Tabernasolo*”.

Kokapena: Foru kale amaierako aldean egon zen.

OHARRAK: Pabiloiak eraiki dira inguru honetan. Izenari dagokionez, aurreko adibidean bezala, idatzizkoa hur dagoen *Padura* etxearekin erlaziona litekeela uste dut; ahozkoa, berriz, bertako burdinazko ura zuen zulo batekin.

Ahozkoa: [miñásolò]

- 025, 076, 077 “Miñásolò”

Idatzizkoa:

- 1866 Taberna-Zarra, heredad llamada (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1946 Taberna-zarra, heredad en el término de (ZJE.: 519, abe. 12)
- 1972 Tabernazarra, parcela de terreno en el término de (ZJE.: 1201, eka. 10)
- 1975 Tabernazarra, heredad en el término de (ZUA.: LNE, 1034/002)
- 1997 Tabernazarra, heredad en el término de (ZJE.: 2335, urr. 10)

TANTAIK, -ak (belardia)

Kokapena: Urkitza baserriaren eta Irabaziren arteko landa.

OHARRAK: Ik. *Goierriko Irukurutzak*. Dokumentuetan nahasi xamar agertu arren, honelaxe banatuko lirateke: *Etxeazpia* (Urkitza baserritik azpiko autopistara, Gazagarako errepide berritik mendebaldera), *Etxeaurrea* (garaia egondako aldea) eta *Tantaiak* (Gazagarako errepide berritik ekialdera).

Ahozkoa: [tantáizek]

- 026 “Tantáidxek”

Idatzizkoa:

- 1879 Tantayac (ZJE.: 195, abu. 29)³⁰³
- 1952 Echeaspia, tantaña y echaurrea (ZUA.: 1408. er., 8. or.)
- 1960 Tantayac, heredades denominadas (ZJE.: 658, uzt. 29)
- 1971 Echeaspicoac, finca con el nombre (EU.: 910.esp.)³⁰⁴

TXABOLONDO (mintegia)

Kokapena: Belarren txabolatik hegoaldera.

OHARRAK: Ahozko tradizioetik datorren leku-izena.

Ahozkoa: [čabolóndo]

- 050 “Txabolóndo”

TXABOLOSTE (bidea)

Kokapena: Katika albotik Askorra baserrira zihoana.

OHARRAK: Ik. *Askorroste*. A-8 autopistak moztu zuen. Osagaiak: txabola (izen arrunta) + oste (izena).

Ahozkoa: [čabolósteko biríe]

- 011 “Txabolósteko biríe”

303. “heredades atravesadas por el camino de la parroquia a la barriada de *Gazaga*”.

304. “nombre se trata de las heredades *echeaspiac, tantayac y echeaurriac*”.

Idatzizkoa:

- 1956 Chavolaoste, camino público de (ZJE.: 596, uzt. 3)

TXOPENA, -a / ELEXALDEBARRIA, -a (baserria)

Kokapena: Santiago ermita parean, azpiko baserria.

OHARRAK: Ik. *Elexalde - Gazagaotsoena*. Nire ustez, *Txopena* Lope antroponimoaren hipokoristikoa da³⁰⁵ eta antzinakoa gainera. Beste alde batetik, eskrituretako *Elejaldek* kokagunea zehazten du, baina ahoz inork ez du ezagutzen eta erregistroko lehen eskrituretako *Elejaldebarri* horretaz frogatu ezin ditudan hipotesi bi botako nituzke: lehena, aldaketa hori erre-edo ondorengo konponketa baten isla litzatekeela; bigarrena, J. M. Garitaonandiak 'Txope' familiako nagusiei entzunikoa, hots, antzinean baserri hori beste leku baten egon zela, *Ortutxu* inguruan hain zuzen. Aurten hasi dira *Etxeondon* txaleta eraikitzen, *Txopenabarri* jarriko ote diote?

Ahozkoa: [čopéna]

- 010, 011, 040, 051, 053, 054, 075, 076, 077, 080 "Txopéna"
- 079 "Txopénekuè"

Idatzizkoa:

- 17... Gazaga chopena, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Chopena, Casa (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233. or.)
- 1745 Elejalde, la casería llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1747 Gazaga Chopena, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ira. 11)³⁰⁶
- 1788 Gazaga elexalde, Juan de Arino de (DMD.: AST, Auz-0154, ira. 24)
- 1789 Chopeena, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, eka. 26)
- 1795 Chopena, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 15)
- 1797 Chopena, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 25)
- 1796 Gazaga chopena, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)
- 1798 Chopena, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 431. or.)
- 1807 Gazaga elexalde, jaro de la Casería (BPAH.: HIP, 1094. mik., 43. zk., api. 23)
- 1810 Gasagachopena (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Gazaga Chopena, desde (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/2)
- 1813 Chopena, Juan de Arino Ynqno de la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1823 Elejalde Barria casería de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 418. zk., uzt. 2)
- 1843 Elejaldebarria, adjudicado a la caseria (BPAH.: HIP, 1098. mik., 811. zk., abe. 31)
- 1845 Chopena (ESK.: 035)
- 1863 Chopena, heredad de (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1866 Gazaga Elejalde, arbolar de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1868 Elejaldevarria, casería rústica titulada (ZJE.: 103, mar. 28)

305. Irigoien, A.: "Así, la existencia de topónimos de base antroponímica que muestran que en los nombres de persona se palatalizaba con africación de sibilante inicial, e incluso que podía extenderse dicha sibilante palatalizada a otros que comenzaban por otra consonante, sustituyéndola, y si comenzaba por vocal incluso añadiendo dicha palatal, para formar así hipocorísticos, revela que se seguía el mismo procedimiento que se ha seguido y que sigue vigente en lengua vasca" (*En torno...*, 240. or.).

306. Datu berberak: 1752, 1759, 1761, 1766.



Txopena baserria (2003) (AE)

- 1873 Gazaga Chopena, el de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 16, C-040)
- 1875 Gazaga chopena (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1889 Chopena, con los del caserío de (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 3. mug., C-094)
- 1890 Chopena, en la casería de (BEHA.: BAT, urt. 1)
- 1891 Chopena, en la casería de (BEHA.: BAT, uzt. 12)
- 1918 Gazaga-elejalde, arbolar de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1920 Chopena, casería de (ZSAE.: BAT7/16)
- 1926 Chopena, casería de (ZSAE.: HIL4/2)
- 1928 Chopena, casería de (ZSAE.: BAT8/25)
- 1930 Gazaga Chopena (ZSAE.: ML)
- 1932 Chopena, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)³⁰⁷
- 1934 Gazaga chopena, casería de (ZSAE.: BAT8/3)
- 1939 Chopena, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/91)
- 1940 Chopena, casería de (ZSAE.: HIL4/10)
- 1941 Chopena elizondo, en la casa de (ZEEZ.: JA10/211)
- 1945 Chopena (ZSAE.: ML)
- 1946 Chopena, casa (ZSAE.: HIL5/5)
- 1948 Chopena (ZSAE.: ML)
- 1969 Chopena, retejo general de la casería llamada (ZUA.: LNE, 0981/005)
- 1970 Chopena (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1979 Txoperena, D.Tiburcio Garitaonandia (ZUA.: 0435. er., eka. 11)
- 1987 Txopena, caserío (EB.: III. libk., 245. or.)
- 1989 Elejalde-Barri (ZUA.: LNE, 1033/004)
- 1991 Elejalde barria, pertenecido del caserío (ZJE.: 2138, urt. 15)

307. Datu berberak: 1935 (AH-86).

- 1991 Barrio de Gazaga - Gazagatxoperena (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Gazaga - Txoperena, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Bº Gazaga - Txoperena, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1951 Chopena (ZUA.: LNE, 1045/001)
- 1999 Txoperena (ZG.: 12. or.)
- 2001 Txoperena (ZG.: 17. or.)
- 2002 Txoperena (1/174) (KAT)

URIZAR³⁰⁸ (*biztanle-gunea*)

Kokapena: San Lorentzo ermitaren inguruko baserri multzoa.

OHARRAK: Sarreran esan bezala, banaketa administratiboa dela-eta, *Gazaga auzoaren* barruan sartzen da; hala ere, bere ezaugarri fisikoengatik (beste gunetik erreka batek bereizia, ermita izatea, toponimo multzoa osatzea...), agian, zehatzagoa litzateke aparte aztertzea. Osagaiak: Uri³⁰⁹ (izen arrunta) + zar (izenondoia).

Ahozkoa: [ušáretà]

- 004, 048 “Úxar”
- 010, 011, 020, 025, 026, 040, 067, 075, 076, 077, 079, 080 “Uxárretà”
- 038 “Urisar”

Idatzizkoa:

- 1583 Uriçar, Sanct Llorente de (BEHA.: HIL1, abe. 21)
- 1626 Urizar, ala Hermita de San Llorente de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., mai. 12)
- 1638 Vricar, ala hermita de San Llorente de ... Dos Res (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., api. 9)
- 1660 Vrissar, otra que se llama San Lorenzo de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/53)
- 1661 Uricar, la hermita de SanLorenzo de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., api. 4)
- 1689 Vrizar, San Lorenzo de... con estazion enla hermita de San Martin (BEHA.: ORD)
- 1659 Uricar, en la sepultura desta cassa de (BPAH.: NOT, 139. p. s., api. 30)
- 1699 Vrizar, cassa y casseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 1717 Urizar, acreedores de las casserias de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 3, C-037)
- 1756 Vrizar, el rio que baja de (BFA.: ZUA, SMK, urt. 24, 38/3)
- 1914 Urizar, camino vecinal desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-047)
- 1916 Urizar, cemento para el camino Olazar- (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-048)
- 1918 Urizar, camino vecinal de Olazar al punto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-048)
- 1920 Urizar, caminos vecinales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-048)
- 1921 Urizar, arreglo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-048)

308. HPSren ETDn: *Urizarreta*. Modu honetan islatuago geratzen zaigu bertakoez belaunaldiz belaunaldi erabilitako ahozko forma.

309. Euskal Herriko beste toki batzuetan legez, *Uri* osagaia duten toponimoek antzinako biztanleriaren kokagunea adierazten dute; are gehiago, kasu honetan bezala, bigarrena *zar* bada.



Urizar, Zorroztarriagarako bidetik (2004) (AE)

- 1930 Urizar, aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-052)
- 1931 Urizar, camino vecinal de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 2, C-019)
- 1935 Urizar, en el barrio de San Lorenzo de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 6, C-055)
- 1967 Urizar, nuevos centros de transformación de (ZUA.: LNE, 981/020)
- 1929 Urizar, derechos de tránsito (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 19, C-018)
- 1939 Urizar, limpiar caminos vecinales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-056)
- 1977 San Lorenzo, el barrio de (COR.: II. libk., urr. 16)
- 1981 Urizar, barrio de (COR.: II. libk., abu. 9)
- 1982 Urizar (San Lorenzo), barrio (COR.: I. libk., urt. 22)
- 1984 Urizar, la ermita de San Lorenzo, en el barrio de (COR.: I. libk., mar. 18)
- 1985 Urizar, San Lorenzo en el barrio de (COR.: III. libk., uzt. 24)
- 1991 Urizar, barrio de (AZ.: 25. or.)
- 1993 Urizar, auzoa (ZG.: 2. or.)
- 1996 Urizar, auzoa (ZG.: 2. or.)
- 1998 San Lorentzo auzoa (ERAZ.: 190. zk., 12. or.)
- 1999 Urizar, auzunea (ZG.: 3. or.)
- 2001 Urizar auzunean (HKK.: ZSAB, 20. or.)
- 2003 Gazaga eta Urizar auzoetan (HKK.: AO, 27. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Urizar, camino de (MTV)
- 1927 Urizar, manantial (BFA.: ZUA, Ur., uzt. , C-085)
- 1929 Urizar (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1934 Urizar (BMT.: 8-B)
- 1952 Urizar (IGC.: Elorrio 87)
- 1993 S.Lorenzo Auzoa (ZG.: 14. or.)

- 1996 Urizar (ZG.: 9. or.)
- 1996 Gazaga auzoa (Urizar) (ZG.: 12. or.)
- 1999 Urizar (Gazaga auzoa) (ZG.: 12. or.)
- 1999 Urizar (ZG.: 14. or.)
- 2001 Urizar (Gazaga auzoa) (ZG.: 16. or.)
- 2001 Urizar (ZG.: 14. or.)
- 2002 San Lorenzo Urizar (3 / 176, 309) (KAT)

URIZARAURTENGOA, -a³¹⁰ (*baserria*)

Kokapena: Urizarren. Ermitatik gora, Urizarbarrena parean, ezkerreko baserria.

OHARRAK: Fatxadako mahats-parrak antzinako baserri batzuen tipologiara itzularazten gaitu. Adierari begira, *Urizarko* baserrien artean dagoena³¹¹ esan gurako luke, hots, *Urizarbarrena* (behekoa) eta *Urizargoxenaren* (goikoa) artekoa.

“Askórretan euen terréne, mátzentzako, da guk eitte gendusen orduen kantidadiek, ba, semat esango tzu pa? Amairu-hamalau barrika isate sien *docientasesenta*, *docientasesenta* ala *trecentasesenta* ixengo san? *litroskuek*, bakotxak, da txakoliñe saltze gendun, ba, oni, Siensar, ori Eiberko famosuoi *de carreras* eitte bana, Siensar, arí emoten geuntzen, arek erute ban asko, gurien txakoliñe. Bestela, Gaixuman da urá partien, óla, jéntie, asko etorte san Elorridxorik, Ermutik da Saldibertik eta Eibarku pe asko. Jan bokadilluek eta... Tejamanie genduken, lusíe ta maidxek be bai, da ondo ipinitte tejamanie, Aurtengoko baserridxen, goikaldeko sera dauena, baserritti gora, bertan gáñien, etxien kontra. Jentie mordo galanta etorte san, da maidxe pe illaran ipiñitte. Oiñ estau olao gausaik, bañe len ortaxe isan san. Ogidxe etxien eitte genduen da baserriko ogidxe ta txoridxuek eta tortillak eta or, bueno! Askó, asko! Orduen denporan dirue edarto etaate san da txakoliñe da sárdaue litro pillue, ía urtero, bañe orduen epokan besteik es euen. Gaixumie sanien be, oiñ eroseiñ lekuta juten die gastiek, erremeidxe ta au ta bestie, bañe orduen es euen olakoik” (E. Iraeta).

Ahozkoa: [áũrtenguè]

- 004, 011, 025, 076, 077, 080 “Áurtenguè”
- 023, 037, 075 “Áurtengo”
- 038 “Aurtengóa”
- 047 “Áurtengoà”

Idatzizkoa:

- 1653 Vrizar aurteina, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1667 Vrizar Aurteina, la cassa de (BEHA.: ORD, mar. 26)
- 1677 Vrizar Aurtena, en la sepultura de (BEHA.: ORD, mar. 26)
- 1684 Vrizar aurteina, en la sepultura de sucassa de (BEHA.: HIL2, abe. 19)
- 17... Urizaraurtena, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Vrizar Artuña, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1708 Urizar aurtena, la casseria de (BPAH.: NOT, JBA, 186. p. s., eka. 8)

310. HPSren ETDn: *Urizarraurtengoa*.

311. K. Mitxelenak berak berretsi egiten digu interpretazio hau: “arte ‘espacio (intermedio)’ [...] La reducción de *au* a *a* en sílaba inicial no tiene nada de extraño. Podría pensarse entonces si el elemento *aur-* que aparece en una serie de apellidos vizcaínos (*Autenechea*, *Aurtengoechea*, *Aurteingoa*, *Areitioaurtena*, *Aeitiourtena*, etc.) no será un derivado (superlativo en *-en*) de *aurte*” (*Apellidos...*, 58. or.).



Urizaraurtengoa, fatxadako mahatsek bizirik diraute oraindino (2002) (AE)

- 1710 Urizar Aurtteña, Casseria de... y su horrio retexados (BPAH.: NOT, JBA, 188. zk., ira. 11)
- 1720 Urizar aurtena, en la caseria de (ESK.: 022)
- 1736 Urizar Aurtena, su cassa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1738 Vrizar Aurttena, la de (ESK.: 023)
- 1741 Urizaraurttena, perttenezieres de la Casa y Caseria de (ESK.: 024)
- 1745 Vrizar Aurteña, casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1757 Vrizar Aurtena, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, eka. 6)³¹²
- 1791 Urizar aurttena, sobre su casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 5, 41/2)
- 1796 Vrizar Aurtena, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Vrizar Artuña, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1800 Urizar Aurtena, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mar. 3)³¹³
- 1808 Urizar Aurtena, casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Urizaraurtena (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Urizar aurtena, arboles de la Caseria de (ESK.: 012)
- 1813 Vrizar aurtena, Domingo de Vrtiaga Ynqno en la casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1823 Urizar-aurtengoa / Urizar-Aurtengoa, arbolar de (ESK.: 032)
- 1856 Urizar Aurtena / Urizar-aurtena / Urizar aurtena (ESK.: 036)
- 1864 Aurtengoa, arbolar de (ZJE.: 35, urr. 14)
- 1866 Aurtena, monte de las caserías de... y Uruburu (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1875 Urizar aurtena (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1878 Urizar-aurtena, casería de (ZJE.: 178, ots. 9)

312. Datu berberak: 1760, 1762, 1773, 1776.

313. Datu berberak: 1802, 1805, 1807, 1810, 1816, 1818.

- 1887 Aurtengoa, casería de (ZSAE.: HIL4/5)³¹⁴
- 1909 Aurtengoa, casería de (ZSAE.: BAT7/13)
- 1915 Aurtengoa, casería de (ZSAE.: BAT7/16)
- 1922 Urizar-aurtengoa, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³¹⁵
- 1930 Aurtengua (ZSAE.: ML)
- 1931 Aurtengoa, para los caseríos (BFA.: ZUA, Ur., C-085)
- 1932 Aurtengoa Urizar (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³¹⁶
- 1934 Aurtengua, casería de (ZSAE.: BAT8/25)³¹⁷
- 1938 Urizar Aurtengua, casería de (ZSAE.: HIL4/3)
- 1939 Aurtengoa, C^o (BFA.: ZUA, Ban., 67/20)
- 1948 Aurtengua (ZSAE.: ML)
- 1952 Urizar-Aurtengoa, C^o (ZUA.: 1408. er., 31. or.)
- 1957 Aurtengua, casería de (ZSAE.: BAT9/12)
- 1966 Aurtengoa, caserío (ZSAE.: HIL5/1)
- 1970 Aurtengoa (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1981 Aurtengoa, los caserios de (COR.: II. libk., abu. 9)
- 1987 Aurtengoa, caserío (EB.: III. libk., 247. or.)
- 1991 Barrio de Urizar - Urizar (AZ.: 25. or.)

URIZARBARRENA, -a (Beñakoa, -a)³¹⁸ (baserria)

Kokapena: Urizarren. San Lorentzo ermita ondokoa.

OHARRAK: Erregistroko lehen eskrituretan solo nagusiak honako hauek ditugu: *Etxeazpia* (*Malkorra* aldera), *Etxeburua* (*Urizargoxena* gainean) eta *Etxeostea* (txaleta egin duten arloa). Osagaiak: Urizar (izen nagusia) + barren(a) (izena).

Ahozkoa: [béiŋe]³¹⁹

- 011, 048, 080 “Béiñekuè”
- 023, 025, 037, 075, 076, 077”Béiñe”
- 047 “Béiña”

Idatzizkoa:

- 1626 Uricar de yusso, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 78. p. s., mai. 12)
- 1628 Uricarbarrena, la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., api. 18)
- 1629 Uricar de yusso, la cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., urt. 1)
- 1651 Vrizar varrena, confina por un lado con la heredad de (BEHA.: ORD)
- 1653 Vrizar barrena, en la cassa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/9)
- 1680 Vricarbarrena (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)

314. Datu berberak: 1889, 1911.

315. Datu berberak: 1926 (AH-31).

316. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1935 (AH-86).

317. Datu berberak: 1936, 1940.

318. HPSren ETD: *Urizarbarrena*.

319. Barrena > Barreña > Be(i)ña > Be(i)ñe. Kontsonanteetan, dardarkari anitza desagertzea ohikoa ez bada ere, gerta daiteke: “atzalde” (Arrasate) eta sudurkariaren palatalizazioa deituran bertan aurkitzen dugu. Bokaletan, berriz, a > e eta amaierako e>a aldaketak asimilazio/disimilazio jokuetan dute oinarria. Beraz, A. Irigoienen hipotesia: “Bada *Beinacoa* baserria Ipazterren, Fog. 1796, aurretik finkaturiko *Beina* formari artikulurik kendu gabe sorturikoa, agian pertsona bati hala deitzen zitzaielako” (*De re...*, V- 195.or), nire adibiderako behintzat ez da baliagarria.



Urizarbarrena baserria (2002) (AE)

- 1700 Urizarbeña, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Vrizar barrena, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1745 Urizar Barrena, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 24)³²⁰
- 1745 Vrizar Varrena, la casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1752 Urizar varrena, casa casería y pert. (BPAH.: HIP, 1104. mik., 828. zk., ots. 2)
- 1753 Vrizarbarrena, y dho fiador la suia de (BPAH.: HIP, 1104/05. mik., 594. zk., uzt. 25)
- 1754 Urizar Varrena, Casas Caserías y pert. de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 797. zk., eka. 5)³²¹
- 1762 Urizar varrena, por el dueño dela Casería de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 190. zk., aza. 14)
- 1796 Urizar Ueñacoa, Ytten otra nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Vrizar Barrena, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1810 Urizarbeña (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Bautista de Vrizarbarrena Ynqno dela Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1823 Urizarbarrena, arbolar de (ESK.: 032)
- 1817 Urizarbeña, monte de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 196. zk., eka. 30)
- 1856 Urizarbeña, en la casería de (ESK.: 036)
- 1858 Urizarbarrena, montes de las caserías de (EAEA.: PKA, MU, 121. libk./2550)

320. Datu berberak: 1748, 1750, 1751, 1753, 1776, 1781.

321. Jatorrizko eskriturak: 1706/4/14.

- 1864 Urizarbeña/Veñacoa/Veñacua, arbolar de la casería de (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1870 Urizarbarrena, casería rústica titulada (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1875 Urizarbarrena (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1878 Urizarbarren, monte argomal (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1888 Beña, casería de (ZSAE.: HIL4/11)
- 1922 Urizar-barrena, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³²²
- 1930 Beñeco, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)³²³
- 1931 Beñakoa, para los caseríos (BFA.: ZUA, Ur., C-085)
- 1939 Beñeco, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/132)³²⁴
- 1940 Beña, casería de (ZSAE.: HIL4/16)
- 1945 Beña (ZSAE.: ML)
- 1948 Beñe (ZSAE.: ML)
- 1963 Beñe, caserío (ZSAE.: BAT9/25)
- 1965 Beñe, caserío (ZSAE.: BAT9/12)
- 1966 Beñe, caserío (ZSAE.: HIL5/5)
- 1967 Beñe, caserío (ZSAE.: HIL6/21)
- 1970 Beñekoa (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1981 Auzoa Gatzaga - Urizar-Beñe (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1987 Beñe, caserío (EB.: III. libk., 247. or.)
- 1991 Barrio de Urizar - Urizarbarrena (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Gazaga - Urizar Beñe, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1997 Urizar, en el barrio de... (Gazaga)(ZUA.: LNE,
- 2001 Bº Gazaga - Urizar Beñe, Caserío (ZU.: BUE)

URIZARBURU (hegala)

Kokapena: Urizar eta Mendiburu arteko magala.

OHARRAK: Izen bereko lursail ezberdinak dira. Osagaiak: Urizar (izen nagusia) + buru (izena).

“Mundon guk pague genduken. Da Txukuelo, estakit esautzen senduen, Txukuelo, or serrákuè, il san. A etorri akun egun baten da esa oskun: - A pagu botako dxonat? Da: - Setako i pa? Saltzeko egurre, dana eskabidie dxekenat eta egurrik etxekeat, da an egur asko da. Da, tratue ingo dxonau, diruik estonat emongo, baña ekarriko nat etxera eu guro nan beste egur. Lau kamioi ekarri ostasen, lau kamioi egur e! ekarri ostasen. Da esa ostan: -Arek saldu in bi dxonas. Konforme au? -Ba, bai, saldu, bierra be in dxok eta saldu! Da gero esa ostan: - An piñue sartu bi onat, guron? -Ba, sartu bittarte baten. Bidxen bittartien il san, da akabo!” (S. Berasaluze).

Ahozkoa: [uʃáɾ̃burù]

- 011, 025, 080 “Uxarbúru”
- 037, 040, 076, 077 “Uxárburù”

Idatzizkoa:

- 1855 Urizarburu, la falda o monte de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/41)
- 1867 Urizarburu, argomal cerrado (ZJE.: 80, ots. 9)

322. Datu berberak: 1922 (Beñiena ere bai), 1926 (AH-31).

323. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

324. Datu berberak: 1917, 1940.



Urizarburu, Mendiburu tontorra eta Beñeberri arteko magala (2002) (AE)

- 1870 Urizarburu, monte argomal en el término de (ZJE.: 135, mar. 9)
- 1878 Urizarburu, monte (ZJE.: 179, mar. 21)
- 1899 Urizarburu, montes llamados Barreta... (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 20, C-015)
- 1910 Urizar buru, monte (ZJE.: 305, mai. 21)
- 1930 Urizarburu, montes (BFA.: ADM, OGE, AH-54)³²⁵
- 1935 Urizarburu, camino vecinal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 20, C-055)
- 1938 Urizarburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Uzarburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 29, C-093)
- 1940 Urizarburu, monte (BFA.: ZUA, Ban., 067/47)
- 1941 Urizarburu, arreglo del camino de (ZUA.: Ak. Lib., mar. 30, 0431. er.)
- 1947 Urizarburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., uzt. 1, C-093)
- 1951 Urizar-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 10, C-093)
- 1952 Urizarburu (ZUA.: 1408. er. - 27, 32, 85, 164.orr.)
- 1956 Urizarburu (DNB.: Zin. Ait. - 198, 231, 409)
- 1967 Urizarburu, terreno argomal nombrado (ZJE.: 948, urr. 25)

URIZARBURU³²⁶ (*iturburua*)

Kokapena: Arragoeta bidean. Lubarritik hurrengo atalean.

OHARRAK: Ik. *Katikako iturburua - Iturriotz baserria*. “Samartín” *Iturriotzeko* Inocencio Pérez ezagunari esaten zitzaion eta maizter moduan, berak erabilitako lurtean iturburua jario zenez gero, bada, horrelaxe hedatu zen toponimoa.

325. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

326. 1927/10/14: “El análisis químico de las aguas del manantial de *Urizarburu* indica que según su composición se clasifican como muy buenas”.

Ahozkoa: [šamár̥t̥iŋ iṭúrižè]

- 004, 011, 025, 037”Samár̥t̥iŋ ittúrridxè”

Idatzizkoa:

- 1925 Urizarburi, manantiales de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 18, C-018)
- 1927 Urizarburu, manantiales de (BFA.: ZUA, Ur., uzt. 5, C-085)
- 1928 Urizar-buru, análisis de las aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 19, C-051)
- 1929 Urizar-buru, manantiales de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abe. 8, C-019)
- 1930 Urizarburu, las aguas de los manantiales de (ZUA.: LNE, 1041/005)
- 1931 Urizar-buru, las aguas de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 2, C-019)³²⁷
- 1932 Urizarburu, las aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 9, C-054)

Kartografikoa:

- 1927 Manantial Urizar (BFA.: ZUA, Ur., uzt. , C-085)

URIZARGOXENA, -a³²⁸ (*baserria*)

Kokapena: Urizarren. Goren dagoen baserria. Errepidea bertan amaitzen da.

OHARRAK: Erregistroko lehen eskriturretan hauexek aipatzen ditu, besteak beste: *Etxeaurrea* (bide azpiko ortua) eta *Etxeoste* (aska gaineko landa, bertan sortzen da iturburua). Osagaiak: Urizar (izen nagusia) + goiena (graduatzaila)³²⁹.

Ahozkoa: [koš̥iŋe]

- 011, 023, 037, 048, 075 “Kosíŋe”
- 025, 037, 076, 077 “Koxiŋe, Kosíŋe”
- 047 “Kosíña”

Idatzizkoa:

- 1634 Uriçar goxena, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, urr. 18)
- 1636 Uriçar Goxena, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, urr. 26)
- 1644 Urizar Cojina, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, abe. 19)
- 1650 Vriçar goxina, la cassa y gorrio y caseria de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., ira. 16)
- 1651 Vrizar goxina, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1660 Goxina, en la cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., mai. 11)
- 1682 Urizar Goxina, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mar. 10)
- 17... Urizar Coxina, Pedro de Aguirreveitia, inquilino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Vrizar Goxena, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1737 Urizargoxina, por la casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 6, C-037)
- 1745 Vrizar Goxina, la casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1759 Urizar Goxina, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 13)³³⁰
- 1784 Vrizar Gojina, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, aza. 25)

327. “y las aguas de *Urizar-buru* para una fuente pública con su abrevaderoan el camino vecinal de *Urizar* a *Arragoeta*”.

328. HPSren ETDn: *Kozeena*.

329. *Goiena* > *Go(i)xena* > *Goxina* / *Koxina* > *Koxiña* / *Goxiña* > *Koxiŋe* / *Kosiŋe*. Kontsonanteetan, elizate honetan ohikoa den moduan, herskari belare ahostuna ahoskabe bihurtu zaigu (hitx hasieran egongo bailitzan) eta txistukaria palatalizatu, baita sudurkaria ere. Bokaletan, ostera, diptongoa murriztuta, *e* > *i* eta *a* > *e* aldaketak ditugu, urruneko asimilazio/disimilazio jokuengatik.

330. Datu berberak: 1767, 1781, 1791, 1795.



Urizargoxena baserria (2002) (AE)

- 1789 Urizar Oxina, pertenecido de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1794 Urizar Gogina, en la heredad de su casería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/2)
- 1796 Urizar Gosinacoa, yttten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Vrizar Goxena, casa llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1802 Goxinecua, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mai. 5)
- 1805 Vrizarcoxinecoa, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, aza. 29)
- 1808 Urizar Coxina, su casería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Urizargoxina (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Urizargoxinecoa, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 27)
- 1813 Vrizar Cogina, Dº de Vrtiaga menor Ynqno dela Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1816 Urizar Gochina, robledal de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 11. zk., mai. 13)
- 1817 Urizar Gojina, monte de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 196. zk., eka. 24)
- 1817 Urizar Goxina, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 13)
- 1823 Urizar-goxina / Goxinacua / Gojina, arbolado de (ESK.: 032)
- 1831 Cosina, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1856 Urizarg^a / Urizargoena / Urizargoitia (ESK.: 036)
- 1864 Urizar Ganecoa, argomal de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1865 Cocena, arbolado de la casería de (ZJE.: 48, ots. 22)
- 1870 Cosinacoa, heredades de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1875 Urizar Cocina (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1876 Urizar Cojína, casería de (ZJE.: 167, abe. 1)³³¹
- 1878 Goginacua, camino carril para la casa de (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1892 Coxina, casería de (ZSAE.: HIL4/17)³³²

331. "de construcción antigua y deteriorada".

332. Datu berberak: 1903, 1913.

- 1893 Coxíña, en la casería de (BEHA: BAT, uzt. 31)
- 1912 Coxíña, casería de (ZSAE.: BAT7/5)³³³
- 1921 Cociña, casería de (ZSAE.: BAT7/23)
- 1922 Urizar-bajera, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³³⁴
- 1923 Cosiña, casería de (ZSAE.: HIL4/7)
- 1924 Cosiña, casería de (ZSAE.: BAT7/3)
- 1926 Coxíña, casería de (ZSAE.: BAT8/17)
- 1928 Cosiña, casería de (ZSAE.: BAT8/22)
- 1931 Kosiña, para los caseríos (BFA.: ZUA, Ur., C-085)
- 1932 Urizar-cosina, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³³⁵
- 1939 Urizar-Cosina, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/22)
- 1948 Cosina (ZSAE.: ML)
- 1952 Urizar-Cosina, C° (ZUA.: 1408. er., 33. or.)
- 1956 Coxina, casería de (ZSAE.: BAT9/11)
- 1962 Cosiñe, casería de (ZSAE.: BAT9/16)
- 1970 Coxíñe (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1977 Koxiñe, novillos del caserío (COR.: I. libk., uzt. 8)
- 1981 Koxiñe, los caseríos de (COR.: II. libk., abe. 9)
- 1987 Koxiñe, caserío (EB.: III. libk., 247. or.)
- 1991 Barrio de Urizar - Urizargoiena (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Gazaga - Kosiñe C° (ZUA.: BUE, 1405. er.)

URIZARGOXENA, -a (iturburua)



Urizargoxena osteko aska eta alper harria (2002) (AE)

333. Datu berberak: 1915, 1917, 1920.

334. Datu berberak: 1926 (Urizar-bajina - AH-31).

335. Datu berberak: 1930 (Urizar-cosiña - AH-54), 1935 (AH-86).

Kokapena: Urizarren. Urizargoxena baserriaren etxe ostean.

OHARRAK: Ik. *Katika* eta *Urizarburu iturburuak*.

Idatzizkoa:

- 1927 Cosina, manantiales de (BFA.: ZUA, Ur., uzt. 5, C-085)³³⁶
- 1930 Cosiña, manantiales de (ZUA.: LNE, 1041/005)

Kartografikoa:

- 1927 Manantial Cosina (BFA.: ZUA, Ur., uzt. , C-085)

URKITZA³³⁷ (*baserria*)

Kokapena: Gazagarako bidean. Urizarrerako bidegurutzean eskumako errepidetik lehen baserria.

OHARRAK: Mundu zibilizatuan inork ez du zalantzan jartzen patrimonio kulturala desagertzea onartezina dena beti, eta instituzioei dagokiena babesle izatea. Dirudienez, politikero batzuek arau unibertsalei dieten mespretxua euren ezjakintasanaren parekoa da eta elizatean bertan galdu edo jausitako eraikin bat baino gehiago topa ditzakegu, esaterako, *Urkitzako garaia*. Dokumentazioak argi frogatzen duen legez, axolagabekeria da kulturaren aurkako sutsik suntsigarriena³³⁸. Jabetza Erregistroko lehen eskriturretan baserriaz gain, *Etxeaurrean* altxaturiko 'un granero llamado Aranaya' aipatzen da, baita beste solo batzuk ere³³⁹. *Bañerazarra Ospitale psikiatrikoa* egindakokan, *Etxeazpitik* mendebaldera dagoen ur-biltegia altxatu zuten ur behar berriei erantzutekotan. Osagaiak: Urki (*Betula pubescens*) + -tza (Ik. *Intxaurtza*).

Ahozkoa: [uřkĩčẽ]

- 010 "Urkĩtxe, Urkĩtze"
- 011 "Urkĩtxa"
- 013, 025 "Urkĩtze"
- 024, 027, 040, 075, 077, 079 "Urkĩtxe"
- 026 "Urkĩtza"

Idatzizkoa:

- 1618 Urquiça, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL1, urt. 22)
- 1632 Urquiça, en la sepultura de (BEHA.: ORD, abe. 3)
- 1637 Urquiça, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL1, ira. 22)

336. "Aprovechamiento de las aguas de los manantiales de *Urizarburu*, *Cosina* y *Gatica*, sitios en el barrio de *Gazaga*".

337. Deituraren antzinatasunari buruz hauxe jaso dizuet: "Lope García de Salazar dice que el de *Urquiça*, juntamente con los de *Lartal*, *Galdazano* y *Ayanguiz*, son los cuatro linajes más antiguos de Vizcaya, pero no cita a ningún caballero que llevara este apellido de *Urkiza*, acaso porque se trata de familias tan antiguas que aún no usaban los apellidos" (García, A.-A.: *El solar...*, VI-212. or.).

338. 1968/2/21: "Fco Aguirrebeitia tiene el honor de exponer: Que es su deseo derribar la tejavana de su propiedad sita frente al caserío de su propiedad donde habita en el barrio de *Gazaga*" (ZUA.: LNE, 0977/012) - 1968/2/26: "El arquitecto que suscribe (E. Argarate) estima que no existe inconveniente en el derribo" (ZUA.: LNE, 0977/012) - 1968/3/11: "Igualmente autoriza a D. Francisco Aguirrebeitia, para el derribo de la tejavana que hace constar en su escrito en su propiedad de *Uzquitza*" (ZUA.: LNE, 0977/012).

339. "las heredades echeaspia, tantayac, echeaurria, atravesadas por el camino de la parroquia a la barriada de *Gazaga*" (ZJE.: 195, abu. 29). Lehen A-8 autopistarantz jaisten den belardiá duze eta bigarren *Irabazi* alderantz.



Urkitza baserria (2002) (AE)

- 1638 Urq^a, la cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., urt. 20)
- 1640 Urquiça, arriba de la cassa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1642 Urquiça, el camino que ba para (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/112)
- 1678 Urquiça, en la sepultura de (BEHA.: ORD, urt. 28)
- 1694 Urquiça, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mar. 30)³⁴⁰
- 1700 Urquiça, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Vrquiça, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1744 Urquiça, a la casa y casería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 12, C-037)
- 1745 Vrquiça, casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1759 Urquiça, composicion dela calzada y estrrada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1760 Vrquiça, calzada nueva en el term^o de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1761 Vrquiça, poner los mojones delas calzadas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1762 Vrquiça, mojones en la Calzada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1775 Urquiça, casería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, 41/1)
- 1796 Urquiça, la casería nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 201. or.)
- 1798 Vrquiça, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 428. or.)
- 1803 Vrquiça, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, api. 12)³⁴¹
- 1810 Urquiça (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Urquiça, Dm^o de Aguirrebeitia Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1814 Urquiça, posesion de lacasa y Casería de (BPHA.: HIP, 1093/94. mik., 496. zk., uzt. 2)

340. Datu berberak: 1701, 1707, 1742, 1761, 1774, 1775, 1785.

341. Datu berberak: 1809, 1817, 1819, 1826.



1968an suntsitutako garaia (BL)

- 1854 Gazaga Urquiza (BFA.: ZUA, Ban., ots. 2, C-066)
- 1863 Urquiza, monte de (ZJE.: 5, urr. 24)
- 1875 Urquiza (BEHA.: H.Pap., VC. Kof.)
- 1879 Urquiza, el caserío titulado (ZJE.: 195, abu. 29)
- 1889 Urquiza, en la casería de (BEHA.: BAT, eka. 6)³⁴²
- 1895 Urquiza, casería de (ZSAE.: HIL4/7)
- 1899 Urquiza, por terreno del caserío (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 31, C-044)
- 1902 Urquiza, la casa vivienda de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 25, C-016)³⁴³
- 1907 Urquiza, casería de (ZSAE.: BAT7/5)³⁴⁴
- 1918 Urquiza, carretera de... a Gazaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-048)
- 1922 Urquiza, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁴⁵
- 1926 Urquiza, casería de (ZSAE.: BAT8/21)³⁴⁶
- 1929 Urquiza, derechos de tránsito de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 19, C-018)
- 1932 Urquiza, caserío (BFA.: ADM, OGE, H-68)³⁴⁷
- 1933 Urquiza, casería de (ZSAE.: BAT8/8)
- 1935 Urquiza, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1939 Urquiza, C^o (BFA.: ZUA, Ban., 67/5)
- 1948 Urkitxe (ZSAE.: ML)
- 1950 Barrio de Gazaga - Caserío Urquiza (ZUA.: BUE, 1393. er.)

342. Datu berberak: 1892, 1894, 1898, 1900.

343. "a Domingo de Urizarbarrena durante su enfermedad de viruela por custodia y gobierno suyo dentro de la casa vivienda de *Urquiza*" (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 25, C-016).

344. Datu berberak: 1908, 1911.

345. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54).

346. Datu berberak: 1930, 1933.

347. Datu berberak: 1935 (AH-86).

- 1958 Urquiza, caserío (ZSAE.: HIL5/13)
- 1960 Urquiza, mitad derecha del caserío denominado (ZJE.: 656, uzt. 29)
- 1962 Urquitze, caserío (ZSAE.: BAT9/24)
- 1963 Urquicha, caserío (ZSAE.: BAT9/43)
- 1970 Urkitza (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1971 Urkitxe, reparación caminos vecinales desde el Cº (ZUA.: Ak. Lib., 0434. er., ira. 20.)
- 1973 Urkitza, caserío (ZSAE.: HIL6/14)
- 1974 Urkitxe, frente al caserío de (COR.: I. libk., urt. 4)
- 1975 Urkitza, caserío (ZSAE.: HIL6/42)
- 1980 Urkitxe, en las campas de (COR.: III. libk., ira. 10)
- 1981 Barrio Gazaga (Caserío Urkitxe) (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1987 Urkitze, caserío (EB.: III. libk., 247. or.)
- 1990 Urkitza, monte del caserío (ZJE.: 2137, abe. 23)
- 1993 Urkitza, Nuevo deposito de (ZUA.: LNE, 1064/010)
- 1994 Urkitzeko astoari kargau (ERAZ.: 28. zk., 10. or.)
- 1995 Urkitze / Urkitxe, obras en el caserío del barrio de Gazaga (ZUA.: LNE, 1027/003)
- 1991 Urkitza (AZ.: 25. or.)
- 1996 Urkitza, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Urkitza, Caserío (ZU.: BUE)
- 2003 Zaldibarko Urkitza basetxea (HKK.: AA, 8. zk., 27. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Urquiza (MTV)
- 1934 Urquiza (BMT.: 8-B)
- 1952 Urquiza (IGC.: Elorrio 87)
- 1994 Urkitza (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Urkiza (BFA.: 87-8)
- 2000 Urkitza (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2002 Urkitza (1/3) (KAT)

URKITZABASO³⁴⁸ (*basoa*)

Kokapena: Urkitzaburuko lursail bat dugu.

OHARRAK: Errepide aldean errepikagailua jarri zuten, lehenagokoa San Lorentzo ermitan zegoen. Osagaiak: Urkitza (izen nagusia) + baso (izen arrunta)³⁴⁹.

Idatzizkoa:

- 1872 Urquiabaso, monte llamado (ZJE.: 145, urt. 15)
- 1876 Urquizabaso o Yramiña, monte llamado (ZJE.: 145, urt. 15)
- 1939 Yramina-Urquibaso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 14, C-093)
- 1952 Urquibaso (ZUA.: 1408. er., 71. or.)

348. J. Kerexetak deitura bera aipatzen du: "Urquizabaso. En Abadiano (B) en 1773" (*Diccionario...* - IV, 325. or.).

349. Beste hainbestetan bezala, baserri bati baso baten jabetza zegokiola adierazteko, formula hau erabiltzen zen: baserriaren izena + baso generikoa (**Agarrebaso, Ibarbaso, Iruaretxetabaso, Sagarminagabaso, Urkitzabaso...*), baina denboraz osagaiak batu eta espezifikoa bihurtu zitzaigun.

URKITZABURU (*basoa*)

Kokapena: Urkitza baserri eta gaineko parkearen arteko baso aldea.

OHARRAK: Goian dagoen eraikina Mañariko urak Ermura eramateko altxaturiko urbiltegia duzue. Baserri inguruko leku-izenik zaharrena hauxe da; hortaz, Jabetza Erregistroko lehen eskriturak egin zireneko *Echaburu* delakoa harremanetan egon arren, bestea da garrantzitsuagoa. Hala ere, gaur egunean erraz bereiz daitezke, *Etxaburu* gehiena landak direlako.

Abozkoa: [ur̥kicabúru]

- 026, 040 “Urkitzabúru”
- 027 “Urkitxebúru”

Idatzizkoa:

- 1628 Urquiça buru, le bende la concurrente cantidad en (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., eka. 12)
- 1658 Urquiça Buru, cargan sobre el monte de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., uzt. 9)³⁵⁰
- 1661 Urquiça buru, monte robledal en el término de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., eka. 7)
- 1799 Urquizaburu, parage de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 182. zk., ots. 10)
- 1829 Urquizaburu, monte en el término de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 142. zk., abe. 22)



Urkitzaburu, errepide eta bide zaharraren arteko bidegurutzetik (2004) (AE)

350. 1658/9/22: “onze Reales de renta alaño prenden fundan y cargan sobre el monte de *Hercilla* y *Urquiça Buru*, *Ulançu* y demas montes”.

- 1841 Urquizaburu, monte Yramina en el término de (BPAH.:HIP, 1097/98. mik., 507. zk., ira. 10)
- 1864 Urquizaburu, terreno arbolar en (ZJE.: 30, abu. 18)
- 1865 Urquizaburu, monte cerrado titulado (ZJE.: 49, ots. 22)
- 1865 Urquizaburu, monte castañal y robledal en el término de (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1867 Urquizaburu, chantel robledal en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1878 Urquizaburu, monte titulado (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1898 Urquizaburu, monte (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1911 Urquitzaburu, camino vecinal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1923 Urquizaburu, monte robledal en el término de (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1930 Urquitzaburu, montes (BFA.: ADM, OGE, AH-68)³⁵¹
- 1938 Urquizaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Urquizaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1938 Urquizaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1940 Urquizaburu, monte (BFA.: ZUA, Ban., 067 /78)
- 1952 Urquizaburu (ZUA.: 1408. er. - 8, 198.orr.)
- 1952 Urquitzaburu (ZUA.: 1408. er., 105. or.)
- 1956 Urquizaburu (DNB.: Zin. Ait. - 182, 535)
- 1956 Urquiza-buru (DNB.: Zin. Ait., 276)
- 1972 Urkiza-buru (DNB.: Zin. Ait., 292)
- 1981 Urquizaburu, monte robledal joven en el termino de (ZUA.: LNE, 1035/004)

URKITZALBO (*basoa*)

Kokapena: Urkitza gain-gainean. Palaziooste eta Otamendi basoen artekoa.

OHARRAK: Lursaila non dagoen, norena den, etab. jakinik ere, populuak ez du ahoz erabiltzen. Osagaiak: Urkitz(a) (izen nagusia) + albo³⁵² (izen arrunta).

Ahozkoa: [uʁkiçaɫdè]

- 026, 076 “Urkítxaldè”

Idatzizkoa:

- 1865 Urquizaalbo, el cerrado nombrado (ZJE.: 49, ots. 22)
- 1938 Urquiza-albo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1948 Urquia-albo, monte titulado (ZJE.: 526, mar. 15)
- 1968 Urquia alde, monte nombrado (ZJE.: 526, api. 10)
- 1971 Urkiza-albo (DNB.: Zin. Ait., 311)

ZABALETA (*basoa*)

Kokapena: Urizarretan. Artako egirako bidean.

OHARRAK: *Andikaldeta* basoarekin bat egiten du. Osagaiak: Zabal (izenondoa) + - eta (Ik. *Aldapeta*).

351. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

352. Mitxelena, K.: “Con el valor de ‘lado’, *alde*, término común, es decididamente más antiguo que el vizc. albo. Este, creo que es raro hasta en la toponimia vizcaina, parece faltar por entero en la alavesa” (*Palabras...*, 147. or.).

Idatzizkoa:

- 1868 Zubalueta, monte argomal llamado (ZJE.: 105, uzt. 4)
- 1876 Zubalueta, monte titulado (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1938 Zubalueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Otalaua-zabaleta (ZUA.: 1408. er., 33. or.)

ZALDIBAR (Palaziozarra, -a)³⁵³ (dorretxea)

Kokapena: Olazar futbol zelai ondoko hormak eta harri multzoa.

OHARRAK: Ik. *Urkitza. Ingurune historiko-geografikoa* atalean aipatu den legez, dorretxea nahiz leinuaren izena bertako toponimotik sortu zitzaizkigun, XX. mendearen elizatea izendatzeko ere aukeratua izan zen, gainera³⁵⁴. Orduko Aldundiko patrimonio arduradunen utzikeriak sabaialdea -eta lurrera etortzea ekarri zuen eta 1961eko maiatzaren 4 hartatik istripuren bat gertatzeko arriskua ez eze, eraikinaren gainbehera ere areagotu egin ziren zaldibartarron kaltetan. Osagaiak: Zald(a)³⁵⁵ + ibar (izen arrunta).

Abozkoa: [palásiośára]

- 001 “Palasiosárra”
- 011, 079, 080 “Palásio sárra”

Idatzizkoa:

- 1432 Çaldiuar, los del linaje de (FDM.: AMD1, 5. dok., 27. or.)
- 1469 Çaldiuar, en esa tierra que disen de (FDM.: AMD1, 42. dok., 204. or.)
- 1478 Çaldibarr, vyo que vn onbre de los de...fue ferido (FDM.: AMD1, 53. dok., 287. or.)
- 1478 Çaldibarr, los escuderos del solar de (FDM.: AMD1, 53. dok., 305. or.)
- 1483 Çaldivarr, sennor del solar de (FDM.: AMD2, 64. dok., 353. or.)
- 1483 Çaldiuar, astta el camino de (FDM.: AMD2, 64. dok., 438. or.)
- 1493 Çaldiuar, vesino del lugar de (FDM.: RGS, 299.dok., 167. or.)
- 1501 Çaldibar, en... en la anteyglesia de Çaldua (FDM.: AME, 23. dok., 103. or.)
- 1519 Çaldiuar, ciertas diferencias que la villa tuvo con los de (FDM.: AMD3, 00. dok., 879. or.)

353. “Ez dakigu zelakoa izan zan, Zaldibar antzinako dorre-gotorlekua arkitektura motari jagokonez; izan be, XV. gizaldiaren lehenengo erdialdean bota edo desegin egin zan, dorre gehienekaz gertatu izan zan moduan” (HKK.: ZDL, 9. or.).

354. 1932/6/12: “El objetivo primordial de esta sesión, dice el Sñ Presidente, es también el de hacer que se llame con el nombre de Zaldibar tanto a los centros oficiales como en todas las demás actuaciones de este municipio, a fin de evitar lo que ocurre al momento, en la documentación oficial solo se ve llevar el tratamiento de *Zaldua* y en saliendo de esta circunstancia nosotros mismos reconocemos que sin querer hacemos uso del nombre de *Zaldibar* por la costumbre que tenemos adquirida de nuestros antepasados y por lo que no se oie decir más que el nombre de *Zaldibar* en público, prueba de ello es que la Estación de los Ferrocarriles Vascongados, el Manicomio y el Balneario llevan el nombre de *Zaldibar* y hasta en la correspondencia particular que sale y entra, pues en los pueblos limítrofes también se habla de Zaldibar, por lo mismo, esta idea llegaría sin duda alguna a ofrecer ventajas, de una parte porque a nosotros mismos nos cuesta trabajo el usar el nombre de Zaldua y de otra parte, que se le llame a un municipio con dos nombres distintos, como aquí ocurre, es para llamar la atención, siendo ello motivo suficiente para incurrir muchas veces en confusiones” (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka. 12) - 1932/7/29: “En cumplimiento a lo dispuesto por este Ayuntamiento en el acuerdo adoptado el día doce de junio próximo mes pasado se dice que al municipio se le llama con el nombre de *Zaldibar* y no *Zaldua* usando la letra B en él en vez de V en los escritos y documentos oficiales” (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 29).

355. Ik. *Ingurune historiko-geografikoa*.



Zaldibar dorretxea (1937) (IAT)

- 1583 Çaldibar, en la Antegla de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 1, 38/3)
- 1586 Çaldibar, en el lugar de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, urt. 1, 38/3)
- 1605 Caldiuar, de la cassa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/4)
- 1623 Çaldiuar, en la cassa y solar de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., abu. 31)
- 1628 Çaldiuar, la cassa y solar de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., urt. 3)
- 1640 Çaldiuar, molinos de la casa y solar de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/109)
- 1650 Palacio de Caldibar, ynquilino de la casa del (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., ira. 20)
- 1658 Palacio, en el... delayte caldiuar (BPAH.: NOT, PRG., 139. p. s., uzt. 10)³⁵⁶
- 1660 Caldiuar, la dicha cassa de (EHAE.: PKA, ZAL, 139.libk./2957. er.)³⁵⁷
- 1660 Palacio de Caldiuar, el dicho (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., ira. 13)³⁵⁸
- 1661 Palacio de caldiuar, las heredades del (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., ira. 27)
- 1666 Çaldiuar, la Renta sobre la mi cassa y torre de (EHAE.: PKA, ZAL, 120. libk./2518. er.)

356. "poder para examinar las obras quel dho San joan de urçar ha fabricado por orden de los sussodhos en el Palacio delayte caldiuar".

357. "sea sepultado en la yglesia de s.andres de caldua en la sepultura principal y más Preheminente que con tumba tengo y ha la dicha cassa de *Caldiuar*".

358. "ubo edificado y fabricado el dicho Palacio de *Caldiuar*, conforme ala escritura que otorgo a los treze de henero del año passado de mily seis y cinquenta y seis condofia maria de caldiuar".



Gaur eguneko itxura (2002) (AE)

- 1680 Zalduiar, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urt. 30)
- 1688 Palacio, la cassa llamada el (EHAE.: PKA, UG, 86.libk./2134. er.)
- 1688 Zalduiar, palacio y torre fuerte de (EHAE.: PKA, UG, 86.libk./2134. er.)
- 1704 Zaldibar, la Torre de... de dho Juan Fco (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 234. or.)
- 1716 Torrea, caserías de garita y la casa llamada (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1745 Zaldibar, La casa-torre caída de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)³⁵⁹
- 1757 Palacio, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 9)³⁶⁰
- 1768 Zalduiar, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, ira. 20)
- 1780 Zaldivar, ynclino de la cassa ttorre de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)
- 1798 Zaldibar, Torre de (BFA.: ADM, FOG, 6. er., 431. or.)
- 1801 Palacio, en la sepultura de (l)(BEHA.: HIL3, ira. 13)³⁶¹
- 1813 Palacio, Andres de Garitacelaya Ynqno en la casa llamada el (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1833 Zaldivar, casa y solar de... con todos sus pert. (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 891. zk., eka. 22)
- 1864 Zaldivar, casa palacio llamada de (ZJE.: 28, urr. 13)
- 1875 Palacio (BEHA.: H.Pap., VC.Kof.)
- 1879 Palacio de Zaldibar, tiene el jaro cerca de la casa (EHAE.: PKA, MU, 37.libk./667. er.)
- 1886 Casa-Palacio, arbolado de la (ZJE.: 29, urr. 13)

359. Nire uste apalean, nahasturik ditugu izenok, *Zaldua* bailitzateke, ez *Zaldibar*.

360. Datu berberak: 1762, 1763, 1777, 1789, 1792.

361. Datu berberak: 1811, 1817, 1835.



Antzinako leihoa (2002) (AE)

- 1889 Palacio, en la caseria de (BEHA.: BAT, mai. 20)³⁶²
- 1894 Palacio, caseria de (ZSAE.: HIL4/11)³⁶³
- 1896 Palacio (Gazaga) en la casa llamada (HE3, abu. 31)
- 1899 Palacio, se dirijen para Gazaga y (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 30, C-044)
- 1901 Palacio (Gazaga), en la casa llamada (HE4, eka. 23)
- 1905 Palacio, caseria de (BAT7/1)³⁶⁴
- 1919 El Palacio, en el caserío llamado... del barrio de Gázaga (ZEZ.: JA8/5)
- 1922 Palacio, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁶⁵
- 1923 Palacio, caseria... de Zaldivar (ZSAE.: HIL4/8)
- 1924 El Palacio, en el domicilio paterno conocido por... del barrio de Gazaga (ZEZ.: HE7/78)
- 1930 Palacio (ZSAE.: ML)
- 1934 Zaldivar, Palacio o Torre de (ZUA.: LNE, 1042/001)
- 1936 Palacio, caseria... de Zaldivar (ZSAE.: HIL4/8)
- 1941 Palaciozar, en la casa de (ZEZ.: JA10/234)
- 1942 Zaldivar, huerta junto a la casa Nueva de (ZJE.: 493, abu. 13)
- 1948 Zaldivar, camino carretero de (IGC.: TL, ZAB, 7. or., 25. mug. osag.)
- 1948 Zaldivar, eje del antiguo camino de Berriz a (IGC.: TL, ZAB, 5. or., 17. mug.)
- 1948 Zaldivar, camino carretero de Lupita a (IGC.: TL, ZAB, 2. or., 13. mug. osag.)

362. Datu berberak: 1891, 1894, 1895, 1897, 1899.

363. Datu berberak: 1896, 1901, 1905, 1906, 1923, 1924.

364. Datu berberak: 1911, 1912, 1914, 1916, 1919.

365. Datu berberak: 1926 (Palacio de Zaldivar-AH-31).

- 1976 Palaziokua, caserio (ZUA.: LNE, 1318/001)
- 1979 Zaldibar, relación actualizada de entidades de población: (ZUA.: Ak. Lib., mai. 21, 0435. er.)
- 1989 Zaldibar (*Bizkaia...*, 291. or.)
- 1990 Zaldibar, Casa-Palacio llamada de (ZJE.: 2123, uzt. 18)
- 1991 Zaldibar, Torre de (AZ.: 20. or.)
- 1993 Zaldibarko dorre zaharra (ZG.: 28. or.)
- 1996 Zaldibarko dorre zaharra (ZG.: 6. or.)
- 1996 Zaldibar Elizatea/uria (ZG.: 2. or.)
- 1999 Zaldibar Elizatea/uria (ZG.: 3. or.)
- 1999 Zaldibartorra, Erdiaroko (ERAZ.: 236. zk., 3. or.)
- 2000 Zaldibar Dorretxean (HKK.: ZB, 14. or.)
- 2001 Zaldibarko dorretxea (ZG.: 11. or.)
- 2001 Zaldibar Elizatea/uria (ZG.: 5. or.)
- 2002 Zaldibar dorretxea (HKK.: HES, 27. or.)
- 2002/03 Zaldibar (TEL.: OZ, 752. or.)

Kartografikoa:

- 1769 Zaldia o Zaldivar (BFA.: G/855)
- 1880 Zaldivar, Torre de (BFA.: ADM, HLG, ADV-DC-0231)
- 1924 Zaldivar (BFA.: ZUA, Ur., abu. , C-085)
- 1927 Zaldivar (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1934 Zaldia o Zaldívar (BMT.: 5-B, 6, 8-B)
- 1951 Zaldivar (BFA.: G/411)
- 1952 Zaldivar (IGC.: Durango 62)
- 1954 Zaldivar, Term° de (IGC.: Eibar 63)
- 1993 Zaldibar Udal Dermioa (ZG.: 14. or.)
- 1995 Zaldibar (BFA.: 62-64)
- 1996 Zaldibar (ZG.: 9. or.)
- 1999 Zaldibar (ZG.: 14. or.)
- 2000 Zaldia (Zaldibar) (BGK.: 125. or.)
- 2001 Zaldibar (ZG.: 14. or.)
- 2001 Zaldibar (EM.: F-4)

ZEARSOLO³⁶⁶ (*belardia*)

Kokapena: Urizarren. Urizargoxena jotzen, hegoaldetik.

OHARRAK: Ik. **Goierriko Zearrasolo**. Osagaiak: Z(e)ar³⁶⁷ + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [šiař sólo]

- 047, 048 “Siarsólo”

Idatzizkoa:

- 1870 Ciarzolo, heredad nombrada (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1952 Ciarzolo (ZUA.: 1408. er., 13. or.)

366. Ez dute bilakaera bera izan *Goierriko* eta *Urizarreko* leku-izenok.

367. Mitxelena, K.: “609.- *zear* «oblicuo» «costado, ladera» (var. *zeiar*, *ziar*)” (*Apellidos...*, 165. or.).

ZORROZTARRIAGA (*basoa*)

Kokapena: Urizarren. Añabarrera joateko bidegurutzearen inguruak.

OHARRAK: Ik. *Erreketa*. Basoak ez ezik, erreka bera ere honelaxe izendatzen dute hainbat dokumentutan. Hortaz, aurkintza izatearen aukera ez nuke baztertuko.

Ahozkoa: [šofóštaři]

- 047, 048 “Sorróstarri”

Idatzizkoa:

- 1789 Zorrostarriaga, término nombrado (BPAH.: HIP, 1090. mik., 289. zk., urt. 13)
- 1817 Sorrostarriaga, en el término de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 196. zk., eka. 24)
- 1823 Sorrostarriaga, en el termino de (ESK.: 032)
- 1827 Zorrostarriaga, J. M^a de Arteaga dueño del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1832 Zorrostarriaga, un monte en el término de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 669. zk., uzt. 9)
- 1855 Zorrostarriaga/Sorrostarriaga (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/41)
- 1870 Zorrostarri, arbolado en el término de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1876 Zorrostarrija, riachuelo (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1877 Sorrostarriaga, monte (ZJE.: 178, uzt. 17)
- 1938 Sorrostarriaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Sorrostarriaga (ZUA.: 1408. er., 31. or.)
- 1956 Sorrostarriaga (DNB.: Zin. Ait., 74)

ZUBIAGA (*Zubiko laua, -a*) (*mendi-adarra*)

Kokapena: Gazagan. Montorreta eta Lezaran arteko gaineko aldea.

OHARRAK: *Lekueder* txaletaren aldetik sartuta, inguratu egin daiteke gain osoa, pista baten bidez. Aldamenean *Belarren txabola*³⁶⁸ izeneko eraikina dago.

“Erromeridxe goxien asitte, gox alderarte, goxetik, amen barridxuetan iñun etzan congo, mesa ostien, soñu-joliek ona etorri be es eben gure ixetan, jota apurtute e(g)ote sien, asi eguerdidxen, egunes, or dantza itte san mesostien, baña erromeridxe konplétue, e! da jentie. Gero, klaro, or euen pagadi bat, or goidxen, Subiko lauen, oin botata dau, beeti-eta etorte sien da amengo fusiño in ye idxote san danak baskaltzen ara. Da orra bidie politte euen, da juten sien danak, da an baskaltze ben, da erdi bete-bete eiñ, da orduen emen Gora Euskadi kanteta san lasai, or urtietan, e! pentzaixu! Gero orti etorte sien tanbolintterue-ta, Bérriskue, Etxanis, il san oiñ iru-lau urte-eró, a san emengo tanbolinttero ofisiala, da a txistue jotzen-da bajatze sien danak baskalostien ona ta gero amen kriston sera.” (M. A. Areitioaurtena).

Ahozkoa: [šubíkoláũ]

- 010 “Subíkoláũ, Subíko láue”
- 040, 050 “Subíkolau”

Idatzizkoa:

- 1563 Cubiaga, mojón de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/3)
- 1866 Zubiaga, monte arbolar en término de (ZJE.: 72, abu. 3)

368. HPSren ETDn: *Belarren* txabola. Jabearen deituratik sortutako leku-izena da. Badira elizatean tanke-ra honetako beste adibide batzuk (*Lejarreta* hotela, *Untzueta* etxea...).



Zubiko lauan, *Belarren txabola* (2002) (AE)

- 1866 Zubiaga, monte en el término de (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1918 Zubiaga, otro monte en el término de (BFA.: ADM, LIM, AX-0407/20)
- 1934 Zubicolanda, monte arbolar en el término de (ZJE.: 447, uzt. 7)
- 1938 Zubiaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 20, C-093)
- 1938 Zubiaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Zubicolanda/Zubiaga (ZUA.: 1408. er., 5. or.)
- 1952 Zubiaga (ZUA.: 1408. er., 99. or.)
- 1956 Zubiaga (DNB.: Zin. Ait., 25)
- 1956 Zubiaga (DNB.: Zin. Ait., 257)

IX GOIERRIKO LEKU-IZENAK



Goierri auzoa (2002) (MB)

Ikerketatik zehar behin eta berriro errepikatu dudan leloa oraingoan ere ekarriko dut hona, hau da, askotan banaketa administratiboak eta hiztunek duten errealitatea ulertzeko modua ez datozela bat. Beraz, Jabetza Erregistroko dokumentu batzuetan agerturiko *Goiarri auzoa* alde batera utzita (nire iritziz, akats ortografiko hutsa dena), bertako euskaldun batek *Goierry auzoa* erabiltzean, *Santa Marina ermita* aldeko irudia etorriko zaio bere burura, eta ez, adibidez, *Zalduko ospitalea* izan zen inguruko baserri batena, gaur egunean hirigunetik oso hur dagoelako. Hori dela-eta sortuko zen beharbada, *Garitaerri* toponimoa; berriemaileen arabera, aipatu ospitalearen aldamenean idi-probetarako harri bat zegoelako, baina XVIII. mendeko dokumentu batean *Garita* osagaia duten baserri multzoaren ingurua zehazteko agertzen zaiguna, hots, *Goierry* (goi + erri) urrun samar egoteagatik, bertakoek “Gaittérri” (*Garitaerri* = Garita + erri) ahoratzen zuten, aurreko ereduari jarraituz. XIX. mendean, ostera, Jabetza Erregistroaren jaiotzarekin batera izkribau espainiarrek beste leku-izen bat zabaldu nahi izan zuten: *Barrio del Sol*. *Ingurune historiko-geografikoa* atalean azaldu bezala, euren artean zerikusi handirik ez zuten baserriak izen horren pean batuta ikusteak berak frogatzen du baztertu beharrekoa dela.

Goierryko baserriak zeintzuk diren ebazteak ere badu bere korapiloa, zeren orain arteko irizpideak erabiliz gero, *Arriondo* errekaaren bestaldean geratzen baita; hortaz, *Zalduko* baserria litzateke edo *Kurutzeaga* edo desagerturiko *Solozabalandikoa* Gazagan leudeke. Azken adibide hauek zur eta lur utziko lukete bertako edozein. Beraz, katramila hau konpondu nahian berriemaile nagusienengana jo dut, eta Jose Luis Etxeandiak orain dela ehun urte baino gehiago, bere berbetan, *Agiñibarrek* botatuko bertso hauekin erantzun dit¹:

1. Ez dakit bertso guztiak gogoratu dituen, baserri batzuk aipatzen ez direlako, baina bere lekukotasunari balio itzela ematen diot nik, baita eskertu ere. Honen harira, Miren Maortuaren eskuizkribu baten agertzen diren *Goyeri deritsayon auzotegiari ateriak* izeneko bertsoak erakutsi dizkit J. L. Lizundiak eta aldaketa txiki batzuk izan ezik, ahoz jasotako berberak ditugu (Durangoko 38. Liburu eta Disko Azoka - “Emakumeak idazle Durangerrian”, *Euskeraz* XLVIII (eta haren separata) - 683.or.).

1. “Selaie, Urtu eta urrengo Garite
Lion kapelak dauka luberri politte
Goti, Errementai ta urrengo Uruburu
Uruburuko tronpetiak dantzan ei diardu”
2. “Arna, Iminyi eta urrengo Siertza
kontuak ateratzen bai gison sietza
Etxetxo, Sierre ta urrengo Ariondo
kontuak ataritzen es gabis ain ondo”
3. “Santamaña deritxon erminta batian
mojistak sartu siran pasa san urtian
lelengo rosario, bigarren kantuan
andik urten eta jarrita jokuan”
4. “Or goien be badira beste iru etxe
Elorridxa, Surikarai, urrengo Goiketxe
Lusar, Askardei eta urrengo Arrigorrite
Siriako Landak dauka luberri polite
Seleta, Jaiña eta urrengo Gonselai
Gonselaiko soluek beti bedar selai”

Kokapena: Iparraldean Beko erreka, hegoaldean Solozabal erreka, ekialdean Zuloetaerreka eta mendebaldean Lixardisakona.

OHARRAK: Ik. *Zaldua*.

Ahozkoa: [goiéri]

- 003, 004, 007, 008, 009, 010, 012, 013, 019, 030, 067, 074, 075 “Goiéri”

Idatzizkoa:

- 1863 Goyarri, sita en el barrio de (DJE.: 3, urt. 20)
- 1864 Goiarri / Goierria, en la barriada de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1865 Goierri, fué a la suerte [...] y resultado segundo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 13, C-014)
- 1866 Goierri, en la barriada de (ZJE.: 70, eka. 4)
- 1866 Goiarri, en la barriada de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1867 Goierri, en la barriada de (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1869 Goierri, en la barriada de (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1870 Goiarri, en la barriada de (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1875 Goierri, Barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 23, C-040)
- 1876 Goyerri, en el barrio de (ZJE.: 163, urr. 30)
- 1877 Goierri (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 10, C-014)
- 1878 Goierri, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., urr. 10, C-080)²
- 1880 Goierri (BFA.: ZUA, Haut., abu. 28, C-078)³
- 1884 Goierri, Barrio de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 27, C-015)
- 1886 Goierri (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 15, C-015)
- 1887 Goyerri, en la barriada de (ZEEZ.: HE2)
- 1889 Goierri, en el barrio de (ZEEZ.: JA1)
- 1890 Goyerri (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 29, C-015)⁴
- 1892 Goyerria, en la barriada de (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1893 Goyerri (BFA.: ZUA, Haut., ots. 23, C-078)
- 1895 Goyerri, en la barriada de (ZEEZ.: JA2)
- 1899 Goyerri, en el barrio de (ZEEZ.: HE4)

2. Datu berberak: 1876, 1877, 1880, 1881, 1883, 1926, 1927.

3. Datu berberak: 1890, 1893, 1898, 1899, 1900, 1901, 1903, 1904, 1905, 1906.

4. Datu berberak: 1892, 1895, 1896, 1898, 1901, 1902.

- 1902 Goyerri, en el Barrio (ZEZ.: JA3)
- 1903 Goyerri (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 18, C-016)⁵
- 1907 Goyerri (BFA.: ZUA, Haut., api. 20, C-079)⁶
- 1912 Goyerri, en el barrio de (ZEZ.: JA6)
- 1914 Goyerri, en el barrio de (ZEZ.: HE6)
- 1915 Goyerri (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 28, C-017)
- 1919 Goyerri, en el barrio (ZEZ.: JA8)
- 1919 Goyerri, en el Barrio de (ZEZ.: HE7)
- 1922 Goyerri, Barrio (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁷
- 1923 Goyerri, en el barrio de (ZEZ.: JA9)
- 1925 Goyerri, en el barrio (ZEZ.: HE8)
- 1926 Goyerri, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., ots. 14, C-080)
- 1927 Goyerri, Barrio (BFA.: ZUA, Sol., urt. 13, C-080)
- 1929 Goyerri, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., ots. 10, C-081)
- 1931 Goyerri (ZUA.: LNE, 1042/001)
- 1932 Goyerri, en el barrio de (ZEZ.: JA10)
- 1933 Goyerri, en el barrio de (ZEZ.: HE9)
- 1934 Goyerri, en el camino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/20)
- 1935 Goyerri, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., urt. 13, C-081)
- 1936 Goyerri, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., urt. 12, C-081)
- 1937 Goyerri, raciones al Barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 14, C-056)
- 1938 Goyerri, arreglo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 8, C-056)
- 1939 Goyerri, limpiar caminos vecinales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-056)
- 1940 Goyerri (BFA.: ZUA, Sol., urt. 31, C-081)
- 1947 Goyerri, en el barrio de (ZEZ.: JA11)
- 1950 Goyerri, Barrio de (ZUA.: BUE, 1393. or.)
- 1952 Goyerri, Bº (ZUA.: 1408. er., 67-212. orr.)
- 1955 Goyerri, en el barrio de (ZEZ.: JA12)
- 1956 Goierri, desviando el riachuelo que baja de (ZUA.: LNE, 0967/009)
- 1960 Goyerri (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1961 Goyerri, barrio de (ZSAE.: BAT9/31)
- 1969 Goyerri, barrio de (ZSAE.: HIL6/19)
- 1970 Goyerri (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1974 Goierri, el camino del barrio de (COR.: II. libk., aza. 7)
- 1974 Goyerri, los caminos vecinales de (ZUA.: Ak. Lib., eka. 21, 0434. er.)
- 1975 Goyerri, los barrios de... y Solozabal (COR.: II. libk., urr. 25)
- 1978 Goierri, iluminación de los barrios (COR.: I. libk., mar. 5)
- 1979 Goierri-barrio, entidades de población: (ZUA.: Ak. Lib., mai. 21, 435. er.)
- 1981 Goierri, Barrio (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 Goierri, caminos de los barrios rurales de (COR.: I. libk., urt. 22)
- 1984 Goierri, transcurre por el barrio de (COR.: I. libk., api. 7)
- 1985 Goierri, barrios de (COR.: II. libk., api. 15)
- 1991 Goierri, barrio de (AZ.: 25. or.) 6. or.)

5. Datu berberak: 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913.

6. Datu berberak: 1916, 1918, 1920.

7. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1993 Goierri, auzunea (ZG.: 2. or.)
- 1994 Goiherrixe ez da txarto (ZAL.: 1. zk., 8. or.)
- 1995 Goiherri, hiru nekazal auzo ere baditu: Eitzaga, Gazaga eta (ERAZ.: 85. zk., 10. or.)
- 1996 Goierri, B° (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Goierri, auzunea (ZG.: 3. or.)
- 2000 Goiherri, Camino / Bidea (ZU.: OI, 1. 4/5-12)
- 2000 Goiherri, Depósito regulador de (ZU.: OI, 1. 1/44)⁸
- 2000 Goierri, Terreno del depósito de (ZU.: OI, 1. 2/21)⁹
- 2001 Goierri auzoan (HKK.: ZSAB, 22. or.)
- 2002/03 B° Goierri (TEL.: OZ, 752. or.)

Kartografikoa:

- 1880 Camino Antiguo de Postas (BFA.: ADM, HLG, ADV-DC-0305)
- 1912 Goyerri (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-0277/1)
- 1923 Goierri (MTV)
- 1934 Goyerri (BMT.: 5-B)
- 1952 Goyerri (IGC.: Durango 62)
- 1958 Goyerri, Depósito del barrio de (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1835)
- 1966 Goyerri (BFA.: G/407)
- 1980 Goyerri (IGN.: Durango 62-IV)
- 1993 Goiherri Auzoa (ZG.: 14. or.)
- 1994 Goiherri (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Goierri-Auzoa (BFA.: 62-64)
- 1996 Goiherri (ZG.: 12. or.)
- 1999 Goierri (IGN.: Durango 62-IV)
- 1999 Goierri auzoa / Bidea (ZG.: 12. or.)
- 2001 Goierri auzoa / Bidea (ZG.: 18. or.)
- 2002 Goierri (4 / 24, 40, 59, 115, 153) (KAT)

ABADEITURRIA, -a (*desagertutakoa*)

Kokapena: Lehengo bidean, Solozabal baserrietara heldu aurretik ezkerretara.

OHARRAK: *Uriortuko* lursailean bertan irtetzen ziren urak kanpora.

Ahozkoa: [abáre itúfízhè]

- 004 “Abáde ittúrridxè”
- 005, 006 “Abáre ittúrridxè”

AGINAGA¹⁰ (*basoa*)

Kokapena: Santamarinazarren. Barreta jotzen, hegoaldetik.

8. “Red con entrada procedente de *Aguinaga I*”.

9. “Depósito de cabida de 9 m³ con tubería de fibrocemento. Construcción de 1956”.

10. Bat dator HPSren ETDrekin. J. San Martínek ere aipatzen du leku-izen hau: “La anteiglesia de *Aguinaga* de Eibar” (*Eibar...*, 26. or.).



Goierni auzoa, lehen planoko *Katika* baserria izan ezik (2002) (AE)

OHARRAK: Dokumentuetan adierazten den bezala, *Goierni* aldeko baserriek antzinatik erabiltzen zituzten ur hauek eta horrexegatik eraiki ziren ur-biltegiak¹¹. Osagaiak: Agin (*Taxus baccata*) + *-aga* (Ik. *Gazagako Antsoaga*).

Ahozkoa: [agíña]

- 003 “Agiñá”
- 004, 005, 006, 007, 008, 021, 037, 056, 057 “Agiñá”
- 023 “Agiñága”

Idatzizkoa:

- 17... Aguinaga, otro monte en el termino de (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1767 Aguinaga, cagigos en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, 41/1)
- 1790 Aguinaga, por la oja del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 13, 41/2)¹²
- 1810 Aguinaga, por tres parcelas del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1811 Aguinaga, ayas del termino de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka. 16)
- 1825 Aguinaga, primera partida del termino de (ESK.: 014)
- 1827 Aguinaga, Dom^o de Garitaonandia dueño del monte(BPAH.:HIP, 1096. mik, 591. zk., aza. 19)
- 1864 Aguinaga, riachuelo que baja de (ZJE.: 15, mai. 31)
- 1864 Aguinaga, monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1865 Aguinaga, monte nombrado (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1866 Aguinaga, monte en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1867 Aguinaga, monte calvo titulado (ZJE.: 81, ots. 14)

11. “la segunda es muy reciente, las obras se realizaron con la cooperación de la Exma. Diputación en el año 1957 y capta las aguas de los manantiales de *Aguinaga* y *Barreta*” (BFA.: ADM, HLG, AGV- DC-1834).

12. Datu berberak: 1792, 1793, 1804, 1805, 1806, 1807.

- 1876 Aguinaga, terreno mixto de ayas y abedules en (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1878 Aguinaga, monte llamado (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1888 Aguinaga, monte denominado (ZJE.: 230, mar. 16)
- 1898 Aguinaga, mitad del monte titulado (ZJE.: 274, eka. 21)
- 1909 Aguinaga, mitad del monte titulado (ZJE.: 300, api. 19)
- 1916 Aguinaga, el punto donde su nacimiento llamado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., api. 16, C-017)
- 1917 Aguinaga, manantial que nace en el terreno llamado (ZUA.: LNE, 1036/004)
- 1922 Aguinaga, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹³
- 1929 Aguinaga, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-0410/02)
- 1933 Aguinaga, para el servicio de aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 17, C-054)
- 1938 Aguinaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1938 Aguinaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1938 Aguinaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1940 Aguinaga, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/121)
- 1949 Aguinaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 31, C-093)
- 1952 Aguinaga (ZUA.: 1408. er. - 34, 43, 49, 111. orr.)
- 1956 Aguinaga (DNB.: Zin. Ait. - 341, 564, 611, 638)
- 1956 Aguinaga, manantiales de (ZUA.: LNE, 1041/005)
- 1962 Aguinaga, arqueta de distribución de aguas de (ZUA.: Ak. Lib., ira. 8, 433. er.)
- 1964 Aguinaga (DNB.: Zin. Ait., 289)
- 1965 Anguinaga, aprovechamiento de los manantiales de (ZUA.: LNE, 1036/001)
- 1977 Aguinaga, monte denominado (ZJE.: 1821, urr. 21)
- 1993 Aguinaga, monte denominado (ZJE.: 2288, mai. 15)
- 2000 Aginaga II, Captación (ZU.: OI, 1. 1/32)¹⁴
- 2000 Aginaga I, Captación (ZU.: OI, 1. 1/41)¹⁵

ALDAI (desagertutako baserria)

Kokapena: Garitaerrin. Garita eta Garitaonandia baserrien artean.

OHARRAK: Deskripzioen arabera, inguru horretan zegoela esan daitekeenagatik, ezin izan dut lursaila zehaztu, ezta trenbidea egin orduko *Zeartza* aurrean botatako eraikina izan zitekeen ere¹⁶.

Abozkoa: [aldai]

- 001, 007, 029, 058 “Aldai”

Idatzizkoa:

- 1625 Alday, en la cassa de (BEHA.: ORD, mar. 12)

13. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

14. “Red con salida dirigida hacia el depósito de *Azkorra*”.

15. “Red con salida dirigida hacia el depósito de *Goiberri*”.

16. Planoan hauxe irakur daiteke: Domenica de *Urizarbarrena*. Tejería (BFA.: ADM, AGK-DC-0843).

- 1632 Alday, ciento y beinte Reales por el monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1696 Alday, la casa de (BEHA.: ORD, aza. 21)
- 17... Aldai, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Aldai, Casa de (BFA.: ADM, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1737 Alday, la de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1745 Alday, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1751 Alday, hipotecando la su Casa caseria de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 560. zk., mar. 27)
- 1753 Aldai, heredades de la caseria titulada de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/74)
- 1753 Alday, hipotecando la casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 217. zk., uzt. 8)
- 1753 Alday, casa concejil de Padura y la de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 14, C-037)
- 1760 Aldai, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 7)
- 1768 Aldai, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 11)
- 1773 Alday, en la sepultura de la cassa de (BEHA.: HIL2, abe. 24)
- 1775 Alday, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 1)
- 1777 Aldai, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, api. 4)
- 1779 Aldai, la Casa y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 376. zk., abu. 22)
- 1789 Aldai, parte de la de sitios en la Anteigla de Zaldua (DMD.: AST, Auz-0188, eka. 19)
- 1790 Aldai, parte de la de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 477. zk., api. 2)
- 1797 Aldai, ventta de la quartta partte en la casa de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 40. zk., urr. 8)
- 1798 Alday, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430 . or.)
- 1808 Alday, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Alday (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1812 Alday, desde dha de... a la de Garitaonandia (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 443. zk., urr. 28)
- 1815 Alday, venta de la mitad de la caseria de (BPAH.: HIP, 1094. mik., 35. zk., mar. 9)
- 1837 Aldai de Garita (BFA.: ZUA, Kont., abe. 30, C-064)
- 1855 Alday de Zaldueguia (BFA.: ZUA, Ban., ots. 2, C-066)¹⁷
- 1857 Aldaya de Saldueguia (BFA.: ZUA, Ban., api. 19, C-066)
- 1952 Alday (ZUA.: 1408. er., 46. or.)
- 1991 Aldai (AZ.: 26. or.)

*ALDAIETA*¹⁸ (*basoa*)

Kokapena: Garita eta Garitagoitia baserrien artetik igonda, trenbide gaineko pinudia.

17. Datu berberak: 1856, 1860.

18. Nire iritiz, bai aurrekoak, baita oraingo leku-izenak ere, osatu egin ditzakete A. Irigoien eta P. Salaberriren arteko iritzi kontrajarriak (Ik. *De re...*, IV-182-185. or.), hau da, alde batetik, formarik zaharrena *Aldai* baserria dugu (*Fogeraizietan* agertua) eta basoa berriagoa (XIX. mendean). Atzizkiari dagokionez, -eta pluraltasuna adierazten du kasu honetan (baso bi dira) eta aldatsean daudela ez dago dudarik, *Terraplenburu* nondik letorke bestela?



Aldaieta pinadia, Errementaripean (2002) (AE)

OHARRAK: *Terraplenburu Garitagoitiko* etxe osteko aldats gaineko solua zen, baina solo bakarra osatzen zuen *Aldaietarekin*. Gaur egunean pinudia da. Ur-biltegiak, berriaz, *Garitaren Etxeburu* ertza jotzen du. Osagaiak: Aldai (Ik. *Gazagako Garrazaldai*) + -eta (Ik. *Gazagako Aldapeta*).

Ahozkoa: [aldáietà]

- 004 “Aldáietà, Áldaietà”
- 029 “Aldái”
- 038 “Aldáietà”

Idatzizkoa:

- 1866 Alday, trozo de terreno llamado (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1880 Aldayeta, heredad llamada (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1892 Aldayeta y terraplenburu, heredades nombradas (ZJE.: 262, abe. 24)
- 1938 Aurrecoaldapia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1952 Alday (ZUA.: 1408. er., 46. or.)
- 1952 Aurreco-Aldapia (ZUA.: 1408. er., 134. or.)
- 1952 Aldayeta (ZUA.: 1408. er., 133. or.)
- 1952 Ayaldeta (ZUA.: 1408. er., 173. or.)
- 1956 Aldayeta-aurreco aldapia (DNB.: Zin. Ait., 353)
- 1984 Aldayeta, finca denominada (ZJE.: 2021, urr. 7)

ALDAPEA, -a (*belardia*)

Kokapena: Luzarpeko landa.

OHARRAK: Nahiz eta Jabetza Erregistroko lehen eskriturretan *Etxeazpia*, *Etxeaurrea*, *Uresandia* eta *Aldapea* arlo bakarrean etorri, zehatzago joka daiteke. Hau, esaterako, goren dagoen *Etxeburu* azpikoa da.

Ahozkoa: [a]dápìè]

- 007, 008 “Aldápiè”

Idatzizkoa:

- 1864 Aldapea, heredad en cuatro partes nombradas: (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1933 Aldapea, Uresandi y... (anfiteatro orientado al S.) (BFA.: ADM, LIM, AX-0337/03)

AMARGAZTAÑETA (*basoa*)

Kokapena: Astueta eta Zapaldaren artekoa. Iturrierreketa jotzen du, hegoaldetik.

OHARRAK: Pinudi txikia. Osagaiak: Amar (zenbatzaile zehaztua) + gaztañ(a) (*Castanea Sativa*) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [amárgastáñetà]

- 032 “Amárgastáñetá”

Idatzizkoa:

- 1878 Asnargastiñeta, monte nombrado (ZJE.: 184, aza. 11)
- 1938 Amargastañeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Amargastañeta (ZUA.: 1408. er., 23. or.)

AMEZORBE (*aurkintza*)

Kokapena: Okildogana eta Ulantzuren arteko aldea.

OHARRAK: II. atalean 3. 3. *Txistukari nahasteak*. Oso eremu zabala hartzen duela-eta, dokumentazioan beste toponimo batzuen konpainian ager lebiguke: *Amezorbe-Cantera*, *Amesorbe-Yturriburu*, *Amesorbe-Canterazarra*... Horiiek guztiak atal ezberdinak dira, eremu orokorraren barruan kokatzeko erabiliak. Osagaiak: Ame(t)z (*Quercus pyrenaica*) + orbe¹⁹ (izen arrunta).

“Amásorbè ametzorbe isengo ok, ametz arbólie ok, átxa igul iguela kasik, goortxuaue, órrek oiñ gitxi ikuste ittu pa, bakan bat, oiñ estok ikusten ametzik” (F. Egiguren).

Ahozkoa: [amásor̄bè]²⁰

- 003, 004, 009, 018, 019, 023, 030, 045, 077 “Amásorbè”
- 027 “Amátzorbè”
- 030 “Amésorbè”
- 035 “Amásorbè”

Idatzizkoa:

- 1483 Ameçorbo, el sel de (FDM.: AME, 9. dok., 27. or.)
- 1688 Amezorbe, grano de los castaños de Eldurayn y (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)

19. Mitxelena, K.: “504. - oru, orube «solar»: Orue, Oruezabal, Orueta, Oruezabaleta, Orube. Es posible ver una forma de composición or- en *Orbe*, *Orbea*, *Orbegozo*, *Oregui*. *Gorostiaga* (Zumárraga, 3, 70) piensa al parecer en lat. orbem. Como este autor considera innecesario el empleo del asterisco, no sé si el orbe «redondel» que cita está atestiguado o no como palabra vasca: a mí no me ha sido posible encontrar la menos referencia a el[...]. *Oru* de tener origen latino, tendrá que ver con *forum*” (AV, 143. or.).

20. Durangaldea korritzen duen formarik hedatuena afrikariarekin ahoskatzen da eta horrexegatik normalizatzen nuen *Ametzorbe* nire Iurretako ikerlanean (155.or.); hemen, berriz, ia guztiek frikari egiteagatik aukeratu da *Amezorbe*.

- 1690 Amezhorbe / Amezorue, grano del castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Amesorbe, otro monte llamado (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1716 Aressorue, en el monte llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1718 Amezorbe, castaños que esquilmaron en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1720 Amezorbe, castañal del monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1725 Amezorbe, esquilmo del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1759 Amazorbe / Amesorbe, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1760 Amesorbe, fruttto de la castaña de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1762 Amesorbe / Amezorbe / Amezorue, termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1763 Amesorbe, el castañal de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 17, 41/1)²¹
- 1788 Amezorbe, en el termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 1, 41/2)²²
- 1791 Amezorbe, en los terminos de (BFA.: ADM, LIM, Men., mai. 22, 350. or.)
- 1801 Amesorbe o Ulanzu, en terreno titulado (BPAH.: HIP, 1092. mik., 368. zk., urr. 1)
- 1804 Amezorbe, Yttn otro llamado (BFA.: ADM, LIM, Men., eka. 15, 634. or.)
- 1808 Amezorbe, en el termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/38)
- 1810 Amesorbe, importe del monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1811 Amesorbe, termino de (ESK.: 012)
- 1813 Amesorbe, castaña delos Montes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 14, C-039)
- 1821 Amezorbe, el monte llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/75)
- 1823 Amezorbe, en el termino de (ESK.: 032)
- 1864 Amesorbe, monte llamado (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1864 Amesorbe, riachuelo que baja de... a Eizaga(ZJE.: 22, abu. 18)
- 1864 Amesorbe o Canterazarra, monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1866 Amesorbe, monte castañal (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1866 Amesorbe, monte en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1867 Amezorbe, monte llamado (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1867 Armisorbe, otro monte castañal llamado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1868 Amesorbe, monte en el término de (ZJE.: 93, mar. 3)
- 1870 Amesorbe, otro castañal llamado (ZJE.: 137, mai. 11)
- 1875 Amazorbe, porción de monte en (ZJE.: 163, eka. 22)
- 1876 Amesorbe, terreno robledal y ayal en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1877 Amesorbe de allá / de acá, en el monte de (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1888 Amesorbe, monte llamado (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1911 Amesorbe de allá, monte denominado (ZJE.: 313, ira. 14)
- 1914 Amesorbe, camino desde Guencelay a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-047)
- 1915 Amazorbe, caminos del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1916 Amazorbe, para el servicio del agua de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-048)

21. Datu berberak: 1765, 1769, 1771, 1773, 1780, 1805, 1806.

22. Datu berberak: 1791, 1792, 1793.

- 1920 Amesorbe, monte llamado (ZJE.: 351, mai. 4)
- 1922 Amesorbe, monte llamado (ZJE.: 374, urr. 18)
- 1929 Amachorbe-Cantera, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1933 Amezorbe, para el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 6, C-054)
- 1938 Amesorbe de allá (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1938 Amesorbe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 25, C-093)
- 1938 Amesorbe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1-21, C-093)
- 1938 Amesorbe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Amez-orbe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Ames-orbe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1943 Amasolo o Amesorbe, monte castañal del parage (ZJE.: 499, urr. 30)
- 1947 Amesorbe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., uzt. 1, C-093)
- 1949 Amachorbe-Canterazarra (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 31, C-093)
- 1950 Amesorbe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Amesorbe (ZUA.: 1408. er. - 23, 28, 35, 43, 49, 50, 59, 60, 81, 86. orr.)
- 1956 Amesorbe (DNB.: Zin. Ait. - 101, 120, 155, 177, 202, 563, 595, 626)
- 1956 Amezorbe (DNB.: Zin. Ait., 612)
- 1965 Ametzorbe (DNB.: Zin. Ait. - 66, 509)
- 1956 Amasorbe (DNB.: Zin. Ait., 637)
- 1959 Amesorbe, monte denominado (ZJE.: 615, urt. 20)
- 1962 Amasorbe, depósitos de... y Artaquey (ZUA.: LNE, 1036/001)
- 1964 Amesorbe, monte llamado (ZJE.: 788, mar. 31)
- 1979 Amazorbe, recibe sus aguas de (COR.: II. libk., eka. 29)
- 2002 Amesorbe (basoa) (Aranberri, F.: *EE*, 376. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Amasorbe, Camino de (MTV)
- 1934 Amasorbe, Cº de (BMT.: 6)
- 1991 Amasorbe (AZ.: 5. or.)
- 1996 Amasorbe (ZG.: 9. or.)
- 1999 Amasorbe (ZG.: 14. or.)
- 2001 Amasorbe (ZG.: 14. or.)
- 2001 Amesorbe (EM.: F-2)
- 2002 Amasorbe (5 / 7, 86, 136, 139) (KAT)

AMEZORBEBARRENA, -a (*hegala*)

Kokapena: Amezorben. Okildoganetik Ibañeta aldeko mazela.

OHARRAK: Ik. *Amezorbe*. Ahoz ez dute bereizten. Osagaiak: Amezorbe (izen nagusia) + barren(a) (Ik. *Gazagako Urizarbarrena*).

Idatzizkoa:

- 1811 Amesorbe barrena, otro monte llamado (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 316. zk., urr. 11)
- 1818 Amesorbe barrena, el monte de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 402. zk., abu. 10)

AMEZORBEBURU (*basoa*)

Kokapena: Amezorben. Okildogana jotzen, mendebalderago.

OHARRAK: Ik. *Amezorbe*. Ahoz ez dute bereizten. Osagaiak: Amezorbe (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 17... Amesorbeburu, otro monte intitulado (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1796 Amezorbeburu u Oquildogain, en el termino de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 119. zk., ira. 11)
- 1798 Amesorbeburu, en termino llamado (BPAH.: HIP, 1092. mik., 161. zk., abe. 5)
- 1808 Amech orbeburu, un monte Arbolar nombrado (BPAH.: HIP, 1093. mik., 177zk., urr. 24)
- 1811 Amasorbe buru, en el termino de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka. 16)
- 1820 Amezorbegoena, monte en el termino de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 46. zk., api. 11)
- 1878 Ametzorbeburu, monte robledal y hayal llamado (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1885 Amesorbeburu, monte nombrado (ZJE.: 214, urr. 7)
- 1887 Amezorbeburu, monte llamado (ZJE.: 229, uzt. 5)
- 1938 Ame/asorbe-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1938 Amochorbeburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 28, C-093)
- 1946 Amesorbe-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 20, C-093)
- 1952 Amesorbeburu (ZUA.: 1408. er. - 21, 175, 204. orr.)
- 1956 Amezorbeburu (DNB.: Zin. Ait. - 430, 542)
- 2002 Amesorbeburu (*basoa*) (Aranberri, F.: *EE*, 376. or.)

AMUKATEGI (desagertutako baserria)

Kokapena: Garita eta Solozabal baserrien artean ei zegoen.

OHARRAK: E. Iraetaren arabera, antzinean *Iturriotz* ez zen beste baserri bat egon omen zen *Pozuandiagan* bertan; hortaz, *Amukategisolotik* hur dugunez gero, hauxe izan zitekeela pentsa liteke. Osagaiak: Amu(s)k(o)²³ + -tegi²⁴.

Abozkoa: [amúketēj]

- 004 “Amókatei”
- 007, 008 “Amúketēi”

Idatzizkoa:

- 1629 Amucategui, la cassa y perthenecidos de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., urt. 29)
- 1636 Amucategui, escritura de la casa de (BEHA.: ORD, ots. 2)
- 1637 Amucategui, por vna pocatiera de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 27, 38/2)
- 1700 Amucategui, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Amucategui, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1723 Amucategui, en la sepultura de (BEHA.: ORD, api. 15)
- 1736 Amucategui, contra la cassa de (BEHA.: ORD, ots. 20)
- 1745 Amucategui, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)

23. K. Mitxelaren arabera, Amusko antzinako antroponimotik etor liteke (*Apellidos...*, 45. or.).

24. Azkue, R. M.: “(L), sufijo que, unido a un nombre personal, indica el nombre de una casa, tomado del de su propietario” (*Diccionario...*, II-273. or.).

- 1752 Amucategui, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, eka. 28)²⁵
- 1765 Amucategui, hipot. la su Casa y Casería de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 978. zk., mai. 29)
- 1796 Amocategui, Ytten la nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Amuzateguy, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1802 Amucategui, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mai. 13)²⁶
- 1810 Amucategui (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Amucategui, Marina de Uribegancoa Ynqna en la casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1823 Amucategui, Relig. de Berriz dueñas casería (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 418. zk., uzt. 2)
- 1853 Amucategui no existe (BFA.: ZUA, Ban., mar. 20, C-066)
- 1872 Amucategui, arbolado de la casería (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1952 Amiscategui (ZUA.: 1408. er., 196. or.)
- 1991 Amokategi, caserios desaparecidos en el presente siglo: (AZ.: 26. or.)

AMUKATEGISOLO (desagertutako soroa)

Kokapena: Pozuandiaga jotzen zegoen. Garitaonandirako bidegurutzean bertan.

OHARRAK: Ik. *Amukategi*. Osagaiak: Amu(s)k(o) + -tegi (atzizkia) + solo (izen arrunta). Dokumentazioa ikusita hauxe ondorioztatu daiteke, informatzaileak soloari esaten zion izena, agian, baserriari legokiokeela.

Ahozkoa: [amókatei]

- 004 “Amókatei”

Idatzizkoa:

- 1658 Amucategui, la heredad de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., 18. zk., urr. 18)
- 1863 Amocateguisolo, heredad rústica y labrantía en el término de (DJE.: 138, uzt. 10)
- 1864 Amucategui, heredad en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1890 Amucategui, heredad llamada (ZJE.: 251, ira. 3)
- 1891 Amucateguisolo, heredad llamada (ZJE.: 255, ira. 2)

ANDABIDEA, -a (desagertutako bidea)

Kokapena: Kurutzeaga baseritik hirigunera.

OHARRAK: Gaur egungo autopista gaineratik luzatzen zen *Kurutzeaga baserrian* hasita, *Solozabalandikotik* jarraitu eta *Pozuandiagaraino*.

Ahozkoa: [andábiriè]

- 028 “Andábiriè”

Idatzizkoa:

- 1864 Andavide, heredad Echeaspia atravesada por el camino (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1867 Andavidie, camino de la misma casería nombrado (ZJE.: 81, ots. 14)

25. Datu berberak: 1764, 1770, 1772, 1774, 1782.

26. Datu berberak: 1804, 1806, 1807, 1819.



Solozabal aldeko baserrien gainetik luzatzen zen bidea, autopista amaitu orduko (1970) (IAT)

AÑABAR (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Añabarganetik Ulantzu aldeko hegalean zegoen.

OHARRAK: Ik. *Añabar aurkintza*.

“Tomás Agiñibar, Tomás Garitaonandia bere isena. A bisi san, or Añébar dau mendí bat, ba an euen, bueno, txábolie baño andidxaue, bai, kuartue pe neuk arek esautu nittun karias-da surittute, beien kortie da sabaidxe, da dana. Da gero órrik, ba, Solósabalen bisi san neska bat, Cándida Zengotitabengoa, aras eskondu san, da órrek etorri sien, ba, órra, Arídxondora, eskondute etorri sien órrek sosábal, solósabaltik ona bisi isatera [...] Bersolaridxe san, ta orrek lagunekin eta tabernaa jun da bérsuek, órrek berso asko atara ban, bata ta bestieí, ta orretaa, berso papelak estot pentzetan itten sittuenik, ostien afésíñue, baña bersolari ona. Goierrikuek berak eiñiko bertsue tie” (J. L. Etxeandia).

Ahozkoa: [añá̄bār]

- 008, 025, 075, 076, 077 “Añábarko etxíe”
- 021, 023, 035, 037 “Añábarko etxíe, Añí̄barko etxíe”
- 009, 023, 034 “Añábarko etxíe, Añé̄barko etxíe”
- 010, 047 “Añé̄barko etxíe”
- 005, 006, 032 “Añí̄barko etxíe”
- 003, 027, 036, 045 “Añó̄barko etxíe”
- 018 “Añó̄barko etxíe, Agiñí̄barko etxíe”

Idatzizkoa:

- 1855 Añabar, Casería de (BFA.: ZUA, Ban., ots. 2, C-066)
- 1864 Añibar, Camino a la casería de / heredad de la casería de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1866 Anibar, Casa nueva de (ZJE.: 71, eka 4)
- 1873 Añabar (Barrio Goierri) (BFA.: ZUA, Ud. Lan., ira. 10, C-084)
- 1880 Añabar (BFA.: ZUA, Ban., api. 1, C-066)
- 1920 Anebar o Añabar, casería titulada (ZJE.: 351, mai. 4)

- 1922 Añabar, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁷
- 1942 Anebar o Añabar, heredades contiguas a la casería llamada (ZJE.: 488, ots. 9)
- 1991 Agiñibar, caserios desaparecidos en el presente siglo: (AZ.: 26. or.)
- 1998 Añebar o Añabar, caseria (ZUA.: LNE, 1034/002)

AÑABAR / ARISNABAR (*aurkintza*)

Kokapena: Urizarren eta Goierriitik Santamarinazarrera doazen bideek bat egiten duten ingurua.

OHARRAK: Ik. *Arismendi*. Gerotxoago ikusiko dugunez, populuak izen bakarra erabili arren, badira *Añabar* osagaia duten zenbait atal, hala nola, *Añabargana*, *Añabarpe*, *Añabarbarrena*, *Añabarsakon*. Esanahiari dagokionez, nire ustez, aspalditik datoren nahasketa baten aurrean gaude, hots, dokumentuetako jatorrizko *Ariznabar* (Ariz + nabar) eta *Aginaga basoaren* ezaugarrien uztarketatik sortu zitzaigun *Añabar*²⁸.

Abozkoa: [añábar]

- 008, 025, 075, 076, 077 “Añábar”
- 021, 023, 035, 037 “Añábar, Añíbar”
- 009, 023, 034 “Añábar, Añébar”
- 010, 047 “Añébar”
- 005, 006, 032 “Añíbar”
- 003, 027, 036, 045 “Añóbar”
- 018 “Añóbar, Agiñíbar”
- 009 “Agiñabar, Agíñebar, Añábar”

Idatzizkoa:

- 17... Arisnabar, monte en el termino de (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1738 Anabar, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1810 Aresnabar / Arisnabar, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1816 Aresnabar, camino de la campa de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 111. zk., abe. 23)
- 1825 Arisnabar, tercera partida del termino de (ESK.: 014)
- 1827 Ainibar, Juan M^a de Arteaga dueño del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1863 Aninabar, Camino de la campa de... a Barreguren (ZJE.: 63, eka. 12)
- 1864 Ariznabar, monte en en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1864 Añibar, monte en en el término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1865 Ainabar Goicua y Becoa, monte (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1867 Aiñabar, monte calvo nombrado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1870 Añibar, robledal en en el término de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1876 Aiznabar, terreno robledal en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)

27. Datu berberak: 1926 (Añalar - H-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

28. Bilakaera: *Ariznabar* > *A(r)i(z) nabar* > *Añabar*. Kontsonanteetan, dardarkaria bokal artean galtzea ez da batere harrigarria, ezta sudurkariaren palatalizazio automatikoa ere ($n > \tilde{n}$), baina arrazoi fonetikoe-tatik kanpo, alboko basoa *Agiña* izateak ekarri zuen nahaspiloa eta hariztetik hagina izatera bilakatzea. Dena dela, XVIII. mendetik datorkigun arazoa izan eta leku-izenak oso erroturik egoteagatik onartu ditut hautaturikoak, ahoko jarduna islatzearen.

- 1881 Ariznabar, monte arbolar en el termino de (ESK.: 020)
- 1883 Aynabar, monte titulado (ZJE.: 206, urt. 12)
- 1886 Añebar, monte nombrado (ZJE.: 221, mai. 18)
- 1891 Anibar, monte ayal llamado (ZJE.: 256, ira. 2)
- 1892 Añabar, monte titulado (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1922 Añibar, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁹
- 1929 Añebar, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1933 Añibar, monte en en el término de (ZJE.: 437, mai. 26)
- 1938 Añibar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 Aizñoabar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Añabar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1938 Ariznabar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Aynabar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1938 Aynabar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Aizñoabar-riachuelo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Añebar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1940 Aiñabar, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/68)
- 1949 Añebar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Aresnabar (ZUA.: 1408. er., 44. or.)
- 1952 Añabar (ZUA.: 1408. er. - 10, 81, 134. orr.)
- 1952 Añibar (ZUA.: 1408. er. - 87, 195, 209. orr.)
- 1956 Añabar (DNB.: Zin. Ait. - 176, 357)
- 1956 Añibar (DNB.: Zin. Ait., 555)
- 1956 Añobar (DNB.: Zin. Ait., 67)
- 1968 Añobar (DNB.: Zin. Ait., 418)
- 1971 Añobar goicoa (DNB.: Zin. Ait., 294)
- 1972 Ariznabar (DNB.: Zin. Ait., 569)
- 1977 Aiznabar, robledal en en el término de (ZJE.: 1822, urr. 21)
- 1993 Aynabar Goicua y Becoa, monte (ZJE.: 2288, mai. 15)
- 1997 Aiznabar (DNB.: Zin. Ait., 575)
- 1998 Añebar (DNB.: Zin. Ait., 580)
- 1999 Añibar, monte en en el término de (ZJE.: 2357, api. 9)

Kartografikoa:

- 1923 Añabar, Camino de (MTV)
- 1929 Añabar (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1934 Añabar, Cº de (BMT.: 8-B)
- 1952 Añabar, Cº de (IGC.: Elorrio 87)
- 1995 Añobar (BFA.: 87-8)
- 2000 Añabar, Camino de (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2002 Añobar (3 / 361, 385) (KAT)

AÑABARBARRENA, *-a* (*hegala*)

Kokapena: Añabarren. Añabarsakonetik Mundorako mazela.

29. Datu berberak: 1926 (Añebar - H-31).

OHARRAK: Ik. *Añabar aurkintza*. Ez dut ahozko islarik. Osagaiak: Añabar (izen nagusia) + -barrena (Ik. *Amazorbebarrena*).

Idatzizkoa:

- 1938 Añabar-barrena (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 29, C-093)
- 1956 Añabar-barrena (DNB.: Zin. Ait., 408)

AÑABARGANA, -a³⁰

Kokapena: Añabarren. Txabola aldameneko tontorra.

OHARRAK: Ik. *Añabar aurkintza*. Txabola deseginda dago eta landaretzak ia estali egin du. Osagaiak: Añabar (izen nagusia) + -gan(a)³¹.

Ahozkoa: [añábařko púntia]

- 023 “Añábarko púntia, Añíbarko púntia”

Idatzizkoa:

- 1736 Añabargana, en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)



Añabargana, Gíatzza eta Ulantzuganaren artean (2004) (AE)

AÑABARPE (basoa)

Kokapena: Añabarren. Añabarganetik ekialdera.

OHARRAK: Ik. *Añabar aurkintza*. Osagaiak: Añabar (izen nagusia) + -(p)e (Ik. *Gazagako Basabe*).

30. HPSren ETDn: *Añobar* tontorra.

31. Ik. II. atalean. Oronimia.

Ahozkoa: [aɲá̃baɾ piè]

- 007 “Añibarpe”
- 008 “Añabarpiè”

Idatzizkoa:

- 1864 Añibarpe, monte en en el término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1938 Añibarpe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1952 Añibarpe (ZUA.: 1408. er., 209. or.)
- 1999 Añibarpe, monte en en el término de (ZJE.: 2357, api. 9)

AÑABARSAKON³² (*erreka-zuloa*)

Kokapena: Añabarganetik ipar-mendebaldeko sakona.

OHARRAK: Ik. *Añabar aurkintza*. Osagaiak: Añabar (izen nagusia) + sakon (Ik. *Gazagako Ertzilsakon*).

Ahozkoa: [aɲá̃baɾ šakón]

- 003 “Añobarsakón”
- 036 “Añóbarsakòn”

Idatzizkoa:

- 1737 Añabarsacon, en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 6, C-037)
- 1823 Anibarsacon, en el termino de (ESK.: 032)
- 1875 Ariznabarsacon, monte llamado (ZJE.: 163, eka. 27)
- 1876 Aiznabar-sacon, terreno argomal en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1878 Añabarsacon, monte llamado (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1879 Ariznabarsacon, trozo de terreno llamado (ZJE.: 193, uzt. 15)
- 1938 Ariznabar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 29, C-093)
- 1938 Añobarsacon (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Añobarsacon o Baseta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 28, C-093)
- 1938 Añabasacon (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Añabar-sacon (ZUA.: 1408. er., 32. or.)
- 1952 Ariñabar o Lisnoval-sacon (ZUA.: 1408. er., 44. or.)
- 1956 Añobar-sacon (DNB.: Zin. Ait., 67)
- 1956 Añabar-barrena (DNB.: Zin. Ait., 408)
- 1957 Añabarsacon-Barrenengo bideburua, monte (ZJE.: 601, abu. 27)

ARBIASKEA, *-a* (*alfer-lur*)

Kokapena: Garitaonandirako bidegurutzean, aulki ondoko lursailtxoa.

OHARRAK: Atal txiki bat baino ez da geratzen, *Solozabalerako* bide zahar eta *Euskal Herria kalearen* artean. A. Azagirrereren arabera, *Iturriondo solo* azpiko harri bi arteko hormaren hutsune batetik zetorren urarengatik jarri zitzaion izen hori. Bada baztertu ezin litekeen beste hipotesi bat ere, ostera, arbiak garbitzeko erabiltzen zen aska bat egon zitekeela.

Ahozkoa: [aɾβjaškíe]

- 004 “Arbiaskíe”

32. HPSren ETDn: *Añobarsakon*.

Idatzizkoa:

- 1866 Arriasquia / Arbiasquia, terreno nombrado (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1952 Arbiazquia (ZUA.: 1408. er., 46. or.)

ARIONDO (*baserria*)³³

Kokapena: Agirresakoneko bueltaren azpiko baserria.

OHARRAK: Ik. Auzo honetako hitzaurrea. Izen bereko bi baserri izan ziren fogerazioen arabera, baina gaur egunekoak kenduta, ez dut besterik aurkitu. Gainera errota izan zelako hipotesia botatzen ausartuko nintzateke, baserri aldameneko solo batek *Errortalde* izena baitu. Dokumentu batzuetan errekarari deitzeko erabili izan da, baina horretarako baditugu ziurragoak diren *Agirresakona* eta *Lixardisakona* toponimoak. Osagaiak: Arri³⁴ (izen arrunta) + ondo (izena).

Abozkoa: [áïzoŋdò]

- 001, 002 “Arríondò, Arídxondò”
- 003, 012, 013, 020, 021 “Áídxondò”
- 009 “Áíxondo, Arídxondò”
- 075 “Áíxondo”

Idatzizkoa:

- 1626 Ariondo, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., mai. 27)
- 1635 Ariondo, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1650 Ariondo, toda lasu casa y caseria de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., ira. 20)
- 1660 Ariondo, en la sepultura de mi casa de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., 26. zk., api. 5)
- 1660 Ariondo, en la casa de (BPAH.: NOT, 140. p. s., 103. zk., api. 5)
- 1665 Ariondo, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1679 Ariondo, en la sepultura de su cassa de Zaldua de (BEHA.: HIL2, abe. 10)
- 1682 Ariondo, en la Casilla de (BEHA.: HIL2, mar. 23)
- 1686 Ariondo, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, uzt. 11)
- 17... Ariondo, caseria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Arriiondo, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1745 Ariondo de abajo / de arriba, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1754 Ariondo, caserías de Vriburu y... (BFA.: ZUA, Kon. Lib, urt. 13, C-037)
- 1773 Ariondo, la casa llamada de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 550. zk., api. 14)
- 1777 Ariondo, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, uzt. 16)
- 1788 Ariondo o Arriiondo, frente dela casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1795 Ariondo, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 22)
- 1796 Arriiondo / Arriiondo Andicoa, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Arriiondo, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1801 Ariondo de abajo, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mar. 15)
- 1810 Ariondo (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)

33. HPSko ETDn: *Arriiondo* baserria. Normatibizatze orduan, testuinguru fonetiko bera izan arren, ez da berdin jokatu *Eitzaga* aldeko *Ariola* erreka leku-izenean.

34. Ezaguna denez, dokumentu askotan dardarkari anitza, bakuna bailitzan idazten dute.

- 1812 Ariondo, montes de la caseria de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 451. zk., aza. 12)
- 1813 Ariondo / Ariondo Andicua , Ynqno de la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1816 Ariondo, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, abu. 1)
- 1845 Ariondo (ESK.: 035)
- 1854 Arriondo, hasta el caserío (BFA.: ADM, HLG, AT-306/06)
- 1866 Arriondo, montes de las caserías de Cierza... y Luzar (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1869 Arriondo, montes de las caserías de Zuricaray... y Ciarra (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1875 Arihondo (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1881 Ariondo, arbolar de (ESK.: 020)
- 1888 Ariondo, en la caseria de (BEHA.: BAT, mar. 18)³⁵
- 1890 Arriondo, pertenecido de la caseria de (ZJE.: 248, mai. 8)
- 1895 Ariondo, casería de (ZSAE.: HIL4/12)³⁶
- 1895 Ariondo, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/43)
- 1905 Ariondo, casería de (ZSAE.: BAT7/7)³⁷
- 1906 Ariondo o Arriondo, casa denominada (ZJE.: 291, mai. 19)
- 1920 Aritzondo, para custodiar los caseríos (BFA.: ZUA, H. Pap., mai. 1, C-090)
- 1922 Arriondo, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁸
- 1932 Arijondo, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)³⁹
- 1935 Aixondo, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1939 Arizondo, C° (BFA.: ZUA, Ban, 67/94)
- 1940 Aritzondo, en la casa (ZEZ.: HE9/146)
- 1942 Ayjondo, casería de (ZSAE.: BAT8/10)
- 1944 Arizondo, en la casa de (ZEZ.: JA10/311)
- 1950 Ayondo, casa (ZSAE.: HIL5/14)
- 1952 Aritzondo, sanamiento del arroyo (ZUA.: Ak. Lib, abu. 23, 434. er.)
- 1960 Aritzondo, regata de (BFA.: ZUA, LNE 969/012)
- 1970 Arizondo (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1972 Aixondo, caserío (ZUA.: LNE, 987/001)
- 1979 Aritzondo, una nueva industria en el terreno de Cearza y... (COR.: II. libk., abu. 3)
- 1980 Aritzondo, alumbrado entre Antzua-Errota y la curva de (COR.: II. libk., uzt. 13)
- 1981 Aritzondo, Caserío (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1983 Aritzondo, la revuelta de (COR.: III. libk., ira. 10)
- 1991 B° Goierri - Ariondo (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Goierri - Aritzondo, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1998 Aritzondo, caserío (BFA.: ZUA, LNE 1034/002)
- 2000 Ariondo, casa denominada (ZJE.: 2579, ots. 17)
- 2001 B° Goierri - Aritzondo, Caserío (ZU.: BUE)

35. Datu berberak: 1893, 1896, 1899, 1901.

36. Datu berberak: 1898, 1900, 1909, 1925.

37. Datu berberak: 1910, 1916.

38. Datu berberak: 1926 (AH-31).

39. Hainbat grafema: 1930 (Arizondo - AH-54), 1935 (Ariondo - AH-86).



Ariondo baserria (2002) (AE)

Kartografikoa:

- 1880 Arriondo, Arroyo (BFA.: ADM, Her. Lan, DV-DC-231)
- 1912 Arayondo (BFA.: ADM, Her. Lan, GV-DC-2707/1)
- 1994 Aritzonda (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Aritzonda (BFA.: 62-64)
- 1996 Aritzondo (ZG.: 12. or.)
- 1999 Aritzonda (MTN, Durango 62-IV)
- 1999 Aritzondo (ZG.: 12. or.)
- 2001 Aritzondo (ZG.: 18. or.)
- 2002 Aritzondo (2 / 87) (KAT)

ARISMENDI (*baserria*)⁴⁰

Kokapena: A-8 autopistaren tunelaren gain-gaineko baserri berria, Solozabal aldetik.

OHARRAK: Egoera historikoa ondo ezagutzea garrantzitsua da, zeren XIX. mende aurretik *Arismendi* gainekoa eta azpikoa elkaturiko baserri bi genituen⁴¹ eta goikoa *Arismendiganekoaren* garaia zen. Gaur egunean, ostera, *Arismendiazpikoak* zutik dirau, baina *Arismendiganekoa* 1986an desegin zuten, erre ondoren. Beraz, honelaxe izendatu ditut: garaia eta taberna izan zena *Arismendi*⁴² eta bestea *Arismendiazpikoa* (bere betiko izena). Gaur egunean *Etxeaurreko soloan* sarbideko aparkalekua eta *Jai-*

40. HPSren ETDn: *Aresmendiganekoa* baserria. Ik. II. atalean, 3. 3. Txistukari nahasteak.

41. Harrigarria izan arren, pixka bat goratxoagoko baserrietan, *Jaiñagan* hain zuzen ere, fenomeno berbera gertatzen zaigu.

42. Garaia izan zena erabat berriztu eta handitu zuten XIX. mendearen amaieran, Jabetza Erregistroko lehen eskriturretan honako hau irakur dezakegu: “Casa accesoria de nueva planta sin nº” (ZJE.: 163, eka. 27).

ñarako errepidea aurkituko ditugu. *Etxeazpiari Tunelburu* ere esaten diote A-8 autopistak tunela egin zuenetik. Osagaiak: Are(tx) (*Quercus robur*) + mendi (izen arrunta).

“Ni amentxe bertan jaidxue, Ariméñdi aurrekóá. Gero átzien, béstie, ori bizitza bikue selan san, gurie Ariméñdi gañekóá da Ariméñdi aspikóá. Erre sana, or euena, or ormatik, geurie. Orrek aspidxen dekon ormíe geure erdibana san, se gallurretik beera *unochenta* euken gure tellatuek, orkuek. Ariméñdiaspikúá da orí, da gurie, bestie, erre sana, Ariméñdi gañekóá, da au Ariméñdi aurrekóá. Aittittek hemeretzi urte eukesela ona etorri san bisisaten, ándik” (J. L. Garitagoitia).

Ahozkoa: [arímendi]⁴³

- 002, 004, 007, 008, 023, 035, 043, 045, 056, 067 “Arímendi”
- 005, 006, 013, 028 “Arímendi, Arámendi”
- 032 “Ariméñdi aurrekóá”
- 037 “Aámendi”
- 075 “Ámendi”
- 077 “Arámendi”

Idatzizkoa:

- 1602 Arexmendi, Pedro de Arexmendi cuya cassa esla de (BEHA.: HIL1, mar. 15)
- 1617 Arix/smendi, en la sepultura dela cassa de (BEHA.: HIL1, uzt. 20)
- 1633 Aresmendi, la cassa de (BEHA.: ORD, mar. 6)
- 1638 Arixmendi, por la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., urt. 5)
- 1661 Arezmendi, en la sepultura de la cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., 30. zk., eka. 7)
- 1680 Aresmendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, api. 18)
- 1680 Aresmendi, en la cassa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1684 Aresmendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 2)
- 1685 Aresmendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, api. 27)
- 1690 Arexmendi, la mitad de la cassa de (BPAH.: NOT, JBA, 180. p. s., 206. zk., ots. 25)
- 17... Arismendi, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1702 Arismendi, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 793. zk., aza. 26)
- 1704 Arismendi, la casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Arismendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 13)⁴⁴
- 1709 Arixmendi, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBA, 187. p. s., api. 21)
- 1737 Arizmendi, la casería solar de mi apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1743 Aresmendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 26)
- 1745 Arismendi, la casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1769 Arizmendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 21)
- 1779 Arizmendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ira. 13)
- 1780 Aresmendia, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 413. zk., urt. 23)
- 1781 Aresmendi, como así mismo las cassas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/67)
- 1785 Aresmendi, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)

43. Ahozkoan, ez palatalizazioa, ez txistukaria egiten ez dituztelako eta txistukariaren aurreko bokal itxitura (e > i) XVII. menderako dokumentatu izanagatik aukeratu dut *Arismendi* forma.

44. Datu berberak: 1749, 1751, 1760, 1772.



Arismendi baserria (2002) (AE)

- 1790 Arizmendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 12)
- 1791 Aresmendi, sele vendieron sobre su casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1792 Aresmendi, hipoteca las casas y Caserías de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 194. zk., urt. 9)
- 1797 Aresmendi, mitad desu casa y casería titulada de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 24. zk., uzt. 31)
- 1798 Arismendy, la casa llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1802 Arizmendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, ots. 6)⁴⁵
- 1802 Arizmendi, dueño dela Casería de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 481. zk., abe. 11)
- 1810 Arismendi (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1812 Aresmendi, heredad de la casa de (ESK.: 013)
- 1813 Arizmendi, Domingo de... dueño de la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1820 Arismendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 13)
- 1832 Aresmendi, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1869 Aramendi, terreno de la casería (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1875 Arizmendi, casería titulada (ZJE.: 163, eka. 27)⁴⁶
- 1881 Arismendi, arbolar de (ESK.: 020)
- 1894 Arismendi, casería de (ZSAE.: HIL4/6)⁴⁷
- 1907 Arismendi, casería de (ZSAE.: BAT7/7)⁴⁸

45. Datu berberak: 1808, 1829.

46. "casa accesoria de nueva planta sin número".

47. Datu berberak: 1927, 1935, 1938, 1944, 1945.

48. Datu berberak: 1908, 1910, 1913, 1915, 1918, 1921.

- 1922 Aramendi, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁴⁹
- 1924 Aramendia, para el camino nuevo de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 1, C-049)
- 1928 Arismendi, camino vecinal de... a Guencelay (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 1, C-051)
- 1929 Arismendi, casería de (ZSAE.: BAT8/6)⁵⁰
- 1930 Arizmendi, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-30)⁵¹
- 1934 Arizmendi, caserío (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1935 Arizmendi, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1939 Arizmendi, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/13)
- 1945 Arizmendi (ZSAE.: ML)
- 1961 Aramendi, caserío de (ZSAE.: BAT9/13)
- 1963 Aramendi, caserío (ZSAE.: HIL5/23)
- 1963 Arizmendi, caserío (ZSAE.: BAT9/13)
- 1967 Aramendi, caserío de (ZSAE.: BAT9/12)
- 1968 Aramendi, caserío (ZSAE.: HIL6/14)
- 1984 Arimendi, propietarios del merendero (COR.: II. libk., uzt. 29)
- 1985 Arizmendi, en el merendero de (COR.: III. libk., api. 15)

Kartografikoa:

- 1912 Arizmendi (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-277/1)
- 1995 Arizmendi (BFA.: 62-64)
- 2001 Arizmendi (EM.: F-1)
- 2002 Arizmendi (2 / 199) (KAT)

ARISMENDI (*desagertutako iturburua*)

Kokapena: Laiatueta landa ertzean egon zen.

OHARRAK: Ez zuen askarik eta ura ateratzeko zapaltzeko zen txorrota bat zeukan kuxetak. A-8 autopistaren tunela zulatutakoan agortu egon zen.

Ahozkoa: [ař nápiè]

- 005, 006, 028 “Arímendikò, Arámendikò Ittúrridxè”
- 032 “Goiko ittúrridxè”
- 035 “Arímendiko ittúrridxè”

ARISMENDIAZPIKOA, -a (*baserria*)

Kokapena: A-8 autopistaren tunelaren gain-gaineko baserri zaharra, Solozabal aldetik.

OHARRAK: Ik. *Arismendi*. Osagaiak: Arismendi (izen nagusia) + azpiko(a) (izenlaguna).

Ahozkoa: [arímeñdi aspíkuè]

- 003, 007, 008, 043, 045, 067 “Arímendì aspíkuè”
- 005, 006, 018 “Arímendì aspíkuè, Arámendì aspíkuè”
- 032 “Ariméndì aspikóa, Aspíkuè”
- 013 “Arámendì atzékuè”

49. Datu berberak: 1926 (AH-31).

50. Datu berberak: 1932, 1933.

51. Datu berberak: 1932 (AH-31), 1935 (*Arismendi* - AH-86).



Arismendiazpikoa (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1659 Aresmendi de auaxo, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 17... Arismendi de Abajo, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1747 Arismendi azpicoa, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 11)
- 1757 Arismendi de suso, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 19)
- 1792 Arismendi de abajo, Casas y Caserías de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 326. zk., aza. 29)⁵²
- 1796 Aresmendi de yuso, la casa titulada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Arizmendi de abajo (BEHA.: FAB, api. 27)
- 1810 Arismendi de Abaxo (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1823 Aresmendi aspicoa, la casería de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 418. zk., uzt. 2)
- 1864 Arizmendiazpicoa, monte de la casería de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1873 Arismendi-abajo (Barrio Goierri) (BFA.: ZUA, Ud. Lan., ira. 10, C-084)
- 1878 Arizmendi azpicoa o de abajo, casa de (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1881 Arismendi-azpicoa, arbolar de (ESK.: 020)
- 1899 Arismendi-becua, casería (ZSAE.: HIL4/11)
- 1921 Arismendi Becoa, casería (ZSAE.: HIL4/4)
- 1940 Arismendibecoa, casería de (ZSAE.: BAT8/11)
- 1945 Arizmendi becoa (ZSAE.: ML)
- 1948 Arizmendi - b. (ZSAE.: ML)
- 1970 Arizmendi-Azpicoa, pertenecido de la casería (EU.: 945, 946. esp.)
- 1990 Arizmendi-azpicoa, reforma del caserío (ZUA.: LNE, 1013/001)

52. "ypotecando para su seguridad sus Casas y Caserías de *Arismendi de Abajo* y *Berrasona*".

- 1991 Barrio de Goiherri - Arizmendibekoa (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Goiherri - Arizmendi-Gainekoa (ZUA.: BUA, 1405. er.)

Kartografikoa:

- 2001 Arizmendi Azpikoa (ZG.: 18. or.)

ARISMENDIGANEKOA, -a (*desagertutako baserria*)⁵³

Kokapena: A-8 autopistaren tunelaren gain-gaineko baserria, Solozabal aldetik.

OHARRAK: Ik. *Arismendi*. Antzinako bidea *Solozabaletik* igoten zen artez (oraingo autopistako tunel aldamenetik) *Arismendiazpiko Etxeostera*, non “bekoittúrridxe” izeneko iturriak putzua egiten zuen autopistako tunela zulatu aurretik. Osagaiak: Arismendi (izen nagusia) + ganeko(a) (izenlaguna).

“Ostien, amintxe, onintxe txabolionen andikaldeko partien Bêkoittúrridxe, askíe, aska bat. Beste bat goraua, goidxen ittúrridxe, a barridxoko ittúrridxe ta danena san, e! Goidxen beste bat, biré eskiñan. Oiñ es, oiñ sasidxe, baña len euken biésiorra bertára, da gero gure solora-ta birésiorra, ta bertan ittúrridxe euen, txórrue ta an barridxo gustidxe ureeruten, geu pe ekarte genuen, baña an jausten san ure, amen, ortixik errekatxuen sier etorte san, da ortxe ostien pósua ta ándik posútik urekate gendun baldekin eskatzera, urek ekarri orduko. Da gero akordua artu gen(d)uen, ónek bestekaldekuék eta bidxon artien, da oni úsaba pagau otzan urek ekartia, da neuk. Juen Elorridxora, oiñ a ojalaterue esta bisi, bañe berak eitte sittuen lelego polanesko tubuak, bajuek, onako txikidxe, amarrekuek, onakoxiek eta berak , barrue onakotxie bakarrik, ta txikidxe metro beteko tubuek, da eun da ogetamar metro selan euesan andik ona, gure orko depositue ortxe dau oin be, depósittue, ta orra, andik ure ekarri genduen geuk, iturriko uré órra, tuberidxetan da gero ortik, ori askioi neuk ein neban gánauendako. Da gero nik ei neban, artu tuberidxie andik, da or ganaue kortie neuken, da urek ipini nittuen kortan” (J. L. Garitagoitia).

Ahozkoa: [arímenđi gañékuè]

- 003 “Arímenđi gañékuè”
- 032 “Arisméndi gañékóa, Gañékuè”

Idatzizkoa:

- 1635 Aresmendi de arriua, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1792 Aresmendi ganecoa, hipot. Casa y Caseria de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 197. zk., urt. 24)
- 1796 Aresmendi de suso, la casa titulada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1823 Aresmendi ganecoa, la caseria de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 418. zk., uzt. 2)⁵⁴
- 1864 Arizmendiganecoa, monte de la casería de (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1866 Arismendiganecoa, monte de la caseria de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1875 Arizmendi, casería titulada (ZJE.: 163, eka. 27)⁵⁵
- 1889 Arismendi-gañecoa, en la casería de (ZEZ.: HE2/31)
- 1893 Arismendi-ganecoa, casería de (ZSAE.: HIL4/3)
- 1896 Arismendi-ganecoa, en la casería de (BEHA.: BAT, urt. 27) 1902
- 1899 Aramendi-gañecoa, en la casa (ZEZ.: JA3/30)

53. HPSko ETDn: *Aresmendiganekoa* baserria.

54. “Domingo de Garitagoitia dueño de la caseria de *Aresmendi ganecoa*”.

55. “al oeste la casa número11”.

- 1900 Aramendi-ganecoa, en la casa llamada (ZEZ.: HE4/16)
- 1905 Arismendi-ganecoa, casería de (ZSAE.: BAT7/4)
- 1926 Arizmendigañecoa, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1927 Arizmendigoicua, casería de (ZSAE.: BAT8/19)
- 1930 Arismendi-gañecoa, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁵⁶
- 1935 Arizmendigoicua, casería de (ZSAE.: BAT8/17)
- 1940 Arismendi Gañecua, casería de (ZSAE.: HIL4/17)
- 1952 Arizmendiganekoa, C° (ZUA.: 1408. er., 96. or.)
- 1970 Arizmendi-ganecoa, pertenecido a la Casería (EU.: 951. esp.)
- 1981 Arizmendi-Ganekoa - Barrio Goiherri (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Barrio de Goiherri - Arizmendigoikoa (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Goierrri - Arizmendi-Gainekoa, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 B° Goierrri - Arizmendi-Gainekoa, Caserío (ZU.: BUE)
- 2003 Arizmendi goikoan (HKK.: AA, 10. zk., 3. or.)

Kartografikoa:

- 2001 Arizmendi Ganekoa (ZG.: 18. or.)

ARKATXA, -a⁵⁷ (aurkintza)

Kokapena: Zeartzabil jotzen, iparraldetik.

OHARRAK: Bai ahoz, bai idatzitako daturik zaharrenek *Arkatxaren* alde egiten dutenez gero, baztertu egin dut *Arkotxa* forma, grafemen nahasketa delakoan. Dena dela, inguru honetan dauden beste basoen leku-izenetan onartu egin dut lehen osagai gisa, idatzizko datuak erabakigarriak direlako. Osagaiak: Ar (izen arrunta) + gatx (a)⁵⁸ (izenondua).

Ahozkoa: [ařkáče]

- 018, 023, 033, 035, 045 “Arkátxe”

Idatzizkoa:

- 1827 Arcach, terreno valdio del termino de (BPAH.: HIP, 1096. mik., 582. zk., aza. 19)
- 1841 Arcacha (BPAH.: HIP, 1098. . mik., 372. zk., ots. 24)⁵⁹
- 1866 Arcach, monte en en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1867 Arcacha, monte en el término de (ZJE.: 79, urt. 5)
- 1871 Arcocha, monte arbolar titulado (ZJE.: 144, mai. 20)
- 1878 Arcacha, monte llamado (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1892 Arcacheta, monte titulado (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1909 Arcocha, monte llamado (ZJE.: 297, urt. 9)
- 1922 Arcocha, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁶⁰
- 1930 Arcacha, para el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 20, C-052)
- 1932 Arcacha, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-68)⁶¹
- 1938 Arcocha (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 27, C-093)

56. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86) (erdiko marra barik bietan).

57. HPSren ETDn: *Arkatx mendi-adarra*.

58. Ik. *Gazagako Katika*.

59. “dejando libres y espeditos los caminos que tiran de la caseria de *Eizagagoicua* a *Arcacha*”.

60. Datu berberak: 1926 (Arcoche - AH-31), 1930 (AH-54).

61. Datu berberak: 1935 (AH-86).

- 1938 Arcach (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 25, C-093)
- 1938 Arcaich (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Arcach (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1938 Arcacha (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1940 Arcacha, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/49)
- 1950 Arcacha (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Arcach (ZUA.: 1408. er. - 49, 50. orr.)
- 1952 Arcacheta (ZUA.: 1408. er., 135. or.)
- 1952 Arcacha (ZUA.: 1408. er., 204. or.)
- 1956 Arcach (DNB.: Zin. Ait. - 602, 613)
- 1956 Arcacha (DNB.: Zin. Ait. - 209, 633)
- 1956 Arcocha (DNB.: Zin. Ait., 154)
- 1956 Aracheta o Arcache (DNB.: Zin. Ait., 355)
- 1965 Arcacha (DNB.: Zin. Ait., 514)
- 2002 Arkatxe (*basoa*) (Aranberri, F.: *EE*, 377. or.)

Kartografikoa:

- 1994 Arkatxe (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Arkatxe (BFA.: 63-57)
- 1999 Arkatxe (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Arkatxe (EM.: F-2)

ARKOTXAKO KORTABARRIA, -a (*basoa*)

Kokapena: Arkatxako otalarrea jotzen du, iparraldetik.

OHARRAK: Ik. *Arkatxa*. Berriemaileek ez dituzte atalak bereizten. Osagaiak: Arkotxako (izenlaguna) + korta (izen arrunta) + barri(a) (izenondoa).

Idatzizkoa:

- 1866 Arcochaco Cortabarria, monte argomal llamado (ZJE.: 67, mar. 16)
- 1877 Arcochaco Cortalarrea, monte (ZJE.: 173, uzt. 17)
- 1952 Arcochaco Cortabarria (ZUA.: 1408. er., 59. or.)
- 1998 Arcochaco Cortabarria, monte nombrado (ZJE.: 2348, mai. 10)

ARKOTXAKO OTALARREA, -a (*basoa*)

Kokapena: Kanteraerreak basoa jotzen du, iparraldetik.

OHARRAK: Ik. *Arkatxa*. Berriemaileek ez dituzte atalak bereizten. *Otaburu* horrek ez du zerikusirik beste datuekin. Osagaiak: Arkotxa (izenlaguna) + ot(e) (*Ulex gallii*) + larre(a) (izen arrunta).

Idatzizkoa:

- 1877 Arcochaco-Otalarrea, monte de (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1938 Arcochaco-otallarrea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Arcocha-Otaburu (ZUA.: 1408, 207. or.)
- 1956 Arcocha o Otalarra (DNB.: Zin. Ait., 497)

ARKOTXAKO PAGADUIA, -a (*basoa*)

Kokapena: Astueta eta Zeartzabil artean.

OHARRAK: Ik. *Arkatxa*. Berriemaileek ez dituzte atalak bereizten. Osagaiak: Arkotxa (izenlaguna) + pag(o) (*Fagus sylvatica*) + -dui⁶².

Idatzizkoa:

- 1866 Arcocheco / Artacheco Pagaduya, monte llamado (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1877 Arcochaco Pagaduy, monte nombrado (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1938 Arcochaco-pagaduy (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Arcochaco Pagaduy (ZUA.: 1408. er. - 58, 207. orr.)
- 1956 Arcocha-pagaduy (DNB.: Zin. Ait., 501)
- 1999 Arcochaco-pagaduy, monte nombrado (ZJE.: 2361, uzt. 21)

ARLOSAKONA, -a (*belardia*)

Kokapena: Solozabal baserriko Etxeburuan.

OHARRAK: *Txarapiarekin* batera osatzen dute *Etxeburua* deituriko landa. Osagaiak: Arlo⁶³ + sakon(a) (Ik. *Añabarsakon*).

Ahozkoa: [eččburuè]

- 005, 006 “Etxéburuè”

Idatzizkoa:

- 1870 Arlosacona, parte de la heredad Echeburua (ZJE.: 137, mai. 11)
- 1888 Alosacona, heredad titulada (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1952 Arlosacona (ZUA.: 1408. er., 35. or.)

ARNAGA (*baserria*)

Kokapena: Zeartza edo Uruburura joateko bidegurutzean bertan, trenbidepeko pasabide alboan.

OHARRAK: Izenak berak erakusten duen legez, *Imendia* baserriaren arnaga izan zen, hots, lastoa, erremintak, etab. gordetzeko eraikina. Gaur egunean teilatua-eta konpondu ezik, laster batean goitik behera etor liteke.

Ahozkoa: [aĩnáj]⁶⁴

- 004, 009, 019, 067 “Arnáie”
- 007, 008, 018, 020, 045 “Arná”
- 038 “Arnáia”

Idatzizkoa:

- 1623 Arnaga de Umendia, pertenecidos y (BPAH.: NOT, JBG., 77. zk., mar. 7)
- 1661 Arnaga (BPAH.: NOT, 140. p. s., 32. zk., mai. 4)⁶⁵
- 17... Arnaga, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1764 Arnaga, la Casilla de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 22, 41/1)⁶⁶
- 1767 Arnaga, la Casilla de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, 41/1)

62. Ik. *Gazagako Otadui*.

63. Azkue, R. M.: “campo destinado a la siembra” (*Diccionario...*, I-33. or.). Nahiz eta adiera hori bizkaierako ez onartu, alor arloren sinonimoa dugu, eta bizkaieraz oso erabilia.

64. Bilakaerarako: Ik. *Gazagako Antsoaga*.

65. “Dominga de Aranguren y cearca, en casso que quiera *Biuir* en la cassa dela *Arnaga Biuá*”.

66. “reparo delos caminos que caieron a poca distancia de la Caseria de *Vriortua* y la Casilla de *Arnaga*”.



Arnaga baserria (2002) (AE)

- 1788 Arnaga, se cortto junto ala casilla de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, 41/2)⁶⁷
- 1789 Orio o Arnaga de la casa Ymendio (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1792 Arnaga de Yzmendia, mitad del casco de la (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 330. zk., abe. 27)
- 1796 Arnaga, Ytten la titulada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1797 Arnaga, vendio la mitad de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 54. zk., aza. 12)
- 1810 Arnaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Arnaga, desde la casa llamada (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 20, C-039)
- 1813 Arnaga, Martin de Urizarbarrena Ynqno de la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1846 Arnaga, heredad de la caseria de (ESK.: 016)
- 1864 Arnaga, mitad de la caseria titulada (ZJE.: 44, aza. 20)
- 1866 Arnaga, caseta llamada (ZJE.: 70, api. 6)
- 1880 Arnaya, huerta de (BEHA.: H. Pap., urt. 11)
- 1904 Arnaga, en la casa (ZEE.: JA4/23)
- 1909 Arnaya, casa de (ZSAE.: HIL4/3)
- 1917 Arnaga, en la casa (ZEE.: JA7/61)
- 1922 Yrnaga, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1925 Arnaga, casa de (ZSAE.: BAT7/7)
- 1930 Arnaya (ZSAE.: ML)
- 1941 Arnaya, casa de (ZSAE.: HIL4/20)
- 1944 Arnaya, casa de (ZSAE.: BAT8/11)

67. "piedra para la casa de *Arnaga de Fco de Uriorttua* que experimentó ruina de resulta de la cantera de yeso abiertta por esta Anteinglesia en la ynmmediacion".

- 1991 Barrio de Goiherri - Arnaga (AZ.: 25. or.)
- 2003 Goiherri auzuneko Arnaga basetxean (HKK.: AO, 17. or.)

Kartografikoa:

- 1993 Arnaga (ZG.: 14. or.)
- 1996 Arnaga (ZG.: 12. or.)
- 1999 Arnaga (ZG.: 12. or.)
- 2001 Arnaga (ZG.: 18. or.)

ARNAGABURU (*belardia*)

Kokapena: Arnaga eta Uruburu baserrien arteko landa, Arnaga ostekoa.

OHARRAK: Ik. *Arnaga*. Osagaiak: Arnaga (izen nagusia) + buru (izen arrunta).

Ahozkoa: [aĩ náko ečáburuè]

- 004 “Arnáko etxáburuè”

Idatzizkoa:

- 1789 Arnagaburu, en la heredad de... para su aumento (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1880 Arnagaburu, heredad llamada (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1952 Arnaga-buru (ZUA.: 1408. er., 173. or.)

ARNAGAPE (*alfer-lur*)

Kokapena: Arnaga baserritik Irukurutzetara.

OHARRAK: Ik. *Arnaga*. XIX. mende amaieran trenbidea egin zenean, ia osorik harra-patu zuen. Osagaiak: Arnaga (izen nagusia) + -(p)e (Ik. *Gazagako Basabe*).

Ahozkoa: [aĩ nápiè]

- 004 “Arnápiè”

Idatzizkoa:

- 1864 Arnagape, heredad nombrada (ZJE.: 44, abe. 23)

ARRIANDI (*basoa*)

Kokapena: Ulantzuko bide azpian, Patinostegirekin bat egiten du

OHARRAK: Osagaiak: Arri (izen arrunta) + andi (izenondoa).

Ahozkoa: [aĩ iáñdi]

- 032 “Arriándi”

Idatzizkoa:

- 1864 Arriandi, monte en el término de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1866 Arriandi, monte (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1866 Arriandia, monte (ZJE.: 67, mar. 16)
- 1867 Arriandi, monte llamado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1877 Arriandi, monte (ZJE.: 173, uzt. 17)
- 1880 Arriandi, monte nombrado (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1912 Arriandie, monte titulado (ZJE.: 323, ira. 12)
- 1938 Arriandi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)

- 1938 Arriandi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 14, C-093)
- 1949 Arribaso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 31, C-093)
- 1950 Arriaundi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1956 Arriandi (DNB.: Zin. Ait., 437)
- 1952 Arriandi (ZUA.: 1408. er. - 58, 146. orr.)
- 1956 Arriandi (DNB.: Zin. Ait. - 399, 587)
- 1956 Arriandia o Paternostei (DNB.: Zin. Ait., 345)
- 1962 Arriandie, monte denominado (ZJE.: 747, ira. 4)
- 1994 Aricandi, monte llamado (ZJE.: 2312, eka. 21)
- 1996 Arriandie, monte (ZUA.: LNE, 1034/004)

*ARRIGORRIETA (baserria)*⁶⁸

Kokapena: Goierriko Santa Marina ermita eta Jainaga-azpikoaren arteko baserria.

OHARRAK: Baserriaren parean izen bereko harrobia egon zen, baina gaur egunean lurrez beteta eta landa bihurtuta dago. Beste alde batetik, eraikinaren elementurik deigarriena fatxadako armarria da⁶⁹. 2004. urtean hasitako konpontze lanek erabat aldatuko diote itxura, batetik garaiago izango da eta errepide aldeko garajea kendu egingo dute. Osagaiak: Arri (izen arrunta) + gorri⁷⁰ (izenondoa) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [ařĩgõřitè]

- 003 “Arriorrítte, Arrigorritte”
- 007 “Arrigorritte, Arrigorrieta”
- 020 “Arrigorrieta”
- 014, 015, 016, 067 “Arrigorrittè”
- 018, 045 “Arrigorrieta, Arri(g)orrítte”
- 035 “Arregorritte”
- 075 “Árrigorritte”

Idatzizkoa:

- 1635 Arrigorrieta, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1660 Arrigorrieta, en la cassa de (BPAH.: NOT, 140. p. s., 120. zk., api. 21)
- 1667 Arrigorrieta, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, abu. 4)
- 17... Arrigorrieta, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Arrigorrieta, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 0232. or.)
- 1738 Arrigorrieta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 17)⁷¹
- 1739 Arrigorrieta, composición de la calzada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 4, C-037)
- 1745 Arrigorrieta, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)

68. Bat dator HPSren ETDrekin.

69. Ibarra, J.: “Escudo de *Arrigorrieta* en el caserío *Arrigorrieta*. Sobre cartela, sin casco ni remate, el escudo es cuartelado: 1º y 4º brazo armado con espada, ocupando el lado diestro del escudo y en alto seis estrellas de cinco puntas, colocadas tres y tres; 2º y 3º, árbol raigado y con copa abundante” (*Escudos...*-33. or.). J. Kerxetak errepikatu baino ez du egiten.

70. Baserri honetan izandako gertaera odoltsuengatik gordintasunarena alde batera utzita, P. Perurenak proposaturiko adieren artean, kasu honetarako biluztasunarena edo soiltasunarena aukeratu nuke (*Koloreak...*, 90. or.). Dena dela, bertako batek harrobitik ateratako harriaren kolorea gorriska ei zela adierazi dit.

71. Datu berberak: 1747, 1754, 1769, 1773.



Arrigorrieta baserria (2002) (AE)

- 1773 Arrigorrieta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 28)
- 1774 Arrigorrieta, la casa y casería de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 594. zk., urr. 5)
- 1775 Arrigorrieta, Casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1791 Arrigorrieta, pegante a su heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1794 Arrigorrieta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, api. 12)
- 1796 Arrigorrieta, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Arrigorrieta, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1803 Arrigorrieta, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, uzt. 25)⁷²
- 1810 Arrigorrieta (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Arrigorrieta, Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)⁷³
- 1864 Arrigorrieta, monte de la casería de (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1865 Arrigorrieta, socorro a los pobres de (BEHA.: OSP, abe. 13)
- 1866 Arrigorrieta, heredad de (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1875 Arrigorrieta (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1881 Arrigorrieta, arbolar de (ESK.: 020)
- 1891 Arrigorrieta, en la casería de (BEHA.: BAT, urt. 12)⁷⁴
- 1893 Arrigorrieta, casería llamada (ZJE.: 266, urt. 4)
- 1897 Arrigorrieta, casería de (ZSAE.: HIL4/15)⁷⁵
- 1911 Arrigorrieta, casería de (ZSAE.: BAT7/16)⁷⁶

72. Datu berberak: 1805, 1809, 1817, 1830.

73. "Juan de Beranoaguirre Ynquilino dela Casa llamada *Arrigorrieta*".

74. Datu berberak: 1894, 1896, 1902.

75. Datu berberak: 1906, 1925, 1927, 1928, 1933, 1940.

76. Datu berberak: 1914, 1916, 1919.



Ateburuko armarria (2002) (AE)

- 1916 Arrigorrieta, no tiene derecho a las aguas (BFA.: ZUA, Ak. Lib., api. 16, C-017)
- 1922 Arrigorrieta, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁷⁷
- 1923 Arrigorrite, piedra de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 30, C-049)
- 1924 Arrigorrite, piedra desde la cantera de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-049)
- 1930 Arrigorrieta (ZSAE.: ML)
- 1931 Arrigorrite, en las inmediaciones del caserío (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, C-053)
- 1935 Arrigorrite, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-86)

77. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68).

- 1939 Arrigorrite, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/49)
- 1946 Arrigorrieta, casería de (ZSAE.: BAT8/33)⁷⁸
- 1952 Arrigorrite, en la casería de (ZEZ.: JA11/139)
- 1967 Arrigorrieta o Arrizarrieta, barrio de (J. Ibarra: *Escudos...* - 33. or.)
- 1970 Arrigorrieta, finca que forma parte de la casería llamada (EU.: 952. esp.)
- 1981 Arrigorrietaren eskudoa - Arrigorrieta baserria (KAL.: 4. zk., 11. or.)
- 1991 Barrio de Goiherri - Arrigorrieta (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Goiherri - Arrigorrieta, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 B° Goiherri - Arrigorrieta, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1912 Arrigorrieta (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-277/1)
- 1912 Arrigorrieta (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2484)
- 1923 Arrigorrieta (MTV)
- 1929 Arrigorrieta (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1958 Arrigorrieta (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1835)
- 1995 Arrigorrieta (BFA.: 62-64)
- 2001 Arrigorrieta (ZG.: 18. or.)
- 2002 Arrigorrieta (2 /162) (KAT)

ARRIGORRIETAKO ZELAIA, -a (belardia)

Kokapena: Arrigorrietako harrobia zen lekutik Jaiñagan etxerainoko landa.

OHARRAK: Ik. *Arrigorrieta*. Beheko basoetara jaisteko pista alboan, korta bat eraiki zuten 2003. urtean.

Ahozkoa: [šelaj aũdĩša]

- 007, 008 “Arrigorritteko lándak”
- 014, 015, 016 “Selai aundíxa”

Idatzizkoa:

- 1893 Arrigorrieteco-celaya, monte titulado (ZJE.: 266, urt. 4)
- 1952 Arrigorrietacelaya (ZUA.: 1408. er., 2. or.)

ARRIGORRIETAOSTEA, -a (aurkintza)

Kokapena: Arrigorrieta baserri atzetik erreka-arro aldeko lehenengo lursailak.

OHARRAK: Ik. *Arrigorrieta*. Izen bereko atal asko izateagatik agertzen da pluralen Ja-betza Erregistroko lehen eskrituretan. Osagaiak: Arrigorrieta (izen nagusia) + oste(a) (Ik. *Zalduko Elexoste*).

Ahozkoa: [ařigofĩte oštía]

- 033 “Arri(g)orritte ostie”
- 014, 015, 016 “Arrigorritte ostía”

Idatzizkoa:

- 1866 Arrigorrietaostiac, monte titulado (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1877 Arrigorrietaostía de acá / Arrigorrieta-oste, monte (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1893 Arrigorrietaco-ostiac, heredad (ZJE.: 266, urt. 4)

78. Datu berberak: 1949, 1951.

- 1938 Arrigorrieta-ostie (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Arrigorriaga-ostia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Arrigorrite-ostia (ZUA.: 1408. er., 57. or.)
- 1956 Arrigorrite-ostia (DNB.: Zin. Ait., 504)
- 1998 Arrigorrieta-oste de la parte de abajo, monte nombrado (ZJE.: 2348, mai. 10)
- 1999 Arrigorrieta-oste, monte nombrado (ZJE.: 2358, uzt. 6)

ARRIGORRIETAZPIA, -a (Etxazpia, -a) (belardia)

Kokapena: Arrigorrieta eta Jaiñaga baserrien arteko landak.

OHARRAK: Ik. *Arrigorrieta*. *Etxeazpia ortua* ez eze, azpiko landak ere harrapatzen ditu leku-izenak. Osagaiak: Arrigorrieta (izen nagusia) + azpia (Ik. *Zalduko Agirrebeitiazpi*).

Ahozkoa: [ečášpišà]

- 014, 015, 016 “Etxáspixà”

Idatzizkoa:

- 1878 Arrigorrieta azpiac, tres heredades llamadas (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1952 Arrigorrite-azpiac (ZUA.: 1408. er., 203. or.)

ARTETA (basoa)

Kokapena: Goikoetxe baserri gaineko lursail txikia, errepideak ebagitzen du.

OHARRAK: Nahiz eta Ermuko errepide eta *Goikoetxe baserrietarako* bideek ia ezerezean utzi, oraindik intxaurrondo batzuk geratzen zaizkigu. Osagaiak: Arte (*Quercus ilex*) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [ařtéta]

- 023 “Artéta”

Idatzizkoa:

- 1952 Arteta (ZUA.: 1408. er., 178. or.)

ASKARDUI (baserria)⁷⁹

Kokapena: Santa Marina ermita alboko errepide gaineko zubitxoa pasatuta.

OHARRAK: Galtzada zaharra baserri aldamenetik luzatzen zen *Garitaganerantz*. Errepide berria egiteko, berriz, azpiko *Santamarinasolon* harrobia egin zuten bihur-gunean bertan, hortik eta *Arrigorrietakotik* ateratzen zituzten harriak zuloak bete eta zolua finkatzeko erabili ziren. Zubitxoa bera 1946koa dugu. Osagaiak: Askar⁸⁰ (*Acer campestre*) + -dui (Ik. *Gazagako Otadui*).

Ahozkoa: [aškárđej]

- 003, 007, 008, 009, 018, 030, 033, 035, 037, 045, 076 “Askárdei”
- 023 “Askárdei, Askárdi”

79. Bat dator HPSko ETDrekin.

80. Azkue, R. M.: “*Askar* (ms-Lond.). quejigo, arce” (*Diccionario...*, 87. or.). Adiera bereko astigar berban ere existukari apikariaren alde egiten du euskara estandarrek.



Ascardui baserria (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1637 Ascardui, en... de la anteyg^a de çaldua (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., abu. 7)
- 17... Ascardui, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Ascarduy, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 234. or.)
- 1743 Ascardui, su casa y pertenecidos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, C-037)
- 1745 Ascardui, La casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1775 Ascardui, casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1785 Ascarduy, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, uzt. 31)
- 1789 Axcardui, heredades junto a la casa (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1791 Ascarduy, vendieron al pie de su heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 5, 41/2)
- 1793 Ascardui, al norte heredad de la Casa de (BPAH.: HIP, 1091. mik., 145. zk., aza. 18)
- 1794 Ascardui, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 19)
- 1796 Ascarduy, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Ascarduy, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 431. or.)
- 1808 Ascarduy, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Ascardui (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Ascardua, Baupta de Aguirrebeitia Ynqno en la casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1864 Ascarduy, monte de la casería de (ZJE.: 23, abu. 18)
- 1865 Azcarduy, montes de las caserías de Rementaricoa... (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1866 Ascarduy, casería rústica titulada de (ZJE.: 64, ots. 26)
- 1875 Azcardui (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1888 Ascardui, en la casería de (BEHA.: BAT, ira. 12)⁸¹

81. Datu berberak: 1890, 1892, 1906, 1908, 1911, 1913.

- 1889 Ascardui, casería de (ZSAE.: HIL4/6)⁸²
- 1898 Ascarduy, en la casería de (BEHA.: BAT, abe. 31)
- 1903 Ascarduy, en la casería de (BEHA.: BAT, api. 14)
- 1921 Ascarduy, casería de (ZSAE.: HIL4/18)
- 1922 Ascarduy, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁸³
- 1930 Azcarduy, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁸⁴
- 1939 Ascarduy, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/39)
- 1940 Azcarduy, casería de (ZSAE.: BAT8/20)
- 1941 Ascarduy, casería de (ZSAE.: BAT8/17)
- 1943 Azcarduy, casería de (ZSAE.: BAT8/2)
- 1944 Azcarduy, casería de (ZSAE.: HIL4/20)
- 1945 Ascarduy (ZSAE.: ML)
- 1946 Azkardei (ZUA.: LNE, 1042/001)
- 1947 Ascarduy, casería de (ZSAE.: BAT8/4)
- 1948 Ascarduy (ZSAE.: ML)
- 1952 Ascarduy, Cº (ZUA.: 1408. er., 109. or.)
- 1956 Azcarduy, casería de (ZSAE.: BAT9/25)
- 1991 Barrio de Goiherri - Azk. rdegi (AZ.: 25. or.)
- 1992 Azkardegi, caserío (ZUA.: LNE, 1016/006)⁸⁵
- 1996 Bº Goiherri - Azkardegi, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Azkurdegi, Camino (ZU.: OI, 1. 4/21)
- 2001 Bº Goiherri - Azkardegi, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1912 Azcardei (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-277/1)
- 1952 Arcastey (IGC.: Durango 62)
- 1971 Azcarduy (ZUA.: LNE, 986/02)
- 1958 Azcardey (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1835)
- 1980 Arcastey, Alto de (IGN.: Durango 62-IV)
- 1994 Arkastei (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1999 Arkastei (IGN.: Durango 62-IV)
- 2000 Askardui (BGK.: 297. or.)
- 2001 Azkardegi (ZG.: 18. or.)

ASKARDUIOSTEA, -a (*aurkintza*)

Kokapena: Askardui baserri, Garitagan eta Ermuko errepidearen arteko lursailak.

OHARRAK: Ik. *Askardui*. Ia lursail guztiak dira landak. Osagaiak: Askardui (izen nagusia) + oste(a) (Ik. *Arrigorrietaosteá*).

Abozkoa: [aʃkárðej ostíe]

- 007, 008, 023, 033 “Askárdei ostíe”

82. Datu berberak: 1892, 1904.

83. Datu berberak: 1926 (AH-31),

84. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

85. “Solicitud de Antonio Garitaonandia de licencia para la reforma y ampliación del caserío *Azkardegi* y estable en el barrio *Areitio*, según el proyecto del ingeniero técnico agrícola Josu Abasolo”.

Idatzizkoa:

- 1892 Ascarduiostia, monte llamado (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1938 Ascarduy-ostia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1952 Ascardey-ostia, prado y robledal (ZUA.: 1408. er., 109. or.)
- 1952 Ascarduy-ostia (ZUA.: 1408. er., 135. or.)

ASKARDUIPEA, -a (*Etxazpia, -a*) (*belardia*)

Kokapena: Askardui baserria eta Ermuko errepedearen arteko landa, Goikoetxe aldera.

OHARRAK: Ik. *Askardui*. Jabetza Erregistroko lehen eskrituretan ez zehaztu eta ahozko tradizioak *Etxeazpiaren* alde eginagatik, dokumentatua lehenetsi dut. Osagaiak: Askardui (izen nagusia) + -pe(a) (Ik. *Gazagako Basabe*).

Ahozkoa: [ečáspižè]

- 033 “Etxáspixè”

Idatzizkoa:

- 1793 Ascurduipia, heredad que radica en (BPAH.: HIP, 1091. mik., 145. zk., aza. 18)



Askarduipea (2004) (AE)

ASTUETA (*basoa*)⁸⁶

Kokapena: Otaburu eta Zeartzabil arteko basoak.

86. Bat dator HPSren ETDrekin.

OHARRAK: Izen beraren pean zuhaitz mota ezberdinetako lursailak dira. Osagaiei dagokienez, agian, *Astobieta*⁸⁷ izan liteke jatorria, hots, asto (izen arrunta) + obi (izen arrunta) + -eta (atzizkia).

Abozkoa: [áštwtetà]

- 007, 008, 009, 018, 019 “Ástuetà”
- 029, 080 “Astúeta”

Idatzizkoa:

- 1735 Astueta, cuando se hizo el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1827 Astubeta, dueño del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1833 Aztubeta, la mitad del monte del termino de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 957. zk., ira. 29)
- 1840 Astubeta, el monte titulado (BPAH.: HIP, 1098. . mik., 141. zk., ots. 3)
- 1864 Astovela, monte en en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1864 Astubeta, monte titulado (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1864 Astueta, monte en en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1864 Astueta, monte en en el término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1865 Astueta o Ascueteta, monte en el término de (ZJE.: 54, api. 4)
- 1868 Astubeta, monte en en el término de (ZJE.: 94, mar. 3)
- 1869 Astueta, monte (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1870 Astueta, monte castañal en en el término de (ZJE.: 133, mar. 9)
- 1876 Aztueta, monte titulado (ZJE.: 168, abe. 1)
- 1881 Astobeta, monte arbolar en el termino de (ESK.: 020)
- 1893 Astueta Ubiteco Yturriondue, monte nombrado (ZJE.: 266, urt. 4)
- 1911 Astueta, trabajaron en el punto denominado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1922 Asteuta, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1926 Astueta, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)⁸⁸
- 1929 Astoeta, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-0410/02)
- 1933 Astueta, Canterazar y... (BFA.: ADM, LIM, AX-0337/03)
- 1938 Astubeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Asto-beta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Astueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1949 Astueta / Astobeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 31, C-093)
- 1951 Astueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 27, C-093)
- 1952 Astueta (ZUA.: 1408. er. - 60, 68, 82. orr.)
- 1952 Astueta-Urbite-Iturriondo (ZUA.: 1408. er., 2. or.)
- 1952 Astueta-Astubieta (ZUA.: 1408. er., 16. or.)
- 1956 Astibeta (DNB.: Zin. Ait., 450)
- 1956 Astobeta (DNB.: Zin. Ait., 547)
- 1956 Astubieta (DNB.: Zin. Ait., 46)
- 1956 Astueta (DNB.: Zin. Ait., 554)
- 1956 Astueta (DNB.: Zin. Ait. - 47, 137, 146, 190)
- 1956 Astueta-Urbite-Iturriondo (DNB.: Zin. Ait., 4)

87. Ik. Mitxelena, K.: *AV*, 60, 87 eta 135. orr.

88. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

AURREKO ALDAPA (*belardia*)

Kokapena: Mallabiko muga alboan. Garitagan eta Ermurako errepedearen arteko landa. *OHARRAK:* *Askarduioste*ko erreperiderantz jaisten den landa aldapatsua. *Areitiogane*ko errepedea zabaltzeko lanetarako desjabetu dute. Osagaiak: Aurreko (izenlaguna) + aldapa (izen arrunta).

Ahozkoa: [aũřéko ałdápìe]

- 033 “Aurreko aldapiè”

Idatzizkoa:

- 1866 Arreco-aldapa, terreno en el termino de (ZJE.: 64, ots. 26)
- 1952 Aurreco-aldape (ZUA.: 1408. er., 109. or.)

AUZO TXOKOA, -a

Kokapena: Santa Marina ermita ostean, Jainagana aldamenean.

OHARRAK: *Goierriko Kofradiak* duen egoitza, nolabait esateko. Gaur egunetik kanpo, Ermita ostean bertan besterik izan zen eta aldagela moduan erabili ziren errepedeen berrikuntza lanen garaian, baita 1985ean *Goierri-Eitzagako* galtzada garbitu eta atontzeko etorritako borondatezko pertsonak lo eta jangelak izan zitzaizen.



Goierriko auzo txokoa (2004) (AE)

Ahozkoa: [šosjédadiè]

- 003, 018, 045, 060 “Sosiédadiè”
- 007, 008, 016 “Sosiédadià”

Idatzizkoa:

- 1949 Barracon, terreno que ocupa el... de Santa Marina (ZUA.: Ak. Lib., 432. er., aza. 30)⁸⁹

89. “el Sr Gurtubay deseaba comprar el terreno que ocupa el Barracon de *Santa Marina*”.

- 1951 Barracón, en la casa del (Z EZ.: JA11/97)
- 1954 Barracones (ZUA.: Ak. Lib., 432. er., mai. 29)⁹⁰
- 1978 Hauzo Txokoa, inauguración de la Sociedad (COR.: II. libk., uzt. 16)
- 1979 Hauzo-txokoa, apertura al público de la sociedad (COR.: II. libk., uzt. 17)
- 1980 Hauzo-txokoa, apertura al público de la sociedad (COR.: II. libk., uzt. 15)
- 1981 Hauzo-txokoa, apertura de la sociedad (COR.: II. libk., uzt. 17)
- 1984 Auzo-txokoa, junta general ordinaria en la sociedad (COR.: I. libk., api. 15)
- 1985 Auzo Txokoa (COR.: III. libk., uzt. 20)⁹¹
- 1992 Barracón de Sta Marina (ZUA.: LNE, 1319/001)⁹²
- 2000 Santa Marina, Barracones (ZU.: OI, 1. 2/2)⁹³
- 2003 Goierri auzoko txokoa batzeko asmoa daukie (ANBOTO.: 76. zk., 15. or.)
- 2004 HAUZO-TXOKOA (fatxadan idatzita)

AZPIKO ALDEA, -a (Etxazpia, -a) (belardia)

Kokapena: Goenzelaietxebarriaren azpiko landa, errepideraino.

OHARRAK: Jabetza Erregistroko lehen eskriturek *Etxeazpiarekin* lursail bakartzat hartzen dute. Osagaiak: Azpiko (izenlaguna) + alde(a) (Ik. *Zalduko Agirrebeitialdea*).

Ahozkoa: [ečáspižè]

- 029 “Etxáspidxè”

Idatzizkoa:

- 1864 Azpicoaldea, heredad en dos partes llamadas Echeazpia y... (ZJE.: 23, abu. 18)
- 1881 Azpicoaldea, heredad en dos partes echeazpia y... (ESK.: 020)
- 1995 Azpicoaldia, heredad (ZJE.: 2319, mai. 16)

BARRETA⁹⁴ (basoa)

Kokapena: Ulantzun. Amazorbe eta Aginaga arteko basoak.

OHARRAK: Frogatu ezin dezakedan nire hipotesiaren arabera, **Ibarreta* litzateke jatorrizko forma.

Ahozkoa: [bářeta]

- 003, 004, 012, 023, 027, 030, 032, 077 “Bárreta”

Idatzizkoa:

- 1769 Barreta, se titula... y Guisaysolo (BEHA.: ORD, abu. 19)
- 1811 Barreta, otro nombrado (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 316. zk., urr. 11)
- 1829 Barreta, un monte en el termino de (BEHA.: OSP, urt. 8)
- 1836 Barreta, un monte en el termino de (BEHA.: OSP, abe. 29)
- 1863 Barreta, porción de monte nombrado (DJE.: 116, eka. 8)

90. “Barracones, destinados a las obras y almacenamiento de materiales destinados a las obras de la N-634”.

91. “La Cofradía de *Santa Marina* de Goierri inició los trabajos y montaron su sede en un barracón que dejó la autopista en la Campa de *Santa Marina* y desde entonces tiene allí su Auzo Txokoa”.

92. “Cesión gratuita del barracón de *Sr^a Marina* a la sociedad ‘Goierriko Auzo Etxea’”.

93. “Utilizado por la Cofradía de Goierri”.

94. Aranberri, F.: *EE*, 382. or.

- 1864 Barreta, monte llamado (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1867 Barreta, arbolar en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1870 Barreta, monte llamado (ZJE.: 129, mar. 7)
- 1876 Barreta, terreno ayal y robledal en el término de (ZJE.: 166, urr. 30)
- 1878 Barreta, monte de hayas en en el término de (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1880 Barreta, monte llamado (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1888 Barreta, monte arbolar en (BFA.: ZUA, Ud. Lan., urt. 9, C-084)
- 1899 Barreta, montes llamados (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 20, C-015)
- 1923 Barreta, monte en el término de (ZJE.: 376, ots. 21)
- 1923 Barretas, monte arbolar titulado (ZJE.: 377, ots. 21)
- 1925 Barretas, monte llamado (ZJE.: 407, api. 29)
- 1934 Barreta, camino de Uluntzu a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 7, C-054)
- 1938 Barreta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1938 Barreta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Barreta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1946 Barretas (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 20, C-093)
- 1952 Barreta (ZUA.: 1408. er. - 45, 69, 174, 204. orr.)
- 1954 Barreta, monte arbolar titulado (ZJE.: 571, abu. 5)
- 1956 Barreta (DNB.: Zin. Ait. - 126, 225, 403, 442, 451, 511)
- 1956 Barreta, manantiales de Aguinaga y... (ZUA.: LNE, 1041/005)
- 1965 Barreta (ZUA.: LNE, 1036/001)⁹⁵
- 2000 Barreta II, Captación (ZU.: OI, 1. 1/32)⁹⁶
- 2000 Barreta I, Captación (ZU.: OI, 1. 1/32)⁹⁷

Kartografikoa:

- 1994 Barreta (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Barreta (BFA.: 62-64)
- 1999 Barreta (IGN.: Durango 62-IV)
- 2000 Barreta (BGK.: 125. or.) Oker dago.
- 2001 Barreta (EM.: F-2) Oker dago.

BASOZAR (*basoa*)

Kokapena: Bekoerreketa jotzen, hegoaldetik.

OHARRAK: Ez dut ahozkorik jaso. Osagaiak: Baso (izen arrunta) + zar (izenondoa).

Idatzizkoa:

- 1876 Basozar, monte nombrado (ZJE.: 169, abe. 1)
- 1952 Baso zarra (ZUA.: 1408. er., 116. or.)

BEKO ARESTIA, *-a* (*basoa*)

Kokapena: Solondope basoa jotzen, mendebalderago.

95. "concesión para el aprovechamiento de los manantiales de *Anguinaga* (40 l/m) y *Barreta* (16 l/m)".

96. "Red con salida dirigida hacia el depósito de *Azkorra*".

97. "Red con salida dirigida hacia el depósito de *Azkorra*".

OHARRAK: Pinudia zabal-zabal dabilen honetan toponimiaren bidez berreskuratu daiteke memoria historikoa, orain dela ez hainbeste urte zein zuhaitz mota ikus zitekeen jakiteko. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + are(tx) (*Quercus robur*) + -ti(a)⁹⁸ (Ik. *Askardu*).

Abozkoa: [békoáístiša]

- 014 “Bekoáístixa”

Idatzizkoa:

- 1893 Beco-arestia, monte nombrado (ZJE.: 266, urt. 4)
- 1952 Becoaresti (ZUA.: 1408. er., 2. or.)
- 1956 Becoarestia (DNB.: Zin. Ait., 3)

BEKO ASKA (*desagertutako iturria*)

Kokapena: Solozabalandiko baserri ostean egon zen.

OHARRAK: A-8 autopistaren etorrerarekin deuseztatu zuten aska ederreko iturria.

Abozkoa: [bekáśka]

- 060, 068 “Bekáska”

BEKO ERREKA⁹⁹

Kokapena: Egiluze basotik eta Mallabiko geltokipetik Eitzagaraino luzatzen den erreka, Ermua eta Zaldibar arteko muga dena.

OHARRAK: Ik. *Erreketa - Gazagako Ibai - Iturrierreketa*. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + erreka (izen arrunta). Berriemaile gehienek *erreketa* esan arren, F. Aranberriena nahiz nire ikerlanean zehar aurkituriko datuak gogoan izanda, honako hau ondorioztatuta daiteke: batzuetan oso argia ez bada ere, bigarren osagai hori ez zaigu hidronimoarekin erlazionatzen, aurkintza edo basoekin baizik.

Abozkoa: [bekéřeketà]

- 023, 033 “Bekéřeketà”
- 018 “Bekoéřeketà”
- 003 “Bekáéřeketà”
- 070 “Béko éřékiè”

Idatzizkoa:

- 1947 Bekoerreketa, se halla en el sitio denominado (IGC.: TL, ZAE, 2. or., 4. mug. os.)¹⁰⁰
- 1948 Becoerrequeta, sobre el arroyo de (IGC.: TL, ZAM, 3. or., 9. mug.)
- 1972 Becoerrequeta, arroyo (ZUA.: LNE, 0988/019)
- 1982 Beco-erreketa, cobertura de la regata (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 6, 0435. er.)¹⁰¹
- 1991 Bekoerreketa (AZ.: 25. or.)
- 1993 Bekoerreketa, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1996 Bekoerreketa, errekatxoa (ZG.: 2. or.)

98. Azkue, R. M.: “derivativo local que denota abundancia” (*Diccionario...*, I-202. or.).

99. HPSko ETDn: *Bekoerreketa*. Aranberri, F.: “BEKO ERREKA” (*EE*, 308. or.).

100. “río Beco” ere irakur daiteke (3. mug.).

101. “dirección de obra y control de calidad que corresponde exclusivamente a la cobertura de la regata *Beco-erreketa* en el Bº de *Eitzagá*”.



Beko erreka, trenbide albotik luzatuz (2004) (AE)

- 1999 Bekoerrequeta, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 2001 Bekoerrequeta, errekatxoa (ZG.: 5. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Beco-Errequeta, Arroyo (MTV)
- 1934 Beco-Errequeta, Arr° (BMT.: 5-B)
- 1947 Bekoerrequeta / Rio Beco (IGC.: TL, ZAE, 2. or.)
- 1948 Becoerrequeta, arroyo de (IGC.: TL, ZAM, 3. or.)
- 1994 Beko Erreketa / Erreka (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Beko Erreketa (BFA.: 63-57)
- 1996 Beko errequeta (ZG.: 9. or.)
- 1999 Beko Erreka (IGN.: Eibar 63-III)
- 1999 Bekoerrequeta / Beko Erreketa (IGN.: Durango 62-IV)
- 1999 Bekoerrequeta (ZG.: 14. or.)
- 2001 Bekoerrequeta (ZG.: 14. or.)
- 2001 Beko erreka (EM.: E-2)

BEKOERREKETA¹⁰² (*aurkintza*)

Kokapena: Erreka-arro inguruko aldea, Mallabiko geltokipean.

OHARRAK: Ik. *Beko erreka*. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + erreka(a) (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [bekéřeketà]

- 023, 033 “Bekéřeketà”
- 018 “Bekóerréketa”

102. Bat dator HPSko ETDrekin. Aranberri, F.: “*BEKO ERREKA - BEKO ERREKETA*” (EE, 308. or.).

- 003 “Bekáerréketa”
- 070 “Béko errékiè”

Idatzizkoa:

- 1829 Beco errequeta, otro monte en el termino de (BEHA.: OSP, urt. 8)
- 1831 Becoerrequeta, montes en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1864 Becoerrequeta, monte en el término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1865 Becoerrequeta, monte en el termino de (BEHA.: OSP, abe. 31)
- 1866 Beco-erreca, montes castaños en el término de (ZJE.: 64, ots. 26)
- 1878 Becoerrequeta, monte nombrado (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1888 Becoerrequeta, monte arbolar en (BFA.: ZUA, Ud. Lan, urt. 9, C-084)
- 1889 Becoerrequeta (BFA.: ZUA, Mug., ZAM, 35. mug., C-094)¹⁰³
- 1890 Becorrequeta, monte nombrado (ZJE.: 249, mai. 13)
- 1924 Becoerrequeta, monte en (ZJE.: 400, api. 7)
- 1925 Becoerrequeta (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/18)
- 1930 Becoerrequeta, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)¹⁰⁴
- 1933 Becoerrequeta (robles y hayas) (BFA.: ADM, LIM, AX-0337/03)
- 1938 Becoerrequeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Becoerreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Becoerrequeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1940 Becoerrequeta, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/50)
- 1946 Becoerrequeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 20, C-093)
- 1947 Bekoerrequeta, se halla en el sitio denominado (IGC.: TL, ZAE, 2. or., 4. mug. os.)
- 1952 Becoerrequeta o Clementebaso (ZUA.: 1408. er., 68. or.)
- 1952 Becoerrequeta (ZUA.: 1408. er. - 88, 109. orr.)
- 1956 Becoerrequeta (DNB.: Zin. Ait., 541)
- 1956 Becoerrequeta (DNB.: Zin. Ait., 211)
- 1956 Becoerrequeta (DNB.: Zin. Ait., 298)
- 1956 Becoerrequeta o Clementebaso (DNB.: Zin. Ait., 135)
- 1973 Becoerrequeta, monte titulado (ZJE.: 1334, api. 3)

BEROTEGIAURREA, -a (*alfer-lur*)

Kokapena: A-8 autopista eta Ermuko mugaren artean, Eitzagabaso eta Berotegiaurre artean.

OHARRAK: Autopistak erdi-erditik harrapatu zuen, baina oraindik ataltxo bi geratzen dira. F. Aranberrik jasotako *Berotegi basotik*¹⁰⁵ eratorritako leku-izena dugu *Zaldibarrren* kokatzen dena¹⁰⁶. Osagaiak: Berotegi (izen nagusia) + aurre(a) (izena).

103. “Triangular. Es común de los tres pueblos y tiene inscritos los nombres de *Zaldúa, Ermua y Mallavia*. Lindero: Jose Fco de Astarloa”.

104. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

105. Aranberri, F.: “*BEROTEGI (basoa)*” *EE*, 310. or.

106. 1889/11/20: “El mojón o límite de la jurisdicción de *Ermua* con *Zaldúa* se termina en el riachuelo llamado *Berotegui* cuyo río divide las jurisdicciones de esta Anteiglesia con *Ermua* siguiendo a la corriente que baja por junto a la casa de Dn Martín Arroitaonandia” (BFA.: ZUA, Mug., ZAR, 35. mug., C-094).

Idatzizkoa:

- 1658 Berotegui, la Rama del monte (BPAH, NOT, PRG, 139. p. s., 158. zk., uzt. 9)
- 1882 Berotegui, pieza de... en jurisdicción de Zaldua (EHAEA.: PKA, MU, 37. libk. /667. er.)
- 1866 Berotegui-aurrea, monte amojonado en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1938 Berotegui-aurrea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 21, C-093)
- 1952 Berotegui-aldia (ZUA.: 1408. or., 49. or.)
- 1956 Berotegui-aldia (DBN, Zin. Ait., 60)
- 1973 Berotegui-aurrea (EU.: 971. esp.)

BEROTEGIONDO (*basoa*)

Kokapena: A-8 autopista eta Ermuko mugaren artean, Ganbarra eta Berotegiaurre artean.

OHARRAK: Aurrekoan legez, autopistak ia osorik bereganatu zuen. Horretaz gain, 1999an eginiko zatiketa eta elkarketa berriak direla-eta, *Berotegizarra* izeneko lursaila sortu dute *Bekoerreket*a, *Berotegiondo* eta *Ganbarra* atalen uztarketatik. Agian, *Ermuko* izenez¹⁰⁷ baliatu dira horrela deitzeko. Osagaiak: Berotegi (izen nagusia) + ondo (izena).

Idatzizkoa:

- 1876 Berotegiondo, terreno robledal y castañal en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1938 Berotegui-ondo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1952 Berotegui-ondo (ZUA.: 1408. er., 44. or.)
- 1999 Berotegiondo, terreno robledal y castañal en (ZJE.: 2379, aza. 12)
- 1999 Berotegizarra, terreno conocido hoy como (ZJE.: 2394, aza. 24)
- 1999 Berotegui-zarra, nueva finca denominada (BFA, ZUA, LNE, 1035/001)¹⁰⁸

BIDEKO BASOA, *-a* (*basoa*)

Kokapena: Eitzagarako galtzadan, Eskolaretxaga pareko hegoaldeko basoa.

OHARRAK: Leku-izena identifikatu arren, ez dute erabiltzen. Osagaiak: Bideko (izenlaguna) + baso(a) (izen arrunta).

Ahozkoa: [bidéko basúe]

- 018, 045 “Bidéko basúe”

Idatzizkoa:

- 1866 Videcobasua, monte nombrado (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1938 Videcobasua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 25, C-093)
- 1952 Videcobasua (ZUA.: 1408. er., 51. or.)
- 1956 Videcobasoa (DNB.: Zin. Ait., 598)

BIDEPEA, *-a* (*alfer-lur*)

Kokapena: Zearra baserria jotzen, hegoalderantz.

107. Aranberri, F.: “BEROTEGIZAR (basoa)” (*EE*, 310. or.).

108. “nueva finca denominada Berotegizarra a partir del monte *Beko-Erreketa* y *Ganbarra*”.

OHARRAK: Ortua izan zen, baina gaur egunean utzia dute. Osagaiak: Bide (izen arrunta) + -(p)e (Ik. *Arnagape*).

Ahozkoa: [bidépiè]

- 078 “Bidépiè”

Idatzizkoa:

- 1864 Videpia, heredad... contigua a la casería (ZJE.: 18, uzt. 26)
- 1952 Videpia (ZUA.: 1408. er., 142. or.)

BURUASKETA (*basoa*)

Kokapena: Mallabiko tren-geltoki aldameneko basoa.

OHARRAK: Nire ustez, sudurkariaren agertzea geroago errepikatu den akats ortografikoa baino ez da. Osagaiak: Buru (izen arrunta) + ask(a) (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [bumásketa]

- 009 “Bumásketa”

Idatzizkoa:

- 1869 Buruasqueta, monte nombrado (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1951 Bumasketeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 27, C-093)
- 1952 Bumasketeta (ZUA.: 1408, 82. or.)
- 1956 Bumasketeta (DBN, Zin. Ait., 194)

EGILUZE (*basoa*)

Kokapena: Mallabiko muga eta Ermurako errepidea jotzen, erreka-arrantz.

OHARRAK: Berriemaileek basotzat hartu arren, zenbait dokumentuk *Mallabitik* jaisten den errekastoak izen bera duela diote. Osagaiak: Egi¹⁰⁹ (izen arrunta) + luze (izenondoa).

Ahozkoa: [egíluś]

- 020 “Egíluś”
- 019 “Egíluśè”
- 033 “Egurlúse”

Idatzizkoa:

- 1870 Eguiluz, porción de monte de robles y castaños llamado (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1876 Eguiluz, monte nombrado (ZJE.: 168, abe. 1)
- 1906 Eguiluce, castañal en el término de (ZJE.: 291, mai. 19)
- 1938 Eguiluce (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1938 Eguileor (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1948 Egurluce, está situado en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAM, 3. or., 7-8. mug.)
- 1952 Eguiluce (ZUA.: 1408. er. - 10, 60. orr.)
- 1952 Eguilur (ZUA.: 1408. er., 25. or.)
- 1956 Eguiluce (DNB.: Zin. Ait., 149)
- 1956 Eguilur (DNB.: Zin. Ait., 116)
- 1956 Igueluce (DNB.: Zin. Ait., 39)
- 2000 Eguiluce, monte castañal en el término de (ZJE.: 2580, ots. 17)

109. Mitxelena, K.: “193. -(h)egi «línea de los montes» «ladera»” (AV, 80. or.).

Kartografikoa:

- 1948 Egurluce (IGC.: TL, ZAM, 3. or.)

EITZAGABASO (*basoa*)

Kokapena: Berotegiaurrearen parean, baina A-8 autopistaren hegoaldean.

OHARRAK: Ik. *Gazagako Urkitzabaso*. Osagaiak: Eitzaga (izen nagusia) + baso (izen arrunta). Ikusi bezala, ahoz atzizkiak herskaria galtzea ohikoa da (Ik. *Zalduko Arteaga*).

Ahozkoa: [eĩcábásó]

- 019 “Eitzábásó”
- 035 “Éitzabásó”

Idatzizkoa:

- 1738 Eisagabaso, arreglar los caminos de... y Olaerreaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1756 Eizagabaso, arreglar el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1775 Eizagabasso, por limpiar las entradas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, 41/1)
- 1780 Eizagabaso, piedra para execucion del nuevo Camino de (BFA.:ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)
- 1788 Eizagabaso, reponer las calzadas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)
- 1938 Eizaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1938 Eizagabaso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1952 Eizagabaso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Eizaga (ZUA.: 1408. er., 60. or.)
- 1952 Eizagabaso (ZUA.: 1408. er., 175. or.)
- 1956 Eizagabaso (DNB.: Zin. Ait., 428)
- 1956 Eizaga (DNB.: Zin. Ait., 147)
- 1970 Eizaga, finca denominada Monte (EU.: 970. esp.)
- 1973 Zizagabaso, finca denominada (EU.: 972. esp.)

ELKORRA, -a (*alfer-lur*)

Kokapena: Tabernazarra eta Urezandi eta A-8 autopistaren arteko lursaila.

OHARRAK: Ik. *Askorra*. Nire ustez, *Askorra* ereduari jarraitu diote; hori bai, lehen osagaia *elke¹¹⁰ batetik etor liteke, beharbada. Ahozko tradiziotik jasotako leku-izena da, baina Iurretan esaterako XIX. mendean dokumentatzen da (*IEET*, 157. or.).

Ahozkoa: [elkóře]

- 036, 067 “Elkórre”
- 043 “Elkórra”

ELORRIAGA (*baserria*)¹¹¹

Kokapena: Ermurako errepidean Lixardiko buelta pasatuta, eskumako lehen bidetik behera.

110. Mitxeleka, K.: “203. -elge, *elke «campo cultivado»” (*AV*, 82. or.).

111. Bat dator HPSko ETDrekin.

OHARRAK: Ik. II. atalean 2.4. *Jod epentetiko*a. Konponketak behin baino gehiagotan egin bazaizkio ere (harriena, esaterako 1883an), unerik korapilatsuena 1654an jasan zuen, erortzeko zorian¹¹² egon zen eta. Osagaiak: Elorri (*Prunus spinosa*) + -aga (Ik. *Aginaga*).

Abozkoa: [elórriža]

- 003, 009, 013, 019, 075 “Elórridxà”
- 007, 008 “Elórridxà, Elórrixa”

Idatzizkoa:

- 1632 Helorriaga, contra la cassa de (BEHA.: ORD, abe. 3)
- 1635 Helorriaga, caminos que vienen de (BEHA.: ORD)
- 1637 Helorriaga, en la sepultura de (BEHA.: ORD)
- 1640 Elorriaga, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL1, ots. 24)
- 1650 Helorriaga, sepultura desta micassa de (BPAH.: NOT, JBG, 91. zk., urr. 1)
- 1654 Elorriaga, mitad de la Casa y Caseria de (BPAH.: NOT, FT, 101. zk., ira. 11)
- 1667 Helorriaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, abu. 5)
- 1676 Helorriaga, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL1, urr. 22)
- 1680 Elorriaga, contra la cassa de (BEHA.: ORD, urr. 15)
- 1680 Elorriaga (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1685 Helorriaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 31)
- 1686 Helorriaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 5)
- 17... Elorriaga, caseria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Elorriaga, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1706 Elorriaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 24)
- 1735 Elorriaga, hipotecando el dho fiador la de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 338. zk., mai. 13)
- 1739 Elorriaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ira. 19)¹¹³
- 1745 Elorriaga, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1753 Elorriaga, hipotecando la casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 221. zk., abe. 19)
- 1761 Elorriaga, hipotecando dhos fiadores la de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 952. zk., eka. 15)
- 1773 Elorriaga (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1778 Elorriaga, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Elorriaga, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1779 Elorriaga, la casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 332. zk., mar. 24)
- 1796 Elorriaga, Ytten la caseria llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Elorriaga, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1803 Elorriaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, abu. 19)¹¹⁴
- 1808 Elorriaga, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)

112. “En el Testamento q otorgo ante *Juan Bapta de Gamboa* me tiene nombrado por heredero en la mitad a el pertenesciente de la Casa y caseria de *Elorriaga* y sus pertenescidos [...] y siendo esto así dueño de la dha mitad de cassa, por Estar arruinada y engrande peligro de caerse hepersuadido aladha mi madre su reparo” (BPAH.: NOT, FT, 101. p. s., ira. 11).

113. Datu berberak: 1746, 1747, 1750, 1776, 1791, 1793, 1799.

114. Datu berberak: 1815, 1826, 1830.



Elorriaga baserria (2002) (AE)

- 1810 Elorriaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Elorriaga, Dmgo de... dueño en la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1864 Elorriaga, heredad de la casería de (ZJE.: 18, uzt. 26)
- 1869 Elorriaga, casería rústica titulada (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1875 Elorriaga (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1883 Elorriaga, remate de obras de cantería en la casería (BFA.: ZUA, Ud. Lan., api. 8, C-084)
- 1888 Elorriaga, casería de (ZSAE.: HIL4/10)¹¹⁵
- 1892 Elorriaga, casería de (BEHA.: BAT, ira. 9)¹¹⁶
- 1915 Elorriaga, casería de (ZSAE.: BAT7/10)¹¹⁷
- 1922 Elorriaga, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹¹⁸
- 1925 Elorriaga, casería de (ZSAE.: BAT8/25)¹¹⁹
- 1930 Elorriaga (ZSAE.: ML)
- 1940 Elorriaga, C^o (BFA.: ZUA, Ban., 67/46)
- 1945 Elorriaga (ZSAE.: ML)
- 1948 Elorriaga, casa (ZSAE.: HIL5/14)
- 1954 Elorriaga, casería de (ZSAE.: BAT9/15)
- 1959 Elorriaga, casería de (ZSAE.: BAT9/2)
- 1970 Elorriaga (ZUA.: BUE, 1400. er.)

115. Datu berberak: 1891, 1892, 1906, 1907, 1918, 1921, 1934.

116. Datu berberak: 1895, 1915, 1917, 1918.

117. Datu berberak: 1917, 1919, 1923.

118. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

119. Datu berberak: 1929, 1932, 1936.

- 1981 Elorrixa, Caserío - Barrio Goierri (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1985 Elorrixa, Fca Zalduechevarria del caserío (COR.: III. libk., uzt. 23)
- 1991 Barrio de Goierri - Elorriaga (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Goierri - Elorrixa, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Elorriaga, Camino (ZU.: OI, 1. 4/22)
- 2001 B° Goierri - Elorrixa, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1912 Elorriaga (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-277/1)
- 1923 Elorrellacua, Camino de (MTV)
- 1995 Elorriaga (BFA.: 62-64)
- 2001 Elorriaga (ZG.: 18. or.)

ELORRIAGABURUA, -a (*aurkintza*)

Kokapena: Larrazabaleta eta Garitagan arteko ingurua.

OHARRAK: Ik. *Elorriaga*. Osagaiak: Elorriaga (izen nagusia) + buru(a) (izena). Ez da lursail zehatza, ingurua baizik.

Idatzizkoa:

- 1809 Elorriagaburua, Juan Baupta de Agirrebeitia en (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)

ELORRIAGAKO ITURRIA, -a¹²⁰



Elorriagako iturria eta aska (2004) (AE)

120. Normatibizatorako irizpideen arabera, kasu honetan genitiboaren marka onar daiteke, *Zalduégiko* ur-biltegia, *Zalduégigoitiko* iturria, eta antzerakoetan egin bezala.

Kokapena: Elorriaga baserri ostean.

OHARRAK: Ik. *Elorriaga - Zalduko Zalduegigoitia (iturria)*. *Etxeoste* izeneko landan dago, horrexegatik deitzen diote horrela bertakoek.

Ahozkoa: [elóřĩžako itúřĩžè]

- 009 “Etxósteko ittúřřidxè”
- 002, 013 “Elóřřidxako ittúřřidxè”

Idatzizkoa:

- 1869 Echeostie, heredades llamadas (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1952 Echeostia (ZUA.: 1408, 82. or.)

ERRATZATEGI (*desagertutako belardia*)

Kokapena: Garitaonandirako bidegurutzean, bide zahar azpiko lehen pabiloian.

OHARRAK: Bai jabeek, bai katastroak eskainitako datuen bidez zuzen gabiltzala berretsi daitekeenagatik, normatibizaturiko leku-izenak baditu bere alde ilunak; alde batetik ohiko bilakaerak genituzke: a > e (disimilazioz) edo tz > tx (afrikarien aldaketa), baina bestetik azalgaitzak diren bitxikeriak: osagaien arteko artikulua, amaierako sudurkaria agertzea edo herskaria frikari bihurtu eta erori ondorengo bigarren mailako diptongoaren bokalaren irekidura (-egi > -ei > -ai). Osagaiak: Erratz(a) (*Ruscus aculeatus*) + -tegi¹²¹ (Ik. *Amukategi*).

Ahozkoa: [eřéçitaj̃]

- 038 “Erréçitaj̃in”

Idatzizkoa:

- 1812 Errechategui, en el termino de (BPHA.: HIP, 1094. mik., 443. zk., urr. 28)
- 1866 Errachategui, heredad en (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1952 Errachategui (ZUA.: 1408. er., 47. or.)

ERREMENTARIA, -a (*baserria*)

Kokapena: Garitaerrin. Kurutzezarretik Ermurako bidean, Uruburu baserria baino goratxoago.

OHARRAK: 1993an erabat aldatu zuten baserria. K. Mitxelenaren arabera, ahoz erabiltzen duten formak ogibideari egingo lioke erreferentzia, ez lekuari¹²².

Ahozkoa: [eřémeñtaj̃]

- 019, 020, 067 “Errémeñtai”
- 018, 023, 045 “Errémeñtarí”
- 004, 007, 008 “Errémeñtai, Errémeñtarí”
- 009 “Erremeñtarí”

Idatzizkoa:

- 1618 Rementería, en la sepultura dela cassa de (BEHA.: HIL1, urt. 22)
- 1652 Rementería, en la sepultura dela cassa de (BEHA.: HIL1, ira. 24)

121. Azkue, R. M.: “es el mismo nombre tegi, en su primera acepción, [...paraje cerrado y por lo general cubierto...], usado como sufijo” (*Diccionario...*, II-273. or.). Kasu honetan, lekua baino ez luke adieraziko.

122. “222.-errementari «herrero» (REW 3255): Rementería «la herrería»” (AV, 86. or.).

- 1661 Rementeria, en la sepultura dela cassa de (BEHA.: HIL1, aza. 4)
- 1675 Rementeria, en la sepultura dela cassa de (BEHA.: HIL1, urr. 6)
- 1680 Rementeria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/8)
- 1694 Rementeria, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 8)
- 17... Rementeria, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Rementeria, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1732 Rementeria, estrada de la heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1738 Errement^a, componer la estrada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1741 Rementeria, Caseria de (ESK.: 024)
- 1745 Errementeria, camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., C-037)
- 1745 Rementeria, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1752 Rementaria, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 10)
- 1759 Rementeria, composicion de la estrada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)¹²³
- 1762 Errementeria, calzada en el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1765 Rementteria, composicion de la estrada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1766 Rementeria, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, aza. 26)¹²⁴
- 1790 Rementeria, camino real de juntto ala casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)¹²⁵
- 1796 Errementari, Ytten la caseria titulada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Renteria, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1810 Rementeria (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Rementeria, Franco de Unamuno Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1825 Rementeria, dueño de la caseria (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 716. zk., urt. 11)
- 1829 Rementeria de abajo, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, uzt. 23)
- 1865 Rementaricoa, montes de las caserías de (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1866 Errementeria, montes de la casería de (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1870 Rementeria, monte de la casería (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1875 Rementeria (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1877 Rementeria, casería llamada de (ZJE.: 175, aza. 22)
- 1888 Errementaria, en la casa llamada (ZJE.: HE2/15)
- 1889 Errementeria, en la casería de (BEHA.: BAT, uzt. 5)¹²⁶
- 1891 Errementeria, casería de (ZSAE.: HIL4/21)
- 1900 Rementaria, en la casa llamada (ZJE.: HE4/30)
- 1902 Errementaria, en la casa (ZJE.: JA3/83)
- 1909 Errementaricoa, en el punto del caserio (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)

123. Datu berberak: 1760, 1767, 1771, 1773.

124. Datu berberak: 1776, 1784, 1787.

125. Datu berberak: 1791, 1806, 1808.

126. Datu berberak: 1890, 1892, 1895, 1897, 1899.



Errementaria, azken konpontze lanen aurreko irudia (IAT)

- 1914 Rementaria, camino vecinal desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)¹²⁷
- 1917 Errementaricoa, las casas de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 6, C-017)
- 1918 Errementaria, casería de (ZSAE.: HIL4/15)
- 1922 Rementeria, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹²⁸
- 1927 Rementeria, casería de (ZSAE.: HIL4/2)
- 1929 Rementeria, casería de (ZSAE.: BAT8/2)
- 1930 Rementericoa, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)¹²⁹
- 1932 Rementeria, en la casa de (ZEZ.: JA10/3)
- 1935 Rementeria, casería de (ZSAE.: BAT8/11)
- 1939 Rementaricoa, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/155)
- 1941 Rementericoa, en la casa (ZEZ.: HE9/163)
- 1941 Rementeria, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1945 Rementeria (ZSAE.: ML)
- 1950 Barrio de Goyherri - Caserío de Rementaricoa (ZUA.: BUE, 1393. or.)
- 1959 Rementeria, casa (ZSAE.: HIL5/17)
- 1965 Errementari, casa (ZSAE.: HIL5/28)
- 1970 Rementeria (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1991 Barrio de Goiherri - Errementaria (AZ.: 25. or.)
- 1996 Errementerikoa, caserío... en Goiherri (ZUA.: LNE, 1029/003)¹³⁰
- 2000 Errementariena, otro de (ZJE.: 2580, ots. 17)

127. Erreziboan honako hau irakur daiteke: “puntos denominados de *Errementaricoa* a *Goycoechea*”.

128. Datu berberak: 1926 (AH-31).

129. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

130. “Solicitud de Josu San Antón de licencia para la rehabilitación del caserío *Errementarikoa* en Goiherri, 23 en dos fases, según el proyecto redactado por los arquitectos José María Garaizar y Aitor Ubiria”.

Kartografikoa:

- 1994 Errementariko (EJ.: DM, 5. zk.) Txarto lekututa.
- 1995 Errementariko (BFA.: 62-64)
- 1999 Errementariko (IGN.: Durango 62-IV)
- 2001 Errementariko (ZG.: 18. or.)
- 2002 Errementariko (2 / 124) (KAT)

ERREMENTARIALDEA, -a (*basoa*)

Kokapena: Ubitikoeerreketa jotzen du, ekialdetik.

OHARRAK: Ik. *Errementaria*. *Eitzagarako* bideak mozten duen *Errementariaren* basoarekin iparraldetik muga egitegatik sortuko zen leku-izen hau, nik uste. Osagaiak: Errementari (izen nagusia) + -aldea (Ik. *Zalduko Agirrebeitialdea*).

Ahozkoa: [eřémeņtari ałdéa]

- 018, 045 “Errémentari aldéa”

Idatzizkoa:

- 1866 Errementarialdea, monte nombrado (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1938 Errementarialdea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 25, C-093)
- 1952 Errementarialde (ZUA.: 1408. er., 51. or.)
- 1952 Rementerialdia (ZUA.: 1408, 173. or.)
- 1956 Errementarialde (DNB.: Zin. Ait., 604)

ESKOLARETXAGA (*basoa*)

Kokapena: Ubitikoeerreketa mendebaldeko basoak, Eitzagarako bide eta A-8 autopista artean.

OHARRAK: 1998an Ermuko autoeskolak atal bat erosi zuen bertan, praktikak egiteko-edo; gero antena bat ere jarri zuten bertan. Osagaiak: Eskola¹³¹ + aretx (Ik. *Aris-mendi*) + -aga (Ik. *Gazagako Aretxaga*).

Ahozkoa: [eškólačà]

- 012, 035, 045 “Eskólatxà”

Idatzizkoa:

- 1736 Escolarechaga, camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1776 Escol arechaga, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 21, 41/1)¹³²
- 1805 Ercolache, reposicion del Camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1808 Escolache, reposicion del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1824 Escolacha, monte arbolar en el termino llamado (BEHA.: HIL3, eka. 28)
- 1832 Escolacha, un monte arbolar en el termino de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 716. zk., ira. 26)
- 1864 Escola-acha, monte titulado (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1876 Escola-aitz, terreno robledal en en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1876 Escolacha, monte de castaños y robles llamado (ZJE.: 169, abe. 1)
- 1878 Escolacha, monte robledal nombrado (ZJE.: 183, abu. 10)

131. Lehen osagaia, hurbilago egongo da, nik uste, *Atx berbatik *Eskolatik baino.

132. “Camino nuevo que han executado en el termino de *Escol arechaga*”.

- 1882 Escolacha, monte (ZJE.: 205, uzt. 24)
- 1889 Escolacha, riachuelo de (BFA.: ZUA, Kont., mai. 4, C-064)¹³³
- 1893 Escola-arechaga, monte llamado (ZJE.: 266, urt. 4)
- 1900 Escolacha, en el punto de (ZEZ.: HE4/20)
- 1938 Escolache (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 28, C-093)
- 1938 Escola-aich (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1939 Escola-Arechaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 11, C-093)
- 1952 Escolacha (ZUA.: 1408. er. - 44, 88. orr.)
- 1952 Escolarechaga (ZUA.: 1408. er., 2. or.)
- 1956 Escolacha (DNB.: Zin. Ait. - 210, 449, 632)
- 1970 Escola-Errechaga, porción de terreno denominada (EU.: 957. esp.)
- 1970 Escolacha, forma parte del monte (EU.: 960. esp.)
- 1973 Ercolacha o Errolacha, monte robledal denominado (ZJE.: 1333, api. 3)
- 1992 Escolacha, parcela de terreno en (ZJE.: 2183, api. 1)

ESPILLAGAURRE (basoa)

Kokapena: Ermurako errepide eta Mallabiko tren-geltokiaren arteko basoak.

OHARRAK: Ik. *Askarduiostea*. Ahoz zein idatziz hasierako bokala I- izanda ere, inguruko herrietako datuei¹³⁴ nahiz esanahiari¹³⁵ begira beste aukera hobetsi da.

Ahozkoa: [iʃp̺ilaʷr̺è]

- 007, 009, 018, 033 “Ispíllaurrè”
- 023 “Ispíllaurrièk, Tunélburuè, Tunélbokiè”

Idatzizkoa:

- 1866 Yspilaya aurea, monte llamado (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1869 Yspilleaurre, arbolar en (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1872 Yspilaurre, monte en en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1877 Yspillagaurre, trozo de monte llamado (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1889 Yspilla-aurea, termino de (BFA.: ZUA, Mug., ZMA, 36. mug., C-094)¹³⁶
- 1911 Yspillaga, monte (ZJE.: 316, ira. 14)
- 1930 Yspill-aurre, arroyo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 22, C-019)¹³⁷
- 1938 Ypilla-urrea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 3, C-093)
- 1938 Yspillaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Yspila (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1950 Ispillaurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1951 Ispilla-aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 27, C-093)
- 1952 Ispilla-aurre (ZUA.: 1408. er., 83. or.)
- 1952 Izpillagaurre (ZUA.: 1408. er., 57. or.)

133. “la demarcación de la jurisdicción de la venta de *Eizaga* o de su proviccion se entiende desde el riachuelo de Escolacha e *Ybañeta* hasta los caserios de *Olaechea* inclusive”.

134. HPSren ETDn: *Espillaga* baserria (Mallabian). Aranberri, F.: “*ESPILLA* (baserria) - *ESPILLA-AZPI* (etxea) - *ESPILLA* (harrobia)” (EE, 266-268. orr.).

135. Mitxelena, K.: “Der. (*h*)*espil* «prado cerca de la casa» «cercado de seto» «bosque»: *Espil, Espilla*” (AV, 86. or.).

136. “En la esquina superior del camino carril que de *Zaldua* se dirige a *Mallavia*. Encontrandose en el intermedio de este y el anterior el tunel del termino de *Yspilla-aurea* del dicho ferrocarril”.

137. “aprovechamiento de 0, 80 l. del arroyo Yspill-aurre, para uso en la Estación de Mallavia”.

- 1953 Ypillaurrea, monte robledal nombrado (ZJE.: 550, abe. 7)
- 1954 Ypillaurrea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., mai. 6, C-093)
- 1955 Yspilla-urre, monte en el término de (ZJE.: 576, mai. 18)
- 1956 Ispillaurre (DNB.: Zin. Ait. - 303, 384)
- 1956 Izpilla-urre (DNB.: Zin. Ait., 502)
- 1956 Izpillaurre (DNB.: Zin. Ait., 193)
- 1956 Izpillaurrea (DNB.: Zin. Ait., 578)
- 1990 Espilla-urre o Azkardi-oeste y también Tunelburu, monte titulado (ZJE.: 2121, mai. 4)

ETXEBARRIALDE (Munaburu) (basoa)

Kokapena: Goenzelaietxebarri baserri ostean, goi-tentsioko dorre azpian.

OHARRAK: Ik. *Goenzelaietxebarria*. Hurrengoarekin lursail bera osatzen dute, eskrituretan froga daitekeenez. Idatziz eta ahozko formek ez dute zerikusirik. Osagaiak: Etxebarri (izen nagusia) + alde (Ik. *Azpiko aldea*).

Ahozkoa: [munabúru]

- 032 “Munabúru”

Idatzizkoa:

- 1875 Urinchurrialde, Echevarrialde y Echebarriburu, heredad (ZJE.: 163, eka. 27)

ETXEBARRIBURU (Goikosolobarri) (basoa)

Kokapena: Goenzelaietxebarri baserri ostean, goi-tentsioko dorre alboan.

OHARRAK: Ik. *Goenzelaietxebarria*. Landa zenak orain izei txikiak ditu sartuta. Lursailaren gaineko aldeari *Goikosolobarri* esaten diote. Idatziz eta ahozko formek ez dute zerikusirik. Osagaiak: Etxebarri (izen nagusia) + buru (izena).

Ahozkoa: [goikošolobáři]

- 032 “Goikosolobáři”

Idatzizkoa:

- 1875 Urinchurrialde, Echevarrialde y Echebarriburu, heredad (ZJE.: 163, eka. 27)

ETXETXOBURU (belardia)

Kokapena: Zearraburu jotzen, iparraldetik.

OHARRAK: Osagaiak : Etxetxo (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1952 Echechoburu (ZUA.: 1408. er., 48. or.)

FABRIKASOLO (baratzea)

Kokapena: Kamiñosolo jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Osagaiak: Fabrika¹³⁸ + solo (izen arrunta).

138. Fabrika gaztelaniatik datorren berba da eta elizari edo ermita bati ordaintzen zitzaion errenta zen. Beraz, informatzaileek jakin ez arren, elizarena izango zen errentan erabilitako solo hau.

Idatzizkoa:

- 1832 Fabricasolo, conocidas con los nombres de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 647. zk., mai. 20)
- 1832 Fabricasolo, heredad titulada (ESK.: 016)
- 1873 Fabricasolo, heredad nombrada (ZJE.: 161, urt. 29)
- 1939 Fabricasolo, heredad (BFA.: ZUA, Ban., 67/183)
- 1940 Fabricasolo, heredad (BFA.: ZUA, Ban., 67/131)
- 1952 Fabricasolo (ZUA.: 1408. or., 215. or.)

FAUSTOSOLO (*belardia*)

Kokapena: Garitaonandia baserri gainean.

OHARRAK: Ahozko tradizioak sorturiko toponimoa. Osagaiak: Fausto (antroponimoa) + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [faústósoló]

- 004, 023 “Faustósoló”

GANBARRA (*basoa*)

Kokapena: A-8 autopistatik Beko erreka eta Ermuko mugaraino, Ubitikoerreketek bantzen dituelarik.

OHARRAK: Zenbait dokumentutan *Ganbarra* eta *Urbeitiko erreka* batera etortzeak ez gintuzke harritu behar inguru berean baitaude. Osagaiei dagokienez, beharbada, *Ganbo + arr(o) batetik etor liteke¹³⁹.

Ahozkoa: [gambáŕa]

- 015, 018, 023, 045 “Ganbárra”

Idatzizkoa:

- 1836 Ambarra, diez y ocho d por el elecho de Barreta y (BEHA.: OSP, abe. 29)
- 1866 Gambarra, monte nombrado (ZJE.: 67, mar. 16)
- 1866 Ambarra, monte nombrado (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1872 Ambarra, monte en en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1877 Gambarra-Ubiticoerreca, monte titulado (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1893 Gambarra, monte llamado (ZJE.: 266, urt. 4)
- 1938 Ambarra (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 25, C-093)
- 1938 Ambarra (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 Gambarra-Ubitico-erreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1939 Ganbarra (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 11, C-093)
- 1952 Ambarra (ZUA.: 1408. er. -51, 143. orr.)
- 1952 Gambarra (ZUA.: 1408. er., 2. or.)
- 1952 Gambarra-Ubiticoerreca (ZUA.: 1408. er., 206. or.)
- 1952 Gambarro-Ubitico erreca (ZUA.: 1408. er., 58. or.)
- 1955 Ambarra, monte en el término de (ZJE.: 575, mai. 18)
- 1956 Gambarra (DNB.: Zin. Ait., 5)
- 1956 Gambarra-Urbitecoerreca (DNB.: Zin. Ait., 500)

139. K. Mitxelenak berak ez du oso argi ikusten: “255. - *ganbo [...] puede muy bien ser representante del lat. campus (o del celt. cambo-?)” (AV, , 91. or.).

- 1956 Ambarra (DNB.: Zin. Ait. - 304, 606)
- 1970 Ambarra, monte en el término de (ZJE.: 575, mai. 18)
- 1970 Gambarra, pertenecido llamado (EU.: 961. esp.)
- 1971 Ambarra, finca denominada (EU.: 967. esp.)
- 1999 Gambarra, procedente del monte (ZJE.: 2380, aza. 12)

GARAIONDO (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Jainaga-azpiko sarbidean zegoen bertan jausitako txabolarekin bat eginez.

OHARRAK: Ez dut ahozkorik jaso. Osagaiak: Garai (izen arrunta) + ondo (izena).

Idatzizkoa:

- 1941 Garajondo, heredad llamada (ZJE.: 486, abe. 18)¹⁴⁰

GARAIOSTEA, -a (*belardia*)

Kokapena: Latseko bide eta Garitaerriko ospitale arteko lursaila.

OHARRAK: Osagaiak: Garai¹⁴¹ + oste(a) (Ik. *Zalduko Elexoste*).

Ahozkoa: [garaioŝtía]

- 004, 038 “Garaiostía ”

Idatzizkoa:

- 1866 Garaiostia / Garaostia, heredad llamada (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1880 Garayostia, heredad llamada (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1952 Garaiostia (ZUA.: 1408. er., 46. or.)
- 1952 Garay-ostia (ZUA.: 1408. er., 173. or.)

GARITA¹⁴² (*baserria*)

Kokapena: Garitaerri. Irukurutzeen osteko lehen baserria.

OHARRAK: Osagaiak: Gar(a)i (izen arrunta) + -(e)ta (Ik. *Aldaieta*). Jatorrian garai osagaia izango bagenu ere, horrek ez luke baimenduko beste herri batzuetako *Garaita* (deitura edo toponimoa) ezartzea. Jabetza Erregistroko lehen eskriturek honako solo hauek aipatzen dizkigu, besteak beste: *Etxeburua* trenbide gaineko landa gaur egunean eta *Etxeazpia Garitagoitia* etxepetik *Euskal Herria* kalerainoko ortuak. Aurten hasitako hobetze lanek erakutsi duten legez, XIX. mendean erre zeneko zutabeetan oraindik arrastoak ikus daitezke.

Ahozkoa: [gáíte]

- 004, 005, 006, 013, 018, 019, 020, 023, 032, 036, 038, 045, 075 “Gáítte”

140. “Casa choza situada en el punto llamado Jainaga (dentro de la heredad llamada *Garajondo*)”.

141. Suposatu egin behar da adibide honetan garai arnagaren sinonimoa dela, *Garitazelaiko Arnaga* baino ez baitugu aurkitzen inguruan.

142. Mitxelena, K.: “264. - *gari* «trigo»: *Galduy, Garizurieta*, si no proviene de garai, como parece ser el caso de *Garitacelaya, Garitagoitia, Garitaonandia, Garizabal*” (*AV*, 93. or.). - J. Kerexetak Zaldibarkoa ez du aipatzen, baina honako hau diosku: “En Bizkaia, en 1526 y en el barrio de Zenita (*Elorrio, B*) [...] Var. de Garaeta o de Garaita” (*Diccionario...-II*, 375. or.).



Garita baserria, irukurutzeen ostean (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1617 Garita, p^a la dga cass^a de (ESK.: 002)
- 1637 Garita, lasu cass^a y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., urt. 1)
- 1650 Garita, en la cass^a y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., uzt. 3)
- 1638 Garita, en la sepultura de la cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., aza. 5)
- 1678 Garita, la casa de (BEHA.: ORD)
- 17... Garita, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Garita, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1717 Garita, casserias de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 3, C-037)
- 1730 Garita (BFA.: ADM, Ban., C-066)
- 1745 Garita, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1750 Garita, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 12)¹⁴³
- 1759 Garitta, casa y casseria solar infanzona de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1796 Garitta, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Garita, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1801 Garita, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, api. 24)¹⁴⁴
- 1810 Garita (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Garita, Juan de Solazabal Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1831 Garita, para la casa germada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1845 Garita (ESK.: 035)
- 1856 Garita, casserias rústicas de... e Yturrioz (DJE.: 138, urr. 8)

143. Datu berberak: 1761, 1766, 1774, 1777, 1784, 1795.

144. Datu berberak: 1806, 1818, 1820, 1824.

- 1856 Garita, heredad de la casería de (DJE.: 38, urr. 8)
- 1870 Gaita, monte de la casería (ZJE.: 138, abu. 24)
- 1875 Garita (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1880 Garita, caseria titulada (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1886 Garita, casería de (ZSAE.: HIL4/1)
- 1890 Garita, en la casería de (BEHA.: BAT, mar. 27)¹⁴⁵
- 1899 Garita, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1911 Garita, propiedad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1928 Garita, casería de (ZSAE.: BAT8/3)
- 1930 Garita (ZSAE.: ML)
- 1931 Gaita, casería de (ZSAE.: HIL4/12)
- 1935 Gaita, en la caseria de (ZSAE.: BAT8/4)
- 1937 Gaita, casería de (ZSAE.: BAT8/9)¹⁴⁶
- 1939 Gaita, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/150)
- 1945 Gaita (ZSAE.: ML)
- 1957 Gaita, casa (ZSAE.: HIL5/20)
- 1963 Gaita, caserío (ZSAE.: BAT9/33)¹⁴⁷
- 1970 Garita, Cas. (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1991 Barrio de Goiherri - Garita (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Goierri - Garita, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Bº Goierri - Garita, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1885 Garaita (BFA.: ADM, HLG, AGK-DC-843)
- 1993 Garita (ZG.: 14. or.)
- 1996 Garita (ZG.: 12. or.)
- 1999 Garita (ZG.: 12. or.)
- 2001 Garita (ZG.: 18. or.)

GARITABARRI (*Sarjentuena, -a*) (*etxea*)

Kokapena: Garitaerrin. Garita baserriaren aurrekoa.

OHARRAK: Ik. *Garita - Garitaerriko ospitalea*. 2003. urtean hasitako konpontze lanek itxura eraberritua eman diote 30. hamarkadan eginiko etxeari.

“Gaitte a be. Sarjéntuena san a. Soldadutzie sarjentu-eró ba, bai, Afrikan, gure... ol Bera san a!
Aittitten lobie be basan. Urizar. *¡Yo, sargento Félix Urtsar!* esate ban, ba, Sarjentuena” (F. Asua).

Ahozkoa: [sařxéptwenà]

- 004, 019 “Sarjéntuena”
- 038 “Sarjéntuenekue”

Idatzizkoa:

- 1933 Gaita-nuevo, en la casa de (ZEZ.: JA10/109)
- 1934 Gaitabarri, casería de (ZSAE.: HIL4/17)
- 1935 Gaitabarri, casa de (ZSAE.: BAT8/19)
- 1945 Gaitabarri (ZSAE.: ML)
- 1948 Gaitabarri (ZSAE.: ML)

145. Datu berberak: 1891, 1894, 1896.

146. Datu berberak: 1940, 1943, 1948.

147. Datu berberak: 1964, 1965, 1967.



Garitabarri etxea, Garitaerriko ospitale aldamenean (2002) (AE)

Kartografikoa:

- 1993 Garita-Barri (ZG.: 14. or.)
- 1996 Garita-Barri (ZG.: 12. or.)
- 1999 Garita-Barri (ZG.: 12. or.)
- 2001 Garita Barri (ZG.: 18. or.)

GARITAERRI (aurkintza)



Timoteo Larrinaga eta umeak, Garitaerriko harriarekin (1952) (AA)

Kokapena: Izenetan Garita osagaia duten baserriek osatzen duten ingurua.

OHARRAK: Ik. *Garita*. Auzo honen hitzaurrean azaldu den bezala, XVIII. mendeko idazkiak argitu egiten du erabat leku-izenaren nondik norakoak. Osagaiak: Garita (izen nagusia) + erri (izen arrunta).

Ahozkoa: [gaitéřižè]

- 004, 076, 077 “Gaitéřridxè”
- 067 “Gaitářridxè”

Idatzizkoa:

- 1741 Garitta erri, por la ottra el carril hazia (ESK.: 024)
- 1932 Gayterri, camino vecinal de... a Solozabal (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 20, C-053)

GARITAERRIKO OSPITALEA, -a

Kokapena: Garitabari etxe ondoko teilatu gabeko eraikina.

OHARRAK: Ik. *Garitaerri*. XIX. mendeko dokumentuek behin baino gehiagotan konpondu zuten informazioa eskaintzen digute.

“Ospittela be antxe euen, Gaitterridxen. Oin be an da ospítela. An be ibiltte giñen gu, an barruen. Jéntie bisi san, da árekin, ba, gu jute giñen Askorretik seoser eruten-eró, ama-alaba bisi sien an da. Korta moruen sera erre sanien, korta moruen es eban eukiñ Samartiñek? Bai, ari etxie erre in dxajonien, korta moruen-eró, se etxie estozten altxau, errenterue san da, iru nebarrebena-eró san etxioi, tte, ba, esin arreglau ta etxioi es eben geidxa altxau. Da geldittu san, ba, terrenuok errentan, da, ba, ganauek aratxe erretiraute-eró, da eurek Gótid-xen pentza ot bisi siela” (E. Narbaiza).

Ahozkoa: [ospítela]

- 004, 043, 077 “Ospítelà”
- 024 “Ospítel sárra”

Idatzizkoa:

- 1583 Hospital, seis res para el... del dicho pueblo (BEHA.: HIL1, abe. 25)
- 1584 Hospital, morio en el... deSte pueblo de çaldua (BEHA.: HIL1, abe. 28)
- 1630 Ospital de Çaldua, Yten mdo al dicho (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., abe. 5)
- 1637 Ospital de la anteyg^a de caldua, freira del (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., ira. 18)
- 1658 Ospital de Zaldua, en el... de la m^a de Durango (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., urr. 20)
- 1661 Ospital, fue entrada al... desta anteyg^a (BPAH.: NOT, 140. p. s., uzt. 24)
- 1744 Ospital, composizion del Camino de junto al (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 12, C-037)
- 1797 Santto Ospittal, mayordomo del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 29, C-041)
- 1801 Ospital, en la sepultura del (BEHA.: HIL3, ira. 20)
- 1807 Ospital, reposiciones de la Santa Casa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, 41/2)
- 1819 Santo Ospital, en la sepultura del (BEHA.: HIL3, abe. 17)
- 1823 Ospital, en la sepultura del (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1829 Hospital de Zaldua, visita del año 1829 al (BEHA.: OSP, urt. 11)¹⁴⁸

148. “seis d por la copia de una escritura de Hospital”.



Garitaerriko ospitalea (2002) (AE)

- 1863 Hospital, la casa (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 28, C-014)
- 1866 Hospital de Zaldua, huerta y casa (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1871 Hospital de Zaldua (BEHA.: OSP, urt. 1)
- 1875 Santo Hospital (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1878 Hospitalena, monte (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1880 Hospital, al otro costado terreno de Olaortua y... (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1886 Hospital, casa (ZSAE.: HIL4/6)
- 1888 Hospital, casa (ZSAE.: HIL4/3)
- 1890 Hospital, por la asistencia a los enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-043)¹⁴⁹
- 1891 Hospital, Casa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 28, C-043)
- 1894 Hospital, por la asistencia a enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 31, C-044)¹⁵⁰
- 1901 Hospital, por la asistencia a enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 31, C-045)¹⁵¹
- 1907 Hospital, casa (ZSAE.: HIL4/14)
- 1909 Hospital, por la asistencia a enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 31, C-046)¹⁵²
- 1911 Hospital, por la asistencia a enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 31, C-047)¹⁵³

149. Datu berberak: 1891, 1892, 1893 (Santo Hospital).

150. Datu berberak: 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900.

151. Datu berberak: 1901, 1902.

152. Datu berberak: 1910.

153. Datu berberak: 1912, 1913, 1914, 1915.

- 1914 Hospital-Beneficiencia, casa destinada a... en el barrio de Goyerri (ZJE.: 334, eka. 9)
- 1916 Hospital, por la asistencia a enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 31, C-048)¹⁵⁴
- 1917 Santo Hospital, en la casa (Z EZ.: HE6/29)
- 1920 Hospital (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ira. 12, C-017)¹⁵⁵
- 1922 Hospital, por la asistencia a enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 31, C-049)¹⁵⁶
- 1929 Hospital, por la asistencia a los enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-052)¹⁵⁷
- 1929 Hospital, por la asistencia a los enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-053)¹⁵⁸
- 1935 Hospital, asistencia a los enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-055)¹⁵⁹
- 1937 Hospital, gratificación a los enfermos del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-056)
- 1938 Hospital, arreglo del edificio (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 30, C-056)
- 2000 Hospital, huerta adyacente al edificio (ZU.: OI, 1. 2/4)¹⁶⁰

GARITAGAN¹⁶¹ (*aurkintza*)

Kokapena: Askardui baserri, Ermurako errepide eta Mallabiko mugaren arteko inguruari.

OHARRAK: Ik. *Garita* - II. atalean, *Oronimia*. Oso eremu zabala hartzen duenez gero, galtzadak banatzen dituen beste toponimo batzuk aurki ditzakegu bere barruan, ahozko tradizioak sorturikoak: *Goikolaua*, *Garitagangoikoa*, *Garitagamerdikoa*, *Garitaganbekoa*...

“Kaltzádié, onen etxionen terrénue da Astarloen terrenuek iparraldetik sera itten dabela, mojonerie biré itten dabela, Gaitten gora artien, or galtzádié. Neu pe esautu nuan galtzádié, bañe gero, ba, abandonauta jun da urte askuen, baña gu mutikotan-da, ia koskortu inye be [...] Gero ona es, ára, ándikaldera. Busoiek-eta badas ba? íntxaurrek? Intxaurrek dausen barrénetik, oin be sanguna bat be antxe da, aretxe biría, bañe gero hori, nik emeretzi urte neukasan, bañe iru bat urte in sittuen amen, kamiño barrisketa bat ei eben, kurba susendu, sabaldu ta apur bat, ni peontzan neu be ibilli nitzen, egun batzuk in nittun bierrien, peoi, oi subioi itten bai, lengo sarra bota da barridxe itten ibilli nitzen, da esautzuna, peontzan. Orduan órrek aldatu in sien, órrek biríok.” (J. A. Zurikarai).

154. Datu berberak: 1918, 1919, 1920, 1921.

155. Félix Urizarrek bere etxe aurrean (*Garita*) teilape bat (*Garitabarrri*) erakitzeko baimena eskatzearen ondorioz, mugarriak mugitu behar izan ziren; hori bai, lur trukea ere egin zuten.

156. Datu berberak: 1923, 1924.

157. Datu berberak: 1930.

158. Datu berberak: 1932.

159. Datu berberak: 1936.

160. “Funciona como tal hasta la década de los años 30 del presente siglo y a partir de este momento comenzó un progresivo deterioro, estando en la actualidad en un estado lamentable. Se trata de una construcción del siglo XVIII de planta cuadrada y cubierta a doble vertiente. La fachada principal presenta acceso bajo arco de medio punto, flanqueado por dos ventanucos cuadrangulares. Reproduce la arquitectura de vivienda popular o caserío, si bien es de menor tamaño”.

161. Bat dator HPSren ETDrekin.

Ahozkoa: [gaitán]

- 003 “Gáittegàn”
- 008 “Gáittan, Gaitegán”
- 007 “Gaittégain”
- 009, 033 “Gaittáne”
- 013 “Gaittégan”
- 004, 023, 038 “Gaittán”

Idatzizkoa:

- 1637 Garitagaina, el otro esta detrás de la cassa a la parte del llano de (BEHA.: ORD)
- 1646 Garitagana, en el Termino y Campo llamado (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/61)¹⁶²
- 1649 Garitagana, un mojon en (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/111)
- 17... Garitagán, monte en el termino de (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1710 Garitagana, fui con los Rexidores hauer el moxon de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1797 Garitagaña, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1804 Garittagana, Yttñ el titulado (BFA.: ADM, LIM, Men., eka. 15, 634. or.)
- 1810 Garitagan, porcion de tierra en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1812 Garitagana, robles y castaños en el termino de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 451. zk., aza. 12)
- 1816 Garitagan, segunda partida en termino de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 111. zk., abe. 23)
- 1825 Garitagan, en el termino de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 716. zk., urt. 11)
- 1827 Garitagain, dueños del monte de (BPAH.: HIP, 1096. mik., 59. zk., aza. 19)
- 1839 Garitagana, fue hallado muerto en el alto de (BEHA.: HIL3, mai. 10)
- 1853 Garitagan, da principio en el punto de (BFA.: ZUA, Ud. Lan., uzt. 22, C-084)
- 1863 Garitagan, terreno rústico llamado (DJE.: 117, eka. 6)
- 1864 Garitagan, viveros en el término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1866 Garitagan, monte amojonado en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1870 Garitagan, porción de monte de robles y ayas en (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1877 Garitagana, heredad en el término de (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1881 Garitagan, heredad en el termino de (ESK.: 020)
- 1889 Garitagana (BFA.: ZUA, Mug., 36. mug., C-094)¹⁶³
- 1892 Garitagan, monte nombrado (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1915 Garitagain, porción de monte en el término de (ZJE.: 335, mai. 19)
- 1922 Gaitagan, heredades (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁶⁴
- 1938 Garitagan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1938 Garitagan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)

162. “vn mojon de Piedra Alta en el Termino y Campo llamado *Garitagana*, lo Pussieron junto al Camino Real que passan para Anbas las dhas Anteyglessias de *Mallauia* y *Caldua*. Al lado el dho Camino Real frente dela *Casilla de Yruarechetta* con dos ttestigos de piedra”.

163. “En la esquina superior del camino carril que de *Zaldua* se dirige a *Mallavia*. Encontrandose en el intermedio de este y el anterior, el tunel del termino de *Yspilla-aurrea* del dicho ferrocarril”.

164. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1940 Garitagan, heredad en el término de (ZJE.: 480, ira. 28)
- 1952 Gaitagan (ZUA.: 1408. er. - 25, 49, 67, 109, 135, 176. orr.)
- 1956 Garitagain (DNB.: Zin. Ait., 443)
- 1962 Garitagan, heredad en el término de (ZJE.: 748, ira. 4)

GARITAGOITIA, -a¹⁶⁵ (*baserria*)¹⁶⁶

Kokapena: Garitaerrin. Garitatik Solozabalerako bideko baserria.

OHARRAK: Ik. *Garita*. 1933an altxatu zuten eraikinean aurretik arnaga egon zitekeelako hipotesia ezin da baztertu, 1890eko eskriturretan “*Casa accesoria o arnaga*” irakurri baitaiteke. Garai hartatik geraturiko elementu bakarra baserriaren aldameneko ateburuan datza: Gurutz baten azpian gurutzatutako giltza bi eta “*ESTA HOBIA HI ZO EN AÑO / 16 + 71*” idazkia. Dena dela, lehenagotik ere bazen baserria, nire dokumentazioan froga daitekeen modura. Osagaiak: Garita (izen nagusia) + goitia (Ik. *Gazagako Arangoiti*).

“Ni jaidxo nitxen Gotidxen, sárrien. Gotídx e sarra euen oin dauen óstekaldien, bertan, trenbira ondo-onduen, ix e trenbírie jotzen. Erre sanien ni gastie nitxen, ba nik estaki pa senbat urte euko nittuen, nire anaie da an jaidxotakue da beratzi urte t’erdiko diferentzia dekau, ba, nik sortzi bat urte euko nituen sárretik bestera pasau nitxenien, barríre [...] ondo-onduen genduken guk trená, íxa jotzen esateko, a paseta sanien, a txuku-txuku-txuku, sue daridxola, ba mákiñe bider jagitte be ibilte san aitte, sue artze aban ero espaban ero, se arek tximist botate sittuen, ba, askenian be erre in san, da Imínyidxe be bai” (P. Lasuen).

Ahozkoa: [góti]

- 004 “Gáittégóti, Góti”
- 028 “Gáittégótídxè”
- 038, 067, 075 “Góti”
- 019, 023, 077 “Gótídxè”

Idatzizkoa:

- 1590 Garita goytia, en la fuesa de la casa de (BEHA.: HIL1, api. 13)
- 1630 Garitagoitia, sobre la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., ots. 24)
- 1637 Garita goitia, Ascorra confina por todos lados con heredades de (BEHA.: ORD)
- 1676 Garitagoitia, sobrela mi cassa de (BPAH.: NOT, DL, 156. p. s., eka. 2)
- 1692 Garita goitia, en la sepultura dela cassa de (BEHA.: HIL2, uzt. 25)
- 1699 Garitagoitia, casseria solar de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 1700 Garitagoitia, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Garitagoitia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1735 Garita goitia, Casas Caserías y perttenecidos de (BPAH.:HIP, 1105/06. mik., 338. zk., mai. 13)
- 1745 Garita Goitia, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1747 Garitagoitia, en la sepultura dela cassa de (BEHA.: HIL2, ira. 23)¹⁶⁷
- 1759 Garita goitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, eka. 28)¹⁶⁸
- 1773 Garitagoitia, casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 396. zk., urt. 17)

165. J. Kerexetak “En Bizkaia” (*Diccionario...- II*, 375. or.) baino ez du jartzen, elizatea aipatzeke.

166. Bat dator HPSren ETDrekin.

167. Datu berberak: 1749, 1768, 1771.

168. Datu berberak: 1765, 1769, 1774.



Garitagoitia (2002) (AE)

- 1778 Garitagoitia, la casa y casería de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Garitagoitia, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/6)
- 1785 Garitagoitia, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1788 Garitagoitia, las cassas y casserías de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 226. zk., uzt. 22)
- 1796 Garitagoitia, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1797 Garitagoitia, la Cassa y Cassería de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 58. zk., aza. 12)
- 1798 Garitagoitia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1802 Garitagoitia, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mai. 22)¹⁶⁹
- 1810 Garitagoitia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Garitagoitia, Josef de Aranzabal Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1823 Garitagoitia, arbolar de (ESK.: 032)
- 1863 Garitagoitia, heredad de la casería (DJE.: 138, uzt. 10)
- 1864 Goticoa, monte de la casería de (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1870 Garitagoitia, monte de la casería (ZJE.: 139, ira. 29)
- 1875 Garitagoitia (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1890 Garitagoitia, en la casería de (BEHA.: BAT, aza. 4)¹⁷⁰
- 1892 Garitagoitia, casería titulada (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1894 Garitagoitia, casería de (ZSAE.: HIL4/9)¹⁷¹

169. Datu berberak: 1816, 1824, 1825.

170. Datu berberak: 1894, 1896, 1898, 1899, 1900, 1903.

171. Datu berberak: 1895, 1896, 1899, 1900, 1904, 1907, 1913, 1916, 1921, 1936.



Ateburuko idazkia (2004) (AE)

- 1905 Garitagoitia, casería de (ZSAE.: BAT7/8)¹⁷²
- 1922 Gaitagoitia, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁷³
- 1926 Garitagoitia, casería de (ZSAE.: BAT8/22)¹⁷⁴
- 1930 Garitagoitia (ZSAE.: ML)
- 1932 Garitagoitia, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)
- 1933 Garitagoitia, la antigua casa de (BFA.: ADM, LIM, AX-0409/01)¹⁷⁵
- 1935 Garitagoitia (BFA.: ZUA, BUE, C-093)
- 1939 Garitagoitia, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/106)
- 1945 Gaitagoiti (ZSAE.: ML)
- 1948 Gaitagoiti (ZSAE.: ML)
- 1952 Bº Goyerri - Garitagoitia (ZUA.: 1408. er., 133. or.)
- 1953 Goti, casa (ZSAE.: HIL5/ 7)
- 1955 Goti, casa (ZSAE.: HIL5/12)
- 1967 Garitagoitia, agua potable al caserío (ZUA.: Ak. Lib., api. 12, 0433. er.)
- 1970 Garitagoitia, C. (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1981 Garitagoitia, Caserío (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Barrio de Goierri - Garitagoitia (AZ.: 25. or.)

Kartografikoa:

- 1995 Garitagoitia (BFA.: 62-64)

172. Datu berberak: 1907, 1910, 1913, 1916.

173. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1935 (AH-86).

174. Datu berberak: 1929, 1936.

175. 1933/05/19: "Hallándose en construcción un nuevo caserío, valorado aproximadamente en 20. 000 ptas que está situado en una de las piezas que pertenece a la antigua casa de *Garitagoitia*, sito en el barrio de *Goierri*, derruida hoy en día, por la acción del tiempo".

- 2001 Garitagoitia (ZG.: 18. or.)
- 2002 Garitagoitia (3-286) (KAT)

GARITAONANDIA, -a¹⁷⁶ (*baserria*)¹⁷⁷

Kokapena: Garitatik Solozabalerako bidean, etorbide berrira heldu eta ezkerreko kaminoetik gora, 200 bat metrora.

OHARRAK: Ik. *Garita*. A. Azagirrek botatako hipotesia irudimentsua izan arren (“Gaitónandi dok Garita on eta andia”), *Garitaerri* osatzen duten baserrien multzoan kokatu beharko genuke eta hemengo aldekoa¹⁷⁸ adieraziko luke. Eraikinari begira, uztarturiko bi atal bereiz daitezke: alde batetik dorretxea¹⁷⁹ eta bestetik baserria. Lehenak, garaiena dena, ateburuan honako idazkia erakusten du¹⁸⁰: “*ESTA / OBRA ICIE / RON Pº D ONA / NDIA I MADA / LINA D / CVRI / CARAI SV / MUGER E / NEL AÑO / DE 161Z*”; besteak, berriz, osagai hauek ditu: Ateburuan dagoen armarria¹⁸¹ “*VIBA JESUS*” idazkiarekin¹⁸² eta garai batean handitu egin zen leiho bitxi bat, gainean “*IESVS*” ipin-



Baserriko leihoa (2002) (AE)



Baserriko ateburua (2002) (AE)

176. Bat dator HPSko ETDrekin.

177. J. Kerxetak batzuen batzuek egiten duten akats larri bera idazten digu bere lanean, hots, -i- bokala gehitzearena, “Torre y casa en el barrio de Garitaonaindia (Zaldibar, B)” (*Diccionario...-II*, 375. or.).

178. A. Irigoienek argi azaltzen digun moduan: “**Arandia** originariamente indica la situación, ‘allende’[...] y es opuesto a **Onaindia**” (*En torno...*, 17. or.). Esan bezala, *Zaldibarren* -onandia.

179. Ibarra, J.: “Este Palacio, según lo denominan quienes lo reedificaron, tiene una fachada moderna que oculta la de la antigua Torre, que hemos visto titulada como Torre de Unceta, aunque no hallamos confirmado este nombre” (*Escudos...* 37. or.).

180. Bibliografian J. Ibarra lanak aipatu arren, bere liburuetan hainbat nahasketa direnez gero, ni neure datuez baliatuko naiz. Akatsen artean idazki honetan, adibidez, grafemaren bat aldatu egin du eta letra xehe idatzi, errealtatean ez da horrela. Izenari dagokionez, ez dakit nondik atera duen *Torre de Unceta* delakoa (*Catálogo...418*. or. eta *Escudos...*, 37. or.).

181. Ibarra, J.: “**ESCUDO DE GARITAONAINDIA**. Una gran venera sobre la inscripción ‘VIBA JESUS’ queda coronando el gran sillar con tres escudos sobre sencillas cartelas, los de los lados con el aspa de San Andrés y el del centro rematado por esquematizados casco y plumaje. Luce las armas de Garitaonaindía, que componen árbol con dos lobos pasantes al pie, uno sobre el otro y ambos cebados con corderos” (*Escudos...* 36. or.).

182. Ignacio Zabalar eskertu egin behar diot berriro oraindik inon argitaratu ez den bitxikeria bat erakutsi izana. Orain arte dorretxearen eraiketaren dataz mintzatzeko ateburuko 1612ko urtea hartzen zen aintzat, baina baserriko ateburuko harriaren bertan, baina barruko aldetik, beste idazki eta armariak ikus daitezke, argazkian froga daitekeenez, hots, “ano d 1577” izkiriaturako harri zaharra armari berragoa egiteko erabili zen.



Garitaonandia, dorretxea eta baserria (2002) (AE)

tzen duena. Orain dela urte batzuk, erdi apurtuta dagoen marmolezko plaka bat ikus zitekeen hizki gabeko leihoaren gainean: “IGNACIO ETA BERE SEME PEDRO ZABALAK BAÍSTAU EBEN JAUREGUIJAU 1900 ETA 1929 GARÈN URTIEN”. Etxe aurre-aurrean, antzinako labearen hondakinak gordetzen dira oraindino teilape baten barruan. Kendutako okindegirako labe berria, aldiz, 1972an ekarri zuten baserriaren aldamenera, *Kristosolo* albora hain zuzen ere, non antzinako arnagaren zutabeak ere oraindik hortxe dauden. Etxe osteko zulo batean ur hotza ematen duen iturburua ikus daiteke, harri baten 1902 idatzita eta *Bañerazarreko* bainuontzi bi ere. Uren kontuekin jarraituz, eta *Zaldibarko* ume askoren gogorameneko *Etxeazpiko* igerilekuaz gainera, tunelekoa ere ez zen alperrik galtzen uzten, burdinbide ondoan zegoen askara uretan edo lisiba egitera *Uruburu* eta *Errementarikoak* askotan hurbiltzen ziren eta.

Abozkoa: [gáitónandi]

- 003, 004, 008, 009, 019, 023, 049, 075 “Gaittónandi”
- 003 “Garitaonándia Torría”
- 029 “Garitaonándia”
- 030 “Gáittonandidxè”

Idatzizkoa:

- 1569 Garitaonandia, cassa de Pº (ESK.: 001)
- 1604 Garitaonandia, en la cassa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/72)
- 1617 Garita onandia, mitad dela cassa y cassª y Pertenes (ESK.: 002)
- 1635 Garita onandia, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1642 Garitaonandia, en la cassa de (ESK.: 003)
- 1650 Garitaonandia, en la casa de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., mar. 3)
- 1661 Garita onandia, en la sepultura desta cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., api. 25)
- 1676 Onandia de Garita, en la cassa de (BPAH.: NOT, DL, 156. zk., eka. 2)



Dorretxearen ateburua (2002) (AE)

- 1678 Onandia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, api. 7)
- 1769 Garitaonandia, entre las casas de... y la de Solozaua (ESK.:008)
- 1680 Garita onandia (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1687 Garita onandia, mitad de la casa y casería y torre de (ESK.: 005)
- 17... Garitaonandia, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Garitaonandia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232 . or.)
- 1717 Garitaonandia, dha casería de (ESK.: 006)
- 1718 Garita onandia, poseedor de la Casería de (ESK.: 007)
- 1722 Garita Onandia, la casa de (BEHA.: ORD)
- 1737 Garita onandia, la casería solar de mi apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1745 Garita onandia, La casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1777 Garita Onandia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ira. 10)
- 1790 Garita Onandia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 17)
- 1796 Garita-onandia, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Garita onandia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1808 Garitaonandia, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Garitaonandia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Garitaonandia, Juan de... dueño de la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1825 Garita onandia, casa torre y casería de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 716. zk., urt. 11)
- 1829 Garitaonandia, en la cofradía de (BEHA.: OSP, urt. 8)
- 1856 Garitaonandia, heredad de la casería de (DJE.: 138, uzt. 10)
- 1864 Garitaonandia, casería rústica titulada (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1875 Garitaonandia (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1881 Garitaonandia, la casería titulada... en el barrio de Goyerre (ESK.: 020)
- 1887 Garitaonandia, casería de (ZSAE.: HIL4/9)¹⁸³
- 1890 Garitaonandia, en la casería de (BEHA.: BAT, mar. 7)¹⁸⁴

183. Datu berberak: 1919, 1925, 1928, 1942.

184. Datu berberak: 1892, 1895, 1898.



Armarri ezkutua (2002) (AE)

- 1908 Garitaonandia, casería de (ZSAE.: BAT7/11)¹⁸⁵
- 1922 Garitaonandia, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁸⁶
- 1926 Garitaonandia, casería de (ZSAE.: BAT8/5)¹⁸⁷
- 1930 Garitaonandia (ZSAE.: ML)
- 1935 Garitaonandia, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1945 Garitaonandia (ZSAE.: ML)
- 1950 Barrio de Goyerri - Caserío de Garitaonandia (ZUA.: BUE, 1393. or.)
- 1954 Garitaonandia, casería de (ZSAE.: BAT9/4)
- 1972 Garitaonandia, panadería en (ZUA.: LNE, 988/027)
- 1972 Garitaonandia, horno y panadería del caserío (ZUA.: Ak. Lib., abe. 27, 0434. er.)
- 1981 Garitaonandia, Caserío (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1984 Garitaonandia, a su paso por (COR.: II. libk., eka. 24)
- 1991 Barrio de Goierri - Garitaonandia (AZ.: 25. or.)
- 1991 Garitaonandia, Torre de (AZ.: 23. or.)
- 1996 Bº Goierri - Garitaonandia, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Garitaonandia, Camino (ZU.: OI, 1. 4/23)
- 2001 Bº Goierri - Garitaonandia, Caserío (ZU.: BUE)
- 2003 Garitaonandia dorretxeko ugazabak (HKK.: AA, 10. zk., 3. or.)

Kartografikoa:

- 1912 Torre (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-277/1)

185. Datu berberak: 1888, 1911, 1913, 1917, 1918, 1920, 1923.

186. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

187. Datu berberak: 1940, 1944, 1948, 1949, 1953.

- 1952 Zabala, C^a (IGC.: Durango 62)
- 1995 Garitaonandia (BFA.: 62-64)
- 2001 Garitaonandia, Torre (ZG.: 18. or.)
- 2002 Garitaonandia (2-226) (KAT)

GARITAONANDIALDE (*desagertutako belardia*)

Kokapena: Solozabal baserrietatik lehenengo pabiloiak eraiki dira bertan.

OHARRAK: Ik. *Garitaonandia*. Ahozko forma lehenetsi dut, zehatzagoa delakoan. Osagaiak: Garitaonandia (izen nagusia) + aldea (Ik. *Zalduko Agirrebeitialdea*).

Ahozkoa: [gáitónandi aldé]

- 005, 006 “Gaittónandi aldé”
- 029 “Gaittónandiálde”

Idatzizkoa:

- 1867 Onandia-alde, heredades contiguas a la misma casería (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1881 Onandialde, heredad denominada (ESK.: 020)
- 1929 Onaldialde, heredad (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1867 Onandia-alde, heredades contiguas a la misma casería (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1879 Onandialde, parte de la heredad (ZJE.: 192, eka. 17)
- 1952 Onandial o Inchusa (ZUA.: 1408. er., 80. or.)
- 1970 Onandialdia, heredades llamadas (EU.: 934. esp.)

GARITAZELAIA, -a¹⁸⁸ (*baserria*)

Kokapena: Garitaerrin. Kurutzear gain-gaineko baserria.

OHARRAK: Ik. *Garita*. 1772an eraiki zuten arnagak¹⁸⁹ oraindik zutik dirau. Osagaiak: Garita (izen nagusia) + zelai (izen arrunta). Lehen osagai analogiagatik sartu da, ahozkoan ez baitu isla handirik.

“Soluak ameti bera, Beketxeraño esateko, ba, au dana san solua. Or beko tallerrak Zumarraga ta orre danak amengue sien eta au be bai, Irega be bai. Etxóstia landía san, gero Aldápia, da ortik etxietaa, beerakua, san Motápia. Motía euen da gero aspidxan, lau. Motía da alturatxua da aspikaldian lau eta gañekaldien bestia, aldáparie, landa ta solua banatzeko. Len dana san solua emen , emen es euen landaík. Errékabarrena san Atxaorbiena, Atxaorbien tallerra dauena, da gero gañekaldia Uésandidxa, tallérren ándikaldien, oiñ ortuek daukes, txabola bat, tallerrekuek. Da goidxen sati bat Elkórra, arrixasko motia san da landía. Elkórra, da orti goittik Askorrera” (L. Eguren).

“Gu bixi gintzesan baserridxen, Seláikue, *caserio* Seléa. Biberístie san aitte, Nicasio Urizar da a jute san Abadiñoa, jute gintzesan danok, Abadiñoa San Blasetan, ba, landara morduekiñ, orduen kotxie baeukan gure aittek, e! Kotxie barik esate neban, trastiek ebalteko furgoneta, sera aundidxe san, famelidxa andidxe euken, baña denok sertu gintzesan. Da eskolara Saldíberra, lelengo baserritik esniek erun kalera, da bier eitte genduen, ba, kalien esnie partiru, da gero átzaldien eró eguerdidxen, goxa, eskolara. Gu, bakixu urrien da la-guntze oskun aitte-amak ero nebak, kantiñ bi-tte, kantiñek artute, urrien gengosan da eskus, esniek emon da etxera, bier eiñ, gero eskolara, bertara, Saldíberra, a(u)ntamentue dauen lekure” (T. Urizar).

188. J. Kerxetak ez du zehazten kokalekua.

189. “casa y casserie de *Garitzazelaia*, y la casa nueva fabricada frente a dcha pral”.



Gaitazelaia (2002) (AE)

Ahozkoa: [šeléa]

- 004 “Gáitte Seléie, Garitaseláia”
- 013, 038 “Seléa”
- 036 “Seléa, Seláia”
- 023, 076 “Seléikuè”
- 043 “Seláia”
- 067 “Seléa, Seléikuè, Seléikuè”
- 075 “Seláidxè”
- 077 “Seláikuè”

Idatzizkoa:

- 1636 Celaia, en la cassa de (BEHA.: ORD, eka. 2)
- 1637 Zelaea, en lami cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., ira. 18)
- 1676 Zelaia de Garita, nuestra cassa y casseria de (BPAH.: NOT., DL, 156. p. s., eka. 2)
- 1652 Zelaea, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, ira. 27)
- 1655 Zelaea, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, api. 3)
- 1679 Zelaea, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 21)
- 1680 Garitta Zelaya (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1685 Zelaea, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 24)
- 1694 Zelaya, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 23)
- 1699 Zelaea, la cassa de (BEHA.: ORD, mai. 12)
- 17... Garitacelaya, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Zelaya, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 231. or.)
- 1715 Zelaya, calzada que hizo junto al la heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1721 Garita Zelaia, la caseria de (BEHA.: ORD)
- 1732 Zelaia, estrada de la heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)



Garitazelaiko arnaga (1987) (BL)

- 1737 Garita zelaia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 2)
- 1740 Garittacelaia, de su caseria de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 209. zk., ots. 6)¹⁹⁰
- 1745 Zelaya, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1751 Garittacelaya, su Casa Caseria y perttenecidos de (BPAH.:HIP, 1105/06. mik., 232. zk., urt. 23)
- 1754 Garita Celaia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 28)¹⁹¹
- 1763 Zelaia, reparo de la calzada que caio junto a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1767 Garita Celaia, contra la cassa de (BEHA.: ORD, urt. 12)
- 1770 Garitta celaya, casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 105. zk., mar. 21)
- 1772 Garittazelaia, casa y casseria de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 375. zk., aza. 16)
- 1773 Garita Celaia, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 417. zk., ots. 22)
- 1778 Garita celaia, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Garita Celaia, la casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 332. zk., mar. 24)
- 1779 Garitta Celaya, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1782 Garita Zelaia, paga la caseria (BEHA.: ORD, api. 3)
- 1785 Garitta Celaya, casa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)

190. Jatorrizko hipoteka: 1678/1/8.

191. Datu berberak: 1766, 1784, 1787, 1795.

- 1788 Garittacelaia, tambien las cassas y casserias de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 226. zk., uzt. 22)
- 1789 Garita Celaya, la suia de (DMD.: AST, Auz-0188)¹⁹²
- 1796 Garita-celaya, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Zelaia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1806 Zelaya, donacion de las Caserías de... y Ascorra (BPAH.:HIP, 1092/93. mik., 353. zk., abu. 24)
- 1809 Celaya, Juan de Garita onaindia el de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1810 Garitacelaya (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Garitacelaia, en la Caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 20, C-039)
- 1813 Juan de Garita Celaya dueño de una casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1830 Celaia, camino carretil de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1864 Garitacelaya, monte de la casería de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1866 Celaicoa, montes de la casería de (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1870 Celaya, monte de la casería de (ZJE.: 138, abu. 8)
- 1875 Celaya (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1876 Garitacelaya, casería llamada (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1881 Garitacelaya, arbolar de (ESK.: 020)
- 1888 Celea, en la casería de (BEHA.: BAT, abe. 14)¹⁹³
- 1890 Celea, casería de (ZSAE.: HIL4/7)¹⁹⁴
- 1891 Celaya, casería de (ZSAE.: HIL4/3)¹⁹⁵
- 1902 Celaya, trabajos en la calzada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-045)
- 1908 Celea, casería de (ZSAE.: BAT7/7)¹⁹⁶
- 1920 Selea, casería de (ZSAE.: BAT7/32)
- 1922 Celaya, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁹⁷
- 1927 Celea, casería (ZSAE.: BAT8/24)
- 1930 Celaya (ZSAE.: ML)
- 1939 Celaya, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/26)
- 1944 Celea, casería (ZSAE.: BAT8/12)
- 1945 Celaya (ZSAE.: ML)
- 1946 Zelaikua, casería (ZSAE.: BAT8/3)¹⁹⁸
- 1948 Celaya (ZSAE.: ML)
- 1953 Zelea, casería (ZSAE.: BAT8/22)
- 1958 Celea, casa (ZSAE.: BAT9/24)
- 1967 Celaya, arreglo fachada del caserío (ZUA.: LNE, 0976/005)
- 1968 Uri-zelaya, Angel Garitagoitia con domicilio en (ZUA.: LNE, 0978/022)
- 1969 Zelea, casa (ZSAE.: BAT9/9)
- 1970 Urizelaia (ZUA.: BUE, 1400. er.)

192. Jatorrizko hipoteka: 1770/7/20 "hipoteca especial para dhos prales de la citada caseria de *Yzwendia* y por los citados sufradores dela suia de *Garita Celaya*".

193. Datu berberak: 1892, 1894, 1896.

194. Datu berberak: 1898, 1904, 1907, 1909, 1918, 1921.

195. Datu berberak: 1893, 1924.

196. Datu berberak: 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1919.

197. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

198. Datu berberak: 1947, 1952.

- 1977 Garitacelaya, zona de (ZUA.: Ak. Lib., ots. 14, 0434. er.)
- 1980 Zelea, zona de... y las Tres Cruces (KAL.: 1. zk., 19. or.)
- 1984 Celea, caseríos de..., Ola-urtua y Garita (ZJE.: 2021, urr. 7)
- 1991 Barrio de Goiherri - Garitazelaia (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Goiherri - Zelea, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Uri Zelea, Camino (ZU.: OI, 1. 4/6)
- 2001 CM Goiherri - Zelea, Caserío (ZU.: BUE)
- 2003 Garitazelaia basetxean (HKK.: AA, 8. zk., 4. or.)
- 2004 GARITAZELAIA (fatxadako egur landuan)

Kartografikoa:

- 1966 Celes (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1993 Uri-Zelea (ZG.: 14. or.)
- 1996 Uri-Zelea (ZG.: 12. or.)
- 1999 Garitazelaia (ZG.: 12. or.)
- 2001 Garitazelaia / Urizelea (ZG.: 16, 18. orr.)

GAZTAÑABERDETA (*basoa*)

Kokapena: Eitzagarako bidean. Eskolaretxaga aurreko basoa, erreka-arrorantz.

OHARRAK: Ik. *Amargaztañeta*. Osagaiak: Gaztaña (izen arrunta) + berde¹⁹⁹ (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldaieta*). Dokumentuetan desitxuraturik topatzen dugun *Carnacopagaria*, agian, *Arnagako pagadia* izan liteke.

Ahozkoa: [gaštañaberde̞ta]

- 029 “Gastañaberdeta”

Idatzizkoa:

- 1864 Gastañaverdeta, monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1867 Gastañaverdeta-Carnacopagaria, monte titulado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1881 Gastañaverdeta, monte arbolar en el termino de (ESK.: 020)
- 1929 Gastaña verdeta, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1938 Castañaverdeta o Camaco Pagadia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1949 Gastaña-Verdeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Gaztañaberdeta (ZUA.: 1408. er., 195. or.)
- 1952 Gastañaordeta (ZUA.: 1408. er., 80. or.)
- 1956 Gastañaordeta (DNB.: Zin. Ait., 175)
- 1972 Querizaluce y Gastañaberdeta (DNB.: Zin. Ait., 568)

GISASOLO (*aurkintza*)

Kokapena: Ezin izan dut lursaila zehaztu.

199. Perurena, P.: “Euskaldunontzako ordea, **berdea**, kolore aski arrotza izan delakoan nago, eta bestela, ordezkozat Sabino Aranak asmatu behar izan zuen **orlegi** bitxi hura lekuko. Aranak, euskal testu zaharretan **berdeak** usario nabarmena bazuenik ez zekiellako sortua ez ote zuen izanen **orlegia**. Gure usariozko koloreen sailkapen zaharrea, **beltzak** bereganatzen baitzuen berdearen gerozko **ñabardura**. Hala eta guzti, gure usarioan arrunt kolore arrotza eta berantiarra izanik ere, **berdeak** utzi du aztarren franko euskararen barruti tiki oparo oraindik hain gutti labakitan” (*Koloreak...*, 60. or.).

OHARRAK: *Gisatza* eta *Gisasolo* harremanetan daudela ez dago ukatzerik eta antzina-koak dira biak. Hala ere, *Barreta* inguruan dela jakinik ere, Jabetza Erregistroko izenetan jarraipenik ez duenez gero, oso zaila da jakitea kokalekua. Osagaiak: *Gisats* (*Sarothamnus scoparius*) + solo (izen arrunta).

Idatzizkoa:

- 17... Guizaisolo, montes en los terminos de Oquildogan y... (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1769 Guisaysolo, Barreta y... (BEHA.: ORD, abu. 19)²⁰⁰
- 1811 Guisaisolo, robles y castaños en el termino de (BPAH.: HIP, 1093/94, 291. zk., abu. 26)
- 1811 Guisaisasolo, robles y castaños en el término de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka. 6)
- 1825 Guisaisolo, en el termino de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 716. zk., urt. 11)

GISATZA²⁰¹ (*gaina*)²⁰²

Kokapena: Ganguren mendiko iparraldera luzatzen den mendi-adarraren lehen gaina.

OHARRAK: Ik. *Gisasolo*. Populuak orokorrez *Gisatza* esaten dio inguruari, baita ton-torrari ere, baina badira beste leku-izen batzuk ere: mendi-adarra *Gisatzako laua* dugu eta *Pagadizar* aldera jaisten den malda *Gisatzako espalda*.

Ahozkoa: [gíśéca]

- 003, 009, 010, 018, 023, 035, 045 “Gíśétza”
- 075 “Gixátza”
- 030, 047 “Gisátza, Gíśétza”

Idatzizkoa:

- 17... Guisasa, monte en el termino de (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1811 Guisasa, camino carretil de... a Ibañeta (BPAH.: HIP, 1093/94, 259. zk., eka. 16)
- 1813 Guisaza, ymporte dela argoma del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1814 Guisaza, porcion de argoma de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 14, C-039)
- 1816 Guisasa, la primera partida del termino de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 111. zk., abe. 23)
- 1863 Guisasa, monte argomal titulado (DJE.: 117, eka. 12)
- 1866 Guisasa, monte (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1866 Guisasa-Aguinaga, monte argomal nombrado (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1866 Guiras espaldia, monte en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1867 Guisasa-Aguinaga, monte llamado (ZJE.: 89, ira. 14)
- 1877 Guisasa-Aguiñaga, monte (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1895 Guisatza, monte Santa Mañazar y... unidos (ZJE.: 272, abe. 31)
- 1900 Guisaza, monte llamado (ZJE.: 280, uzt. 24)
- 1922 Guisasa, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁰³

200. “contiene en su ámbito o circuito ciento sesenta árboles jobenes y se titula *Barreta y Guisaisolo*”.

201. Aranberri, F.: “*gisats*: iz (Bot.) *Sarothamnus scoparius*” (*EE*, 54. or.).

202. Bat dator HPSren ETDrekin.

203. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68).

- 1930 Guisaza, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²⁰⁴
- 1938 Guiza-Aguinaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Guizatze (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Guisecha o Coba (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1939 Guisasa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 13, C-093)
- 1939 Guisasa o Aguinaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 8, C-093)
- 1940 Guisasa, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/115)
- 1950 Guisasa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 26, C-093)
- 1952 Guisasa (ZUA.: 1408. er., 184. or.)
- 1952 Guisasa-Aguinaga (ZUA.: 1408. er. - 59, 197, 207. orr.)
- 1956 Guisasa (DNB.: Zin. Ait. - 426, 577)
- 1956 Guisasa o Aguinaga (DNB.: Zin. Ait., 546)
- 1956 Guisasa y Santa Marina (DNB.: Zin. Ait., 481)
- 1956 Guizatza-Aguinaga (DNB.: Zin. Ait., 494)
- 1994 Guisasa Aguinaga, monte denominado (ZJE.: 2316, abe. 15)

Kartografikoa:

- 1995 Gixetza (BFA.: 87-8)

GISATZAKO ESPALDA (*hegala*)

Kokapena: Ganguren mendian. Mendi-adarretik Pagadizar aldeko malda.

OHARRAK: Ik. *Gisatza*.

Ahozkoa: [gišécako espáldiè]

- 010, 038 “Gisétzako espáldiè”

Idatzizkoa:

- 1866 Guiras espaldia, monte en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1938 Quisas-espaldie (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1952 Guizas-espalda (ZUA.: 1408. er., 49. or.)

GOENZELAI²⁰⁵ (*baserria*)²⁰⁶

Kokapena: Santa Marina ermitatik Iberdueroko zentralera joanda, karobi orduko lehen baserria.

OHARRAK: Ik. II. atalean, 3. 4. *Txistukariak sudurkari, albokari eta dardarkari bakunaren ostein*. Orain *Etxeaurreko ortu* ertzean iturri eta aska dituztenagatik, Iberdueroren zentralerako sarbide aldean egon zen antzinakoa, auzokoek erabiltzen zutena. Baserri honen perratokia ere ezin dut aipatzeke utzi, herrian geratzen den bakarra baita. Osagaiak: Go(i)en (graduatzaila) + zelai (izen arrunta).

Ahozkoa: [gónselaj]

- 003, 013, 032, 035, 067, 080 “Gónselai”
- 007, 008 “Gónselai sárra”
- 018 “Guensélai, Guenselai sárra”

204. Datu berberak: 1935 (AH-86).

205. HPSren ETDn: *Gontzelai* baserria.

206. Ik. II. atalean, 3. 4. *Txistukariak sudurkari, albokari eta dardarkari bakunaren ostein*.

- 034, 075, 076, 077 “Gontzélai”
- 009 “Gónselai, Gontzélai”

Idatzizkoa:

- 1635 Goenzelai / Goenzelay, en el termino de (BEHA.: ORD)
- 1663 Goencelay, heredad de la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1687 Goencelae, en la heredad de (BPAH.: NOT, JBA, 177. p. s., 104. zk., urt. 14)
- 1697 Goenzelae, heredades de la cassa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Guencelai, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Guenzelaya, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Gojen Zelai, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1745 Gojen zelay, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1747 Guencelai, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 6)
- 1753 Gorenzelay, composicion del camino desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 14, C-037)
- 1763 Goencelaia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 23)
- 1764 Goencelae, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 10)
- 1772 Goncelai, la casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/60)
- 1773 Gonzelai, la casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1778 Goncelay, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Goncelay, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1787 Goencelae, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, api. 2)
- 1796 Gonzelay, Casa llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1797 Guancelay, la casa y caseria nombrada de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 225. zk., mai. 14)
- 1798 Guenzelaia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1799 Goencelay, hipotecando su Cassa y Casseria de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 234. zk., ira. 23)
- 1806 Goencelai, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, api. 6)
- 1809 Guencelay, las heredades de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1809 Goencelaia, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, abu. 2)
- 1810 Guencelaya (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1812 Goencelay, la casa llamada (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 374. zk., mai. 11)²⁰⁷
- 1813 Miguel de Goencelay propietario dela casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1816 Goencelaia, en la sepultura de (BEHA.: HIL3/eka. 10)
- 1823 Guencelaya, M. de Areitio dueño de la caseria (BPAH.: HIP, 095/96. mik., 418. zk., uzt. 2)
- 1827 Goencelai, en la sepultura de (BEHA.: HIL3/urt. 13)
- 1845 GoenCelay biejo (ESK.: 035)
- 1855 Güencelay de arriba, la caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/41)
- 1864 Goyacelaya, monte de la casería de (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1866 Güencelay, monte de la casería de (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1866 Güencelay viejo, casería rústica titulada (ZJE.: 76, urr. 15)

207. “*q era muy pequeña y antiqüa*”.



Goenzelai baserria (2002) (AE)

- 1866 Güencelay zarra, monte de la casería de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1870 Güencelay, arbolados de la casería de (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1875 Guencelay sarra (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1881 Guencelay, amojonado de (ESK.: 020)
- 1889 Guencelay-zarra, en la casería de (BEHA.: BAT, uzt. 19)
- 1890 Guencelay-sarra, en la casería llamada (ZEZ.: HE2/37)²⁰⁸
- 1901 Guencelay Zarra, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1906 Güencelay-zarra, casería de (ZSAE.: BAT7/18)
- 1909 Güencelay-zarra, casería de (ZSAE.: BAT7/6)
- 1911 Guencelay Zarra, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1912 Güencelay, camino en el punto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1914 Guencelay, de... a Ulunzu (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-047)²⁰⁹
- 1919 Guencelay Zarra, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1920 Guencelayzarra, para custodiar los caserios (BFA.: ZUA, H. Pap., mai. 1, C-090)
- 1922 Güencelay, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²¹⁰
- 1928 Guencelay / Gonselay, camino vecinal a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 1, C-051)
- 1928 Guencelay, casería de (ZSAE.: BAT8/3)²¹¹
- 1929 Guencelay, derechos de tránsito (BFA.: ZUA, Men. Kon., mai. 19, C-018)
- 1930 Guencelay (ZSAE.: ML)

208. Datu berberak: 1895, 1898, 1902.

209. "camino nuevo hecho desde el punto *Guencela* y hasta el punto *Ulunzu*".

210. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

211. Datu berberak: 1929, 1932.

- 1932 Guencelay-zar, caserio (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²¹²
- 1935 Güenzelay, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1937 Goncelaysarra, casería de (ZSAE.: HIL4/11)
- 1939 Guencelayzar, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/88)
- 1941 Güenzelay, casería de (ZSAE.: HIL4/18)
- 1945 Guencelay (ZSAE.: ML)
- 1948 Guencelay (ZSAE.: ML)
- 1952 Guencelay-zar, Cº (ZUA.: 1408. er., 50. or.)
- 1982 Gonzelai, terrenos entre lo caseríos Zeleta y... (COR.: I. libk., ots. 6)
- 1983 Goienzelaiko neska gazte hau (KAL.: 11. zk., 8. or.)
- 1991 Bº Goierri - Goenzelaia (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Goierri - Goenzelai, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Gonzelai, Camino (ZU.: OI, 1. 4/10)
- 2001 CM Goierri - Goenzelai, Caserío (ZU.: BUE)
- 2003 Carlos Azagirre (Goenzelai) (HKK.: AO, 27. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Guenzelay, Camino de (MTV)
- 1934 Guenzelay, Cº de (BMT.: 5-B)
- 1958 Gorizelayzarra (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC 1835)
- 1995 Guenzelai (BFA.: 62-64)
- 2001 Goenzelai (ZG.: 18. or.)
- 2002 Guenzelai (2 / 187) (KAT)

GOENZELAI AURREA, -a (*Etxaurrea, -a*) (*baratzea*)

Kokapena: Goenzelaietxebarri eta Goenzelai baserrien Etxeaurreek bat egiten dute.

OHARRAK: Ik. *Goenzelai*. Honelako kasuetan egiten den bezala, idatzizkoa lehenetsi dut. Osagaiak: Goenzelai (izen nagusia) + aurre(a) (Ik. *Zalduko Zubiaurre*).

Ahozkoa: [ečáũřiè]

- 018 “Etxáurriè”

Idatzizkoa:

- 1864 Gancelay aurrea, heredad (ZJE.: 23, abuztuak 18)

GOENZELAI ETXEBARRIA, -a²¹³ (*baserria*)

Kokapena: Goenzelaitik 20 bat metro aurrerago, Goierriko Karabi alderantz.

OHARRAK: Ik. *Azpiko aldea - Goenzelai*. XIX. mende hasierako baserri hau azken urteotako dokumentu kartografiko batzuetan oker agertzen da eta aurrekoa *Goenzelai* izendatzeagatik-edo, honi *Goenzelaizar* jartzen diote. Osagaiak: Goenzelai (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + barri(a) (izenondoa).

Ahozkoa: [gónselaj̃ ečé̃baři]

- 003 “Gónselai etxé̃barrid̃è”

212. Datu berberak: 1930 (AH-31), 1935 (AH-86).

213. HPSren ETDn: *Gontzelaietxebarria* baserria.



Goenzelaietxebarria (2002) (AE)

- 007, 008, 013, 032, 067 “Gónselai etxébarri”
- 009 “Gonsélai etxébarri, Gontzélai etxébarri”
- 024 “Guenselai etxébarri ”
- 034, 035, 045 “Gontzélai etxebárri”
- 076, 077 “Góntzelai etxébarrixdè”

Idatzizkoa:

- 1810 Guencelaya (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1825 Goencelay echevarria, la casería titulada (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 716. zk., urt. 11)
- 1845 Goen Celay Echeb^a (ESK.: 035)
- 1864 Gancelay Echevarria, casería rústica titulada (ZJE.: 23, abu. 18)
- 1866 Guencelay echevarria, monte de la casería de (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1875 Guencelay echevarria (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1891 Guencelay-barria, en la casería de (ZEE.: HE2/6)²¹⁴
- 1899 Guencelay-barria, en la casería de (BEHA.: BAT, ira. 30)
- 1900 Guencelay-Echevarria, en la casería de (ZEE.: HE2/14)
- 1905 Güencelay-barria, casería de (ZSAE.: BAT7/14)²¹⁵
- 1916 Guencelay-Echevarria, en la casería de (ZEE.: HE2/5)
- 1926 Guencelay echevarria, casería de (ZSAE.: BAT8/10)
- 1930 Guencelay echevarria (ZSAE.: ML)
- 1936 Guencelay echevarria, casería de (ZSAE.: BAT8/22)
- 1939 Guencelay, C^o (BFA.: ZUA, Ban., 67/170)
- 1941 Guencelayechevarria, en la casería de (ZEE.: HE2/25)

214. Datu berberak: 1892, 1897, 1903, 1908.

215. Datu berberak: 1909, 1911.

- 1945 Guencelay echevarria (ZSAE.: ML)
- 1948 Guencelai - echevarria (ZSAE.: ML)
- 1950 Barrio de Goyerri - Caserio de Guencelayechevarria (ZUA.: BUE, 1393. or.)
- 1974 Guencelay-echevarria, casería de (ZJE.: 1478, uzt. 15)
- 1991 Barrio de Goierri - Goenzelaietxebarria (AZ.: 25. or.)
- 1995 Guencelay Echevarria, casería (ZJE.: 2319, mai. 16)
- 1996 Bº Goierri - Goenzelai-Exebarria, Caserio (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1997 Goenzelai etxebarria baseritik hurbil (ERAZ.: 172. zk., 11. or.)
- 2001 Bº Goierri - Goenzelai-Exebarria, Caserio (ZU.: BUE)
- 2003 Patxi Zabala (Goenzelai etxebarri) (HKK.: AO, 27. or.)

Kartografikoa:

- 1958 Goricelat-Echevarria (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC 1835)
- 1995 Guenzelaizar (BFA.: 62-64) Oker dago.
- 2001 Goenzelai Etxebarri (ZG.: 18. or.)
- 2001 Goenzelaizar (EM.: F-1) Oker dago.
- 2002 Guenzelaizar (4-211) (KAT) Oker dago

GOENZELAIOSTE (*Etxosteko soloa, -a*) (*belardia*)

Kokapena: Goenzelai baserria eta perratokiaren arteko txatala.

OHARRAK: Ik. *Goenzelaiaurrea*. Bidea zabaltzean ia desagertu zen. Osagaiak: Goenzelai (izen nagusia) + oste (Ik. *Arrigorrietaoste*).

Ahozkoa: [içósteko sólué]

- 018 “Itxósteko solúe”
- 045 “Etxósteko solúe”

Idatzizkoa:

- 1812 Goenzelaioste, heredad llamada (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 374. zk., mai. 11)

GOENZELAI SOLO (*belardia*)

Kokapena: Gonzelai baserri parean, errepide azpiko landa.

OHARRAK: Ik. *Goenzelai*. Osagaiak: Goenzelai (izen nagusia) + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [gonśélaíśólo]

- 032 “Gonsélaisólo”

Idatzizkoa:

- 1789 Goncelaysolo, Pº de Areitio Arismendi en la heredad de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1878 Guencelay-solo, heredad (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1952 Guencelaysolo (ZUA.: 1408. er., 22. or.)
- 1977 Guencelay-solo, heredad nombrada (ZJE.: 1814, urt. 18)

GOENZELAITURRI (*basoa*)

Kokapena: Goierriko karobi aldamenean.

OHARRAK: Ik. *Goenzelai*. Ez dut ahoz jaso. Osagaiak: Goenzelai (izen nagusia) + iturri (izen arrunta).

Ahozkoa:

- 1878 Guencelaya-iturri, heredad (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1912 Güencelay-iturri, heredad denominada (ZJE.: 322, ira. 9)
- 1952 Güencelay-iturri (ZUA.: 1408. er., 192. or.)
- 1972 Guenselaiturri (DBN.: Zin. Ait., 572)

GOIKOETXEA, -a (baserria)²¹⁶

Kokapena: Kurutzazarretik hasita, Ermurako errepeidea hartu baino lehenagoko eskumako baserria.

OHARRAK: Dokumentuei esker jakin dezakegu 1680an erre egin zela eta antzinatik (alboko *Goikoetxebarría* egin baino askoz lehenagotik) eraikin bi zirela (baserria eta garaia), baina azken honen arrastoak aspaldi galdu ziren. Aldamenetik *Garitaganeke* galtzada luzatzen zen eta 1914a arte ez zuten burdibidea kamino bihurtu. Osagaiak: Goiko (izenlaguna) + etxe(a) (izen arrunta).

“Gure aitek beren osaba bati artu otzen au errentan da árek osabiek euki sittuen alaba bi, aistak, eta bat Solosabalko etxíe donau otzen batei, gastíau, Marselai, da Maríai au etxiau donau otzen. Gero errentan artu eban gure aitek. Au Záratena san, bueno, Záratena es, María Zurikarai, gure áitten léngosiñiena, María Zurikarai, gero jarraitu ban isenas, Fausto ero Faustino Zurikarai, gure aitten osábie [...] Bisitza geidxe isan die amen. Ondio pe agíridxen das, or, oiñ bañúe dauen lekuen, béko súde len amen euen da gora, da or euen beste beko su bat eta or egurrek-eta oin yauesen lekuen, beste beko su bat eta fregádera danak órrek neuk agendikuek bentzet, es beste batzuk e! eta geidxa ondiok, amen Saldiber, aguasil be ego san, baíñuetan baíñuek emoten be bai, Patxi Oker esate otzen, Patxi, da árek esate eban bera amentxe jaídxue sala, ortxe temajanan jaídxue sala, guk oiñ temajania esate otzegune, ori erditi bi inye euen beie be bai da goidxen bebai, gero aitek artu ta urte batzutan osuen ipiñi ban, bat beie temajana morúen eta goie kámara morúen” (J. A. Zurikarai).

Ahozkoa: [goikéčce]

- 004, 009, 033, 035, 039, 067, 075 “Goikétxe”
- 007, 029 “Goikoétxe, Goikétxe”
- 008 “Goikóetxièk”
- 009 “Goikétxe, Goikóetxièk”
- 020, 023 “Goik(o)étxe”

Idatzizkoa:

- 1597 Goycoechea, asta la cassa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 38/5)²¹⁷
- 16... Goycoechea, dha casa de (BEHA.: ORD, eka. 5)
- 1626 Goycohechea, reparo del camino de junto a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 27, 38/2)
- 1629 Goycoechea, en la sepultura dela su cassa de (BEHA.: HIL1, ira. 23)
- 1637 Goycohechea, sobre la cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., urt. 1)
- 1638 Goycoechea, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1658 Goycohechea, en la cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., eka. 26)

216. Bat dator HPSren ETDrekin.

217. “asta un sendero que va desde las cassas de *Gazaga* por el camino de arriba asta la cassa de *Goycoechea*”.

- 1676 Goicoechea, la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1676 Goycoechea de Garita, cassa y casseria de (BPAH.: NOT, DL, 156. p. s., eka. 2)
- 1680 Goycoechea (BPAH.: NOT, DL, 157. p. s., urt. 18)
- 1680 Goicoechea (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1681 Goicoechea, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, uzt. 20)
- 1683 Goicoechea, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urr. 31)
- 1700 Goicoechea, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Goicoechea, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Goicoechea, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1723 Goicoechea, pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1105/06. p. s., 211. zk., api. 15)²¹⁸
- 1725 Zaldua Goicoechea, su Casa Caseria de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 601. zk., mar. 1)
- 1737 Goicoechea, la caseria solar de mi apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1745 Goicoechea, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1747 Goico Echea, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2)
- 1759 Goicoechea, la calzada que caio en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)²¹⁹
- 1760 Goicoechea, camino de bajo de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1762 Goicoeche, camino desde... hasta Santa Marina (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1763 Goicoechea, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2)²²⁰
- 1773 Goicoechea, la caseria de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1778 Goicoechea, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Goicoechea, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1788 Goicoechea, agua quesebaja por (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)²²¹
- 1793 Zaldibar Goicoechea, plantios de la caseria de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 37. zk., mar. 7)
- 1796 Goycoechea, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Goycoechea, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1801 Goicoechea, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, api. 29)²²²
- 1807 Goicoechea (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1810 Goicoechea (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Goicoechea, junto a la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 20, C-039)
- 1813 Domingo de Goicoechea propietario dela Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1845 Goico Echia (ESK.: 035)
- 1853 Goicoechea, proximo a la caseria de (BFA.: ZUA, Ud. Lan., uzt. 22, C-084)
- 1854 Goicoechea, hasta cerca de las caserías de (BFA.: ADM, HLG, AT-306/06)

218. "su casa y caseria y pertenecidos de *Goicoechea* con su orrio".

219. Datu berberak: 1765, 1772, 1780.

220. Datu berberak: 1777, 1792.

221. "por limpiar Calces del agua quesebaja por *Goicoechea* al Calvario y de alli a *Vecoechea*".

222. Datu berberak: 1804, 1817, 1820, 1823, 1832, 1835.



Goikoetxea (2002) (AE)

- 1863 Goicoechea, casería denominada... y su casa accesoria contigua (DJE.: 117, eka. 12)
- 1866 Goicoechea, casería titulada de... y accesoria (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1870 Goicoechea, arbolados de la casería (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1875 Goicoechea (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1877 Goicoechea, casa mayor antigua principal de (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1888 Goicoechea, casería de (ZSAE.: HIL4/8) 1891, 1892
- 1889 Goicoechea, en la caseria vieja de (BEHA.: BAT, abu. 18)
- 1893 Goicoechea, en la caseria vieja de (BEHA.: BAT, api. 19)
- 1894 Goicoechea, casería vieja de (ZSAE.: HIL4/15)
- 1895 Goicoechea, en la caseria vieja de (BEHA.: BAT, ots. 10)
- 1895 Goycoechea vieja, en la casa (ZEZ.: JA2/33)
- 1902 Goyco-echea, por la guardia en el caserío (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 6, C-045)
- 1911 Goicoechea, casa mayor antigua de (ZJE.: 316, ira. 14)
- 1914 Goycoechea, camino vecinal al punto de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 11, C-016)
- 1919 Goicoechea, casería de (ZSAE.: HIL4/10)²²³
- 1922 Goicoechea, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²²⁴
- 1930 Goicoechea (ZSAE.: ML)
- 1934 Goicoechea, para las aguas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 23, C-054)
- 1935 Goicoechea, casería de (ZSAE.: BAT8/9)²²⁵

223. Datu berberak: 1929, 1931.

224. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

225. Datu berberak: 1944, 1946.

- 1936 Goicoeche, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1938 Goicoechea, casería de (ZSAE.: BAT8/1)
- 1939 Goicoechea, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/32)
- 1940 Goicoeche, casería de (ZSAE.: HIL4/7)
- 1940 Goicoechezarra, casería de (ZSAE.: HIL4/21)
- 1945 Goicoechea (ZSAE.: ML)
- 1947 Goicoeche, casa (ZSAE.: HIL5/28)
- 1948 Goiqueche, casa (ZSAE.: HIL5/11)
- 1951 Goicoeche, casería de (ZSAE.: BAT8/7)
- 1952 Goicoeche, Cº (ZUA.: 1408. er., 57. or.)
- 1954 Goicoeche, casería (ZSAE.: BAT9/8)²²⁶
- 1956 Goicoechea-zarra / Goicoeche, caserios (ZUA.: Ak. Lib., ira. 15, 0432. er.)
- 1970 Goikoetxe (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1974 Goicoeche, caserío (ZSAE.: HIL6)
- 1978 Goikoetxe, caserío (COR.: II. libk., mai. 6)
- 1981 Goiko-etxe, Caserío (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Barrio de Goierri - Goikoetxe (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Goierri - Goikoetxea, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Bº Goierri - Goikoetxea, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1912 Goicoechea (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-277/1)
- 1958 Goicoechea (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1835)
- 1995 Goikoetxe (BFA.: 62-64)
- 2001 Goikoetxe (ZG.: 18. or.)
- 2002 Goikoetxe (2 / 133, 146) (KAT)

GOIKOETXEBARRIA, -a (*baserria*)

Kokapena: Kurutzezaretik hasita, Ermurako errepeidea hartu baino lehenagoko eskumako baserriak.

OHARRAK: Ik. *Goikoetxea*. Fatxadako “*Construido por Francisco Acha Zaldua. Año 1879*” idazkiak zehazten digu noizkoa den. Arestian esan bezala, dokumentuetako “*casa contigua*” delakoak ez dio egiten erreferentzia eraikin honi, egoniko garai bati baidzik. Osagaiak: Goikoetxea (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + barri(a) (izenondoa).

Ahozkoa: [goikéçe]

- 004, 009, 033, 035, 039, 067, 075 “Goikétxe”
- 007, 029 “Goikoétxe, Goikétxe”
- 008 “Goikóetxièk”
- 009 “Goikétxe, Goikóetxièk”
- 020, 023 “Goik(o)étxe”

Idatzizkoa:

- 1894 Goicoechea, en la caseria nueva de (BEHA.: BAT, urr. 17)²²⁷
- 1894 Goycoechea nueva, en la casa (ZEZ.: JA2/26)
- 1896 Goicoechea, casería nueva de (ZSAE.: HIL4/5)

226. Datu berberak: 1959, 1960, 1962, 1964, 1965, 1966.

227. Datu berberak: 1898, 1899, 1901, 1902, 1904.



Goikoetxebarria (2002) (AE)

- 1899 Goicoechea, casería nueva de (ZSAE.: HIL4/9)
- 1905 Goicoechea, casería nueva de (ZSAE.: BAT7/10)²²⁸
- 1956 Goicoechea-zarra / Goicoeche, caserios (ZUA.: Ak. Lib., ira. 15, 0432. er.)
- 1988 Goicoechea, la casa accesoria nueva llamada (ZUA.: LNE, 1033/001)
- 1992 Goicoechea, edificio de la casa accesoria nueva llamada (ZJE.: 2178, urt. 30)
- 1996 B° Goierri - Goikoetxebarria, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Goikoetxebarria Bidea (ZU.: OI, 1. 4/24)
- 2001 B° Goierri - Goikoetxebarria, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1995 Goikoetxebarri (BFA.: 62-64)
- 2001 Goikoetxebarri (ZG.: 18. or.)
- 2002 Goikoetxebarri (2 / 133, 146) (KAT)

GOIKOSOLOBARRI (*basoa*)

Kokapena: Elorriaga baserrirako bidegurutze gainekoa.

OHARRAK: Antzinean soloa eta landa izan arren, Ermurako errepidearen trafikoa handitzearen ondorioz behiekin gora eta behera ibiltzea gero eta arriskutsuagoa zenez gero, pinuak sartu zituzten *Elorriaga baserrikoek*. Osagaiak: Goiko (izenlaguna) + solo (izen arrunta) + barri (izenondoa).

Ahozkoa: [góiko sóluék]

- 009 “Góiko solúek”

228. Datu berberak: 1906, 1908, 1911, 1918, 1919, 1920.

Idatzizkoa:

- 1869 Goicosolobarri, heredades llamadas (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1952 Goicosolobarria (ZUA.: 1408, 82. or.)
- 1997 Goicosolobarri (DNB.: Zin. Ait., 595)

GOITIKO ERREKA (*basoa*)

Kokapena: Astueta basoa jotzen, mendebaldetik.

OHARRAK: *Eitzagarako* bideak banatzen ditu basoak: azpikoak *Ubitikoerreketà* izenekoak eta gaineko *Iturrierreketatik Elgetarako* pistaraino *Goitiko erreka*.

Ahozkoa: [goĩtiko eřeketà]

- 032 “Góittiko erreketà”

Idatzizkoa:

- 1875 Goilico-erreca, monte titulado (ZJE.: 163, eka. 27)
- 1878 Goiticoerreca, monte en el término de (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1945 Goiticoerreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 23, C-093)
- 1952 Goiticoerreca (ZUA.: 1408. er. - 97, 128. orr.)

IBAÑETA (*aurkintza*)

Kokapena: Okildogana-Ibañetagaña mendi-adarretik mendebaldera.

OHARRAK: Dokumentu batzuetan mendi-adarra osatzen duten gain biak bakartzat hartzen dute, horrexegatik tartekatzen dute edo “*u*” edo, bestela, marratxoa, esaterako, *Ybañeta u Oquildogan*. Bertan eraikitako txabolen artean “Surikaraiko eta Seletako” hondakinak baino ez ditugu gaur egunean ikusgai, eta ez oso egoera onean. Osagaici dagokienez, K. Mitxelenak *iben- delakotik etor liteekela diosku²²⁹.

Ahozkoa: [íbañeta]

- 003, 018, 045 “Ibañeta”
- 007, 023, 027, 030 “Ibañeta”
- 009 “Ibañeta, Ibañeta”
- 008 “Ibañeta”

Idatzizkoa:

- 1816 Ybañeta, camino q se dirige desde (BPAH.: HIP, ZUA, 1094/95. mik., 86. zk., ira. 16)
- 1818 Ybañeta, en el termino de (BPAH.: HIP, ZUA, 1094/95. mik., 439. zk., aza. 19)²³⁰
- 1818 Ybaineta, el camino de... a Elorrio (BPAH.: HIP, ZUA, 1094/95. mik., 369. zk., eka. 22)
- 1833 Ybaineta, apresada una Zorra en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1864 Ybañeta u Oquildogan, mitad del monte titulado (ZJE.: 12, mai. 23)
- 1865 Ybañeta, monte denominado... en el termino de Oquildogan (ZJE.: 46, urt. 13)

229. “También Ibañeta (la forma antigua del topónimo navarro es *Ibenieta, Ivenieta*)” (AV, 102. or.).

230. “hipotecando un rebaño de ovejas con la choza donde existe notoria en el termino de *Ybañeta*”.

- 1867 Ybañetacalvo, monte llamado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1869 Ybañeta, monte robledal en el termino de (ZJE.: 118, uzt. 17)
- 1871 Ybañeta, monte arbolar llamado (ZJE.: 142, api. 25)
- 1872 Ybañeta, caseta o tejabana o choza de paredes de piedra en el término de (ZJE.: 155, abu. 8)
- 1877 Ybañeta, monte robledal en el término (ZJE.: 171, urt. 4)
- 1878 Ybañeta, monte de ayas en (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1885 Ybañeta, camino carril de... hacia Elorrio (ZJE.: 51, abu. 12)
- 1888 Ybarreta Calvo, porción de monte en (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1889 Ybañeta, riachuelo de Escolacha o (BFA.: ZUA, Kont., mai. 4, C-064)
- 1892 Ybañeta - Oquildogana, monte denominado (ZJE.: 263, abe. 24)
- 1909 Ybañeta u Oquildogan, porción del monte nombrado (ZJE.: 302, eka. 5)
- 1922 Ibañeta, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²³¹
- 1924 Yrabena, porcion de monte nombrado (ZJE.: 398, urt. 14)
- 1932 Ibañeta, en el monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 11, C-053)
- 1938 Ibañeta (BFA.: Zin. Ait., abe. 4, C-039)
- 1938 Ibañeta (BFA.: Zin. Ait., abe. 15, C-039)
- 1938 Ibañeta (BFA.: Zin. Ait., abe. 17, C-039)
- 1938 Ibañeta (BFA.: Zin. Ait., abe. 21, C-039)
- 1938 Ibañeta (BFA.: Zin. Ait., abe. 28, C-039)
- 1938 Ibañeta (BFA.: Zin. Ait., abe. 29, C-039)
- 1938 Ibarreta-calvo (BFA.: Zin. Ait., aza. 25, C-039)
- 1938 Oquildogana-Ibañeta (BFA.: Zin. Ait., aza. 28, C-039)
- 1938 Oquildogan-Ibañeta (BFA.: Zin. Ait., abe. 30, C-039)
- 1940 Ibañeta, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/128)
- 1941 Ybañeta, casa choza situada en el término de (ZJE.: 486, abe. 18)
- 1952 Ibañeta (ZUA.: 1408. er. - 35, 83, 135, 175, 188, 204. orr.)
- 1952 Ibañeta-calvo (ZUA.: 1408. er. - 80, 86, orr.)
- 1952 Ibañeta-Oquildogan (ZUA.: 1408. er., 82. or.)
- 1952 Ibañeta-Oquildogana (ZUA.: 1408. er., 116, 215. orr.)
- 1956 Ibañeta (DNB.: Zin. Ait., 43, 187, 352, 429, 469, 484, 508)
- 1956 Ibañeta calvo (DNB.: Zin. Ait., 172, 203)
- 1956 Ibañeta o Irebeña (DNB.: Zin. Ait., 131)
- 1956 Ibañeta-calvo (DNB.: Zin. Ait., 203)
- 1956 Ibañeta-oquildogan (DNB.: Zin. Ait., 189)
- 1956 Ibañeta-oquildogana (DNB.: Zin. Ait., 307, 488)
- 1959 Ibañetacalvo, monte denominado (ZJE.: 616, urt. 20)

Kartografikoa:

- 1994 Ibañeta (EJ.: DM, 5. zk.)
- 2000 Ibañeta (BGK.: 125. or.) txarto lekututa

IBAÑETABARREN (*hegala*)

Kokapena: Ibañetagañetik Barreta alderako malda.

231. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

OHARRAK: Ik. *Ibañeta*. Ez du ahozko islarik. Osagaiak: Ibañeta (izen nagusia) + barren (Ik. *Eitzagako Barrena*).

Idatzizkoa:

- 1770 Ybañetabarren, la ladera de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/26)

IBAÑETAGAÑA, -a²³²

Kokapena: Txabola alboko tontortxo.

OHARRAK: Ik. II. atalean, *Oronimia.- Ibañeta*. Ahozko “gañétiè” delakoak, agian, gana + eta osagaiak izan litzake, berriemailearen arabera, gaineko lekua esan gura du eta. Osagaiak: Ibañeta (izen nagusia) + gañ(a) (izena).

Ahozkoa: [íbañetako gañétiè]

- 023 “Ibañetako gañétiè”

Idatzizkoa:

- 1770 Ybañetagaña, la cumbre de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/26)
- 1856 Ybaneta, en el alto de (ESK.: 036)



Ibañetagaña, Santamarinazar-Okildogana mendi-adarrean (2004) (AE)

IBAÑETAKO TXABOLA (*aurriak*)

Kokapena: Ibañetagaña baino beheratxoago.

OHARRAK: Ik. *Ibañeta*. Nahasgarria suerta daitekeen arren, HPSren ETDko aukera berretsi dut.

232. HPSko ETDn: *Ibañeta* tontorra.



Ibañetako txabola (Zurikaraikoa) (2004) (AE)

Ahozkoa: [ʃuríkaraj̃ čabóliè]

- 009 “Suríkaraĩko txabóliè”

IBAÑETAPE (*basoa*)

Kokapena: Tontorpeko mendebaldeko lehen lursaila.

OHARRAK: Ik. *Ibañeta*. Osagaiak: Ibañeta (izen nagusia) + pe (Ik. *Gazagako Basabe*).

Idatzizkoa:

- 1875 Ybañetape, monte en el termino de (ZJE.: 163, eka. 27)
- 1878 Ybañetape, monte en el termino de (ZJE.: 184, aza. 11)
- 1942 Ybañetape, monte en el termino de (ZJE.: 491, ots. 20)
- 1945 Ybañetape (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 23, C-093)
- 1952 Ibañetape (ZUA.: 1408. er. - 96. or.)
- 1956 Ibañetape (DNB.: Zin. Ait., 234)

IMENDIA, *-a*²³³ (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Arnaga eta Zeartza baserrien artean egon zan.

OHARRAK: Ik. II. atalean. 2. 7. *Bokal metatesiak*. Nire datuak kontuan hartuta, zail dugu K. Mitxelena edo J. Kerexetaren interpretazioarekin jostea²³⁴, zeren jatorrizko bo-

233. Kerexeta, J.: “El monte de juncos (de i, junco y mendi, monte con el articulo-a)” (*Diccionario...*- III, 58. or.).

234. Mitxelena, K.: “301. *-i, i(h)i* «junco» [...] Acaso también Imendia (si no es variante de Mimendia)” (*Diccionario...*, 99. or.).

kala U- izango bailitzateke. XIX. mendearen amaieran erre ondoren, bere harriak zenbait bide konpontzeko erabili ziren, adibidez 1929an *Kurutzezaretik* elizarakoa²³⁵.

“A san Imindi, erre sana. Orrek mákiniek, órrek txuk-txuk-txuk txispa daridxola, da an Iminidxen nik entzunda dekot, ba Etxetxuen onduen, bakisu negureko aspigarri metak ero bedar metak-eta einye, da trenak txispak jaurti, da ixotu te a etxie be erre ei sala, nik áixe dekot entzutie. Oiñ ixengo da eun urte inguru. Arnaien etxien eskumarutz piskat, antxe tontortxuen, euen, launatxuen, oiñ deko or txabolie-eró Noek, Noe esateotze” (J. L. Etxeandia).

“Ori esate ban aittek, suek etxie artu da andrfe eskátzien, da atzekaldetik sue, da aurrekalde-tik, bentanatik urten esñ, errajia euki san-da. Da ausotik baten batek eruen palankak-eta da áixekiñ errajia apurtu da etara ebela andrioi. Pentzau selako estuasune pasako aban! Selako esturie isengo san, begidxetako koloria total kanbidxau akola! Gero etxie ugesabak ei otzen kale onduen bertan, ei otzen beste etxe bat, ara jun sien bixi ixaten orrek. Astarloak ei otzen etxia” (E. Zarraua).

Ahozkoa: [imínyizè]

- 005, 006, 038 “Imínyidxè”
- 007, 008, 019 “Imínyi”
- 009 “Imínyi, Imíni”
- 020 “Imínyie”
- 038 “Imínyidxè, Iméndia”

Idatzizkoa:

- 1584 Vmendia, en la fuesa de la casa de (BEHA.: HIL1, abe. 28)
- 1623 Umendia, a la dha cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., abu. 31)
- 1628 Vmendia, corridos de cinco anº de la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., mar. 8)
- 1631 Vmendia, las cassas y cassª de cearca y... (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/44)
- 1638 Vmendia, la cassa y cassª de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., mar. 15)
- 1659 Umendia, para los daños de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., mar. 13)
- 1659 Vmendia, Yten tengo en la cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 7. p. s., api. 14)
- 1661 Umendia, mis padres me donasen esta cassa de (BPAH.: NOT, 140. p. s., mai. 4)
- 1676 Vmendia, sobrela mitad de micassa y casseria de (BPAH.: NOT, DL, 156. p. s., api. 21)
- 1687 Vmendia, sobre las cassas de aranguren y... (BPAH.: NOT, JBA, 177. p. s., mai. 8)
- 1699 Ymendia, casseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 17... Ymindia, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Omendia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1713 Umendia, queansido por sus caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1723 Vmendia, la cassa caseria y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 210. zk., ira. 19)
- 1730 Umendia, hipotecando pª su seguridad la de (BPAH.: HIP, 1104/05. mik., 471. zk., mai. 4)
- 1737 Ymendia, la de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1746 Ymendia, en la sepultura de (BEHA.: ORD, mar. 31)
- 1750 Ymendia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 17)

235. Udalaren 18. Akta Liburua - 1929/2/24.

- 1751 Ymendia, dhos fiadores la suia de (BPAH.: HIP, 1105/06, 560. zk., mar. 27)
- 1755 Ymindia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, eka. 2)
- 1763 Ymendia, utilizó doze carros de estiercol que encontro en mitad dela Casa de (ESK.: 025)
- 1770 Ynmendia, casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 132. zk., uzt. 20)
- 1773 Ymendia, su casa y caseria de... y su Arnaga (BPAH.: HIP, 1089. mik., 499. zk., aza. 2)
- 1775 Ymendia, casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 1, 41/1)
- 1777 Ymendia, casa y caseria de... y su Arnaga (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 104. zk., ira. 17)
- 1780 Ymendia, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 413. zk., urt. 23)
- 1781 Ymendia, como asi mismo las cassas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/67)
- 1784 Ymendia, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mar. 25)
- 1785 Umendia, casa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1789 Yzmendia, hipoteca para dhos prales de la citada caseria de (DMD.: AST, Auz-0188)²³⁶
- 1790 Yzmendia, casseria de..., mittad de su orrio (BPAH.: HIP, 1090. mik., 477. zk., api. 2)
- 1792 Ymendia, hipotecando parte en la de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 319. zk., aza. 19)
- 1796 Ymindia, esta casa es la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1797 Ysmendia, dueño que fue de dha casa de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 54. zk., aza. 12)
- 1798 Omendia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1804 Ymendia, en la Caseria de (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 112. zk., urt. 23)
- 1807 Ysmendia, sobre su casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1809 Ymindia, en... y junto al calvario (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1810 Ymindia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Ymindia, Andresa de Ormaeche dueña de la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1846 Ymindia, otra de la de (ESK.: 016)
- 1864 Ymendia, heredad de la casería de (ZJE.: 16, uzt. 26)
- 1866 Ymendia, parte de la casería titulada (ZJE.: 70, api. 6)²³⁷
- 1874 Ymindia Echevarri / Ymindia de Astarloa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 15, C-040)
- 1875 Ymindia (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1886 Ymendia, casería de (ZSAE.: HIL4/3)²³⁸
- 1886 Tunel de Ymendia, casería en el (ZSAE.: HIL4/4)
- 1888 Ymendia, en la casa (ZEZ.: JA1/62)
- 1890 Ymendia, en la casería de (BEHA.: BAT, uzt. 24)²³⁹

236. Jatorrizko hipoteka: 1770/7/20.

237. "huerta contigüa y caseta llamada Arnaga, pegante al camino que se dirige al alto de *Santa Marina*".

238. Datu berberak: 1892, 1895.

239. Datu berberak: 1888, 1891, 1892, 1895, 1897.

- 1898 Ymendia, terreno o planta solar que ocupó la casa que se llamó (ZJE.: 277, abe. 23)
- 1828 Ymindí, importe de la piedra del caserío (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 5, C-051)
- 1922 Yrundia, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1929 Ymindí, con piedra de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 24, C-018)
- 1991 Ymendia, terreno solar de la casa que fue llamada (ZJE.: 2175, abe. 18)
- 2003 Imendia basetxean (HKK.: AA, 8. zk., 3. or.)

Kartografikoa:

- 1885 Mindia (BFA.: ADM, HLG, AGK-DC 0843)

IMENDIBURU (*belardia*)

Kokapena: Zeartza baserriko bide gainean, iturri ondokoa.

OHARRAK: Analogiak eragiten du bokal itxitura (e > i) ez onartzea. Osagaiak: Imendi(a) (izen nagusia) + buru (izena).

Ahozkoa: [iminyibúru]

- 023 “Iminyibúru”

Idatzizkoa:

- 1804 Echaburua, heredad de... en la Caseria de Ymendia(BPAH.:HIP, 1092/93. mik., 112. zk., urt. 23)
- 1817 Ymindia, heredad en el termino de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 145. zk., ots. 25)
- 1832 Ymindia, heredad en el termino (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 669. zk., uzt. 9)
- 1861 Ymindia, heredad en (ZJE.: 180, mar. 19)

IMENDIKO ITURRIBURU (*Uruburuazpi*) (*belardia*)

Kokapena: Uruburu baserri azpiko landa, hegoalderantz.

OHARRAK: Idatzizkoa lehenetsi dut, bestea baino zehatzagoa delako. Azpian iturritxo egoteagatik sortu zen leku-izena, eta toponimoa oso orokorra izan daitekeenetan bezala, aurretik baserria jartzeko ohiturari jarraitzen dio honek ere. Osagaiak: Imendiko (izenlaguna) + iturri (izen arrunta) + buru (izena).

Ahozkoa: [uruburuáspi]

- 038 “Uruburuáspi”

Idatzizkoa:

- 1866 Ymendico Yturriburu, heredad en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1952 Iturriburu (ZUA.: 1408. er., 49. or.)

INTSUNTZA (*belardia*)

Kokapena: Solozabaletik Garitaonandirako bide zaharreko gaineko landa.

OHARRAK: Denboraren joan-etorrian toponimo bat nola alda daitekeen ikusteko adibide egokia.

Ahozkoa: [iŋçaúśa]

- 029 “Intxáusa, Intxósa”

Idatzizkoa:

- 1617 Yzunça, el mancanal llamado (ESK.: 002)
- 1687 Ynzuzza, en lo bajero de la heredad de (ESK.: 005)
- 1718 Unzuse, en el termino llamado (ESK.: 007)
- 1825 Ynsusa, en el termino llamado (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 716. zk., urt. 11)
- 1864 Ynchaursa, heredad en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1867 Ynchosa, heredades contiguas a la misma casería (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1881 Ynchausa, heredad en el termino de (ESK.: 020)
- 1929 Ynchosa, heredad (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1952 Inchaursa (ZUA.: 1408. er., 196. or.)
- 1970 Inchoza, heredades llamadas (EU.: 934. esp.)

INTXAURDUI (belardia)

Kokapena: Solozabal osteko Etxeburu aldamenean.

OHARRAK: Ez dut ahozkorik jaso. Osagaiak: Intxaur (Ik. *Gazagako Intxaurtxueta*) + -dui (Ik. *Askardui*).

Idatzizkoa:

- 1878 Ynchaurduy, arbolar nombrado (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1952 Inchaurdi (ZUA.: 1408. er., 23. or.)
- 1970 Inchaurduy, terreno nombrado (EU.: 946. esp.)

INTXAURTXUA, -a (belardia)

Kokapena: Jainagazpikoa baserriko ortutik hegoaldera.

OHARRAK: *Arimendiko iturri* ondoko landa aldapatsua. Osagaiak: Intxaur (izen arrunta) + -txu(a) (Ik. *Gazagako Boluntxu*).

Ahozkoa: [iŋčúřčua]

- 034 “Intxúrtxua”

Idatzizkoa:

- 1878 Inchaurchua, heredad llamada (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1952 Inchaurchua (ZUA.: 1408. er., 203. or.)

INTXAURTXUETA (basoa)

Kokapena: Bekoerreketan. Solondope eta Iramiña basoen artean.

OHARRAK: Ik. *Gazagako Intxaurtxueta mintegia*.

Ahozkoa: [iŋčóřčweta]

- 009 “Intxórtxueta”

Idatzizkoa:

- 1809 Ynchaurchueta, Domingo de Jainaga en (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)

- 1810 Ynchaurchueta, la heredad titulada (BPAH.: HIP, 1093. mik., 56. zk., api. 30)²⁴⁰
- 1819 Ynchaurchueta, heredad nombrada (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 555. zk., urr. 4)
- 1938 Ynchaurchueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1951 Inchurchueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 27, C-093)
- 1952 Inchaurchueta (ZUA.: 1408. er., 83. or.)
- 1952 Inchurchueta (ZUA.: 1408. er., 143. or.)
- 1956 Inchaurchueta (DNB.: Zin. Ait. - 188, 401, 536)
- 1970 Inchaurcheta / Inchaurtueta, monte en el término de (EU.: 959. esp.)
- 1971 Inchaunchueta, monte en el término de (EU.: 958. esp.)

IRALARREA, -a (basoa)

Kokapena: Larrazabaleta jotzen, Lixardisakoneko bueltako errepide gainean.

OHARRAK: Nahiz eta *Larrazabaletarekin* finka bera osatu, hau errepide gaineko atal bat da. Osagaiak: Ira (*Aconitum napellus*) + larre(a) (Ik. *Gazagako Larreneta*).

Ahozkoa: [irélaɾfe]

- 002 “Irélarrie”

Idatzizkoa:

- 1890 Larrazabaleta e Ydalarria, monte llamado (ZJE.: 246, mai. 8)
- 2000 Larrazabaleta o Idalarria, monte denominado (ZJE.: 2583, mar. 8)

*IRAMIÑA, -a (basoa)*²⁴¹

Kokapena: Bekoerreketan. Solondope eta Bekoerreketa arteko basoak.

OHARRAK: Ik. *Goierriko* eta *Eitzagako Iramiña*. A-8 autopistaren *Eitzaga* aldeko tunelaren ipar-mendebaldeko baso hauek ez dira guztiak tipologia berekoak.

Ahozkoa: [irémiɲè]

- 009, 018, 019, 030, 035, 045 “Irémiñè ”
- 003 “Irímiñè”

Idatzizkoa:

- 1863 Yramiña, porción de monte en el término de (DJE.: 116, eka. 8)
- 1864 Yramina, monte en en el término de (ZJE.: 18, uzt. 26)
- 1866 Yramina, heredad, vivero, robledal y castañal en el término de (ZJE.: 65, ots. 26)
- 1869 Yremina, otro monte llamado (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1882 Yramiña, porción de monte en el término de (ZJE.: 204, uzt. 3)
- 1885 Yramina, porción de monte en en el término de (ZJE.: 210, api. 14)
- 1932 Iremitiña / Iremitiñe, en el monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 19, C-053)
- 1938 Yramina (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 25, C-093)
- 1938 Yramina / Yramiña (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 28, C-093)

240. “aprovechamiento de la heredad sita titulada *Ynchaurchueta*, la casilla fabricada y de la casilla fabricada pegante a la principal de *Jainaga*” (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 56. zk., api. 30).

241. HPSren ETDn: *Iramina* pinadia.

- 1938 Yramiña (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1951 Iramiña (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 27, C-093)
- 1952 Iramiña (ZUA.: 1408. er. - 49, 142, 213. orr.)
- 1956 Iramiña (DNB.: Zin. Ait. - 191, 454, 601)
- 1971 Iramiña, finca denominada (EU.: 953, 954, 955, 956. esp.)
- 1999 Iremine, monte conocido con el nombre de (ZJE.: 2356, api. 9)

IRAMIÑEKO ERREKA

Kokapena: Solondopetik behera luzatzen da, Beko errekaraino.

OHARRAK: Ahoz jasotako toponimoa.

Ahozkoa: [irémiñeko eřékiè]

- 018, 035 “Irémiñeko errékiè”

IRUARETXETAAZPIA, -a²⁴² (basoa)

Kokapena: Lixardiko buelta eta Mallabiko mugaren arteko basoa.

OHARRAK: Ik. *Elexazpi* - *Lixardisakona*. *Iruaretxeta*, gorago dagoen *Mallabiko* baserria dugu. Osagaiak: Iru (zenbaki zehaztua) + aretx (*Quercus robur*) + eta (Ik. *Al-daieta*) + azpi(a) (Ik. *Zalduko Agirrebeitiazpi*).

Ahozkoa: [irwaçetà ašpía]²⁴³

- 002, 004, 013 “Iruatxetà aspía”



Iruaretxetaazpia eta inguruak (1998) (ZU)

242. HPSren ETDn: *Iruaretxeta baserria* (Mallabian).

243. Ahozko forma dardarkariaren galeraren ondorengo e- bokalaren asimilazio eta bigarren mailako dip-tongoagatik sortzen zaigu, hots, Iruaretxeta > Irua(e)txeta > Iruatxeta. Iurretan bertan *Aretxeta* “átxeta” ahoskatzen dute (*IEET*, 155. or.).

Idatzizkoa:

- 1865 Zalduegui o Yruachetepia, monte arbolar llamado (ZJE.: 55, api. 4)
- 1890 Yruarecheta-aspiac, monte nombrado (ZJE.: 245, mai. 8)
- 1938 Yruacheta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1938 Yruarecheta-aspiac (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Yruarechetapiya (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1948 Iruatxeta, está situado en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAM, 2. or., 3-4-5- 6. mun.)
- 1952 Yrueta-Echeaspia (ZUA.: 1408. er., 10. or.)
- 1952 Iruachetape (ZUA.: 1408. er., 137. or.)
- 1952 Iruacheta-aspia (ZUA.: 1408. er., 205. or.)
- 1956 Irueta-echeazpia (DNB.: Zin. Ait., 40)
- 1956 Iruachetape (DNB.: Zin. Ait., 390)
- 1956 Iruacheta-azpi (DNB.: Zin. Ait., 506)
- 2000 Iruarechetapiya, monte denominado (ZJE.: 2583, mar. 8)
- 2000 Irueta Echeazpia, monte denominado (ZJE.: 2580, ots. 17)

Kartografikoa:

- 1948 Iruacheta, cam^o de Zaldivar (IGC.: TL, ZAM, 2. or.)
- 1972 Iruache, riachuelo (ZUA.: LNE, 987/001)

IRUARETXETABASO (*basoa*)

Kokapena: Iruaretxeta-azpia eta Mallabiko mugaren artean.

OHARRAK: Ik. *Gazagako Urkitzabaso - Iruaretxeta-azpi*. Osagaiak: Iruaretxeta (izen nagusia) + baso (izen arrunta).

Ahozkoa: [irwaçetako bašúe]

- 020 “Iruatxetako basúe”

Idatzizkoa:

- 1870 Yruarechetabaso, monte de robles y ayas (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1952 Iruachetabaso (ZUA.: 1408. er., 25. or.)
- 1956 Iruachetabaso (DNB.: Zin. Ait., 113)

IRUKURUTZEAK, -ak²⁴⁴

Kokapena: Garita baserriaren aldameneko bidegurutzean.

OHARRAK: Nire lehenengo datuak XVIII. hasierakoak izan arren, B. Lasuenen arabera, XVII. mende amaierako gurutzek dira. Hasieran zertxobait aurrerago zeuden, *Garita baserriko* ortuaren hormaraino pasabidea baitzegoen eta erdiko eskailera oraingoa baino askoz zabalagoa zen. Toponimoaren deklinazioari dagokionez, -ak oharrean zehazten den moduan, mugatu plurala eskatzen du, lekuzko kasuetan -eta-artizkia sartu beharko litzatekeelarik (*Irukurutzeetan, Irukurutzeetatik, ...*).

“Prosósiñuek eitten sien Aste Santuen, ba, San Juan da... Lelengo itte sien Kurútziek esta? Da gero San Juanas da Ama Birjñías da ori itte san, ba, Eguen Santu eta Bariku Santu egu-

244. “Situado en un lateral del antiguo hospital. Se trata de un Calvario que ha sufrido alguna reforma a tenor de la plataforma sobreelevada donde se ubica. Se trata de tres cruces, de las cuales, la principal se decora con símbolos de la pasión de Cristo, rematado con la cartela de INRI. Los brazos de la cruz son de sección cruzada y están cajeados, rematándose con cogollos. Las cruces laterales, de Tau, son de factura moderna una y renovada en su brazo horizontal la otra. Todas ellas se realizaron en arenisca” (ZU.: OI, 1. 1/30).



Irukurutzeak (IAT)

nien ixete san ori. Emeti juen da irukurutzietara prososiñue itte san, da gero iá, ba, kurutzien akaberia itte sien, buelta kurutzietan, birien kurútziek eitte sien ara. San Juan da Ama Birjiñas amen bertan ipintte sien da elis buelta itte san. Kurutzietara itte san kurutzietako biría, Garisuman, da gero beste prososiñue pa, Ama Birjiñena ta Jesusen Biotzena *juniuen*, Jesusen Biotzen egunien eitte san Jesusen Biotza artute, ba, kaleti sier bueltie Jesusen Biotzas, Santísimuas be itte san elisan bueltan Korpusti egunien, da gero Ama Birjiñas maiaztzien itte san, Pentekostes, astelenien, Ama Birjiñas erridxai bueltie itteko” (K. Bastarrika).

Ahozkoa: [irúkurúzièk]

- 004, 009, 020, 024, 067, 077 “Irúkurúzièk”
- 043 “Irúkurúzièk, Kalbáridxue”
- 076 “Irúkurúzieta”

Idatzizkoa:

- 1728 Calvario, por hacer dos cruces para el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1736 Calvario, camino desde el... a Jainaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1738 Calvario, calzada entre la Yg^a y el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1741 Calvario, en el camino q ai desde el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1742 Calvario, por el resto del coste de las Cruces del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, C-037)
- 1745 Calvario, desde el... asta la casa de Goicoechea (BFA. : ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1749 Calvario, composicion del camino real desde el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 12, C-037)
- 1759 Calvario, Calzada empezando en el (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 1, 41/1)
- 1761 Calvario, composiz^o de Vna cruz en el (BFA.: ZUA, Kon. Lib, urt. 1, 41/1)
- 1762 Calvario, camino Real desde el (BFA.: ZUA, Kon. Lib. urt. 10, 41/1)
- 1774 Calbario, los Caminos de acia el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)
- 1788 Calvario, desde el... a Eizaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)

- 1789 Calvario, heredad del..., junto a la casa de Garita (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1798 Calvario , camino desde el termino de Olazar hasta el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 6, 41/2)
- 1809 Calvario, en Ymindia junto al (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1812 Calvario, reposicion desde Becoechea hasta el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 24, C-039)
- 1909 Calvario, el camino del (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1910 Calvario, camino vecinal de Becoechea al (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1911 Calvario, camino de Becoechea hasta el (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1912 Calvario, trabajos en el camino Becoechea (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1913 Calvario, trabajos vecinales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1928 Calvario, camino vecinal de Bequeche a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 1, C-051)
- 1929 Calvario, anchar piedra de Becoechea al (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-052)
- 1931 Calvario, raciones servidas para (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 30, C-053)
- 1934 Calvario, quitar los zarzales de Becoeche al (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 4, C-054)
- 1936 Calvario, limpiar zarzales de Becoeche a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-055)
- 1939 Calvario, jornales en el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-056)
- 1980 Tres Cruces, zona de Zelea y las (KAL.: 1. zk., 19. or.)
- 1981 Tres Cruces, restaurar las... de Goierri (COR.: III. libk., ira. 20)
- 1982 Tres Cruces, de las... a Goikoetxe (COR.: I. libk., urt. 31)²⁴⁵
- 1983 Goierri, recuperación de las tres cruces del (COR.: III. libk., abe. 24)²⁴⁶
- 1991 Calvario (AZ.: 25. or.)²⁴⁷
- 1993 Gurutz-bidea (ZG.: 30. or.)
- 1996 Gurutz-bidea (ZG.: 4. or.)
- 1999 Hirukurutzeak (ZG.: 9. or.)
- 2000 Calvario (ZU.: OI, 1. 1/30)
- 2001 Hirukurutzeak (ZG.: 11. or.)

Kartografikoa:

- 1996 Gurutz-bidea (ZG.: 12. or)
- 1999 Gurutz-bidea (ZG.: 12. or)
- 2001 Gurutz-bidea (ZG.: 16. or)

ITURRIALDEA, -a (*desagertutako basoa*)

Kokapena: Pozuandiagan.

245. "se ha cambiado de calificación como rural".

246. "Hace dos años aproximadamente que se subastaron las obras de asfaltado de los caminos vecinales y dentro de ese proyecto se recogía las recuperaciones de las *tres cruces del Goierri*. Las mismas en su día fueron depositadas en una huerta y siguen desde entonces allí abandonadas".

247. "Conjunto compuesto por tres elementos clásicos: la cruz central y las dos laterales de *Tau*".

OHARRAK: Ez dut ahoz jaso. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + alde(a) (Ik. *Zalduko Agirrebeitialdea*).

Idatzizkoa:

- 1892 Yturrialdia, heredad nombrada (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1952 Iturrialdia (ZUA.: 1408. er., 133. or.)
- 1968 Iturrialde, P. Lasuen vender o permutar el nombrado (ZUA.: Ak. Lib., mai. 20, 0433. er.)

ITURRIBURU (basoa)

Kokapena: Amezorben. Barreta jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Iturburuaren hegoaldera luzatzen den lursaila. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + buru (izena).

Ahozkoa: [ituʀiβúru]

- 029 “Iturribúru”

Idatzizkoa:

- 1864 Amesorbe o Yturriburu, monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1881 Amesorbe e Yturriburu, monte arbolar en el termino de (ESK.: 020)
- 1929 Amachorbe-Yturriburu, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1949 Amachorbe-Iturriburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 31, C-093)

ITURRIERREKETA (basoa)

Kokapena: Ubitikoeerreketa eta Goitiko erreken artean.

OHARRAK: Ik. *Goitiko erreka*. Bertan jaiotzen da izen bereko iturburu. Dokumentuetan sekulako nahaspiloa sortzen zaigu izenokina, zeren basotzat harturik ere, hidronimoekin erlazionatzen baitira. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + erreka(a) (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [ituʀieʀéketa]

- 023 “Ittúrriketà”
- 033, 035 “Ittúrrerreketa”

Idatzizkoa:

- 1886 Yturrierrequeta, monte llamado (ZJE.: 218, api. 8)
- 1952 Iturricoeerreceta (ZUA.: 1408. er., 110. or.)
- 1952 Iturrierrequeta (ZUA.: 1408. er., 98. or.)
- 1991 Ubitaco Erreceta o Iturrequeta, monte denominado (ZJE.: 2171, urr. 4)

*ITURRIETA*²⁴⁸ (basoa)

Kokapena: Ulantzu azpian, Patinostegi baino ekialderago.

OHARRAK: Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldaieta*). Goranzko diptongoa murriztu egiten dute berriemaile gehienek.

Ahozkoa: [ituʀitè]

248. Bat dator HPSko ETDrekin.

- 003, 005, 006 “Ittúrrità, Ittúrritè”
- 028 “Ittúrrittè”
- 032 “Itúrrietà”

Idatzizkoa:

- 1793 Yturrieta, heredad en el termino de (BPAH.: HIP, 1091. mik., 41. zk., api. 3)
- 1864 Yturrieta, monte en el término de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1867 Yturrieta y Luberrie, monte llamado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1870 Yturrieta, monte nombrado (ZJE.: 137, mai. 11)
- 1872 Yturrieta, monte en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1876 Yturritacoa, monte de castaños llamado (ZJE.: 168, abe. 1)
- 1879 Lubarria, monte... en Yturrieta (ZJE.: 188, mar. 8)
- 1888 Yturrieta, porción de monte en (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1906 Yturrieta, castañal en el término de (ZJE.: 291, mai. 19)
- 1933 Iturrieta (prados con manzanal) (BFA.: ADM, LIM, AX-0337/03)
- 1938 Yturrita (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 14, C-093)
- 1938 Yturrieta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1938 Yturrieta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 Yturrieta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1938 Yturrieta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Yturrita (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Yturrieta y Lubarria (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Iturrieta (ZUA.: 1408. er. - 10, 36, 143, 146. orr.)
- 1952 Iturrieta - Lugarria (ZUA.: 1408. er., 87. or.)
- 1955 Yturrieta, monte en el término de (ZJE.: 577, mai. 18)
- 1956 Iturrieta (DNB.: Zin. Ait. - 174, 302, 398, 630)
- 1959 Yturrieta y Lubarria, montes (ZJE.: 618, urt. 20)
- 2000 Yturrieta, monte castañal en el término de (ZJE.: 2580, ots. 17) N. O. Arroyo

Kartografikoa:

- 1994 Iturrieta (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Iturrieta (BFA.: 62-64)
- 1999 Iturrieta (IGN.: Durango 62-IV)
- 2001 Iturrieta (EM.: F-1)

ITURRIETA (*basoa*)

Kokapena: Bekoerreketan. Pagoeta jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Ik. *Iturrieta*. E. Zarrauaren arabera, orain dela 40 bat urte sagarrondoak ziren nagusi.

Ahozkoa: [iṽúřitè]

- 007, 008 “Ittúrritè”

Idatzizkoa:

- 1864 Yturrieta, heredad y manzanal en el término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1938 Yturrieta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Iturrieta o Manzanal (ZUA.: 1408. er., 67. or.)

ITURRIETA²⁴⁹ (*erreka*)

Kokapena: Ulantzu azpitik Solozabalera luzatzen den erreka.

OHARRAK: Ik. *Iturrieta*. Emari handikoa ez bada ere, erreka dena ezin dugu ukatu.

Ahozkoa: [itúrřità eřékiè]

- 003, 005, 006, 032 “Itúrřità, ittúrřietà errekiè”

Idatzizkoa:

- 1864 Yturrieta, riachuelo que baja del término de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1906 Yturrieta, arroyo nombrado (ZJE.: 291, mai. 19)

ITURRIONDO (*basoa*)

Kokapena: Zearra baserriko zubi alboan. Larrazabaletarako bide zaharretik lehen basoa.

OHARRAK: Ez dut ahoz jaso. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + ondo (izena).

Idatzizkoa:

- 1864 Yturriundo, heredad llamada (ZJE.: 18, uzt. 26)
- 1952 Iturriundo (ZUA.: 1408. er., 142. or.)
- 1976 Yturriundo, heredad nombrada (ZJE.: 1812, aza. 18)

ITURRIONDOA, -a (*alfer lur*)

Kokapena: Garitagoitia baserria ekialdetik jotzen, trenbide azpian.

OHARRAK: Duela urte batzuk ortua izandakoa, orain erabat utzia. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + ondo(a) (izena).

Ahozkoa: [itúrřionduè]

- 004 “Itúrřionduè”

Idatzizkoa:

- 1892 Yturriundua, heredad llamada (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1952 Iturriundua (ZUA.: 1408. er., 133. or.)

ITURRIOTZ (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Izen bereko iturri ondoan zegoen, Pozuandiagatik metro gutxira.

OHARRAK: 1948an erretako baserri honetan bizi izan zen herri guztietan topa daitezkeen pertsonaia bitxi horietako bat, Inocencio Pérez²⁵⁰. “Samártiñ” aitari jarritako gaitzizena zen eta semea umezurztegitik ekarri eta berehala egin zioten bertsoa: “Ino-sensio Péres, umea etorri ako béres”. Nire iritziz, baserriaren izena iturritik sortutakoa da; berriemileen arabera, gainera, leku-izen egokia, fresko-freskoa baitziren bertako urak. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + otz (izenondoa).

249. HPSko ETDn: *Iturrietaerrekea*.

250. *Kalean* aldizkariko 1982ko abendukoan, 11. zk., berarekin eginiko elkarrizketa interesgarria irakur daiteke.

“Erre in san gau baten. Udeguna. Semendidxen. Garie itteko sasoién. Gu orduntxe besperan garidxen solue akabaute gendukan, au Etxeaspiko solue, da orduentxe gabien suan dana. Sue itxurie, berak deskuidue iñ sabaidxen, orrek argisaiko orrek biribilok. Lena geu pe ebalten genduasen, baie eruaten genduasen sabaire, serien sartute, farolien sartute jeneral, da gañera senba bider gu mutikotan da aittas, ba, lastue ero bedarraren bille sabaire eta kristelen bat apurtute igul farolak, da sabaidxen, ba, orduen danak libre dxeuasen, saka-piek-eta, da aixie da: - Ori apurtuiko kristeloi paparrera ipiñi -esate oskuan aittek- paparretutz ipiñi ta béstiek sertú. Da orrek in yuan itxurie, argisaidxe eruen da bertan itxi, esate ben morun, se koñetuek, andrien nebie, solterue, eurokiñ euan, da arek tallerretik, arek gabien itte ei dxuan berandurartien bierra, iguel ingo ben errelebun-eró, da arek, etorri sannen, seoser, argidxe ikusi ete ban, ikusi ete ban bentanan-eró, sabaiko bentanan, argidxe, da andik esate i dxuen artu ebalá. ” (A. Azagirre).

Ahozkoa: [iṭúříś]²⁵¹

- 007, 013, 038, 080 “Ittúrris”
- 019, 018, 025 “Ittúrritz”
- 005, 006, 009, 075 “Ittúrrioztz”
- 020, 043 “Itxúrritxè, Samártiñ”
- 045, 067, 077 “Samártiñena”
- 011 “Samártiñ, I(t)túrritz(e)”

Idatzizkoa:

- 1618 Yturrioz, en la sepultura desu cassa de (BEHA.: HIL1, ira. 9)
- 1634 Yturrioz, en la sepultura desu cassa de (BEHA.: HIL1, api. 3)
- 1637 Yturrioz, cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., abu. 3)
- 1650 Yturrioz, p^a la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., uzt. 3)
- 1665 Yturrioz, contra la cassa de (BEHA.: ORD, mai. 2)
- 1680 Yturrioz, en la sepultura desu cassa de (BEHA.: HIL2, ira. 21)
- 1682 Yturrioz, en la sepultura desu cassa de (BEHA.: HIL2, mar. 27)
- 1690 Yturrioz, en la sepultura desu cassa de (BEHA.: HIL2, aza. 7)
- 1697 Yturrioz, contra la cassa de (BEHA.: ORD, mai. 2)
- 17... Yturrioz, casería (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1701 Yturrioz, las cassas y caserías de... y... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1704 Yturrios, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1741 Yturrioz, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, uzt. 2)²⁵²
- 1745 Yturrioz, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1796 Yturrioz, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Yturrioz, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1804 Yturrioz, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, abu. 22)²⁵³
- 1807 Yturrios, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, mai. 1)
- 1810 Yturrioz (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Yturrioz, Min de Garitagoitia Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1829 Yturrios, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1845 Yturrios (ESK.: 035)
- 1856 Yturrioz, caserías rústicas de Garita e... (DJE.: 13, urr. 8)
- 1864 Yturrioz, heredad de la casería de (ZJE.: 18, uzt. 26)

251. Toponimo berbera Iurretan afrikari egiten zuten berriemaileek, argi eta garbi (*JEET*, 146. or.).

252. Datu berberak: 1756, 1757, 1760, 1763, 1785, 1788.

253. Datu berberak: 1817, 1833, 1835.

- 1875 Yturrihoz (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1880 Yturrioz, casería titulada Garita e... (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1881 Yturrioz, con las heredades de (ESK.: 020)
- 1886 Yturrioz, casería de (ZSAE.: HIL4/7)²⁵⁴
- 1890 Yturrioz, casa casería denominada (ZJE.: 251, mai. 30)
- 1896 Yturrioz, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/60)
- 1898 Iturrioz, camino Carril frente a (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 23, C-015)
- 1922 Yturris, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁵⁵
- 1930 Yturriotz (ZSAE.: ML)
- 1935 Yturriotz (BFA.: ZUA, BUE, C-093)
- 1939 Yturriz, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/166)
- 1945 Yturriotz (ZSAE.: ML)
- 1963 Yturrioz, solar de la casería llamada... actualmente derruida (ZJE.: 752, mai. 24)²⁵⁶
- 1970 Iturrioz, heredad contigua a la casería (EU.: 929. esp.)
- 1978 Yturriotz, hasta la zona de (ZUA.: Ak. Lib., 0434. er., urt. 9)²⁵⁷
- 1991 Iturrioz, caserios desaparecidos en el presente siglo: (AZ.: 26. or.)
- 2003 Iturrioz baserrikoa (HKK.: AO, 13. or.)

ITURRIOTZ (desagertutako iturria)



Iturriotz iturriko txorrota (2002) (AE)

254. Datu berberak: 1896, 1911, 1915, 1925.

255. Beste datu batzuk: 1926 (Yturrioz- AH-31), 1930 (Yturrioz-AH-54), 1932 (Yturrioz-AH-68).

256. "Reparcelación del sector industrial I" (2000/2/3).

257. "pavimentación y urbanización de la calle Euskalerra, desde el Ayuntamiento hasta la zona de *Iturriotz*".

Kokapena: Garitako Etxezapi parean Euskal Herria etorbidearen bestaldean.

OHARRAK: Pabiloi berria egiten ari dira bere gainean.

Ahozkoa: [iṭúřiś]

- 020 “Samárțiñeko ittúrridxè, Itturrisko txorrúe”
- 025 “Ittúrritz”

Idatzizkoa:

- 1971 Yturrioz, fuente de (ZUA.: Ak. Lib., api. 2, 0434. er.)

ITURRIOZBURU (desagertutako basoa)

Kokapena: Desagerturiko Iturriotz baserriaren gaineko aldean zegoen.

OHARRAK: Ik. *Iturriotz*. 1970ean A-8 autopistak erdi-erdtik eta 2004an pabiloi berriak azpiko aldea harrapatu eta gero, ataltxo bat baino ez da geratzen goiko aldean. Osagaiak: Iturrio(t)z (izen nagusia) + buru (izena).

Ahozkoa: [iṭúřiśbúru]

- 004 “Ittúrrisbúru”

Idatzizkoa:

- 1876 Yturrioz burua, terreno castañal en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1880 Yturriozburu, monte llamado (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1892 Yturriozburu, monte nombrado (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1938 Yturriozburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1938 Yturrioz-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1938 Yturritz-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1952 Iturritzburu (ZUA.: 1408. er. - 44, 133. orr.)
- 1956 Yturrioz-buru (DNB.: Zin. Ait., 435)
- 1970 Iturriozburu, recibiendo la actual el nombre de (EU.: 925, 930. esp.)
- 1938 Yturriburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 3, C-093)
- 1952 Iturriburu (ZUA.: 1408. er., 135. or.)
- 1956 Iturriburu (DBN.: Zin. Ait., 350)

*JAINAGA*²⁵⁸ (desagertutako baserria)

Kokapena: Iberdueroren zentralaren aurreko baserri multzoan egon zen.

OHARRAK: Ik. II. atalean *I. Bustidura*. Aurten amaitu dituzte baserria zegoen orubean bertan 2001. urtean hasitako lanak, hau da, lehenengo baserria bota eta gero etxe garaiagoa egitea. *Katika* eta beste baserri batzuetan bezala, albo batean *Bañerazarretik* ekarritako bainuontzia aurki daiteke, espaldian aska izan zena.

Ahozkoa: [xáíŋa]

- 003, 004, 007, 018, 028, 030, 035, 067, 075, 076, 077 “Jáiña”
- 008 “Jáiña, Jaiñága”

Idatzizkoa:

- 1637 Jainaga, las heredades de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., mar. 12)

258. J. Kerexetak berak *Jaiñaga* abizena aipatzen du, *Jainagaren* aldaera gisa (*Diccionario...*-III, 188.or.). Deiturretan zaharrena bustidura gabekoa izan arren, toponimian XVII. mendetik dokumentatuta agertu eta ahozkoan erabatekoa dela-eta, nik neuk, onartu egingo nuke bustidura.



Jainaga baserria bota aurretik (IAT)

- 1637 Jañaga, sobre el aprovecham^o del agua de (BPAH.: NOT, JBG, 82. p. s., api. 26)
- 1638 Jainaga, cassas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/52)²⁵⁹
- 1650 Jainaga, la casa de (BPAH.: NOT, JBG, 91. zk., ira. 16)
- 1659 Jainaga, en la su cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., 125. p. s., uzt. 20)
- 1661 Jainaga, para hazer heredad de nueva rozadura en el termino de (BEHA.: ORD)
- 1667 Gaynaga, en la sepultura de la casa de (BEHA.: HIL1, abu. 9)
- 1676 Jainaga, contra la casa de (BEHA.: ORD, eka. 2)
- 1680 Jainaga (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1683 Jainaga, la casa de (BEHA.: ORD, abe. 12)
- 1695 Jainaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 8)²⁶⁰
- 17... Jainaga, caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1730 Jainaga, hipotecando la Casa y Caseria de (BPAH.: HIP, 1104/05. mik., 471. zk., mai. 4)
- 1733 Jainaga, la caseria Solar de (BPAH.: HIP, 1105/06. zk., 47. zk., ira. 28)
- 1745 Gaiñaga, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1754 Jainaga, su casa y caseria solar Ynfanzona de (BPAH.: HIP, 1105/06, 4. zk., ira. 21)
- 1771 Jañaga, desde la Tejería a (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/42)
- 1778 Jainaga, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)

259. Jatorrizko eskritura: 1439/7/4.

260. Datu berberak: 1701, 1767, 1772, 1773, 1777, 1791.

- 1779 Jainaga, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1780 Jainaga, las casas y caserías de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 413. zk., urt. 23)
- 1781 Jainaga, las casas y caserías nombradas de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 20. zk., uzt. 23)
- 1785 Jainaga, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1789 Jainaga, caserías de... con sus pertenecidos (DMD.: AST, Auz-0188)²⁶¹
- 1790 Jainaga, camino de la ymediación de su casa y casería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1797 Jainaga, lasu Casa y Casería de... y sus accesorias (BPAH.: HIP, 1092. mik., 33. zk., abu. 25)
- 1802 Jainaga, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 9)²⁶²
- 1807 Jainaga, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1810 Jainagas, propios de Dom^o de Jainaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Jainaga, Bptista de Aguirrebeitia Ynqno de la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1844 Jainaga, las tres casas de (BFA.: ZUA, Ud. Lan., urt. 2, C-084)
- 1845 Jainaga Pral (ESK.: 035)
- 1854 Jainaga, propietario (BFA.: ZUA, Ban., ots. 2, C-066)²⁶³
- 1863 Jainaga, heredad y monte de la casería de (DJE.: 116, eka. 8)
- 1867 Jainaga, terrenos de la casería (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1875 Jainaga (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1878 Jainaga, casa llamada (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1886 Jainaga, casería de (ZSAE.: HIL4/5)²⁶⁴
- 1888 Jainaga, en la casería de (BEHA.: BAT, mar. 25)²⁶⁵
- 1909 Jainaga, camino vecinal desde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1921 Jainaga, casería de (ZSAE.: BAT7/14)²⁶⁶
- 1922 Jainaga principal, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁶⁷
- 1930 Jainaga (ZSAE.: ML)
- 1935 Jainaga, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1939 Jainaga, casería de (ZSAE.: HIL4/5)
- 1945 Jainaga (ZSAE.: ML)
- 1948 Jainaga (ZSAE.: ML)
- 1957 Jainaga, casa (ZSAE.: BAT9/9)
- 1969 Jainaga, casería denominada (ZJE.: 1036, urt. 14)
- 1973 Jainaga, caserío (ZSAE.: HIL6/41)
- 1991 Barrio de Goiherri - Jainaga (AZ.: 25. or.)

261. Jatorrizko hipoteka: 1730/5/4.

262. Datu berberak: 1808, 1816, 1818, 1819, 1829, 1835.

263. Datu berberak: 1859, 1861, 1862, 1863, 1864, 1866, 1867, 1869, 1875, 1878.

264. Datu berberak: 1897, 1905, 1926.

265. Datu berberak: 1890, 1894.

266. Datu berberak: 1925, 1927.

267. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 2000 Sainaga, Camino (ZU.: OI, 1. 4/8)
- 2002 Goierriko Jainaga (HKK.: HES, 5. or.)
- 2003 Felipe Egiguren (Jainaga) (HKK.: AO, 27. or.)

Kartografikoa:

- 1958 Jainagas (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC 1835)
- 2001 Jainaga (ZG.: 18. or.)

JAINAGAGANA, -a (*etxea*)

Kokapena: Santa Marina ermita aldamenean. Ermuko errepidetik Auzo-txoko orduko eraikina.

OHARRAK: Ik. *Garitagan - Jainaga*. Eraikin berrietan egin bezala, taberna izandako etxe honen izendapenean ontzat jo dugu herskariaren erortzea, bai ahoz, bai idatziz, horrelaxe darabiltelako. Nahiz eta hasiera batean M. Zurikaraik pabiloiren bat egiteko asmoa izan, azkenean taberna ipini zuen, gaur egunean ez dagoena.

“Emengo Julik eduki txan tabérnia, aetxen gisonak ein be in yuan ori etxioi. A Seletakue suan, aetxek in yuan tabernia, Julitaren gisonak, Bitorren lengosuek, emengo Bitorrrena. Euko yuan ak *bar jaiñagain*, euko yuan, enas akordetan, baña Julik esango u óri. Julik ba-yakik. *Bar Jaiñagain* eduki suan ak” (F. Egiguren).

Ahozkoa: [jaiñagain]

- 003 “Jaiñagáñe, Jáíñagain”
- 007 “Jaiñagáin”
- 008, 013 “Jáiñagáin”
- 077 “Santámañeko tabérniè”



Jainagagana (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1866 Jainagana, heredades en el término de (ZJE.: 65, ots. 26)
- 1950 Jainagaga, casa de campo denominada (ZJE.: 540, ots. 16)
- 1952 Jaiña-gain, en la casa de (ZEZ.: JA11/128)
- 1953 Jaña-gaña, casa (ZSAE.: BAT8/18)
- 1955 Jaña-Gain, su casa de (ZUA.: Ak. Lib., abu. 13, 0432. er.)²⁶⁸
- 1955 Jañagaña, casa (ZSAE.: BAT9/8)
- 1963 Jaña-gain, casa de campo denominada Jainaga, hoy (ZJE.: 540, eka. 23)
- 1964 Jaiña-gain, Campa de Santa Marina junto al bar (ZUA.: Ak. Lib., eka. 5, 0433. er.)
- 1967 Jaña Gaña, en el (J. Ibarra: *Escudos...* - 33. or.)
- 1971 Jaiña-gain, Barrio de Goyerri, casa (ZUA.: LNE, 0986/002)
- 1975 Jaña Gaiñ, en el campo de tiro... de Santa Marina (COR.: II. libk, uzt. 9)
- 1976 Jainaga-Gana, en la Campa de Santa Marina (COR.: II. libk., uzt. 10)

Kartografikoa:

- 1958 Jaiñagain (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1835)
- 1971 Janagain, casa (ZUA.: LNE, 0986/002)
- 2001 Tainagain, Casa (ZG.: 18. or.)
- 2002 Jainagain (2-173) (KAT)

JAINAGAGANEKOA, -a (*baserria*)

Kokapena: Iberdueroren zentralaren aurreko baserri multzoan, Jaiña-gazpiko base-riarekin bat.

OHARRAK: Ik. *Jainaga - Jainagazpikoa*. Erdi jausita dugun baserri hau, aspalditik hutsik egon eta baserri baino korta, ganbara edo arnaga funtzioak bete ditu, adibidez, F. Egiurennek behiak edo lastoa gordetzeko erabiltzen zuen.

“Saárrena da auxe serau, Jaiña goikúe, Iñaki bixi dan atzie. Ori seroi erabilli beti Garaiko Felipek-eta ein yabe. Áetxek erabiltte ixen dau ori txabolie, arik eta jausi arte. Erramittak gordetzeko ta ganau pe eukitte sittun, da bedarra-ta. Árek serien eskatza be baeuken, eskatza bai, akordeta nas ni eskatzas, beien, da goidxen kuarto bat, an garaire begire, andi gañekaldetik garaire begire. An esate ben bisi sala au... Ermenejildo-eró, órrek Abadiñora-eró, gora jun sien” (J. Zurikarai).

Abozkoa: [xáíña góikúe]

- 003, 034 “Jaiña goikúe”
- 007, 008, 030 “Jaiña góikuè”

Idatzizkoa:

- 1676 Jainaga Goxeazcoa, micassa y casseria de (BPAH.: NOT, DL, 156. zk., eka. 2)
- 1687 Jañaga de arriba, cassa y casseria de (BPAH.: NOT, JBA, 177. p. s., mai. 8)
- 17... Jainaga Ganecoa, caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Gaunaga de Arriba, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1712 Jainaga de Susso, contra la casa de (BEHA.: ORD, ots. 3)

268. “permiso para plantar arboles de adorno en un perimetro de unos 150 a 200 metroa en la parte sur de su casa de *Jaña-gain*”.



Jainaganekea, Jainagazpikoa atzeko aldearekin bat eginda (2002) (AE)

- 1756 Jainaga Ganecoa, dho fiador la de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 227zk., api. 3)
- 1769 Jañaga Goicoa, casseria de (BFA.: ZUA, H. Pap., 38/5)
- 1773 Jainaga de Suso (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1789 Jainaga Ganecoa, otro terreno junto a (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1792 Jainaga Ganecoa, renttas de su casseria de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 235zk., api. 17)
- 1796 Jainaga-ganecoa, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Goenaga de Arriba, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1845 Jañaga ganecua del Marques (ESK.: 035)
- 1854 Jañaga goicoa (BFA.: ZUA, Ban., ots. 2, C-066)²⁶⁹
- 1861 Jañaga arriba (BFA.: ZUA, Ban., api. 1, C-066)²⁷⁰
- 1866 Jañaga arriba o coicoa (BFA.: ZUA, Ban., C-066)
- 1873 Jañaga-Goicoa (Barrio Goierri) (BFA.: ZUA, Ud. Lan., ira. 10, C-084)
- 1875 Jañaga Ganecoa (BFA.: ZUA, Ban., api. 7, C-066)
- 1875 Jañaga arriba (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1878 Jainaga Ganecoa, casa accesoria llamada (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1880 Jañaga Goicoa (BFA.: ZUA, Ban., api. 1, C-066)
- 1930 Jainagagoicoa, caserio (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²⁷¹
- 1939 Jainagagoicoa, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/173)
- 1969 Jainaga-Gañekua, caseria denominada (ZJE.: 1037, urt. 14)
- 1991 Barrio de Goiherri - Jainagagoikoa (AZ.: 25. or.)

269. Datu berberak: 1859, 1862, 1863, 1864, 1866, 1867, 1869, 1875, 1878.

270. Datu berberak: 1862, 1863, 1864, 1869, 1875.

271. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

JAINAGAGARAIA, -a (Arnaga)²⁷² (*baserria*)

Kokapena: Iberdueroren zentralaren aurreko baserri multzoan, ezkerreko baserria.

OHARRAK: Arnaga eta garaiazen tipologia bera ez bada ere, hemen nahastu egiten dira. Bata zein bestea izan, beste baserrien osagarria izan zela ez dago ukatzerik eta bertan bizitzen geroago hasi zirela. Fatxadetako harriei begiratu besterik ez eta berehala ohartzen gara berreraiki zutela, erre ondoren, F. Egigurenek kontatzen digun bezala:

“Auxe berau gu baño len, au berau be errétakue dok. Onek kortako, oiñ a bentanie dauen lekuen, antxe dak lele(n)go fregáderie, are arri bat, olako sulotxo bat a fregaderie, andik kanpora *salidie* ure. Aittek esate yuan berak amabost urte eukasela-eró erre sala, amalau-amabost-eró. Esaun dok lengo ganien einye dauena, or kanpoti beittu aurrien da or *bigie* ondo inye estak, erdiko ormien ganien inye. Au erretakue ok. Au baserri barridxe, bañe lurras inyekue. Ori Garaidxe, bañe Arná da au ixetes, Jaiña arnaie, aittek ori esate yoan, aiuntamentuen-eró dauela Jaiña arná, guri beti garaikuek esa oskuek, garaidxek sittuan lenau *bórreuak* esta? ba, au beti garaidxe isen dok” (F. Egiguren).

Ahozkoa: [xáɲa garaɲe]

- 003 “Jaiña garáidxe, Jáíñe arná, Jaiña arnáie”
- 007, 008 “Jaiña garáie”
- 028, 034 “Garáidxe”
- 035 “Jaiñá garáikue, Jáíña arnága”

Idatzizkoa:

- 17... Jainaga garaia, caserías (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1792 Jainaga de Suso, su accesoria y orrio (BPAH.: HIP, 1090/1091. mik., 330. zk., abe. 27)
- 1854 Jañaga arnaga (BFA.: ZUA, Ban., C-066)
- 1866 Jañaga Arnacoa (BFA.: ZUA, Ban., C-066)
- 1878 Jainaga arnaga, su casa accesoria llamada (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1873 Jañaga-Arnaga (Barrio Goierri) (BFA.: ZUA, Ud. Lan., ira. 10, C-084)
- 1875 Arnaga jañaga (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1880 Jañaga Arnaga (BFA.: ZUA, Ban., api. 1, C-066)
- 1897 Jainaga arnaga, en la caseria de (BEHA.: BAT, api. 27)
- 1906 Jainaga-arnaga, caseria de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1918 Jainaga-Arnaya (ZSAE.: HIL4/8)
- 1923 Jainagaray, caseria de (ZSAE.: BAT7/15)
- 1924 Garaya, caseria de (ZSAE.: BAT7/26)
- 1926 Garaya, caseria de (ZSAE.: BAT8/27)
- 1929 Garay, caseria de (ZSAE.: BAT8/9)
- 1930 Jainaga Garay (ZSAE.: ML)
- 1931 Garay, caseria de (ZSAE.: BAT8/4)
- 1935 Garaycoa, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1936 Jainaga Garay (ZSAE.: HIL4/17)
- 1945 Jainaga Garay (ZSAE.: ML)
- 1948 Garay (ZSAE.: ML)
- 1951 Garay, caseria de (ZSAE.: BAT8/11)
- 1969 Jainaga-Arnaga, caseria denominada (ZJE.: 1038, urt. 14)
- 1981 Barrio Goierri - c/ Garai (ZUA.: BUE, 1402. er.)

272. HPSren ETDrekin bat etorri arren, nik neuk, bustidura onartuko nuke, *Jainagan* bezala.



Jainagagaraia (Arnaga) (2002) (AE)

- 1991 Barrio de Goiherri - Jainagagaraikoa (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Goiherri - Jainaga-Garai, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 B° Goiherri - Jainaga-Garai, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1995 Jainagarri (BFA.: 62-64)
- 2001 Garai (ZG.: 18. or.)

JAINAGAZPIKOA, -a (baserria)

Kokapena: Iberdueroren zentralaren aurreko baserri multzoan, lehen baserria eskumatar.

OHARRAK: Ik. *Arismendi - Jainaga*. Etxe aurreko korta 1972an jausi zen. Osagaiak: Jainaga (izen nagusia) + azpikoa (izenlaguna). Bitxia da oso; alde batetik, azpikoa izan eta *Jainaga* baino gorago egotea, eta bestetik, gainekoa eta azpikoa itsatsita egotea. Bertakoen esanetan, aitaita-amamei-eta entzun zieten, *Jainagatik Solozabal baserri* aldera beste eraikin bat egon omen zela eta erre ondoren, *Jainagazpikoa* orain dagoen lekuan egin ei zela.

Ahozkoa: [xaiñáspi]

- 003, 032, 035, 076, 077 “Jaiñáspi”
- 007, 008, 030 “Jáiña aspíkuè”
- 028 “Jaiñáspidxè”

Idatzizkoa:

- 1685 Jainaga de auajo, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 6)
- 1687 Jañaga de abajo, toda la cassa y casseria de (BPAH.: NOT, JBA, 177. p. s., mai. 8)
- 1699 Jainaga veazcoa, cassa y casseria de..., su Arnaga (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)



Jainagazpikoa (2002) (AE)

- 1700 Jainaga aspicoa, caseria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Gaunaga de abajo, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1749 Jainaga de Abajo, heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 14, C-037)
- 1775 Jainaga de Abajo, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mar. 26)
- 1790 Jainaga de Abajo, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 12)
- 1796 Jainaga Becoa, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Jainaga Biazcoa (BEHA.: FAB, api. 27)
- 1800 Jainaga de Abajo, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, uzt. 30)
- 1805 Jainaga de Abajo, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, api. 25)
- 1810 Jainaga azpicoa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Jainaga Aspicoa, la casa y caseria de (BPAH.:HIP, 1093/94. mik., 338. zk., abe. 12)
- 1812 Jainaga Veascua, su Caseria de (ESK.: 013)
- 1854 Jainaga azpicoa (BFA.: ZUA, Ban., ots. 2, C-066)²⁷³
- 1864 Jainaga azpicoa, el resto de (ZJE.: 15, mai. 31)
- 1866 Jainaga-azpicoa, caseria rústica titulada de (ZJE.: 65, ots. 26)
- 1867 Gañaga azpicoa, terrenos de la caseria (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1873 Jainaga-azpicoa (Barrio Goierri) (BFA.: ZUA, Ud. Lan., ira. 10, C-084)
- 1875 Jainaga azpicoa (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1889 Jainaga aspicoa, en la caseria de (BEHA.: BAT, urr. 21)
- 1891 Jainaga-aspicoa, caseria de (ZSAE.: HIL4/17)
- 1895 Jainaga-aspicoa, caseria de (ZSAE.: HIL4/3)
- 1900 Jainaga aspicoa, en la caseria de (BEHA.: BAT, mar. 6)
- 1910 Jainaga-aspicoa, caseria de (ZSAE.: BAT7/24)²⁷⁴

273. Datu berberak: 1859, 1861, 1862, 1863, 1864, 1866, 1867, 1869, 1875, 1878.

274. Datu berberak: 1912, 1917.

- 1913 Jainaga-aspicoa, casería de (ZSAE.: HIL4/11)
- 1922 Jaina Aspicoa, casería de (ZSAE.: BAT7/12)
- 1923 Jainaga-Aspicua, casería de (ZSAE.: HIL4/5)
- 1930 Jainaga azpicua (ZSAE.: ML)
- 1939 Jainaga Azpicoa, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/177)
- 1945 Jainaga Azpicua (ZSAE.: ML)
- 1948 Jainaga - azpicua (ZSAE.: ML)
- 1952 Jainaga Azpikoa (ZUA.: 1408. er., 213. or.)
- 1991 Barrio de Goiherri - Jainagaazpikoa (AZ.: 25. or.)
- 2004 Jainaga-azpikoa / Goiherri auzoa (fatxadako egur landuan)

Kartografikoa:

- 2001 Jainaspi (ZG.: 18. or.)

JANDONARAMENDI (*basoa*)

Kokapena: Arrigorrietaoste eta Pagoeta aspiko basoa.

OHARRAK: Ik. *Arimendi* - II. atalean, *Hagionimia*. Nik neuk, XIX. mendeko datuak baino aurkitu ez arren, ziur nago antzinako toponimo baten aurrean gaudena²⁷⁵. Osagaiak: Ja(u)ndona²⁷⁶ (hagionimoen aurritzia) + Aramendi (izen nagusia).

Ahozkoa: [jandolamé̃ndi]

- 009 “Jandolamé̃ndi”

Idatzizkoa:

- 1869 Yandona aramendi, monte titulado (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1951 Jandona-aramendi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Yazidona-Aramendi (ZUA.: 1408, 83. or.)
- 1956 Yazidona-arizmendi (DBN.: Zin. Ait., 192)

KAMIÑOSOLO (*alfer-lur*)

Kokapena: Kurutzezarra egondako gaineko soloa.

OHARRAK: Etxeak egiteko desjabeturiko lurra. Osagaiak: Kamino (izen arrunta) + solo (izen arrunta).

Ahozkoa: [kamiñokosólo]

- 038 “Kamiñokosólo”

Idatzizkoa:

- 1866 Camino-solo, heredad (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1952 Camino-solo (ZUA.: 1408. er., 47. or.)
- 1966 Camino-solo, heredad (ZJE.: 867, urr. 19) < Batzea: 867 + 868 >

275. Bai *Berrizko Jandolamendi* (Galé, P.: “Urdiola en NG, I, 209, cita varios lugares del valle de Igueria datados en 1487, entre los que se hallan Lasiar y Jaundiamendi” (*BGK*, 311. or.), baita *Iurretako Janditegi* ere (Errazti, A.: “Antza, aintzinako toponimo hau Jaun baten eremuari zegokion” (*IEET*, 146. or.), ildo beretik ulertu beharko genituzke.

276. Mixelena, K.: “Es frecuente la vacilación *au* / *a*, especialmente en sílaba inicial” (*FHV*, 95. or.).



Uriortuko Zakarias Kamiñosolon goldaketan, atzean Garitazelaia (MA)

KANPUETA (*alfer-lur*)

Kokapena: Solozabalgo iturriaren parean egon zen, A-8 autopistaren gaineko atal txiki bat geratzen da.

OHARRAK: Ik. *Ganbarra. Luberria* ahozko tradiziotik datorren izena da, eta berriemaileen arbasoek esaten zuten, soloak baino lehenago basoak izan zirelako. Gero A-8 autopistak harrapatu zuen eta orain atal txiki bat geratzen da gaineko aldetik.

Abozkoa: [kámpwetà]

- 005, 006 “Kánpuetà, Lubérridxè”

Idatzizkoa:

- 1867 Canpueta, monte argomal titulado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1870 Campueta, monte (ZJE.: 137, mai. 11)
- 1888 Campueta, porción de monte llamado (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1938 Campueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Campueta (ZUA.: 1408. er. - 36, 87. orr.)
- 1956 Campuesta (DNB.: Zin. Ait., 622)
- 1959 Campueta, monte denominado (ZJE.: 619, urt. 20)
- 1970 Campueta, monte (EU.: 937. esp.)
- 1974 Campoeta, monte (EU.: 933. esp.)

KANTERETA (*basoa*)

Kokapena: Amezorbe eta Kanterazar arteko ingurua, Zuloetaerrekararen alde bietara.

OHARRAK: Ik. *Aldaieta*. Gaztelaniatik datorkigun leku-izena dugu eta atzizkiek atal ezberdinen ugaritasuna adierazten dute ingurumari berean egonagatik (*Kanteragoikoa* - *Amezorbetik* hurbilago -, *Kanterabekoa* edo *Kanterape* - *Kanterazarretik* hurrago-). Osagaiak: Kantera (izen arrunta) + -eta (atzizkia).

Ahozkoa: [kantéra]

- 005, 018, 020, 045 “Kantéra”

Idatzizkoa:

- 1632 Canteras, montes que son de Cortasacona y los de las (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1697 Cantereta, en el termino llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1707 Cantteretta, Robledal en el termino llamado de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1719 Cantereta, monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1723 Cantera, monte de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1730 Canterape, monte concegil llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., C-037)
- 1790 Cantera o Cantteria, arboles en el montte titulado (BPAH.: HIP, 1090. mik., 477. zk., api. 2)
- 1794 Canteras, en el termino comun de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/2)
- 1808 Cantera, en el termino de (BFA.: BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1833 Cantera, apresada una Zorra en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, C-040)
- 1875 Cantera, monte en el término de (ZJE.: 163, eka. 26)
- 1865 Cantera, monte llamado (ZJE.: 57, uzt. 6)
- 1870 Cantera, monte castañal y ayedal en el término de (ZJE.: 132, mar. 9)
- 1870 Canteravecoa / Canteragoicoa, porción de monte en (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1938 Cantera-goicoa / Cantera-vecoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1938 Cantera (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Cantera (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 29, C-093)
- 1952 Canterabaso (ZUA.: 1408. er., 26. or.)
- 1952 Canteragoicoa (ZUA.: 1408. er., 51. or.)
- 1952 Cantera (ZUA.: 1408. er., 26. or.)
- 1956 Cantera (DBN.: Zin. Ait., 231)
- 1956 Canteragoicoa (DBN, Zin. Ait., 115)
- 1988 Cantera, otro monte arbolar llamado (ZJE.: 2106, abe. 13)

KARABIA, -a²⁷⁷

Kokapena: Goenzelaietxebarritik hasten den Ulantzurako bidean, 50 bat metrora.

OHARRAK: *Goenzelaiturri* izeneko baso ertzean dago ikusgai. XIX. mendean altxaturikoa dugu 1934a arte erabilitako karabi hau. 1997an Eusko Jaurlaritzak antolatutako gazte batzuen auzolanari esker berreskuratu zen.

“An Gontzelaietxébarri onduen euen karabi bat, es? An eitte ben sera, an karábidxen, Góntzelaiko Kárlos, Felipe, mutil gastie san, da beste bat, an beste etxekue, Patxi. Árek eitte ben an karíe. Órrek karátxa ekarte ben serétik, Olékorta parien, goi-goittik, ekarte ben seá, pentze ot ekarte ebela, arridxe, karátxa, da gero, ba, egúrre, artze ben egurre, da gero botate otzen, ba, lele(n)go egurra suntu te gero arridxas tapau, arridxe bota(te) otzen gañera. Goit-

277. “Karobi hau, Balendin Lasuenek azaldu duenez, Goierri Auzoko *Goenzelai* etxebarri baserritik hurbil, Aixolako urtegiara doan baso-bidearen ondoan dago. Karobi hau XIX. mende amaieran eraiki zen eta lurraren maldan egin zuten. Barnealdean kanpai zilindrikoa kono-enbor formakoa eta kanpai horren goikoaldean dagoen ahotk betetzen zen. Karobiaren behealdean, bide ondora ematen duen aldean, ataka bat du, punto erkiko arkuduna eta handik izotzen zen sua” (*ERAZ.*: 172. zk., 11. or.).



1977an konponduriko karabia (2002) (AE)

tiko sulotik botate ben sera, arridxe, gañera, lele(n)go sue in beien, da gero gañera, da gero, ba árek suek es eban pasau bier ixeten ixen seren gañera, arrídxen gañera. Seaittik? Egósi-eró eitte san itxurie erre itte san arridxe, da sue gañera pasau esketio, es artzeko, gañetik tapaute eote san, barruen erreta ta gañien arridxe botata ta gero gañetik eitte ben tapau ta etzan komeni suek gañera pasetie, keie bai, bañe sera, egosi eitte ben. Gero erretan sanien, eurok jakingo ben, ba, onenbeste denpora-eró, egunetan, da gero eitte ben a sertze sanien ustú, aspittik etate ben será, karíe etate ben aspittik. Da gero barrido kargau, lelengo botatzeotzen aspídxen egúrre, pagoburuek, sati andíxek, e! Da gero sue emon” (J. Zurikarai)

Ahozkoa: [karábižè]

- 003, 018, 032, 034, 035, 039 “Karábidxè”
- 014, 016 “Karábixà”

KATENTXUETA (*basoa*)

Kokapena: A-8 autopistak bertan zulatu zuen Eitzaga aldeko tunela.

OHARRAK: Jabeak izan ezik, inork ez du toponimo hau ezagutzen. Toponimia batzordekideek ohartarazi didaten bezala, aipagarria da oso hitz eratorri honen lehen osagaien sudurkari zaharra agertzearena. Osagaiak: Katen (izen arrunta) + txu (Ik. *Intxaurtxua*) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [katánçwetà]

- 014, 015 “Katántxu(e)tà ”

Idatzizkoa:

- 1893 Catenchuetta, monte llamado (ZJE.: 266, urt. 1)
- 1952 Catanchuetta (ZUA.: 1408. er., 2. or.)
- 1956 Catanchuetta (DBN.: Zin. Ait., 6)
- 1970 Cantenchuetta, se le conoce con el nombre de (EU.: 952. esp.)

KERIXALUZE (*aurkintza*)

Kokapena: Eitzagarako bidean. Iberdueroren zentral elektrikoaren osteko basoa.

OHARRAK: Ik. II. atalean, 3. 3. *Txistukari nabasteak*. Osagaiak: Kerixa (izen arrunta) + luze (izenondoa). Leku-izena gereziak ematen zituen arbola bat bertan zegoelako sortu zitzaigun.

“Perratokidixen aurrien euen labadero bat. Da andik, labaderuen gañetik juten giñen Éitzara. An esaten geuntzen solo bati Kéixalus, da Kéixelusen euen galtzádie, antziñeko galtzadak. Da ándixi jute giñen gu, Éitzara. Éitzara urtete genduen Kóndienera, lelengo urtete gen Telléria sarréra, aráxe artien euen kalsádie, da esniekin ye bendéjias, ba, Eiberrea. Noa-baittea jun bier ixete san, da gu aráxe jute giñen, guri aráxe erakutzi oskuen da [...] Gu Jaiñaspidxen bixi giñenien juete giñen Santamañetik, karreterati be, kamiñotik. Ori Aitidxo-ko kamiñuoi ni txikidxe nitzela, ni Berríxen nenguela in san. Ni akordeta nas Berríxen ondio gastie nitzen, bañe txilíndruék-eta, selan an parien ikuste nittuen, an kamiñue eiten, ónek es nittuen ikusi, bañe...” (F. Gorritxategi).

Ahozkoa: [keiáálušé]

- 018, 035, 045 “Keixálusé”
- 028 “Kéixalus, Kéixelus, Kéixeluse”

Idatzizkoa:

- 1810 Querisaluze, en el cerrado del termino de (BPAH.: HIP, 1093. mik., 56. zk., api. 30)²⁷⁸
- 1863 Querizaluze, monte llamado (DJE.: 67, api. 15)
- 1864 Querizaluze, otro monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1878 Querizaluceta, monte llamado (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1881 Querizaluze, monte arbolar en el termino de (ESK.: 020)
- 1929 Queisaluze (BFA.: ADM, LIM, AX-0410/02)
- 1938 Querizaluceta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Querisaluze (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1949 Querizaluze-Celetaoste (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1949 Querizaluze-Esparrua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Querizaluze (ZUA.: 1408. er., 203. or.)
- 1956 Querizaluze (DNB.: Zin. Ait., 556)
- 1964 Querizaluze (DNB.: Zin. Ait., 283)
- 1965 Querisaluceta (DNB.: Zin. Ait., 515)
- 1972 Querisaluze y Gastañaberdeta (DNB.: Zin. Ait., 568)
- 1993 Querizaluzea, monte en (ZJE.: 2290, mai. 15)
- 2000 Querizaluzea, monte denominado (ZJE.: 2611, urr. 2)

KORTATXU²⁷⁹ (*basoa*)²⁸⁰

Kokapena: Eitzagarako bidean. Eitzagabaso eta Zuloetaerrekaren arteko basoak.

OHARRAK: Ik. *Intxaurtxua*. Inoiz errekatzat hartu arren, dokumentazioan nagusi dira baso edo aurkintza generikoak, hala ere, errekararen basoaren pareko atalari honela deitzeak ez nau batere harritzen, sarritan ematen den fenomeno da eta. Osagaiak: Korta (izen arrunta) + -txu (txikigarria).

278. “árboles que existen sacados del mencionado vivero y plantados por el nominado *Jainaga* en el cerrado del termino de *Querisaluze*”.

279. Aranberri, F.: “*KORTATXU* (errekatxoak)” (*EE*, 407. or.) - HPSren ETDn: *Kortatsu* erreka.

280. Bat dator HPSren ETDrekin, generikoan izan ezik.

“Kortátxuko errekan, ba, euen, e! losa bat, gáinien losa bat, errékien gáinien, au baño sabalau ta danak esittuan pasetan, astuak andi ganetik esittuan pasetan, da errekatik jun bier. Da negu partien ure aundidxe, astuek tripa pe uretan pasetan sien an, da esittuan pasetan danak, sustau itte sittuan da eta euridxak itten sittuanien-da erreka aundidxe suan ori. Andi paseta sittuan Eitzára, Eitzako barridxotik Salórensora, da gero andik kamiñoaño” (J. M. Azagirre).

Abozkoa: [koř táču]

- 003, 045 “Kortátxu”
- 014, 023 “Kortátxuko basúe”

Idatzizkoa:

- 1597 Cortachu, confina con (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 38/5)²⁸¹
- 1674 Cortacho, montes del termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/69)
- 17... Cortachu, otro monte llamado (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1710 Corttacho, un Roble brauo que Bendio en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1717 Cortacho, oja del monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1718 Corttachu, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1720 Corttacho, robledal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1723 Cortachu, componer en una tarde el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1725 Cortachu, la oja del monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1744 Cortachu, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 12, C-037)
- 1745 Cortachu, los plantios de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1759 Corttachu, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1760 Corttacho, importe de la oja de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1762 Cortachu, oja del robledal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1763 Cortachu, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 17, 41/1)²⁸²
- 1780 Corttacho, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)
- 1788 Cortachu, oja y Alecho del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)²⁸³
- 1804 Corttacho, Yttn otro titulado (BFA.: ADM, LIM, Men., eka. 15, 634. or.)
- 1810 Cortachu, importe del monte llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1811 Cortachu, robles existentes en el termino de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka. 16)
- 1832 Cortachu, 2ª y 3ª porciones del monte (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 669. zk., uzt. 9)
- 1854 Ortacho, arroyo q sigue al de (BFA.: ADM, HLG, AT-0306/006)
- 1861 Cortachu, monte (ZJE.: 180, mar. 19)
- 1864 Cortachu o Cortasacon o Berotegui (ZJE.: 34, urr. 14)²⁸⁴
- 1873 Cortachu, mitad del monte denominado (DJE.: 115, eka. 4)

281. “dho sel e corta de cabaleta e por la parte de çulo etarreca que confina con *Cortachu*, que es de la an-teglesia de *caldua*”.

282. Datu berberak: 1764, 1765, 1767, 1768, 1773.

283. Datu berberak: 1792, 1794, 1803, 1806, 1808.

284. Alboan egon arren, ez da leku berbera. “monte arbolar llamado o conocido con los nombres de *Cortachu* o *Cortasacon* o *Berotegui*”.

- 1879 Cortachu, toda es una gran pieza la de (EHAE.: PKA, MU, 37. libk./0667. er.)²⁸⁵
- 1890 Cortachu, monte llamado (ZJE.: 251, mai. 30)
- 1898 Cortachu, monte (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1898 Cortachu, riachuelo de nombre (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1913 Kortachu, en el punto denominado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 19, C-016)
- 1922 Cortocho, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁸⁶
- 1930 Cortachu, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²⁸⁷
- 1938 Cortachu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1940 Cortachu, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/38)
- 1944 Cortacho, monte denominado (ZJE.: 503, uzt. 19)
- 1946 Cortachu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 20, C-093)
- 1950 Cortachu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Cortachu (ZUA.: 1408. er., 70. or.)
- 1956 Cortacho (DNB.: Zin. Ait. - 159, 538)
- 1956 Cortachu (DNB.: Zin. Ait., 589)
- 1956 Cortachu-Cortascon o Berotegui (DNB.: Zin. Ait., 380)
- 1963 Cortacho, monte de robles, castaños y ayas llamado (ZJE.: 753, mai. 24)
- 1994 Cortacho, monte denominado (ZJE.: 2313, eka. 21)

*KURUTZEAGA (baserria)*²⁸⁸

Kokapena: Solozabalén, autopistaren beste aldetik dagoen baserria.

OHARRAK: XVIII. mendeko dokumentuen arabera, korta edo arnaga moduan erabiltzen zuten. Jabetza Erregistroa sortu aurretik -ea amaiera erabatekoa zen dokumentuetan, gero -ia bihurtu zitzaigun. Etxetik hur egondako karabia, autopisten hondakinen ondorioz desagertu zen. Osagaiak: Kurutze (Ik. *Katika*) + -aga (Ik. *Aginaga*).

Ahozkoa: [kurúcia]

- 003, 018, 023, 025, 028, 032, 036, 045, 075, 076, 077 “Kurútzia”
- 005, 006 “Kuútzia”

Idatzizkoa:

- 1690 Curuzeaga, en la casa de (BPAH.: NOT, JBA, 180. p. s., 203. zk., mai. 15)
- 17... Cruceaga, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Curzeaga, Casa (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1717 Curuzeaga, la casa de (ESK.: 006)
- 1718 Curuzeaga, una casilla llamada (ESK.: 007)
- 1745 Cruzeaga, otra acc. llamada de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)²⁸⁹
- 1762 Cruzeaga, el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1764 Cruzeaga, composicion del camino Real de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)

285. “Elexondo, tiene en montes la parte superior de *Berreguren*, con el punto de *Yndoleta* que toda es una gran pieza la de *Cortachu*”.

286. Datu berberak: 1926 (AH-31).

287. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

288. HPSko ETDn: *Kurutziaga* baserria.

289. “que sirbe para tener paja y ganado”.



Kurutzeaga baserria (2002) (AE)

- 1798 Curseaga, la casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1810 Cruceaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1864 Curuciaga, otro monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1866 Curuciaga, monte en (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1867 Curuciaga, casería rústica titulada (ZJE.: 82, ots. 14)
- 1875 Cruciaga (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1878 Curuciaga, monte de robles y castaños llamado (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1888 Curuciaga, casería denominada (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1892 Curutsiaga, casería de (ZSAE.: HIL4/16)
- 1898 Curutsiaga, en la casería de (BEHA.: BAT,
- 1907 Curutziaga, casería de (ZSAE.: BAT7/1)²⁹⁰
- 1914 Curutsiaga, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1922 Curuciaga, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁹¹
- 1924 Curutziaga, para los anderos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 24, C-049)
- 1926 Curutziaga, casería de (ZSAE.: HIL4/24)
- 1930 Curutziaga (ZSAE.: ML)
- 1931 Curutziaga, casería de (ZSAE.: HIL4/8)
- 1935 Curutziaga (BFA.: ZUA, BUE, C-093)
- 1937 Curutziaga, casería de (ZSAE.: BAT8/19)²⁹²
- 1939 Cruciaga, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/108)
- 1941 Curutziaga, casería de (ZSAE.: HIL4/27)
- 1945 Curutzia (ZSAE.: ML)

290. Datu berberak: 1908, 1912, 1917, 1919.

291. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (Cruciaga - AH-86).

292. Datu berberak: 1935, 1938, 1946.

- 1948 Curutziaga (ZSAE.: ML)
- 1950 Curutziaga, casa (ZSAE.: HIL5/24)
- 1952 Curuciaga, Cº (ZUA.: 1408. er., 35. or.)
- 1956 Curuciaga (DNB.: Zin. Ait. - 558, 596)
- 1960 Kurutziaga, caserío (ZSAE.: BAT9)
- 1961 Curuziaga, caserío (ZSAE.: BAT9/5)
- 1965 Curuciaga (DNB.: Zin. Ait., 513)
- 1971 Curuciaga, pertenecido de la finca denominada (EU.: 969. esp.)
- 1974 Curuciaga, la finca se denomina... y la heredad Echeburu (EU.: 933-942. esp.)
- 1981 Kurutzia baserria (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Barrio de Goiherri - Gurutziaga (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Goiherri - Kurutzia, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Bº Goiherri - Kurutzia, Caserío (ZU.: BUE)
- 2003 Kurutziaga basetxean (HKK.: AA, 10. zk., 12. or.)

Kartografikoa:

- 1912 Gurutziaga (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-277/1)
- 1995 Kurutziaga (BFA.: 62-64)
- 2001 Kurutzia (ZG.: 18. or.)
- 2002 Kurutziaga (3 / 424) (KAT)

KURUTZEAGABASO (*basoa*)

Kokapena: Eitzagarako bidean. Eitzagabaso mendebaldetik jotzen duen pinudia.

OHARRAK: Ik. *Kurutzeaga*. Osagaiak: Kurutzeaga (izen nagusia) + baso (izen arrunta).

Ahozkoa: [kurúciabáso]

- 018 “Kurúziabáso”
- 045 “Ku(r)útzia basúa”

Idatzizkoa:

- 1866 Curuciaga, monte titulado (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1938 Curuciaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 25, C-093)
- 1952 Curuciaga (ZUA.: 1408. er., 51. or.)

KURUTZEAGAETXEBURUA, *-a* (*basoa*)

Kokapena: Kurutzeaga baserritik hego-mendebaldeko pinudia, etxearen gain-gainean.

OHARRAK: Ik. *Askorbaso* - *Kurutzeaga*. Osagaiak: Kurutzeaga (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + buru(a) (izena).

Ahozkoa: [ečáburuè]

- 028, 056, 057 “Etxáburuè”

Idatzizkoa:

- 1803 Curuciaga buru, ttermino comun titulado de (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 30. zk., api. 6)
- 1888 Buruciaco-echeburua, porción de monte (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1952 Curuciaga-echaburua o Ascorbaso (ZUA.: 1408. er., 35. or.)
- 1952 Echaburu (ZUA.: 1408. er., 36. or.)
- 1952 Curuciagana (ZUA.: 1408. er., 44. or.)

- 1952 Curuciaco-Echeburua y Ascorbaso (ZUA.: 1408. er., 87. or.)
- 1952 Curuciaga-burua (ZUA.: 1408. er., 80. or.)
- 1955 Curutziaburu, maderamen y leña del monte (ZUA.: Ak. Lib., api. 16, 0432. er.)
- 1956 Curuciaco-Echeburua-Azcorbaso (DNB.: Zin. Ait., 206)
- 1956 Curuciagana (DNB.: Zin. Ait., 634)
- 1974 Echeburu, heredad (EU.: 933-942. esp.)

KURUTZEAGAONDO (*basoa*)

Kokapena: Aurrekoa jotzen, ekialderago.

OHARRAK: Ik. *Kurutzeaga*. Osagaiak: Kurutzeaga (izen nagusia) + ondo (izena).

Idatzizkoa:

- 1876 Curuciaga-ondo, terreno castañal en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1938 Curuceaga-ondo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)

KURUTZEAGAOSTE (*basoa*)

Kokapena: Kurutzeagaburu basoa jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Ik. *Kurutzeaga*. Osagaiak: Kurutzeaga (izen nagusia) + oste (izena). Antzinako eskriturretan *Sagastiarekin* finka bera osatzen zuen, banatu eta urte batzuetara elkartu egin zituzten berriro, 1917an.

Ahozkoa: [kuruciaóste]

- 036, 043 “Kurúziaóste”
- 028, 056, 057 “Etxóstiè”

Idatzizkoa:

- 1864 Curuceoste, heredad (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1868 Curuceoste, heredad (ZJE.: 106, uzt. 4)
- 1888 Curuciaga-ostia, heredad llamada (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1952 Curuciaga-ostia (ZUA.: 1408. er., 35. or.)
- 1952 Curutoste (ZUA.: 1408. er., 145. or.)
- 1970 Gorutza Oeste, heredades (EU.: 935. esp.)

KURUTZESAR (*bidegurutzea*)

Kokapena: Zaldusolo plaza osteko Irukurutzeetarako bidegurutzea.

OHARRAK: Duela urte batzuk bidearen bestaldean zegoen, *Kamiñosolo* azpian. Toponimo honetan adiera bi elkartzen dira elkar indartuz, hots, alde batetik *Irukurutze-etarako* bidearen harrizko gurutzea bera eta bestetik, antzinako bideek bertan bat egi-ten zutela.

Ahozkoa: [kurúcešar]

- 036, 043, 067, 074, 080 “Kurútesár”
- 020, 038 “Kurutzesár”

“Kurutzesar, ba, krúsie salako. Onetxen, gure etxien dauesan etxaurrien, udaletxiói dauen serien, olantxe puntan akabetan san, da kurutze ba pe euen an. Da beti kurutzesar, goraua euesan gero iru kurutze, a Irukurutzietá, Gaitte onduen” (E. Narbaiza).



Kurutzezar (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1743 Curuzezarra, la calzada desde Arteaga asta (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, C-037)
- 1752 Curuzezarra, composicion dela cruz de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1781 Crucezarra, composicion de la calzada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1804 Curuzesar, trozo o pedazo de camino al termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1818 Curucesarra, camino carril llamado (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 323. zk., mar. 14)
- 1831 Curuzarra, Calzada del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)²⁹³
- 1910 Curutze-Zar, de Becoeche(a) a (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 10, C-016)²⁹⁴
- 1911 Gurutzezar, desde... a la parroquia (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)²⁹⁵
- 1929 Curutzazar, arreglar camino de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 24, C-018)²⁹⁶

293. “por lo trabajado en el puente de junto la casa tauerna con inclusion de la compostura de la Calzada del termino de *Curuzarra*”.

294. “rectificación de ensanche y compra de terreno del camino vecinal partiendo del punto de *Becoeche(a)* a *Curutze-Zar*, llegue al punto del calvario [...] en las heredades de P. Lasuen y Fco Arroitaonandia [...] hay que derribar toda la pared para dejar un camino regular”.

295. Erreziboan, berriz, *Curutzezar* irakur daiteke.

296. “acordar arreglar el camino de *Curutzazar* y la cuesta de Elixazpi hasta el alto de la Casa Chopena con piedra de Ymindi”.

- 1980 Kurutzi Zar (II Mini Marathon) (COR.: I. libk., mar. 23)
- 2000 Cruz (ZU.: OI, 1. 2/24)²⁹⁷

Kartografikoa:

- 1923 Kuruzazar (MTV)

LAIATUETA (*belardia*)

Kokapena: Arismendi gaineko errepide azpian, gainean Sakontxiki.

OHARRAK: Ik. *Arismendi (iturria)*. Jabetza Erregistroko lehen eskriturretan, *Sakontxikirekin* batera lursail berberaren zati bi dira, gaur egunean *Jainagarako* errepideak zati-tzen ditu. Bertan zegoen *Arismendiko iturria*. *Etxeburua*, oraindik erabiltzen dute, baina orokorragoa da. Osagaiak: Laia (izen arrunta) + -tu (atzizkia) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Abozkoa: [laɪtúeta]

- 032 “Laittúeta”

Idatzizkoa:

- 1789 Layatueta, en el paraje denominado... y Echaburua (BFA.:ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1875 Layetueta, heredad Saconchiqui y (ZJE.: 163, eka. 27)

LARRAKOA, -a (*belardia*)

Kokapena: Ariondo eta Elorriaga baserrien arteko landa.

OHARRAK: Ik. II. atalean, 1. *Bokalen harmonia*. Ahoz zein idatzizko datuek besterik erakutsi arren, berreskuratutako egin da forma zaharra.

Abozkoa: [laɾákuè]

- 009 “Larrákuè”

Idatzizkoa:

- 1876 Larracua, heredad llamada (ZJE.: 169, abe. 1)
- 1906 Larracoa, heredad nombrada (ZJE.: 291, mai. 19)
- 1952 Larracua (ZUA.: 1408. er., 116. or.)
- 1978 Larracua, heredad llamada (ZJE.: 1897, abe. 23)
- 2000 Larracua, heredad denominada (ZJE.: 2580, ots. 17)

LARRAKOA, -a (*belardia*)

Kokapena: Sakona eta tunelaren arteko landa, Garitaonandia dorretxe ostean.

OHARRAK: Ik. II. atalean, 1. *Bokalen harmonia* - Aurreko fitxa.

Abozkoa: [laɾákuè]

- 029 “Larrákuè”

Idatzizkoa:

- 1929 Larracua tunel, heredad (BFA.: ADM, LIM, AX-0410/02)

297. “Cruz de pequeño tamaño en piedra arenisca de brazos de sección cruzada y con estrias longitudinales. Posee base y está arreglada con cemento. Se encuentra en el camino del calvario, muy cerca de éste y pudo formar parte del primitivo Via Crucis del que hoy no quedan mas que restos”.

LARRAZABALETA (*aurkintza*)

Kokapena: Lixardiko bueltan, errepidearen alde bietan.

OHARRAK: Ik. *Iralarrea*. Dokumentu batzuetan nahastu egin dituzte berbok, hots, *Larrazabaleta* + *monte calvo*, *Larracalvo* bihurtu dute²⁹⁸. Oso toponimo garrantzitsua da, zeren inguru honetan elkartu egiten ziren antzinako bideak, *Zeartzza* aldekoa eta *Zalduiegikoa*. Osagaiak: Larra (izen arrunta) + zabal (izenondoa) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [lařásaletà]

- 002 “Larrásabàletà”
- 023 “Larrásaletà”

Idatzizkoa:

- 1637 Larraz a baleta, una heredad de nueba rozadura en el termino llamado (BEHA.: ORD)
- 1638 Larrazaualeta, en el termino de (BEHA.: ORD)
- 1854 Larrazabaleta, al pasar los arroyos de Ysardisacona y... (BFA.: ADM, HLG, AT-306/06)
- 1872 Larracalbo, monte en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1889 Larracalbo, monte en el término de (ZJE.: 238, mai. 20)
- 1890 Larrazabaleta e Ydalarria, monte llamado (ZJE.: 246, mai. 8)
- 1938 Larracalvo (BFA.: ZUA, Zin. Ait, abe. 5, C-093)
- 1952 Larrazabaleta (ZUA.: 1408. er, 137. or.)
- 1952 Larracalvo (ZUA.: 1408. er, 143. or.)
- 1954 Larracaldo, monte en el término de (ZJE.: 573, abe. 7)
- 1956 Larrazabaleta (DNB.: Zin. Ait, 393)
- 1956 Larracalvo (DNB.: Zin. Ait, 186)
- 1964 Larrazabaleta, Chalet de Fdo Anitua en el sitio denominado (ZUA.: LNE, 973/009)
- 1972 Larracalvo, monte en el término de (ZJE.: 573, eka. 16)
- 2000 Larrazabaleta o Idalarria, monte denominado (ZJE.: 2583, mar. 8)

LASPURU (*basoa*)

Kokapena: Askorsolo jotzen, iparraldetik. Bideak banatzen ditu.

OHARRAK: Autopistak harrapatu zuen ia osorik. Osagaiak: La(t)s (izen arrunta)²⁹⁹ + (b)uru (izen arrunta). Etimologia erabakigarria izan da arautzerakoan.

Ahozkoa: [lařpúru]

- 004 “Lasbúru”
- 038 “Laspúru”

Idatzizkoa:

- 1637 Laspuru, y llaman... al termino (BEHA.: ORD)³⁰⁰

298. Dakigun legez, *Eitzaga* aldean antzera gertatzen zaigu, hasierako monte titulado *Berreguren*, gero Monte *Berreguren* eta azkenean Monte, hots, generikoak ordezkatu egin zuen espezifikoa.

299. Datu gehiagorako: Irigoien, A: “Latsa toponymoa, deituretan Lasa dena, ahozkoan *Latxe Hernani-n*, eta *Latxa* Urnietakoa ere *latxe*” (*De re...*, IV- 188-192. orr.).

300. “en el termino de *Ascorra* que alinda por la parte de arriua con el camino que va a *Gatica* y por la parte de auajo con la heredad antigua de dha cassa [...] y llaman *Laspuru* al termino”.

- 1866 Larpuru, otro monte en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1892 Lazburu, monte llamado (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1938 Lazpuru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1938 Lasburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1952 Laspuru (ZUA.: 1408. er. - 48, 134. orr.)
- 1970 Lazpuru, monte en el término de (EU.: 920-923. esp.)

LATSEKO BIDEA, -a (*gurdibidea*)

Kokapena: Garitaerrin. Uriortua baserri aurretik azpiko Solozabal erreka luzatzen zen.

OHARRAK: Ik. *Laspuru*. Oraindik ikus daiteke gaur egunean antzinatik erabiltzen zen gurdibidea. Osagaiak: Latseko (izenlaguna) + bidea (izen arrunta).

Ahozkoa: [láceko biríe]

- 004 “Látzeko biríe”

Idatzizkoa:

- 1913 Latzecoa, al punto de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., api. 20, C-016)³⁰¹

LIXARDI (*basoa*)

Kokapena: Ariondo baserri gainean, Ermurako errepidetik Mallabiko mugarantz.

OHARRAK: Osagaiak: Lixar (*Fraxinus excelsior*) + -di (Ik. *Otadui*).

Ahozkoa: [iśěřđi]

- 002, 013, 030, 078 “Ixérđi”

Idatzizkoa:

- 1827 Ycerdi, monte titulado (BFA.: HIP, 1096. mik., 538. zk., ira. 5)
- 1878 Lizardi, monte roble dal llamado (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1948 Izerdi, en el paraje de (IGC.: TL, ZAM, 1. or., 2. mug.)³⁰²
- 1956 Lizardi (DNB.: Zin. Ait., 510)

Kartografikoa:

- 1948 Izerdi (IGC.: TL, ZAM, 2. or.)

LIXARDIKO BUELTA (*bihurgunea*)

Kokapena: Ariondo baserri gaineko Ermurako errepedearen bigarren bihurtuna.

OHARRAK: Ik. *Lixardi*. Osagaiak: Lixardiko (izenlaguna) + buelta (izen arrunta).

Ahozkoa: [iśěřđiko bwełtiè]

- 002, 013, 030, 078 “Ixéřđiko bueltiè”

Idatzizkoa:

- 1979 Itzerdi, en la revuelta de (COR.: I. libk., urt. 21)
- 1981 Izerdi, en la revuelta de (COR.: II. libk., mai. 30)

301. “Felix Urizar ha unido ambas heredades de frente a su caserío donde existía un camino carretil que dirigia al punto de *Latzeco* y que en reciproca da diez y ocho estados de terreno en la parte superior de la heredad llamada *Echeganpia* para ensanche y embellecimiento delcamino carretil que se dirige a la parte de *Solozabal*”.

302. “está situado en el paraje de *Izerdi*, a tres metros de la margen derecha del barranco de este nombre”.



Lixardiko buelta (2004) (AE)

LIXARDISAKONA, -a (erreka)

Kokapena: Sakongoendik mendebaldeko erreka, Ariondo baserriraino.

OHARRAK: Ik. *Lixardi*. Osagaiak: Lixardi (izen nagusia) + sakon(a) (izena).

Idatzizkoa:

- 1854 Ysardisacona, al pasar los arroyos de (BFA.: ADM, HLG, AT-0306/06)

Kartografikoa:

- 1948 Izerdi, Barranco de (IGC.: TL, ZAM, 2. or.)

LUBARRIA, -a (basoa)

Kokapena: Ulantzurako bidepean.

OHARRAK: Ik. *Gazagako Lubarria*. *Iturrietako* baso baten izena da.

Ahozkoa: [lubáři]

- 032 “Lubárri”

Idatzizkoa:

- 1878 Lubarriya, heredad (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1879 Lubarria, monte... en Yturrieta (ZJE.: 188, mar. 8)
- 1938 Yturrieta y Lubarria (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1952 Lubarria (ZUA.: 1408. er., 22. or.)

LURBALTZ (belardia)

Kokapena: Zeartza baserri eta eskolen arteko lursaila.

OHARRAK: Ahozko tradiziotik datorren toponimoa. Jabetza Erregistroko eskritura guztietan eskola eta *Zeartza baserriaren* arteko lursail bakartzat hartzen da eta ez du izenik

jartzen; dena dela, bertakoek hiru atal ezberdintzen dituzte: “Sololúse” (*Kamiñosolo* jortzen), “Lurbaltz” (erdikoa) eta “Solonáusi” (aurrekoa baino iparralderago). Azken hau trenbideak erdibitu zuelako sortuko zen segur aski, “Solobarrídxé” izenekoa.

Ahozkoa: [luřbálc]

- 020 “Lurbáltz”

LUZAR³⁰³ (*baserria*)³⁰⁴

Kokapena: Santa Marina ermita azpiko baserri biak.

OHARRAK: Izen bereko eraikin bi ditugu: garaia izan zenak, eskumakoa, kanpoko belardian, apaingarri gisa, antzinako zutabe bat erakusten du eta hegoaldeko horman beste zenbait aztarna ere ikusgai ditu; baserria, berriz, erabat berritu zuten 1968an eta geroago ere beste hainbat konpontze lan egin zitzaizkion, esaterako 1996an teilatua. Osagaiak: Lu(r) (izen arrunta) + zar (izenondo). Adierari begira, antzinako basoetan zuhaitzak kendu eta soroak egiten zirenean, eskriturretan *Luberri* toponimoa idaztea ohikoa zen moduan, *Luzarrek* ildo beretik jotzen duela uste dut³⁰⁵.

Ahozkoa: [lúsař]

- 004, 007, 008, 015, 018, 023, 035, 044, 045, 075, 076 “Lúsar”

Idatzizkoa:

- 1617 Luçar, heredades Dela cassa de (ESK.: 002)
- 1618 Luçar, en la sepultura de sucassa de (BEHA.: HIL1, mar. 25)
- 1637 Luçar, en la sepultura de sucassa de (BEHA.: HIL1, ira. 9)
- 1638 Luzar, camino que ua de dha cassa de Goicoechea para (BEHA.: ORD)
- 1661 Luçar, en la sepultura de sucassa de (BEHA.: HIL1, aza. 4)
- 1680 Lucar (BFA.: ZUA, Dok. His., mar. 18, 3/81)
- 1687 Luzar, en la caseria de (ESK.: 005)
- 1687 Luzar, heredad que esta devajo del orrio de (ESK.: 005)
- 1692 Luzar, en la sepultura dela cassa de (BEHA.: HIL2, api. 18)³⁰⁶
- 17... Luzar, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Luzar, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Luzar, al par de la cass^o de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1713 Luzar, juntto a la caseria de (BFA.: ZUA, Ud. Lan., ots. 9, C-084)
- 1737 Luzar, la caseria solar de mi apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/1)
- 1745 Luzar, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1761 Luzar, la su casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 952. zk., eka. 15)
- 1770 Luzar, casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 90. zk., urt. 7)
- 1773 Luzar, cassa casseria y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1778 Luzar, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Luzar, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)

303. Kerexeta, J.: “Var. de *Lizar*. Quizas, tierra gastada (de *Lur*, *lu-*: tierra y *zar* vieja, gastada)” (*Diccionario...*-III, 351. or.). Armarriaz honako hau diosku: “En sinople, una pomarrosa, de oro”.

304. Bat dator HPSko ETDrekin.

305. Ik. Mitxelena, K.: *AV*, 123, 161. orr.

306. Datu berberak: 1740, 1752, 1760, 1772.



Luzar baserria (2002) (AE)

- 1785 Luzar, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1789 Luzar, dueño que es dela caseria de (DMD.: AST, Auz-0188)³⁰⁷
- 1790 Luzar, vendieron parte pegante a su cassa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1793 Luzar, su casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1091. mik., 41. zk., api. 3)
- 1795 Luzar, en la sepultura dela cassa de (BEHA.: HIL2, abu. 11)
- 1796 Luzar, Ytten la caseria titulada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1797 Luzar, dha caseria de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 14. zk., uzt. 8)
- 1798 Luzar, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1801 Luzar, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, api. 7)³⁰⁸
- 1810 Luzar, la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Luzaar, D^o de Gazaga echebarria dueño dela Caseria llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1864 Luzar, casería denominada (ZJE.: 43, aza. 15)³⁰⁹
- 1870 Luzar, monte de la casería (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1875 Luzar (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1881 Luzar, arbolar de (ESK.: 020)
- 1887 Luzar, casería principal de (ZSAE.: HIL4/8)
- 1890 Luzar, casería principal de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1888 Luzar, en la casería accesoria de (BEHA.: BAT, abe. 26)³¹⁰
- 1893 Luzar, en la caseria de (BEHA.: BAT, abu. 12)³¹¹

307. Jatorrizko hipoteka: 1712/8/1.

308. Datu berberak: 1802, 1811, 1818, 1820, 1835.

309. "Casa agregada numero 22, frente a la anterior, llamada también *Luzar*".

310. Datu berberak: 1891, 1894.

311. Datu berberak: 1895, 1900, 1901, 1904.



Luzar Garaia, antzinako zutabe bat alboan duela (2002) (AE)

- 1895 Luzar, casería accesoria de (ZSAE.: HIL4/14)
- 1896 Luzar, casería accesoria de (ZSAE.: HIL4/2)
- 1900 Luzar, casería principal de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1903 Luzar, en la casería accesoria de (BEHA.: BAT, urt. 31)
- 1906 Luzar, casería de (ZSAE.: BAT7/21)³¹²
- 1910 Luzar, casería accesoria de (ZSAE.: BAT7/8)³¹³
- 1911 Luzar, casería principal de (ZSAE.: HIL4/10)³¹⁴
- 1922 Luzar, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³¹⁵
- 1929 Luzar, casería de (ZSAE.: BAT8/21)
- 1930 Luzar (ZSAE.: ML)
- 1931 Luzar, casería de (ZSAE.: BAT8/11)
- 1933 Luzar, casería accesoria de (ZSAE.: HIL4/20)
- 1935 Luzar, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1939 Luzar, C^o (BFA.: ZUA, Ban., 67/114)
- 1941 Luzarbarri, casería (ZSAE.: BAT8/3)³¹⁶
- 1945 Luzar (ZSAE.: ML)
- 1948 Luzar (ZSAE.: ML)
- 1956 Luzar (DNB.: Zin. Ait., 268)
- 1958 Luzar, casa (ZSAE.: BAT9/17)

312. Datu berberak: 1908, 1921.

313. Datu berberak: 1912, 1913, 1916, 1918, 1919.

314. Datu berberak: 1923, 1924, 1925.

315. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

316. Datu berberak: 1942, 1946, 1953.

- 1968 Luzar, obras de adcentamiento en el interior del caserío (ZUA.: LNE, 0978/024)
- 1984 Luzar, el caserío (COR.: II. libk., eka. 24)
- 1991 Barrio de Goiherri - Luzar - Luzarandikoa (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Goiherri - Luzar, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Luzar, Camino (ZU.: OI, 1. 4/20)
- 2001 Bº Goiherri - Luzar, Caserío (ZU.: BUE)
- 2003 Goiherri auzuneko Luzar basetxeakoak (HKK.: AO, 13. or.)

Kartografikoa:

- 1912 Luzar (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2707/01)
- 1958 Susar (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1835)
- 1971 Luzar (ZUA.: LNE, 986/02)
- 1995 Luzar (BFA.: 62-64)
- 2001 Luzar (ZG.: 18. or.)
- 2002 Luzar (2-153) (KAT)

LUZARGANA, -a (*aurkintza*)

Kokapena: Santa Marina ermita inguruko aldea.

OHARRAK: Ik. *Luzar*. Nahiz eta ahoz inork ezagutzen ez duen, berreskuratu egin dut.

Idatzizkoa:

- 1615 Luzar Gaina, el sitio y parage llamado (BEHA.: PAR)³¹⁷
- 1949 Campa de Santa Marina, parcela denominada (ZJE.: 535, uzt. 15)
- 1950 Campa de Santa Marina, porción de terreno de la (ZJE.: 540, ots. 16)
- 1952 Santa Marina, Campa de (ZUA.: 1408. er., 255. or.)³¹⁸
- 1963 Campa de Santa Marina, casa de campo en la (ZJE.: 540, eka. 23)
- 1975 Santa Marina, en la campa de (COR.: II. libk., uzt. 12)
- 1979 Santa Marina, adcentamiento de la campa de (COR.: II. libk., mai. 18)

LUZARPEA, -a (*hegala*)

Kokapena: Luzar baserrietatik Garitaonandia aldeko mazela.

OHARRAK: Ik. *Luzar*. Ez da lursail zehatz bat, *Luzar baserrien* azpiko aldea baizik. Osagaiak: Lu(r) (izen arrunta) + zar (izenondoa) + -pe(a) (Ik. *Aranagape*). Ahozko tradizioetik datorren toponimoa.

Ahozkoa: [luśárpia]

- 005, 006 “Lusárpia”

MUNARRIAGA (*basoa*)

Kokapena: Uluntzugana jotzen du, iparraldetik.

317. “Libro dela Hermita dela Gloriosa S^{ta} Marina sita en la Juridizion de esta anteiglesia de Zaldua q comenzo en el año de 1615. esta dha Hermita estaua antes en el sitio y parage llamado *Ganguren*, la derribo y la quemou una zentella y despues esta Noble anteyglesia la hizo nueba en el sitio y parage llamado *Luzar Gaina*”.

318. “Finca Exenta: Erial para esparcimiento de romeros en la *Ermita de Santa Marina*”.

OHARRAK: Jabeak baino ez du ezagutzen. Osagaiak: Mu(g)a (izen arrunta) + -arri (izen arrunta) + -aga (Ik. *Aginaga*).

Ahozkoa: [munáɾia]

- 029 “Munárrìa”

Idatzizkoa:

- 1827 Munarriaga, dueño del monte (BPAH.: HIP, ZUA, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1938 Munarriaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 6, C-039)
- 1943 Munarriaga, monte en término de (ZJE.: 498, ira. 20)
- 1949 Munarriaga-Otaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Munarriaga (ZUA.: 1408. er., 192. or.)
- 1956 Munarriaga (DNB.: Zin. Ait., 571)

OKILDO³¹⁹ (*basoa*)³²⁰

Kokapena: Zabaletaburu eta Okildogan arteko basoak.

OHARRAK: Ahozkoan hiru joera antzeman daitezke: batetik, idatziaren formarekin bat datorrena, erabiliena dena /ld/, eta bestetik, sabaikari bihurtzekoa, edo kontsonante taldea apurtzeko, herskariaren bidez /dd/ edo apurtuta, albokaria bikoiztuz /ll/. *Okildoko txabolaren* arrastoak ikus daitezke oraindino, Okildogana baino lehenagoko mazelan.

Ahozkoa: [okíldo]

- 005, 007, 008, 029, 030 “Okíldo”
- 003, 009 “Okíldo, Okíldo”
- 018 “Okíldo, Okílyo”
- 023 “Okílyo”
- 027, 035, 045 “Okíldo”
- 032 “Okíldo, Okíldo”

Idatzizkoa:

- 1700 Oquildo, en un termino llamado (EHAEA, PKA, ZAL, 124. libk. /2645. er.)
- 1817 Oquildo, piedra de calero que saco en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-039)
- 1818 Oquildo, en su termino de (BPAH.: HIP, 1094/95, 369. zk., eka. 22)
- 1863 Oquildu, monte (ZJE.: 2, urr. 7)
- 1866 Oquillo, camino carretil a (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1868 Zavaletaburu oquildu canterazarra, porción de monte llamado (ZJE.: 111, urr. 2)
- 1870 Zavaletaburu oquildu canterazarra, parte del monte llamado (ZJE.: 128, urt. 26)
- 1884 Zavaletaburu-Oquildu-Canterazarra, porción del monte llamado (ZJE.: 208, urr. 17)
- 1912 Oquildo, desde el punto denominado Urbieta a (ZUA.: LNE, 1042/001)
- 1922 Oquillo, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1925 Oquildo (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/18)

319. HPSren ETDrekin bat. Aranberri, F.: “*OKILLO* (mendia)” (*EE*, 412. or.).

320. Ik. 1. 3. *Kartografia iturriak*. 1. 3. 3. Katastroa (KAT).



Okildoko txabola (2004) (AE)

- 1926 Oquildo / Oquillo, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)³²¹
- 1933 Oquildo, para el camino vecinal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 18, C-054)
- 1938 Oquildo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 28, C-093)
- 1940 Oquildo, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/7)
- 1952 Zavaletaburu-Oquildo-Cantera (ZUA.: 1408. er., 139. or.)
- 1952 Zavaletaburu-Oquildo-Canterazar (ZUA.: 1408. er., 216. or.)

Kartografikoa:

- 1994 Okildo (EJ.: DM, 5. zk.)

OKILDOGANA, -a³²² (gaina)

Kokapena: Okildo basoaren gaineko tontorra.

OHARRAK: Ik *Okildo*. Osagaiak: Okildo (izen nagusia) + gan(a) (izena).

Ahozkoa: [okillogána]

- 009 “Okillogáne, Okillogána”
- 018 “Okillogáña”
- 023 “Okilyo ganía”
- 045 “Okillogáñe”

Idatzizkoa:

- 17... Oquildogan, monte en el termino de (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1769 Oquildo gain, monte robledal titulado (BEHA.: ORD, abu. 19)

321. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

322. HPSko ETDn: *Okildogana*.



Okildogana eta Ibañetagaña, atzean Egoarbitza (2003) (AE)

- 1770 Oquildogaña, en el punto y parage llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/26)
- 1796 Oquildogain o Amezorbeburu, en el termino de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 119. zk., ra. 11)
- 1810 Oquildogan, en dho termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1825 Oquildogan, septima del de (ESK.: 014)
- 1863 Oquildogain, choza en el monte (DJE.: 116, eka. 8)
- 1863 Oquildogain, porcion de monte en el término de (DJE.: 116, eka. 8)
- 1863 Oquildogan, porcion de monte denominado de (DJE.: 3, urt. 20)
- 1866 Oquildogan, monte titulado (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1885 Oquildo-gain, porción de monte en el término de (ZJE.: 210, api. 14)
- 1877 Oquildogan, monte en (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1938 Oquildogana (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Oquildogan-Ibañeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 28, C-093)
- 1938 Oquildogan-Ibañeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1950 Oquildo gana (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1951 Ibañeta-Oquildogana (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 27, C-093)
- 1952 Oquildogan (ZUA.: 1408. er., 60. or.)
- 1952 Oquildogain (ZUA.: 1408. er., 216. or.)
- 1956 Oquildogan (DNB.: Zin. Ait., 156)
- 1956 Oquildogana (DNB.: Zin. Ait. - 495, 588)
- 1956 Oquildogan-Ibañeta (DNB.: Zin. Ait., 44)
- 1956 Oquillogain (DNB.: Zin. Ait., 474)
- 1994 Oquildogan, monte denominado (ZJE.: 2316, abe. 15)
- 1976 Oquildo-gain, porción de monte en el término de (ZJE.: 1735, abu. 26)

Kartografikoa:

- 2000 Okildo (P. Galé.: *Bizkaiko...*, 129. or.)

ORTUTXIKIA, -a (*belardia*)

Kokapena: Solozabalen, autopistako tunel gainekoa.

OHARRAK: Ez dut ahozkorik jaso. Lursail bakarrean bi atal ditugu: *Ortutxikia* (bide zaharraren ondoan, autopistak zati bat kendu zion) eta *Goikosolua* (ipar-ekialderago, ez du lehengo bidea jotzen).

Idatzizkoa:

- 1864 Ortuchiquia, heredad... y Goicosolua (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1952 Ortuchiquia (ZUA.: 1408. er., 145. or.)
- 1970 Ortuchiquia, heredades (EU.: 935. esp.)

ORUETA (*basoa*)

Kokapena: Kurutzeaga eta Arismendi baserrien arteko errepidearen gaineko pinudia.

OHARRAK: Ik. *Amezorbe*. Errepide ertzeko jarleku bien artean dago pinudia. *Lubarria* goiko aldeko atala besterik ez da. Osagaiak: Oru(b)e (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [órweta]

- 032 “Óru(e)ta”

Idatzizkoa:

- 1651 Orueta, en el termino de (BEHA.: ORD)
- 1718 Orueta, heredad llamada de (ESK.: 007)
- 1878 Orueta, heredad (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1888 Orueta-Lubarria, heredad titulada (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1952 Orueta-lubarria (ZUA.: 1408. er., 35. or.)
- 1952 Orueta (ZUA.: 1408. er., 22. or.)

OTABURU (*mendia*)

Kokapena: Goenzelaitik Ulantzurako bide erdian, Patinostegi gainean.

OHARRAK: Hainbat dokumentutan grafema nahasiak agertzen zaizkigu: olaburu /oTaburu. Tontorrean izan ezik, pinudia da nagusi. Osagaiak: Ot(e) (*Ulex europaeus*) + buru (izena).

Ahozkoa: [otáburù]

- 003, 007, 008, 009, 018, 023, 030, 032, 035, 045 “Otáburù”

Idatzizkoa:

- 1827 Otaburu, Min de Zalduegui dueño del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591. zk., aza. 19)
- 1864 Otaburu, monte en el término de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1864 Otaburu, monte en el término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1867 Otaburu, monte nombrado (ZJE.: 8, ots. 14)
- 1870 Otaburua, monte (ZJE.: 137, mai. 11)
- 1875 Otaburu, camino carril de servidumbre que baja de... Arizmendi (ZJE.: 163, eka. 27)
- 1888 Otaburu, porción del monte (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1914 Otaburu, camino de Solozabal a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-047)
- 1915 Otaburu, caminos del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1920 Otaburu, monte arbolar llamado (ZJE.: 360, ira. 22)

- 1922 Otaburu, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³²³
- 1923 Otaburu, monte en el término de (ZJE.: 390, ira. 4)
- 1933 Otaburu (magnífico hayedo) (BFA.: ADM, LIM, AX-0337/03)
- 1935 Otaburu, en el punto llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/20)
- 1938 Otaburua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Oteburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1938 Otaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 2, C-093)
- 1938 Olaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 14, C-093)
- 1938 Olaburu-Aldape (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 29, C-093)
- 1943 Otaburu, monte en el término de (ZJE.: 499, urr. 30)
- 1949 Munarriaga-Otaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Otaburu (ZUA.: 1408. er. - 68, 87. orr.)
- 1952 Olaburu (ZUA.: 1408. er., 146. or.)
- 1956 Otaburu o Olaburu (DNB.: Zin. Ait., 490)
- 1956 Otaburua (DNB.: Zin. Ait., 2)
- 1956 Otaburu (DNB.: Zin. Ait. - 139, 205, 216)
- 1959 Otaburua, monte en el término de (ZJE.: 620, urt. 20)
- 1964 Otaburu (DNB.: Zin. Ait., 284)
- 1972 Otaburu (DNB.: Zin. Ait., 573)
- 1973 Otaburu (DNB.: Zin. Ait., 11)

Kartografikoa:

- 1994 Otaburu (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Otaburu (BFA.: 62-64)
- 1999 Otaburu (IGN.: Durango 62-IV)

*OTABURUGAÑA, -a*³²⁴ (*gaina*)



Otaburu mendia eta Otaburugaña, Jainaga txaletaren atzean (2004) (AE)

323. Datu berberak: 1926 (AH-31).

324. HPSko ETDn: *Otaburu tontorra*.

Kokapena: Otaburu mendiaren tontorra.

OHARRAK: Ik. **Otaburu**. Bertako zuhaitzak alertzeak dira. Osagaiak: Otaburu (izen nagusia) + gan(a) (izena).

Ahozkoa: [otáburugáñe]

- 032 “Otaburugáñe

Idatzizkoa:

- 1875 Otaburugaine, heredad (ZJE.: 163, eka. 27)

OTABURUPEA, -a (*basoa*)

Kokapena: Ulantzurako bide azpiko basoa, Otaburu parean.

OHARRAK: Ik. **Otaburu**. Ahoz zein idatziz aurkakoa erakutsi arren, berrezarri egin dira jatorrizko bokalak. Osagaiak: Otaburu (izen nagusia) + -pe(a) (Ik. *Añabarpe*).

Ahozkoa: [otáburupia]

- 023 “Otáburupia”

Idatzizkoa:

- 1864 Otaburupia, monte nombrado (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1868 Otaburupia, monte cerrado llamado (ZJE.: 106, uzt. 4)
- 1938 Olaburupia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 14, C-093)
- 1952 Olaburupia (ZUA.: 1408. er., 145. or.)
- 1952 Olaburupia (ZUA.: 1408. er., 146. or.)

PAGOETA (*basoa*)

Kokapena: Goierriko auzo txoko ostean trokarantz dauden basoak.

OHARRAK: Ik. **Iturrieta**. Osagaiak: Pago (*Fagus sylvatica*) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [páüeta]

- 007, 023 “Páüeta”
- 038 “Pagueta”

Idatzizkoa:

- 1635 Pagoeta, de la otra parte de azia (BEHA.: ORD)
- 1690 Pagoetta, arboles enel termino llamado (BPAH.: NOT, JBA, 180. p. s., 251. zk., api. 16)
- 1775 Pagoetta, junto a la dha su casa en el parage de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1789 Pagoeta, y en... (tras la ermita de Santa Marina) (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1791 Pagoetta, vendieron partte en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 22, 41/2)
- 1804 Pagoetta, arboles en el termino nombrado (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 183. zk., uzt. 3)
- 1809 Pagoeta, en... pegante a la Casa de Arrigorria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1825 Pagueta, un monte en el termino llamado (BPAH.: HIP, 1096. mik., 2. zk., urt. 28)
- 1864 Pagueta o Yturriondo, monte... en el mismo término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1866 Pagüeta, monte amojonado en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)

- 1870 Pagüeta, heredad en el término de (ZJE.: 131, mar. 9)
- 1885 Pagoeta, heredad en (ZJE.: 210, api. 14)
- 1933 Pagüeta, Iturriondo y... (30 castaños) (BFA.: ADM, LIM, AX-0337/03)
- 1938 Pagueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 21, C-093)
- 1938 Pagueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1938 Pagueta Yturriondo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1952 Pagueta (ZUA.: 1408. er. - 49, 68. orr.)
- 1952 Iturriondo o Pagueta (ZUA.: 1408. er., 67. or.)
- 1956 Iturriondo (DNB.: Zin. Ait., 420)
- 1956 Iturriondo o Pagueta (DNB.: Zin. Ait., 133)
- 1977 Pagoeta, heredad en el término de (ZJE.: 1825, urr. 21)
- 1979 Pagueta (DNB.: Zin. Ait., 608)

PATINOSTEGI (basoa)

Kokapena: Otaburu azpiak, mendebalderago.

OHARRAK: Ik. *Arriandi*. Osagaiak ateratzea ez da batere erraza, baina *Patin³²⁵ + oste + tegi proposatuko nuke.

Ahozkoa: [paténoštéj]

- 032 “Faldanoste(i), Paténostei”
- 036 “Patérnostèi”

Idatzizkoa:

- 1875 Patenostegui, monte llamado (ZJE.: 163, eka. 27)
- 1876 Patenostegui, terreno robleal en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1880 Patenoste, monte llamado (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1890 Patenostey, monte llamado (ZJE.: 251, mai. 30)
- 1912 Patinostegui, monte llamado (ZJE.: 324, ira. 13)
- 1938 Paternostey (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1938 Patenostegui (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 29, C-093)
- 1942 Patinostegui, monte en el término (ZJE.: 492, ots. 20)
- 1952 Patesnortegui (ZUA.: 1408. er., 44. or.)
- 1952 Paternostegui (ZUA.: 1408. er., 174. or.)
- 1952 Paternoster (ZUA.: 1408. er., 96. or.)
- 1952 Arriandia o Paternostei (ZUA.: 1408. er., 128. or.)
- 1956 Patasnortegui (DNB.: Zin. Ait., 635)
- 1956 Paternostegui (DNB.: Zin. Ait. - 228, 438)
- 1988 Patinostegui o Iturrita, monte arbolar (ZJE.: 2106, abe. 13)

POZUANDIAGA (aurkintza)

Kokapena: Gaiterrin. Garitaonandira joateko bidegurutzean bertan.

OHARRAK: Bertan batzen ziren, bai *Askorra*, bai *Kurutzeaga*, bai hirigunetik zetozen antzinako bideak. Pabiloi berriak direla-eta, gaur eguneko irudiak ez dauka zerikusirik argazkikoarekin. Osagaiak: Pozu (izen arrunta) + andi (izenondoa) + -aga (Ik. *Aginaga*).

325. Euskaltzaindia, Bilbo (2000): “*Patin* 1 Bizk. ‘putzu artifiziala’” (*Hiztegi Batua*, 690. or.).



Pozuandiaga (1975) (ZU)

Ahozkoa: [pośóauñdižà]

- 004, 013 “Posúaundixà”
- 007 “Posoáandi”
- 008, 020 “Posuáundi”
- 025, 028, 036, 038 “Posóauñdixà”

Idatzizkoa:

- 1866 Posampiaga, monte en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1929 Posu-andija, derechos de tránsito (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 19, C-018)
- 1931 Posuandija, raciones servidas para (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 30, C-053)
- 1932 Posuandija, raciones servidas a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 27, C-053)
- 1938 Posandiaga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1952 Posoandiaga (ZUA.: 1408, 48. or.)
- 1956 Posoandiaga (DNB.: Zin. Ait., 616)
- 1970 Posanjiaga / Sosandiaga, monte (EU.: 927. esp.)
- 1980 Potzo Haundi, obras de dragado en (COR.: II. libk., abu. 30)
- 1984 Pozo Aundi, en el lugar llamado (COR.: II. libk., abu. 12)
- 1985 Potzo Aundi, el tramo conocido como (COR.: IV. libk., urr. 5)
- 1994 Pozo Haundi, se va a cubrir hasta (ZAL.: 2. zk., 9. or.)

SAGASTIA, -a³²⁶ (*belardia*)

Kokapena: Etxeazpiko landa eta trenbidearen arteko landa.

326. Mitxelena, K.: “Junto a sagardi «manzanal» (*Sagardi, Sagardia, Sagardizar*) existe, con el mismo valor, sagastí, que aparece ya en los *Refranes y Sentencias de 1590*” (AV, 147. or.).

OHARRAK: Antzinean sagarrondo zegoen. Eskriturretan lursail bakarrean hiru leku-izen agertu arren (*Etxeburu*, *Sagastia* eta *Sagastialdia*), badira aldeak. Honek, adibidez, *Aldaieta* jotzen du ipar-ekialdetik. Osagaiak: Saga(r) (izen arrunta) + -ti(a) (Ik. *Askardu*).

Ahozkoa: [sagástiʃà]

- 023 “Sagástidxà”

Idatzizkoa:

- 1866 Sagastia, heredades: (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1877 Sagastiya, heredades contigüas (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1992 Sagastia, heredades denominadas..., Sagastialdia y Echeaurria (ZJE.: 2178, urt. 30)
- 1999 Sagastia, parcela de las heredades Etxeburu... y Echeazpia (ZJE.: 2366, uzt. 21)

SAGASTIA, -a (*belardia*)

Kokapena: Kurutzeaga baserri alboan.

OHARRAK: Ik. *Sagastia*.

Ahozkoa: [sagástiʃè]

- 028 “Sagástidxè”

Idatzizkoa:

- 1864 Sagastia, heredad (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1868 Sagastia, heredad (ZJE.: 106, uzt. 4)
- 1952 Sagastiya (ZUA.: 1408. er., 145. or.)

SAGASTIALDEA, -a (*belardia*)

Kokapena: Larrakoa jotzen, ekialdetik. Trenbidearen tunel gainetik.

OHARRAK: Ik. *Otaburupea - Sagastia*. Osagaiak: Sagasti (izen nagusia) + alde(a) (Ik. *Garitaonandialde*).

Ahozkoa: [sagástja|día]

- 021 “Sagástialdía”

Idatzizkoa:

- 1877 Sagastialdia, heredades contigüas (ZJE.: 173, uzt. 17)
- 1952 Sagasti-aldia (ZUA.: 1408. er., 57. or.)
- 1992 Sagastialdia, heredades denominadas Sagastia... y Echeaurria (ZJE.: 2178, urt. 30)
- 1999 Sagastialdia, parcela procedente de la heredad... y Echealdia (ZJE.: 2365, uzt. 21)

SAKONA, -a (*intxaurdia*)

Kokapena: Garitaonandia ostetik Luzarperaino.

OHARRAK: Intxaurrondo gazteek betetzen dute lursaila. Leku-izena lurraren forma-
rengatik sortuko zen, alboko landak zertxobait gorago daude eta.

Ahozkoa: [šakóna]

- 029 “Sakóna”

Idatzizkoa:

- 1864 Sacona, heredad ... en la parte norte de la casería (ZJE.: 22 abu. 18)
- 1881 Sacona, heredad en la parte norte de la casería, conocida con el nombre de (ESK.: 020)
- 1929 Sacona, heredad (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1952 Sacona (ZUA.: 1408. er., 196. or.)

SAKONGOEN (*basoa*)

Kokapena: Iruaretxeta-azpi eta Lixardisakonaren artekoa.

OHARRAK: Ik. *Goenzelai*. Gaineko aldea adierazteko Zaldibarren asko erabiltzen dute “goenien”. Osagaiak: Sakon (izena) + go(i)en (graduatzaila). Esanahiak ez dauka misteriorik, *Lixardisakona* erreka-arroan kokatzen zaigu eta baso hau gainean.

Ahozkoa: [šakónġón]

- 020 “Sakongón”

Idatzizkoa:

- 1870 Sacongüen, porción de monte de castaños y robles en (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1952 Sacongüen (ZUA.: 1408. er., 26. or.)

SAKONTXIKI (*basoa*)

Kokapena: Laiatueta gainean, errepideak erdibituta.

OHARRAK: Ik. *Laiatueta*. Osagaiak: Sakon (Ik. *Ertzilsakon*) + txiki (izenondoa).

Ahozkoa: [šakoŋčikeř]

- 032 “Sakontxíker”

Idatzizkoa:

- 1875 Saconchiqui y Layetueta, heredad (ZJE.: 163, eka. 27)

SAN KRISTOBAL (*desagertutako ermita*)

Kokapena: Ulantzuko 4 / 147 lursailean egon zen ermita.

OHARRAK: Ik. *Ulantzu - Gazagako Santiago*. Dokumentu guztiak gogan hartuta, noiz eraitsi zen argi egon ez arren, XVIII. mendearen amaieran izan zela baieztatu dezakegu eta arrazoiak B. Lasuenek azaltzen dizkigu³²⁷. Kokapen zehatza jakiteko *Gari-taonandia baserriko* paperekin eman didate erantzuna, zeren euren *Ulantzuko* lursaila dokumentu batzuetan *Ulanzu elejaoste* izenez agertzen zen.

Idatzizkoa:

- 1582 Sanct cristobal (BEHA.: HIL1, abe. 14)³²⁸

327. Lasuen, B.: “Elizako eta Udaleko arduradunen erabakiz lurreratu eben, Kalahorra eta La Calzadako gotzainen baimenagaz, oso urrun egoalako eta gaizkileak eta inguruan ibiltzen ziran abereak erabilten ebelako” (HKK.: ZSAB, 26. or.).

328. Ik. *San Fauste*. “un real a sanct miguel de ocango, Vn real a san mjin, Vn real a sant Llorente, Vn real a sanctiago, vn real a sanct Marina, Vn real a sanct cristobal”.

- 1583 Sanct X^obal de Vlançu (BEHA.: HIL1, abe. 21)³²⁹
- 1586 Sanct çristobal (BEHA.: HIL1, uzt. 29)³³⁰
- 1661 San Xtoual de Ulançu, la hermita de (BPAH.: NOT, 140. p. s., api. 25)
- 1689 San Christoual de Vlanzu (BEHA.: ORD)³³¹
- 1780 Sn Christthobal de Vlançu (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)³³²
- 1789 Ulançu, Martin de Uirichinaga maiordomo dela hermita de (DMD.: AST, Auz-0188)
- 1799 San Christobal de Ulançu (BEHA.: FAB, api. 9)
- 1801 Sn Christtobal (BPAH.: HIP, 1092. mik., 368. zk., urr. 1)³³³
- 1893 San Cristobal de Ulençu (BEHA.: FAB, mai. 15)³³⁴
- 1991 San Cristobal, en el paraje de Ulançu (ZG.: 16. or.)
- 1993 Ulançu, San Kristobal (ZG.: 28. or.)
- 1996 Ulançu, San Kristobal (ZG.: 6. or.)
- 1999 Ulançu, San Kristobal (ZG.: 6. or.)
- 2001 Ulançu inguruan egoan San Kristobal basiliza (HKK.: ZSAB, 26. or.)

*SANTA MARINA (ermita)*³³⁵

Kokapena: Ermurako errepidean. Askarduiko zubi azpitik pasatu eta eskumako bide-tik 50 bat metrora.

OHARRAK: Ik. *Gazagako Santamarinazar - Luzargana*. Ermitak iparraldeko horman *Agiñibar* bertsolariari eskainitako plaka³³⁶ erakusten du eta ostean probalekua³³⁷ egin zuten. Berriemaileen arabera, azken gerra zibilean armen gordelekua izan zen eta ermitaren aurreko gehigarria eskaleak-eta barrura ez sartzeko egin zen. Interesgarria litzateke hain itsusia den gehigarri horri beste itxura bat ematea-edo.

“Oingutxe antzera lenau be jaidxek, errémeridxe da, se ingo sua pa. Gerría urtenda euela enterau giñenien be antxe geuen gu, txopúe ipintten, *dieciocho de julio*. Etorri akuan Arangurengo Bastida-eró seretik etorrela, Irundik etorrela, fréntetik-eta, *aibadios!* Gerria urtenda

329. Ik. *San Fauste*. “hermitas de sanct fauste de Aranguren y sanct mjin de *Çaldibar*, sanct Llorente de *Vriçar* y Sanctiagio de *Gaçaga* y sancta marina de *Ganguren* y sanct X^obal de Vlançu”.

330. Ik. *San Fauste*.

331. Ik. *San Fauste*. “se hace otra Prozesion el dia de San christoual desde la parrochia ala hermita desan christoual de Vlançu”.

332. “la Rogattiba de Sn Christthobal de Vlançu que se hizo por la epidemia del Ganado Vacuno”.

333. “en terreno y egido comun de dha Antteiglesia titulado *Amesorbe* o *Ulançu* disttante como a dos ttiros de vala de la de Sn Christtobal hacia la parte orienttal”.

334. “hacia 1790 se aprovechó la Fábrica de esta Yglesia Parroquial de los bienes de la ermita de San Cristobal de *Ulençu* que se derribó con la autorización del Yltro Sr Obispo de Calahorra”.

335. Arregi, G.: “Planta rectangular de 7, 15 x 5, 90 m. Muros en mampostería vista con esquineros de sillería. La parte que corresponde al antiguo atrio y que en su día fue añadida a la nave de la ermita, tiene muros de cemento, imitando bloques de sillería. Cubierta a cuatro aguas sobre dos cerchas. Sin espadaña. La campana se halla en el interior de la ermita suspendida de una de las cerchas. En la fachada principal verja de hierro en la que se enmarca la puerta. Pavimento de losas de piedra [...] En el lado E. hay una figura sin cabeza, realizada en piedra arenisca” (*EB*, III-249. or.).

336. Ermita osteko horman hauxe irakur daiteke: “GOIHERRIKO HAUZATEGIAK / TOMAS GARI-TAONAINDIA / “AGINIBAR” / (1869 - 1940) / BERE BERTSOLARIARI / 23-VII-1978”.

337. “Probadero de piedra, relizado en granito, marcándose las líneas de clavos y exteriores con piedra caliza ‘rojo Baztan’ todo ello sobre cama de arena. Como complemento tiene unas gradas de hormigón”.



Santa Marina ermita (2002) (AE)

dauela ta txapligue bota ta gero segi. Dómekan mésie egote suan amaikak-eró da, ba, gero ardo suridxe ta bóluek eta olakotxe gausak. Tabernie serak ipintten yuan, sera ekarte suan, erritik etorte suan estankukoek jeneralien. Ardaue-ta, ba, ekarte ttuna jatekue, bokadilluek-eta emote ttuesan. Duan esebes. Duan etzan eser eoten” (F. Egiguren).

Ahozkoa: [santámañé]

- 003 “Santamáñe”
- 007, 009 “Santamarína”
- 008, 013, 020, 030, 038, 075, 076, 077, 080 “Santámañé”
- 067 “Santámañá, Santámañé”

Idatzizkoa:

- 1615 Sta Marina, libro de la hermita dela Gloriosa (BEHA.: PAR)³³⁸
- 1675 Santa Marina, reparos a la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., SMK, uzt. 3, 38/ 3)
- 1741 St^a Marina, desde el Calvario asta (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1762 Santa Marina, desde Goicoeche hasta (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1766 Santa Marina, camino nuevo qe se hizo junto a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/01)
- 1773 Santa Marina, la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib. ., urt. 1, 41/1)³³⁹
- 1781 St^a Mañagana, carga de carbon en el ttermino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1793 Sta Marina oste, en el termino de Yturrieta y... (BPAH.: HIP, 1091. mik., 41. zk., api. 3)
- 1825 Santa Marina, arboles correspondientes a la hermita de (ESK.: 014)

338. Ik. *Luzargana*.

339. “quando se completo el Camino entre la hermita de *Santa Marina* y la caseria de *Goicoechea*”.

- 1819 Sta Marina, heredad sita en el termino de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 557. zk., urr. 13)
- 1820 Sta Marinagana, en la colina de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 88. zk., aza. 25)
- 1876 Santa Marina, en la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 28, C-040)
- 1881 Santa Marina, camino estrada que se dirige al termino de (ESK.: 020)
- 1900 Santa Marina, tasación del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-043)
- 1908 Santa Marina, en el tunel de (ZSAE.: HIL4/7)
- 1915 Santa Marina, carretera de... a Guencelay (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-047)
- 1916 Santa Marina, agua de Goyerri al punto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-047)
- 1917 Santa Marina, frente de la Ermita de (ZUA.: LNE, 1036/004)
- 1923 Sta Marina, en la ermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 30, C-049)³⁴⁰
- 1927 St^a Marina, en la cantera de (ZEZ.: HE8/53)³⁴¹
- 1929 Santa Marina, en las inmediaciones de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 20, C-052)
- 1934 Santa Marina, ramal de la carretera de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 6, C-020)
- 1935 St^a Marina, camino vecinal de... a Guencelayechevarri (BFA.:ZUA, Ak. Lib., ira. 22, C-020)
- 1938 Santa Marina, en el alto de (ZUA.: Ak. Lib., 0431. er., mar. 31)
- 1949 Santa Marina, en el lugar conocido con el nombre de (ZJE.: 535, eka. 8)
- 1955 Santa Marina, caminos de (ZUA.: LNE, 1042/002)
- 1967 Santa Marina del Monte, junto a la ermita (J. Ibarra: *Escudos...* - 33. or.)
- 1970 Santa Marina, camino que se dirige de (ZUA.: Ak. Lib., mar. 16, 0433. er.)³⁴²
- 1974 St^a Marina, construcción de una pista forestal desde (ZUA.: Ak. Lib., mar. 8, 0434. er.)
- 1977 Santa Marina, en la ermita de (COR.: I. libk., uzt. 17)
- 1978 Santa Marina, la cofradia... del barrio de Gohierri (ZUA.: Ak. Lib., 0434. er., uzt. 10)³⁴³
- 1984 Santa Marina, la cofradia de Goiherri se reune en (COR.: I. libk., ots. 26)
- 1985 Santa Marina, la cofradia de... de Goiherri (COR.: III. libk., ots. 26)
- 1991 Santa Marina, en el barrio de Goiherri (AZ.: 25. or.) 16. or.)
- 1993 Santa Marina, baseliza (Goierrin) (ZG.: 30. or.)
- 1994 Santamañe ta honek parajio (ZAL.: 1. zk., 8. or.)
- 1996 Santa Marina, baseliza (Goierrin) (ZG.: 4. or.)
- 1999 Santa Marina, baseliza (Goierrin) (ZG.: 9. or.)
- 2000 Santa Marina, Campa de (ZU.: OI, 1. 2/1)
- 2001 Santa Mariñe baseliza (HKK.: ZSAB, 22. or.)
- 2002 Santa Mariñeko baselizan mezea (ANBOTO.: 34. zk., 14. or.)

340. "para el gasto del tamborilero y el alguacil en la ermita de *St^a Marina*".

341. *Arrigorrieta* baserri aurrean egondakoari buruz ari da dokumentua, baina inork ez dio horrela deitzen.

342. "F. Eguiguren y J. M. Azaguirre para que efectuen el acondicionamiento del camino que se dirige de *Santa Marina* al caserío *Guencelay zar*".

343. Ik. *Agiñibar* kalea.

Kartografikoa:

- 1880 Sta Marina, Ermita de (BFA.: ADM, HLG, DV-DC-231)
- 1912 St^a Marina, Ermita de (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-277/1)
- 1923 Santa Marina, Camino de (MTV)
- 1952 Santa María (IGC.: Durango 62)
- 1971 Santa Marina (ZUA.: LNE, 986/02)
- 1980 Santa María (IGN.: Durango 62-IV)
- 1996 Sta. Marina (ZG.: 9. or.)
- 1999 Santa María, Ermita de (IGN.: Durango 62-IV)
- 1999 Sta. Marina (ZG.: 14. or.)
- 2001 Sta. Marina, Ermita (ZG.: 18. or.)
- 2002 Santa Marina (3-67) (KAT)

SANTAMARINASOLO (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Santa Marina ermita ondoko harizti eta Askarduiko landen artekoa.

OHARRAK: Ahoz ez dut jaso. Ermurako errepidearen bihurgunea egitean harrapatu zuten.

Idatzizkoa:

- 1882 Santa Marinasolo, la heredad nombrada (ZJE.: 203, api. 27)
- 1952 Santa Marinasolo (ZUA.: 1408. er., 110. or.)

SANTAMARINAURRE (*basoa*)

Kokapena: Santa Marina ermita ondoko hariztia, mendebalderantz.



Santamarinaurreko aska apurtua (2002) (AE)

OHARRAK: Aska apurtua ere bertan ikus daiteke. Osagaiak: Santa Marina (hagionimoa) + aurre (izena).

Ahozkoa: [santámaɲè áũře]

- 008, 009 “Santámañè áurre”

Idatzizkoa:

- 1864 St^a Marina aurre, prado en el término de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1933 St^a Marina aurre (prado) (BFA.: ADM, LIM, AX-0337/03)
- 1938 St^a Marina-aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 St^a Maria aurre (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1952 Santa Marina-aurre (ZUA.: 1408. er., 67. or.)
- 1952 Santamarinaaurre (ZUA.: 1408. er., 208. or.)

SOLOANDIETA (belardia)

Kokapena: Garitaonandialde jotzen du, mendebaldetik.

OHARRAK: Pabiloiak egin dira bertan, baina oraindino ataltxo bat ikus daiteke, *Solozabal baserriko* bide azpian. Osagaiak: Solo (izen arrunta) + andi (izenondoa) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [solonaũsíže]

- 005, 006 “Solonausídxe”

Idatzizkoa:

- 1569 Solo andjeta, geredad de dgo P^o de Solocabal llamada (ESK.: 001)
- 1617 SoloAndieta, el manzaual llamado (ESK.: 002)
- 1867 Soloandietta, heredades contigüas a la misma casería (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1970 Soloandia, heredades llamadas (EU.: 934. esp.)

SOLOBARRIA, -a (basoa)

Kokapena: Trenbide eta Zearraetxetxoren arteko izeiak.

OHARRAK: Ik. *Lurbaltz*. Osagaiak: Solo (izen arrunta) + barri(a) (izenondoa).

Ahozkoa: [solóbářídxe]

- 020 “Solóbarrídxe, Etxetxoáilde”

SOLOLUZE (mintegiak)

Kokapena: Zeartza baserri eta eskolen arteko lursaila.

OHARRAK: Ik. *Lurbaltz*. Erditik bidezidorra luzatzen zen gaur eguneko eskolen alde-ra. Osagaiak: Solo (izen arrunta) + luze (izenondoa).

Ahozkoa: [sololúše]

- 020 “Sololúše, Solólusìè”

SOLOAGUSI (soroa)

Kokapena: Zeartza baserri eta eskolen arteko lursaila.

OHARRAK: Ik. *Lurbaltz*. Aipaturiko lauron arteko lursailik handiena da. Osagaiak: Solo (izen arrunta) + nagusi (izenondoa).

Ahozkoa: [šolonáúši]

- 020 “Solónáusi, Solónausidxè,”

SOLONDOPE (*basoa*)

Kokapena: Arrigorrietaoste eta Iramiña arteko basoak.

OHARRAK: XVIII. mendeko datuetan *Sol(alo)ondo* baino ez badugu ere, izan duen bilakaera aintzat hartu beharko da eta hirugarren osagaia onartu, horrelaxe erabiltzen baita gaur egunean. Osagaiak: Solo (izen arrunta) + ondo (izena) + pe (Ik. *Añabarpe*).

Ahozkoa: [šoloŋdópe]

- 003, 019, 045 “Solondópe”
- 018, 035 “Solóndopè”

Idatzizkoa:

- 1762 Soloondo, en el termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 10, 41/1)
- 1775 Solaondo, en el termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 15, 41/1)
- 1792 Solaondo, parage y terreno nombrados de (ZUA.: LNE, 1319/005)
- 1792 Solaondo, heredad en el termino de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 319. zk., aza. 19)
- 1803 Solaondo, tierra en el termino nombrado de (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 29. zk., api. 6)
- 1809 Solondope, en el paraje de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1821 Soloondopecoa, la heredad llamada (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 275. zk., urr. 1)
- 1827 Solondope, Min de Urizarburu dueño del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 591zk., aza. 19)
- 1866 Solondope, monte castañal en el término de (ZJE.: 65, ots. 26)
- 1866 Solo-ondope, monte (ZJE.: 67, mar. 16)
- 1866 Soloondopecoa-gastañaduya, monte nombrado (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1870 Soloondopecoa, monte de robles y ayas llamado (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1870 Solondope, monte castañal en el término de (ZJE.: 134, mar. 9)
- 1875 Solo-ondope, monte titulado (ZJE.: 163, eka. 27)
- 1876 Solondope, monte nombrado (ZJE.: 168, abe. 1)
- 1876 Soloondopecoa, monte llamado (ZJE.: 169, abe. 1)
- 1877 Solo-ondope, monte (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1878 Soloondopecoa, monte llamado (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1893 Soloondopecoa, monte (ZJE.: 266, urt. 4)
- 1938 Solondope (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 28, C-093)
- 1938 Solo-ondope (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1938 Solo-ondope (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 28, C-093)
- 1938 Soloondopecoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Soloondopecoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 29, C-093)
- 1952 Solondope (ZUA.: 1408. er. - 2, 16, 26, 50, 60, 203, 213. orr.)
- 1956 Solondo (DNB.: Zin. Ait., 114)
- 1956 Solondope (DNB.: Zin. Ait. - 48, 233, 309, 487, 499, 605)
- 1970 Solondope, heredad de... digo de Echeaspiac (EU.: 944. esp.)

- 1988 Solondope, otro en (ZJE.: 2106, abe. 13)
- 2001 Solondope (DNB.: Zin. Ait., 581)

SOLOZABAL³⁴⁴ (*baserria*)

Kokapena: Euskal Herria etorbidearen hasierako pabiloi berrien osteko eraikin nagusia.

OHARRAK: Lehenengo eta behin azpimarratu behar da *Solozabal* toponimoa aurkintza gisa funtzionatzen duela, baserriak ez eze, iturria eta erreka ere izen berarekin bataitu zituzten eta. Hiru eraikin ditugu gaur egunean ikusgai: aurreko etxea *Solozabal*, ostean baserri zaharraren hondakinak eta jarraian *Solozabal* baserria eta etxearen alboan teilape izandako “Bustérrin etxíe”. Esan beharrik ez dago, azken urte bietan eginiko pabiloiek erabat aldatu dutela ingurua. Osagaiak: Solo (izen arrunta) + zabal (izenondoa).

“Amengo etxiek ordun dénporan, ba, ontxe dauesenak, da Sosábalándikuè da besteik es euan amen. Gáittonandixe. Busterrri ona etorri sanien Berrístik, orduntxe, berak ei eban ori e! Busterrrik txabola suan or , da berak ein yuan orí, etxie iñ, etxie-eró, txabola esate otxeu, bañe bai, etxie. Sengotitan aitte, guresuek, aitte ta ama, amen ametikaldeko etxe sarrien, amen bitartien utzik selan dauen ori, óixe suan lelengo Sengotitan etxie, sárrena. Gero así sittuan orrek eitten, ba, lándara asuntuen, da gero ei yuan ori etxe barridxoi, nere akorduen, nik lau bat urte neukesenien. Sengotita amendik juan suan Saldiberrera. Geurien be bibérue suan orduen, bañe bibérue, onek diferentiek, guk piñue, piñu landarie da ónek íá tiestuetakuek, jardíneko-da, tiestuekiñ. Saldibertik geró, Astolara juen suan, oiñ Astolan da. Sosábalandikuek orrá etorri sien etxie bota sanien autopista eitteko, ona pasau sien. Etxe sarra geatu suan jausteko moduen da erosi gendun guk orí, da gero jaurti ein genduan, jausi selan in bi ban, ba, baten batek miña artu es daidxen, pareta andixde selan euen, metro erdi *ochenta* ortxe inguruen. Nere anaixdek euken ideie, difuntuek, or etxie itteko, bañe, gero, eskatu nabenien permisue, anaie il suan, eskatu nabenien permisue, botateko selan euen, ba, jausteko moduen, etxie eitteko, ba, es osten eman permisue aiumentuek” (J. Urizarbarrena).

Ahozkoa: [sóśábal]

- 003, 005, 019, 076 “Sosábal, Solósabal”
- 004, 006, 028, 067, 075, 077 “Sosábal”
- 018, 025, 030 “Solósabal”

Idatzizkoa:

- 1617 Solocaua, heredades Dela cassa de (ESK.: 002)
- 1630 Soloçabal, en la sepultura de la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., abe. 5)
- 1634 Soloçabal, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, mar. 21)
- 1638 Soloçaua, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 83. zk., abu. 19)
- 1640 Soloçabal, sobre lasu cassa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/62)
- 1651 Solozaual, el regato que vaja de Ulanzu a... (BEHA.: ORD)
- 1658 Soloçabal, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, aza. 4)
- 1659 Solocabal, en la cassa ysolar de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., ira. 13)
- 1659 Solozal de abaxo, en la cassa de (BEHA.: ORD)

344. Baserrik armarririk ez badauka ere, A. Garciaren arabera, deiturarena hauxe litzateke: “De *azur*, con cinco hojas de trébol de oro, puestas en sotuer. Divisa: «Quinque honorata trifoliis» puestas en letras de oro sobre volante de azul” (*El solar...*- VI, 90. or.). J. Kerexetak datu berberak eskaintzen ditu (*Diccionario...*- IV, 219. or.).



Solozabal baserria, antzinako bide aldapatsua aldamenean duela (IAT)

- 1660 Solozauual, una esquilmadura en la heredad de (BPAH.: NOT, 140. p. s., ots. 21)
- 1680 Solozauual, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, api. 15)
- 1699 Solozauual, cassa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 1701 Solozauual, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, ira. 14)
- 1704 Solozauual, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232 . or.)
- 1718 Solozauual, poseedor de la caseria de (ESK.: 007)
- 1733 Solozabal, dha caseria de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 47. zk., ira. 28)
- 1735 Solazal veazcoa, casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1105/06. zk., 216. zk., aza. 23)
- 1737 Solozauual, la caseria solar de mi apellido (BFA.: ZUA, Dok. Hist., 2/1)
- 1744 Solozabal, en la sepultura de la caseria de (BEHA.: HIL2, urr. 24)
- 1745 Solazabal, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1748 Solozabal, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, eka. 19)
- 1753 Solozauual, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, uzt. 24)
- 1760 Solozabalazpicua, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ira. 30)
- 1764 Solozauual, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, api. 14)
- 1767 Solozauual, plantio del vibero de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 1, 41/1)
- 1771 Solozauual, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, aza. 20)
- 1772 Solozauual azpicoa, la casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/60)
- 1773 Solozabal (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1774 Solozabal, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 4)
- 1776 Solazabal, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, abe. 20)
- 1778 Solozabal Azpicoa, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Solozaval azpicoa, la casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 332. zk., mar. 24)
- 1779 Solozabal azpicoa, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)

- 1781 Solozabal Azpicoa, casas y caserías nombradas de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 20. zk., uzt. 23)
- 1785 Solozaval aspícuca, casa y casería de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/99)
- 1787 Zolozabal, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, api. 24)
- 1792 Solozabal, la casa y casería de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 291. zk., ira. 2)
- 1793 Solozaval, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urr. 6)
- 1795 Zolozaua, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, aza. 6)
- 1796 Solozabal de Yuso, Ytten la nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1797 Solozabal maior, en la sepultura de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 101. zk., abe. 30)
- 1798 Solazabal, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1808 Solozaval, por las tres Casas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1809 Solozabal de aqui, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, abu. 24)
- 1810 Solozabal (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Solozabal beascoa, la heredad de (BPAH.: HIP, 1093/94, 329. zk., aza. 16)
- 1813 Juan de Solazabal dueño de la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. Hist, 4/4)
- 1819 Solozaval de aqui, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 13)
- 1823 Solozabal, amojonado de (ESK.: 032)
- 1826 Solozabal de aqui, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1831 Solozaval de aqui, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urr. 8)
- 1856 Solozabal, heredad de la casería de (DJE.: 138, uzt. 10)
- 1864 Solozabal, monte de la casería de (ZJE.: 9, mar. 31)
- 1866 Solozabal, heredad en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1867 Solozabal, casería rústica titulada (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1870 Solozabal, mitad de la casería titulada (ZJE.: 137, mai. 11)
- 1875 Solozabal (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1886 Solozabal, casería de (ZSAE.: HIL4/12)
- 1887 Solozabal, casería de (ZSAE.: HIL4/6)
- 1890 Solozabal, en la casería de (BEHA.: BAT, api. 14)
- 1892 Solozabal Mayor, en la casería de (BEHA.: BAT, uzt. 20)
- 1894 Solozabal-mayor, casería (ZSAE.: HIL4, 14)
- 1897 Solozabal Mayor, en la casería de (BEHA.: BAT, ots. 4)
- 1898 Solozabal, en la casería de (BEHA.: BAT, mai. 11)³⁴⁵
- 1908 Solozabal, casería de (ZSAE.: BAT7/3)³⁴⁶
- 1909 Solozabal, casería de (ZSAE.: HIL4/7)³⁴⁷
- 1920 Solozabal, caminos vecinales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-048)
- 1922 Solozabal, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁴⁸
- 1926 Solozabal, casería de (ZSAE.: BAT8/7)³⁴⁹

345. Datu berberak: 1900, 1903, 1904.

346. Datu berberak: 1913, 1923, 1924.

347. Datu berberak: 1911, 1914, 1918, 1921, 1937, 1943.

348. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

349. Datu berberak: 1932, 1933, 1934, 1936, 1940, 1942, 1947, 1950, 1953.

- 1929 Solozabal / Becoechea, derechos de tránsito (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 19, C-018)
- 1930 Sosabal / Solozabal, raciones servidas a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-052)
- 1931 Solozabal, raciones para... y Ulunzu (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 30, C-053)
- 1935 Solozabal, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1939 Solozabal, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/52)
- 1945 Solozabal (ZSAE.: ML)
- 1948 Solozabal, casa (ZSAE.: HIL5/2)³⁵⁰
- 1960 Solozabal, barrio de (ZSAE.: BAT9/19)³⁵¹
- 1964 Solozabal, garage en el barrio de (ZUA.: LNE, 972/012)³⁵²
- 1966 Solozabal, barrio de (ZSAE.: HIL6/17)³⁵³
- 1970 Solozabal, mitad oriental de la Casería de (EU.: 943. esp.)
- 1971 Solozábal, en el camino de (COR.: I. libk., api. 28)
- 1975 Solozabal, los barrios de Goyerri y (COR.: II. libk., urr. 25)
- 1982 Solozabal, al alto de Goiherri por (COR.: I. libk., urt. 31)
- 1991 Barrio de Goiherri - Solozabal (AZ.: 25. or.)
- 1994 Solozabal, proyecto de cubrición del arroyo (ZAL.: 2. zk., 9. or.)
- 1996 B° Goierrri - Solozabal, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. . er.)
- 2001 B° Goierrri - Solozabal, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1912 Solozabal (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-277/1)
- 1923 Solozabal, Camino de (MTV)
- 1923 Solozabal, Arroyo de (MTV)
- 1923 Solozabal (MTV)
- 1929 Solozabal (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1952 Solozabal (IGC.: Durango 62)
- 1966 Solozabal (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1994 Solozabal (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1999 Solozabal (IGN.: Durango 62-IV)
- 2001 Solozabal (ZG.: 18. or.)
- 2002 Solozabal (2 / 221 - 3 / 330) (KAT)

SOLOZABAL (*erreka*)

Kokapena: Izen bereko baseritik hasi eta hirigunerantz luzatzen dena.

OHARRAK: Ik. *Solozabal*. Aldaketa ugari jasan ditu bere bidean eta gaur egunean ia estalita dago. Izenak ere bat baino gehiago izan ditu, adibidez, *Garita baserriko Etxe-*

350. Datu berberak: 1958, 1963, 1964.

351. Datu berberak: 1962, 1963, 1968.

352. "Solicitud de Francisco Intxaurreaga de licencia para la construcción de un pabellón con destino a garage en el barrio de *Solozabal*".

353. Datu berberak: 1967, 1973.

azpi solo alboan erropak garbitzeko lixíba arrídxé” zegoen eta zati horretan, “Látzeko errékiè” deitzen zioten, baita “Látzeko subídxe” bertako zubiari ere.

Ahozkoa: [sóśábal]

- 003, 005, 019, 076 “Sosábal, Solósabál”
- 004, 006, 028, 067, 075, 077 “Sosábal”
- 018, 025, 030 “Solósabál”

Idatzizkoa:

- 1881 Solozabal, riachuelo de (ESK.: 020)
- 1968 Solozabal, riachuelo que baja de (ZUA.: Ak. Lib., 0433. er., abe. 20)
- 1974 Solozabal, el depósito regulador de (ZUA.: Ak. Lib., eka. 1, 0434. er.)³⁵⁴
- 1978 Solozabal, aprovechamiento de las aguas de (COR.: I. libk., mar. 5)
- 1980 Solozabal (Goiherri), sito en (COR.: III. libk., urt. 27)³⁵⁵
- 1984 Solozabal, en el arroyo de (COR.: I. libk., api. 7)
- 1991 Solozabal, arroyo (AZ.: 6, 25. orr.)
- 1993 Solozabal, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1996 Solozabal, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1997 Solozabal ibaia (ERAZ.: 164. zk., 5. or.)
- 1999 Solozabal, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 2001 Solozabal, errekatxoa (ZG.: 5. or.)

Kartografikoa:

- 1912 Solozabal, Arroyo (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-277/1)
- 1934 Solozabal (BMT.: 5-B)



Solozabal erreka aldea, pabiloiak eraiki aurretik (2002) (AE)

354. “el deposito regulador de Solozabal, recientemente construído no funciona debidamente”.

355. “La comisaría de aguas del Norte de España acaba de conceder al ayuntamiento de Zaldibar el aprovechamiento de las aguas del tunel de la autopista Bilbao-Behovia, sito en Solozabal (Goiherri)”.

- 1952 Solozabal (IGC.: Durango 62)
- 1966 Solozabal, Arroyo (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1980 Solozabal (IGN.: Durango 62-IV)
- 1994 Solozabal / Solozabaleko erreka (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Solozabal (BFA.: 62-64)
- 1996 Solozabal Erreka (ZG.: 9. or.)
- 1999 Solozabal (IGN.: Durango 62-IV)
- 1999 Solozabal Erreka (ZG.: 12. or.)
- 2001 Solozabal Erreka (ZG.: 16. or.)

SOLOZABALALDEA, -a (*belardia*)

Kokapena: Solozabal baserriko Etxeburu gainean.

OHARRAK: Ik. *Solozabal*. Osagaiak: Solozabal (izen nagusia) + alde(a) (Ik. *Garitao-nandialde*).

Ahozkoa: [sósábalaldíe]

- 034, 035 “Sosábalaldíe”

Idatzizkoa:

- 1866 Solozabal-aldia, heredades en el término de (ZJE.: 65, urr. 15)
- 1952 Solozabalde (ZUA.: 1408. er., 213. or.)

SOLOZABALANDIKOA, -a / SOLOZABALGANEKOA, -a (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Autopistak desegin zuen Kurutzeaga eta Solozabal arteko baserria.

OHARRAK: Ik. *Solozabal*. Baserriaz gainera, baziren beste eraikin batzuk (teilapea, labea, beste etxe bat) eta guztiak bota ziren autopistagatik; hori bai, urte betez, errentan harturiko bulegoa jarri zuten bertan. Osagaiak: Solozabal (izen nagusia) + andiko(a) (izenlaguna).

“Lelengo ta bein pentzau ben eittie autopistie an, Juanen baserritik-eta, beetik, andik subidxe ittie pentzau san lelengo. Eta bueno, lelengo esa oskuen báserridxe bota bi oskuela, gero aldatu san proiektue, da andik beetik in bi ebela, baña bueno, gero onartu ben atzera a laga eta emetik pasatzie, eta bueno, ba, ía esa oskuen selan báserridxe bota in bi san eta aldatu bi san andik [...] Gogoratzen nasena asko da, ba, báserridxe botaten-da ikusi naban ori bai, eta bueno, aittitte, nere aittite bisi san, eta nere aittitte benetan negar pillo bat ei eban, se klaro, beren etxetik, len esa oten báserridxe, békue, Sosábalgue, Sengotitana sana, an euen, Felisa nere tia-ta an bisi sien eta aittitte, ba, ara pasau san es? Eta andi gogoratzen na ni, aittitte bentanatik begira, eskabadorakin báserridxa botaten ibili sienien, négarres ikusten naban, bera bertan jaidxókuè, bixi gustien bertan egonikuè, eta bueno, penas” (F. Irulegi).

Ahozkoa: [sósábal ándikuè]

- 005, 006 “Sosábal ándikuè, Solósabal andíkuè”
- 007, 008 “Sosábal andíkuà”
- 028, 076, 077 “Sosábal andíkuè”
- 018, 045 “Irulégín báserridxe”

Idatzizkoa:

- 1637 Soloçaua, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG., 82. zk., mar. 9)
- 1651 Solozaual de arriua, la cassa de (BEHA.: ORD)



Solozabalandikoa, Kurutzeaga eta Solozabal baserrien artean (IAT)

- 1679 Solozaual de arriua, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, abe. 14)
- 17... Solozabalganecoa, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1732 Solazabal goicoa, las Casas Caserías de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 2124. zk., abu. 30)
- 1741 Solozaval ganecoa, la casa y casería de (EHAEA.: PKA, AR, 12. libk./228. er.)
- 1745 Solazabal de Allende, la casería de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1769 Solozabal de arriua, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, abe. 11)
- 1770 Solozaval ganecoa, casa y casería de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 95zk., urt. 20)
- 1772 Solozabal ganecoa, la casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/60)
- 1778 Solozabal ganecoa, la casa y casería de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Solozabal ganecoa, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1779 Solasaval ganecoa, la casa y casería de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 332. zk., mar. 24)
- 1796 Solozabal de Suso, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Solazabal, casa llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1799 Solozabal de arriba, en la sepultura de su cassa de (BEHA.: HIL2, urr. 23)
- 1805 Solozaval de arriba, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, uzt. 25)
- 1807 Solozabal ganecoa, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urt. 24)
- 1808 Solozabal de arriba, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 26)
- 1810 Solozabal ganecoa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Solozabal andicua, arboles de (ESK.: 012)
- 1813 Pedro de Solazabal de Arriba de la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1823 Solozabal andicoa, la casería de (BPAH.: HIP, 1095/96. zk., 418. zk., uzt. 2)

- 1828 Solozabalganecoa, la casería de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/80)
- 1856 Solozabalganecoa / Solozabalgañecoa (ESK.: 036)
- 1864 Solozabal andicua, monte de la casería de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1868 Solozabal Andicoa, de la casería de (ZJE.: 106, uzt. 4)
- 1875 Solozabal andicoa (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1881 Solozabalganecoa, arbolar de (ESK.: 020)
- 1888 Solozabal-ganecoa, en la casería de (BEHA.: BAT, api. 10)³⁵⁶
- 1896 Solozabal ganecoa, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/52)
- 1896 Solozabal-andicoa, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/58)
- 1897 Solozabal-ganecoa, casería de (ZSAE.: HIL4/1)³⁵⁷
- 1914 Solozabal-ganecoa, casería de (ZSAE.: BAT7/15)³⁵⁸
- 1920 Solozabalandicua, caserío (ZSAE.: HIL4/11)³⁵⁹
- 1926 Solozabalandicoa, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1930 Solozabal Andicoa, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)³⁶⁰
- 1935 Solozabal andicoa (BFA.: ZUA, BUE, C-093)
- 1937 Solozabal andicoa, en el caserío (ZEZ.: HE9/90)
- 1939 Solozabalandicua, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/117)
- 1945 Solozabal andicua (ZSAE.: ML)
- 1947 Solozabalandicoa, casa (ZSAE.: HIL5/14)
- 1948 Solozabalandicua, casería de (ZSAE.: BAT8/19)³⁶¹
- 1970 Solozabal-Andicoa, casería (EU.: 935. esp.)
- 1991 Solozabalandikoa, caserios desaparecidos en el presente siglo: (AZ.: 26. or.)

Kartografikoa:

- 1912 Solozabal (Gañecoa) (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-277/1)

SOLOZABALBURU (*belardia*)

Kokapena: Kanpoeta gaineko basoak, hegoalderantz.

OHARRAK: Ik. *Solozabal*. Osagaiak: Solozabal (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1832 Solozabalburu, sitas en los denominados (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 647. zk., mai. 20)
- 1866 Solozabalburu, monte en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1880 Solozabalburu, monte titulado (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1892 Solozabalburu, castañal en (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1938 Solozabalburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., C-093)
- 1938 Solozabal-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1938 Solozabal-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1938 Solozabalburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1952 Solozabalburu (ZUA.: 1408. er. - 48, 134. orr.)
- 1956 Solozabalburu (DNB.: Zin. Ait. - 358, 436, 617)

356. Datu berberak: 1892, 1899, 1902, 1904.

357. Datu berberak: 1896, 1903.

358. Datu berberak: 1916, 1919.

359. Datu berberak: 1922, 1925.

360. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (*Solozabalandicoa* - AH-86).

361. Datu berberak: 1950, 1953.

SOLOZABALETXE BARRIA, -a³⁶² (etxea)

Kokapena: Solozabal baserri zaharrari itsatsi zitzaion eraikina.

OHARRAK: Ik. *Solozabal*. Osagaiak: Solozabal (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + barri(a) (izenondoa).

Ahozkoa: [šosábal]

- 005, 006 “Sosábal, Etxébarriðxè ”
- 060 “Sosábal”

Idatzizkoa:

- 1939 Echevarría, nuevo edificio llamado (ESK.: mai. 17)
- 1952 Echevarria (ZUA.: 1408. er., 81. or.)
- 1989 Echevarri, casería (ESK.: eka. 3)



Solozabaletxebarria (2002) (AE)

SOLOZABALGO ITURRIA, -a (desagertua)

Kokapena: Lehen pabiloi ertzean egon zen.

OHARRAK: *Solozabalandiko Beko askatik* zetorren ura bertara. Dokumentazioan aipatzen den iturri hau, izen berekoa izan arren, ez dut uste berbera denik.

Ahozkoa: [šosábalgo itúřizè]

- 005, 006 “Sosabalgo ittúrridxè”

362. Felisa Irulegik utzitako eskrituretan honako hau irakur daiteke: “Adosado al costado Este de la casería de *Solozabal* se ha construido un nuevo edificio, llamado *Echevarria*, de una planta solar de 122 metros y 22 centímetros cuadrados que consta de sotano o bodega, planta baja, un piso superior y camarote o desván” (17/5/1939).



Solozabalgo iturria (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1717 Solozaua, el castañal sobre la fuente de (ESK.: 006)
- 1718 Solozaua, en el termino llamado sobre la fuente de (ESK.: 007)

TERRAPLENBURU (*basoa*)

Kokapena: Garitaerrin. Aldaieta lursailaren ekialdeko atala.

OHARRAK: Ik. *Aldaieta*. Gaur egunean inork ez du esaten.

Idatzizkoa:

- 1892 Aldayeta y terraplenburu, heredades nombradas (ZJE.: 262, abe. 24)
- 1968 Terraplenburu, vender o permutar el denominado (ZUA, Ak. Lib., mai. 20, 433. er.)

TXARAPEA, -a (*belardia*)

Kokapena: Solozabal baserriko Etxeburuan.

OHARRAK: Ik. II. atalean, 1. *Bokal harmonia*. *Arlosakonarekin* batera osatzen dute *Etxeburua* deituriko landa. Osagaiak: Txara (izen arrunta) + -pe(a) (Ik. *Añabarpe*).

Ahozkoa: [čarápiè]

- 005, 006 “Txarápiè”

Idatzizkoa:

- 1870 Charapia, parte de la heredad Etxeburua (ZJE.: 137, mai. 11)

UBITIKOERREKETA

Kokapena: Eskolaretxaga ondoko errekatxoa eta basoak.

OHARRAK: Ik. *Goitiko erreka – Iturrierreketa*. Osagaiak: Ubitiko (izenlaguna) + erreka(a) (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldaieta*). Hitz elkartuetan lehen osagaiaren amaierako dardarkari anizkuna bigarren osagaiaren herskariarekin topo egitean desagertzen dela (adibidez, *ur* elkartzean, *ubide*, *ubera*, *e.a.* sorraraziz), eta gaineko aldeari *Goitiko erreka* deitzen zaiola ikusita, nik neuk, ez nuke baztertuko *Ubitiko* delakoa *Urbeitiko* izatea.

Abozkoa: [uítiko erékiè]

- 003 “Uítiko erréka”
- 004 “úrbitteko errékiè”
- 018 “úitiko erréketa”
- 023 “Uíttiko errékiè, Ubítteko errékiè”

Idatzizkoa:

- 1866 Ubiticoerreca, monte (ZJE.: 63, ots. 27)³⁶³
- 1877 Gambarra-Ubiticoerreca, monte titulado (ZJE.: 172, uzt. 17)³⁶⁴
- 1886 Yturrierrequeta, monte nombrado (ZJE.: 218, api. 8)
- 1906 Uritoco errequeta, robles en el termino de (ZJE.: 291, mai. 19)
- 1915 Ubite-errequeta, monte llamado (ZJE.: 337, eka. 9)
- 1930 Utique-errequeta, camino de a Eizaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-052)
- 1932 Ubite-errequeta, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-68)³⁶⁵
- 1933 Ubite-errequeta, trozo herbal en (ZJE.: 435, mar. 15)
- 1938 Ubitico erreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Ubierreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 3, C-093)
- 1938 Ubiqueta-erreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 26, C-093)
- 1940 Ubiteerrequeta, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/52)
- 1945 Ubiqueta-erreca, monte en el término de (ZJE.: 514, urr. 22)
- 1947 Ubiqueta-erreca, monte en el término de (ZJE.: 523, ots. 19)
- 1950 Urbitecoerreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Urbitecoerreca (ZUA.: 1408. er. - 10, 51, 88. orr.)
- 1952 Ubitacoerreca (ZUA.: 1408. er., 58. or.)
- 1952 Urbiqueta-erreca (ZUA.: 1408. er., 110. or.)
- 1953 Utierreca, castañal en el termino de (ZJE.: 549, abe. 7)
- 1954 Utierreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., mai. 6, C-093)
- 1956 Ubitecoerreca (DNB.: Zin. Ait. - 38, 212, 230, 600)
- 1956 Urbitecoerreca (DNB.: Zin. Ait. - 212, 575, 498)
- 1956 Uriquerrequeta y Goiticoerrequeta (DNB.: Zin. Ait., 344)
- 1956 Uticoerreca (DNB.: Zin. Ait., 383)
- 1956 Urbitecoerreca-arriba (DNB.: Zin. Ait., 498)
- 1971 Urtiquerrequeta, finca denominada (EU.: 966. esp.)
- 1971 Ubite-erreca, finca denominada (EU.: 964. esp.)
- 1991 Ubitaco Erreca o Iturrequeta, monte denominado (ZJE.: 2171, urr. 4)
- 1994 Ubitecoerreca, monte denominado (ZJE.: 2308, api. 19)
- 2000 Uritoco Errequeta, monte de robles en (ZJE.: 2582, ots. 17)

363. Urte bereko eskriturretan ere sekulako aldeak ditugu: *Ubitecoerreca* (ZJE.: 67, mar. 16), *Ubiquita erreca* (ZJE.: 71, eka. 4), *Ubizicoerreca* (ZJE.: 76, urr. 15), *Ubiteerreca* (ZJE.: 172, uzt. 17).

364. Urte honetan ere ez dugu eredu bakarra: *Ubitacoerreca* (ZJE.: 173, uzt. 17), *Utierreca* (ZJE.: 175, aza. 22).

365. Datu berberak: 1935 (AH-86).

ULANTZU³⁶⁶ (*lepoa*)

Kokapena: Goenzelaiatik gorako bidetik joanda, Amezorberako bidegurutze aldean.

OHARRAK: Ahoz eta idatzizko formak itxuraz oso ezberdinak badira ere, bilakaera erraz azal daiteke; kontsonanteetan albokari eta dardarkariaren arteko aldaketa dugu³⁶⁷ (-l- > -r-) eta bokaletan harmonizatzeraz jo da, asimilazioaren bidez (a > u).

Abozkoa: [urúncu]

- 003 “Ulántzu, Uléntzu”
- 004, 006, 007, 009, 018, 023, 027, 032, 035, 045, 076, 077 “Urúntzu”
- 030 “Urúntzu, Uléntzu, Ulúntzu”
- 067 “Ulúntzu”

Idatzizkoa:

- 1543 Vlançu, terminos llamados... y Olabarrieta (AZ.: 56. or.)
- 1597 Olancu, azia el termino e campo llamado (BFA.: ZUA, H. Pap., urt. 1, 38/5)
- 1623 Vlanca, la setimadia de Santantolin en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 24, 38/2)³⁶⁸
- 1625 Vlanzu, un castañal nuevo de sesenta arboles que esta en el monte (BEHA.: PAR)
- 1637 Ulanzu, las castañas de Eldurayn y de... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1651 Ulanzu, que linda por auajo con el regato que vaja de... a Solozaual (BEHA.: ORD)
- 1658 Ulançu, 11 Reales de renta sobre el monte de (BPAH.: HIP, NOT, PRG, 139. p. s., uzt. 9)
- 1693 Vlanzu, dela renta del castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Ulanzu, monte en el termino de (ZUA.: EHSD, 1319/02), 1319/02)
- 1717 Ulanzu, terminos llamados de Eldurain y... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1746 Vlanzu, castañal de (BFA., : ZUA, Kon. Lib., urt. 15, C-037)
- 1770 Ulanzu, dela Cumbre de acia (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/26)
- 1788 Ulanzu, por el alecho del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)
- 1793 Ulanzu, por el alecho del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, 41/2)
- 1798 Ulanzu, en el tno de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1799 Olanzu, seis cagigos de castaño que produjo el Monte de (BEHA.: FAB, api. 9)
- 1801 Uranzu, por el alecho del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 8, 41/2)
- 1801 Ulanzu o Amesorbe, en egido comun titulado (BPAH.: HIP, 1092. mik., 368. zk., urr. 1)
- 1805 Vnlanzu, por el alecho del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1807 Ulanzu, por el alecho del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, 41/2)

366. Bat dator HPSko ETDrekin.

367. Mixtelena, K.: “Por un proceso de lenición semejante al sufrido por n, una l antigua ha pasado entre vocales a r. Sólo modernamente se ha perdido r, de cualquier origen, en esa posición” (*FHV*, 811. or.).

368. “y lacoarta diasant xpbal en Vlanca y [...] la sestadia santrroque en *Vlanca* y la setimadia de *Santantolin* en Vlanca”.

- 1808 Ulanzu, por el alecho del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Ulansu, rematante del monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1811 Vlanzu, tasaciones de los montes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 20, C-039)
- 1830 Ulanzu, un arbolar en el termino de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 222. zk., api. 24)
- 1861 Ulanzu, monte arbolado de (ZJE.: 180, mar. 19)
- 1863 Ulanzu, porción llamada (DJE.: 116, eka. 8)
- 1864 Ulenzu, monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18 / 27, ira. 13 / 43, aza. 15)
- 1866 Ulunzu, monte castañal en el término de (ZJE.: 65, ots. 26)
- 1866 Urlanzu, monte robledal en el término de (ZJE.: 65, ots. 26)
- 1868 Ulenzu, monte llamado (ZJE.: 106, uzt. 4)
- 1881 Ulensu Elejaoste, monte arbolar en el termino de (ESK.: 020)
- 1872 Ulensu, monte en el término de (ZJE.: 160, aza. 23)
- 1878 Ulenzu, monte en el término de (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1885 Ulanzu, porción de monte nombrado (ZJE.: 210, api. 14)
- 1898 Ulanzu, monte (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1917 Ulunzu, en el punto llamado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 4, C-017)³⁶⁹
- 1920 Ulanzu, monte nombrado (ZJE.: 351, mai. 4)
- 1923 Ulnutza o Urlantzu, castañal en el término de (ZJE.: 394, urr. 4)
- 1923 Urlantzu , robledal en el término de (ZJE.: 395, urr. 4)
- 1928 Ulunsu, raciones a los caminos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-051)
- 1929 Ulunzu, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1931 Ulunzu / Urunsu, raciones para Solozabal y... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 30, C-053)
- 1934 Uluntzu, arreglo del camino de... a Barreta (BFA.: ZUA, Men. Kon., uzt. 8, C-020)
- 1938 Uranzu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 28, C-093)
- 1938 Ulansu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 Ulansu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 14, C-093)
- 1938 Ulensu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 Ulensu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Ulunzue (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 1, C-093)
- 1938 Uluntza o Urlantzu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1938 Ullunzar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 29, C-093)
- 1949 Urunzu-Elejaoste (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1950 Ulanzu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1950 Ulensu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 17, C-093)
- 1952 Ulanzu (ZUA.: 1408. er., 145. or.)
- 1952 Ulunsu (ZUA.: 1408. er. - 10, 44. orr.)
- 1952 Ulensu (ZUA.: 1408. er. - 47, 142, 146. orr.)
- 1952 Ulensu o Olensugan (ZUA.: 1408. er., 23. or.)
- 1954 Ulesu, monte en el término de (ZJE.: 574, abe. 7)
- 1956 Ulansu (DNB.: Zin. Ait., 475)
- 1956 Ulanzu (DNB.: Zin. Ait. - 394, 585)

369. "D. Benito Alberdi desea reformar o trasladar el camino que de su inquilinato baja en el punto llamado *Ulunzu*".

- 1956 Ulensu (DNB.: Zin. Ait. - 299, 423, 432, 622, 636)
- 1956 Ulensu o Ulensugan (DNB.: Zin. Ait., 122)
- 1956 Ulunsu (DNB.: Zin. Ait. - 36, 407)
- 1956 Olaortua o Ulunsu (DBN, Zin. Ait., 351)
- 1956 Elunsu-elejarte (DBN, Zin. Ait., 548)
- 1977 Uluntzu (III Circuito Montañero de Zaldibar) (COR.: I. libk., uzt. 17)
- 1999 Ullenzu, monte en el término de (ZJE.: 2357, api. 9)
- 1999 Ulanzu, monte titulado (ZJE.: 2362, uzt. 19)
- 2000 Ulanzu, monte de... en Zaldibar (ZJE.: 2309, ots. 17)
- 2003 Ulantzu inguruan (HKK.: AO, 27. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Alensu, Camino de (MTV)
- 1934 Alensu, C° de (BMT.: 8-B)
- 1954 Alensu, C° de (IGC.: Vergara 88)
- 1983 Alensu, Camino de (IGN.: Vergara 88-I)
- 1994 Olantzu (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Olantzu (BFA.: 87-8)

ULANTZUGANA, -a (Jainagamendi)³⁷⁰ (mendia)

Kokapena: Ulantzu lepo gaineko mendia.

OHARRAK: Ik. *Ulantzu*. Populuak erabiltzen duen “Jaiñámendi”, bertako baso guztiak *Jainaga baserrikoak* izateagatik sortu zen. Osagaiak: Ulantzu (izen nagusia) + gan(a) (izena).

Abozkoa: [xaiñámendi]

- 003 “Jaiñamendixè, Ulántzugáñea”
- 004, 035, 036 “Jaiñámendi”
- 007 “Jaiñako mendídxè”
- 018 “Urúntzu gáñiè, Urúntzuko gáña”
- 023, 027 “Uruntzugáñe”
- 032 “Jaiñámendi, Uruntzugáñe”
- 045 “Jaiñako méndi, Urúntzuko gáñiè”

Idatzizkoa:

- 1798 Vlansugana, termino titulado (BPAH.: HIP, 1092. mik., 161. zk., abe. 5)
- 1811 Vlensuganecoa, un monte llamado (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 316. zk., urr. 11)
- 1815 Ulazugain, por el norte en el termino de (BPAH.: HIP, 1094. mik., 127. zk., ira. 14)
- 1867 Ulunsugan, monte titulado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1870 Ulunsugan, monte (ZJE.: 137, mai. 11)
- 1878 Ulenzugan, monte en el término de (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1878 Ulunzagana y Arriandi, monte llamado (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1880 Ulenpegain, monte llamado (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1888 Ulunsugan, porción del monte llamado (ZJE.: 236, urr. 16)
- 1933 Ulunsugan, camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 30, C-054)

370. Bat dator HPSren ETDrekin.



Ulanzugana (IAT)

- 1934 Ulunsugain, un cacho de terreno en (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 6, C-020)
- 1938 Ulanzugañ (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1938 Ulensugan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Ulurizungan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Ulesungain (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Urunzugañe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Ulauzuganpe (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 4, C-093)
- 1938 Ulunsungan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1939 Ulunsugain, trabajo y material invertido en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-056)
- 1950 Ulensugan (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 17, C-093)
- 1952 Ulunzugana-Arriandi (ZUA.: 1408. er., 203. or.)
- 1952 Ulunzigan (ZUA.: 1408. er., 36. or.)
- 1952 Ulunsugain (ZUA.: 1408. er. - 80, 173, 204. orr.)
- 1952 Ulunsugan (ZUA.: 1408. er., 87. or.)
- 1952 Ulansugain (ZUA.: 1408. er., 174. or.)
- 1956 Ulunzugain (DNB.: Zin. Ait. - 441, 631)
- 1959 Ulusungan, monte denominado (ZJE.: 617, urt. 20)
- 1965 Ulunzugana y Arriandi (DNB.: Zin. Ait., 516)

Kartografikoa:

- 1923 Aulensugan, Camino de (MTV)
- 1934 Alunsu, Camino de (BMT.: 6. or.)
- 1954 Alensu, C° de (IGC.: Vergara 88)

URAZANDI³⁷¹ (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Solozabalen. Lehen pabiloiak altxatu zituzten bertan.

OHARRAK: Soloandieta jotzen zuen, errekaetoaren bestaldetik. Osagaiak: Uraz (izen arrunta) + andi (izenondoa).

Idatzizkoa:

- 1717 Urazandi, heredad en el termino llamado (ESK.: 006)
- 1867 Barrundia o Urasandi, heredades contiguas a la misma casería (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1952 Barruandia-Urazandi (ZUA.: 1408. er., 80. or.)

UREZANDIA, -a (*belardia*)

Kokapena: Luzarpeko landa.

OHARRAK: Ik. *Aldapea-Urazandi*. Zein den badakite, *Aldapetik* behera dagoela esan didatelako, baina izen hau ez dute erabiltzen.

Idatzizkoa:

- 1864 Uresandia, heredad en cuatro partes nombradas: (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1933 Uresandi... y Aldapea (anfiteatro orientado al S.) (BFA.: ADM, LIM, AX-0337/03)

UREZANDIA, -a (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Irudi eta Atxa-Orbea Egaña lantegiak eraiki ziren bertan.

OHARRAK: Ik. *Urazandi*. Lantegia egiteko *Etxeazpi* eta *Urezandia* izeneko soroak hartu zituzten: lehena *Garitazelaia baserri* aldean zegoen eta bestea *Solozabal erreka-*
ren bestaldean.

“Irudi sortu suan *en milnovecientosetenta*. Irudi sortu suan, bueno, gu giñuasen iru sosio, iru sosio asi giñan eta, bueno... asi tte urte bíre sosio batekiñ banandu giñan da geatu gintzesen bi da sosio bien artien ekin geutzan. Gu leलगotan asi giñan, ba, trókelak eitten, ba, sose-tan asi in bi suan eta asi giñasen trókelak eitten. Ni neuk beti euki ot neure kontura bierra eitteko, lan eitteko gogue eta beste sostiue pe, animau san oin geatu dan sostiue, da bestie, banandu sana, ba, prest euen itteko, ta , bueno, iruon artien sortu genuen Irudi. Gaur esportau itten dau, eitte ou bastante, Alemaniara, Inglaterrara, ... Ameriketara be bai, apur bat. Guk ásko lan eitten dou, Monroeekin. Guriak eukiko ttus, *esáto* esi neike esan, bañe eukiko ttus, Irudien isenien eongo die ogetamar, ogetamarra estie allegauko, da gero beste amar bat ongo die beste empresa batzuen isenien. Berrogei bat eongo dies” (J. Caballero).

Ahozkoa: [urésandi]

- 036, 067 “U(r)ésandi”
- 043 “Uésandidxà”

Idatzizkoa:

- 1866 Uresandia, heredad en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1876 Urazandi (ZJE.: 165, urr. 30)

371. Mitxelena, K.: “Por lo que respecta a *Uresandi*, *Urazandi*, *Urazurrutia*, puede tratarse del instrumental, determinado o indeterminado, de (*h*)ur (*uraz* y *urez*), al menos si *-andi* es una var. de *haindi*, *haindi* ‘(la) otra parte, el lado de allá’ (AV, 157-158. orr.).

- 1952 Uresandía (ZUA.: 1408. er., 46. or.)
- 1977 Urazandi, heredad denominada (ZJE.: 1824, urr. 21)
- 1994 Uresandía, terreno procedente de (ZUA.: LNE, 1020/001)³⁷²

*URIORTUA, -a*³⁷³ (*baserria*)

Kokapena: Garitaerrin. Garita eta Garitazelaia artean, Garitaerriko ospitale ostean.

OHARRAK: Dokumentuetan ezer irakurri ez arren, berriemaileen arabera, Ameriketako aberastasunei esker egin ei zen baserria. Nire iritziz, gaur eguneko jatorrizko baserria ez da izango, beharbada, baina tamaina, egitura eta erabilitako materialak kalitatekoak dira, zalantzarik gabe. Osagaiak: Uri (Ik. *Zalduko Uribarren*) + ortua (izen arrunta). Beste hainbatetan legez, ahozko forma murriztua, dardarkariaren galeraren ondorengo bokalen asimilazio/disimilazio jokoan ostean sortu zen (Uriortua > U(r)ortua > U(i)urtua > Urtua) eta dokumentuetako *Orriortua* zein *Olaortua*, ortografia akatsak direlakoan nago.

“Nik estakit senbat urte eukiko nebasen, amar-amabi, gutxigorabera, bañe goguen dekat. Ni bisi isan neban ori, urrie topau ebenien, bai, se osabie geuas bisi san. Orduen agertu sannen, ba, klaro! ori isen san nobédade bat, es? etxien. Zakárias nere aitten anaie san, nere osaba bat. Bera ibili san an, goldaketan eta etorri san etxera, ba hori, esaten, ba, selan txanpon bi-eró topau basen eta gero juen sien begirutzen, ba, estakit, nire ama ta nire isekue ta asi sien astertzen, eta bai, agertu sien, ba, estakit hamaika edo olan, urréskuiek, neurri desbardiñetakuek eta agertu san klaro! olako ónek topíñek, lurréskuiek, ba, orren sati bat. Orduen eure pentzatu eben egongo sala an sartute. Ori isen san Imendia baserridxe egon san... bueno eure(k) pentzeta eben an, se an albuen isen san. Orduen or Imendia baserridxe selan erre sala entzunde genuken, pentzau ben angue isengo sala, an, lurrien gordeta-eró euko se-bela” (M. Arroitaonandia).

Ahozkoa: [úřtu]

- 020, 023, 025, 036, 043, 046, 049, 075, 076, 077 “Úrtu”
- 004, 067 “Úrtu, Urtúe”

Idatzizkoa:

- 1653 Vriortua, en la sepultura de (BEHA.: ORD, uzt. 8)
- 1661 Uriortua, en la sepultura de (BEHA.: ORD, api. 9)
- 1676 Uriortua, en la sepultura de (BEHA.: ORD, uzt. 21)
- 1680 Uriortua (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1684 Uriortua, Para la casa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBA, 176. p. s., urr. 12)
- 1685 Uriorttua, su Casa Caseria y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 984. zk., ira. 27)
- 1693 Uriortua, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 26)
- 1704 Oriortua, la casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 231. or.)
- 1708 Uriortua, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1715 Vriortua, en la casseria de (BPAH.: NOT, JBA, 190. p. s., uzt. 10)
- 1718 Uriortua, el castañal de la Caseria de (ESK.: 007)
- 1737 Vriortua, la caseria solar de mi Apellido (BFA.: ZUA, Dok. Hist., 2/1)

372. “Solicitud de J. Ramón Zenikazelaia, en nombre y representación de Talleres Irudi, S. L., de licencia para la construcción de un pabellón industrial a ubicar en la parcela C-3 del sector I-1, según proyecto del Plan Parcial de Zaldibar redactado por Sebas Bedialauneta”.

373. Bat dator HPSko ETDrekin.



Uriortua (2002) (AE)

- 1745 Vriortua, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1746 Uriortua, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 16)³⁷⁴
- 1750 Uriortua, camino junto a la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 4, C-037)
- 1764 Vriortua, reparo delos caminos de la Caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 1, 41/1)
- 1767 Vriortua, reparo delos caminos de la Caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 1, 41/1)
- 1778 Uriorttua, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Uriortua, la casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089/1090. mik., 332. zk., mar. 24)
- 1785 Uriortua, casa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1788 Vriorttua, como tambien las cassas y casserias de (BPAH.: HIP, 1090. mik. 0226 uzt. 22)
- 1792 Vriortua, su casa y Caseria de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 319. zk., aza. 19)
- 1796 Uriortua, Ytten la caseria llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Orriortua, Casa llamada de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1803 Uriortua, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 17)³⁷⁵
- 1812 Uriortua, otra de la caseria de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik, 443. zk., urr. 28)
- 1813 Franco de Vriortua dueño de la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)

374. Datu berberak: 1752, 1757, 1759, 1760, 1761, 1781, 1782, 1787.

375. Datu berberak: 1809, 1819, 1829, 1835.



Zakariasek aurkituriko urrezko txanpon bat (2004) (MA)

- 1815 Uriortua, venta de la casería y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1094. mik., 35. zk., mar. 9)
- 1823 Uriortua, arbolar de (ESK.: 032)
- 1846 Uriortua, heredad de la casería de (ESK.: 016)
- 1858 Ulurtu, robledales de las casas de (EHAEA, PKA, MU, 121. libk. /2550. er.)
- 1864 Uriortua, heredad de la casería de (ZJE.: 16, uzt. 26)
- 1865 Olaortua, montes de las caserías de (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1866 Uriortua, casería rústica titulada (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1875 Uriortua (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1880 Olaortua, al otro costado terreno de... y hospital (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1881 Uriortua, heredad de la casería de (ESK.: 020)
- 1888 Uriortua, casería de (ZSAE.: HIL4/5)³⁷⁶
- 1889 Uriortua, en la casería de (BEHA.: BAT, api. 3)³⁷⁷
- 1892 Olaortua, monte de la casería (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1900 Uriortua, arreglo del camino de la par de la casa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-044)
- 1905 Uriortua, caserío de (ZSAE.: BAT7/15)³⁷⁸
- 1911 Uriortua, camino del punto (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)³⁷⁹
- 1917 Olurtua, casas de Errementaricoa... y Goicoechea (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 6, C-017)
- 1918 Uriortua, en el caserío (ZEZ.: JA7/87)
- 1920 Uriortua, caserío de (ZSAE.: BAT7/25)
- 1922 Uriortua, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1928 Urtua, casería de (ZSAE.: BAT8/9)
- 1930 Ulurtua, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)³⁸⁰
- 1935 Urtua, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-86)
- 1938 Urtua, casería de (ZSAE.: BAT8/6)
- 1939 Urtua, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/31)
- 1942 Urtua, en la casa (ZEZ.: HE9/221)
- 1945 Urtua (ZSAE.: ML)

376. Datu berberak: 1891, 1895, 1901, 1902, 1911, 1918, 1942.

377. Datu berberak: 1888, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1897, 1898, 1901.

378. Datu berberak: 1909, 1915, 1916, 1923.

379. Erreziboan, berriz, *Olaortua* jartzen digu.

380. Datu berberak: 1932 (AH-68).

- 1946 Uriortua, pertenecido de la casería (ZJE.: 519, abe. 12)
- 1948 Urtua (ZSAE.: ML)
- 1949 Urtua, caserío (ZSAE.: HIL5/10)
- 1950 Urtua, casería de (ZSAE.: BAT8/22)
- 1953 Urtua, casería de (ZSAE.: BAT8/26)
- 1954 Urtua, casería de (ZSAE.: BAT9/11)³⁸¹
- 1968 Uri-urtua, escalera en el caserío (ZUA.: LNE, 978/023)
- 1970 Uriurtua (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1973 Urtua, Marcelino Urizar joven del caserío (COR.: II. libk., uzt. 19)
- 1981 Urtua, baserria (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1984 Ola-urtua, caserías de Celea... y Garita (ZJE.: 2021, urr. 7)
- 1991 Barrio de Goiherri - Uriortua (AZ.: 25. or.)
- 1993 Urtua, Caserío (ZG.: 5. or.)
- 1994 Uriortua u Olaortua, Casería (ZUA.: LNE, 1020/001)
- 1996 B° Goierrri - Urtua, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1997 Urtua, legalización vivienda realizada en el caserío (ZUA.: LNE, mar. 17)
- 2001 CM Goierrri - Urtua, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1993 Uri-Ortua (ZG.: 14. or.)
- 1996 Uriortua (ZG.: 12. or.)
- 1999 Uriortua (ZG.: 12. or.)
- 2001 Uriortua / Urtortua (ZG.: 16/18. or.)

URKOSOLOA, -a (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Zeletaurrea jotzen egon zen, ekialdetik.

OHARRAK: Ik. *Larrakoa*. 1981ean Iberduerok eraikitako zentralak hau zein *Zeletaurre* soroak harrapatu zituen. Osagaiei begira, K. Mitxelena bezala, zail ikusten dut *urki* zuhaztetik etortzea, agian, antroponimoa izan liteke. J. San Martinek *Urko* izeneko *mendia* 1498an dokumentatzen du (*Eibar...*, 40. or.).

Abozkoa: [uřkósoluè]

- 018 “Urkósoluè”
- 045 “Urkósoluà”

Idatzizkoa:

- 1866 Urcosolua, heredad nombrada (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1952 Urcosolua (ZUA.: 1408. er., 50. or.)
- 1981 Urcosolua, heredad nombrada (ZJE.: 2004, ots. 17)

URUBURU³⁸² (*baserria*)³⁸³

Kokapena: Garitaerrin. Ermurako aldatsa hartu eta 25 bat metrora, ezkerreko baserria.

381. Datu berberak: 1956, 1959, 1961.

382. J. Kerexetak Durangaldekoa dela jarri arren, ez du elizatea zehazten: “Var. de Uriburu. // Var. de Urruburu” (*Diccionario...*-IV, 314. or.). Nahiz eta eraikinak armarrria ez duen, hauxe ei dagokio bertako deiturari: “Según Cadenas y Vicent: en gules, una encina de sinople, con un lobo de sable, pasante, al pie del tronco”.

383. Bat dator HPSren ETDrekin.

OHARRAK: Ik. *Uriortua*. 1876ko eskriturretan “*de construcción antigua y en mal estado*” irakur dezakegu, horregatik-edo XX. mendean zenbait aldaketa egin zitzaizkion baserriari. Garrantzitsuenean tailerrarekin zerikusi zuzena izan zuten eta 1978an berau bota ondoren gaur eguneko itxura berria hartu zuen eraikinak. Osagaiak: Ur(i) (izen arrunta) + buru (izena). Ahozko “Ururu” herskaria frikari bihurtu ondorengo galera eta bokalen asimilazioaren bidez sortu zaigu (Uruburu > Uru(b)uru > Ururu). J. San Martinek egin zuen moduan³⁸⁴, XVII. mendean idatzita aurkitu eta ahozkoan erabatekoa delako aukeratu da normatibizatua.

“Nire aitte eskondu sanien, ba, Eiberren bier eitte ban, ikestera juenda-eró estait, baie urte batzutan ori ei eban, ta gero ona etorri san, tallertxo bat ipini ban. Ei ban or, ementxe parien. Neu pe ortxe ikesi neban aittas, neu pe or in neban urte pillo baten aik eta jubilau artien, jubilau nitzen ta kitto. Bierra, ba, kañoie da baskulie ajustau, sartu arexe bidxek, ajustau ta, ba, olan. Eibertik bialtze oskuesan báskulie da kañoiek. Kotxe bat etorte san da ekartze sittun, ba, aldi baterako, Agirrearansabal, etorte sien eurek, da einye euesenok eruen, kontratasíñuen, da illien askenien jute giñien kobretan. Gero eurek eskopetie montau, kubetie ein bi dako eskopetia, órrek eiñ, bier asko deko ondiok, dibujau be in bi da, dibujutxuo pe, órrek eitte sien” (F. Asua).

Ahozkoa: [urúru]

- 007, 013, 067, 077 “Urúburu”
- 004, 020, 023, 062, 076 “Urúru”
- 009, 019 “Urubúru, Urúru”

Idatzizkoa:

- 1613 Vruburu, en la cassa de (BEHA.: ORD, abu. 29)
- 1628 Uriburu, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., mar. 6)
- 1632 Uriburu, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, urt. 7)
- 1640 Vruburu, como dueño de la casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/4)
- 1641 Uriburu, en la sepultura de (BEHA.: ORD, aza. 25)
- 1653 Uriburu, en la cassa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/90)
- 1658 Uriburu, en la cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., uzt. 22)
- 1678 Vruburu, en la casa de (BEHA.: ORD, eka. 8)
- 1680 Vriburu (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1682 Vruburu, en la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1687 Uriburu, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 22)
- 17... Uriburu, casería (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1701 Uruburu, las cassas y casserias de... y de Yturrioz (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1704 Uruburu (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., . or.)
- 1709 Uruburu, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBA, 187. p. s., abu. 30)
- 1719 Uruburu, por la casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1745 Vriburu, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1754 Vriburu, caserias de... y Ariondo (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, C-037)
- 1766 Uryburu, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, aza. 18)
- 1768 Uruburu, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, aza. 8)
- 1791 Uruburu, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, api. 25)
- 1796 Vruburu, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Vruburu, casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)

384. Daturik zaharrena *Uriburu* 1625ekoa izan arren, azkenean *Uruburu* arautu du (*Eibar...*, 132. or.).



Uruburu baseria, tailerra duela (1978) (AE)

- 1800 Uruburu, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urr. 23)³⁸⁵
- 1803 Uriburua, Para agregar a la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1807 Uruburu, la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/2)
- 1810 Uruburu (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Vruburu, Juan de Elorriaga Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1823 Uruburu, arbolar de (ESK.: 032)
- 1856 Uruburu, Zuricaray... y Urizarg^a (ESK.: 036)
- 1858 Uruburu, robledales de las casas de (EHAEA, PKA, MU, 121. libk./ 2550. er.)
- 1866 Uruburu, montes de las caserías de Aurtena y... (ZJE.: 63, ots. 27)
- 1875 Uruburu (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1876 Uruburu, terreno argomal en el término de (ZJE.: 166, urr. 30)
- 1876 Uruburu, caserío de (ZJE.: 168, abe. 1)
- 1888 Uruburu, en la casería de (BEHA.: BAT, mai. 26)³⁸⁶
- 1891 Uruburu, casería de (ZSAE.: HIL4/18)³⁸⁷
- 1917 Uruburu, casería de (ZSAE.: BAT7/33)³⁸⁸
- 1922 Urumburu, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁸⁹
- 1927 Uruburu, casería de (ZSAE.: BAT8/33)³⁹⁰

385. Datu berberak: 1804, 1809, 1810, 1811, 1819.

386. Datu berberak: 1890, 1894, 1897.

387. Datu berberak: 1895, 1899, 1904, 1921, 1938.

388. Datu berberak: 1920, 1925.

389. Datu berberak: 1926 (AH-31).

390. Datu berberak: 1936, 1952.

- 1930 Uruburu, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)³⁹¹
- 1935 Uruburu, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1939 Uruburu, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/37)
- 1945 Uruburu (ZSAE.: ML)
- 1956 Uruburu (DNB.: Zin. Ait., 402)
- 1956 Uruburu, caserío de (ZSAE.: BAT9/6)
- 1970 Uruburu (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1976 Uruburu, caserío (ZSAE.: HIL6/26)
- 1981 Uruburu baserria (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Barrio de Goierri - Uruburu (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bº Goierri - Uruburu, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1997 Uruburu, caserío (ZJE.: 2336, urr. 23)
- 2001 Bº Goierri - Uruburu, Caserío (ZU.: BUE)
- 2003 Uruburu basetxeko tailerra (HKK.: AO, 22. or.)

Kartografikoa:

- 1994 Uruburu (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Uruburu (BFA.: 62-64)
- 1999 Uruburu (IGN.: Durango 62-IV)
- 2001 Uruburu (ZG.: 18. or.)

URUBURUALDE (*belardia*)

Kokapena: Errementari eta Zurikarai baserrien arteko landa.

OHARRAK: Ik. *Uruburu*. Izen bereko atal bi ditugu: aipatua eta beste bat *Elorriaga* azpiko lursaila. Osagaiak: Uruburu (izen nagusia) + alde (Ik. *Garitaonandialde*).

Ahozkoa: [urúburù aldíe]

- 019, 071 “Urúburù aldíe”

Idatzizkoa:

- 1869 Urreburualde, heredades llamadas (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1877 Uruburualde, heredades Echeazpia y... divididas por camino carril (ZJE.: 175, aza. 22)
- 1952 Uruburualde (ZUA.: 1408, 82. or.)

ZALDUSOLO (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Izen bereko plazan zegoen.

OHARRAK: Atal bi zituen soloak: goikoa, gaur egunean plaza dagoena, non Gazte Taldekoan arabera³⁹², gaztetxea ere egon zen bertako langileek-eta utzitako txabola ba-

391. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

392. Gaur egunean dauden egoitzaik udalak bota ondoren, eta elizpeko batzarretan hotz itzela jasanda, *Zaldusoloko* txabolaren okupazioa modu ludikoan gauzatu zuten, piraten moduko erropak jantzita. Lekuak ez zuen aukera handirik eskaintzen, batu bai, baina kontzertuak-eta ezin egin, azken finean biltzeko tokia baino ez zen. Hurrengo egitasmoa geltokia izan zen (Ik. *Geltokia*) eta une honetan itzuli egin dira hasierako egoitzara, hiltegi berrira (hiltegi zaharra *Padura* etxean egon zen).



Zaldusolo (1978)

tean, eta behekoa, udaletxe berria egin arte zezen plaza ipintzen zen bertan³⁹³. Osa-
gaiak: Zaldu (izen nagusia) + solo (izen arrunta).

“Orduen besteik es euen, atantxe, busterriden aurrien, soluen, ai! Makiña bider esanikue
isete san, oiñ iños esate otzet umiei, Mikeli, esate otzet, aittittek ori esan balotzu suri, sera:
- !I bidan morun jun iñ ari. Baakixu emen kalie, jentie, baakixu nobere moruko neskatuek
eta, ikusi beste batzuek eta iguel ba: - Akéilluas emongo uat, ganauen aurrien bidan moruen
ibiltte es paas. Emon sekule bes, baña, bueno, entzun, bañe senbat bider! Gu neskatuek, ba-
kixu, bañe senbat bider! eta esate notzen Úrtue, Urtu baakixu sein ixengo dan, esta? Ba ango
bat il san, mutil sarra, are beti ganauekin ain barik ibiltte san, da esate notzen: - Su aitté! Ur-
tuko Sakarias e, iño be estau ebalten bai, da gu peste artzen dau, artuek-eta. -Gure dauena
eiñ baño etxekok Sakariasek da i segiduixon eurrien. Eta iñ in bier, biko! (P. Lasuen).

Ahozkoa: [saldúsolò]

- 036 “Saldusólo, Pedrógordón lándiè, Maríngon lándiè”

393. B. Lasuenen Antzinako argazkiak (II) koadernoan bertara zihoan kalejira baten argazkia ikus daiteke (23. or.).

- 062 “Béko solúe, Saldúsolò”
- 067 “Béko solúe”
- 074 “Saldusólo”

Idatzizkoa:

- 1856 Saldusolo, heredad titulada (DJE.: 138, urr. 8)
- 1878 Zaldusolo o Elesóste, heredad llamada (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1892 Saldusolo, heredad nombrada (ZJE.: 262, abe. 17)
- 1898 Zaldusolo o Zalbizubite, heredad llamada (ZJE.: 277, abe. 23)
- 1928 Zaldusolo, parcela de... llamada Zaldizubite (ZJE.: 423, ira. 14)
- 1952 Saldusolo (ZUA.: 1408. er. - 56, 133. or.)
- 1953 Zaldusolo, en su finca de (ZUA.: Ak. Lib., api. 11, 0432. er.)
- 1970 Saldusolo, heredad denominada... pertenecido de Garitagoitia (ZUA.: LNE, 1047/001)
- 1977 Zaldusolo, cesión gratuita de los terrenos denominados (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 11, 0434. er.)
- 1986 Zaldusolo, Manzana de (ZUA.: LNE, 1012/001)³⁹⁴
- 1989 Zaldusolo, heredad denominada (ZJE.: 2109, api. 5)
- 1999 Zaldusolo, los nº 1, 2, 3 y 4 de la calle o plaza de (ZJE.: 2395, aza. 11)
- 2000 Zaldusolo, Solar Calle (ZU.: OL, 1. 1/66)
- 2002 Zaldusolon daukan lokal batera (ANBOTO.: 41. zk., 7. or.)
- 2003 Zaldusoloko biltegia (ANBOTO.: 60. zk., 8. or.)

Kartografikoa:

- 2001 Zaldusoloko Enparantza (ZG.: 16. or.)

ZALDUZUBIETA (*aurkintza*)

Kokapena: Eskoletako sarrera inguruko alde guztia.

OHARRAK: Ik. *Zaldusolo - Zaldusubieta herri eskolak*. Izen honen pean generiko ugari topa daitezke (*galtzada, iturria, soloa, zubi...*). Eskola berriak egiteko 1928an Astarlari ordaindutako lehen lursailak izen berbera zuenez gero, honelaxe izendatu ditut hauek ere.

Ahozkoa: [saldúsúbíte]

- 004, 062, 072, 074, 075, 080 “Saldusubíte”

Idatzizkoa:

- 1733 Zaldusubieta, la calzada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1762 Zaldusubieta, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1772 Zaldusubieta, Puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/1)
- 1773 Zaldusubietta, Camino y Puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 17, 41/1)
- 1783 Zaldusubietta, Parage de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, 41/1)
- 1806 Zaldusubieta, desde la puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 3, 41/2)
- 1852 Zaldusubieta, en el crucero que se dirige a (BFA.: ZUA, Ud. Lan., mar. 10, C-084)
- 1898 Zaldusolo o Zalbizubite, heredad llamada (ZJE.: 277, abe. 23)
- 1901 Zaldusubieta, en dirección a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka. 6, C-045)
- 1911 Zaldusubieta, hasta el punto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)

³⁹⁴. “Solicitud de Construcciones Elza, S. A. de aprobación del Estudio de Detalle de la UAU-8, Manzana de Zaldusolo, en base a las NNSS de Zaldibar redactado por el arquitecto Santiago Ariztimuño”.



Zalduzubieta iturria (2002) (AE)

- 1915 Zalduzubieta, los riachuelos llamados... y Becoechea (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 26, C-017)
- 1923 Zalduzubite, no ceder terreno al proyecto de lavadero de (BFA.:ZUA, Ak. Lib., urr. 28, C-018)
- 1928 Zaldusolo, parcela de... llamada Zaldizubite (ZJE.: 423, ira. 14)³⁹⁵
- 1932 Zalduzubieta (BFA.: ZUA, Ur., eka. 10, C-085)
- 1957 Zaldua-solo o Zalbizubide, heredad denominada (ZJE.: 600, eka. 17)
- 2000 Zaldu-Zubieta, Fuente de (ZU.: OI, 1. 1/8)³⁹⁶

395. Urte berean: “pago de terreno que ha sido destinado para la construcción de las nuevas Escuelas Nacionales y campo escolar en la heredad denominada *Zaldizubite*, propiedad de D. Patricio Astarloa” (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka. 10, C-018).

396. “Monolito de piedra caliza. Edad:1978”.

Kartografikoa:

- 1922 Zaldu Zubite, Arroyo (BFA.: ZUA, Esk., mai. 31, C-089)

ZAPALDA (*basoa*)

Kokapena: Iturrierreketatik mendebaldeko basoak.

OHARRAK: Atalen batzuk direla-eta, inoiz dokumenturen batean³⁹⁷ *Zapalda goicoa* edo *becoa* irakur liteke, baina ez da orokorra. Osagaiak: Zapal (izenondo) + -da³⁹⁸ (atzizkia).

Ahozkoa: [sapa]lda

- 003, 007, 008, 030 “Sapálda”

Idatzizkoa:

- 1815 Zapalda, plantados en el termino comun en (BPAH.: HIP, 1094. mik., 127. zk., ira. 14)
- 1831 Zapalda, monte titulado (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 535. zk., aza. 12)
- 1840 Zapalda, el monte titulado (BPAH.: HIP, 1098. mik., 150. zk., ots. 13)
- 1864 Zapalda, monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1864 Zapaldas, monte nombrado (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1864 Sapalda, monte titulado (ZJE.: 9, mar. 21)
- 1866 Zapalda, monte robledal en el término de (ZJE.: 65, ots. 26)
- 1875 Zapalda, monte en el término de (ZJE.: 163, eka. 27)
- 1876 Zapalda, monte titulado (ZJE.: 169, abe. 1)
- 1881 Zapalda, monte arbolar en el termino de (ESK.: 020)
- 1886 Zapalda, monte llamado (ZJE.: 217, api. 8)
- 1922 Zapalda, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁹⁹
- 1923 Zapalda, robledal en el término de (ZJE.: 393, urr. 4)
- 1929 Zapalda, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1931 Sapalda, monte titulado (ZJE.: 430, urr. 3)
- 1938 Zapalda (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1938 Zapaldas (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 Sapalda (ZJE.: 93, abe. 2)
- 1940 Zapalda, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/90)
- 1944 Zapalde, en el monte llamado (ZJE.: 502, uzt. 19)
- 1952 Zapalda (ZUA.: 1408. er. - 97, 98, 110, 116. orr.)
- 1956 Zapalda (DNB.: Zin. Ait. - 160, 297, 306)
- 1956 Zapaldas (DNB.: Zin. Ait., 421)
- 1956 Zapalde (DNB.: Zin. Ait., 448)
- 1956 Zapaldo (DNB.: Zin. Ait., 232)
- 1988 Zapalda, otro monte arbolar en (ZJE.: 2106, abe. 13)
- 1999 Zapaldas, monte llamado (ZJE.: 2357, api. 9)

ZARRATUA, -a (*basoa*)

Kokapena: Iturrietan. Patinostegi jotzen.

397. Adibidez, 1925ean (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 8, C-018).

398. Mitxelena, K.: “180. -da suf. de significación imprecisa” (AV, 78. or.).

399. Datu berberak: 1922 (Sapalda ere bai), 1926 (Zapalde - AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

OHARRAK: Ahozko tradizioan, izen hau jartzen zitzaion metro bete inguruko garaiera zuen harresitxo batez inguratuta zegoen basoari. Pinudia dugu gaur egunean.

Ahozkoa: [šářátuè]

- 060 “Sarrátuè”

Idatzizkoa:

- 1864 Sarratua, monte (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1868 Sarratua, monte cerrado nombrado (ZJE.: 106, uzt. 4)
- 1952 Sarratuba (ZUA.: 1408. er., 145. or.)

ZEARRA⁴⁰⁰ (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Ariondo eta Zearraetxetxo baserrien artekoa.

OHARRAK: Lanaren hasieran baserriaren aurreko aldeko horma gordetzeko asmoa izan arren, azkenean dena bota zuten eta txaleta egin. XVIII. mendeko dokumentazioan hiru *Zearra* desberdinekin egingo dugu topo: hau berau, *Cearra echecho* eta *Cearra de Zaldua* (gaur egunean *Plazakoa*)⁴⁰¹. Bestaldetik, behin baino gehiagotan nahastu egiten dituzte dokumentuetan *Cearra* eta *Cearza* grafemak. Ikus daitekeenez, ahoz hitz amaieran ohikoak diren aldaketa fonetikoak hitz barruan ere gertatu dira, hots, e + a > ia > ie (*Zearra* > *Ziarra* > *Zierra*)⁴⁰². Esanahiari begira, K. Mitxelenak magaltzat ere hartzen du⁴⁰³.

Ahozkoa: [šiéřa]

- 001, 002, 019, 020, 023, 074, 075 “Sierra”
- 009, 010, 013, 027 “Siérre”

Idatzizkoa:

- 1623 Çearra, nogal junto a la casa de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., abu. 31)
- 1628 Çearra, en la cassa menor de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., aza. 1)
- 1629 Çearra, en la casilla de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., urt. 29)
- 1638 Çearra, todas las cassas y casseries de... y acesoria de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., ira. 1)
- 1658 Cearra, sobre la dicha casa y cass^a de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., uzt. 22)
- 1659 Cearra, funda sobre toda lasu cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., api. 29)
- 1660 Z/Cearra, fundó sobre sucassa y casseria de (BPAH.: NOT, 140. p. s., urr. 24)
- 1660 Zearra, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, uzt. 31)

400. Bat dator HPSko ETDrekin.

401. Azken adibide honek, beharbada, ez dio egingo erreferentzia toponimo bati, deiturari baino, hots, jabea *Domingo de Cearra* baitzen eta fogerazioetan ere honako hau aurkitzen dugu: (1704) *San Juangoa* ondoren *Zearra* datorkigu (lehenago *Zearra* y su acc^a irakur dezakegunez gero, *Plazakoa* izan behar du derrigorrez) - (1746) San Juangoa ostean “Otra contigua a ella que es de otro D^o de *Zearra*”, 1796an aurkitzen dugu lehenengoz *Plazacoa*.

402. Iurretako *Zearreta* “Siérreta” (*IET*, 164. or.) - *Goierrin* legez- eta Ermuko *Zearra* “Siárra” (*EE*, 238. or.)- *Eitzaga* aldean bezala- adibideek elizate barruko ahozko bilakaera osoa erakusten digute.

403. “609. -zear «oblicuo» «costado, ladera» (var. *zeiar*, *ziar*)” (*AV*, 165. or.).

- 1666 Cearra, su Casa caseria y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 335. zk., mai. 12)
- 1676 Cearra, desu casilla de (BPAH.: NOT, DL, 156. p. s., mai. 1)
- 1680 Zearra (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1682 Zearra, contra la cassa de (BEHA.: ORD, api. 9)
- 1699 Zearra, casseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/23)
- 1700 Zearra, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 7)
- 1703 Cearra, sobre lami casa y caseria de (ESK.: 021)
- 1704 Zearra, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1737 Zearra, la de mi apellido (BFA.: ZUA, Dok. Hist., 2/1)
- 1745 Zearra, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)
- 1745 Ziarra, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 5)
- 1767 Zearra, las sus tres Casas y Caserías de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 157. zk., mar. 21)
- 1773 Cearra (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1775 Cearra, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, aza. 16)
- 1777 Zearra, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 17)
- 1778 Cearra, la casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Cearra, como asimismo las casas y caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1779 Cearra, la casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 332. zk., mar. 24)
- 1781 Zearra, las casas y caserías nombradas de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 20. zk., uzt. 23)
- 1785 Zearra, casa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/4)
- 1789 Cearra, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 12)
- 1791 Cearra, vendio sobre su casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1796 Zearra, Ytten otra caseria llamada y igualmente (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Zearra, Casa repartida a la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1798 Ciarra (BEHA.: FAB, api. 27)
- 1809 Ciarra, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, urr. 14)
- 1810 Cearra (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Ciarra, arboles de la caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/2)
- 1812 Cearra, montes de la caseria de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 451. zk., aza. 12)
- 1813 Jph Joaqn de Ciarra dueño de la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1816 Ciarra, montes de la caseria de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 60. zk., api. 19)
- 1819 Zearra, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, eka. 10)
- 1845 Cearra pral (ESK.: 035)
- 1864 Sierra, en la ondonada arbolar de la caseria de (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1864 Cearra, casería rústica titulada de (ZJE.: 18, uzt. 26)
- 1864 Ciarrecoa, monte de la casería de (ZJE.: 27, ira. 13)
- 1865 Cierra, arbolado de las caserías de Gazagaonandia y... (ZJE.: 49, ots. 22)
- 1870 Cearra, monte de la casería (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1875 Cearra (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1881 Ciarrecoa, monte de (ZJE.: 202, uzt. 30)
- 1891 Cearra, en la casería de (BEHA.: BAT, urt. 27)



Zearra baserria, teilatua jausten (IAT)

- 1892 Cearra, casería de (ZSAE.: HIL4/13)⁴⁰⁴
- 1893 Cearra, en la casería de (BEHA.: BAT, abu. 23)
- 1906 Cearra, casería de (ZSAE.: BAT7/24)
- 1922 Sicarra, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1930 Ciarra (ZSAE.: ML)
- 1932 Sierra, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)
- 1936 Cearra, casería de (ZSAE.: BAT8/17)
- 1939 Cierra, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/115)
- 1952 Ciarra, C° (ZUA.: 1408. er., 142. or.)
- 1958 Sierra, casa (ZSAE.: BAT9/8)
- 1959 Sierra, casa (ZSAE.: BAT9/30)
- 1964 Cearra, viviendas en el punto denominado (ZUA.: LNE, 0973/006)
- 1969 Cearra, un pabellón industrial en (ZUA.: LNE, 0981/026)⁴⁰⁵
- 1972 Sierra, caserío (ZUA.: LNE, 0987/001)
- 1975 Sierra, junto al caserío de (ZUA.: Ak. Lib., ots. 3, 0434. er.)
- 1981 Sierra, Casa (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1983 Sierra, caserío... en ruina (ZUA.: LNE, 1086/001)
- 1991 Barrio de Goiherri - Zearra (AZ.: 25. or.)
- 2000 Ciarrena, monte de (ZJE.: 2580, ots. 17)

Kartografikoa:

- 1912 Sierra (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-277/1)
- 1923 Sigarre, Camino de (MTV)

404. Datu berberak: 1912, 1927, 1937.

405. "Solicitud de Asensio Zabala de licencia para construir un pabellón industrial en *Cearra*, según proyecto redactado por el arquitecto Faustino Bazterra".

- 1966 Cearra (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1785)
- 1995 Zarra (BFA.: 62-64)
- 1996 Zearra (ZG.: 12. or.)
- 1999 Zearra (ZG.: 12. or.)
- 2001 Zearra (ZG.: 18. or.)
- 2002 Zearra (2-93) (KAT)

ZEARRABURU (belardia)

Kokapena: Zearra baserriaren ekialdean, Etxetxoburu jotzen.

OHARRAK: Ik. *Zearra - Zearrasolo kalea*. Arestian esan bezala, leku-izen honekin ere nahasketak suertatzen dira, hots, dokumentu batzuetan trukatu egiten dira *Cearraburu* eta *Cearzaburu*.

Ahozkoa: [šieř eburu]

- 027 “Sierrebúru”

Idatzizkoa:

- 1623 Çearraburu, en la heredad de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., abu. 15)
- 1880 Cearretaburu, heredad (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1890 Ciarreta-buru, heredad nombrada (ZJE.: 251, mai. 30)
- 1997 Cearra buru, parcela de terreno herbal denominada (ZJE.: 2336, urr. 23)

*ZEARRAETXETXO (baserria)*⁴⁰⁶

Kokapena: Ariondo eta Zearra baserrien arteko zubitik metro batzuetara.

OHARRAK: Ik. *Zearra - Zearrasolo kalea*. Jabe berenak ziren baserri biak. Osagaiak: Zearra (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + -txo (Ik. *Gazagako Boluntxu*).

“Ni jaidxo nitzen ámen, Etxétxon, bueno Sierraetxétxo da au, bañe etxe oní Etxétxo esate akó. Au etxiau lusie, bajuaue ta estuaue san. Kortie atzien euen, entradie antxiña ortik, bañe nik estot esautu, bañe esta kanbidxau asko. Au etxi au san Siérrekue, neuk hamalau urte euki nebasenien erosi eben aittak eta amak, eske au dana san Siérrekue, mutil sarrena, Luis Markina, bañe ónek bedorren terrenuekin” (M. A. Gallastegi).

Ahozkoa: [ečěčo]

- 001 “Searraetxétxo”
- 002, 013 “Etxétxo”
- 078 “Etxétxo, Siérraetxétxo”

Idatzizkoa:

- 1628 Çearra, en la cassa menor de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., aza. 1)
- 1638 Acesoria de Çearra, cassas y casserias de Çearra y... (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., ira. 1)
- 17... Cearra echecho, caserio (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Echachua, casilla que llaman (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1737 Echacho, la de (BFA.: ZUA, Dok. Hist., 2/1)
- 1745 Echachoa, la casilla llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 187. or.)

406. HPSko ETDn: *Zearraetxetxu*.



Zearraetxetxo baseria (2002) (AE)

- 1767 Echachua, Casas y Caserías de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 157. zk., mar. 21)
- 1776 Cearra echevarri echechuaga, casas nombradas de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 772. ., mai. 24)
- 1779 Cearra echechu, cassas y caserías llamadas (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 372. zk., uzt. 31)
- 1789 Echechua, en (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1796 Cearra echechua, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1798 Echachua, casilla que llaman de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 431 . or.)
- 1810 Cearra echecho (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1864 Cearra echechua, casería rústica titulada de (ZJE.: 17, uzt. 26)
- 1875 Cearra echechua (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1889 Cearra echecho, en la casería de (BEHA.: BAT, abe. 1)
- 1891 Echecho, en el Barrio Eleisondo, casa llamada (ZEE.: JA1/153)
- 1922 Siarra-echechu, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁴⁰⁷
- 1930 Sierra echecho, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁴⁰⁸
- 1939 Echecho, C^o (BFA.: ZUA, Ban., 67/86)
- 1941 Echecho Goyerri, en la casa de (ZEE.: JA10/224)
- 1948 Echecho (ZSAE.: ML)
- 1952 Echecho (ZUA.: 1408. er., 144. or.)
- 1970 Etxetxo (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1991 Barrio de Goiherri - Zearraetxetxo (AZ.: 25. or.)
- 1995 Etxetxo, reforma y distribución del caserío (ZUA.: LNE, abe. 95)⁴⁰⁹

407. Datu berberak: 1926 (AH-31).

408. Datu berberak: 1932 (AH-68).

409. "Licencia para la reforma y distribución y construcción del caserío *Etxetxo*, con proyecto visado por el técnico Joseba Etxebarria".

- 1996 B° Goierri - Etxetxo, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Aitzondo Etxetxo, Camino (ZU.: OI, 1. 4/16)
- 2001 B° Goierri - Etxetxo, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1912 Echecho (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-277/1)
- 1912 Echecha (BFA.: ADM, HLG, GV-DC-2484)
- 1993 Etxetxo (ZG.: 12. or.)
- 1995 Atxetxo (BFA.: 62-64)
- 1996 Zearra-Etxeko (ZG.: 12. or.)
- 1999 ZearraEtxeko (ZG.: 12. or.)
- 2001 ZearraEtxeko / Etxetxo (ZG.: 16 - 18. orr.)
- 2002 Etxetxo (2-98) (KAT)

ZEARREKO ITURRIA, -a (*desagertua*)

Kokapena: Izen bereko baserri aldamenean zegoen.

OHARRAK: Ik. *Zearra*. Baserriko lanak egiten hasi orduko, oraindino ikus zitekeen tutua.

Ahozkoa: [šič'eko ińúř'ize]

- 002, 020, 078 "Siérreko ittúrridxè"

ZEARTZA (*baserria*)⁴¹⁰

Kokapena: Garitaerrin. Irukurutzetan trenbidepetik igarota, ezkerreko bidea bertan amaitzen da.

OHARRAK: Ik. *Zearra*. 1941ean erre zen⁴¹¹, C. Areitioaurtenak berretsi digun legez. Bai *Zearrak*, baita honek ere, bilakaera fonetiko bera izan dute. Leku-izen bakoitzean esan bezala (Ik. *Lurbaltz*, *Solobarria*, *Sololuze*, *Solonagusi*) Jabetza Erregistroko eskriturretan ez dator izenik; bai, ostera, neurria, kokagunea, e. a. Osagaiak: Zear (Ik. *Zearra*) + -tza (Ik. *Gazagako Intxaurtza*).

"Trenbidiek ebai artien, ori ni be es nas akordetan da nire ama bes, beren aittittek ero bisa-buelue sanien-eró iń ei san ónek trenbidok. Da ordurartien iá san au or beetik, au etxaurriau, ori intxaurpidxoi, au dan au. Gañekaldie es, e! Len danien san ormie, da órrek órmok Urtukuok-eta erun sittuen obrie itteko, Urtukuok-eta beko ormie, se ori beko satidxoi Urtukue da, or baserri aundikue. Geu pe bai e! Geurien be orrańoko, serańoko, artie badau ba, or, kantoien, arexeańoko geurie be bai, ormie san da or san ránplana. Orras ranpla orras Idoia be akordauko da esta? Or sulue euena? Amen beien, ortxe trenbidan trabesak-eta kanbidxau-ta erriel barridxek in bier sittuenien, agosto baten, ori bete ein genduen. Eurek esa oskuen, eskonbruo bota ta eurek enkargau sien, bueno, guk pagau in gentzen, esta? Bańe ori, markau eitteko da será ipintteko. Ostantzien eskonbru bota eskeró, sertu ingo sala, ranplan ingo bala, da ormie itteko, da gero ser bati erai geutzen, kontratista bati erain geutzen ori ormiói. Semat urte ixengo da? Amar bat. Agustuen etorriko die beratzi ero amar" (C. Areitioaurtena).

410. Bat dator HPSko ETDrekin.

411. 1941/10/04: "Expediente relativo a la solicitud de Félix Areitioaurtena para la reconstrucción del case-ro denominado *Ziartxa*, según proyecto del arquitecto Faustino de Basterra" (ZUA.: LNE, 0966/002).



Zearza baserria (2002) (AE)

“Dana erre san au. Nik euko nittuen hamalau-hamabost bat urte, geidxau be iguak, ama-sortzi urte. Eberdiko amaiketardidkek inguruen san ori. Orduen irébatan juete san, ba! Da aitte san Santámañèsárren, da estaki sein be juakola arátxe, etxie erretan dauela t dana bertan bera. Orduen be iños esa oskun guri, e! entzu ebenien jausi in sala. Ni pentzete ot kablen batetik ingo sala, neuk pentzau e! Baña dana be *enségida* jausi san, dana egurre da etxé sárta, garbi esanda, Arná, ori jausten da, ba? Ba ónek batera in samarreku(e)k isengo sien, *asieske* etaa kontuek! Gañera akordeta nas, trena be geldittu in san órtxe. Gero ortxe, Úrtuko etxien artu giñusan, gure aitte ta Úrtuko gisona be lagun andidkek sien e! Alkarri, buenooo!” (C. Areitioaurtena).

Ahozkoa: [sířca]

- 004, 007, 008, 009, 018, 019, 020, 025, 036, 038, 045, 046, 067, 075, 078, 080 “Siértza”

Idatzizkoa:

- 1623 Çearça, cassa cass^a y perthenecidos de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., abu. 31)
- 1628 Çearça, las cassas y casseries de (BPAH.: NOT, JBG., 79. p. s., aza. 1)
- 1631 Cearca, las cassas y cass^a de... y Vmendia (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/44)
- 1633 Cearça, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, urr. 7)
- 1635 Zearza, al lado de la cassa de (BEHA.: ORD)
- 1638 Çearça, heredad de junto a (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., ira. 9)
- 1637 Cearza, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, urr. 8)
- 1641 Cearza, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, aza. 1)
- 1659 Cearca, por las mejoras de veynte duc^o (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., mar. 13)
- 1661 Zearça, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, utr. 16)
- 1676 Zearça, en la heredad de (BPAH.: NOT, DL, 156. zk., mai. 1)
- 1679 Cearza, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, aza. 23)

- 1687 Cearza, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 26)
- 1700 Cearza, casería (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Cearza, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1732 Cearza, las Casas Caserías y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 2124. zk., abu. 30)
- 1740 Zearza, dueño de la casa de (BEHA.: ORD, mar. 21)
- 1748 Ziarza, la casa casería y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 215. zk., mar. 21)
- 1757 Cearza, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 17)⁴¹²
- 1761 Cearza, hipotecando dhos fiadores la de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 952. zk., eka. 15)
- 1768 Ziarza, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 31)
- 1772 Cearza, casa y casseria de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 330. zk., mai. 11)
- 1792 Cearza, la Cassa y Casseria y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 203. zk., urt. 7)
- 1793 Ciarza, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 2)
- 1796 Cearza, Ytten la nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 199. or.)
- 1796 Zearza, su casa y casería de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 53. zk., ots. 6)
- 1798 Cearza, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1804 Ciarza, reponer el Camino desde la casería de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1805 Ciarza, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, ots. 4)⁴¹³
- 1808 Cearza, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Cearza (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1812 Cearza, montes de la casería de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 451. zk., aza. 12)
- 1813 Dmgo de Ciarza dueño de la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1864 Cearza, camino de Cearra a... (ZJE.: 17, uzt. 26)
- 1866 Ciarza, camino de... al Calvario (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1870 Cearza, casería rústica titulada (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1875 Cearza (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1881 Cierzecua, con el de (ZJE.: 202, uzt. 30)
- 1891 Cearza, casería de (ZSAE.: HIL4/19)⁴¹⁴
- 1898 Cearza, en la casería de (BEHA.: BAT, abe. 14)⁴¹⁵
- 1905 Cearza, casería de (ZSAE.: BAT7/5)⁴¹⁶
- 1914 Siertza, en la casería (ZEZ.: HE5/86)
- 1922 Cearza, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁴¹⁷
- 1926 Cearza, casería de (ZSAE.: BAT8/26)
- 1930 Ciarza (ZSAE.: ML)
- 1932 Cierza, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)⁴¹⁸

412. Datu berberak: 1769, 1785, 1787, 1791.

413. Datu berberak: 1817, 1818.

414. Datu berberak: 1903, 1906, 1909.

415. Datu berberak: 1900, 1902.

416. Datu berberak: 1907, 1910, 1913, 1920, 1923.

417. Datu berberak: 1930 (AH-54).

418. Datu berberak: 1935 (AH-86).

- 1934 Ciarza, casería de (ZSAE.: BAT8/28)
- 1935 Ziarza, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1936 Ciarza, casería de (ZSAE.: HIL4/4)
- 1939 Cierza, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/14)
- 1941 Ziartxa, reconstrucción del caserío denominado (ZUA.: LNE, 0966/002)
- 1945 Cierza, casería de (ZSAE.: HIL4/26)
- 1948 Ziartzta, casería de (ZSAE.: BAT8/22)
- 1964 Siertzta, caserío (ZSAE.: BAT9/7)⁴¹⁹
- 1975 Siertxa, caserío (COR.: II. libk., abuz. 14)⁴²⁰
- 1979 Cearza, una nueva industria en el terreno de... y Aritzondo (COR.: II. libk., abu. 3)
- 1991 Barrio de Goiherri - Zeartzta (AZ.: 25. or.)
- 1996 B° Goierrri - Ziartzta, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 B° Goierrri - Ziartzta, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1885 Cierza (BFA.: ADM, HLG, AGK-DC-0843)
- 1993 Ziortza (ZG.: 14. or.)
- 1995 Zertzta (BFA.: 62-64)
- 1996 Zeartzta (ZG.: 12. or.)
- 1999 Zeartzta (ZG.: 12. or.)
- 2001 Zeartzta (ZG.: 18. or.)

ZEARTZABIL (*basoa*)

Kokapena: Astueta eta Arkatxaren arteko basoak.

OHARRAK: Ik. *Zeartzta*. Nahasteak dira nagusi, ahozkoan nahiz idatzizkoan. Agian, leku-izen biren aurrean egon gitezke: *Zeartzabide* eta *Zeartzabil*, baina ezin izan dut berretsi nire hipotesia; hori bai, K. Mitxelenaren adiera kontuan harturik, argi dago *-bide* eta *-bil* kontrajarriak direna. Osagaiak: Z(i)artzta (izen nagusia) + *-bil*⁴²¹.

Ahozkoa: [síér̥cabajl]

- 008 “Siertzabálle”
- 007 “Siertzabail”
- 018 “Siarsábil”

Idatzizkoa:

- 1810 Cearzabil / Zearzabil, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1864 Ciarzavide, monte en el termino de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1866 Ciarzabil, monte nombrado (ZJE.: 76, urr. 15)
- 1870 Ciarzabal, monte llamado (ZJE.: 140, ira. 26)

419. Datu berberak: 1966, 1968.

420. “Descarriló el pasado martes a la altura del caserío *Siertzta* cerca del tunel de Mallabia yendo por fuera de la vía y sin volcar uno de los vagones a lo largo de unos cien metros (no hubo heridos)”.

421. Mitxelena, K.: “Aparece en una serie de compuestos (p. ej. *Gurpil*, *Luharbil*, *barrabil*, Uhlenbeck RIEV IV, 114) con idea de redondez (v. *biribil*) o reunión (cf. *bildu* «reunido, reogido») (AV, 75. or.).

- 1933 Ciarzalde, monte en el termino de (ZJE.: 437, mai. 26)
- 1938 Ciarzabil (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 25, C-093)
- 1938 Ciarzabide (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1952 Ciarzabil (ZUA.: 1408. er., 50. or.)
- 1956 Ciarzabil (DNB.: Zin. Ait., 599)
- 1999 Ciarbide, monte en el termino de (ZJE.: 2359, aza. 15)

ZEARTZABILALDAPA (*basoa*)

Kokapena: Astueta jotzen, ekialdetik.

OHARRAK: Ik. *Zeartzabil*. Ez dituzte atalak bereizten. Osagaiak: Zeartzabil (izen nagusia) + aldapa (izen arrunta).

Ahozkoa: [síéřcabajil]

- 008 “Siertzabálle”
- 007 “Siertzabail”
- 018 “Siorsábil”

Idatzizkoa:

- 1864 Cearzavilaldapa, monte en el término de (ZJE.: 14, mai. 31)
- 1938 Ciarzabal-aldapa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1956 Ciarzabal-aldape (DNB.: Zin. Ait., 489)

ZEARTZABILOSTE (*basoa*)

Kokapena: Ulantzuganetik Zuloetaerrekarantz.

OHARRAK: Ik. *Zeartzabil*. Aurrekoan legez, ez dut ahozkorik jaso. Osagaiak: Zeartzabil (izen nagusia) + oste (Ik. *Arrigorrietaostea*).

Idatzizkoa:

- 17... Ciarzabiloste, monttes en los terminos de (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1827 Cearzaviloste, dueño del monte (BPAH.: HIP, 1096. mik., 519. zk., aza. 19)
- 1828 Ciarzabiloste, castañal en (BPAH.: HIP, 1096. mik., 627. zk., urt. 16)
- 1829 Ciarzabideoste, el monte (BPAH.: HIP, 1096/97. mik., 214. zk., api. 8)
- 1886 Ciarzabalostia, monte llamado (ZJE.: 224, abu. 12)
- 1938 Ciarabil-ostia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Ciarzabil-ostia (ZUA.: 1408. er., 110. or.)

ZEARTZABURU (*belardia*)

Kokapena: Zeartza baserriko atzeko lursail baten izena.

OHARRAK: Ik. *Zeartzaburu*. *Zeartzaosterekin* nahastu egin liteke.

Ahozkoa: [síéřcabúru]

- 020 “Siértzako etxóstië”

Idatzizkoa:

- 1623 Çearçaburu, mançano q esta en la heredad de (BPAH.: NOT, JBG, 77. p. s., mar. 7)
- 1695 Ciarzaburu, en la heredad nombrada (BEHA.: ORD, abu. 4)

- 1794 Zearzaburu, heredad nombrada (BPAH.: HIP, 1091. mik., 164. zk., ots. 6)
- 1796 Ciarza Vuru, heredad llamada (BEHA.: ORD, ira. 23)
- 1798 Ciarza vuru / buru, heredad nombrada (BPAH.: HIP, 1092. mik., 101. zk., mar. 16)
- 1830 Cearzaburu, heredad de (BPAH.: HIP, 1097/98. mik., 208. zk., mar. 16)
- 1839 Cearzaburu, hipotecando la heredad titulada (BPAH.: HIP, 1098. mik., 47. zk., eka. 26)
- 1866 Ciarzaburu, heredad en el término de (ZJE.: 71, eka. 4)
- 1880 Cerazaburu, heredad de (BEHA.: H. Pap.,
- 1881 Ciarzaburu, heredad nombrada (ZJE.: 202, uzt. 30)
- 1952 Ciarzaburu (ZUA.: 1408. er., 173. or.)

ZEARTZAOSTE (*aurkintza*)

Kokapena: Zeartza baserriko atzeko ingurua.

OHARRAK: Ik. *Zeartzaburu*. Hau orokorra da aurrekoa baino eta baserri osteko aldeari dagokio.

Idatzizkoa:

- 1762 Zearzaoste, en el termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 10, 41/1)
- 1922 Cierzooste, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁴²²
- 1930 Cierzaoste, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁴²³
- 1932 Cierzaoste / Siertzaoste, en las inmediateciones de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 20, C-053)
- 1940 Cierzaoste, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/64)

ZELETA⁴²⁴ (*baserria*)⁴²⁵

Kokapena: Iberdueroko zentrala jotzen dagoen baserria.

OHARRAK: Normatibizaturiko forma XVII. mendetik datorkigu eta ahoz ez da besterik. Osagaiak: Zel(ai)⁴²⁶ (izen arrunta) + -eta (Ik. *Aldaieta*).

Ahozkoa: [séleta]

- 003, 004, 005, 006, 013, 016, 018, 023, 028, 030, 033, 034, 035, 039, 045, 056, 060, 067, 075, 076, 077 "Séleta"

Idatzizkoa:

- 1619 Celaetta, en la sepultura dela su cassa de (BEHA.: HIL1, uzt. 29)
- 1629 Çelaetta, en la sepultura desta mi cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., ira. 12)
- 1636 Celaetta, en la sepultura dela su cassa de (BEHA.: HIL1, mar. 12)
- 1637 Zelaetta, en lami sepultura desta cassa de (BPAH.: NOT, JBG., 82. p. s., mar. 8)

422. Datu berberak: 1926 (AH-31).

423. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

424. J. Kerexetak *Elorrikoa* baino ez du aipatzen.

425. Bat dator HPSko ETDrekin.

426. Mitxelena, K.: *AV*, 165. or.

- 1638 Çelaeta, sobre la cassa y cass^a de (BPAH.: NOT, JBG, 83. zk., uzt. 21)
- 1676 Zeleta, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, abu. 15)
- 1679 Zeleta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, aza. 20)
- 1685 Zelaeta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 24)
- 1699 Zela Eta, fielaalgo a sus cassas llamadas (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Zelaeta, caseria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1702 Zelaeta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mai. 20)
- 1704 Zelaieta, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Zelaeta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urr. 13)
- 1745 Zelaeta, la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1748 Zeleta, para su caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 14, C-037)
- 1752 Zeleta, pegante a la heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1757 Celaeta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, urt. 6)
- 1760 Zeleta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ots. 6)⁴²⁷
- 1762 Zelaeta, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1775 Zelaeta, en el termino de (BFA.: BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1777 Celeta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, ira. 14)
- 1783 Celeta, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abu. 13)
- 1789 Celeta, otro terreno junto a (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1791 Celayetta, partte hacia lavajera dela casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1792 Celetta, dha heredad de (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1792 Celayeta, sobre el camino de la Casa de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 326. zk., aza. 29)
- 1789 Çalaieta, heredad proxima a (BPAH.: HIP, 1090. mik., 371. zk., mai. 15)
- 1796 Zelayetta, Ytten la nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Zelaietta, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430 . or.)
- 1802 Zeleeta, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, abu. 14)
- 1805 Celeta, terrenos de la caseria de(BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 16, 41/2)
- 1809 Celeta, en la sepultura de (BEHA.: HIL3, uzt. 16)⁴²⁸
- 1810 Celayeta (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Celeta, Jph de Zalduegui Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1845 Celeta (ESK.: 035)
- 1854 Celeta, hasta el caserío de (BFA.: ADM, HLG, AT-0306/06)
- 1856 Celeta / Celayeta / Zeleta, Zalduechebarria con... (ESK.: 036)
- 1863 Celeta, casería rústica sin numeracion titulada de (DJE.: 116, eka. 8)
- 1864 Celeta, monte de la casería (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1866 Celayeta, monte de la casería (ZJE.: 66, mar. 15)
- 1875 Celeta (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1881 Celeta, arbolar de (ESK.: 020)
- 1885 Celeta, casería llamada de (ZJE.: 210, api. 14)
- 1890 Celeta, en la caseria de (ZEE.: HE2/56)
- 1895 Celeta, en la casería de (BEHA.: BAT, ira. 1)⁴²⁹

427. Datu berberak: 1766, 1769, 1773.

428. Datu berberak: 1830, 1831, 1832.

429. Datu berberak: 1890, 1897, 1901, 1904.



Zeleta baserria (2002) (AE)

- 1898 Celeta, casería de (ZSAE.: HIL4/6)⁴³⁰
- 1906 Celeta, casería de (ZSAE.: BAT7/10)⁴³¹
- 1909 Celeta, en la casería llamada (ZEZ.: HE5/29)
- 1920 Seleta, casería de (ZSAE.: BAT7/31)
- 1921 Zeleta, casería de (ZSAE.: HIL4/2)
- 1922 Celeta, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁴³²
- 1924 Celeta, troncos en las inmediaciones del caserío (BFA.: ZUA, Men. Kon., abu. 31, C-018)
- 1927 Zeleta, casería de (ZSAE.: HIL4/8)
- 1930 Celeta (ZSAE.: ML)
- 1933 Celeta, casería de (ZSAE.: BAT8)
- 1935 Zeleta, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1939 Celeta, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/178)
- 1945 Zeleta, casería de (ZSAE.: BAT8/6)
- 1948 Celeta (ZSAE.: ML)
- 1962 Celeta, caserío (ZSAE.: HIL5/15)
- 1966 Zeleta, caserío (ZSAE.: HIL6/9)
- 1971 Zeleta, caserío (ZSAE.: HIL6/27)
- 1982 Goiherri (Zeleta), hasta el alto de (COR.: I. libk., urt. 31)
- 1991 Barrio de Goiherri - Zelaieta (AZ.: 25. or.)
- 2003 Zelaieta basetxean (HKK.: AA, 10. zk., 15. or.)
- 2004 ZELAIETA (fatxadako egur batean)

430. Datu berberak: 1890, 1900, 1907, 1917.

431. Datu berberak: 1908, 1912, 1914, 1916, 1919.

432. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

Kartografikoa:

- 1958 Celetas (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC 1835)
- 1995 Zelaieta (BFA.: 62-64)
- 2001 Zelaleko (ZG.: 18. or.)
- 2001 Zelaieta (EM.: F-1)
- 2002 Zelaieta (4-57) (KAT)

ZELETAOSTEA, -a (belardia)

Kokapena: Zeleta osteko landa.

OHARRAK: Ik. *Zeleta*. Lehenago ere aipatzen izan dut dokumentuetako izen bikoitzak ez direla zehatzak eta sarritan atal ezberdinak ezkututzen dituztela, 1949ko adibidean froga daitekeen moduan. Osagaiak: Zeleta (izen nagusia) + oste(a) (Ik. *Zalduko Elexoste*).

Ahozkoa: [selétaostíe]

- 034, 035 “Selétaostíe”
- 039 “Etxóstiè”

Idatzizkoa:

- 1864 Celetaoste, monte en el termino de (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1929 Seletoste, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-410/02)
- 1933 Celetaoeste (hoy heredad) (BFA.: ADM, LIM, AX-0337/03)
- 1938 Celeta-oste (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1949 Zuberrizarra-Celetoste (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 31, C-093)
- 1949 Querizaluze-Celetaoste (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Celetaostea (ZUA.: 1408. er., 68. or.)
- 1956 Celetaoste (DBN.: Zin. Ait., 136)

ZELETAURREA, -a (Etxaurrea, -a) (desagertutako soroa)

Kokapena: Iberduero dagoen zentrala egon zen.

OHARRAK: Ik. *Urkosolo - Zeleta*. Osagaiak: Zeleta (izen nagusia) + aurre(a) (Ik. *Zalduko Zubiaurre*).

Ahozkoa: [ečáurriè]

- 039 “Etxáurriè”

Idatzizkoa:

- 1863 Echeaurrea, heredades nombradas (DJE.: 116, eka. 8)
- 1866 Celeta-aurr(e)a, heredades en el término de (ZJE.: 65, ots. 26)
- 1885 Echeaurrea, heredades nombradas (ZJE.: 210, api. 14)
- 1950 Celeta aurrea, heredad en el término de (ZJE.: 538, ots. 26)
- 1952 Celetaurre (ZUA.: 1408. er., 213. or.)

ZELETAZPIA, -a (Etxazpia, -a) (basoa)

Kokapena: Zeleta baserri ostetik erreka-arro aldera.

OHARRAK: Ik. *Zeleta*. Osagaiak: Zeleta (izen nagusia) + azpi(a) (Ik. *Zalduko Agirrebeitiazpi*).

Ahozkoa: [šelétaášpi]

- 034, 035 “Selétaášpi”

Idatzizkoa:

- 1863 Echeaspia, heredades nombradas (DJE.: 116, eka. 8)
- 1878 Celetaazpiac, tres heredades llamadas (ZJE.: 182, abu. 10)
- 1885 Echeaspia, heredades nombradas (ZJE.: 210, api. 14)
- 1952 Celeta-azpiac (ZUA.: 1408. er., 203. or.)

ZULOETAERREKA (*Kanteraeerrika*)

Kokapena: Amazorbetik Bekoerreketaraino luzatzen den erreka-stoa.

OHARRAK: Ik. *Kortatxu*. Ahoz inork ez du erabiltzen. *Santamarina* aldetik datorren errekatxo honek bat egiten du *Bekoerreketa*rekin *Telleria* parean. Eta berriemaileen artean adostasunik ez egonik ere, badirudi *Kanteraeerrika* goiko aldeari legokiokeela eta *Kortatxu*, izen bereko basoaren parean.

Ahozkoa: [kaŋtéra eřékiè], [kořtácuko eřékiè]

- 014, 023 “Kortátxuko errekiè”
- 020, 033 “Kantéra erreka”
- 009, 025 “Kantéra errekiè”
- 045 “Kantéra errekiè, Kortátxu errekiè”

Idatzizkoa:

- 1597 Çulo etarreca, el dicho arroyo de (BFA, ZUA, H. Pap., urt. 1, 38/5)⁴³³
- 1622 Çuloetaerreca, por un rroble que corto en (BFA, ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1700 Zuluetaerreca, arroyo (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/50)⁴³⁴
- 1952 Cantera-erreca (ZUA.: 1408. er., 109. or.)

ZURIGAIN (*txaleta*)

Kokapena: Zurikarai eta Goikoetxea baserrien artean eraikitako txaleta.

OHARRAK: Ik. II. atalean, *Oikonimia*.

“Terrenuen isenik es eben sekula esan, se geuk esan genduen: - Selan ipiniko tzau etxiari isena? da eurokin ibilli giñen da, estaki pa, nik pentzatzen naban, ba, *aittitte ta amama* ero olako bat ipintzie pentzatzen naban, da esetz esatestan Bisentek: - Es, es, amengo sera, bertako isenaz. Ba, Surigain da olantxe geratu da” (M. Balmaña).

Ahozkoa: [šurígain]

- 009, 023 “Surigain”
- 013 “Urkídin txaléta”
- 065 “Surigáne”
- 066 “Surigaiñ, Surigain”

433. “la cabecera e confin dela dicha corta de cabaleta, fueron por el dho sendero atrabesando por la barreira dela dicha corta hazia el dicho arroyo de *Çulo etarreca*”.

434. “*Zuluetaerreca*, arroyo entre *Cortachu* y *Zaualeta* que se dirige para *Olaerreaga* a frente de heredades y monte llamados *Pagazubiaga* pertenecientes al barrio de Eizaga”.



Zurigain txaleta (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1983 Zurigain, casa unifamiliar denominada (ZJE.: 1396, mar. 11)
- 1996 Bº Goierri - Zuri-gane, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Bº Goierri - Zuri-gane, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 2001 Zurigane, Chalet (ZG.: 18. or.)

ZURIKARAI⁴³⁵ (*baserria*)

Kokapena: Elorriaga eta Luzar arteko baserria.

OHARRAK: XVII. mendean baserriaz gainera, garaia eta arnaga egon omen ziren⁴³⁶. Jabetza Erregistroko lehen eskriturretan ez dira soroen izenak aipatzen eta hauxe irakur daiteke: “*Varias heredades sin nombre especial*”. Eraikinari dagokionez, penagarria da atarte aurrean itsatsitako teilapea, baita bere egoera gero eta txarragoa dela ikustea. Argazkian berrets daitekeenez, armarria bera⁴³⁷ txorien kakaz josita dago.

435. Bitxia da oso J. Ibarrek egiten digun interpretazio toponimikoa, hots, “Este solar de *Zuricalday*, que por corrupción se denomina también *Zuricaray* o *Zubicaray*” (*Escudos...*- 34. or.). Dokumentazioa aztertuta, argi dago *korruptzioa* nondik datorren. Zoritxarrez, J. Kerexetak berak jarraitzen dio eta *Garitaonandian* bezala, grafemak nahasten ditu: “*Zubicaray*. En Gipuzkoa y en Zaldibar (B). var. de *Zubigaray* o de *Zuricalday*” (*Diccionario...*- IV, 424. or.). Are gehiago, bere lanean bertan XVI. mendeko deiturrekin kontraesanen dago, hots: “Juan Pères de *Zuricaray*, trae por armas un árbol verde y colgado de un gancho seco de junto a la copa, a la mano derecha del escudo o anterior, un calderón al fuego, pendiente de una cadena de hierro, que son las armas de la casa Zaldivar...” (*Diccionario...*-VI, 336. or.).

436. Esaterako, 1628/8/13an: “Cuatro mançanos questan entre el horrio y arnaga de la dha cassa de *Çuricaray*” (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s.).

437. Ibarra, J.: “ESCUDO DE *ZURICALDAY* EN EL CASERIO DE *ZURICALDAY*. Sobre cartela y asomando en lo alto, en lugar de yelmo, un brazo con una bandera, el escudo luce árbol con caldera pendiente a su lado diestro y cuatro lobos, dos al pie del árbol y otros dos empinados a la caldera” (*Escudos...*- 34. or.).



Zurikarai baserria (2002) (AE)

“Ori san Surikarai, ámen arrixte, sera lurre kentze osunien, arríxe da suri-suridxe, da dana apurtu eitten da ori, karíe deko órrek askó! Orreaitxi da orren baserrixorren isena, nik uste ot e! Surikarai karíe surídxe, ori neuk pentzau itte ot, baserríkuek eure pe es ekixen seaitxi san Surikarai” (V. Urkidi).

Abozkoa: [šuríkarai]

- 003, 004, 007, 008, 009, 023, 033, 039, 044, 057, 065, 066, 075 “Surikarai”

Idatzizkoa:

- 1628 Arnaga de Çuricaray, mitad de la cassa llamada (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., abu. 13)
- 1628 Çuricaray, la dha cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 79. p. s., abu. 13)
- 1630 Çuricaray, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 80. p. s., uzt. 23)
- 1637 Çuricaray, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, abe. 9)
- 1638 Çuricaray, en la sepultura desta mi cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 83. p. s., api. 9)
- 1641 Çuricaray, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, urt. 29)
- 1650 Çuricaray, en la cassa de (BPAH.: NOT, JBG, 91. p. s., urr. 28)
- 1655 Zuricaray, en la sepultura de (BEHA.: HIL1, urt. 8)
- 1657 Zuricarai, su cassa de (BEHA.: ORD)
- 1659 Curicaray, en la casa de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., uzt. 20)
- 1660 Curicaray, censo sobre la cassa y cassª de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., mai. 6)
- 1664 Zuricaray, dha casa de (BEHA.: ORD, mai. 18)
- 1676 Zuricaray, sobre mi casa y cassª de (BPAH.: NOT, DL, 156. p. s., abe. 28)
- 1677 Zuricaray, en la cassa y cassª de (DMD.: AST, Auz-0075)
- 1680 Çuricaray, en su cassa de (BPAH.: NOT, DL, 157. p. s., urr. 29)
- 1680 Zubicaray, la caseria de... y su accesoria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/81)
- 1694 Zuricaray, petizion que hizo sobre la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)



Armarri kakaztua (2002) (AE)

- 1700 Zuricarai, caseria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Zubicaray, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1719 Suricaray, mitad de la caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1744 Zuricarai, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, abe. 20)
- 1745 Zuricaray, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 185. or.)
- 1772 Zuricaray, en la sepultura de (BEHA.: HIL2, mar. 13)⁴³⁸
- 1775 Zuricaray, casa de (BFA.: BFA.: ZUA, Dok. His., urt. 1, 41/1)
- 1796 Zubicaray, Ytten la de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 198. or.)
- 1798 Zubicaray, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1808 Zuricaray, por las caserías de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1810 Zubicaray (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Santiago de Zuricaray Ynqno en la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1856 Zuricaray, Uruburu y Urizarg^a (ESK.: 036)
- 1875 Zuricaray (BEHA.: H. Pap., VC. Kof.)
- 1876 Zubicaray, caserío de (ZJE.: 169, abe. 1)
- 1889 Zuricaray, en la caseria de (BEHA.: BAT, urt. 27)
- 1894 Zuricaray, casería de (ZSAE.: HIL4/19)⁴³⁹
- 1909 Zuricaray, casería de (ZSAE.: BAT7/2)
- 1917 Zuricaray, casería de (ZSAE.: BAT7/6)
- 1922 Subicaray, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁴⁴⁰
- 1930 Zuricaray, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁴⁴¹

438. Datu berberak: 1777, 1788, 1792.

439. Datu berberak: 1896, 1906.

440. Datu berberak: 1926 (AH-31).

441. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1933 Zuricaray, vecinos de los caserios denominados (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ira. 17, C-020)
- 1935 Zuricaray, raciones por arreglo de carreteras (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 20, C-055)
- 1939 Zuricaray, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/89)
- 1940 Zuricaray, casería de (ZSAE.: BAT8/14)⁴⁴²
- 1952 Zuricaray, C° (ZUA.: 1408. er., 116. or.)
- 1965 Zuricaray, caserío (ZSAE.: HIL5/22)
- 1966 Zuricaray, caserío (ZSAE.: HIL6/10)
- 1967 Zuricalday, en el caserío de (J. Ibarra: *Escudos...* - 34. or.)
- 1970 Zuricaray (ZUA.: BUE, 1400. er.)
- 1979 Zuricarai, encima del caserío (COR.: I. libk., urt. 22)
- 1981 Zuricaray, Caserío - B° Goi-herri (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Barrio de Goiherri - Zurikarai (AZ.: 25. or.)
- 2000 Zuri Karai, Camino (ZU.: OI, 1. 4/13)

Kartografikoa:

- 1912 Zubiquerai (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-277/1)
- 1958 Zuricaray (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1835)
- 1995 Zurikarai (BFA.: 62-64)
- 2001 Zurikarai (ZG.: 18. or.)

ZURIKARAIALDE (*belardia*)

Kokapena: Ermurako eta Elorriaga baserrirako errepideen arteko landa.

OHARRAK: Ik. *Zurikarai*. Osagaiak: Zurikarai (izen nagusia) + alde (Ik. *Errementarialdea*).

Ahozkoa: [ʃurikarai̯ al̯d̯ie]

- 009 “Surikarai aldíe”

Idatzizkoa:

- 1869 Zuricarayalde, heredades llamadas (ZJE.: 117, mai. 31)
- 1952 Zuricarayalde (ZUA.: 1408, 82. or.)
- 1979 Zuricaray-alde, parcela denominada (ZJE.: 1902, api. 17)

442. Datu berberak: 1943, 1945.

X
EITZAGA ALDEKO
LEKU-IZENAK



Eitzaga auzoa (2004) (MB)

Jarraian aurkezten den atala *Eitzaga* auzoari dagokio. *Eitzaga* Zaldibarko auzoa bada ere, Areitio mendiak bertako biztanleek Zaldibarrera baino, Ermura, Eibarrera edo Elgetarako joera handiagoa izatea eragin du, muga natural gisa funtzionatuz. Hori berau izan zen *Ermua-Eitzaga: leku-izenak. Gure izanaren barrena* azterketa lana egin nuenean *Eitzaga* Ermuarekin batera aztertzeko arrazoia eta horrela 2001ean Euskaltzaindiko *Onomasticon Vasconiae* bilduman argitaratu zen. Hiru urte geroago, Alberto Erraztik egindakoa oinarritzat hartuta, auzo honen atala behin betiko osatzeari ekin dio, nire garaian batu ez nituen ekarpen berriak eginez eta horrek guztiak bion artean eztabaidatuz. Oraingoan, Albertok, Zaldibarko udalak darabilen antolaketa administratiboari jarraituz, leku-izen guztiak *Eitzaga* izenburu bakar azpian batu ditu. Neuk, ostera, *Eitzaga* auzoa hiru ataletan banatu nuen: batetik *Sallabente* atala, non Zaldibarko atala eta Ermukoa batu nituen, bestetik *Eitzaga* eta azkenik *Olaerreaga*.

Eitzaga auzoari *Arriolaerreka* eta *Beko erreka* artean dagoen parajeak eman zion izena. Bere lehen aipamena 1488koa da, eta handik hona forma desberdinetan eman zaigu. Hala ere, izen honen jatorria eta esanahia ez dira ezagunak. Toponimia arloan egiten diren lanei esker, auzoaren sorreran bertako biztanleek eman nahi izan zioten esanahiari, hau da, ikusitakoak sortarazi zien sentimenduari hurbil gakizkioke.

Izenak batzen dituen hiru osagaiak nabarmen agertzen dira. Lehena *-aga* atzizkia dugu, gure parajeen aski ezaguna dena (*Pagazubiaga, Kareaga, Olaerreaga, Kareobiaga...*) eta lekua edota, Toribo Etxebarriak bere *Flexiones Verbales y Lexicón del Euskera Dialectal de Eibar* izeneko hiztegian¹ jaso zuenez, bidea esan gura duena. Azken hau, hain zuzen, historia azterketek eman dizkiguten emaitzei gehien hurbiltzen zaiena da. Bertatik, *Areitio* gaina zeharkatu eta Durangaldera sartzeko bidea pasatzen zelako. Haren islada, oraindik, nagusien ahotan gordetzen den *Kaltzadazarra* izenean agertzen zaigu eta haren aztarnak, duela gutxi arte, Goierriarako bidean ikus zitezkeen.

Bigarren osagaiari dagokionez, berriz, *za* atzizkia dugu ugaritasuna adierazten duena, atzizki hau gure parean ez da oso ohikoa, baina lantzean behin agertzen da (*Asuntza, Pagatza...*).

1. ETXEBARRIA, Toribio (1986): *Flexiones Verbales y Lexicón del Euskera Dialectal de Eibar*. Euskaltzaindia. Bilbo.

Hirugarren osagaia aztertzen dugunean, idatzizko dokumentazioak ez digu argibide handirik ematen, osagai hau era desberdinetan eman delako (*hey*, *hei*, *ei*, *i*). Kasu honetan, nik neuk ez nituzke baztertuko naturak ematen dizkiguten argibideak. *Arriolaerreka* eta *Beko erreka* elkartzen diren lekuan, erreka bazterretan, berde koloreko enbordon landareak daude. Landare hau apurtzen dugunean ura irteten da eta euskaraz *ibi* esaten zaio (latineraz *Juncus sp.*). Izena, beraz, hortik eratorria izan daiteke:

*ibi** > *hey* > *hei* > *ei* > *i* > *i*
ei + *za* + *aga* = *eitzaga*

Olaerreaga auzoaren aipamena, auzo modura oso berandura arte agertzen ez bada ere, 1372an *Ermuko Sorrerako Baieztapen Gutunean*, Ermuak zituen mugak hazztean aipatzen da². Eitzaga kasuan legez, *-aga* lekua/bidea azaltzen duen atzizkia hartzen du. Bertatik pasatzen zen *Pagazubiaga* bidea eta bertantxe kokatzen da Bizkaia eta Gipuzkoaren arteko muga, gerra aurrean *Katea* bertan ezarri zelarrik.

Bigarren osagaia *errege* dugu. Biak elkartuz *errege* + *aga*, gaztelaniaz *camino real* esaten zaiona.

Azken osagaiari dagokionez, eraikinaren funtzioa azaltzen digun *ola* berba dugu (*Munikola*, *Olaetxe*, *Otaola*, *Arriola*, *Mendiola*...), Bizkaian izan den olarik nagusietariko bat bertan egon baitzen. *Enkarterritik* burdina-harria ekarri, bertan galdatu eta lanabesetarako eta armetarako prestatzen zuten, gero *Ego* bazterretan dauden *Eibar*, *Ermua*, *Soraluze* edota *Eitzagan* bertan azken findua emateko.

1794an, Konbentzio gerran frantsesek Ermua erre eta ihes egitean, ola honi sua eman zioten eta hortik herriak eratorriko etimologia faltsua sortu zen: *errege* + *aga* > *erreaga* > *errea* > *erria*, hau da, erretako ola.

Sallabente, *aztergai dugun azken gunea da. Gaur egun Ego ibaiak muga egiten du, hala ere auzo hau beti Ermuarekin oso loturik egon da, bertako ermitak, Eitzagako San Pedrok ermitak bezalaxe, Ermuko elizarekiko izan duen menpekotasuna lekuko. Dena den, bestelako arrazoiengatik alde hau Zaldibar eta Ermuak banatua izan da, oso naturala ez den banaketa sortuz. Bertako leku-izenak ikustea besterik ez dago: Sallabentegoikoa errota zena Ermuan zegoen eta Sallabentebekoa, berriz, Zaldibarren, Sallabente ermita Zaldibarren dugu, baina Sallabenteaurre baserria Ermuan...*

Auzo honen lehen aipamena 1516koa da eta ermita aipatzen denean agertzen da. Lehenago, Ego errekek ematen duen urari etekin handiena atera nahian errotak egongo ziren eta geroago, ziurraski, Sallabente ermita altxatu zuten. Antza denez, ermita baino lehenago auzoa ere ez zen izango. Hala pentsarazten digute Bizkaiko Artxibo Historiko Probintzialean gordetzen diren 1623ko esku-izkribuek, Sallabente tarte honetan ziurtasun osoz kokatu ezin izan ditugun Bolunsarri izeneko erroten aipamenak³ jasotzen baitira. Errotok Ermuan zeudela eta Ermuko Baldespina markesarenak zirela jasotzen bada ere, garaiko Ermuko erroten errolda eginda, Ermuan ez zeudela ondoriozta daiteke eta orduan ere, historian oraintsu arte bezalaxe, muga oso nahasi zela. Azken finean, Bolunsarri errota hauek Sallabente ermita altxatu zutenean ermitaren izena hartuko zuten (Sallabentegoikoa eta Sallabentebekoa).

Etimologiari dagokionez, *Sallabente* auzoak ermitatik hartu du izena.

Saint Laurente (latinera) > Sant Llorente (1516) > Sallorente (1623) > Sallabente

Sallabente, 2004ko irailaren 30a
Fernando Aranberri Odriozola

2. ONAINDIA ESTRADA, Ignacio (1971): *Ermua I*, Graficas Onaindia. Ermua.

3. 1623 Bolunsarri (BAHP.: JBG, 77 zk, 93. or).

1623 Bolunsarri, molinos de (BAHP.: JBG, 80 zk, 138. or).

1661 la Barrena de Bolunsarria (BAHP.: JRG, 140 zk, 2. zatia, 174. or).

Leku-izenen fitxen egituran adierazten nuen legez, *Zaldibarko* auzo batean toponimia aurretik batuta egon izanak baldintzatu egin du nire lana. Horrek baditu bere abantailak (ETDrekin gertatu bezala, ez da zertan hasi hutsetik), baina alperrikako bikoizketak ekidin behar dira, nire ustez. Hori dela-eta, *Eitzaga auzoa* gehigarritzat hartu dut, hau da, fitxaren egitura aldatu ez arren, beste modu batera jokatu dut, hots, batetik, leku-izen guztiak elkartu egin ditut (*Kokapena* atalean zehaztuko da nongoan diren); bestetik, ahozkoan F. Aranberriren liburutik harturiko formarik erabiliena sartu dut, berriemailearen zenbaki gabekoa; hori bai, batzuetan, nire informatzaileek (ia guztiak dira bere lanean agerturikoak) ekarritako berritasunen bat egonez gero, zenbakia txertatu egin da, irakurleak noren lekukotza den jakin dezan, eta amaitzeko, dokumentazioan, datu berriak baino ez ditut aipatu. Nire benetako ekarpena *dokumentu kartografikoetan* datzanez gero, horretan jardun dut bereziki. Esan gabe doa, F. Aranberrik idatzitakotik kanpoko beste informaziorik lortu ez bada, toponimo horiek kendu egin direla. Hala ere, baten batek toki-izen bati buruzko xehetasun gehiago nahi izango balitu, *Ermua-Eitzaga leku-izenak* deritzon liburua irakurtzea luke.

OHARRAK: Arestian adierazi bezala, atal honetarako hautatu den *Eitzaga aldeko leku-izenak* izenburu horren bidez, *Eitzaga* bera eta *Olaerreaga* eta *Sallabente* biztanle-gu-neak uztartzen dira. Osagaiak: Eitza⁴ (izen arrunta) + -aga (Ik. *Gazagako Antsoaga*).

Ahozkoa: [eĩçá]⁵

- 002, 007, 008, 018, 070 “Eitza”
- 003, 012, 023, 028, 030, 035, 045 “Éitza”

Idatzizkoa:

- 1581 Eizaga, Camino Real de... a Areittio (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1586 Eizaga, el camino que entre la termada del varrio de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1597 Heiçaga, en... desta mindad de Durango (BFA.: ZUA, Kont.Lib., H. Pap., urt. 1, 38/5)
- 1603 Heiçaga, Doña Ysabel de Lobiano en las sus casas de (BEHA.: HIL1/ira. 3)
- 1636 Heiçaga, abissar a los de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 11, urt. 1, 38/2)
- 1649 Heyçaga, en... de la merindad de Durango (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/52)⁶
- 1689 Heyzaga, en el barrio de (EAEA.: PKA, MA, 80/2019) ots. 12
- 1694 Heizaga, en adrezar y componer lapuente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Eyzaga, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1718 Eizaga, componer el Camino Real de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1752 Eizaga, en la cofradia de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 61. zk., mar. 14)
- 1753 Eyzaga, tierra de zinco pies de manzano en el termino de (BEHA.: ORD)
- 1757 Eizaga, componer el camino carretil de... a Ariola (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 31, C-037)
- 1760 Eizaga, desde biazcoechea p^a (BFA.: ZUA, Kon.Lib, urt. 1, 41/1)

4. K. Mítxelenak lehen osagaiak hiru aukera aurkezten dizkigu: edo Aitz- Atx-, edo Aize-, edo Eiza-berbetatik bilakaturikoa izatea (AV, 41-42.orr.). Nik neuk, beste proposamen bat gehiago egin nuen *Bizkaiko Bira* liburuan, *hegi* berbatik etor zitekeela (98. or.). Dena dela, F. Aranberrik hitzaurrean esandako hipotesia bideragarriagoa izan liteke, *Eitzaga* aldean ihi ugari baitzeuden.

5. Azentuari dagokionez, testuinguru fonetiko batzuetan “Éitza” ere entzun daiteke.

6. Jatorrizko dokumentua: 1439/07/04.

- 1764 Eizaga, el camino de las casas de... a St^a Marina (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 22, 41/1)
- 1778 Eizaga, varrio de (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/53)
- 1780 Eizaga, desde el puente de Espilaspi y hasta el de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/98)
- 1791 Eizaga, Bisinay en el Varrio de (BPAH.: HIP, 1090/1091. mik., 188zk., abe. 29)
- 1797 Yzaga / Eizaga, varrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 5, 41/2)
- 1812 Eyzaga, carreteros del Barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 2, C-039)
- 1813 Eizaga, los trigos del Varrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 14, C-039)
- 1849 Eyzaga, hacia la parte de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1863 Eizaga, en la barriada de (ZJE.: 2, urr. 7)
- 1864 Eizaga, en la barriada de (ZJE.: 38, urr. 15)
- 1864 Eizaga, riachuelo que baja a la barriada de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1865 Eizaga, fué a la suerte [...] y resulto primo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 13, C-014)
- 1875 Eizaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 23, C-040)
- 1876 Eizaga, Barrio (BFA.: ZUA, Sol., urr. 10, C-080)⁷
- 1877 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 10, C-014)
- 1880 Eizaga (BFA.: ZUA, Haut., C-078)
- 1886 Eizaga, en el Barrio (ZEE.: JA1/3)
- 1884 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 27, C-015)
- 1886 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 15, C-015)
- 1888 Eizaga, en el barrio de (ZEE.: JA1/70)
- 1889 Eizaga, en el barrio de (ZEE.: JA2/28)
- 1890 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 29, C-015)
- 1891 Eizaga (ZEE.: HE2/59)
- 1892 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 7, C-015)
- 1893 Eyzaga / Eizaga (BFA.: ZUA, Haut., C-078)
- 1895 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 4, C-015)
- 1896 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 19, C-015)
- 1898 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 3, C-015)
- 1900 Eizaga, en el barrio de (ZEE.: JA3/36)
- 1901 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 3, C-015)
- 1902 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 19, C-016)⁸
- 1905 Eizaga, del barrio de (ZEE.: JA4/57)
- 1906 Eizaga, del barrio de (ZEE.: JA4/65)
- 1912 Eizaga, del barrio de (ZEE.: JA6/11)
- 1915 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 28, C-017)
- 1916 Eizaga (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 4, C-017)
- 1917 Eizaga, en el barrio de (ZEE.: HE6/36)
- 1918 Eizaga (BFA.: ZUA, Haut., C-078)
- 1920 Yzaga/Eizaga, del barrio de (ZEE.: JA8/18)
- 1922 Eizaga, Barrio (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁹

7. Datu berberak: 1878, 1881, 1883.

8. Datu berberak: 1903, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1913, 1916.

9. Datu berberak: 1926 (Eizaga-AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1923 Eizaga (BFA.: ZUA, Haut., C-078)
- 1926 Eizaga / Eitzaga, Barrio (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1927 Eizaga, Barrio (BFA.: ZUA, Sol., urt. 13, C-080)
- 1929 Eizaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., ots. 10, C-081)
- 1930 Eizaga, del barrio de (ZEZ.: JA9/156)
- 1931 Eizaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., urt. 11, C-081)
- 1932 Eizaga, arbitrios municipales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 31, C-054)
- 1933 Eizaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., urt. 15, C-081)
- 1934 Eizaga, B° (BFA.: ZUA, Haut., api. 6, C-079)
- 1935 Eizaga, en el barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 15, C-055)
- 1936 Eizaga, Barrio de (BFA.: ZUA, Sol., urt. 12, C-081)
- 1937 Eizaga, arbitrios municipales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-056)
- 1938 Eizaga, Barriada de (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1940 Eizaga (BFA.: ZUA, Sol., urt. 31, C-081)
- 1947 Eizaga, del barrio de (ZEZ.: JA11/9)
- 1950 Barrio de Eizaga - San Lorenzo (ZUA.: BUE, 1393. er.)
- 1952 Eizaga, Barrio de (ZUA.: 1408. er., 1. or.)
- 1960 Eizaga (ZUA.: BUE, 1395. er.)
- 1978 Eizaga, iluminación de los barrios (COR.: I. libk., mar. 5)
- 1979 Eitzaga-barrio, entidades de población: (ZUA.: Ak. Lib., mai. 21, 0435. er.)
- 1981 Eitzako auzoa/barrio (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 Eitzaga, cobertura de la regata Beco-erreketa en el B° (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 6, 0435. er.)
- 1983 Eitzaga, terminen los caminos de los barrios... incluído (KAL.: 14. zk., 11. or.)
- 1985 Eizaga, barrios de (COR.: II. libk., eka.16)
- 1991 Eitzaga, barrio de (AZ.: 6. or.)
- 1993 Eitzaga, auzunea (ZG.: 2. or.)
- 1994 Eitzaga auzoa (ZAL.: 2. zk., 5. or.)
- 1995 Eitzaga, hiru nekazal auzo ere baditu: ...Gazaga eta Goiherri (ERAZ.: 85. zk., 10. or.)
- 1996 Eitzaga, auzunea (ZG.: 2. or.)
- 1999 Eitzaga, auzunea (ZG.: 3. or.)
- 2001 Eitzagako ur horniketea konponduko dabe (ANBOTO.: 8. zk., 7. or.)
- 2002/03 Eitzaga Auzoa (Eitzaga) (TEL.: OZ, 752. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Isaga, Camino de (MTV)
- 1934 Eizaga (BMT.: 6)
- 1954 Eizaga (IGC.: Eibar 63)
- 1957 Eizaga, barrio de (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC 1831)
- 1966 Eizaga (BFA.: G/407)
- 1983 Eizaga (IGN.: Eibar 63-III)
- 1991 Eitzaga (AZ.: 5. or.)
- 1994 Eitzaga (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Eitzaga-Auzunea (BFA.: 63-57)
- 1996 Eitzaga Auzoa (ZG.: 27. or.)
- 1999 Eitzaga Auzoa (ZG.: 12. or.)
- 2001 Eitzaga Auzoa (ZG.: 18. or.)

- 2001 Eitzaga (EM.: E-3)
- 2002 Izaga (4/199, 207) - Eitzaga (5/87, 154) (KAT)

*AGINDI*¹⁰ (*basoa*)

Kokapena: Olaerreagan. Munikola.

OHARRAK: J. San Martinek 1498an, *Aginagan* “*la dehesa de Aguindi*” jasotzen du (*Eibar...*, 6. or.). Nire berriemaileak sabaitzeko joera erakusten du. Osagaiak: Agin (*Taxus baccata*) + -di (Ik. *Gazagako Otadui*).

Ahozkoa: [ájinyi]

- 070 “Áinyi”

Kartografikoa:

- 1923 Aguinde (MTV)

*AGIRRE*¹¹ (*etxea*)

Kokapena: Sallabente auzoa, 5. zk.

OHARRAK: Ik. *Zalduko Agirresakona*.

Ahozkoa: [agíre]

- “Agirre etxia”

Idatzizkoa:

- 1960 Ermitakua, sobre el solar de (ZUA.: LNE, 0969/011)¹²
- 1966 Casa en el barrio de S. Lorenzo (ZJE.: 726, mar. 28)

Kartografikoa:

- 2001 Agirre (EM.: E-4)

*ALBIZURI*¹³ (*harrobia*)

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: Autopista gaineko harrobia. Osagaiak: Albi(t)z¹⁴ (izen arrunta) + zuri¹⁵ (izenondoa).

Ahozkoa: [albísuri]

- “Albísuri”
- “Kantéria”

10. Aranberri, F.: *EE*, 3. or. - J. San Martinek ere aipatzen du bere lanean (*Eibar...*, 26. or.).

11. Aranberri, F.: *EE*, 254. or.

12. “Solicitud de Esteban Agirre para la construcción de edificio destinado a lonjas en su parte baja y tres para seis viviendas en el barrio de S.Lorenzo sobre el solar de *Ermitakua*”.

13. Aranberri, F.: *EE*, 255. or. - HPSren ETDn: *Albizuri* basoa. - J. San Martinek izen bereko baserria dardarkigu bere lanean (26. or.).

14. Mitxelena, K.: “32.- *albitz* «heno»” (*AV*, 43. or.).

15. Interesgarria da oso P. Perurenak J. Sarrionandiaren hitzez baliatuz kolore honi buruz eginiko hausnarketak (*Koloreak...*, 171-219.orr.).



Albizuri harrobia (1970) (EU)

Idatzizkoa:

- 1462 Albiçuri, logar de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/10)
- 1696 Albizuri, en el termino de (BEHA.: ORD)¹⁶
- 1762 Albizuri solobarrena, terreno amojonado en (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/29)
- 1771 Albizuri, aprobecharse de los de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/1)
- 1771 Albizuri solovarrena, monte (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/1)
- 1771 Albizurico errequea, monte de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/1)
- 1784 Albizuriondo, en el termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/46)
- 1792 Abizu, posesion de los terminos de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/6)
- 1868 Alvizuri, monte arbolar poblado de robles y ayas en el término de (ZJE.: 101, api. 25)
- 1870 Albizuri o Municola Ariola., monte en el término de (ZJE.: 136, mar. 9)
- 1872 Albizuri, heredades en (ZJE.: 152, eka. 19)
- 1872 Albizuri o Echaburue castañaye, monte llamado (ZJE.: 148, ots. 10)
- 1878 Albizuri, heredad llamada (ZJE.: 185, aza. 16)
- 1922 Albizuri, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁷
- 1933 Albizuri, Becomotia, conocido en su hondonada por (ZJE.: 439, abu. 4)
- 1938 Albizuri (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1939 Albizuri (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 26, C-093)
- 1940 Albizuri, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/17)
- 1952 Albizuru (ZUA.: 1808. er., 140. or.)
- 1952 Albizuri y echaburuacastañay (ZUA.: 1808. er., 4. or.)
- 1965 Albizuri, monte arbolar en el término de (ZJE.: 803, urt. 22)

16. "hazer una heredad de nueba frozadura un pedazo grande de tierra en el termino de *Albizuri*".

17. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).



Harrobiko tresneria (1970) (EU)

- 1956 Albizu (DNB.: Zin. Ait., 625)
- 1956 Albizuri (DNB.: Zin. Ait., 15, 411)
- 1964 Albizuri, junto a la cantera de (ZUA.: LNE, 0973/007)¹⁸
- 1965 Albizuri, monte arbolar en el término de (ZJE.: 803, urt. 22)
- 1972 Albizuri (DNB.: Zin. Ait., 166)
- 1975 Albizuri, negocio de cantera en (EU.: 995-996. esp.)
- 1979 Albizuri, agua del manantial (EU.: 999. esp.)

Kartografikoa:

- 1995 Albizuri (BFA.: 63-57)
- 2001 Albizuri (EM.: E-4)

ALBIZURIERREKA

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: Ik. *Albizuri*. Osagaiak: Albizuri (izen nagusia) + erreka (izen arrunta).

Idatzizkoa:

- 1762 Albisurierreca, casa del marques de Baldespina en (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/29)
- 1771 Albizurico erreca, robledal de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/4)
- 1771 Albizurico errequea, monte (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/4)

18. "Solicitud de Fco Bergaretxe de información urbanística para conocimiento del número de plantas para la construcción de viviendas junto a la cantera de *Albizuri*".

ALTZETA¹⁹ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: Osagaiak: Altz(a) (*Alnus glutinosa*) + -eta (Ik. *Zalduko Mandapozueta*).

Ahozkoa: [álcaɾtia]

- “Altzartia”

Idatzizkoa:

- 1878 Alceta (ZJE.: 185, aza. 16)²⁰
- 1938 Alceta, Olaburu... y Gargaztarretaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 3, C-093)
- 1952 Olaburu-Alceta (ZUA.: 1408. er., 1. or.)

Kartografikoa:

- 2001 Altzeta (EM.: E-3)

ANDAPARABURU (*soroa*)

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: “Andáparie”²¹ Iurretan ura pilatzeko presatxo bat dugu; kasu honetan²², ostera, “aldápara” berbak aldats hitzarekin harremana omen du. Nik neuk, dokumentazioan oinarritu naiz normatibizatua hautatzeko. Osagaiak: Andapara²³ (izen arrunta) + buru (izena).

Ahozkoa: [a]ldáparabúru]

- “Aldáparabúru”

Idatzizkoa:

- 1938 Andaparaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 6, C-093)
- 1952 Andapaburu (ZUA.: 1408. er., 159. or.)
- 1956 Andaparaburu (DNB.: Zin. Ait., 414)
- 1975 Aldaparauru, parte de la finca (EU.: 989. esp.)

Kartografikoa:

- 2001 Aldaparaburu (EM.: E-3-4)

ANTON²⁴ (*etxea*)

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: Ormaetxea bertan bizi izandako familiaren deitura da.

Ahozkoa: [a]ntón]

- “Antón”

19. Ik. *Urzabal*.

20. “terreno helechal y castaño conocido con los nombres de *Olaburu*, *Alceta* y *Gastañetaburu*”.

21. Errazti, A.: *IEET*, 169. or.

22. Aranberri, F.: “*ALDAPARABURU*” (*EE*, 375. or.).

23. Azkue, R.M.: “*Andapara* (B-a-ub), cauce de molino, saetín” (*Diccionario...*, 42. or.).

24. Aranberri, F.: *EE*, 256. or.



Anton etxea (2004) (AE)

Idatzizkoa:

- 1949 “Solicitud de J.Ormaetxea para la construcción de una casa de vecindad en el barrio de *S. Lorenzo*” (ZUA.: LNE, 0966/022)
- 1953 “Solicitud de A.Ormaetxea para elevar un piso su casa en Eitzaga, paraje de *S. Lorenzo*” (ZUA.: LNE, 0966/038)
- 1961 Ormaechea, Casa denominada de... taller de reparación de motocicletas en la planta baja en San Lorenzo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 30 , 433. er.)

ANTSOLA²⁵ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: Ik. *Gazagako Antsoaga*. Osagaiak: Antso (antroponimoa) + ola²⁶ (atzikia).

Ahozkoa: [ancóla]

- 014 “Ansóla, Antzóla”
- 070 “Antzóla”

Idatzizkoa:

- 1339 Ansola, fasta el sel de (FDM.: AMEG, 9.dok., 19. or.)
- 1564 Ansola, monte llamado (EAEA.: PKA, MA, 80. libk./2012. er.)
- 1742 Ansola, para el dho pleito de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, C-037)
- 1744 Ansola / Anzola, en todo el Tno de (BFA.: ZUA, Dok. His., 6/11)
- 1777 Ansola, monte concejil de e Yndoletta (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 19, 41/1)

25. Aranberri, F.: “*ANTZOLA*” (EE, 377. or.) - HPSren ETDn: *Antsola pinudia*.

26. Mitxelena, K.: “484.- *ola* «suf. derivativo local»(AZK.) [...] Se presenta también con nombres de persona” (AV, 138. or.).

- 1778 Ansola, aprovechamiento del monte de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Ansola, monte de e Yndoleta (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)
- 1849 Anzola, terreno arbolar... a la parte del rio Yndoleta (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1860 Ansola (BFA.: ZUA, Men. Kon., urr. 26, 6/94)²⁷
- 1863 Anzola, monte titulado (ZJE.: 4, urr. 7)
- 1865 Ansola (ZJE.: 62, ira. 29)²⁸
- 1868 Ansola, arbolar en el término de (ZJE.: 99, api. 25)
- 1905 Anzola, parcela de monte llamado (ZJE.: 289, urr. 2)
- 1939 Ansola (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 27, C-093)
- 1939 Ansola-Olechebasua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 9, C-093)
- 1946 Anzola (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 1, C-093)
- 1952 Ansola (ZUA.: 1408. er. - 53, 190. orr.)
- 1956 Ansola (DNB.: Zin. Ait. - 453, 592)
- 1979 Anzola, monte arbolar llamado (GFA.: ADM, 4543. k., 21. fin.)

Kartografikoa:

- 1934 Antola (BMT.: 6)
- 1954 Antola (IGC.: Vergara 88)
- 1994 Antzola basoa (EJ.: DM, 5. zk.) txarto lekututa
- 1995 Antzola (BFA.: 63-57)
- 1999 Altzola Basoa (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Antzola (EM.: F-3)

ANTSOLABARRENA, -a²⁹ (basoa)

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: Ik. *Ansola*. Osagaiak: Antsola (izen nagusia) + barren(a)³⁰ (izena).

Ahozkoa: [ancolabařéna]

- 070 “Antzolabarréna”

Idatzizkoa:

- 1824 Ansolabarrena, por elecho i oja del paraje de (EAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1865 Ansolabarrena (ZJE.: 62, ira. 29)

ARESTI³¹ (baserria)

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: Ik. *Goierriko Zearra*. Zearrarekin gertatzen zen bezala, 1704ko Fogera-zioetan idatzitako “*Otra casa de Aresti*” ez dakit baserri bi direlako jartzen duen ala

27. “sobre la casería Echebarria se conoce como *Ansola, Ansola-barrena* y *Videcruz*”.

28. “porción de monte llamado *Ydoizarraga* que se conoce también con los nombres de *Ansola, Ansolabarrena* y *Videcruz* sobre la casería de *Eizaga Echevarria*”.

29. Aranberri, F.: “*ANTZOLABARRENA* (basoa)” (*EE*, 377. or.) - HPSren ETDn: *Antzolabarrena* pinadia.

30. Mitxelena, K.: *AV*, 66. or.

31. Aranberri, F.: *EE*, 258. or. - Bat dator HPSren ETDrekin.

deitura bati egiten dion erreferentzia. Osagaiak: Are(tx)³² (*Quercus robur*) + -ti (Ik. *Gazagako Otadui*). Ahozkoaren bilakaera dardarkariaren galtze ondoko asimilazio bidezko bigarren mailako diptongoaren sorreraren ostean gertatzen da, hots, Aresti > Aesti > Aisti.

Ahozkoa: [ájsti]

- “Aisti”

Idatzizkoa:

- 1544 Aresti, y la de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/34)
- 1584 Aresti, la casa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/48)
- 1599 Aresti, consta hauerse agregado la caseria de (EAEA.: PKA, MA, 80. libk./2019. er.)
- 1688 Arestti, la cassa y caseria de (EAEA.: PKA, UG, 86. libk./2134. er.)
- 1704 Aresti, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Aresti, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1709 Aresti, arrendatarios de la cassa de(BPAH.: NOT, JAG, 187. p. s., 391. zk., abu. 30)
- 1745 Aresti, La casilla de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1771 Aresti, habitantes de las caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/18)
- 1771 Arestti, castañal llamado de (EAEA.: PKA, MU, 121. libk./2550. er.)
- 1772 Aresti, caserías de (BFA.: JUD, JCR-2702/193)
- 1796 Aresti, Casa titulada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1797 Aresti, robles trasmochos en los pertenecidos de (EAEA.: PKA, MA, 132. libk./2796. er.)
- 1798 Aresty, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1806 Aresty (EAEA.: PKA, ZA, 139. libk./2957. er.)
- 1813 Aresty, Eusb^o de Gorrichategui Ynqno en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1828 Aresti, de la de (BFA.: ADM, GEG, AJ-0220/144)
- 1847 Aresti, caserío (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/87)
- 1858 Aresti, castañal llamado de (EAEA.: PKA, MU, 121. libk./2550. er.)
- 1864 Aresti, heredades de la casería de (ZJE.: 40, urr. 15)
- 1864 Aresti, casa casería llamada de (ZJE.: 39, urr. 15)
- 1879 Aresti, tiene las piezas de (EAEA.: PKA, MU, 037. libk./0667. er.)
- 1889 Aresti San Lorenzo, en la caseria llamada (ZEZ.: JA1/ 99)
- 1917 Aresti, en la casa (ZEZ.: JA7/ 37)
- 1922 Aresti, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³³
- 1935 Aresti, en la casa de (ZEZ.: JA10/112)
- 1938 Aresti, Casería (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Aresti (ZUA.: 1408. er., 152. or.)
- 1939 Aresti, C^o (BFA.: ZUA, Ban., C-067/ 123)
- 1981 Aisti, Caserío - B/ Eitzaga (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Aresti(AZ.: 25. or.)
- 1992 Aresti, heredad y terreno arbolar del caserío (ZJE.: 2182, mar. 4)
- 1992 Aresti, caserío denominado (ZJE.: 2182, mar. 4)
- 1996 Barrio de Sallabente - Aresti, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)

32. Mitxelena, K.: AV, 52. or.

33. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).



Aresti baserria (1997) (IAT)

- 2000 Arizti, Camino (ZU.: OI, 1.4/18)
- 2002 Arizti, camino vecinal que une el caserío (ZAL.: 3. zk., 9. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Arizti (MTV)
- 1958 Arizti (BFA.: ADM, HLG, ARA-DC-2865/03)
- 1983 Aisti, Caserío (IGN.: Eibar 63-III)
- 1995 Arizti (BFA.: 63-57)
- 1996 Aresti (ZG.: 27. or.)
- 1999 Arizti (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Aresti (ZG.: 18. or.)
- 2001 Aresti (EM.: E-4)

ARESTIALDEA, -a (*belardia*)

Kokapena: Sallabenten. Aresti baserria.

OHARRAK: Ik. *Aresti*. Azpian dagoen zelaia *Errotaburu* deitzen da. Osagaiak: Aresti (izen nagusia) + alde(a) (Ik. *Zalduko Agirrebeitialdea*).

Idatzizkoa:

- 1992 Aistialdea, finca denominada (ZUA.: LNE, 1033/006)
- 1994 Arestialdea, monte también conocido como Errotaburu (ZJE.: 2310, mai. 26)

ARESTIBURU³⁴ (*basoa*)

Kokapena: Sallabenten. Aresti baserria.

34. Aranberri, F.: *EE*, 259. or.

OHARRAK: Ik. *Aresti*. Ermua, Eibar eta Zaldibarren arteko mugarría dago alde hone-tan. Osagaiak: Aresti (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1847 Arestiburu, en la parte llamada (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/87)
- 1889 Aristiburu³⁵ (BFA.: ZUA, Mug., ZER, 33. mug., C-094)
- 1889 Aristiburu³⁶ (BFA.: ZUA, Mug., ZEI, 32-33. mug., C-094)
- 1927 Aristiburu (BFA.: ZUA, Mug., ZEI, 32-33. mug., C-094)
- 1942 Aiztiburu, está situado en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAE, 2. or., 4. mug.)
- 1947 Aiztiburu, está situado en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAR, 1. or., 1. mug.)
- 1948 Aistiburu³⁷, en el punto de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., Urriak 9, 432. er.)

Kartografikoa:

- 1889 Aristiburu, termina Eibar y entra Ermua (BFA.: ZUA, Mug., ZEE, C-094)
- 1923 Aristiburu (MTV)
- 1947 Aiztiburu (IGC.: TL, ZAE, 4. or.)
- 1983 Aristiburu (IGN.: Eibar 63-III)
- 1995 Aristiburua (BFA.: 63-57)
- 2001 Arestiburu (EM.: E-4)

ARIOLA³⁸ (*aurkintza*)

Kokapena: Eitzagan. Elgeta eta Zaldibar artean.

OHARRAK: Ik. *Goierriko Ariondo*. Leku-izen hau generiko ugariren konpainian aurki dezakegu (*auzoa, ola, urtegia...*). Ahozko alde fonetikoak direla-eta, idatzizkoaren formara jo dut eta *Ariondo* aukeratzean erabilitako irizpide bera hartu dut.

Ahozkoa: [ajšóla], [ajžóla]³⁹

- 070 “Aixóla” (bertakoek)
- 003, 013, 030, “Aidxóla” (beste auzokoek)

Idatzizkoa:

- 1339 Arrolarax, el mojon qu’esta en (FDM.: AMEG, 9.dok., 19. or.)
- 1430 Arrolas, fasta el bado de (FDM.: AMEG, 22.dok., 41. or.)
- 1462 Ariola, moradores de Olaerreaga y... (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/10)
- 1493 Arrolaras, fasta (FDM.: AMEG, 62.dok., 179. or.)
- 1495 Arrolas/Arrolaras, fasta (FDM.: AMEG, 71.dok., 215. or.)
- 1563 Ariola, hazia (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/3)
- 1563 Ariola, de la ferreria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/3)
- 1582 Ariola (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/2)⁴⁰

35. “Triangular. Es divisoria de los tres pueblos *Zaldua, Ermua y Eibar*”.

36. “Este mojon se encuentra o atraviesa el rio y el ferrocarril que de Durango se dirige a Zumarraga”.

37. “En Mallavia faltan tres mojones, ocurriendo lo propio con uno en el punto de *Aistiburu* y en su visita la corporación acordó de colocarlos lo antes posible”.

38. Aranberri, F.: “*ARRIOLA / AIXOLA*” (EE, 378.or.) – HPSren ETDn: *Ariola* errekea / urtegia. XIV eta XV. mendeetako dokumentuetan leku berberaz diharduten *Arrola* horiek gogoan hartzeko direla-koan, ez nuke dardarkari anizkunaren aukera gutxietsiko.

39. San Martin, J.: “Por la descripción se supone que se refiere al actual regato de *Ariola* (primitivo *Arrolas*, el hoy mal llamado *Aixola*), afluente del Ego en los límites entre Elgeta y Zaldibar” (*Eibar...*, 31. or.).

40. “un castañal que lohauemos y lotenemos en el lugar llamado *Ariola*”.



Ariola urtegia (1996) (ZU)

- 1598 Ariola, al lado de la otra pieza de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/3)
- 1598 Arriola, encima de la ferreria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/3)
- 1655 Ariola, no siendo camino Real elde Ariola sino ataxo (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/54)⁴¹
- 1688 Ariola, se esaminaron los robledales de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Ariola, los castaños y el monte de (EAEA.: PKA, ZAL, 124/2645)
- 17... Ariola, en la ferreria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/28)
- 1718 Ariola, plantio de castaños de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1720 Ariola, montte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1725 Ariola, castaña del monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1748 Arinola, castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1757 Ariola, vecinos de la barriada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1759 Ariola, vendieron al molinero de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1760 Ariola, fruttto de la castaña de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1761 Ariola, perttendencia del monte de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, urt. 16, 41/1)
- 1762 Ariola, repaso del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1769 Ariola, camino del termino llamado (ESK.: 006)
- 1764 Ariola, aderezar el camino a la ferreria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 22, 41/1)
- 1771 Arrola, aprobecharse de los de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 4/4)
- 1786 Ariola (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/6)⁴²
- 1789 Ariola, castañal en un lugar llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/23)
- 1789 Ariola de Abajo, caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/23)

41. "el camino que Ba desde la Billa de helorrio deste dicho seniorio ala dehermua llamado *Ariola*".

42. "sel sobre el termino de *Ubiroch* que goza dicho Sñ Marques con la casa de *Ariola*".

- 1764 Ariola (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 22, 41/1)⁴³
- 1765 Ariolas, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 13, 41/1)
- 1767 Ariola, en el término de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, 41/1)
- 1768 Arinola, el molinero de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 24, 41/1)
- 1792 Arrola, posesion de los tterminos de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/6)
- 1806 Ariola, cuando fueron a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 16, 41/2)
- 1812 Ariola, biaje al barrio de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 2, C-039)
- 1831 Ariola, composicion del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1872 Arriola, río que baja de... con dirección a Olaerreaga (ZJE.: 152, eka.19)
- 1905 Arriola, camino llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-045)
- 1922 Aychola, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1923 Ayola, terreno inculdo en el barrio de (ZJE.: 380, mar. 10)
- 1930 Arizola, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁴⁴
- 1939 Arricola-municola (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 11, C-093)
- 1940 Ariola, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/102)
- 1995 Arriola urtegiara doan bidea konpontzeko (ERAZ.: 101. zk., 8. or.)
- 1997 Arriolako urtegiara doan baso-bidearen ondoan (ERAZ.: 172. zk., 11. or.)
- 2003 Arriolako presara (ANBOTO.: 89. zk., 7. or.)

Kartografia:

- 1769 Arriola (BFA.: G/855)
- 1994 Erreka Arriola / Arriola Urtegia (EJ.: DM, 5. zk.)
- 2002 Arriola (5/196) (KAT)

ARIOLABURU (basoa)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Ariola*. Osagaiak: Ariola (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1697 Ariolaburu, en el castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1717 Ariolaburu, monte llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1730 Arinolaburu (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1769 Ariolaburu, montte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 24, 41/1)⁴⁵
- 1786 Ariolaburu (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, 41/1)
- 1794 Ariolaburu, cargas en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/2)

*ARIOLAERREKA*⁴⁶

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Ariola*. Erreka jotzen dauden basoek ere izen bera dute. Osagaiak: Arriola (izen nagusia) + erreka (izen arrunta).

43. "Juan de Garitaonandia vecino desta anteiga^a por el terreno q le vendio dha anteiglesia en el termino de *Ariola*, para fabricar un molino en jurisdiccion desta anteiga^a en los terminos de *Yndolaeta y Berrenguren*".

44. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

45. "60 rr cobrados de los vecinos de *Ariola* por el daño que hicieron en el montte de *Ariolaburu*".

46. Aranberri, F.: "*ARRIOLAERREKA*" (EE, 379. or.) - HPSren ETDn: *Ariola* erreka.

Ahozkoa: [ajšólaeřéka], [ajžólaeřéka]

- 070 “Aixolaerřéka” (bertakoek)
- 007, 008. 030 “Aidxolaerřéka” (beste auzokoek)

Idatzizkoa:

- 1710 Ariola, dos castaños sittos en el Rio de (BPAH.: NOT, JBA, 188. p. s., api. 28)
- 1730 Arinoerreca, monte concegil llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1748 Ariola, molino nuevo que avian fabricado en la ria de(BPAH.: HIP, 1089. mik., 698. zk.)
- 1770 Ariolaerreca, proximidad del Rio llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/26)
- 1772 Ariola, molino nuevo en la ria (BPAH.: HIP, 1089. mik., 348. zk., abe. 8)
- 1785 Ariola erreca, su molino de Yburuch sitto en (BPAH.: HIP, 1090. mik., 526. zk., ira. 26)
- 1788 Ariola, molinode dos ruedas en el arroyo de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 280. zk., abe. 4)
- 1790 Arriolas, sito en el arroyo de (BPAH.: HIP, 1090. mik., 460. zk., ots. 15)
- 1796 Ariola erreca, Yburuch que se halla en (ESK.: 011)
- 1802 Ariola, Molino de Yburuch en Ria de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 437. zk., mai. 30)
- 1830 Ariola erreca, molino de Yburuch en el termino de Ariola erreca (ESK.: 015)
- 1830 Ariola erreca, el rio llamado (ESK.: 015)
- 1864 Arriolas, riachuelo que baja de (ZJE.: 24, abu. 19)
- 1864 Arriolas, Camino publico de... a Eizaga (ZJE.: 24, abu. 19)
- 1872 Arriolas, río de (ZJE.: 151, api. 16)
- 1889 Arriola-erreca⁴⁷, en el termino llamado (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 13. mug., C-094)
- 1889 Arriola-erreca (ondo), rio llamado (BFA.: ZUA, Mug., ZEG, 14-15. mug., C-094)
- 1911 Arizola, siguiendo la margen dcha del arroyo (ZJE.: 307, ots. 1)⁴⁸
- 1920 Arriola, el río (ZJE.: 354, eka.19)⁴⁹
- 1921 Aizolaerreca, riachuelo de (ZJE.: 368, abe. 21)
- 1930 Aizola-erreca, caudal de 125 l./s.de tiempo de los arroyos (ZJE.: 427, mai. 12)
- 1931 Ariyola-erreca, arreglar el paso de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mar. 13, C-019)
- 1932 Arriolaerreca, dinamita para el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 29, C-053)
- 1938 Arriola-erreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1938 Arriola-erreca (BFA.: ZUA, Zin. Ait., mar. 14, C-093)
- 1948 Characa o Aysola-erreka (IGC.: TL, ZAL, , 6. or., 21. mug.)
- 1952 Ariola-erreca (ZUA.: 1408. er., 68. or.)
- 1952 Ariolaerreca (ZUA.: 1408. er., 209. or.)

47. “Triangular - Es divisoria de los tres pueblos, que tiene inscritos los nombres de *Zaldua, Elorrio y Elgueta*”.

48. “Aprovechamiento de 80 l. de agua. El punto de toma de las aguas se halla en el lugar denominado *Arizhola goicoa* y el aprovechamiento se halla siguiendo la margen dcha del arroyo *Arizola* hasta la casa de máquinas”.

49. “Petición de Electrica Elorriana de variación del camino: desde Elorrio termino de Pagatza por *Arizola-erreka* a Eibar”.

- 1956 Ariola-errega (DNB.: Zin. Ait., 140)
- 1956 Ariolaerrega (DNB.: Zin. Ait., 424)
- 1957 Aitzola-errega, la regata (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka.1, 0432. er.)⁵⁰
- 1960 Aitzola-errega, arroyo (ZJE.: 710, abe. 5)
- 1973 Arriola-errega, confluencia de los ríos... y Telleria (ZJE.: 1341, api. 19)
- 1974 Arriola-Errega, nuevo giro en el proyecto de (COR.: I. libk., ots. 3)
- 1981 Arriola-Erreka, la presa de (COR.: II. libk., eka.18)
- 1982 Arriola, la presa de (COR.: III. libk., urr. 5)
- 1983 Arriola, el regato de la presa de (COR.: I. libk., mar. 31)
- 1984 Arriola, la presa... construida para el abastecimiento a Eibar (COR.: I. libk., mar. 24)
- 1991 Ariolaerrega, al río Ego en la cuenca oriental (AZ.: 6. or.)
- 1993 Ariolaerrega, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1993 Arriola, río (ZJE.: 2288, mai. 15)
- 1996 Ariolaerrega, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1997 Arriola Errega, monte en el término de (ZJE.: 2333, ira. 24)
- 1977 Ariola-errega, huerta en el término de (GFA.: ADM, 4544. k., 10. fin.)
- 1977 Aizola-Errega, construcción de la presa de (COR.: II. libk., urr. 16)
- 1978 Arriola-Erreka, la presa de (COR.: III. libk., abe. 29)⁵¹
- 1999 Ariolaerrega, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 2001 Ariolaerrega, errekatxoa (ZG.: 5. or.)

Kartografikoa:

- 1889 Ariola, Rio de (BFA.: ZUA, Mug., ZEE, C-094)
- 1923 Ego, Rio (MTV)
- 1923 Ariola-errega (MTV)
- 1934 Characa o de Ariola, Arr^o (BMT.: 8-B)
- 1991 Ariolaerrega, A^a de (AZ.: 5. or.)
- 1996 Ariolaerrega (ZG.: 9. or.)
- 1999 Arriola Erreka (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Ariolaerrega (ZG.: 14. or.)
- 2001 Arriolaerrega (EM.: F-3)

ARRIBALTZA, -a (*desagertutako harria*)

Kokapena: Eitzagan. Indoleta.

OHARRAK: Ez dut ahozkorik jaso. Osagaiak: Arri⁵² (izen arrunta) + baltz(a) (izenon doa).

Idatzizkoa:

- 1955 Arri-beltza, trozo que es todo roca que le llaman (ZUA.: LNE, 1042/002)⁵³

50. “el aprovechamiento de cuarenta y cinco, hasta cien litros por segundo de la regata *Aitzola-errega*, que delimita los terminos de Elgueta y Zaldivar”.

51. 1978/12/29: “La altura de la presa es de 46, 50 m., desde el cauce del río y corona con una plataforma de 7 metros de anchura y 203m.de longitud, que servirá de enlace entre las márgenes derecha e izquierda”.

52. Mitxelena, K.: *AV*, 56. or.

53. “antes de llegar al puente de *Indoleta*, hay un trozo que es todo roca que le llaman *Arri-Beltza* se utilizará para hacer el relleno”.

ARRIBURU / ZABALETABURU⁵⁴ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Okildo

OHARRAK: Ahozko tradizioetik datorkigun *Arriburu* (ekialderago) eta idatzizkotik *Zabaletaburuk* (mendebalderago) finka bakarra osatzen dute, baina bi txatal dira. *Potoko zulo Zabaletaburu* barruan sakon bati esaten diote. Dokumentuetako *Zabaletak*, berriz, gaur egun *Etxezpia*, *Etxaburu* eta *Solonagusia* hartzen ditu. Antzinako korta markatzen zuen metro bete inguruko mugarria *Txabolapen* ei dago, J. A. Elustondoren berbetan.

Ahozkoa: [aříburu]

- “Arriburu”
- “Antzúen basúa”

Idatzizkoa:

- 15... Çaualeta, lugar de çaldua sobre el sel y corta del termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/5)
- 1597 Cabaleta, cabecera e confin dela corta de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., H. Pap., urt. 1, 38/5)
- 1597 Çabaleta, sobre el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., H. Pap., urt. 1, 38/5)
- 1635 Çabaleta, la esquina de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1642 Cabaleta, sobre el termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/111)
- 1688 Zaualeta, seles y terminos de (EAEA.: PKA, UG, 86. libk./2134. er.)
- 1700 Zavaleta, los castañales de... y Cortasacona (EAEA.: PKA, ZAL, 124. libk./2645. er.)
- 1777 Zaualetta, porla tierra que llebo del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 19, 41/1)
- 1799 Zabaleta, monte de (EAEA.: PKA, ZA, 139. libk./2957. er.)
- 1841 Zabaleta, de... hacia Elgueta (BPAH.: HIP, 1098. mik., 372. zk., ots. 24)⁵⁵
- 1863 Zavaleta, heredades Garayaurre... y Cantón de San Pedro reunidas (ZJE.: 2, urr. 7)
- 1863 Zavaletaburu, montes nombrados..., Oquildu y Canterazarra (ZJE.: 2, urr. 7)
- 1868 Zavaletaburu oquilducanterazarra, monte llamado (ZJE.: 109-110-111-112-113)
- 1870 Zavaletaburu oquildo canterazarra, parte del monte llamado (ZJE.: 128, urt. 26)
- 1879 Zabaleta, dos porciones en el Sel de (EHAE.: PKA, MU, 037. libk./0667. er.)
- 1876 Zabaluetta, monte llamado (ZJE.: 167, abe. 1)
- 1881 Zabaletaburu-oquildu-canterazarra, monte denominado (ESK.: 021)
- 1884 Zabaletaburu-oquildu-canterazarra, primera porción nombrada (ZJE.: 208, urr. 17)
- 1885 Zabaletaburu-Oquildu-Canterazarra-Berreguren, monte en (ZJE.: 210, api. 14)

54. Aranberri, F.: *EE*, 377. or.

55. “dejando libres y espeditos los caminos que tiran de la caseria de *Eizagagoicoa* a *Arcacha* y a *Zabaleta*, hacia *Elgueta* y el camino carril que desde el punto de *Canterazarra*, se dirige por la parte de *Oquildo* a *Zabaleta*”.

- 1930 Zabaletaburu, Oquildu y Canteracharra, procede de los montes (ZJE.: 429, mai. 28)
- 1939 Zabaletaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 14, C-093)
- 1949 Zabaletaburu-oquildo-cuebabaso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Zabaletaburu-Oquildo (ZUA.: 1408. er., 194. or.)
- 1952 Zabaletaburu-Oquildo-Cantera (ZUA.: 1408. er., 139. or.)
- 1952 Zabaletaburu (ZUA.: 1408. er., 64. or.)
- 1956 Zabaletaburu (DNB.: Zin. Ait., 142)
- 1956 Zabaletaburu-oquildo (DNB.: Zin. Ait., 562)
- 1956 Zabaletaburu-oquildo-cantera (DNB.: Zin. Ait., 207)
- 1956 Zabaletaburu-oquildo-cantera-zarra (DNB.: Zin. Ait., 132)
- 1965 Zabaletaburu (DNB.: Zin. Ait., 472)
- 1976 Zabaleta-buru-oquildu-canterazarra, monte en el término de (ZJE.: 1736, abu. 26)
- 2001 Zabala, terreno de la heredad Garai, Aurre... y Kantón de San Pedro (ZJE.: 2626, aza. 16)

Kartografikoa:

- 2001 Arriburu / Zabaletaburu (EM.: F-3)

ATXOSTEA, -a⁵⁶ (basoa)

Kokapena: Eitzagan. Antsola.

OHARRAK: Ik. *Bañeroste. Indoleta* eta *Elorrioko* mugaren arteko basoa. Osagaiak: Atxa (izen arrunta) + oste(a) (Ik. *Goierriko Arrigorrietaoste*).

Ahozkoa: [ačóstià]

- 070 “Atxóstià”

Idatzizkoa:

- 1979 Aichostia, heredad... o Errota-ondocua (GFA.: ADM, 4543.ku., 25. fin.)

BARRENA, -a⁵⁷ (zentral hidroeletrikkoa)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Esanahiari begira, beheko aldea adierazten du⁵⁸.

Ahozkoa: [bařéna]

- “Barréna”

Idatzizkoa:

- 1950 Electra de Eizaga, en la central de (ZEE.: JA11/ 94)
- 1955 Central de Eizaga, paralización obras de reparación y habilitación de viviendas en la (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka.4, 0432. er.)

Kartografikoa:

- 2001 Barrena (EM.: F-3)

56. Aranberri, F.: “*ATXAOSTEA (basoa)*” (*EE*, 380. or.).

57. Aranberri, F.: *EE*, 381. or.

58. Mitxelena, K.: “133.- *barren* «extremo inferior» [...] Es uno de los elementos más usados para distinguir entre sí topónimos del mismo nombre indicando su localización” (*AV*, 66-67. or.).

BARRENA, -a / TXAKARRA⁵⁹ (*baserria*)*Barrena baserria (2004) (AE)*

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Ik. *Barrena*.

Ahozkoa: [bařéna], [čakářanekuà]

- 017, 070 “Txakárranekua, Barréna”

Idatzizkoa:

- 17... Barrena de Olaerreaga, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1757 Varrena de Olariaga, componer el puente de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 31, C-037)
- 1796 Barrena, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 196. or.)
- 1799 Barrena de Olarreaga, un quartillo de bino a la (BFA.: JUD, JCR-0728/002)
- 1810 Barrena de Olaerreaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1828 Barrena, una... de cañones (BFA.: ADM, GEG, AJ-0220/144)⁶⁰
- 1869 Olaerreagabarrena, casa rústica titulada (ZJE.: 120, aza. 11)
- 1892 Barrena de Olarriaga, en el barrio Eizaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/ 168)
- 1899 Molino de Barrena, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/96)
- 1899 Barrena-olarriaga, en la casa (ZEZ.: HE4/ 6)
- 1905 Barrena, la casa-molino titulada (ZJE.: 289, urr. 2)
- 1909 Barrena, en la caseria llamada (ZEZ.: HE5/26)

59. Aranberri, F: *EE*, 432. or.

60. 1828/10/30: “en este sitio no hay ocho casas como se supone: hay si , en su orilla derecha una *Barrena* de cañones y una pequeña casa hecha recientemente para el cobrador del peaje, y en la izquierda la casería de *Olarriaga* y la ferrería que no trabaja hace ya tres años” - 1828/11/20: “que a más de la *Barrena* de cañones del punto de *Olaerreaga* ocupada por dos matrimonios”.

- 1913 Barrena vieja o Goicoerrota, en la casa (ZEZ.: JA6/ 22)
- 1914 Barrena olarriaga, en la casa (ZEZ.: JA6/ 69)
- 1941 Central-barrena, en la casa (ZEZ.: JA10/231)
- 1944 Chacarranecua, en la casa de (ZEZ.: JA10/290)
- 1974 Olarreaga barrena, hoy muy deteriorada (ZJE.: 608, mai. 11)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Olaerrega (AZ.: 25. or.)
- 1997 Barrena, proyecto de rehabilitación del caserío (ZUA.: LNE)

Kartografikoa:

- 2001 Barrena (EM.: E-5)

BARRENABURU⁶¹ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Barrenaburu*.

Idatzizkoa:

- 1863 Barrenaburu, heredad llamada (ZJE.: 3, urr. 7)
- 1912 Barrenburu, heredad llamada (ZJE.: 318, eka.5)

BARRENABURU⁶² (*soroa*)

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Ik. *Barrena*. Osagaiak: Barrena (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1864 Barrenaburu, heredad llamada (ZJE.: 40, urr. 15)
- 1938 Barrena-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Barrenaburu (ZUA.: 1408. er., 150. or.)

BARRENABURU / SAN LORENTZO⁶³ (*basoa*)

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Ik. *Barrena*. Jabetza Erregistroko lehen eskrituren arabera; alde batetik *Barrenaburu* izeneko soroa dugu (gaur egun basoa) eta mendebalderago *Barrenaburu ó San Lorenzo* basoa. Beste dokumentu bateko *San Lorenzoburu*, aurreko bien nahas-tetik letorkiguke. Beraz, leku-izen bera izango litzateke, baina atal bitan, lehena *Barrena baserri* aldera eta bestea ermita aldera, katastroan berretsi daitekeen moduan.

Idatzizkoa:

- 1762 Barrenaburu o Celaizarreta, en el denominado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/29)
- 1768 Barrenaburu, despojo de los castaños ingertos en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, 41/1)
- 1772 Varrenaburu, esquilmo causado del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/1)

61. Aranberri, F.: *EE*, 382. or.

62. Aranberri, F.: *EE*, 433. or.

63. Aranberri, F.: *EE*, 433. or.

- 1773 Barrenaburu, en el castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 17, 41/1)
- 1797 San Lorenzo, termino de (EAEA.: PKA, MA, 132. libk./2796. er.)⁶⁴
- 1858 Barrenaburu o Celaizarreta, montes llamados (EAEA.: PKA, MU, 121. libk./2550. er.)
- 1861 San Lorenzoburu, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 8, C-040)
- 1861 Sn Lorenzo, Ydoizarraga y Barrenaburu, montes (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 20, C-045)
- 1862 San Lorenzo-Barrenaburu, el monte llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 20, C-045)⁶⁵
- 1863 Barrenaburu, egidos comunes de: (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 28, C-014)
- 1864 Barrenaburu o San Lorenzo, monte arbolar llamado (ZJE.: 40, urr. 15)
- 1865 San Lorenzo, monte titulado (ZJE.: : 60, ira. 29)
- 1881 San Lorenzo, mitad del monte denominado (ZJE.: 200, mar. 31)
- 1915 San Lorenzo, mitad del monte denominado (ZJE.: 200, uzt. 22)
- 1922 San Lorenzo, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁶⁶
- 1938 Barrena-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1939 Barrena-Buru o San Lorenzo, monte arbolar denominado (ZJE.: 478, mai. 16)
- 1940 San Lorenzo (BFA.: ZUA, Ban., 67/43)
- 1952 Barrena-buru o San Lorenzo (ZUA.: 1408. er., 150. or.)
- 1952 San Lorenzo (ZUA.: 1408. er., 149. or.)
- 1960 San Lorenzo, porción norte del monte (ZJE.: 655, *eka*.15)
- 1972 San Lorenzo (EU.: 1000-1001. esp.)

Kartografikoa:

- 2001 Barrenaburu (EM.: E-4)

BARRENAZARRA, -a⁶⁷ (*desagertutako errota*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Osagaiak: Barrena (izen nagusia) + zarr(a) (izenondoa).

Ahozkoa: [bařénařářa]

- “Barrénasárra”

Idatzizkoa:

- 1863 Barrena, heredades del molino de (ZJE.: 2, urr. 7)
- 1863 Barrena, edificio rústico Molino arinero titulado (ZJE.: 3, urr. 7)
- 1889 Barrena Olaechea, en el barrio de Eizaga casa llamada (ZEZ.: JA1/102)
- 1897 Barrena-zarra, en la casa (ZEE.: JA2/ 89)
- 1899 Barrena-sarra, en la casa (ZEE.: JA3/ 21)
- 1905 Barrena, la casa-molino titulada (ZJE.: 289, urr. 2)⁶⁸
- 1905 Barrena-zarra, en la casa (ZEE.: JA4/ 57)
- 1906 Barrena-sarra, en la casa llamada (ZEE.: HE4/ 94)

64. “en el monte de sobre y enfrente de la misma ferrería y termino de San Lorenzo”.

65. Eskrituren kopia.

66. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

67. Aranberri, F.: *EE*, 382. or.

68. “su laboratorio de moler de dos piedras”.

BASOBALTZ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Berreguren.

OHARRAK: Zehatz esateko, katastroaren 5/43 zenbakiko lursaila. Osagaiak: Baso (izen arrunta) + baltz⁶⁹ (izenondoa).

Abozkoa: [bašobálc]

- 020 “Basobáltza”
- 036 “Basobáltz”

Idatzizkoa:

- 1808 Basobals, monte... en el termino de Berreguren (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/38)
- 1867 Basobalza, arbolado de... en Berangurenbarrena (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1938 Basobaltza (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1947 Basobalza (BFA.: ZUA, Zin. Ait., uzt. 1, C-093)
- 1952 Basobalza (ZUA.: 1408. er., 27. or.)
- 1964 Basobaltza, terreno arbolar denominado (ZJE.: 787, mar. 31)

BEGOÑAKO AMABIRJIÑA⁷⁰

Begoñako Andra Maria, Gipuzkoako mugan (2004) (AE)

69. Perurena, P.: “Kolore beltzak sinbologia unibertsalean, umotze, usteltze, desegite eta desagertze egoe-
rak adierazten ditu. Gurean ere horrenbestetsu. Baina, badu beste berezitasunik ere. Guretzako ezina-
ren eta ezaren kolorea ere beltza izan da; gorriaz gainera, jakina [...] Beltzaren bidez adierazten den
beste alderdia, barren iluna, gogabetasuna edo tristura da” (*Kolore...*, 21-57.orr.). Nire berriemaielen
arabera, barruan inoiz eguzkiak jotzen ez duen leku iluna da.

70. Aranberri, F: *EE*, 434. or.

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Lehen leku berean *Katezarra* zeritzon etxe txiki bat zegoen.

Ahozkoa: [begónako amábirxiña]

- “Begónako amábirjiña”

Idatzizkoa:

- 1957 Olarreaga, Casa de recaudación de arbitrios en... autorización para la colocación de la espaldera con la imagen de N. S.de Begoña (ZUA.: LNE, 0967/019)

Kartografikoa:

- 1958 Casa de recaudación (BFA.: ADM, HLG, ARA-DC-2865/03)

BEKO ITURRIA, -a

Kokapena: Eitzagan. Eitzagoikoa.

OHARRAK: Ahozko toponimoa da. Baserri ostetik metro batzuetara dago, *Olakortarako* bide zaharraren azpian. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + iturri(a) (izena).

Ahozkoa: [bekojčúřiša]

- 022, 064 “Bekoitxúrrixa”

BEKO MOTA⁷¹ (*desagertutako basoa*)

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: Mota berbaren esanahirako, ikus ezazue *Goierriko Garitazelaia*. A-8 autopistak desagertarazi zuen *Albizuri* harrobi alboko basoa. *Goiko mota* eta *Mota* leku-izenen ildotik aukeratu dut normatibizatua.

Ahozkoa: [atéburu]

- “Atéburu”
- “Bekomotía”

Idatzizkoa:

- 1877 Becomotia, porción de monte titulada (ZJE.: 11, ots. 17)
- 1879 Becomotia, monte arbolar nombrado... o también como Albizuri (ZJE.: 11, mai. 15)
- 1923 Beco-Motia, en los términos de Goico Motia... y Municola-Basua (ZJE.: 383, api. 5)
- 1930 Beco-motia, monte (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka. 28, C-022)⁷²
- 1933 Becomotia, terreno arbolar llamado..., en su hondonada Albizuri (ZJE.: 439, abu. 4)
- 1952 Becomotia (ZUA.: 1408. er., 4. or.)
- 1956 Becomotia (DNB.: Zin. Ait., 13)

BEKO SOLOA, -a (*baratzea*)⁷³

Kokapena: Sallabenten.

71. Aranberri, F.: *EE*, 260. or.

72. “para tomar consulta del camino vecinal de *Eizaga* que se dirige a través del monte *Beco-motia*”.

73. Aranberri, F.: *EE*, 261. or.

OHARRAK: Eibarrerako errepidea eta *Bekoerrotaren* arteko soloa. Osagaiak: Beko (izenlaguna) + soloa (izen arrunta).

Ahozkoa: [bekósolúa]

- “Bekosolua”

Idatzizkoa:

- 1872 Becosolua, heredad llamada (ZJE.: 148, ots. 12)
- 1952 Beco-solua (Echeotia) (ZUA.: 1408. er., 4. or.)
- 1978 Becosolua, heredad de la C^a San Lorenzo (EU.: 1019. esp.)
- 1997 Becosolua, procedente del pertenecido (ZJE.: 2330, urt. 3)
- 1999 Becosolua (ZJE.: 2378, aza. 8)

BEKO SOLOA, -a (*basoa*)⁷⁴

Kokapena: Olaerreagan. Munikola baserria.

OHARRAK: Ik. *Beko soloa*.

Ahozkoa: [békosolúa]

- “Békosolúa”

Idatzizkoa:

- 1821 Becosolua, otra llamada (BPAH.: HIP, 1095/1096. mik., 233. zk., eka.20)
- 1852 Vecosolua, heredad nombrada (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/94)
- 1879 Becosolua, heredad llamada (ZJE.: 196, ira. 20)
- 1938 Becosolue (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Becosolua (ZUA.: 1408. er., 74. or.)
- 1972 Becosolua-echeaurria-echeaspia (DNB.: Zin. Ait., 169)

BERDENGILLO / OLAERREAGA (*baserria*)⁷⁵

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Gustura irakurtzeko moduko lekukotza eskaintzen du F. Aranberrik bere liburuan⁷⁶ *Berdengillo* berdungillo berbatik datorrela azaltzeko.

Ahozkoa: [beřdɛŋgilo]

- 014 , 022, 031, “Berdéngillo”
- 017 “Perrátzallenekuà”

Idatzizkoa:

- 1544 Olarreaga, las ferrerias de..., Eyçaga (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/34)
- 1584 Holaherreaga, la casa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/48)
- 1586 Olaerreaga, casa y fereria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1597 Olaveaga, de lapuente que pasan a la casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/1)
- 1636 Olaerreaga, administrador de las ferras de Heiçaga y (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)

74. Aranberri, F.: *EE*, 435. or.

75. Bat dator HPSren ETDrekin.

76. Aranberri, F.: *EE*, 436. or. - HPSren ETDn: *Berdengillo baserria*.



Berdengillo (2004) (AE)

- 1704 Olaiuaga, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Olaerreaga, cassa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1745 Olaerreaga, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1771 Olaerreaga, casa de..., herrerias de este nombre (BFA.: ZUA, Men. Kon., 4/4)
- 1777 Olarriaga, su casa solar de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 2189. zk., mar. 1)⁷⁷
- 1779 Olaerreaga, la caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/16)⁷⁸
- 1796 Olaerreaga, frente a ferreria otra casa nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 196. or.)
- 1797 Olaerreaga (EAEA.: PKA, MA, 132. libk./2796. er.)⁷⁹
- 1798 Olabiaga, casa llamada de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1864 Olaerriaga, casa caseria llamada (ZJE.: 40, *urr.* 15)
- 1894 Berdanguillo, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/ 30)
- 1912 Berdanguillo, en la casa (ZEZ.: JA6/ 1)
- 1912 Berdanguillo, en la caseria (ZEZ.: HE5/70)
- 1917 Berdanguillo, en la casa (ZEZ.: JA7/38)
- 1932 Berdanguillo, en la casa de (ZEZ.: JA10/2)
- 1938 Olaerreaga, Casería (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1957 Olaerreaga barrena, contrucción de pabellón industrial en (ZUA.: LNE, 0967/023)

77. Jatorrizko dokumentua: 1671/1/20.

78. “acordaban el arrendamiento a los vecinos de dha Anteygl^o de *Zaldua* de quatro estados quadrados de terreno entre la caseria de *Olaerreaga* y la ferreria del mismo nombre para que puedan hacer una casuca o choza de tablas con un tejado y sin pared alguna para poder vender en ella vino”.

79. “el veinte y nueve de agosto de mil setezientos y noventa y quatro las tropas francesas incendiaron la ferreria de *Olaerreaga* y la caseria del mismo nombre”.

- 1958 Berdengillo, tejavana adosada a caseria... demoler y elevarla (ZUA.: LNE, 0967/029)
- 1981 Berdenguillo, Caserío - Barrio Eitzaga (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Olaerreandikoa (AZ.: 25. or.)
- 1993 Olaerreaga o Berdengillo, casería denominada (ZJE.: 2286, api. 17)
- 1994 Olaerreaga o Berdengillo, casería denominada (ZJE.: 2310, mai. 26)⁸⁰
- 1996 Barrio de Olaerreaga - Berdengillo, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Barrio de Olaerreaga - Berdengillo, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1923 Berlangillo, Chavola de (MTV)
- 1934 Berlangillo, Chavola de (BMT.: 6)
- 1954 Berlangillo, Chavola de (IGC.: Eibar 63)
- 1958 Olea (BFA.: ADM, HLG, ARA-DC-2865/03)
- 1999 Berdenguillo (ZG.: 12. or.)
- 2001 Berdenguillo (ZG.: 18. or.)
- 2001 Berdengillo (EM.: E-4)
- 2002 Berdengillo (6/99) (KAT)

BERRENGUREN⁸¹ (*basoak*)

Kokapena: Eitzagan. Ibañeta eta Arriola urtegiaren arteko mendialdea.

OHARRAK: Ahoz ez dituzte atalak bereizten, hots, *Berregurenbarrena* edo *Berregurengoena* eskrituren kontutzat hartzen dituzte eta hainbeste atal egon arren, “Berreun” eta jabearen deitura esanda, kokatzen dituzte basoak. Inoiz erabiltzen duten *Monte* ere eskrituretatik etorritako generikoa espezifikoa bihurtuta sortu zen, hau da, *Monte titulado Berreguren* > *Monte Berreguren* > *Monte*.

“Bierrien igul basora jute gitzesan. Aitta ta ama juete sien , bueno ama es, baña aitte juete san, kridxau be beti eukitte sittuen e! gure aitte beti eukitte sittuen, da sera... basóra, beskeidxe eruten, astuas, eskolatik urtenda, maistriai eskatu permisue: *me permite salir a las once y media*. Basue urriñ euen, idxa Elgetako parteraño, Berreun. Berreunen genduken baso ederrrra, basó auuundidxe, da ara jute gitzesan irí ebaten, da aitte etorte san gero, aitte ta mutillek, nebak, ta ganauekiñ da alantxe, antxe kargau burdidxe, iríakiñ” (T. Urizar).

Ahozkoa: [béfeun]

- 003, 007, 008, 018, 019, 021, 023, 030, 045, 077 “Bérreun”
- 036 “Berreguren”

Idatzizkoa:

- 1637 Berreguren, a exsaminar los montes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1637 Berreguren, por plantar en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., , urt. 1, 38/2)
- 1658 Beriguren, quatro partidas de montes en (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., 158. zk., ira. 8)
- 1688 Berreguren, el monte llamado (EAEA.: PKA, UG, 086. libk./2134. er.)⁸²

80. “actualmente derruida”.

81. Aranberri, F.: *EE*, 384. or. - Bat dator HPSren ETDrekin.

82. “Sel llamado Ynberniego de Verreguren”.

- 1690 Berre/inguren, esquilma dura de montes llamados (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1697 Berriguren, los montes llamados Yburux y... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1700 Berregurena, acia arriba en (EAEA.: PKA, ZA, 124. libk./2645. er.)⁸³
- 1700 Berreguren, la tercia parte del Sel entero de (EAEA.: PKA, ZAL, 124/2645)
- 1703 Berreguren, el de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/9)
- 1716 Berreguren, montte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)⁸⁴
- 1717 Verreguren, los troncos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1725 Berreguren, esquilmo del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1718 Berreguren, montte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. , urt. 1, C-037)
- 1741 Berreguren, en los terminos de Mundaran y (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 8, C-037)
- 1759 Berreguren, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)⁸⁵
- 1762 Berreguren, montes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1765 B/Verreguren, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 13, 41/1)
- 1769 Be/arreguren, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 24, 41/1) 1771
- 1770 Berre/anguren, esquina de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/26)
- 1780 Berri/enguren, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)
- 1789 Berreguren, rematte publico del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)
- 1792 Berreguren, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 5, 41/2)⁸⁶
- 1799 Berreguren, puesto en (EAEA.: PKA, ZAL, 139/2957)
- 1803 Berreguren, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 19, 41/2)
- 1804 Berreguren, el titulado de (BFA.: ADM, LIM, Men., eka.15, 634. or.)
- 1811 Berreguren, en el termino de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 197. zk., mar. 22)
- 1812 Berreguren, el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 2, C-039)
- 1813 Berreguren, elechos de los terminos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 14, C-039)
- 1823 Barranguren, en el termino de (ESK.: 032)
- 1853 Berreguren, vender en remate los arboles de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., uzt. 16, C-013)
- 1863 Berranguren, monte denominado (DJE.: 2, urt. 20)
- 1864 Barranguren, monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1865 Berreguren, monte en el término de (ZJE.: 51, mar. 8)
- 1866 Berranguren, monte arbolar en el término de (ZJE.: 74, urr. 15)
- 1866 Barranguren, monte arbolar en el término de (ZJE.: 72, abu. 3)
- 1866 Barranguren, monte robledal en término (ZJE.: 65, ots. 26)
- 1866 Berreguren, monte en (ZJE.: 63, ots. 27)

83. "acia arriba en *Berregurena*, por abaxo el dho monte tierra y termino de *Berreguren*" Adibide hone-tan izan ezik, beste guztietan *Berreguren* irakur daiteke.

84. Datu berberak: 1718, 1724.

85. Datu berberak: 1760, 1761, 1763, 1764, 1766. Maiztasunari begira, *Berreguren* forma nagusitzen da urte guztietan.

86. Datu berberak: 1793, 1794, 1806, 1807, 1808.

- 1867 Berranguren, helechal en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1868 Berranguren, monte en el término de (ZJE.: 103, mar. 28)
- 1870 Berranguren, helechal en el término de (ZJE.: 126, urt. 11)
- 1871 Berranguren-Urbieta, monte robledal llamado (ZJE.: 143, mai. 12)
- 1877 Berranguren de acá, monte llamado (ZJE.: 172, uzt. 17)
- 1878 Berranguren, monte arbolado de (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1879 Berranguren, monte en el término de (ZJE.: 195, abu. 29)
- 1879 Berranguren, el vivero viejo de (EAEA.: PKA, MU, 037. libk./667. er.)⁸⁷
- 1880 Berranguren, monte llamado (ZJE.: 198, abe. 24)
- 1881 Berranguren, monte arbolado en el término de (ESK.: 021)
- 1885 Berranguren, porción de monte en el término de (ZJE.: 210, api. 14)
- 1886 Berranguren, monte denominado (ZJE.: 219, mai. 3)
- 1893 Berranguren, monte llamado (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1906 Berranguren, monte en el término de (ZJE.: 291, mai. 19)
- 1920 Berranguren, monte robledal llamado (ZJE.: 351, eka.19)
- 1922 Berranguren, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁸⁸
- 1923 Berranguren, robledal en el término de (ZJE.: 376, urt. 4)
- 1925 Berraun o Berranguren, mitad oriental del monte llamado (ZJE.: 413, abe. 10)
- 1930 Berregun, 15 raciones para (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 10, C-052)
- 1934 Berranguren, en el término de (ZJE.: 444, uzt. 7)
- 1934 Berranguren, en el término de (ZJE.: 462, uzt. 7)
- 1938 Barraun (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 21, C-093)
- 1938 Berranguren (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1938 Berranguren bideburua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1940 Berranguren, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/79)
- 1952 Berreun o Berranguren (ZUA.: 1408. er., 39. or.)
- 1952 Berranguren (ZUA.: 1408. er. - 8, 10, 32, 59, 137, 174, 188, 193, 198. orr.)
- 1952 Berranguren-bideburu (ZUA.: 1408. er., 32. or.)
- 1952 Berranguren (ZUA.: 1408. er., 7. or.)
- 1956 Berranguren y Santa Marinazar (DNB.: Zin. Ait., 544)
- 1956 Berranguren (DNB.: Zin. Ait., 71)
- 1956 Berraun o Berranguren (DNB.: Zin. Ait., 62)
- 1956 Berranguren (DNB.: Zin. Ait. - 21, 26, 30, 37, 277, 288, 293, 392, 419, 442, 451, 466, 496, 566, 597)
- 1977 Berresgurengo, monte robledal llamado (GFA.: ADM, 4544. k., 3-22. fin.)
- 1989 Berranguren (ZUA.: LNE, 1033/044)
- 1992 Barraun (ZUA.: LNE, 1035/003)
- 1993 Berranguren, monte denominado (ZJE.: 2288, mai. 15)
- 2000 Berranguren, monte robledal nombrado (ZJE.: 2581, ots. 17)

Kartografikoa:

- 1923 Berranguren, Camino de (MTV)
- 1934 Berranguren, C° de (BMT.: 8-B)
- 1948 Berranguren (IGC.: TL, ZAL, , 4. or.)
- 1994 Berranguren (EJ.: DM, 5. zk.)

87. "el vivero viejo de *Berranguren* en la parte inferior la maneja Santiago de *Zubigaray* que vive en *Celeta*".

88. Datu berberak: 1922 (Berruguren ere), 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH- 86).

BERRENGURENBARRENA, -a (*basoak*)

Kokapena: Eitzagan. Berrenguren barruan, Ariolako urtegitik hurbilen dauden basoak.

OHARRAK: Ik. *Berrenguren*. Urtegitik hurbilen dauden basoren batzuk izendatzen dira horrela, adibidez, katastroko 5/31 edo 5/36 atalak.

Idatzizkoa:

- 1821 Berrenguren barrena, el monte (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/75)
- 1821 Berrenguren-barrena, otro monte llamado (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1823 Berrenguren barrena, monte llamado (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 417. zk., uzt. 2)
- 1864 Berrengurenbarrena, porción de terreno de monte en el término de (ZJE.: 19-20-21)
- 1867 Berrengurenbarrena, arbolado de Ubieta en (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1867 Berrengurenbarrena, arbolado de Basobalza en (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1898 Berrenguren barrena, monte llamado... en el término de Berrenguren (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1922 Berrenguren-barrutia, Montes (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1950 Berrenguren barrena (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Berrengurenbarrena (ZUA.: 1408. er., 101. or.)
- 1952 Berrenguren-barrena (ZUA.: 1408. er., 60. or.)
- 1956 Berrenguren barrena (DNB.: Zin. Ait., 582)
- 1956 Berrengurenbarrena (DNB.: Zin. Ait., 249)



Urbietako erreka Berrengurenbarrenean (1996) (ZU)

BERRENGURENGOENA (*basoak*)

Kokapena: Eitzagan. Berrenguren barruan, *Ibañetatik* hurbilen dauden basoak.

OHARRAK: Ik. *Berreguren - Goenzelai - Sakongoen*. Batzuetan agertzen den *Bideburua* pistaren gaineko aldetik dagoela zehazteko sartzen dute, baina ez da beharrezko hortxe kokatzen baitira baso hauek.

Idatzizkoa:

- 1821 Berregurengoena, el monte llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/75)
- 1821 Berreguren-goena/güena, otro monte llamado (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1823 Berregurengoena, monte llamado (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 417. zk., uzt. 2)
- 1823 Berregurengoena, distribución de monte (ESK.: 036)
- 1856 Berregurenguena / Berregurengoena, los terminos de (ESK.: 036)
- 1864 Berregurengoena, monte en el término de(ZJE.: 27, ira. 13)
- 1865 Berregurenburu, monte llamado (ZJE.: 58, abu. 5)
- 1867 Berregurengoena o Ybairreta, arbolar en el término de (ZJE.: 88, uzt. 22)
- 1885 Berreguren-goena, porción en el término de (ZJE.: 51, abu. 12)
- 1893 Berreguren güena, monte denominado (ZJE.: 267, urt. 7)
- 1898 Berregurengoena, monte llamado (ZJE.: 278, abe. 23)
- 1903 Berreguren-güena o Santa Marinazar, monte llamado (ZJE.: 284, urt. 2)
- 1923 Berreguren-goena o Ybañeta, monte en el término de (ZJE.: 377, ots. 21)
- 1935 Berregurengurena, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-86)
- 1938 Berregurengoena (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 12, C-093)
- 1946 Berregurengoena o Ybañeta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 30, C-093)
- 1950 Berreguren goena (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urr. 19, C-093)
- 1952 Berreguren-buru (ZUA.: 1408. er., 183. or.)
- 1952 Berreguren-güena (ZUA.: 1408. er. - 99, 145.orr.)
- 1952 Berreguren-goena (ZUA.: 1408. er., 60. or.)
- 1954 Berreguren-goena o Ybañeta, monte en el término de (ZJE.: 565, abu. 4)
- 1956 Berregurengo-bideburua (DNB.: Zin. Ait., 70)
- 1956 Berregurengoena (DNB.: Zin. Ait., 150, 583)
- 1956 Berregurengoena o Ibañeta (DNB.: Zin. Ait., 223)
- 1956 Berregurenguena (DNB.: Zin. Ait., 242, 395)
- 1956 Berreguren-buru y Videcruz (DNB.: Zin. Ait., 427)
- 1971 Berreguren y Berregurenguena (DNB.: Zin. Ait., 293)
- 1993 Berregurengoena, monte denominado (ZJE.: 2288, mai. 15)
- 1994 Berreguren Goena(ga), monte llamado (ZJE.: 2316, abe. 15)

BIZINAI⁸⁹ (*baserria*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Leku-izen bitxia izanik ere, badu bere interpretazioa⁹⁰.

Ahozkoa: [biśínaj]

- 017, 070 “Bisínai”

Idatzizkoa:

- 1617 Viçinay, la cassa y solar de (ESK.: 003)

89. Aranberri, F.: *EE*, 385. or.

90. Mitxelena, K.: “Hay ap. *Bicinai* (GUIP., 1605): b.-nav; guip., ronc., vizc. *bizinai* «vividor, activo y ahorrador» (lit. «que quiere vivir») (AV, 75. or.).



Bizinai baserria (2004) (AE)

- 1638 Bicinay, en la cassa de... de la Merindad de Durango (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/52)⁹¹
- 1658 Bicinay, en la sepultura desta mi cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., 12. zk., uzt. 2)
- 1659 Vicinay, agregan a sus casas de... y Eyzaga Goicoa (BEHA.: ORD)
- 1675 Eyzaga vizinay, dos ducados en renta al año la cassa de (BEHA.: ORD, eka.14)
- 1677 Bicinay, en la cassa y cass^a de (DMD.: AST, Auz-0075, urr. 27)
- 1687 Eizaga vicinai, la mittad de la casa y caseria de (ESK.: 005)
- 1695 Vicinay, agregan a sus casas de... y Eyzaga Goicoa (BEHA.: ORD)
- 17... Bicinai, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Bisinay, Casa (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Vizinai, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1716 Bizinay, casserias de Eyzagaechauarria y... (BPAH.: NOT, JBA, 191. p. s., 105 zk., ira. 10)
- 1745 Vizinay, la caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1752 Vicinay, casa y caseria y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1105/1106. mik., 61)
- 1771 Vizinay, habitantes de las casserias de Aresti... (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/18)
- 1772 Vicinay, casserias de (BFA.: JUD, JCR-2702/193)
- 1776 Eizaga bizinay, Casa y Caseria de (BPAH.: HIP, ZUA, 1105/06. mik., 1197. zk., api. 19)
- 1778 Bizinay Eizaga, cassa y casseria de (BPAH.: HIP, 1089/90. mik., 163. zk., urt. 3)
- 1791 Bisinay, la casa y caseria de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 188. zk., abe. 29)

91. Jatorrizko dokumentua: 1439/7/2.

- 1796 Bisinay, casa nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1798 Bisinay, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1810 Bicinai (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1863 Vicinay, heredades de la casería de (ZJE.: 4, urr. 7)
- 1868 Vicinay, casería rústica llamada (ZJE.: 99, api. 25)
- 1874 Vicinay, a causa de la viruela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 16, C-040)
- 1886 Bichinay, en el barrio de Eizaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/ 17)
- 1892 Bichinay, en la casa llamada..., en el barrio de Eizaga (ZEZ.: JA1/ 171)
- 1898 Bichinay, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/ 90)
- 1898 Birichinay, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/ 81)
- 1909 Vicinay, en la casa (ZEZ.: JA5/38)
- 1912 Bizinay, en la casa (ZEZ.: JA6/11)
- 1914 Bichinay, en la casa (ZEZ.: JA6/ 67)
- 1916 Virichinay, en la casa (ZEZ.: JA7/ 26)
- 1922 Uisinai, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁹²
- 1923 Bicinay, desde la heredad de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-049)
- 1930 Vicinay, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)⁹³
- 1939 Vicinay, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/28)
- 1952 Vicinay, Cº (ZUA.: 1408. er., 53. or.)
- 1970 Bizinay, parte de los terrenos accesorios al caserío (EU.: 982. esp.)
- 1980 Bizinahí (ZUA.: LNE, 1255/004)⁹⁴
- 1991 Barrio de Eitzaga - Bizinai (AZ.: 25. or.)
- 1996 B^a Eitzaga - Bizinai, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 B^a Eitzaga - Bizinai, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1958 Bicinai (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)
- 1996 Bizinal (ZG.: 27. or.)
- 1999 Bizinai (ZG.: 12. or.)
- 2001 Bizinai (ZG.: 18. or.)
- 2001 Bizinai (EM.: E-3)

BIZINAIABELETXE⁹⁵ (*baserria*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. **Bizinai**. Baserri zaharra autopistak bota zuen. Gaur egun eraikin haren teilapea baino ez da geratzen, txokotzat erabiltzen dutena. Osagaiak: Bizinai (izen nagusia) + abe(re)⁹⁶ (izen arrunta) + etxe (izen arrunta).

92. Datu 1926 (Urisinai - AH-31).

93. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

94. "licencia de obras solicitada por Florencio Arriaga para arreglo del caserío *Bizinahí*".

95. Aranberri, F.: "**ABELETXE** (baserria)" (*EE*, 373. or.) - Toponimo bera *Ermuko* mendialdean (*EE*, 294. or.) eta J. San Martinek ere aipatzen digu (*Eibar...*, 26. or.).

96. Mitxelena, K.: "Una alternancia *l/r* que tiene un valor gramatical claro, se produce cuando, al quedar *r* en final de primer miembro de compuesto o de tema ante sufijos de derivación a consecuencia de la caída de la vocal final, es sustituida por *l*" (*FHV*, 317. or.).



Bizinaiaabeletxe baserria (1970) (IAT)

Ahozkoa: [abéleçè]

- “Abéletxè”
- 070 “Abelétxe”

Idatzizkoa:

- 1696 Abeleche, junto a la heredad de... llamada Albizuri (BEHA.: ORD)
- 17... Abeleche, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1796 Abeleche, Ytten otra titulada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1810 Abeleche (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Abeleche, Juan de Ardanza dueño de la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1815 Abeleche, caseria y pertenecidos de (BPAH.: HIP, 1094. mik., 62. zk., mai. 24)
- 1864 Aveleche, otro monte de la casería de (ZJE.: 39, urr. 15)
- 1868 Vicinay Abeleche, casería rústica titulada (ZJE.: 100, api. 25)
- 1887 Abeleche, en la casería (ZEEZ.: JA1/ 38)
- 1893 Vicinay-Abeleche, la casería nombrada (ZJE.: 268, mai. 27)
- 1895 Eizaga-Aveleche, en la casa llamada (ZEEZ.: HE3/49)
- 1900 Abeleche, en la casa llamada (ZEEZ.: HE4/19)
- 1903 Abeleche, en la casa (ZEEZ.: JA4/7)
- 1914 Abeleche, en la casa (ZEEZ.: JA6/73)
- 1914 Abeleche, en la caseria (ZEEZ.: HE5/97)
- 1922 Abeleche, caserio (BFA.: ADM, OGE, AH-07)⁹⁷
- 1939 Abeleche, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/12)
- 1952 Bicinay-abeleche, C° (ZUA.: 1408. er., 21. or.)

97. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).



Teilapea (1970) (EU)

- 1970 Abeleche, caserío... y terreno anejo Solobarri (EU.: 977. esp.)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Abeletxe (AZ.: 25. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Avelechecua, camino de (MTV)
- 1958 Abeleche (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)
- 1999 Abeletxe (ZG.: 12. or.) txarto kokatuta
- 2001 Abeletxe (ZG.: 18. or.) txarto kokatuta
- 2001 Abeletxe (EM.: E-3)

BIZINAIOSTEA, -a⁹⁸ (soroak)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Bizinai*. Osagaiak: Bizinai (izen nagusia) + oste(a) (Ik. *Atxoste*).

Ahozkoa: [biśínajo śtía]

- 017, 070 “Bisínaiośtía”

Idatzizkoa:

- 1695 Echaoste, la que tiene en el termino de eYzaga y llaman a dha heredad (BEHA.: ORD)
- 1895 Bisinay ostia, heredad nombrada (ZJE.: 269, mar. 28)
- 1952 Echeoste (ZUA.: 1408. er., 53. or.)
- 1970 Bizinay-ostia, finca denominada (EU.: 981. esp.)

98. Aranberri, F.: “*BIZINAIOSTE*” (EE, 386. or.).

BOLATOKIA, -a⁹⁹

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Eitzagako auzo elkartea*.

Ahozkoa: [bolátokiša]

- “Bolátokixa”

Idatzizkoa:

- 2000 Eizaga, Bolatoki en Parque de (ZU.: OI, 1.2/10)
- 2000 Eizaga, Probadero en parque de (ZU.: OI, 1.2/11)¹⁰⁰

BURDINKURUTZEKO HEGIA, -a (*basoa*)¹⁰¹

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Urteetako tirabiren ondoren, azkenean *Iburerrekak* zehazten du muga; hortaz, ez dagokio Zaldibarri.

Idatzizkoa:

- 1889 Burdin-curutzeco-egua (BFA.: ZUA, Mug., ZEI, 30. mug., C-094)¹⁰²
- 1927 Burdincurutzeco-egua (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka.5, C-018)¹⁰³

Kartografikoa:

- 1889 Burdin curutzeco-egua (BFA.: ZUA, Mug., ZEE, C-094)

DANTZALEKU¹⁰⁴ (*desagertutako etxea*)

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Osagaiak: Dantza (izen arruntza) + leku (izen arrunta). Ahozko tradizio-tik datorkigun toponimoa. Bere aurrean erromerriak egiten zirelako sortuko ote zen?

Ahozkoa: [dancáleku]

- “Dantzáleku etxia”

Idatzizkoa:

- 1959 Dantzalecu, casa de nueva construcción en Olaerreaga, al sitio de (ZJE.: 627, urr. 7)
- 1963 Dantzaleku, punto denominado (ZUA.: LNE, 0971/012)¹⁰⁵
- 1970 Dantzaleku, edificación en el barrio de Olarriega, al sitio de (EU.: 1004. esp.)
- 1974 Dantzaleku, parte sur del terreno llamado (EU.: 1013. esp.)

99. Aranberri, F.: *EE*, 386. or.

100. “El probadero tiene 28 x 41, 5 m con pasillos de 1 m.de ancho a largo y 2 m.en los fondos. Los pasillos son de adoquín de arenisca.Se limita con un muro en “L” para salvar los desniveles de terreno, que alcanza un max.de 2 m.de alto partiendo de cero.El firme está formado por cantos rodados que se injertan en arena a la que se ha añadido cemento”.

101. Aranberri, F: “*BURDINKURUTZEKO EGIA*” (*EE*, 438. or.).

102. “jurisdicción de los pueblos de Elgueta, Eibar y Zaldúa llamado *Burdincurutzeco-egua*”.

103. “conviniéron en que la línea divisoria fuera por el riachuelo de Ybur y no de *Burdincurutzeco-egua*, como se interesaba Zaldúa”.

104. Aranberri, F: “*DANTZALEKU ETXEA*” (*EE*, 438. or.).

105. “solicitud de Roberto Escribano de información urbanística para la construcción de un edificio de 4 plantas en *Olaerreaga* en el punto denominado *Dantzaleku*”.

EGO¹⁰⁶ (*ibaia*)

Kokapena: Ermu aldetik Eibarrerantz luzatzen den ibaia.

OHARRAK: Ik. *Ariola*. Autopistaren ordainlekutik Forjas Areitio lantegi osteraino Ermua eta Zaldibar arteko muga da. Beste askotan bezala, erreka ertzeko baso batzuk izen berarekin ezagutzen dituzte. Dokumentu batzuetan gaur eguneko *Ariolaerreka*ren ordez, *Ego* jartzen dute, baina normatibiziaziorako oraingo egoera hartu dut gogoan.

Ahozkoa: [égo]

- “Ego”



Ego ibaia, Gipuzkoako muga alboan (2004) (AE)

Idatzizkoa:

- 1339 Hego, por el río de (FDM.: AMEG, 9.dok., 19. or.)
- 1441 Ego, monttes de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/8)
- 1479 Ego, encima de los dichos monttes de (FDM.: AME, 8.dok., 23. or.)
- 1514 Hego, en los montes de Catategui y (FDM.: AME, 34.dok., 174. or.)
- 1598 Ego, monttes de las partidas de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/3) abe. 3
- 1770 Ego, castñañal entre Yburuch y... (BPAH.: HIP, 1089. mik., 89. zk., urt. 12)
- 1771 Ego, montes y términos de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/1)
- 1772 Ego, parte de (BFA.: JUD, JCR-2702/193)
- 1889 Egocorrecra, en el punto llamado (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 8. mug., C-094)¹⁰⁷
- 1916 Ego, monte llamado (ZJE.: 341, ots. 10)
- 1917 Ego, riachuelo de (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/94)
- 1923 Ego, arroyo... en jurisdicción de Elorrio y Zaldúa(ZJE.: 381, mar. 13)
- 1942 Ego, eje de las aguas corrientes del río (IGC.: TL, ZAE, 2. or., 2. mug.)

106. Aranberri, F.: *EE*, 265. or. - HPSren ETDn: *Ego* ibaia eta *Ego* erreka. - J. San Martinek honako informazioa gehitzen digu: “Ego, 1335: “val de ego”, en el fuero de las ferrerías, de 1335 (Archivo de Protocolos de Guipúzcoa, en Oñati, por el escribano de Elgoibar, Pedro de Arenaza, legajo 1.535). Aun se sigue llamando Ego el río de Eibar” (*Eibar...*, 31. or.).

107. “Entre medio camino carretil y la fuente del caserío *Montevideo*”.

- 1947 Ego, aguas corrientes del río y del río Beco (IGC.: TL, ZAE, 2. or., 3. mug.)
- 1948 Ego, río (IGC.: TL, ZAL, 5. or., 15. mun)
- 1991 Ego, Los ríos Zalduaerreka afluente del Ibaizabal y el Ego del Deba (AZ.: 6. or.)
- 1993 Ego, Erreka (ZG.: 2. or.)
- 1995 Ego ibaia (ERAZ.: 85. zk., 11. or.)
- 1996 Ego, Erreka (ZG.: 2. or.)
- 1999 Ego, Erreka (ZG.: 3. or.)
- 2001 Ego, Erreka (ZG.: 5. or.)

Kartografikoa:

- 1769 Ego Monte (BFA.: G/855)
- 1889 Ego, río que baja por los montes de Zaldua al Rio (BFA.: ZUA, Mug., ZEE, C-094)
- 1923 Ego, Rio (MTV)
- 1934 Ego, Rio (BMT.: 8-B)
- 1942 Ego, Rio (IGC.: TL, ZAE, 2. or.)
- 1947 Ego, Rio (IGC.: TL, ZAE, 4. or.)
- 1957 Ego, Rio (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1831)
- 1948 Ego, río (IGC.: TL, ZAL, 5. or.)
- 1954 Ego, Rio (IGC.: Vergara 88)
- 1958 Ego, Rio (BFA.: ADM, HLG, ARA-DC-2865/03)
- 1966 Ego, río (BFA.: G/407)
- 1983 Ego, Río (IGN.: Vergara 88-I)
- 1991 Ego (AZ.: 5. or.)
- 1996 Ego (ZG.: 9. or.)
- 1999 Ego Ibaia (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Ego (ZG.: 14. or.)
- 2001 Ego ibaia (EM.: E-4)

EITZAGABARRENENGOA, -a¹⁰⁸ (*baserria*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Eitzaga-aldea*. 1771/1/7ko aktaren arabera, berreraiki egin zen baserria¹⁰⁹. Osagaiak: Eitzaga (izen nagusia) + barrenengoa (Ik. *Barrena*). Eitzagako baserririk zaharrenetariko bat da.

Ahozkoa: [eicábařéneŋgua]

- 035 “Eytzábarrenengúe”
- 070 “Eitzábarrénengua”

Idatzizkoa:

- 17... Eyzagabarrena, caseria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Eyzaga barrena, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 233. or.)
- 1708 Eizagabarrena, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1745 Eyzaga varrena, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)

108. Aranberri, F.: *EE*, 387. or.

109. “300 reales de maderamen que compro Dn.Manuel de Bidosola en los terminos de *Yndoleta* y *Be-rrenguren* para el reedifício de su casa y caseria de *Eizaga barrena*” (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 41/1).



Eitzagabarrenengoa, aurrean T. San Martin, E. Bidosola eta lagun bat (1933) (IAT)

- 1771 Eizaga barrena, reedificio de su casa y caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, 41/1)
- 1772 Eyzaga barrena, nueva puente en (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/42)
- 1796 Eizagabarrena, La casa llamada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1798 Eyzaga barrena, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1801 Eizaga barren, la Casa y Caseria de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 306. zk., ots. 16)
- 1809 Eyzaga azpicua, yten el de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1809 Eizagabarrena, su casa y Caseria de (BPAH.: HIP, 1093. mik., 206. zk., api. 23)
- 1810 Eizagabarrena (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Eizagabarrena, Mnel de Vildosola dueño Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1815 Eizagabarrena, caseria y pert. (BPAH.: HIP, 1094. mik., 63. zk., mai. 24)
- 1887 Eizaga barrena, en el Barrio de Eizaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/40)
- 1894 Eizaga barrena, en la casa (ZEZ.: JA2/23)
- 1895 Eizaga-barrenengoa, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/42)
- 1895 Eizaga barrena, casería llamada (ZJE.: 269, mar. 28)
- 1895 Eizaga barrenengoa, en la casa (ZEZ.: JA2/50)
- 1899 Eizaga-barrena, en la casa (ZEZ.: JA3/29)
- 1901 Eizaga-barrenengoa, en la casa (ZEZ.: JA3/56)
- 1903 Eizaga-barrenengoa, en la casa (ZEZ.: JA4/3)
- 1909 Eizaga-barrena, rectificación del puente llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)
- 1909 Eitzabarrena, en la casa (ZEZ.: JA5/ 44)
- 1909 Eitzabarrenengoa, en la casa (ZEZ.: HE5/ 31)
- 1909 Eitzagabarrenengoa, en la casa (ZEZ.: HE5/ 33)

- 1913 Eizagabarrena, en la casa (ZEZ.: JA6/ 33)
- 1916 Eizaga barrena, en la casa (ZEZ.: JA7/ 16)
- 1922 Eizagabarrena, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹¹⁰
- 1939 Eizagabarrena, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/162)
- 1949 Eyzaga barrena, la bajada de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1952 Eizaga-barrena (ZUA.: 1408. er., 189. or.)
- 1973 Eizaga-barrena, obra nueva en el caserío (ZJE.: 1326, api. 16)
- 1981 Barrena, Caserío - Eitzaga (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1990 Eitzagabarrena, caserío (ZUA.: LNE, 1018/003)¹¹¹
- 1991 Barrio de Eitzaga - Eitzagabarrena (AZ.: 25. or.)
- 1996 B^a Eitzaga - Eitzagabarrena, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Eitzaga-Barrenengua baserria (ZG.: 9. or.)
- 2001 Barrio de Eitzaga - Eitzagabarrena, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1958 Barrenengoa (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)
- 1996 Eitzaga-Barrenengoa (ZG.: 27. or.)
- 1999 Barrena (ZG.: 12. or.)
- 2001 Barrena (ZG.: 18. or.)
- 2001 Eitzagaberrenengoa (EM.: E-3)

EITZAGABEKO, -a (Kondeena, -a) (errota)¹¹²

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: XVI. mendeko hareharriz egindako armarria erakusten zuen fatxadan. Auzokoan arabera, Murga familiaren aginduz-edo, 2003ko abenduaren 15ean J. L. Azpirik beste pertsona batzuekin bertatik kendu eta eraman egin zuen. Madrilen omen dago. Udaleko eta Foru Aldundi eta Eusko Jaurlaritzako kultura arloko ardura-dunei nire haserrikerik biziena erakutsi nahi nieke, denon ondarea zorrotzago ez babes-terren eta honelako ekintzen aurreko isiltasunagatik.

Abozkoa: [koñdianà]

- “Kondfiana”

Idatzizkoa:

- 1544 Eyzaga, las ferrerias de olarreaga... (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/34)
- 1570 Eizaga, se sale ala ferreria terminada de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1581 Eizaga, herreria maior en... (oy demolida) (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1584 Heyzaga, las herrerias de holaerreaga y... (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/48)
- 1636 Heiçaga, administrador de las ferras de... y... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1688 Eyzaga, un molino en el sittio llamado (EAEA.: PKA, UG, 86. libk./ 2134. er.)¹¹³
- 1745 Eyzaga, El molino de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1796 Eizagavecoa, El molino de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or)

110. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

111. “solicitud de Felix Bidosola de licencia para rehabilitación del caserío *Eitzagabarrena*”.

112. Aranberri, F.: “*KONDEANEKO ERROTA*” (EE, 405. or.).

113. “un molino en el sittio llamado *Eyzaga*, donde antiguamte solía hauer ferreria maior y menor”.



XVI. mendeko armarría (2002) (AE)

- 1799 Eyzaga, jaro del Molino de (EAEA.: PKA, ZAL, 139/2957)
- 1806 Eyzaga, molino de (EAEA.: PKA, ZAL, 139/2957)
- 1813 Eizaga, Joaquin de Yzaguirre Ynqno en el molino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1864 Eizaga, casa molino de... en la barriada de Eizaga (ZJE.: 37, urr. 14)
- 1894 Molino Eizaga, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/ 29)
- 1902 Molino de Eizaga, en el (ZEZ.: JA3/ 76)
- 1904 Molino-Eizaga, en la casa (ZEZ.: JA4/ 28)
- 1926 Molino de Eizaga, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1930 Molino Eizaga, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)¹¹⁴
- 1974 Molino de Eizaga, pertenecidos de la casa (EU.: 973. esp.)
- 1991 Eitzagabekoerrota (AZ.: 60. or.)
- 1991 Eitzagaola, Ferrerías (AZ.: 60. or.)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Eitzagabekoerrota (AZ.: 25. or.)
- 1996 Eizagako errotako harriei eragiteko Pelton erako turbina (ZG.: 7. or.)
- 1997 Eitzagako errota konponduko da (ERAZ.: 154. zk., 8. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Isaga, Caz del molino de (MTV)

EITZAGAETXEBARRIA, -a (Larrosea, -a)¹¹⁵ (baserria)¹¹⁶

Kokapena: Eitzagan.

114. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

115. Datu gehiagorako: Aranberri, F.: *EE*, 388. or.

116. Aranberri, F.: “*EITZAGAETXEBARRI / LARROSA*” (*EE*, 388. or.) - HPSren ETDn: *Eitzagaetxebarria* baserria.

OHARRAK: Ik. *Eitzagaldea*. Osagaiak: Eitzaga (izen nagusia) + etxe (izen arrunta) + barri(a) (izenondoa). F. Aranberriren hitzetan: “*Familia batekoen aititak aurpegia kolore gorria, larrosaren kolorekoa zeukalako baserri honetako eskuma aldeak Larrosia izena hartu zuen*”.

Ahozkoa: [ečé̃baří], [lařóšia]

- “Etxebarri”
- “Larrosia”
- 070 “Etxebarri, Josénekua, Larrósianekua”

Idatzizkoa:

- 1545 Eizagavarria, mayorazgo de la casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1599 Echevarria eizaga, caseria de (EAEA.: PKA, MA, 80. libk./2019. er.)
- 1688 Eizaga echauarria, la cassa y caseria de (EAEA.: PKA, UG, 86. libk./2134. er.)
- 1689 Echeuarria, cassa y caseria y pert. llamada (EAEA.: PKA, MA, 80. libk./2019. er.)
- 1700 Echavarri, castañal devajo de la Casa de (EAEA.: PKA, ZA, 124. libk./2645. er.)
- 1704 Ysaga echauarria, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Eizaga echeuarria, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1716 Eyzagaechauarria, arrendatarios casserias (BPAH.: NOT, JBA, 191. p. s., 105. zk., ira. 10)
- 1745 Eyzaga echevarria, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1771 Eyzagaechavarria, habitantes de las casserias de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/18)
- 1772 Eyzaga Echebarria, la de (BFA.: JUD, JCR-2702/193)
- 1796 Eizaga echevarria, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1797 Echevarri, en los montes de la casa (EAEA.: PKA, MA, 132/2796)
- 1798 Yzaga echavarria, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1806 Eyzaga echebarri (EAEA.: PKA, ZA, 139. libk./2957er.)
- 1810 Eizaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Eizagaechebarria, en la Casa llamada (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1849 Eyzaga Echebarria, el caserío de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1864 Eizaga Echevarria, camino a la fuente y a la caseria de (ZJE.: 36, urr. 14)
- 1864 Eizaga Echevarria, casa casería titulada (ZJE.: 38, urr. 15)¹¹⁷
- 1879 Eizaga-echevarria, montazgos alrededor de la casa (EAEA.: PKA, MU, 037. libk./667. er.)
- 1888 Echevarria, en el barrio de Eizaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/70)
- 1892 Eizaga Echevarria, en la caseria (ZEZ.: JA1/163)
- 1896 Eizaga Echevarria, en la casa (ZEZ.: JA2/66)
- 1898 Eizaga-echevarria, en la casa (ZEZ.: JA3/16)
- 1905 Eizaga Echevarria, en la casa (ZEZ.: JA4/53)
- 1913 Eizaga-echevarri, en la casa (ZEZ.: JA6/29)
- 1922 Echevarria, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹¹⁸

117. “Tejabana con hornos, terrenos cerrados frente a la casa y monte arbolar”.

118. Beste datu batzuk: 1926 (Eizaga Echevarria - AH-31).



Eitzagaetxebarria (2004) (AE)

- 1929 Eizaga-echevarria, el camino de Lapuriturri a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 31, C-052)
- 1930 Eizaga Echevarria, de... al camino general de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mar. 23, C-019)¹¹⁹
- 1932 Eiza echevarria, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)¹²⁰
- 1938 Eizaga-Echevarria, Caserío (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1939 Eizaga-echevarria, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/122)
- 1944 Eizaga-echevarria, en el caserío (ZEE.: HE9/262)
- 1952 Eizaga-Echevarria (ZUA.: 1408. er., 151. or.)
- 1957 Eizaga-Echevarria / Larrosia (ZUA.: LNE, 1041/006)¹²¹
- 1981 Echebarri, Caserío - Barrio Eitzaga (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Eizaga-Echevarria o Etxe-barri, mitad este de la caserío (ZJE.: 2141, ots. 18)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Eitzagaetxebarria (AZ.: 25. or.)
- 1996 B^a Eitzaga - Etxebarria, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Etxebarri, Camino (Eitzaga) (ZU.: OI, 1.4/14)
- 2001 Barrio de Eitzaga - Etxebarria, Caserío (ZU.: BUE)
- 2002/03 Eitzaga Auzoa (Eitzaga) (TEL.: OZ, 752. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Echevarria, Cº (MTV)
- 1983 Izaga-Etxebarria, Caserío (IGN.: Eibar 63-III)

119. "acordó destinar parte de ese paso al servicio personal vulgarmente llamado Elizbidia dejando lo restante exclusivamente para uso de carros".

120. Beste datu batzuk: 1930 (Eizaga echevarria - AH-54), 1935 (Eizaga-echevarria - AH-86).

121. "Ulaco-zacona que Serrerías Norteñas denominaba del caserío de *Larrosia*, cuando su nombre es *Eizaga Echevarria* propiedad de los señores Murga".

- 1994 Eitzaga Etxebarria (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Eitzaga-Etxebarria (BFA.: 63-57)
- 1996 Eitzaga-Etxebarria (ZG.: 27. or.)
- 1999 Eizagaetxebarria (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Etxebarria (ZG.: 18. or.)
- 2001 Eitzagaetxebarria (EM.: E/F-3)
- 2002 Eitzaga-Etxebarria (6/100) (KAT)

*EITZAGAGOIKOA, -a*¹²² (*baserria*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Eitzagaldea*. Osagaiak: Eitzaga (izen nagusia) + goiko(a) (izenlaguna). Etxe inguruko toponimoetarako: Ik. *Arriburu / Zabaletaburu - Beko iturria - Kamiñopea*.

Ahozkoa: [éicagoikúa]

- “Éitzagoikúa”

Idatzizkoa:

- 1658 Heycaga goicoechea, en esta mi cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., 4. zk., uzt. 9)
- 1695 Eyzaga goicoa, agrega a su casas de Vicinay y (BEHA.: ORD)
- 17... Eyzagagoicoa, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 17... Isaga Goicoechea, de la caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/8)
- 1704 Ysaga Goia, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1733 Eizagagoicoechea, caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/88)
- 1745 Eyzaga goicoechea, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1766 Eizaga Goicoa, reparo de la Estrada y Camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 41/1)
- 1771 Eizaga Goicoechea, casa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/1)
- 1772 Eizaga Goicoechea, la casa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/60)
- 1773 Eizaga Goicoechea, caserías de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 401. zk., urt. 21)
- 1789 Eizaga Goxeascoa (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1789 Eizaga Goicoa, su casseria de (BPAH.: HIP, ZUA, 1090. mik., 371. zk., mai. 15)
- 1790 Yzagagoicoa, egido comun pert. a la Caseria(BPAH.: HIP, ZUA, 1090. mik., 477. zk., api. 2)
- 1791 Eizaga Goicoechea, sobre su caseria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1796 Eizaga-ganecoa, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1798 Ysagagoya, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1810 Eizagagoicoa (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1811 Eizagagoicoa, camino carretil de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka.16)
- 1813 Jph de Eizagagoicua dueño de la Casa de su apellido(BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)

122. Aranberri, F.: *EE*, 390. or. - HPSren ETDn: *Eitzagagoikoa* baserria.



Eizagagoikoa baserria (IAT)

- 1813 Eizagagoicua, molino correspte a Domº de Eizagagoicua (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1842 Eizagagoicoa, caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/96)
- 1849 Eyzaga Goicoa, desde el alto del vivero de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1852 Eysagagoicoa, de la cantera de (BFA.: ZUA, Ud.Lan., mai. 10, C-084)
- 1853 Eisagagoicoa, antusano de la caseria de (BFA.: ZUA, Ud.Lan., uzt. 22, C-084)
- 1863 Eizagagoicoechea, casería titulada de... en la barriada de Eizaga (ZJE.: 2, urr. 7)
- 1864 Eizagagoiena, monte de (ZJE.: 33, urr. 14)
- 1870 Eizagagoicoa, monte de la casería (ZJE.: 139, ira. 19)
- 1886 Eizaga Goycua, en el Barrio Eizaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/3)
- 1893 Eisagagoicoa, basurero o Antuzano de la casería (BFA.: ZUA, Ud.Lan., uzt. 22, C-084)
- 1894 Eizaga-goicoa, en la casa (ZEZ.: JA2/24)
- 1898 Eizaga-goicoa, en la casa (ZEZ.: JA3/11)
- 1905 Eizaga goicoa, en la casa (ZEZ.: JA4/45)
- 1906 Eizaga-goycoa, en la casa llamada (ZEZ.: HE4/87)
- 1911 Eizaga-goicua, en la casa (ZEZ.: JA5/86)
- 1916 Eizaga-goicoa, en la casa (ZEZ.: HE6/13)
- 1917 Eizaga-goicoa, en la casa (ZEZ.: JA7/50)
- 1922 Eizaga-goicoa, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹²³
- 1933 Eizaga-goicoa, arreglo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 6, C-054)
- 1939 Eizaga Goicoa, C^a (BFA.: ZUA, Ban., 67/113)
- 1943 Eizagoyena, en la casa de (ZEZ.: JA10/ 275)

123. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (batera - AH-86).

- 1952 Eizagagoicoa, C^a (ZUA.: 1408. er., 139. or.)
- 1991 Eitzagagoitiaerrota (AZ.: 60. or.)
- 1991 Eitzagagoikoerrota (AZ.: 60. or.)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Eitzagagoikoa (AZ.: 25. or.)
- 1996 B^a Eitzaga - Eitzagagoikoa, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2000 Eitzaga Goikoa, Camino (ZU.: OI, 1.4/15)
- 2001 Barrio de Eitzaga - Eitzagagoikoa, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1983 Eizaga-goikoa, Caserío (IGN.: Eibar 63-III)
- 1994 Eitzaga Goikoa (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Gizaga-Goikoa (BFA.: 63-57)
- 1999 Eizagagoikoa (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Eitzagagoikoa (EM.: E-3)
- 2002 Eizaga-Goikoa (5-148) (KAT)
- 2002 Eitza Goikua (5-140) (KAT)

EITZAGAJAUREGIA, -a (Palazioa, -a)¹²⁴ (dorretxea)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Argazkian ikus daitekeenez, azken urteetan egin dizkioten berrikuntza lanek erabat aldatu diote itxura; besteak beste, kanpoko aldeko hormei harria ateratzeaz gainera, alboan egoniko armarría fatxadaren erdi-erdian jarri dute.

Ahozkoa: [pálašjua]

- 017, 070 “Pálasia”

Idatzizkoa:

- 1688 Palacio de Eizaga (EAEA.: PKA, UG, 86. libk./2134. er.)
- 1700 Eyzaga, el Palacio llamado de (EAEA.: PKA, ZA, 124. libk./2645. er.)¹²⁵
- 1704 Eyzaga, Torre de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1708 Palacio de Eizaga (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1716 Eizaga, arrendattario dela cassa y torre de (BPAH.: NOT, JBA 191. p. s., 105. zk., ira. 10)
- 1745 Eyzaga, La casa torre de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1796 Palacio, Casa vieja denominada... sirve de pajar (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 246. or.)
- 1798 Eyzaga, Torre de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 429. or.)
- 1824 Palacio i molino de Cizaga, colono en el (EAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1864 Palacio de Eizaga, Casa... en la barriada de Eizaga (ZJE.: 36, urr. 14)¹²⁶
- 1887 Palacio, en el Barrio Eizaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/39)
- 1894 Palacio (Eizaga), en la casa (ZUZ.: JA2/14)
- 1899 Palacio de Eizaga, en la casa (ZUZ.: JA3/35)

124. Aranberri, F.: “JAUREGI / PALAZIO (dorretxea)” (EE, 402. or.).

125. “la cabeza de dicho mayorazgo es el Palacio llamado de *Eyzaga*, y a él comprenden la Casa y casería de *Eyzaga Echevarria* con sus pertenecidos y varios terrenos montes por allí”.

126. “Posee horno y un molino añejo con dos piedras de moler (sin nº), además una presa de piedra coronada de losa, seguida de cauces aguas arriba y varias heredades”.



Eitzagajauregia (2004) (AE)

- 1904 Palacio de Eizaga, en la casa (ZEZ.: JA4/28)
- 1907 Eizaga-palacio, en la casería llamada (ZEZ.: HE5/3)
- 1908 Palacio, en la casa (ZEZ.: JA5/5)
- 1914 Palacio de Eizaga, en la casa (ZEZ.: JA6/58)
- 1926 Palacio de Eizaga, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1930 Palazzo Eizaga, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)¹²⁷
- 1939 Palacio Eizaga, C° y molino (BFA.: ZUA, Ban., 67/120)
- 1945 Palaciocua, en su domicilio de (ZEZ.: HE9/ 288)
- 1952 Eizaga, Palacio y Molino de (ZUA.: 1408. er., 153. or.)
- 1974 Palacio de Eizaga, caserío denominado (EU.: 983. esp.)
- 1991 Eitzaga, Torre de (AZ.: 24. or.)
- 1993 Eitzagako Dorretxea (ZG.: 30. or.)
- 1996 Eitzagako Dorretxea (ZG.: 11. or.)
- 1999 Eitzagako Dorretxea (ZG.: 9. or.)
- 1996 B^a Eitzaga - Palaziokoa, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Eitzagako Dorretxea (ZG.: 11. or.)
- 2001 Barrio de Eitzaga - Palaziokoa, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1958 Palacio (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)
- 1996 Palaziokoa (ZG.: 27. or.)
- 1999 Palaziokoa (ZG.: 12. or.)
- 2001 Palaziokoa (ZG.: 18. or.)
- 2001 Jauregi / Palazzo (EM.: E-3)

127. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

EITZAGAKO AUZO ELKARTEA, -a¹²⁸

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Idazki bi irakur ditzakegu bertan: BIZKAYAREN AUZO-IKASTOLA (horman) eta burdinazko ateburuan: EITZAKO AUZO-ETXEA. Aurreko plazan probalekua¹²⁹ edo bolatokia eta 1995.ean inauguratutako iturria ere aurkituko ditugu.

Ahozkoa: [eškólià]

- “Eskólia”
- 070 “Eitzáko ausóetxià”

Idatzizkoa:

- 1921 Eitza, Echeoste de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 22, C-017)¹³⁰
- 1922 Eitzaga, gasto inauguración de las escuelas de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-049)¹³¹
- 1928 Eizaga, colocación de socalo en la escuela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 28, C-051)
- 1931 Eizaga, escuelas de barriada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 30, C-053)¹³²



Eitzagako auzo elkarte (2004) (AE)

128. Aranberri, F.: *EE*, 380. or.

129. “El probadero tiene 28 x 41, 5 m con pasillos de 1 m.de ancho a largo y 2 m.en los fondos. Los pasillos son de adoquín de arenisca.Se limita con un muro en “L” para salvar los desniveles de terreno, que alcanza un max.de 2 m.de alto partiendo de cero. El firme está formado por cantos rodados que se injertan en arena a la que se ha añadido cemento”.

130. “construir la nueva escuela de barriada, de tipo doble, no sobre el terreno de *Larrazar* como se había en un principio, sino sobre la heredad *Echeoste de Eitza*”.

131. Urteko azken gastuen zerrendan honako hau irakur daiteke: “gasto por el terreno ocupado con la escuela de barriada sita en la heredad *Echeazpia* correspondiente a D. Julian Vildosola en el barrio de *Eizaga*” (Abenduaren 31).

132. Datu berberak: C-053 (1932).

- 1939 Eizaga, mesas para la escuela de barriada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 10, C-056)
- 1974 Escuelas mixtas de Eizaga, situadas en el barrio de su nombre (ZJE.: 1162, abe. 28)
- 1976 Eitzako auzo-etxea (ZUA.: LNE 1318/001)
- 1977 Escuela, solicitud de la... a la Diputación (COR.: II. libk., urr. 16)¹³³
- 1978 Eizaga, la escuela de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 26, 0434. er.)¹³⁴
- 1979 Auzo-etxea, junto al... (EITZAGA) (ZUA.: Ak. Lib., ira. 10, 0435. er.)¹³⁵
- 1991 Eitzaga, Escuelas de barriada (AZ.: 58. or.)
- 1996 Eitzagako parkea (ZG.: 3. or.)
- 1997 Eitzagako eskola, 23 eraikuntza babestuko dira: (ERAZ.: 163. zk., 6. or.)
- 1971 Eizaga, Escuelas mixtas de situadas en el barrio de su nombre (ZJE.: 1162, abe. 28)
- 2000 Eizaga, Escuelas de (ZU.: OI, 1.2/5)
- 2000 Eizaga, Parque de (ZU.: OI, 1.2/9)

Kartografikoa:

- 1923 Escuela de barriada (MTV)
- 2001 Auzo-Elkartea (EM.: E-3)

EITZAGAKO BENTA¹³⁶ (*desagertuta*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: *Eitzagabarrenengoaren* aldamenen egon zen.

Ahozkoa: [béntia]

- “Béntia”

Idatzizkoa:

- 1853 Eysaga, Barriada de... con destino a taberna (BFA.: ZUA, Ul., mai. 10, C-084)¹³⁷
- 1873 Taberna de Eyzaga, producto de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 16, C-040)
- 1886 Venta de Eizaga, en la (ZEZ.: JA1/ 22)
- 1889 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-043)¹³⁸
- 1894 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 30, C-044)¹³⁹
- 1901 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-045)¹⁴⁰

133. “hemos solicitado la escuela hoy abandonada y muy deteriorada para poner una sociedad pues sentimos la falta de la taberna o “venta” como se le llamaba y que era propiedad del Ayuntamiento la cual se abandonó hace unos seis años” (COR.: II. libk., urr. 16).

134. “Jose Ignacio Arancibia solicitando la cesión a dicho barrio de la escuela de *Eizaga*”.

135. “muro de contención que empalmado con el que tiene el puente llegue hasta el camino existente junto al Auzo-etxea (EITZAGA)”.

136. Aranberri, F.: “*BENTAZARRA*” (*EE*, 383. or.).

137. “condiciones que deven obserbarse en las obras de la nueva casa, que intenta edificar el Ayuntamiento de la Anteiglesia de *Zaldua* en la Barriada de *Eysaga* con destino a taberna”.

138. Datu berberak: 1890, 1891, 1892, 1893.

139. Datu berberak: 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900.

140. Datu berberak: 1902, 1903, 1904, 1905.



Eitzagako benta (1978) (IAT)

- 1902 Venta Eizaga, en la casa (ZEZ.: JA3/ 75)
- 1904 Taberna de Eizaga, en la casa (ZEZ.: JA4/22)
- 1906 Venta de Eizaga, en la casa (ZEZ.: JA4/ 61)
- 1906 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-046)¹⁴¹
- 1909 Venta de Eizaga, en la casa (ZEZ.: JA5/ 37)
- 1911 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-047)¹⁴²
- 1914 Venta de Eizaga, casa denominada (ZJE.: 330, eka.9)¹⁴³
- 1914 Venta de Eizaga, Casa denominada (BFA.: ZUA, OND., , C-058)
- 1916 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-048)¹⁴⁴
- 1917 Venta de Eizaga, en la (ZEZ.: JA7/ 60)
- 1922 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 9, C-049)¹⁴⁵
- 1925 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.30, C-050)¹⁴⁶
- 1927 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-051)¹⁴⁷

141. Datu berberak: 1906, 1907, 1908, 1909, 1910.

142. Datu berberak: 1911, 1912, 1913, 1914, 1915.

143. "casa denominada *Venta de Eizaga*, destinada a taberna o venta, dentro de la cual existe un departamento para Alhóndiga".

144. Datu berberak: 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921.

145. Datu berberak: 1923, 1924.

146. Datu berberak: 1926.

147. Datu berberak: 1928.

- 1931 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-053)¹⁴⁸
- 1932 Venta de Eizaga, la subasta de la (BFA.: ZUA, Ak. Lib., abu. 3, C-019)
- 1934 Venta de Eizaga, por el arriendo (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-054)¹⁴⁹
- 1936 Venta de Eizaga, por el arriendo de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-055)
- 1937 Venta de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-054)¹⁵⁰
- 1945 Venta de Eizaga, en la (ZEZ.: HE9/ 305)
- 1974 Taberna de Eizaga, la Casa (ZUA.: Ak. Lib., uzt. 12, 434. er.)
- 1991 Bentakoa, Casa-taberna (AZ.: 58. or.)
- 1979 Bentakoa, lugar donde existió la casa (ZUA.: Ak. Lib., ira. 10, 0435. er.)

Kartografikoa:

- 1958 Venta (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)

EITZAGAKO ITURRIA, -a

Kokapena: Eitzagan. Bertako plaza.

OHARRAK: Ik. *Eitzaga*.

Idatzizkoa:

- 2004 EITZA-AUZOKO / ITURRIA / 1995EKO AZAROAREN 11AN.



Eitzagako iturria (2002) (AE)

EITZAGALDEA, -a (Goikoerrotako zelaia, -a) (belardia)

Kokapena: Eitzagan. Sagastizarraren hegoaldean, Goikoerrotarako bide zaharraren azpian.

OHARRAK: Ik. *Eitzaga*. Osagaiak: Eitzaga (izen nagusia) + aldea (Ik. *Arestialdea*).

148. Datu berberak: 1932.

149. Datu berberak: 1934.

150. Datu berberak: 1938, 1939.

Ahozkoa: [goikoeñótako selaiša]

- 022, 064 “Goikoeñótako selaixa”

Idatzizkoa:

- 1863 Eizagaaldea, heredad llamada (ZJE.: 4, urr. 10)
- 1979 Eizaga-aldea, heredad conocida con el nombre de (GFA.: ADM, 4543. ku., 17. fin.)

ERRAUZKIN¹⁵¹ (*etxea*)

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Osagaiei begira, nik neuk, aukera bi aurkeztuko nituzke: bata, Errasti deiturarekin erlazonaturikoa izatea, hots, Erratz¹⁵² berbatik etortzea, atzizkia aldatuta, jakina; bestea, ostera, *Olaerreagan* bezala, Erre aditzetik bilakaturikoa, hau da, Erre + au(t)s + kin.

Ahozkoa: [eřáuškin]

- “Errauskin”

Idatzizkoa:

- 1940 Central de Errasti, en la casa (ZEZ.: JA10/193)
- 1965 Central de Ibur Erreka (Central de Errasti) (ZUA.: LNE, 0975/005)¹⁵³
- 1996 Barrio de Olaerreaga - Central Errasti, Casa (ZUA.: BUE, 1405. or.)
- 2001 Barrio de Olaerreaga - Central Errasti, Casa (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 2001 Errauzkin (EM.: E-5)

ERROTABURU¹⁵⁴ (*belardia*)



Arestialdea eta Errotaburu, Berdengillotik gora (2004) (AE)

151. F. Aranberriren arabera, *bakillaren etxea* ere esaten izan zaio etxeari (438. or.).

152. Ik. Mitxelena, K.: AV, 85. or.

153. “solicitud de A. Ojanguren de licencia para la ampliación de vivienda en la Central de *Ibur Erreka* (Central de Errasti) sita en San Lorenzo, segun el proyecto del arquitecto municipal de Eibar”.

154. Aranberri, F.: EE, 439. or.

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Ik. *Arestialdea*, *Errotaburu* gaineko landa da eta. Osagaiak: Errota (izen arrunta) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1864 Errotaburu, monte arbolar llamado (ZJE.: 40, urr. 15)
- 1938 Errota-buru (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Errotaburu (ZUA.: 1408. er., 150. or.)
- 1994 Errotaburu, monte también conocido como Arisialdea (ZJE.: 2310, mai. 26)

ERROTAOSTEA, *-a*¹⁵⁵ (*soroak*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Osagaiak: Errota (izen arrunta) + oste(a) (Ik. *Atxostea*). *Eitzagabekoa* errotaren atzetik *Urzabaletaraino*.

Ahozkoa: [eřótaostía]

- “Errótaostía”

Idatzizkoa:

- 1895 Errota ostia, heredad en el término de (ZJE.: 269, mar. 28)
- 1895 Errotaostia, monte en el término de (ZJE.: 269, mar. 28)
- 1939 Errotaostia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 9, C-093)
- 1952 Errotaostia (ZUA.: 1408. er., 189. or.)
- 1956 Errotaostia (DNB.: Zin. Ait., 455)
- 1979 Errotaostia, terreno procedente del monte (ZJE.: 1905, aza. 3)

Kartografikoa:

- 2001 Errotaostea (EM.: E-3)

ESPARRU¹⁵⁶ (*zabortegia*)

Kokapena: Eitzagan. Eitzagaetxebarria.

OHARRAK: Soloak izandako aldean hainbat lur mugimendu egon dira azkeneko urteetan.

Ahozkoa: [eřpářu]

- “Espárru”

Kartografikoa:

- 2000 Esparrua (IGN.: Elorrio 87-II)
- 2001 Esparru (EM.: E-3)

ESPILLAZPI¹⁵⁷ (*desagerturiko etxea*)

Kokapena: Sallabenten.

155. Aranberri, F.: *EE*, 392. or.

156. Aranberri, F.: *EE*, 392. or.

157. Aranberri, F.: “*ESPILLA-AZPI*” (*EE*, 267. or.).

OHARRAK: Ik. *Goierriko Espillagaurre*. Osagaiak: Espilla (izen nagusia) + azpi (Ik. *Gazagako Basabe*).

Ahozkoa: [espí|láspi]

- “Espilláspi”

Idatzizkoa:

- 1872 Espilla-azpia, monte nombrado (ZJE.: 149, api. 25)¹⁵⁸
- 1879 Espillaaspioa, mitad de la casa Zubiondoa, llamada también (ZJE.: 191, eka. 16)
- 1915 Espilla-aspi, en el punto llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.30, C-047)
- 1921 Espillazpi, casa llamada Errecondo, en el término de (ZJE.: 362, api. 26)
- 1922 Yzpiilla-azpi, renta de su huerta de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1929 Yspil-azpi, arrastre de piedra de la cantera de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ira. 8, C-019)
- 1930 Yspill-azpi (BFA.: ZUA, Ak. Lib., api. 20, C-022)¹⁵⁹
- 1937 Yspilla-aspi, terreno junto a la casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-056)
- 1938 Ispill-azpi, terreno junto a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-056)
- 1939 Yspillazpi Eizaga, en la casa (ZEZ.: HE9/123)
- 1944 Yspillaspi, en el barrio San Lorenzo (ZEZ.: HE9/268)
- 1971 Yspillazpi, terreno de... en San Lorenzo (ZUA.: Ak. Lib., ira. 20, 434. er.)
- 1970 Ispillaspe, caserío... dentro de la finca denominada Errecondo (EU.: 994. esp.)

Kartografikoa:

- 1958 Aspícu (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)

ETXEAZPIA, -a¹⁶⁰ (soroa)

Kokapena: Eitzagan. Eitzagabarenengoa.

OHARRAK: Ik. *Eitzagako auzo elkartea*. Eskola bertan eraiki zen.

Ahozkoa: [ečéaspíšà]

- “Etxéaspixa”

Idatzizkoa:

- 1895 Echeazpia, heredad nombrada (ZJE.: 269, mar. 28)
- 1952 Echeaspia (ZUA.: 1408. er., 189. or.)
- 1970 Echeazpia, finca denominada (EU.: 984-985. esp.)
- 1979 Echeazpia, trozo de la heredad (GFA.: ADM, 4543. k., 9. fin.)

ETXEAZPIA, -a¹⁶¹ (desagertutako soroa)

Kokapena: Eitzagan. Ariola urtegipean.

158. “casa de nueva planta llamada Zubiondua, sin numeración, edificada en el monte nombrado *Espilla-azpi*”.

159. “terreno comun correspondiente a este ayuntamiento que se halla situado junto a la casa de *Yspill-azpi* del barrio de *Eizaga*”.

160. Aranberri, F.: *EE*, 392. or.

161. Aranberri, F.: *EE*, 393. or.

OHARRAK: *Iburutx* errotaren azpiko aldean zegoen.

Ahozkoa: [ečáspišà]

- 059 “Etxáspixa”

Idatzizkoa:

- 1864 Echeazpia, heredad llamada (ZJE.: 24, abu. 19)
- 1952 Echeazpia (ZUA.: 1408. er., 193. or.)

ETXEBARRI¹⁶² (*etxea*)

Kokapena: Sallabente auzoa, 9.

OHARRAK: Eibarrerako errepide ertzean, Sallabente ermita baino aurreratxoago ezkerreko aldean.

Idatzizkoa:

- 1887 Nueva de S.Lorenzo, en la casa (ZEZ.: JA1/48)
- 1914 Nueva de Sallabente, en la casa (ZEZ.: JA6/51)
- 1917 Nueva de Sallabente, en la casa (ZEZ.: JA7/49)
- 1921 Nueva de San Llorente, en la casa (ZEZ.: JA8/18)
- 1924 Nueva de San Lorenzo, en la casa (ZEZ.: JA9/20)
- 1992 Echebarri, Forjas Areitio, tornillería y casa (ZUA.: LNE, 1032/002)

ETXEBARRIBURU (*Etxebarriko mota*)¹⁶³ (*soroa*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Osagaiak: Etxe (izen arrunta) + barri (izenondoa) + buru (izena).

Ahozkoa: [ečébařiko mótia]

- “Etxébarriko mótia”

Idatzizkoa:

- 1861 Echebarriburu, termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., uzt. 26, C-094)
- 1861 Ydoizarraga o Echebarriburu, el llamado (BFA.: ZUA, Ud.Lan., aza. 27)
- 1872 Eizaga-echevarriburu, monte titulado (ZJE.: 152, eka.19)
- 1877 Eizaga-echevarriburu, monte titulado (ZJE.: 174, urr. 8)
- 1938 Echevarriburu o Lizardi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 28, C-093)

Kartografikoa:

- 1994 Motatxo (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 Motatxo (BFA.: 63-57)
- 2001 Etxebarriburu (EM.: E-3-4)

ETXEOSTEA, *-a*¹⁶⁴ (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Eitzagan. Ariola urtegipean.

OHARRAK: *Iburutx* errotaren atzeko aldean zegoen.

162. F. Aranberriren arabera, beheko solairuan tailerrak izan ziren (270. or.).

163. Aranberri, F.: *EE*, 393. or.

164. Aranberri, F.: *EE*, 393. or.

Ahozkoa: [ečóštia]

- 059 “Etxóstia”

Idatzizkoa:

- 1864 Echeostea / Echeostia, heredad llamada (ZJE.: 24, abu. 19)
- 1952 Echeostia (ZUA.: 1408. er., 193. or.)

GARAI AURRE¹⁶⁵ (*txaleta*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Arriburu / Zabaletaburu. Eitzagagoikoa* baserriean eraikitako etxea dugu. Eredugarria da Elustondo familiakoek eginikoa, hots, antzinako leku-izena etxe berriari ipintzea.

Ahozkoa: [garaiáũfe]

- 022, 064 “Garaiáurre”

Idatzizkoa:

- 1863 Garayaurre, heredades..., Zavaleta y Cantón de San Pedro (ZJE.: 2, urr. 7)
- 1998 Garaiaurre, caserío (ZUA.: LNE, 1462/004)¹⁶⁶
- 2001 Garai, Aurre, terreno que proviene de la heredad (ZJE.: 2626, aza. 16)

Kartografikoa:

- 2001 Garaiaurre (EM.: F-3)



Garaiaurre txaleta (2004) (AE)

165. Aranberri, F.: *EE*, 393. or.

166. 1998/09/30: “Licencia para la construcción de una vivienda unifamiliar aislada de nueva planta vinculada a explotación agrícola en el barrio de Eitzaga, con el nombre del caserío *Garaiaurre*, 3 redactada por el arquitecto Aitor Iruskietia”.

GARAMENDI¹⁶⁷ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: San Pedro ermita jotzen du, mendebaldetik. Osagaiak: Gar(o)¹⁶⁸ (izen arrunta) + mendi (izen arrunta).

Ahozkoa: [karámendi]

- “Karámendi”

Idatzizkoa:

- 1895 Garamendi, heredad en el término de (ZJE.: 269, mar. 28)
- 1952 Garamendi (ZUA.: 1408. er., 189. or.)
- 1974 Garamendi, finca denominada (EU.: 976. esp.)

GAZTAÑAGIA, -a¹⁶⁹ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Gazagako Otadui. Eitzagabarrenengoa* ostean dago eta autopistak erdibitzen du.

Ahozkoa: [gastáñiʃa]

- “Gastáñiʃa”

Idatzizkoa:

- 1878 Zubialdeco-gastañagua, monte castañal en (ZJE.: 176, urt. 3)
- 1927 Zubialdeco-gastañagua, depósito de agua para Goicoerota en (ZJE.: 421, abe. 3)

GAZTAÑAGIKO UR-BILTEGIA, -a¹⁷⁰

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: *Eitzagaetxebarrirako* bidegurutzean bertan dago, azpiko aldean.

Idatzizkoa:

- 1927 Zubialdeco-gastañagua, depósito de agua para Goicoerota en (ZJE.: 421, abe. 3)
- 1974 Eizaga y San Lorenzo, depósito de (ZJE.: 1170, abe. 28)
- 2000 Eizaga, Depósito regulador de (ZU.: OI, 1.1/45)¹⁷¹
- 2000 Eizaga, Depósito de (ZU.: OI, 1.2/19)

167. Aranberri, F.: *EE*, 393. or.

168. Mitxelena, K.: “265.- *garo* «helecho» [...] En cuanto a Garagorri (y Garamendi) a pesar de la conocida ecuación *Calagurris* = *Garagorri*, me inclino a pensar en *garo*, en vista de paralelos como *Iragorri*, y el toponimo Irazagorria (gordejuela, Vizc.), pero hay también ap. *Garaigorri*” (*AV*, 93. or.).

169. Aranberri, F.: “**GAZTAÑADIA**” (*EE*, 394. or.).

170. “Abastecimiento de agua al Barrio de Eizaga. Construcción de mampostería. La conducción de agua es de tubería de fibrocemento de 50 a 60 mm. con un total de 637 ml. Construcción: 1958”.

171. “Red con entrada procedente de Ulako-zakona”.

GOENSOLO (*alfer-lur*)¹⁷²

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Berregurengoena - Goenzelai - Sakongoen*.

Ahozkoa: [gwénšólò]

- “Guénsolo”
- “Goiensolo”

Idatzizkoa:

- 1895 Güensolo, heredad llamada (ZJE.: 269, mar. 28)
- 1952 Güensolo (ZUA.: 1408. er., 189. or.)
- 1974 Guensoro, finca denominada (EU.: 978. esp.)
- 1977 Guensoro, heredad denominada (GFA.: ADM, 4543. k., 15. fin.)

GOIKO BASOA, -a (*basoa*)¹⁷³

Kokapena: Eitzagan. Mota.

OHARRAK: *Goiko txabola* izeneko ardi-txabola dugu bertan.

Ahozkoa: [góikobásua]

- “Goiko básua”

Idatzizkoa:

- 1938 Goicobasua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 6, C-093)
- 1952 Goicobasua (ZUA.: 1408. er., 159. or.)
- 1956 Goicobasua (DNB.: Zin. Ait., 413)

GOIKOERROTA¹⁷⁴

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Eitzagatik Ariolarako bide zaharreko lehenengo eraikina, errekaen kontra. Osagaiak: Goiko (izenlaguna) + errota (izen arrunta).

Ahozkoa: [góikoeřóta], [totókua]

- 070 “Góikoerrota, Aguanekua”
- 014 “Totókua”
- “Békoerrota”

Idatzizkoa:

- 1710 Molino de Yusso/Susso de Eizagagoicoechea (BPAH.: NOT, JBA, 188. p. s., 59. zk., ira. 11)
- 1796 Varrena, El Molino de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)¹⁷⁵
- 1849 Goico errota, desde la subida de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1853 Goicoerrota, para el Molino de (BFA.: ZUA, Ul., uzt. 22, C-084)
- 1863 Molino de Goicoerrotea, casa rustica titulada (ZJE.: 4, urr. 7)

172. Aranberri, F.: “GOIENSOLO” (EE, 395. or.). Egoki araututako leku-izen hau, salbuespentzat hartu behar da nire lanaren ikuspegitik.

173. Aranberri, F.: EE, 395. or.

174. Aranberri, F.: EE, 396. or.

175. “otro molino mui inmediato al de arriba”.



Goioerrota (IAT)

- 1865 Totuena (BEHA.: OSP, abe. 31)
- 1874 Becoerrotacoa, deve el de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.15, C-040)
- 1886 Totua, en el barrio Eizaga, casa llamada de (ZEZ.: JA1/6)
- 1887 Molino de Arriba, en el Barrio de Eizaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/34)
- 1891 Goioerrota, en la casa llamada (ZEZ.: HE2/59)
- 1893 Goioerrota, camino para el molino de (BFA.: ZUA, HG, uzt. 22, C-084)
- 1899 Totuena, puente de frente del caserío (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-044)
- 1913 Goioerrota, en la caseria (ZEZ.: HE5/83)
- 1917 Totua, en la casa (ZEZ.: JA7/68)
- 1922 Goioerrota, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁷⁶
- 1927 Goioerrota, depósito de agua para la central eléctrica de (ZJE.: 421, abe. 3)
- 1931 Totucua, el puente llamado de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., aza. 1, C-019)
- 1934 Goico errota, arreglo del puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 30, C-054)
- 1939 Goioerrota, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/142)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Eitzagagoioerrota (AZ.: 25. or.)
- 1996 Bª Eitzaga - Bekoerrota, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Barrio de Eitzaga - Bekoerrota, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 2002 Beko-Errota (5-163) (KAT)

¹⁷⁶. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

GOIKOERROTAOSTEA, -a¹⁷⁷ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Antsolabarrena.

OHARRAK: Ik. *Goikoerrot*a. *Ariolarako* errepideak zeharkatzen du, *Goikoerrot*a baxerriaren parean. Osagaiak: Goikoerrot(a) (izen nagusia) + oste(a) (Ik. *Atxoste*a).

Ahozkoa: [góikoefótaostía]

- 022, 064 “Góikoerrótaostía”

Idatzizkoa:

- 1868 Goicoerrot(a)ostea, monte arbolar en el término de (ZJE.: 100, api. 25)
- 1893 Goico-errotea-ostia, monte arbolar en el término de (ZJE.: 268, mai. 27)
- 1939 Goico-errot(a)ostia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 15, C-093)
- 1946 Goico errot(a)ostia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 1, C-093)
- 1952 Goicoerrot(a)ostia (ZUA.: 1408. er., 21-53.orr.)
- 1956 Goicoerrot(a)ostia (DNB.: Zin. Ait. - 124, 591)
- 1979 Goicoerrot(a)-ostia, monte arbolar llamado (GFA.: ADM, 4543.ku., 19-20. fin.)

GOIKO MOTA¹⁷⁸ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: Ik. *Beko mota*. Elgetako muga jotzen, *Munikola* eta *Idoizarraga* artean.

Ahozkoa: [góikomotía]

- 014 “Góiko Motía, Mótako púntia”

Idatzizkoa:

- 1877 Goicomotia, arbolar llamado (ZJE.: 86, ots. 17)
- 1923 Goico Motía, monte arbolado en el término de (ZJE.: 383, mai. 4)
- 1930 Goico-motia, camino a través del monte (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka.14, C-022)¹⁷⁹
- 1931 Goicomotia, en el lugar llamado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 13, C-019)¹⁸⁰
- 1931 Goicomotia, zanjas del camino vecinal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.10, C-053)
- 1939 Goicomotia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 11, C-093)
- 1952 Goicomotia (ZUA.: 1408. er., 121. or.)
- 1952 Goicomotia o Muncolarria (ZUA.: 1408. er., 4. or.)
- 1956 Goicomotia (DNB.: Zin. Ait., 218)
- 1956 Goicomotia o Muncolarria (DNB.: Zin. Ait., 12)

IBAIONDO¹⁸¹ (*etxea*)

Kokapena: Sallabente auzoa, 6.

177. Aranberri, F.: *EE*, 397. or.

178. Aranberri, F.: *EE*, 397. or. - HPSren ETDn: *Goikomotea* tontorra.

179. “desestimar lo pretendido en el escrito inicial sobre servidumbre de paso por un camino a través del monte *Goico-motia* (Patricio Bergareche y Vicente Gorrichategui)”.

180. “por cierre del camino paso publico que va de Elgueta a San Lorenzo y *Olarriaga* por el vecino Vicente Gorrichategui Mallaviabarrena en el lugar llamado *Goicomotia*”.

181. Aranberri, F.: *EE*, 274. or.



Ibaiondo etxea (2004) (AE)

OHARRAK: *Agirre* etxe eta *Ego* ibaiaren arteko eraikina.

Ahozkoa: [ibáioᅇdo]

- “Ibáioᅇdo”

Idatzizkoa:

- 1952 Ibaiondo, casa conocida con el nombre de (ZJE.: 543, abu. 1)
- 2001 Barrio de Sallabente - Ibaiondo, Casa (ZU.: BUE)
- 2004 Ibai-ondo (fatxadako hizkiak)

Kartografikoa:

- 1999 Ibaiondo (ZG.: 12. or.)
- 2001 Ibaiondo (ZG.: 18. or.)
- 2001 Ibaiondo (EM.: E-4)

IBUR¹⁸² (*basoa*)

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Ik. II. atalean, 2.7. *Bokal metatesiak*. XVIII eta XIX.mendeetan gaztai-
nondoak ziren nagusi. Osagaiak: U(r) (izen arrunta) + biur (izenondo)¹⁸³.

Idatzizkoa:

- 1621 Ubiur, piedra que saco en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)

182. Aranberri, F.: *EE*, 440. or.

183. Antzinatik gertaturiko fenomeno honek bilakaera hau izango zuen: *Urbiur* > *Ubiur* > *Ibiur* > *Ibur*. Lehenengo dardarkariaren galtzea, urruneko disimilazioz, hasierako bokalaren asimilazioa (*u* > *i*) eta goranzko diptongoaren monoptongazioa, urruneko disimilazioz.

- 1648 Hubiur, una calera en el termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/94)
- 1662 Urbiur, termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/5)
- 1761 Ybiur, Pleito de Ariola y (BFA.: ZUA, Kon.Lib, urt. 1, 41/1)
- 1771 Ybiur/Ubiur, aprovecharse de los de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 4/4)
- 1789 Ubiur / Ybeur / Ybur, el fruto y oja del castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, 41/2)
- 1792 Ybur, por el fruto y oja del castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, 41/2)
- 1792 Ybiur, por el fruto y oja del castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 5, 41/2)¹⁸⁴
- 1807 Ybuur, por el fruto y oja del castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, 41/2)
- 1810 Ybur, rematante de los montes de... e Yndoleta (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1811 Ybur, castaños sitios en el termino de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka.16)
- 1841 Ybiur, un monte en el termino de (BPAH.: HIP, 1098. mik., 521. zk., urt. 30)
- 1864 Yburu, monte nombrado (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1881 Ybur, monte arbolar en el termino de (ESK.: 021)
- 1885 Ybur, octava parte del monte (ZJE.: 51, abu. 12)
- 1896 Ybur, monte argomal titulado (ZJE.: 273, urt. 13)
- 1889 Ybur (BFA.: ZUA, Mug., ZEG, 3. or., 28. mug., C-094)¹⁸⁵
- 1922 Ybur, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁸⁶
- 1938 Ibur, pertenecido del caserío San Juan-goia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 3, C-093)
- 1938 Ibur (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 3, C-093)
- 1938 Ibur (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 28, C-093)
- 1939 Ibur (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 18, C-093)
- 1940 Ibur (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 12, C-093)
- 1945 Ybur, monte en el término de (ZJE.: 515, urr. 27)
- 1949 Ibur, monte (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Ibur (ZUA.: 1408. er., 81. or.)
- 1952 Ibur, castañal de (ZUA.: 1408. er., 179. or.)
- 1956 Ibur (DNB.: Zin. Ait. - 180, 244, 269, 412, 560)
- 1959 Ibur, proyecto de la pista de (ZUA.: LNE, 1042/003)
- 1964 Ibur (DNB.: Zin. Ait., 285)
- 1974 Ibur, parcela de terreno del monte (ZJE.: 1451-52-53-54-55)
- 1980 Ibur, en la zona de (ZJE.: 1988, api. 30)
- 1993 Ibur, monte denominado (ZJE.: 2288, mai. 15)
- 2000 Ibur, Porción de terreno (ZU.: OI, 1.2/ 29-30)
- 2002 Ibur, terreno en el término de (ZJE.: 2636, urt. 13)

Kartografikoa:

- 1923 Ibur (MTV)

184. Datu berberak : 1793, 1794, 1799.

185. "Este mojon se encuentra a la orilla derecha del río".

186. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1934 Ibur (BMT.: 8-B)
- 1954 Ibur (IGC.: Eibar 63)
- 1999 Ibur (IGN.: Eibar 63-III)
- 2002 Ibur (6/50) (KAT)

IBURERREKA¹⁸⁷

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Ik. *Ibur*. Bizkaia (Zaldibar) eta Gipuzkoaren (Eibar eta Elgeta) arteko muga. Osagaiak: Ibur (izen nagusia) + erreka (izen arrunta).

Ahozkoa: [íbúřeřékià]

- 017, 031, 059 “Ibúr errékia”

Idatzizkoa:

- 1811 Ybur, arroyo o rio de (BPAH.: HIP, 1093/1094. mik., 259. zk., eka.16)
- 1889 Ibur, a la orilla derecha del rio (BFA.: ZUA, Mug., ZEG, 28-29. *mug.*, C-094)
- 1917 Ibur, riachuelo de (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/94)
- 1927 Ibur, Río de (BFA.: ZUA, ZEI, 29. *mug.*, C-094)¹⁸⁸
- 1942 Ibur, eje de aguas corrientes del Arroyo (IGC.: TL, ZAE, 1. or., mai. 16, 1. *mug.*)
- 1991 Ibuerreka, arroyo (AZ.: 6. or.)
- 1993 Ibuerreka, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1996 Ibuerreka, errekatxoa (ZG.: 2. or.)
- 1993 Ibur-Erreka (Eitzaga) (ZG.: 24. or.)
- 1996 Ibur Erreka Industrialdea (ZG.: 27. or.)
- 1999 Ibuerreka, errekatxoa (ZG.: 3. or.)
- 2000 Ibur-erreka, carretera (ZU.: OI, 1.4/1)
- 2001 Ibuerreka, errekatxoa (ZG.: 5. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Ibur, A.de (MTV)
- 1934 Ibur, A° de (BMT.: 8-B)
- 1954 Ibur, A° de (IGC.: Eibar 63)
- 1983 Ibur, Río (IGN.: Eibar 63-III)
- 1991 Ibuerreka (AZ.: 5. or.)
- 1996 Ibuerreka (ZG.: 9. or.)
- 1999 Ibur Erreka (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Ibuerreka (ZG.: 14. or.)
- 2001 Ibur erreka (EM.: E-5)

IBURERREKA¹⁸⁹ (*industrialdea*)

Kokapena: Olaerreagan

187. Aranberri, F: “*IBUR ERREKA*” (*EE*, 441. or.). - Bat dator HPSren ETDrekin.

188. Ik. *Burdinkurutzeko begia*.

189. HPSren ETDn: *Ibur-erreka* industrialdea.



Iburerrika industrialdea (1975) (ZU)

OHARRAK: Izen bereko erreka inguruan eraiki diren pabiloiek osatzen dute industrialde hau.

Idatzizkoa:

- 1964 Ibur erreka, en el lugar denominado (ZUA.: LNE, 0974/002)¹⁹⁰
- 1973 Ibur-erreka, en el Barrio Olarreaga en (ZUA.: Ak. Lib., urr. 26, 0434. er.)¹⁹¹
- 1974 Ibur Erreka en el barrio de Olarreaga (ZUA.: LNE, 0995/001)¹⁹²
- 1976 Ibur, termino de (ZUA.: LNE, 0997/006)
- 1980 Ibur-Erreka, zona de (KAL.: 1. zk., 19. or.)¹⁹³
- 1981 Ibur-Erreka, sobre la situación de (KAL.: 4. zk., 17. or.)
- 1983 Ibur-Erreka, como polígono industrial (COR.: II. libk., abu. 18)

IBURUTX¹⁹⁴ (*desagertutako errota*)

Kokapena: Eitzagan. Ariola urtegipean.

OHARRAK: Ik. *Ibur*. Ahozko formak dardarkariaren galerarengatik sortzen dira¹⁹⁵.

190. "Solicitud de Eloy Zelaieta, Industrias Rosi, para construcción de un pabellón industrial en el barrio de *Olarreaga* en el lugar denominado Ibur erreka, según proyecto redactado por el arquitecto J. Argarate".

191. "Ignacio Barinaga interesado en la calificación del terreno que tiene en el Barrio *Olarreaga* en *Ibur-erreka*".

192. "Solicitud de A. Ma Iraolagoitia y E. Larramendi para la construcción de un pabellón industrial en *Ibur Erreka* en el barrio de *Olarreaga*, según proyecto redactado por el ingeniero de caminos E. Herrero".

193. "pasó de ser zona industrial a rural".

194. Aranberri, F.: *EE*, 397. or.

195. Mitxelena, K.: "La permutación se da sobre todo entre oclusivas labiales y dorsales, principalmente en contacto con una vocal posterior, en especial u" (*FHV*, 259. or.). Toponimo honetan argi dago zaharrena ezpainkaria dena.

Abozkoa: [igúč]

- “Igútx”
- 030, 070 “Ibútx”

Idatzizkoa:

- 1479 Vbirox, a la ferreria de (FDM.: AME, 8.dok., 23. or.)
- 1615 Vbirox, de la ferreria de (BFA.: ZUA, Kont.Lib., H. Pap., urt. 1, 38/5)
- 1631 Vbiroch, carbon en montazgo (BFA.: ZUA, Kon. Lib., , urt. 1, 38/2)
- 1631 Vbirox, maderos quese bendieron en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1697 Yburux, los montes llamados... y Berriguren (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Yburuch, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 17... Hubiroz, hasta la herencia de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/28)
- 1703 Vbiroch, el de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/9)
- 1770 Ubiroch o Yburuch, monte llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/26)
- 1770 Yburuch, castañal en el termino entre... y Ego (BPAH.: HIP, 1089. mik., 89. zk., urt. 12)
- 1770 Yburuch, castañal llamado (BPAH.: HIP, 1089. mik., 99. zk., mar. 1)
- 1775 Yburuch, termino de (BPAH.: HIP, 1089. mik., 698. zk., uzt. 30)¹⁹⁶
- 1785 Yburuch, su molino de... sitto en Ariola erreca (BPAH.: HIP, 1090. mik., 526. zk., ira. 26)
- 1786 Ubiroch, sel sobre el termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/6)¹⁹⁷
- 1790 Yburuch o Ybur, oja y Alecho en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1793 Yburuchu, castaña oja y Alecho en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/2)
- 1796 Yburuch, Ytten Molino titulado (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1799 Yburuch, monte de (EAEA.: PKA, ZA, 139. libk./2957. er.)
- 1800 Yburuch, el molino nombrado de (BPAH.: HIP, 1092. mik., 293. zk., abe. 26)
- 1806 Yburuch (EAEA.: PKA, ZA, 139. libk./2957. er.)
- 1807 Yburuchu, castaña oja y Alecho en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, 41/2)
- 1808 Ybuch, en el termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1809 Yburus, Juan de Elcoro en... doscientos diez estados (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)
- 1810 Yburuch (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Yburuch, Juan de Elcoro Ynqno en el molino llamado (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1816 Yburuz, resto del molino de (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1818 Yburuch, mitad del molino de (ESK.: 009)
- 1830 Yburuch, molino de... en el termino de Ariola erreca (ESK.: 015)
- 1853 Yburuch, la presa del Molino de (BFA.: ZUA, Ul., uzt. 22, C-084)
- 1864 Yburuch, casería molino titulado de (ZJE.: 24, abu. 19)
- 1872 Yburuch, regata que baja del molino de (ZJE.: 153, uzt. 2)

196. “hipotecando para su seguridad el molino nuevo que havian fabricado en la ria de *Ariola* y termino de *Yburuch*”.

197. “Licencia Judicial: 1541/3/28”.

- 1874 Yburuch, otro viaje a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 16, C-040)
- 1881 Ymuruz, molino de (ESK.: 021)
- 1893 Yburuch, desde la presa del molino de (BFA.: ZUA, Ud.Lan, abe. 7, C-084)
- 1922 Ybuch, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)¹⁹⁸
- 1939 Ybuch, C° (BFA.: ZUA, Ban., 67/169)
- 1952 Ibutz (ZUA.: 1408. er., 192. or.)
- 1953 Ybutz, en la casería de (ZEZ.: JA11/159)
- 1991 Iburutx (AZ.: 26. or.)
- 1991 Iburutxerrota (AZ.: 60. or.)

Kartografikoa:

- 1983 Ibutz (IGN.: Vergara 88-I)

IBURUTXALDE (*desagertutako soroa*)

Kokapena: Eitzagan. Ariola urtegipean.

OHARRAK: Ik. *Iburutx*. Errotaren ubide eta *Ariolaeerrekaren* arteko soloa zen. Osa-gaiak: Iburutx (izen nagusia) + alde (Ik. *Arestialdea*).

Ahozkoa: [f̥búçald̪i̯]

- 059 “Ibútxald̪i̯”

Idatzizkoa:

- 1920 Ybuch-alde, heredad llamada... en el término de Olaburu (ZJE.: 356, eka.19)
- 1952 Ybur-alde (ZUA.: 1408. er., 210. or.)
- 1956 Ibutxalde y Errecando (DNB.: Zin. Ait., 471)
- 1977 Ibuchalde, en el término de Olaburu (GFA.: ADM, 4544. k., 6. fin.)

IDOIZARRAGA¹⁹⁹ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Elgetako muga ondoan. Goiko mota eta Indoleta artean.

OHARRAK: Osagaiak: Idoi²⁰⁰ (izen arrunta) + zar (izenondoa) + -aga (Ik. *Gazagako Antsoaga*). F. Aranberriren haritik, ahozko formak honako bilakera hau luke: Idoizarraga > Iroizarraga > Iroizarraa > Iroizar > Iruizar²⁰¹.

Ahozkoa: [iruj̥s̥aɾ]

- 070 “Iruisar, Irú(i)xar”

Idatzizkoa:

- 1339 Ydoiçarraga, fasta el mojon de (FDM.: AMEG, 9.dok., 19. or.)
- 1441 Ydoiçarraga, montte de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/8)

198. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

199. F. Aranberri, F.: “*IDOIZARRAGA / IRUIZAR*” (*EE*, 398. or.). - HPSren ETDn: *Iruizar* pinadia.

200. A. Irigoienek (*En torno...*, 49. or.) (*De re...*, III- 60. or.) (*De re...*, IV-177. or.) ur berbatik sortu zelako hipotesia luzatzen digu, P. Salaberriren I(h)i izenetik etor litekeena baztertuz.

201. Hainbatetan aipatu bezala, -aga atzizkia murriztea ohikoena dugu, baina beste herskaria dardarkari bihurtzea bitxiagoa (zubereraz, altzairu > *atxéidü* - *FHV*, 338. or.), dardarkari anizkunaren asimilazioz, nik uste. Ui diptongoarekin ere, euskaraz alderantziz suertatzen da gehienetan (*oi* > *ui*, *FHV*, 107. or.). Azkenik, sabaiaurreko igurzakaria [§] ahoskatzea berri-berritzat jo dezakegu.

- 1462 Ydeyçaffaga/Ydoiçaffaga, lugar de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/10)
- 1662 Yduyarraga, montes y zerros de municola e... (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/5)
- 1688 Ydoizarraga, ttercia partte del sel Ynberniego de (EAEA.: PKA, UG, 86. libk./2134. er.)
- 1771 Ydoizarraga, los montes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 7, 41/1)²⁰²
- 1799 Ybuizar, en el paraje de Eizaga Echauarri, en (EAEA.: PKA, ZA, 139. libk./2957. er.)
- 1799 Ybunizaunaga, monte de (EAEA.: PKA, ZAL, 139. libk./2957. er.)
- 1806 Yburizagarraga, monte de (EAEA.: PKA, ZAL, 139. libk./2957. er.)
- 1821 Yruizarraga, en el termino llamado (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 233. zk., eka.20)
- 1824 Ydoizarraga, solia traer elecho i oja del llano de (EAEA.: PKA, MU, 132. zk./2807. er.)
- 1849 Yruizar, arbolar de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1852 Yruizarraga, en el termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/94)
- 1858 Ydoizarraga, uso o egido común de (EAEA.: PKA, MU, 122. libk./2620. er.)²⁰³
- 1860 Ydoizarraga, monte (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/94)²⁰⁴
- 1861 Ydoizarraga o Machinsacona, es el llamado (BFA.: ZUA, Ud.Lan., aza. 27, C-084)
- 1862 Ydoizarraga, el monte exido denominado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 20, C-045)²⁰⁵
- 1863 Ydoizarraga, terrenos de los egidos comunes de: (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 28, C-014)
- 1864 Ydoizarraga, monte en el término de (ZJE.: 40, urr. 15)
- 1865 Ydoizarraga, monte llamado (ZJE.: 61, ira. 29)²⁰⁶
- 1872 Yruizar, monte radicante en el término de (ZJE.: 158, ira. 18)
- 1878 Yduyarraga, monte arbolado de (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1888 Ydoizarraga, porción de monte en el término de (ZJE.: 232, uzt. 14)
- 1892 Ydoizarraga, transacción de (BFA.: ZUA, H. Pap., eka.10, C-058)
- 1898 Ydoizarraga, monte en (ZJE.: 275, abe. 23)
- 1912 Ydoizarraga, monte en el término de (ZJE.: 319, eka.5)
- 1930 Yrudizarraga, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²⁰⁷
- 1939 Ydoizarraga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 27, C-093)
- 1940 Ydurizarraga, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/31)
- 1944 Idoizarraga (BFA.: ZUA, Zin. Ait., mai. 17, C-093)

202. "32 reales pagados por D.Esteban de Vizcarra peritto para hacer la mapa de los montes de *Ydoizarraga*".

203. "el termino o punto qe está bajo el límite o confin de la uso o egido común de *Zaldua* en *Ydoizarraga*, cerca del conocido con el nombre de Mota, se llama también con los nombres de *Olaburu* y *Palaciocogastanaduya* en cuyo sitio el pastor Matias de Veranoaguirre lebanto una choza" - 1858/2/1: "en el mismo parage qe se le conocía también con la denominación de llano de *Ydoizarraga* se roturaron unos terrenos".

204. "*Ydoizarraga*, monte que se conoce hoy en día con los nombres en su hondonada *Motaostia*, acía su mitad *Martinchubaso* y en la cabecera *Palacio-gastañac*".

205. Eskrituren kopia.

206. "porción de monte llamado *Ydoizarraga* que se conoce también con los nombres de *Ansola*, *Ansolabarena* y *Videcruz* sobre la casería de *Eizaga echevarria*".

207. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1952 Iruizar (ZUA.: 1408. er., 121. or.)
- 1952 Idoizarraga (ZUA.: 1408. er.- 60, 138. or.)
- 1952 Idoizarrada (ZUA.: 1408. er., 150. or.)
- 1956 Idoizarraga (DNB.: Zin. Ait., 382)
- 1956 Indoizarraga (DNB.: Zin. Ait., 579)
- 1956 Iruizar (DNB.: Zin. Ait., 219)
- 1979 Idoy-zarraga (DNB.: Zin. Ait., 416)

Kartografikoa:

- 2001 Idoizarraga / Iruizar (EM.: F-4)

INDOLETA²⁰⁸ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Ariolaerreka, Idoizarraga eta Elgetako mugaren artean.

OHARRAK: Ik. *Ibur-Goierriko Okildo*. Osagaiak: Ind(a)²⁰⁹ (izen arrunta) + ola²¹⁰ (Ik. *Ariola*) + -eta (Ik. *Altzeta*).

Ahozkoa: [ĩndoleta], [inyóleta]

- “Índoleta” (bertakoez, batez ere)
- “Inyóleta” (beste auzoetako batzuek)

Idatzizkoa:

- 1700 Yndulaeta, en el termino llamado (EAEA.: PKA, ZA, 124. libk./2645. er.)
- 17... Indolietta, en el termino llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/8)
- 1733 Unda-Oleta, montes en el termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/88)²¹¹
- 1734 Undaoleta, monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 3, C-037)
- 1735 Yndoleta, plantío de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 9, C-037)
- 1741 Vndaolaeta, importe del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1744 Yndoleta, y el que incluye de (BFA.: ZUA, Dok. His., 6/11)
- 1746 Yndoleta/ Undaoleta, monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, C-037)
- 1759 Yndoleta, compro en el alto del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1760 Vndaoletta, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1761 Yndolet(t)a, fruto de la castaña de (BFA.: ZUA, Kon.Lib. urt. 1, 41/1)
- 1762 Yndoleta, fruto de la de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1763 Undaleta, Castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 17, 41/1)
- 1764 Yndolaeta, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 22, 41/1)
- 1765 Yndoleta, en el termino de (BPAH.: HIP, 1105/1106. mik., 2048. zk., mar. 20)
- 1767 Yndolaeta, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., , 41/1)²¹²
- 1770 Undolaeta, en el término llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/26)
- 1771 Yndulieta, montes de... y Ybiur (BFA.: ZUA, Men. Kon., 4/4)
- 1778 Yndoleta, aprovechamiento del monte de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/31)
- 1779 Yndoleta, montte de Ansola e... (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/66)

208. Aranberri, F.: *EE*, 398. or.

209. Mitxelena, K.: “322.-inda «senda, vereda»” (*AV*, 105. or.).

210. Antroponimo batetik etor litekeelako hipotesia ez nuke baztertuko.

211. Jatorrizko eskriturak: 1706/1/ 28.

212. Datu berberak: 1769, 1775, 1777.

- 1780 Yndoleta, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)
- 1788 Yndoleta, por el fruto del de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)
- 1791 Yndoleta, por el fruto del de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1792 Yndoleta, en el viberio propio que ttenia enel termino de (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1794 Yndoleta, por el fruto del de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 26, 41/2)
- 1799 Yndolaeta, monte de (EAEA.: PKA, ZAL, 139/2957)
- 1807 Yndoleta, por el frutto de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 19, 41/2)
- 1808 Yndoleta, en el termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1809 Yndoleta (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/39)
- 1811 Yndoleta, robles en el termino de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka.16)
- 1858 Undolaeta, los terminos llamados Olaburu o... (EAEA.: PKA, MU, 121. libk./2550. er.)
- 1863 Yndoleta, monte llamado (ZJE.: 3, urr. 7)
- 1864 Undaleta, monte arbolado de... llamado vulgarmente Condebaso (ZJE.: 33, urr. 14)
- 1867 Yndoleta, monte llamado (ZJE.: 87, api. 20)
- 1874 Yndoleta, por la mitad de este monte llamado (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.15, C-040)
- 1878 Yndoleta o Ybur, montes arbolados de (ZJE.: 180, mai. 18)
- 1879 Yndoleta, con el punto de (EHAE.: PKA, MU, 37. libk./667. er.)
- 1885 Yndoleta, octava parte del monte titulado (ZJE.: 51, abu. 12)
- 1893 Yduleta, losas para el puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-043)
- 1895 Inguleta, hayal en término (ZJE.: 269, mar. 28)
- 1899 Yndoleta, mitad del monte llamado (ZJE.: 279, abe. 23)
- 1922 Yndoleta, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²¹³
- 1933 Yndoleta, certificación del monte llamado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ira. 24, C-020)
- 1934 Yndoleta, estudio para construcción del puente de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 9, C-020)
- 1938 Undaleta o Condebaso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1940 Indoleta, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/91)
- 1949 Yndoleta, tres octavas partes del monte llamado (ZJE.: 537, aza. 15)
- 1952 Inguleta (ZUA.: 1408. er., 190. or.)
- 1952 Indoleta (ZUA.: 1408. er., 21. or.)
- 1955 Indoleta, antes de llegar al puente de (ZUA.: LNE, 1042/002)²¹⁴
- 1955 Indoleta, camino de (ZUA.: LNE, 1042/002)
- 1956 Undaleta o Condebaso (DNB.: Zin. Ait., 379)
- 1956 Indoleta (DNB.: Zin. Ait. - 125, 286, 415)
- 1956 Inguleta (DNB.: Zin. Ait., 456)
- 1977 Indoleta, monte llamado (GFA.: ADM, 4543. k., 23-24. fin.)
- 1993 Indoleta, monte denominado (ZJE.: 2288, mai. 15)

Kartografikoa:

- 1993 Indoleta (EM.: F-3)

213. Datu berberak: 1926 (Indoleta - AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

214. Ik. *Arribaltza*.

IRAMIÑA, -a²¹⁵ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: Ik. *Gazaga* eta *Goierriko Iramiña*. Osagaiak: Ira (izen arrunta) + miña (Ik. *Goierriko Sagarmínaga*).

Ahozkoa: [irámiŋe ʃasúa]

- “Irámiñe basúa”

Idatzizkoa:

- 1938 Iramiña (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1939 Yramiña (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 9, C-093)
- 1952 Iramiña (ZUA.: 1408. er., 151. or.)
- 1952 Iramiña (ZUA.: 1408. er., 190. or.)

ITURRIPEA, -a (*basoa*)

Kokapena: Olaerreagan. Munikola.

OHARRAK: Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + pe(a) (Ik. *Zalduko Agirrebeitiazpi*).

Idatzizkoa:

- 1938 Yturripia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1952 Yturriaspia (ZUA.: 1408. er., 74. or.)

ITURRITXUETA²¹⁶ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + -txu (Ik. *Gazagako Boluntxu*) + -eta (Ik. *Gazagako Ametzetaondo*).

Ahozkoa: [içúřiçá]²¹⁷

- 014, 022, 031 “Itxúrritxá”

Idatzizkoa:

- 1926 Yturrichueta, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1930 Yturrichueta, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²¹⁸
- 1938 Iturrichueta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 11, C-093)
- 1940 Iturrichueta, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/96)

ITURRONDO²¹⁹ (*desagertutako baratzea*)

Kokapena: Eitzagan. Ariola urtegipecan.

OHARRAK: *Iburutx* errotaren iturriaren alboko ortua zen. Osagaiak: Iturri (izen arrunta) + ondo (izena).

215. Aranberri, F.: *EE*, 399. or.

216. Aranberri, F.: “*ITURRITXO* (*basoa*)” (*EE*, 401. or.).

217. Ahozkoan ohikoa den legez, i- bokalaren osteko herskaria txistukari bihurtzen dute auzo honetakoe (i + t > tx).

218. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

219. Aranberri, F.: “*ITURRIONDO*” (*EE*, 401. or.).

Ahozkoa: [ičúřondo]

- 059 “Itxúrrondo”

Idatzizkoa:

- 1864 Yturriondo, heredad en el término de (ZJE.: 24, abu. 19)
- 1952 Iturriondo (ZUA.: 1408. er., 193. or.)

ITURRONDOA, -a²²⁰ (desagertutako basoa)

Kokapena: Eitzagan. Eitzagabarrenengo baserriaren atzealdean.

OHARRAK: *Ariolaerreka* eta A-8 autopistaren artean zegoen. *Sagastia* ahozko tradizioak gordetako leku-izena da.

Ahozkoa: [ičúřondúa], [šaáštajša]

- 070 “Itxúrrondúa, Saástaixa”

Idatzizkoa:

- 1939 Yturriondo (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 9, C-093)
- 1952 Iturriondo (ZUA.: 1408. er., 190. or.)
- 1956 Iturriondo (DNB.: Zin. Ait., 452)
- 1974 Iturriondua, finca denominada (EU.: 986. esp.)

KAMIÑOPEA, -a (basoa)

Kokapena: Eitzagan. Eitzagagoikoa.

OHARRAK: *Eitzagagoikotik Olakortarako* bidean, *Beko iturria* pasatuta, bide gaineko basoa *Arriburu* dugu eta azpikoa hauxe. Osagaiak: Kamiño (izen arrunta) + -pe(a) (Ik. *Gazagako Basabe*).

Ahozkoa: [kamiñope]

- 022, 064 “Kamiñope, Txaría, Kamiñoaldía”

Idatzizkoa:

- 1930 Caminopia, monte llamado (ZJE.: 429, mai. 28)
- 1952 Caminopia (ZUA.: 1408. er., 140. or.)

KAMIÑOPEA, -a²²¹ (basoa)

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: Ik. Aurreko fitxa.

Idatzizkoa:

- 1910 Caminopea, monte nombrado... en el punto llamado San Lorenzo (ZJE.: 306, uzt. 16)

KANTERAERREKETA²²² (basoa)

Kokapena: Eitzagan. Okildo.

220. Aranberri, F.: “*ITURRIONDO*” (EE, 401. or.).

221. Aranberri, F.: EE, 274. or.

222. Aranberri, F.: EE, 403. or.

OHARRAK: Ik. *Zuloetaerreka*. Osagaiak: Kantera (izen arrunta) + erreka(a) (izen arrunta) + -eta (Ik. *Iturritxueta*).

Ahozkoa: [kantéracēéketa]

- “Kantéraerreketa”

Idatzizkoa:

- 1789 Canteracoerrecachua, hasta el charco que llaman (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/23)
- 1952 Cantera-erreca (ZUA.: 1408. er., 110. or.)
- 1956 Canteraerreca (DNB.: Zin. Ait., 296)

Kartografikoa:

- 1952 Kanteraerreketa (EM.: F-3)
- 1995 Kantera-Erreketa (BFA.: 63-57)
- 2001 Kanteraerreketa (EM.: F-2-3)

KANTERAZAR²²³ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Okildo.

OHARRAK: Ik. *Kantereta*. Osagaiak: Kantera (izen arrunta) + zar (izenondoa).

Ahozkoa: [kantérasár]

- 007, 008, 022 “Kantérasár”

Idatzizkoa:

- 17... Canterazarra, monte llamado (ZUA.: EHSD, 1319/02)
- 1739 Canterazarra, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 4, C-037)
- 1767 Canterazarra, en el termino de Mundaran, Cortachu y ... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 41/1)
- 1775 Canterazarra, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, 41/1)
- 1780 Cantera Zarra, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)
- 1790 Cantera vieja, por la oja en el termino dela (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 13, 41/2)
- 1810 Cantazarra, importe del monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 19, C-039)
- 1811 Canterazarra, termino de (ESK.: 012)
- 1821 Canterazar, monte llamado (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1821 Canterazarra, el monte llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/75)
- 1823 Canterasarra, monte llamado (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 417. zk., uzt. 2)
- 1825 Canterazar, monte argomal del termino (ESK.: 014)
- 1841 Canterazarra, el punto de (BPAH.: HIP, 1098. mik., 372. zk., ots. 24)²²⁴
- 1847 Canterazar, un monte denominado (ESK.: 017)
- 1864 Canterazar, monte nombrado (ZJE.: 43, aza. 15)
- 1868 Zavaletaburu oquilducanterazarra, monte llamado (ZJE.: 109-110-111-112-113)
- 1870 Zavaletaburu oquildo canterazarra, parte del monte llamado (ZJE.: 128, urt. 26)

223. Aranberri, F.: *EE*, 403. or.

224. “el camino carril que desde el punto de *Canterazarra*, se dirige por la parte de *Oquildo a Zabaleta*”.

- 1878 Canterazar, monte llamado (ZJE.: 184, aza. 7)
- 1881 Canterazarra, monte arbolar en el termino de (ESK.: 021)
- 1886 Canterazarra, monte denominado (ZJE.: 220, mai. 18)
- 1933 Canterazar, monte llamado (ZJE.: 437, mai. 26)
- 1938 Canterazar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 5, C-093)
- 1938 Canterazar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 24, C-093)
- 1942 Canterazarra, monte denominado (ZJE.: 490, ots. 20)
- 1945 Canterazar (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 23, C-093)
- 1946 Canterazarra (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 20, C-093)
- 1952 Canterazar (ZUA.: 1408. er., 209. or.)
- 1952 Canterazar (ZUA.: 1408. er., 68. or.)
- 1956 Canterasarra (DNB.: Zin. Ait., 540)
- 1956 Canterazar (DNB.: Zin. Ait. - 138, 346, 422)
- 1998 Canterazar, monte llamado (ZJE.: 2352, aza. 16)
- 1938 Cantarazarra (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 28, C-093)

KERIXAKO HEGIA, -a (basoa)

Kokapena: Eitzagan. Berrenguren.

OHARRAK: Bide nagusia erditik igarotzen da. *Santamarina, Elorrioko* muga eta *Berrenguren* arteko basoak. Euren artean beste leku-izen batzuk ere aurki daitezke, hala nola, *Baleriobaso* (Valerio jabearen izena).

Ahozkoa: [kéiʃakobaʃúe]

- 027, 028 “Kéixako basúe”

Idatzizkoa:

- 1811 Querizacoegüia, los arboles comprendidos en el termino de (ESK.: 012)
- 1821 Querisaco egüia, el monte titulado (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 275. zk., urt. 1)
- 1825 Querizacoegüia, robles, castaños y ayas del termino de (ESK.: 014)
- 1864 Querisacogoyena, terreno castañal denominado (ZJE.: 32, urr. 13)
- 1864 Querizacoegüia, monte en el término de (ZJE.: 22, abu. 18)
- 1866 Guerizaco-egüia, monte en el término de (ZJE.: 71, eka.4)
- 1867 Querizacoganea, monte castañal llamado (ZJE.: 81, ots. 14)
- 1869 Querizacoegüia, porción de monte en el término de (ZJE.: 122, abe. 14)
- 1870 Querisacoegüia, montes titulados Munchastegui y (ZJE.: 138, abu. 2)
- 1872 Querizacoegüia, porción de monte en el término de (ZJE.: 153, uzt. 2)
- 1872 Querizacoegüia, monte llamado (ZJE.: 159, aza. 12)
- 1876 Queisa-egüia, terreno helechal en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1878 Querizasoloegüia, monte llamado (ZJE.: 178, ots. 9)
- 1881 Querisaco-egüia, monte amojonado llamado... Musategui en el termino de (ESK.: 021)
- 1885 Querisaco-egüia, porción de monte en el término de (ZJE.: 212, urr. 5)
- 1901 Querisaco-egüia, monte en el término de (ZJE.: 281-282, api. 17)
- 1926 Querisico-egüia, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1930 Querisaco egüia, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-54)²²⁵

225. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

- 1936 Querizaco Eguia, porción de monte en (ZJE.: 477, uzt. 24)
- 1938 Queriza-soloegua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Querizaco-Eguia (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 22, C-093)
- 1940 Querizacoegia, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/55)
- 1949 Querizacoegua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Querizaco-Eguia (ZUA.: 1408. er.- 49, 94, 194. orr.)
- 1952 Queriza-soloegui (ZUA.: 1408. er., 32. or.)
- 1952 Querizaco-goyena (ZUA.: 1408. er., 154. or.)
- 1956 Querizacoegua (DNB.: Zin. Ait., 550)
- 1956 Querizaco-egua (DNB.: Zin. Ait. - 227, 377, 639)
- 1959 Queiso-eguisa, parcela helechal en el término de (ZJE.: 638, aza. 26)
- 1979 Kerisaco-egua (DNB.: Zin. Ait., 607)

KOFRADIABASO (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Berrengurengoena.

OHARRAK: R. Urizarren hitzetan, orain partikularrak diren baso hauek antzinean kofradienak izan ziren eta hortixek datorkie izena. Osagaiak: Kofradia (izen arrunta) + baso (izen arrunta).

Ahozkoa: [kofráðiza baśúe]

- 036 “Kofráðixà baśúe”

Idatzizkoa:

- 1864 Cofradia-baso, terreno arbolat nombrado (ZJE.: 31, urr. 13)
- 1876 Cofradia basua, helechal y arbolat de robles y ayas en el término de (ZJE.: 165, urr. 30)
- 1938 Cofradia-Basoa (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 7, C-093)
- 1938 Cofradea-baso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Cofradia-baso (ZUA.: 1408. er. - 43, 641. orr.)
- 1956 Cofradea-baso (DNB.: Zin. Ait., 370)
- 2002 Cofradeabaso, monte llamado... hoy Berrengurengoena (ZJE.: 2634, api. 18)

KONDEA, -a²⁶ (*baserria*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: *Konde*, *Kondeena* eta *Kondebaso* leku-izenok garai bateko Peñafloida Kondearen jabetzarekin daude harremanetan. Lehenengo biak eraikinak direnez gero, erraz koka daitezke. Basoekin, berriz, kontu handiz jokatu behar da, zeren ahoz “Kondébasuà(k) ditxuk órrek” diotenean, jabetzari egin diezaiokete aipamen eta ez toponimoari, hau da, Kondearena dela, ez horrela deitua. Gaur egun “Mórgana” erabiltzen dute maizago, Markiñako Murga familiaren deitura.

Ahozkoa: [koñdía]

- “Kondía”

226. Aranberri, F.: *EE*, 404. or.



Kondea (IAT)

Idatzizkoa:

- 1658 Eicaga, que es Esta Cassa y Casseria de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., 3. zk., uzt. 9)
- 1708 Condeena, la de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/70)
- 1865 Condiana, el chico de (BEHA.: OSP, abe. 13)²²⁷
- 1874 Condia de Eizaga, ponton de la casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.15, C-040)
- 1876 Condia Eyzaga, esquina de la casa de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.30, C-040)
- 1898 Condecoa, en la casa llamada (ZEZ.: HE3/ 80)
- 1910 Eizaga-Condiana, en la casa (ZEZ.: JA5/55)
- 1913 Condiana, en la caseria (ZEZ.: JA6/ 30)
- 1926 Condienecua, caserio (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka.6, C-018)²²⁸
- 1931 Condekua, en la casa de (ZEZ.: JA9/181)
- 1935 Condecoa, en la casa de (ZEZ.: JA10/ 91)
- 1938 Condiana, en la casa de (ZEZ.: JA10/167)
- 1941 Condiana, en el caserio (ZEZ.: HE9/ 206)
- 1960 Condia, para la turbina de la panaderia (ZJE.: 710, abe. 5)

Kartografikoa:

- 1958 Errota (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)
- 1996 Eitzaga-Berrota (ZG.: 27. or.)
- 1999 Errota-Kondia (ZG.: 12. or.)

227. "socorro a los pobres que fueron de *Arrigorrieta*, *Totuena* y el chico de *Condiana*".

228. "arreglar el camino vecinal que existe en el intermedio del caserio *Condienecua* y la tejeria propiedad del Ayuntamiento".

- 2001 Errota-Kondia (ZG.: 18. or.)
- 2001 Kondea (EM.: E-3)

KONDEBASO (*basoa*)²²⁹

Kokapena: Eitzagan. Ariola urtegia.

OHARRAK: Ik. *Kondea*. Urtegiko hormatik hurbil dagoela-eta, berau egitean, harrobi eta zabortegi erabilerak izan zituen. Osagaiak: Konde (izen nagusia) + baso (izen arrunta).

Ahozkoa: [koŋdebasó]

- 003, 070 “Kondébasuà”
- 018, 030 “Kondébasó”

Idatzizkoa:

- 1858 Condepagadi, el monte Berrenguren, hoy... (EAEA.: PKA, MU, 121. libk./2550. er.)
- 1864 Condebaso, monte arbolar de Undaleta, llamado vulgarmente (ZJE.: 33, urr. 14)
- 1874 Condepagadi, por la cuota de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.15, C-040)
- 1879 Conde-baso, hay daño en (EAEA.: PKA, MUN, 37/667)
- 1912 Conde-baso, el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)
- 1928 Condevaso, arreglo del camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., uzt. 31, C-051)
- 1931 Conde-baso, aprovechamiento de los montes de (ZUA.: LNE, 1042/001)
- 1938 Undaleta o Condebaso (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 22, C-093)
- 1952 Undaleta o Conde-baso (ZUA.: 1408. er., 153. or.)
- 1996 Condebaso, recuperar los vertederos de (ZAL.: 3. zk., 7. or.)

Kartografikoa:

- 1995 Kondebasoa (BFA.: 63-57)
- 2001 Kondebasoa (EM.: F-4) ez da berbera

LAPURRITURRI²³⁰ (*desagertutako argi-zentrala*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: A-8 autopista egiterakoan bota zuten.

Ahozkoa: [lapúritúri]

- “Lapúrriturri”

Idatzizkoa:

- 1824 Lapurriturri, bendió elecho de (EAEA.: PKA, MUN, 132/2807)
- 1861 Lapur Yturria, es el llamado (BFA.: ZUA, Ud.Lan., aza. 27, C-084)
- 1863 Lapuriturri, montes o egidos comunes de: (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 28, C-014)
- 1921 Lapur Yturri o Presaburu, casa nombrada (ZJE.: 368, abe. 21)²³¹
- 1921 Lapur-yturri, dueño de la casa (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 30, C-017)

229. Aranberri, F.: *EE*, 406. or.

230. Aranberri, F.: *EE*, 407. or.

231. “casa nombrada *Lapur Yturri* o *Presaburu*, sin numeración, situada en el barrio de Eizaga, la mitad para la instalación de maquinaria para fuerza motriz y taller de armería”.

- 1923 Lapuriturri, en la casa de (Z EZ.: JA9/1)
- 1929 Lapuriturri, en el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 31, C-052)
- 1930 Lapuriturri, al punto de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., api. 20, C-022)²³²
- 1932 Lapur-iturri, en la casa de (Z EZ.: JA10/27)
- 1955 Lapur-iturri, M.Gabilondo propietario del caserío (ZUA.: LNE, 0967/002)
- 1970 Lapur-iturri o Presaburu, fue pertenecido de la casa (EU.: 1005. esp.)
- 1974 Lapur-iturri-Larrazarra, parte de la finca (EU.: 988. esp.)

Kartografikoa:

- 1958 Lapuriturri (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)
- 2001 Lapuriturri (EM.: E-3)

LARRAZAR²³³ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Eitzagaetxebarria.

OHARRAK: Ik. *Eitzagako auzo elkartea.*

Ahozkoa: [laʀáʂaʀ]

- “Larrásar”

Idatzizkoa:

- 1921 Larrazarra, monte llamado (ZJE.: 368, abe. 21)
- 1921 Larrazarra, terreno monte denominado (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 30, C-017)²³⁴
- 1926 Larrazar, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-31)²³⁵
- 1940 Larrazar, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/94)
- 1947 Larrazarra, monte denominado (ZJE.: 520, urt. 17)
- 1952 Larrazarra (ZUA.: 1408. er., 121. or.)
- 1970 Larrazarra, porción de terreno-monte denominado (EU.: 1005. esp.)
- 1974 Lapur-iturri-Larrazarra, parte de la finca (EU.: 988. esp.)

Kartografikoa:

- 2001 Larrazar (EM.: E-3)

LIZARDI²³⁶ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Goierriko Lixardi - Lixardisakona.* Ahozkoan islatzen ez delako baztertu dut kasu honetan sabaiaurreko igurzkaría.

Ahozkoa: [liʂáʀði]

- “Lisárdi”

232. “permitir el arrastre de leña por el camino de Eizaga-Echevarria al punto de *Lapuriturri*”.

233. Aranberri, F.: *EE*, 409. or.

234. “dueño de la casa *Lapur-Yturri* con su pertenecido terreno monte denominado *Larrazarra*, situados en el barrio de Eizaga”.

235. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

236. Aranberri, F.: *EE*, 409. or.

Idatzizkoa:

- 1598 Lejardi, parte de Arriola en el lugar llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/3)
- 1868 Lizardi, monte arbolar en el término de (ZJE.: 100, api. 25)
- 1868 Lizardi, heredad de (ZJE.: 99, api. 25)
- 1946 Lizardi (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 1, C-093)
- 1952 Lizardi (ZUA.: 1408. er., 53. or.)
- 1956 Lizardi (DNB.: Zin. Ait., 593)
- 1970 Lizardi, finca denominada (EU.: 979-987. esp.)
- 2001 Lizardi, procedente de la heredad llamada (ZJE.: 2624, urr. 10)

Kartografikoa:

- 2001 Lizardi (EM.: E-3)

LUBARRIZARRA, -a (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Elorrioko mugako 19-20. mugarrien aldean dago. Osagaiak: Lu (r) (izen arrunta) + berri (izenondoa) + zarr(a) (izenondoa).

Idatzizkoa:

- 1923 Lugarriza, arroyo (ZJE.: 381, mar. 13)
- 1929 Luberri zarra, monte (BFA.: ADM, LIM, AX-0410/02)
- 1938 Luberrisarra (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 6, C-093)
- 1948 Lubarrizarra, en el paraje denominado (IGC.: TL, ZAL, 6. or., 20. mug.)
- 1952 Lubarriaga (ZUA.: 1408. er., 196. or.)
- 1967 Lubarriza (DNB.: Zin. Ait., 574)
- 1999 Lubarrizarra, paraje denominado (ZUA.: LNE, 1220/006)

Kartografikoa:

- 1923 Lubarrizarra (MTV)

MARTINTXOSAKON (*Martintxobaso*)²³⁷ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: Bat nator F. Aranberriren oharrekin. Osagaiak: Martin (izen nagusia) + -txo (Ik. *Gazagako Boluntxu*) + sakon (Ik. *Gazagako Ertzilsakon*).

Abozkoa: [maɾtín̄tʃobáso]

- “Martíntxobáso”

Idatzizkoa:

- 1824 Martinsacona, elechos del parage de (EAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1861 Machinsacon, termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/94)

MOKOTXA²³⁸ (*basoa*)

Kokapena: Eitzaga

237. F. Aranberri XVIII. mendean *Martinchosacon* dokumentatzen duenez gero, modu hori lehenetsi dut.

238. Aranberri, F.: *EE*, 410. or.

OHARRAK: *Ariolarako* bidean, *Eitzagaetxebarrirako* bidegurutzearen eskumako txatala da.

Ahozkoa: [mokóča]

- “Mokótza”

Idatzizkoa:

- 1868 Mocosa (ZJE.: 99, api. 25)
- 1952 Mocosa (ZUA.: 1408. er., 53. or.)
- 1970 Mocosa, finca denominada (EU.: 980. esp.)
- 1977 Mocosa, herbal llamado (GFA.: ADM, 4543. k., 12. fin.)

MONTEBIDEA, -a (*bidea*)

Kokapena: Eitzagan. Berrenguren.

OHARRAK: Ik. *Berrenguren*. Osagaiak: Monte (izen arrunta) + bide(a) (izen arrunta).

Idatzizkoa:

- 1866 Monte-vidéa, camino carretil llamado (ZJE.: 71, eka.4)
- 1889 Montevidé, caserío de (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 8. mug., C-094)²³⁹
- 1890 Montevidé, en el Barrio Eizaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/121)
- 1893 Montevidé, en la casería de (BEHA.: BAT, uzt. 19)
- 1895 Montevidé, en la casería de (BEHA.: BAT, uzt. 19)
- 1948 Montevidé, camino de / arroyo de (IGC.: TL, ZAL, 4. or., 12-13. mug.)

Kartografikoa:

- 1923 Monte, Camino del (MTV)

MOTA²⁴⁰ (*gaina*)

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: Ik. *Beko mota*. Generikoa bat dator espezifikorekin²⁴¹.

Ahozkoa: [motía]

- “Motía”

Idatzizkoa:

- 1889 Mota, Peña de la (BFA.: ZUA, Mug., ZEG, 2. or., 23-24. mug., C-094)²⁴²
- 1824 Mota, sito conocido en (EAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1824 Mota, el fondo del terreno en... o sea Olaburu (EAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1952 Mata-ostia (ZUA.: 1408. er., 20. or.)

Kartografikoa:

- 1999 Motia (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Mota (EM.: F-4)

239. “Este mojón se halla en el punto llamado *Egocoerreca*, encontrando entremedio camino carretil y la fuente del caserío de *Montevidé*”.

240. Aranberri, F.: *EE*, 411. or.

241. Ik. *Goierriko Garitazelaia*.

242. “Este mojon esta en el alto del monte contiguo a un haya y un cerrado antiguo donde empieza a ladearse por la falda de hacia fuera”.

MOTATXO²⁴³ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Olaburu.

OHARRAK: Ik. *Etxebarriburu - Mota*. Eitzagako zabortegi berria dagoen lekuaren azpian kokatzen da. Nire uste apalean, kartografikoan ikusten den bezala, *Motatxo* aukera bideragarriagoa da, hots, mota txikia.

Idatzizkoa:

- 1994 Matatxo, proyecto de camino de acceso a Vertedero en el paraje de... en Zaldibar desde Ibur Erreka (ZUA.: LNE, 1323/003)

Kartografikoa:

- 1999 Motatxo (IGN.: Eibar 63-III)

MUNIKOLA²⁴⁴ (*desagertutako baserria*)²⁴⁵

Kokapena: Olaerreagan. Mota.

OHARRAK: Gaur egunean baserria egondako inguru osoari deitzen zaio horrela, beraz, aurkintza bihurtu zaigu. Osagaiak: Muniko²⁴⁶ + ola (Ik. *Ariola*).

Ahozkoa: [muníkola]

- “Munikola”

Idatzizkoa:

- 1441 Municolas, montte de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/8)
- 1462 Municola, dho ffuiz consu casa y caseria del dho lugar de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/10)
- 1563 Munycola, desde Egoarbiça hasta (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/3)
- 1605 Municola, dha casa y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/4)
- 1618 Municola, en el termino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/97)²⁴⁷
- 1620 Municola, por unas pieças que labraron en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1628 Municola, estando en la cassa y caseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/95)
- 1658 Municola, joan de achotegui inqno de la cassa de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., eka.30)
- 1662 Municola, montes y zerros de... e yduyarraga (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/5)
- 1684 Municola, monte de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Municola, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1704 Municola, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1724 Municola, montte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1745 Municola, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)

243. Aranberri, F: “*MATATXO*” (*EE*, 410. or.).

244. Aranberri, F.: *EE*, 445. or. - Bat dator HPSren ETDrekin.

245. Bat dator HPSren ETDrekin.

246. Mitxelena, K.: “456.- *muni* (vizc.) «tribazo», var. de muna. Poco seguro” (*AV*, 130. or.). Adibide hone-tarako, nik neuk, baliagari izan litekeela uste dut, askoz gaitzago litzateke Munio antroponimotik eratortria izatea, batez ere, lekuzko morfema genitiboa daramalako.

247. “en el termino de *Municola*, questa Enttre la cassa de *Municola* y las hererías de *Olaerreaga*”.



Municola baserriaren azkeneko horma (IAT)

- 1764 Municola, cuando el examen del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 22, 41/1)
- 1768 Municola, examen del monte (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, 41/1)
- 1771 Municola, inquilino de la Casa de Olachea o... (BFA.: ZUA, Men. Kon., 4/4)
- 1771 Municolas, habitantes de las casserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/18)
- 1772 Municola, dueño y señor de la Casseria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 6/7)
- 1775 Municola, entre la ferrería de Olarriaga y caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/9)
- 1790 Municola, cargas de carbon en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 13, 41/2)
- 1791 Municola, terreno comun nombrado (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 91. zk., api. 15)
- 1792 Municola, posesion de los tterminos de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/6)
- 1796 Municola, Casa nombrada (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1798 Municola, Casa de (BFA.: ADM, Fog.6. er., 430. or.)
- 1801 Municola, cargas de carbon en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 8, 41/2)
- 1810 Municola (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1821 Municola, venta de la caseria de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 233. zk., eka. 20)
- 1828 Municola, la casería de (BFA.: ADM, GEG, AJ-0220/144)
- 1833 Municola, Josef Maria elde (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)
- 1852 Municola, caseria de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/94)
- 1864 Municola, monte arbolar en el término de (ZJE.: 44, aza. 20)
- 1871 Municola, camino carril a la caseria (ZJE.: 141, ots. 8)
- 1875 Municola, cuero de la res o chal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, C-040)

- 1879 Municola, caseria titulada... con la caseta nueva enfrente (ZJE.: 196, ira. 20)
- 1892 Municola, en la caseria de (ZEZ.: HE2/81)
- 1894 Municola, en la casa (ZEZ.: JA2/28)
- 1909 Municola, en la casa (ZEZ.: JA5/41)
- 1917 Municola, en la caseria (ZEZ.: HE6/36)
- 1922 Municola, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁴⁸
- 1923 Municola, alrededor de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-049)
- 1933 Municola, monte llamado... y Municolaaldea (ZJE.: 438, abu. 4)
- 1939 Municola, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/47)
- 1953 Municola-aldiac, porción de monte nombrado (ZJE.: 551, abe. 17)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Munikola (AZ.: 25 . or.)

Kartografikoa:

- 1923 Municola (MTV)
- 1929 Municola (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1983 Municola, Caserío (IGN.: Eibar 63-III)
- 1995 Municola (BFA.: 63-57)
- 1999 Munikola (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 Munikola (EM.: F-5)

MUNIKOLABURU (*aurkintza*)*Kokapena:* Olaerreagan. Mota.*OHARRAK:* Ik. *Munikola*. *Mota gaina* eta *Munikola baserriaren* arteko aldea dugu. Osagaiak: Munikola (izen nagusia) + buru (izena).*Idatzizkoa:*

- 1753 Municolaburu, termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 14, C-037)
- 1798 Municola buru, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 5, 41/2)
- 1809 Municolaburua, Domingo de Telleria en (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/75)

MUNIKOLALDEA, -a (*basoa*)*Kokapena:* Olaerreagan. Mota.*OHARRAK:* Ik. *Munikola*. Baserriko iparraldeko basoei dagokie. Osagaiak: Munikol(a) (izen nagusia) + alde(a) (Ik. *Arestialdea*).*Idatzizkoa:*

- 1885 Municola, monte en el término de... o Municola-aldea (ZJE.: 209, mar. 23)
- 1922 Municolaldia, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁴⁹
- 1926 Municola-aldia, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁵⁰
- 1932 Municola alde, raciones para (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 9, C-053)
- 1935 Municolalde, para la carretera de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 7, C-055)
- 1939 Municola-aldea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 11, C-093)

248. Datu berberak: 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

249. Datu berberak: 1932 (AH-68).

250. Datu berberak: 1930 (AH-68).

- 1940 Municolaaldea (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 12, C-093)
- 1952 Municolalde (ZUA.: 1408. er., 149. or.)
- 1952 Municolaldea (ZUA.: 1408. er., 121. or.)
- 1956 Municolaldea (DNB.: Zin. Ait., 217)

MUNIKOLAURREA, -a (*Etxeaurrea, -a*)²⁵¹ (*basoa*)

Kokapena: Olaerreagan. Mota.

OHARRAK: Ik. *Munikola - Mucikolaldea*. Osagaiak: Mucikol(a) (izen nagusia) + aurre(a) (izena).

Ahozkoa: [eččəuřià]

- “Etxéaurria”

Idatzizkoa:

- 1952 Echeaurria (ZUA.: 1408. er., 27. or.)
- 1972 Becosolua-echeaurria-echeaspia (DNB.: Zin. Ait., 169)

MUNIKOLAZPIA, -a (*Etxeazpia, -a*)²⁵² (*basoa*)

Kokapena: Olaerreagan. Mota.

OHARRAK: Ik. *Mucikola-Mucikolaldea*. Baserriko ekialdeko basoei dagokie. Osagaiak: Mucikol(a) (izen nagusia) + azpi(a) (izen).

Ahozkoa: [eččəářpía]

- “Etxéaspía”

Idatzizkoa:

- 1716 Mucicola aspija, a los terminos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1779 Mucicolaazpi, Castaña enel termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 19, 41/1)
- 1834 Mucicolaazpi, un terreno titulado (BPAH.: HIP, 1098. mik., 79. zk., urr. 5)
- 1849 Mucicola azpi, en la parte de Elgueta o... (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1879 Echeazpia, heredad llamada (ZJE.: 196, ira. 20)
- 1952 Echeaspia (ZUA.: 1408. er., 74. or.)
- 1972 Becosolua-echeaurria-echeaspia (DNB.: Zin. Ait., 169)

NAPARBASO (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Ariolako Olaburu.

OHARRAK: Urtegia mendebaldetik jotzen dagoen pinudia da. Osagaiak: Napar²⁵³ (jentilizioa) + baso (izen arrunta).

251. Aranberri, F: *EE*, 446. or.

252. Aranberri, F: *EE*, 447. or.

253. Mitxelena, K.: “La situación es diferente en guipuzcoano y áreas próximas alto-navarras y vizcainas. Aquí f en préstamos está representado normalmente por p [...] y alguna vez alterna facultativamente con f, al menos en ciertas localidades: *afari* / *apari* ‘cena’, *nařar* / *napar* ‘navarro’” (*FHV*, 263. or.).

Idatzizkoa:

- 1919 Naparbaso, terreno herbal nombrado... en el término de Olaburu (ZJE.: 350, aza. 11)
- 1952 Olaburu-Naparbaso (ZUA.: 1408. er., 72. or.)
- 1956 Olaburu-Naparbaso (DNB.: Zin. Ait., 162)

NAPARKOA, -a²⁵⁴ (*desagertutako argi-zentrala*)*Kokapena:* Ariola urtegipean.*OHARRAK:* Ik. *Naparbaso*.*Ahozkoa:* [napárkua]

- “Napárkua”

Idatzizkoa:

- 17... Nafargua, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1796 Nafarra, Otro molino nombrado de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1810 Nafarcua (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Nafarrecoa, Dmº de Larrinaga Ynqno en el molino llamado (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1830 Nafarrerria, cerca del Molino de (ESK.: 015)²⁵⁵
- 1872 Nafarrecoa, casa molino titulada (ZJE.: 151, api. 16)
- 1924 Naparcua, en la casa (ZEZ.: HE7/ 89)
- 1977 Naparkua, caserío (COR.: II. libk., urr. 16)
- 1991 Nafarrekoerrota (AZ.: 60. or.)

OLABURU²⁵⁶ (*basoa*)*Kokapena:* Eitzaga.*OHARRAK:* Dokumentazioan batzuetan ez da baterre erraza bereiztea *Olaburu* izeneko baso biak. Osagaiak: Ola (*Gazagako Olazar*) + buru (izena).*Ahozkoa:* [oláburu]

- “Oláburu”

Idatzizkoa:

- 1599 Olaburu, monte de (EAEA.: PKA, MA, 80. libk./2019. er.)
- 1721 Olaburu, castaña de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1759 Olaburu, frutto de la castaña de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1760 Olaburu, castaños injertos en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 17, 41/1)²⁵⁷
- 1762 Olaburu, fruto de la castana de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)

254. Aranberri, F.: *EE*, 411. or.

255. “la presa que existe cerca del Molino de Nafarrerria, confinante por sus dos extremos por oriente con heredades de *Ariolabarrena* y por poniente con el camino que se dirige a la villa de Elgueta”.

256. Aranberri, F.: *EE*, 413. or.

257. Datu berberak: 1761, 1763, 1766, 1767, 1771, 1780.

- 1788 Olaburu, por la castaña del termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 27, 41/2)²⁵⁸
- 1789 Olaburu, en los parajes de... y Arecherre (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/23)
- 1804 Olaburu, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 19, 41/2)²⁵⁹
- 1811 Olaburu, robles existentes en (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka.16)
- 1811 Olaburu, elecho en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 20, C-039)
- 1813 Olaburu, castaña delos Montes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 14, C-039)
- 1816 Olaburu, estado del terreno de (ZUA.: LNE, 1319/002)
- 1817 Olaburu, alecho que Remato en el termino en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 31, C-039)
- 1824 Olaburu, los montes de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 647. zk., abe. 9)
- 1825 Olaburu, cuarta porción del termino de (ESK.: 014)
- 1849 Olaburu, otro en el termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1858 Olaburu Zabaleta (EAEA.: PKA, MU, 121. libk./2550. er.)²⁶⁰
- 1863 Olaburu, porción de monte rústico en el término de (ZJE.: 1, abu. 5)
- 1863 Olaburu, monte helechal llamado (ZJE.: 6, abe. 9)
- 1864 Olaburu, monte en el término de (ZJE.: 15, mai. 31)
- 1867 Olaburu, monte nombrado (ZJE.: 91, aza. 22)
- 1868 Olaburu, terreno monte en el término de (ZJE.: 104, uzt. 1)
- 1868 Olaburu, monte... reducido a heredad (ZJE.: 96, mar. 23)
- 1868 Olaburu, monte llamado (ZJE.: 95, mar. 3)
- 1872 Olaburu, heredad en el término de (ZJE.: 151, api. 16)
- 1882 Olaburu, monte nombrado (ZJE.: 203, api. 27)
- 1883 Olaburu, mitad de terreno monte en el término de (ZJE.: 207, aza. 16)
- 1889 Olaburu, en el termino llamado (BFA.: ZUA, Mug., ZEL, 9-10-11-12. mug., C-094)
- 1906 Olaburu, monte nombrado (ZJE.: 292, eka.22)
- 1922 Olaburu, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁶¹
- 1924 Olaburu, castañal en el término de (ZJE.: 404, abe. 11)
- 1933 Olaburu, parcelita en (ZJE.: 436, api. 6)
- 1938 Olaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 3, C-093)
- 1938 Olaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1938 Olaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 25, C-093)
- 1939 Olaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 1, C-093)
- 1940 Olaburu, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/70)
- 1948 Olaburu, paraje denominado (IGC.: TL, ZAL, 5. or., 16-17-18. mug.)
- 1949 Olaburu (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 31, C-093)
- 1952 Olaburu (ZUA.: 1408. er., 194. or.)
- 1956 Olaburu (DNB.: Zin. Ait., 1, 347, 565., 624)
- 1965 Olaburu (DNB.: Zin. Ait., 473)
- 1976 Olaburu (DNB.: Zin. Ait., 9)

258. Datu berberak: 1791, 1792, 1793.

259. Datu berberak: 1805, 1806, 1807.

260. "que el monte amojonado con el nombre de *Olaburu Zabaleta* y el punto de *Pagozubiaga* son distintos y apartados de *Ydoizarraga*".

261. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).



Olaburu basoa, Ariolako urtegi gain-gainean (1996) (ZU)

- 1977 Olaburu, monte situado en el término de (GFA.: ADM, 4544. k., 9-11-12. fin.)

Kartografikoa:

- 1923 Olaburo /olagana (MTV)
- 1948 Olaburu (IGC.: TL, ZAL, 18. mug.)
- 1983 Olaburu (IGN.: Vergara 88-I)
- 2002 Olaburu (6-65) (KAT)

OLAERREAGA²⁶² (*biztanle-gunea*)

Kokapena: Gipuzkoako mugan.

OHARRAK: Osagaiak: Ola (Ik. *Gazagako Olazar*) (izen arrunta) + erre²⁶³ (izenondoa) + -aga (Ik. *Gazagako Antsoaga*).

262. Aranberri, F.: “Auzo txiki hau, bertako olaren inguruan sortu zen. Elgetatik *Ibur erreka* eta Ermutik Ego ibaiko urak hartzen ditu, aldamenetik N-634 errepideak, erregebidea zenak auzoa zeharkatzen du. Olaerreagan ola da eraikuntzarik zaharrena eta gunerik nagusiena. Berdengillo, Aresti eta Muni-kola Peñafiorida kondeak beranduago altxatu zituen, hirurak errentan jarriz. Muni-kola arroztegi zen eta Eibarrerako egur-ikatzka egiten zuten, beste biak ganaduari eta soloei atxikirik bizi ziren. XVIII-XIX. mendeetan urari aprobetxamendu handiagoa atera nahian, argi- zentralak eta tailerrak (Lakarra eta Txakarra) altxatu zituzten. 1840an, Ermuko Udalak herritarren diru laguntzaz, *Olaerreagako Benta* altxatu zuen. Garai honetakoa ere bada Zeladoreen etxea (gera aurreko katea). XX. mendean *Olaerreaga* hustu da, bertakoek Eibarrera edo Ermura jo dute. Antzinako baserri gehienak mantentzen diren arren, gaur egun bertan ia ez da inor bizi. Industriak, berriak, alboko herriak gainezka daudenez, gora egin du, *Ibur erreka* ondoan *Olaerrea* industriagune berria sortuz” (EE, 429-430.orr.).

263. Mitxelena, K.: “219.- erre «quemado»: top. Olhaerre, Al. 1025” (AV, 85. or.). F. Aranberriren “*Ola + errege*” proposamena baino bideragarriago ikusten dut.

Abozkoa: [elórria]

- 014 “Olárria”
- 032 “Olérria”
- 017, 031, 070 “Elórria”

Idatzizkoa:

- 1462 Olaerreaga, moradores de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/10)
- 1544 Olaerreaga, dende la crucijada de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/34)
- 1570 Olaerreaga, desde la piedra crucijada de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1581 Olaerreaga, hizo visita desde la Puente de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1597 Olaerreaga, desde la Piedra Crucijada de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/1)
- 1630 Olaerreaga, sobre el camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/2)
- 1688 Olaerreaga, la ferreria maior y menor de (EAEA.: PKA, UG, 86. libk./2134. er.)
- 1692 Olaerreaga, camino real entre las dos puentes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 17... Olaerreaga, las barriadas de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/28)
- 1716 Olarreaga, compusieron los caminos de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1723 Olarreaga (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1727 Olerreaga, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-037)
- 1738 Olaerreaga, camº de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1740 Olaerreaga, vendio al ferron de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 3, C-037)
- 1744 Olaerreaga, ferreria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 13, C-037)
- 1757 Olariaga, desde... hasta el puente de Olaoechea (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 31, C-037)
- 1759 Olaerreaga, camino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1760 Olarreaga, calzada RI de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1761 Olarreaga, junto al Puente de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 41/1)
- 1764 Olaerreaga, el camino deentre los dos puentes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 22, 41/1)
- 1766 Olaerreaga, el camino desde Sn Lorenzo a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 19, 41/1)
- 1767 Olaerriaga, camino de la Tegera hasta el mojon de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, 41/1)
- 1779 Olaerreaga, terreno entre la caseria de... y ferreria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/16)
- 1780 Olaerriaga, el parage llamado (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/98)
- 1797 Olaerreaga, montes de (EAEA.: PKA, MA, 132. libk./2796. er.)²⁶⁴
- 1828 Olaerreaga, sitio llamado (BFA.: ADM, GEG, AJ-0220/144)
- 1880 Eizaga Olarreaga, en la barriada de (ZEE.: HE1/ 21)
- 1889 Olarriaga (BFA.: ZUA, ZEI, 31. mug., C-094)
- 1889 Olarriaga, camino carril a (BFA.: ZUA, ZEG, 29. mug., C-094)
- 1918 Eizaga / Olerriaga (BFA.: ZUA, Haut., C-078)
- 1922 Olarriaga / Olarreaga / Elorriaga, Barrio (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁶⁵

264. “robles que cortaron en los montes de *Olaerreaga*”-“el puente que derribaron de un Arco en *Olaerreaga*”.

265. Beste datu batzuk: 1926 (Olarriaga-Olerriaga-AH-31), 1930 (Olarriaga-AH-54), 1932 (Olarreaga-AH-68), 1935 (Olarreaga-AH-86).



Olarreaga (2004) (AE)

- 1926 Olarriaga / Olerriaga, Barrio (BFA.: ADM, OGE, AH-07)
- 1927 Olarriaga (Zaldua) (BFA.: ZUA, Mug., ZE1, 31. mug., 1. or., C-094)²⁶⁶
- 1927 Olarriaga, camino carril a (BFA.: ZUA, ZE1, 30. mug., C-094)
- 1932 Olarreaga, en el barrio de (ZEZ.: HE8/ 189)
- 1939 Olarreaga, día de San Lorenzo en (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 20, C-056)
- 1942 Olarreaga (IGC.: TL, ZAE, 2. mug., 2. or.)²⁶⁷
- 1958 Olarreaga (ZUA.: LNE, 0967/026)²⁶⁸
- 1961 Olarreaga (ZUA.: LNE, 0969/016)²⁶⁹
- 1966 Olarreaga (ZUA.: LNE, 0975/010)²⁷⁰
- 1967 Olarreaga (ZUA.: LNE, 0977/002)²⁷¹
- 1968 Olarreaga, pabellón en (ZUA.: LNE, 0980/002)
- 1970 Olarriega, edificación en el barrio de (EU.: 1004-AC)
- 1974 Olarreaga (ZUA.: LNE, 0994/010)²⁷²
- 1981 Olarreaga, Barrio - Eitzaga (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1993 Olarreaga, Barrio (Eitzaga) (ZG.: 24. or.)

266. “En la esquina de la carretera general que se dirige desde Ermua para Eibar”. 1927/3/30eko aktan: *Catilluco- echeostia*.

267. “Está situado en el paraje denominado *Olarreaga*, en el petril del puente sobre el *Arroyo Ibur* de la carretera de Eibar a Marquina”.

268. “Solicitud de lo Sres Lekarra y Arruabarrena para la construcción de un edificio para 14 viviendas en *Olarreaga*”.

269. “Solicitud de Mikaela Sagastigutxia y Zipriano Askasibar para ampliación de taller en *Olarreaga*”.

270. “Solicitud de José Blanco para ampliación de pabellón industrial en el barrio de *Olarreaga*”.

271. “Solicitud de Elias Larramendi de licencia para la construcción de un pabellón industrial en el barrio de *Olarreaga*”.

272. “Solicitud de Industrias Rosi de licencia para ampliación de pabellón industrial en el barrio *Olarreaga*”.

- 1996 Olarreaga (ZG.: 27. or.)
- 1996 Barrio de Olarreaga - Molino caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Olarreaga, auzunea (ZG.: 3. or.)
- 2001 Olarreaga, auzunea (ZG.: 5. or.)
- 2002/03 Olarreaga Auzoa (Eitzaga) (TEL.: OZ, 752. or.)

Kartografikoa:

- 1889 Olarreaga (BFA.: ZUA, Mug., ZEE, C-094)
- 1934 San Lorenzo / Olerreaga (BMT.: 6)
- 1954 San Lorenzo / Olarreaga (IGC.: Eibar 63)
- 1999 Olarreaga (Eitzaga) (ZG.: 12. or.)
- 2001 Olarreaga (ZG.: 18. or.)
- 2001 Olarreaga (EM.: E-4)

OLAERREAGABURU (*basoa*)

Kokapena: Olarreagan.

OHARRAK: Ik. *Olaerreaga*. Osagaiak: Olaerreaga (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1775 Olaerreagaburu, castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 15, 41/1)
- 1780 Olaerreagaburu, castañal de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 16, 41/1)
- 1922 Olarreaga-buru (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁷³
- 1940 Olaerreagaburu, monte (BFA.: ZUA, Ban., 067/69)

OLAERREAGAKO BENTA²⁷⁴

Kokapena: Olarreaga auzoa, 3.

OHARRAK: Dokumentuek eurek erakusten duten bezala, 1840an eginiko ostatua, urte batzuk lehenagotik pentsaturiko egitasmoaren amaiera izan zen.

Ahozkoa: [béptià]

- 017, 070 “Béptià”

Idatzizkoa:

- 1828 Olaerreaga (BFA.: GEG, AJ-0220/144)²⁷⁵
- 1832 Olaerriaga, termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, C-040)²⁷⁶
- 1840 Olaerreaga, en el termino de (BFA.: ZUA, HG, urt. 9, C-084)²⁷⁷
- 1840 Olaerreaga, en el termino de (BFA.: ZUA, Ud.Lan., mai. 10, C-084)²⁷⁸

273. Datu berberak: 1926 (Olaaveagaburu - AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

274. Aranberri, F.: “*BENTA*” (*EE*, 435. or.).

275. 1828/10/22: “Se halla deseosa de aumentar la población edificando una casa taberna contra el camino real que por ella pasa en la proximidad del sitio llamado *Olaerreaga* en terreno que le ofrece el Señor Conde de Peña florida [...] En el año 1770 intentó la anteiglesia la edificación de una casa destinada al mismo servicio en terreno común cerca del punto que hoy elige. La Villa se opuso y obtuvo su demolición”.

276. 1828ko Ermua eta Zaldibarren arteko gatazkan honako hauek irakur daitezke: “para tratar sobre edificar la Benta del termino de *Olaerriaga*” - “sacar a remate la Casa Venta del termino de *Olaerriaga*” - “en cuanto a lograr la execucion de la Casa parador del termino de *Olaerriaga*” (BFA.: ADM, AJ-0220/144).

277. “casa mesón de nueva planta en el termino de *Olaerreaga*, junto al camino real”.

278. “condiciones que deberan obserbarse en la construccion de la Casa Mesón que de nueva planta intentara ejecutar la Anteiglesia de Zaldúa en el termino de *Olaerreaga*, adiacente al Camino Real de Bilbao a Francia”.

- 1873 Taberna de Olarreaga, producto de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 16, C-040)
- 1886 Venta de Olarriaga, en la (ZEZ.: JA1/12)
- 1889 Olarriaga, Venta de (BFA.: ZUA, Kont., mai. 5, C-064)²⁷⁹
- 1889 Eizaga, pegante a la Venta de (BFA.: ZUA, Mug., ZER, 35. mug., C-094)
- 1890 Venta de Olarriaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-043)²⁸⁰
- 1893 Venta de Olarriaga, en la (ZEZ.: HE3/11)
- 1894 Venta de Olarriaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 30, C-044)²⁸¹
- 1896 Taberna Olarreaga, en la casa (ZEZ.: JA2/77)
- 1899 Venta de Olarriaga, en la casa (ZEZ.: JA3/22)
- 1901 Venta de Olarriaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-045)²⁸²
- 1902 Venta de olarreaga, vino tinto de la (BFA.: ZUA, Kont., urt. 3, C-064)²⁸³
- 1903 Venta de Olarriaga, en la casa (ZEZ.: JA4/9)
- 1906 Venta de Olarriaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-046)²⁸⁴
- 1907 Taberna de Olarriaga, en la casa (ZEZ.: JA4/90)
- 1908 Venta de Olarriaga, en la casa (ZEZ.: JA5/19)
- 1911 Venta de Olarriaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-047)²⁸⁵
- 1914 Venta de Olarriaga, casa titulada (ZJE.: 331, eka. 9)²⁸⁶
- 1914 Venta de Olarriaga, en la casa (ZEZ.: JA6/61)
- 1914 Venta de Olarriaga, Casa titulada (BFA.: ZUA, H. Pap., C-058)
- 1916 Venta de Olarriaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 30, C-048)²⁸⁷
- 1916 Venta de Olarriaga, en la casa (ZEZ.: JA7/8)
- 1922 Venta de Olarriaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-049)²⁸⁸
- 1925 Venta de Olarriaga, en el barrio de Eizaga (ZEZ.: HE8/1)
- 1926 Venta de Olarriaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.30, C-050)
- 1927 Venta de Olarriaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-051)

279. “La demarcación de la jurisdicción de la provicion de la Venta de *Olarriaga* se entiende desde los caseríos de *Olaechea* inclusive hasta los confines de Ermua”.

280. Datu berberak: 1891, 1892, 1893.

281. Datu berberak: 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900.

282. Datu berberak: 1902, 1903, 1904, 1905.

283. Datu berberak: 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914.

284. Datu berberak: 1906, 1907, 1908, 1909, 1910.

285. Datu berberak: 1911, 1912, 1913, 1914, 1915.

286. “casa titulada Venta de *Olarriaga*, destinada a venta o taberna, dentro de la cual existe un departamento para Alhóndiga en el barrio de Eizaga”.

287. Datu berberak: 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921.

288. Datu berberak: 1923, 1924.



Olaerreako benta (IAT)

- 1928 Taberna de Olarriaga, venta edificio-huerta de la (BFA.: ZUA, H. Pap., eka.10, C-058)
- 1988 Venta de Olaerreaga (ZUA.: LNE, 1032/004)

Kartografikoa:

- 1958 Venta (BFA.: ADM, HLG, ARA-DC-2865/03)
- 2001 Benta (EM.: E-5)

OLAERREAGAKO ERROTA²⁸⁹

Kokapena: Olaerreaga auzoa, 2.

OHARRAK: Ik. *Olaerreaga*. Oletako lan egiteko baldintzak gogoan hartuta, ez zen batere zaila erretzea, are gehiago gerra garaietan, armagintzan aritzeagatik helburu militarra²⁹⁰ baitziren. F. Aranberriren arabera, Olaerreakakoa Konbentzio gerran deuseztatu zuten, eta horrexegatik-edo sortu zen Frantsesaneakua. Etxe aurreko zubi zaharra desagerturik, gaur egunean aldameneko harlanduzko presa da osagairik interesgarriena, nik uste. Ateburuan hauxe irakur daiteke: “DEL BINCULO DE / MA = LLEA AÑO / DE 1831”.

Abozkoa: [olářiako eřótia]

- “Frantsesaneakua”

Idatzizkoa:

- 1544 Olaerreaga, ferrerias de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/34)
- 1584 Holarreaga, las herrerias de... y Heyzaga (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/48)

289. Aranberri, F; *EE*, 449. or. - HPSren ETDn: *Olaerreako* errota.

290. 1779/6/6: “el veinte y nueve de agosto de mil setezientos y noventa y quatro las tropas francesas incendiaron la ferreria de *Olaerreaga* y la caseria del mismo nombre” (EAEA.: PKA, MA, 0132/2796).



Olaerrea errota (2004) (AE)

- 1586 Olaerrea, casa y fereria de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1597 Olareaga, fuente que mana junto ala ferrerya menor de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/1)
- 1688 Olaerrea, la ferreria maior y menor de (EAEA.: PKA, UG, 86/2134) Ab. 23
- 1704 Olaiiaga, ferreria menor de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1745 Olaerrea (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1753 Olaerrea, ferreria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 5, C-037)
- 1762 Olarreaga, vendieron al ferron de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 10, 41/1)
- 1769 Olaerrea, porttalada de la Ferreria bieja de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1771 Olaerrea, Ferreria de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., 41/1)
- 1771 Olaerrea, casa de..., herrerias de este nombre (BFA.: ZUA, Men. Kon., 4/4)
- 1775 Olarriaga, entre la ferreria de... y caseria de Municola (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/9)
- 1778 Olaerrea, ferreria de (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/53)
- 1779 Olaerrea, terreno entre la caseria de... y la ferreria (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/16)
- 1796 Olaerrea, ferreria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 196. or.)
- 1797 Olaerrea, varios perjuicios en la ferreria de (EAEA.: PKA, MA, 32. libk./ 2796. er.)
- 1825 Olaerrea, casa y herrerias de (BFA.: ADM, GEG, AJ-0223/006)
- 1828 Olarriaga / Olaerrea, la caseria de (BFA.: ADM, GEG, AJ-0220/144)
- 1864 Olaerriaga, casa molino llamada de (ZJE.: 41, urr. 15)
- 1882 Olaerrea, el molino de... no tiene montazgos (EAEA.: PKA, MUN, 37/667)

- 1889 Olarriaga, por el arriendo de la venta (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 30, C-043)
- 1911 Olarriaco-errota, en la casa llamada (ZEZ.: HE5/47)
- 1914 Molino Olarriaga, en la casa (ZEZ.: JA6/56)
- 1915 Molino de Olarriaga, en la casa (ZEZ.: HE6/12)
- 1926 Olarreaga, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1930 Olarreaga molino, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-68)²⁹¹
- 1917 Olarreaga, afecta al caserío de (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/94)
- 1939 Olarreaga, C° y molino (BFA.: ZUA, Ban., 67/118)
- 1940 Francesena, en la casa de (ZEZ.: JA10/ 200)
- 1952 Olaerriaga (ZUA.: 1408. er., 150. or.)
- 1991 Olaerreaga, Ferrerías (AZ.: 60. or.)
- 1993 Olarreaga, Molino de (Eitzaga Auzoa) (ZG.: 2. or.)
- 1996 Barrio de Olarreaga - Molino, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1999 Olareagako burdinola (ZG.: 9. or.)
- 2001 Barrio de Olarreaga - Molino, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1999 Molino (ZG.: 12. or.)
- 1958 Molino (BFA.: ADM, HLG, ARA-DC-2865/03)
- 2001 Molino (ZG.: 18. or.)
- 2001 Olaerreagako errota (EM.: E-4)

OLAERREAGAKO ITURRIA, -a²⁹²



Olaerreagako iturria (2002) (AE)

291. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

292. Aranberri, F: *EE*, 442. or.

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Ik. *Olaerreaga*. Sallabenteko *Etxebarri* etxea baino aurreratxoago dago Eibarrerako bidean. XVIII. mendeko datu horiek ez dakit iturri honi dagozkion.

Ahozkoa: [olářiako ičúřiša]

- 014 “Olárriako itxúrrixa”

Idatzizkoa:

- 1771 Olaerreagaco Yturria, ttermino de Albizuri y paraje de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/1)
- 1771 Olaerreagaco yturria, en el termino de Ybiur (BFA.: ZUA, Men. Kon., 4/4)
- 1999 Olarreaga, fuente de (ZUA.: LNE-033)²⁹³

OLAERREAGAKO KATEA, -a²⁹⁴ (desagertua)

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Oso erakargarriak dira F. Aranberriren berriemaileen hitzak.

Ahozkoa: [katía]

- “katía”

Idatzizkoa:

- 1834 Olaerreaga, en la cercanía de la cadena de (BPAH.: HIP, 1098. mik., 79. zk., urr. 5)
- 1881 Olarreaga, riachuelo que conduce a la cadena de (ESK.: 021)
- 1889 Portazgos de Vizcaya y Guipuzcua (BFA.: ZUA, ZEI, 31. mug., C-094)
- 1897 Cadena Olarriaga, en la casa (ZEE.: JA3/1)
- 1904 Portazgo de Olarriaga, en la casa (ZEE.: JA4/38)
- 1917 Olarreaga, casa del cobrador del peaje de (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/94)
- 1922 Olariaga, casa de recaudación de arbitrios provinciales o portazgo de (ZJE.: 373, urr. 3)
- 1927 Portazgos de Vizcaya y de Guipuzcoa (BFA.: ZUA, ZEI, 30. mug., C-094)
- 1957 Olarreaga, Casa de recaudación de arbitrios en (ZUA.: LNE, 0967/019)²⁹⁵
- 2000 Marquesina del antiguo cuartel de Mikeletes (ZU.: OI, 1.2/23)²⁹⁶

293. “Manantial habilitado como fuente, con caño de acero inoxidable, en cementación sobre la roca. Por encima del caño hay una hornacina reposavaso de piedra. Situada por debajo del nivel de la calzada tiene, a ambos lados, escalones de piedra para su acceso”.

294. Aranberri, F: *EE*, 443. or.

295. “*Olarreaga*, Casa de recaudación de arbitrios en [...] autorización para la colocación de la espaldera con la imagen de N.S. de Begoña”.

296. “Restos del antiguo cuartel de Mikeletes, perteneciente al Ayuntamiento de Zaldibar, y situado en la N-634, justo en el límite con Eibar. Solo resta un muro con dos arcos de ladrillo de medio punto, protegidos por un tejazgo que se apoya en canes, vigas y pies derechos de madera con decoración de puntas de diamante. Estos elementos en madera son de factura moderna. En un lateral, garitón macizo de circular rematado con bola y junto a él, hornacina con alicatado donde aparece la Virgen de Begoña. Obra de mampostería vista y ladrillo. Actualmente se utiliza como parada de autobús”.

OLAETXEA, -a (Kipulaenekoa, -a)²⁹⁷ (baserria)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Baserri multzoa osatzen dute; alde batetik, *Olaetxea* eta *Olaetxetxiki baserriak* eta *Olaetxegoikoetxea errota*, eta bestetik, borda bi, *Bordatxiki* eta *Bordaudi*. Osagaiak: Ola (Ik. *Olaerreaga*) + etxe(a) (izen arrunta).

Ahozkoa: [oléče]

- 007, 008, 014, 059 “Olétxe”
- 022, 031, 070 “Kipúlianekuà”

Idatzizkoa:

- 1462 Olaechea, moradores de Olaerreaga y Ariola y... (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/10)
- 1544 Olaechea, lacasa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/34)
- 1584 Olaechea, la cassa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/48)
- 1660 Olaechea, en la cassa y solar de (BPAH.: NOT, PRG, 140. p. s., 64. zk., ots. 30)
- 1696 Olaechea, en su cassa de (BEHA.: ORD)
- 17... Olaechea, casa (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/33)
- 1700 Olaechea, monte castañal encima dela Presa de (EAEA.: PKA, ZA, 124. libk./2645. er.)
- 1704 Olaechea, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 1. er., 232. or.)
- 1744 Olaechea, Casa Caseria y perttenecidos de(BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 400. zk., mai. 20)²⁹⁸
- 1745 Olaechea, La caseria de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 2. er., 186. or.)
- 1771 Olaechea, inquilino de la Casa de... o Municola (BFA.: ZUA, Men. Kon., 4/4)
- 1771 Olaechea, habitantes de las caserías de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/18)
- 1772 Olaechea, dueño de la cassa de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/73)
- 1778 Olaechea, en cassa de (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/53)
- 1796 Olaechea, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1798 Olaechea, Casa de (BFA.: ADM, OGE, Fog., 6. er., 430. or.)
- 1810 Olaechea (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 1, C-039)
- 1813 Andres de Olaechea dueño de la Casa de su apellido (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)
- 1821 Olaechea, regata desde la presa de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/92)
- 1829 Olaechea, censo contra la Casa de (BEHA.: OSP, urt. 8)
- 1864 Olaeche, arbolar de la caseria de (ZJE.: 38, urr. 15)
- 1872 Olaechea, casa principal titulada (ZJE.: 152, eka.19)
- 1889 Olaechea, por delante del caserío (BFA.: ZUA, Mug., ZER, 35. mug., C-094)
- 1889 Olaechea, en la casa llamada (ZEZ.: HE2/33)
- 1890 Olaechea, casa mayor en el Barrio Eizaga llamada (ZEZ.: JA1/130)
- 1900 Olaechea, en la casa llamada (ZEZ.: HE4/18)
- 1902 Oleche, en la casa (ZEZ.: JA3/86)
- 1906 Olaechea, en la casa (ZEZ.: JA4/65)

297. Aranberri, F.: “OLAETXE” (EE, 413.or.) – HPSren ETDn: *Olaetxe baserria*.

298. “la Casa Caseria y perttenecidos de *Olaechea*, y otra que estaban construyendo junto a ella”.



Olaetxea, ostean errota duela (IAT)

- 1915 Olaechea, camino vecinal en el punto de los caserios de (ZUA.: LNE, 1042/001)
- 1916 Olaechea, en la casa (ZEZ.: JA7/25)
- 1922 Olechea mayor, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)²⁹⁹
- 1929 Olaechea, derechos de tránsito de... a San Lorenzo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 19, C-018)
- 1939 Olaechea Mayor, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/127)
- 1947 Quipulia, en la casa de (ZEZ.: JA11/ 9)
- 1981 Oletxe - Eitzaga hauzoa (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Olaetxea (AZ.: 25. or.)
- 1996 Barrio de Eitzaga - Olaetxe, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Barrio de Eitzaga - Olaetxe, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1923 Olaeche, Camino de (MTV)
- 1958 Olaeche (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)
- 1995 Olaetxe (BFA.: 63-57)
- 1996 Olaetxe (ZG.: 27. or.) txarto lekutua
- 1999 Olaetxe (ZG.: 12. or.)
- 2001 Olaetxe (ZG.: 18. or.)
- 2001 Olaetxe (EM.: E-4)

OLAETXEBURU (*zabortegia*)

Kokapena: Eitzagan.

299. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

OHARRAK: Ik. *Olaburu - Olaetxea - Motatxo*. Osagaiak: Olaetxe(a) (izen nagusia) + buru (izena).

Idatzizkoa:

- 1797 Olaburu, seis encinos en... de Olarreaga (EAEA.: PKA, MA, 132. libk./2796. er.)
- 1878 Olaburu (ZJE.: 185, aza. 16)³⁰⁰
- 1879 Olaburu, jaro y el hayedo llamado (EAEA.: PKA, MU, 37. libk./0667. er.)
- 1920 Olaco-echegaña, terreno llamado... en el término de Olaburu (ZJE.: 353, eka.19)
- 1922 Olecheburu, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁰¹
- 1922 Olaburu, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁰²
- 1930 Olaburu, desde San Lorenzo a (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urr. 5, C-052)
- 1936 Olecheburu, raciones para (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 9, C-055)
- 1940 Olaecheburu, monte (BFA.: ZUA, Ban., 67/93)
- 1952 Olaecheburu (ZUA.: 1408. er., 153. or.)
- 1956 Olaburu-Alceta (DNB.: Zin. Ait., 7)
- 1956 Olaco echegaña (DNB.: Zin. Ait., 492)

Kartografikoa:

- 1923 Olechebazo (MTV)

OLAETXEGOIKOETXEA, -a (etxea)³⁰³



Olaetxegoikotxea (2004) (AE)

300. "terreno helechal y castañal conocido con los nombres de *Olaburu*, *Alceta* y *Gastañetaburu*".

301. Datu berberak: 1926 (AH-31), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

302. Datu berberak: 1926 (Olaveagaburu - AH-31), 1930 (AH-54), 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

303. Aranberri, F.: "*OLAETXEGOIKOA / GOIKOETXEA*" (EE, 416. or.).

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Olaetxe*. Osagaiak: Olaetxe(a) (izen nagusia) + goiko (izenlaguna) + etxe(a) (izen arrunta). F. Aranberrik berak berretsi didan legez, antzinako errota gaur egungo *Olaetxearen* osteko garajejan egon zen eta etxe hau kunboaren gainean eraiki zen.

Ahozkoa: [gójikoečía]

- “Góikoetxia”

Idatzizkoa:

- 1796 Olaechea, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1894 Olaechea molino, en la casa (ZEZ.: JA2/13)
- 1900 Olaechea-molino, en la casa (ZEZ.: JA3/36)
- 1930 Molino de Oleche, en la casa (ZEZ.: JA9/156)
- 1991 Olaetxeerrota (AZ.: 60. or.)
- 1999 Olaetxea burdinola (ZG.: 9. or.)

OLAETXETXIKI³⁰⁴ (*baserria*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Olaetxea*. *Ariolaerreka* jotzen du. Osagaiak: Olaetxe(a) (izen nagusia) + txiki (izenondoa).

Ahozkoa: [olaéččéčíki]

- “Olaétxetxíki”

Idatzizkoa:

- 1744 Olaechea, Casa Caseria y pertt. de (BPAH.: HIP, 1105/06. mik., 400. zk., mai. 20)



Olaetxetxiki baserria (2004) (AE)

304. Aranberri, F.: *EE*, 414. or. - HPSren ETDrekin bat dator.

- 1796 Olaechea, Ytten (BFA.: ADM, OGE, Fog., 5. er., 197. or.)
- 1872 Olaechea, casa principal titulada (ZJE.: 152, eka.19)
- 1878 Olaechechiqui, la caseria de... frente a la principal de Olaeche (ZJE.: 185, aza. 16)
- 1879 Olaechechiqui, para pago deudas la casa denominada (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 8, C-014)
- 1901 Olaeche-chiqui, en la casa llamada (ZEZ.: HE4/ 34)
- 1922 Olaechea-chiqui, Caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁰⁵
- 1928 Olaechea chiqui, en el caserío (ZEZ.: HE8/ 97)
- 1939 Olaechea chiqui, Cº (BFA.: ZUA, Ban., 67/1)
- 1991 Barrio de Eitzaga - Olaetxeandikoa (AZ.: 25. or.)
- 1996 Barrio de Eitzaga - Olaetxe Txiki, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 2001 Barrio de Eitzaga - Olaetxe-Txiki, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1996 Olaetxe-Txiki (ZG.: 27. or.) oker dago
- 1999 Olaetxe-txiki (ZG.: 12. or.)
- 2001 Olaetxe-txiki (ZG.: 18. or.)

OLALDEA, *-a*³⁰⁶ (*belardia*)

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: Zerrategia egoniko lekua da, muga ondoko lursaila. Osagaiak: Ola (Ik. *Gazagako Olazar*) + alde(a) (Ik. *Arestialdea*).

Ahozkoa: [oláaldía]

- “Olaaldía”

Idatzizkoa:

- 1864 Ola-aldia, heredad llamada (ZJE.: 40, urr. 15)
- 1952 Olalde (ZUA.: 1408. er., 150. or.)
- 1993 Olalde (ZUA.: LNE, 1033/006)
- 1993 Olaeldea, parcela de terreno denominada (ZJE.: 2286, api. 17)
- 1994 Olaeldea, parcela de terreno denominada (ZJE.: 2310, eka.21)

OTAERRE³⁰⁷ (*basoa*)³⁰⁸

Kokapena: Olaerreagan. Munikola.

OHARRAK: *Elorrioko* muga aldamenean dago. Osagaiak: Ot(e) (*Ulex europaeus*) + erre (izenondoa).

Ahozkoa: [otéře]

- “Otéerre”

Idatzizkoa:

- 1824 Otaerre, otro monte robledal en (*EAEA.*: PKA, MUN, 132. libk./2807. er.)
- 1923 Otaerre, arroyo... en jurisdicción de Elorrio y Zaldúa (ZJE.: 381, mar. 13)
- 1956 Otaerre (DNB.: Zin. Ait., 378)

305. Datu berberak: 1926 (AH-31).

306. Aranberri, F: “*OLA-ALDEA*” (*EE*, 448. or.).

307. Aranberri, F: *EE*, 451. or.

308. HPSren ETDn: *Otarre* pinadia.

Kartografikoa:

- 1923 Oterre, Camino de (MTV)
- 1934 Olerre, Cº de (BMT.: 6)
- 2001 Otaerre (EM.: F-5)

PAGAZUBIAGA / EITZAGAKO KALTZADA³⁰⁹

Sasi eta landare arteko galtzada (2003) (AE)

Kokapena: Eitzaga.

OHARRAK: Ik. *Gazagako Santiago - Zuloetaerreka*. Ahozko tradizioan galdua dagoen toponimoa. *Goieritik Sallabenterainoko* antzinako bidea Eusko Jaurlaritzaren ekimenez gazte talde batek auzolanean garbitu egin bazuen ere, utzikieriatatik-edo gaur egunean sasiz josita dago eta hainbat lekutan apurtuta.

“Larogeitabar-bi urtien-eró or inguruetan isengo san, bai, se goatzen nas leleno beittu in sala a parájie, sera, kalsádie nun euen eta selan eta se arrasto euesan etabar, sera, Eusko Goiernutik-eró etorri siela batzuk beitzen eta an egon giñasen erriko alkatie-eró, Bedialauneta-eró bat injiñero ero arkitekto eta a be juan suan da [...] etorri suasen lentxua ori ikusten. Da gero andik eta deporalera, etxat, urte barru-eró isen san orí, etorri suasen órrek serok, románuek, tienda kanpañas, gero sera, barrakoien baskaldu eta itte xuen. Kaltzada erromatarra sana, ero erromatartzat jotze sana ori kalzadioi, lenau kaltzada romano baten satixe sala-eró, ba, orreatitik, ba, kalzadie konpontzen etorri sienok, zer ? Ba..., romanuek.” (K. Azagirre).

“Sarrak-eta galtzáríe, esniekin-da, emendi baserri danetako pasua, Eibarra juten gintzen astuekiñ. Galtzáríe san. Nosipeiñien, ba, arreglau be itte san, sulu batzuk eta astuek egúnero Eibarrera emendi esniás, gure ama-ta eúnero, baserri danetakuek astokarie esnia hartu eta Eibarra” (J. M. Azagirre).

309. Aranberri, F.: *EE*, 417. or.

Idatzizkoa:

- 1544 Pagaçubiaga, y aziarriba de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/34)
- 1570 Pagaçubiaga, el terminado de (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1581 Pagaçubiaga, en... no puede pasar el rio hacia Eizaga (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1581 Pagazubiaga, por otro mojon en la tejeria a (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1658 Pagacubiaga, el monte de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., 158. zk., ira. 8)
- 1700 Pagazuriaga, cerrado de (EAEA.: PKA, ZA, 124. libk./2645. er.)³¹⁰
- 1811 Pagasubiaga, con dha regata de (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka. 16)³¹¹
- 1811 Pagasubiaga, el rio (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 259. zk., eka.16)
- 1811 Pagasubiaga, la regata denominada (BPAH.: HIP, 1093/94. mik., 291. zk., abu. 26)
- 1821 Pagozubieta, hasta el punto de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/92)³¹²
- 2000 Calzada Zaldibar-Ermua (ZU.: OI, 1.2/11)³¹³

PALAZIOKO GAZTAÑADIA, -a (*basoa*)³¹⁴

Kokapena: Eitzagan. Mota.

OHARRAK: Ik. *Olaetxeburu*. *Idoizarraga* eta *Olaetxeburu* arteko basoa. Idatzizko tradiziotik datorren toponimoa.

Idatzizkoa:

- 1824 Palaciocogastinadija, por elecho i oja del sitio de Usape, que también sele dize (EAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1824 Palaziocogastinadija, sitio conocido en Mota, con el nombre de (EAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1858 Palaciocogastanaduya, cerca del conocido con el nombre de Mota, se llama también con los nombres de Olaburu y... (EAEA.: PKA, MU, 122. libk./2620. er.)
- 1865 Palaciogastañac, monte llamado Ydoizarraga, en su cabecera (ZJE.: 61, ira. 29)

PRESABURU (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Lapurriturri etxe gainean zegoen eta txatal bat baino ez da geratzen gaur egunean, zati handiena autopistak hartu zuen eta. Osagaiak: Presa (izen arrunta) + buru (izena).

310. "el monte y castañal del dho cerrado de *Pagazuriaga*, questa en el Exido comun dela Anteyglesia de Zaldua".

311. "robles existentes en el termino de *Canterazarra* que confina por oriente con dha regata de *Pagasubiaga*"-s robles y castaños existentes en el termino de *Amesorbe* que confina con oriente y norte con el rio *Pagasubiaga*".

312. "hasta dar en *Olaerriaga* con los de Eybar, desde dicha Presa Río arriba hasta el punto de *Pagozubieta*, donde se reúnen las 3 jurisdicciones de Zaldua, Mallabia y Ermua".

313. "Parcialmente desbrozada en 1985, no se conocen más tramos conservados, pero se trata de la vía medieval que une Guipuzkoa por Ermua con Durango. Se compone de un empedrado irregular, limitado en los extremos por losas más regulares. Puntualmente se aprovecha la roca natural del terreno".

314. Aranberri, F.: *EE*, 417. or.

Idatzizkoa:

- 1849 Presaburu, se marcan en el arbolar de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/85)
- 1860 Presaburu, la parte bajera como... y Lapur-iturri (BFA.: ZUA, Men. Kon., urr. 24, 6/94)
- 1865 Presaburu, monte arbolar llamado (ZJE.: 59, ira. 29)
- 2000 Presaburu, monte (ZU.: OI, 1.2/12)

PRESABURU³¹⁵ (*desagertutako baratzea*)

Kokapena: Eitzagan. Ariola urtegipean.

OHARRAK: Ik. Aurreko fitxa. *Iburutx* errotaren presaren gainekoa zen.

Idatzizkoa:

- 1864 Presaburu, otra heredad llamada (ZJE.: 24, abu. 19)
- 1952 Presaburu (ZUA.: 1408. er., 193. or.)
- 1956 Presaburu (DNB.: Zin. Ait., 567)

SAGASTIZAR (*aurkintza*)³¹⁶

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: *San Pedro* ermita eta *Ariolarako* bidearen arteko aldea. Osagaiak: Saga(r) (Ik. *Gazagako Intxausti*) + -ti (Ik. *Gazagako Otadui*) + zar (izenondoa). Dokumentazioa lehenetsi dut.

Ahozkoa: [sagástisáŕa]

- “Sagástisárra”

Idatzizkoa:

- 1868 Sagastizar, heredad en el término de (ZJE.: 100, api. 25)
- 1952 Sagastizar (ZUA.: 1408. er., 21. or.)
- 1979 Sagastizar, heredad en el término de (GFA.: ADM, 4543. k., 16. fin.)

SAGASTIZARRA, -a (*Bentaostea, -a*) (*alfer-lur*)³¹⁷

Kokapena: Olaerreagan.

OHARRAK: F. Aranberrik egin bezala, idatzizko forma lehenetsi dut.

Ahozkoa: [béntaostíá]

- “Béntaostíá”

Idatzizkoa:

- 1864 Sagastizarra, heredad llamada (ZJE.: 40, urr. 15)
- 1923 Sagastizarra, heredad llamada (ZJE.: 379, ots. 28)
- 1952 Sagastizarra (ZUA.: 1408. er., 150. or.)

315. Kasu honetan, dokumentuetako *presa* eta gaur eguneko *urtegi* kontzeptuak ezin dira parekatu, ez kronologiaren aldetik, ezta adieraziari begira ere.

316. Aranberri, F.: “SAGASTIZARRA” (*EE*, 419. or.).

317. Aranberri, F.: *EE*, 452. or.

SALLABENTE³¹⁸ (*biztanle-gunea*)

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: F. Aranberriren eta bion dokumentazioa aztertuz gero, argi geratzen da berak proposaturiko bilakaera urratsez urrats betetzen dena, hots, Saint Laurente (latiner) > Sant Llorente > Sanllorente > San Llorente > San Lorenzo.

Ahozkoa: [s̺aláβent̺è]

- 014, 015, 016, 017 “Sallábente”

Idatzizkoa:

- 1631 San llorente, sobre los caminos de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/74)
- 1642 San llorente, sobre el camino de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/111)
- 1699 San Lorenzo, la puente de (BFA.: ZUA, Ud.Kon., urt. 1, 38/1)
- 1771 San lorenzo, molino de debajo de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/18)
- 1872 San Lorenzo, Barriada de (ZJE.: 148, ots. 10)
- 1889 San Lorenzo, Barrio de (BFA.: ZUA, Mug., ZER, 33. mug., C-094)
- 1926 San Lorenzo, Barrio (BFA.: ADM, OGE, AH-31)
- 1934 San Lorenzo (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mar. 18, C-020)³¹⁹
- 1929 San Lorenzo, la carretera de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., mai. 19, C-018)
- 1947 San Lorenzo, puente de piedra llamado (IGC.: TL, ZAR, 1. or., 2. mug.)
- 1955 Sallovente, en el rio Ego, en (BFA.: ZUA, Ak. Lib., eka.4, 432. er.)
- 1961 San Lorenzo, barrio de (ZSAE.: BAT9/33)
- 1964 San Lorenzo, barrio de (ZSAE.: BAT9/5)
- 1977 San Lorenzo, proximidad con el barrio de (COR.: II. libk., urr. 16)
- 1978 San Lorenzo, el barrio de (COR.: II. libk., ots. 11)
- 1979 Sallabente, se adentra en (COR.: I. libk., urt. 7)
- 1981 San Lorenzo, Barrio - Eitzaga (ZUA.: BUE, 1402. er.)
- 1982 San Lorenzo (Sallabente), obras de (COR.: I. libk., urt. 21)
- 1991 Sallabente, barrio de (AZ.: 6. or.)
- 1993 Sallabente, auzunea (ZG.: 2. or.)
- 1996 Sallabente, auzunea (ZG.: 2. or.)
- 1999 Sallabente, auzunea (ZG.: 3. or.)
- 2001 Sallabente, auzunea (ZG.: 5. or.)
- 2002/03 Sallabente (Eitzaga) (TEL.: OZ, 753. or.)

Kartografikoa:

- 1957 San Lorenzo (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1831)
- 1958 San Lorenzo (BFA.: ADM, HLG, ARA-DC-2865/03)
- 1983 San Lorenzo, Barrio de (IGN.: Eibar 63-III)
- 1996 Sallabente (Eitzaga) (ZG.: 27. or.)

318. Aranberri, F.: “Sallabente auzoa hiru gainen artean dago: *Udaeta*, *Kareaga* eta *Mota*. Eitzagatik datorren *Aixolaerreka* (Arriolaerreka) eta Ermutik datorren Ego ibaiak bat egiten dute Sallabenten. Ertaroran errege-bidea hortik pasatzen zela badakigu. Ermitaren aurrean bide nagusi hau biderkatzen zen: Alde batetik, Aixolaerrekaren ondo-ondotik zegoen Pagazubiaga bidea, Goierriarainokoa zena; eta beste aldetik, Ermura zihuan Zubibarriaga bidea. Bi bide hauek, Bizkaian zehar Gipuzkoatik zetozen merkatariak barneratzen ziren. Oso puntu estrategiko garrantzitsua, beraz. Sarrera eta irteera horiek begiztatzeko bi bideen erdian, *Espilla* dorretxea altxatu zuten. *Sallabente* izena hartzen ez duen baserri bakar hau, ermita eta auzoa bera baino lehenagokoa da” (*EE*, 252. or.).

319. “San Lorenzo, ha sido interceptado por D.Vicente Gorrichategui el paso público que de *San Lorenzo* va a *Municola de Eizaga*”.



Sallabente (2004) (AE)

- 1999 Sallabente (Eitzaga) (ZG.: 12. or.)
- 2001 Sallabente Auzoa (Eitzaga) (ZG.: 18. or.)
- 2001 Sallabente (EM.: E-4)

SALLABENTE³²⁰ (*eliza*)³²¹

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: Ik. *Sallabente biztanle-gunea*. 1955. urtean berrikuntza lan ugari egin ziren, esaterako, frontoi itsatsia hilerria izandako lekuan. 1969. urtetik parrokia dugu. Dokumentu batzuetan ermitaren lurrari *San lorenzo-landa* izena jartzen zaio.

Ahozkoa: [ʃaláβeɲteko eɾmíçia]

- “Sallabénteko ermítxia”

Idatzizkoa:

- 1544 Sant llorente, la dha hermita de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/34)
- 1582 Sant llorente, un real a (BEHA.: HIL1, abe. 14)
- 1582 Sanct llorente, hermitas de sanct mjn y... (BEHA.: HIL1, api. 19)
- 1597 San llorente, en el termino de dha hermyta de (BFA.: ZUA, Dok. His., 1/1)

320. Aranberri, F.: “(ermita)” *EE*, 278. or. - HPSren ETDn: *Sallabente eliza (Done Laurendi Martiria)*.

321. Arregi, G.: “Planta rectangular de 23, 20 x 9, 92 m. Abside marcado en planta. Sacristía adosada al lado S. Con una ventana. Al interior el presbiterio y la nave se separan en arco de medio punto. Muros de mampostería vista con esquineras de sillería. Cubierta a dos aguas. Tiene bóveda falsa. Espadaña de ladrillo lucido, de un vano, con campana, rematada por una cruz de cemento. Puerta de arco apuntado. Aspillera cegada al N. Una al lado de la Epístola, otra al E. y una tercera al S. del ábside. Cinco ventanas, dos al N., otras dos al S. Y una en la fachada principal. Pavimento de madera y baldosas. Tiene coro de madera. Pórtico a los pies” (*EB*, III-251. or.).



Sallabente eliza (2004) (AE)

- 1757 San Lorenzo, la hermita de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 31, C-037)³²²
- 1761 Sn Lorenzo, desde el confin de (BFA.: ZUA, Kon.Lib, urt. 16, 41/1)
- 1764 Sn Lorenzo, por aderezar el camino desde (BFA.: ZUA, Ud.Kon., urt. 22, 41/1)
- 1769 San Lorenzo, heredades de la Hermita de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/35)
- 1771 San Llorente, rio que descende por la hermita de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/1)
- 1780 San Lorenzo, desde dha ermita de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/98) ots. 19
- 1791 Sn Lorenzo, sobre la Hermita de (BPAH.: HIP, 1090/91. mik., 91. zk., api. 15)³²³
- 1804 Sn Lorenzo, contigüo ala Hermita de (BPAH.: HIP, 1092/93. mik., 107. zk., urt. 5)³²⁴
- 1828 Sn Lorenzo, la hermita de (BFA.: ADM, GEG, AJ-0220/144)
- 1913 San Lorenzo de Olarriaga, funciones de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 30, C-047)
- 1915 San Lorenzo, Ermita llamada (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.30, C-047)
- 1924 San Lorenzo, finca denominada la plazuela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-049)
- 1927 San Lorenzo de Zaldua, Hermita de (BFA.: ZUA, Mug., ZEI, 3. or., 33. mug., C-094)
- 1991 San Lorenzo, en el barrio de Eitzaga (Sallabente) (AZ.: 16. or.)
- 1993 San Lorentzo, baseliza (Sallabenten - Eitzagan) (ZG.: 30. or.)

322. "reparo del camino que se ha hecho desde el puente de *Olarriaga* hasta la hermita de *San Lorenzo*".

323. "cesion de un monte Robledal y castañal que existe sobre la Hermita de *Sn Lorenzo*".

324. "monte castañal en el parage llamado de *San Lorenzo*, que se halla contigüo ala Hermita de *Sn Lorenzo*".

- 1995 San Lorentzo, reparación cubierta de la ermita de... en Eitzaga (ZUA.: LNE, 1026/006)
- 1996 San Lorentzo, baseliza (Sallabenten-Eitzagan) (ZG.: 4. or.)
- 1979 San Lorenzo, en la ermita de... del barrio de Eitzaga (COR.: III. libk., aza. 11)
- 1999 San Laurendi, baseliza (Sallabenten-Eitzagan) (ZG.: 9. or.)
- 2001 San Laurendi, baseliza (Sallabenten-Eitzagan) (ZG.: 11. or.)

Kartografikoa:

- 1923 San Lorenzo (MTV)
- 1947 S.Lorenzo, Puente de (IGC.: TL, ZAE, 4. or.)
- 1957 San Lorenzo, Ermita de (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-1831)
- 1983 San Lorenzo, Ermita de (IGN.: Eibar 63-III)
- 1991 S.Lorenzo (AZ.: 5. or.)
- 1996 S.Lorenzo (ZG.: 9. or.)
- 1999 San Lorenzo, Ermita (ZG.: 12. or.)
- 2001 San Lorenzo, Ermita (ZG.: 18. or.)
- 2001 Sallabente ermita (EM.: E-4)

SALLABENTE (*desagertutako baserria*) / **ERMITAKOA**, -a³²⁵ (*etxea*)

Kokapena: Sallabente auzoa, 2.

OHARRAK: Ik. *Gazagako Santiago*. Done Jakue bidea egiten zuten erromesek bertako baserri zaharrea hartzen zuten ostatu. Baserria bota eta gaur egungo etxea egiteko baimena 1982/03/18an eskatu zuten Santiago eta Begoña Agirrek³²⁶.

Ahozkoa: [eřmičakúa]

- “Ermítxia”
- “Ermítxakúa”

Idatzizkoa:

- 1828 Sn Lorenzo, la casa pegante a la hermita de (BFA.: ADM, GEG, AJ-0220/144)
- 1888 Ermintacua San Lorenzo, en el Barrio Eizaga, casa llamada (ZEZ.: JA1/66)
- 1890 Hermintacua, en la casería de (ZEZ.: HE2/39)
- 1895 Ermintacua, en la casa (ZEZ.: JA2/30)
- 1899 Ermintacua, en la casa (ZEZ.: HE4/4)
- 1916 Ermintacua, en la casa (ZEZ.: JA7/5)
- 1930 San Lorenzo, caserío (BFA.: ADM, OGE, AH-54)³²⁷
- 1939 Ermintecua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 14, C-093)
- 1939 Ermintecua, C° (BFA.: ZUA, Ban., C-067/4)
- 1949 Ermitecua, en la caseria de (ZEZ.: JA11/ 51)
- 1952 San Lorenzo, C° (ZUA.: 1808. er., 4. or.)

325. Aranberri, F.: EE, 280. or.

326. “Expediente sobre solicitud de Santiago y Begoña Agirre de licencia para el derribo de caserío y construcción de vivienda unifamiliar en el barrio de *San Lorenzo*, según proyecto redactado por el arquitecto J. Antonio Cirión” (ZUA.: LNE, 1004/004).

327. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).



Ermitakoa etxea (2004) (AE)

- 1991 Barrio de Eitzaga - Ermitakoa (AZ.: 25 . or.)
- 1996 Barrio de Sallabente - Ermitacoa, Caserío (ZUA.: BUE, 1405. er.)
- 1997 San Lorenzo, procede del pertenecido Becosolua de la casería (ZJE.: 2330, urt. 3)
- 2001 Barrio de Sallabente - Ermitacoa, Caserío (ZU.: BUE)

Kartografikoa:

- 1999 Ermitakoa (ZG.: 12. or.)
- 2001 Ermitakoa (ZG.: 18. or.)
- 2001 Sallabente (EM.: E-4)

SALLABENTEBEKOIA, -a / BEKOERROTA³²⁸ (*desagertua*)

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: Gaur egun *Forjas Areitio* dagoen lekuan ikus zitekeen, 1971an bota zuten arte.

Ahozkoa: [bekóřeta]

- “Bekórreta”, “Bekoerrota”

Idatzizkoa:

- 1762 San Lorenzo becoerrota, dueño del molino (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/29)
- 1771 San Lorenzo, molino de debajo de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/18)
- 1771 San Lorenzoco becoerrotea, molino de Zaldua (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/4)
- 1813 San Lorenzo el de abajo, en el molino llamado (BFA.: ZUA, Dok. His., 4/4)

328. Aranberri, F.: *EE*, 283. or.

- 1828 Sn Lorenzo de Abaxo, molino de (BFA.: ADM, GEG, AJ-0220/144)
- 1849 San Lorenzo, molino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/87)
- 1868 Becoerrotta, heredad contigua al molino titulado (ZJE.: 101, api. 25)
- 1870 San Lorenzo becoa, con la heredad del molino (ZJE.: 136, abe. 16)
- 1880 Sn Lorenzo becoa, molino de (ZJE.: 136, abe. 16)
- 1887 Becoerrotta, en el cauce del molino de (ZJE.: HE1/100)
- 1904 Becoerrotta, tejabana junto a la casa molino (ZJE.: 288, abe. 9)
- 1908 Beco-errotta, en la casa llamada (ZJE.: HE5/19)
- 1924 Becoerrotta o Bustinza azpicoa, casa rústica-molino titulado de (ZJE.: 401, uzt. 17)³²⁹
- 1930 Becoerrotta (ZSAE.: ML)
- 1945 Becoerrotta (ZSAE.: ML)
- 1991 Bekoerrotta (AZ.: 60. or.)
- 1999 Bustinza-aspikoa o bekoerrotta, molino (ZJE.: 2378, aza. 8)

Kartografikoa:

- 1958 Beco-errotta (BFA.: ADM, HLG, ARA-DC-2865/03)
- 1999 Areitio, Forjas (ZG.: 12. or.)
- 2001 Areitio, Forjas (ZG.: 18. or.)

SALLABENTENKO AUZO ELKARTEA, -a³³⁰

Kokapena: Sallabente auzoa, 4.

OHARRAK: 1925ean Crispulo Salaberriak Zaldibarko Udalarari eman egin zion eskolen jabetza doan. Horman SALLABENTENKO AUZO-ELKARTEA irakur daiteke.

Ahozkoa: [eskólià]

- “Eskólia”
- “Sallénteko ausóetxià, Sallábenteko ausóetxià”

Idatzizkoa:

- 1922 San Lorenzo, escuela de barriada de (BFA.: ADM, Esk., aza. 13, C-089)³³¹
- 1925 San Lorenzo, escuela de Barriada de (BFA.: ZUA, H. Pap., aza. 10, C-058)³³²
- 1928 San Lorenzo, trabajos en la escuela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-051)
- 1930 Sallavente / San Lorenzo, escuela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 12, C-052)
- 1932 San Lorenzo, construccion de la escuela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ira. 22, C-053)
- 1934 San Lorenzo, escuela de barriada de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 8, C-054)
- 1935 San Lorenzo, junta de la escuela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., api. 1, C-055)
- 1937 San Lorenzo, trabajos en la escuela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., aza. 8, C-056)

329. “Casa rústica-molino titulado de *Becoerrotta* o *Bustinza* azpicoa, situado en la jurisdicción de la villa de Ermua”.

330. Aranberri, F.: *EE*, 260. or.

331. Datu berberak: 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929.

332. “al objeto de construir en el, la escuela de Barriada de *San Lorenzo*, en terreno contiguo a la heredad *Ermita-coa*”.



Sallabenteko auzo elkartea (2004) (AE)

- 1938 San Lorenzo, gastos en la escuela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 18, C-056)
- 1939 San Lorenzo de Eizaga, Escuela de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mai. 30, C-056)
- 1971 San Lorenzo, escuela mixta de... en el barrio de su nombre (ZJE.: 1163, abe. 28)
- 1976 San Lorenzo, autorización de uso de las Escuelas de (ZUA.: Ak. Lib., urt. 16, 434. er.)
- 1981 San Lorenzo, restauración de la Escuela de Barriada de (ZUA.: Ak. Lib., urr. 10, 0435. er.)
- 1997 Sallabenteko eskola, 23 eraikuntza babestuko dira: (ERAZ.: 163. zk., 6. or.)
- 2000 Sallabente, Escuela de (ZU.: OI, 1.1/15)³³³
- 2000 Eitzaga, Frontón de (ZU.: OI, 1.1/28)

Kartografikoa:

- 1958 Fronton / Escuela (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC-2865/03)
- 1999 Frontón (ZG.: 12. or.)
- 2001 Frontón (ZG.: 18. or.)
- 1952 Basozarra o Aresti-zabal (ZUA.: 1408. er., 151. or.)

333. "Cedida para txoko. Escuela de barriada que sigue el modelo simple de esta tipología. Fue construida en 1921 y posee planta rectangular y cubierta a multiples aguas. Posee pórtico desde donde se accede y una única altura. Obra de mampostería vista. También conocida como *Sallabenteko auzo- etxea*".

SAN PEDRO³³⁴ (*ermita*)³³⁵

Kokapena: Eitzaga auzoa.

OHARRAK: Sallabente bezala, XVI. mendeko ermita hau *Ermuko* parrokiari dagokio. Hainbatetan berrizatu dute, 1985/86an azkenez.

Ahozkoa: [šámpedřo]

- “San Pedro”



San Pedro ermita (2002) (AE)

Idatzizkoa:

- 1586 Santig^o de heyçaga, fabricas de las hermitas del pueblo y de (BEHA.: HIL1, api. 20)
- 1589 Sanct pedro de heyçaga, las hermitas de dha parrochia con (BEHA.: HIL1, eka. 22)
- 1650 San Pedro de haycaga, yten mdo ala hermita de (BPAH.: NOT, JBG, 91. zk., urr. 1)
- 1658 San pedro de heyçaga, mando ala Ermita de (BPAH.: NOT, PRG, 139. p. s., 2. zk., uzt. 9)
- 1689 San pedro de heyzaga, Prozesion dia de san jorge martir ala hermita de (BEHA.: ORD)
- 1986 San Pedro, ermita de (Eizaga) (ZJE.: 2084, eka.13)
- 1991 San Pedro, en el barrio de Eitzaga (AZ.: 16. or.)

334. Aranberri, F.: *EE*, 419. or.

335. Arregi, G.: “Planta rectangular de 12, 85 x 6, 85 m. Muros de sillería. Cubierta a dos aguas. En la cumbre del tejado al NE. Un bastidor de madera que soporta la campana. Puerta de arco de medio punto. Tres aspilleras, una en la fachada principal, otra cegada en el trasaltar y una tercera al SW. Pavimento de cemento sobre losas de piedra en la nave. Losas de piedra en el presbiterio y en el pórtico. Tiene coro. Pórtico a los pies, a una sola agua, sobre tres postes de madera” (*EB*, III-253. or.).

- 1993 San Pedro, baseliza (Eitzagan) (ZG.: 30. or.)
- 1996 San Pedro, baseliza (Eitzagan) (ZG.: 4. or.)
- 1997 San Pedro ermita, 23 eraikuntza babestuko dira: (ERAZ.: 163. zk., 6. or.)
- 1999 San Pedro, baseliza (Eitzagan) (ZG.: 9. or.)
- 2001 San Pedro, baseliza (Eitzagan) (ZG.: 11. or.)

Kartografikoa:

- 1923 Sn. Pedro (MTV)
- 1929 S. Pedro (BFA.: G/818, 2. or.)
- 1934 S. Pedro (BMT.: 6)
- 1954 Sn Pedro (IGC.: Eibar 63)
- 1983 San Pedro, Ermita de (IGN.: Eibar 63-III)
- 1991 S.Pedro (AZ.: 5. or.)
- 1994 San Pedro (EJ.: DM, 5. zk.)
- 1995 San Pedro, Ermita de (BFA.: 63-57)
- 1996 S.Pedro (ZG.: 9. or.)
- 1999 San Pedro, Ermita de (IGN.: Eibar 63-III)
- 2001 S.Pedro (ZG.: 14. or.)
- 2001 San Pedro ermita (EM.: F-3)
- 2002 Ermita de San Pedro (5-158) (KAT)

SANPEDROBASOAK, -ak (*basoa*)³³⁶

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Goierriko Irukurutzeak*. Ermitaren inguruko pinudia. Ahozko tradizioetik datorkigun hagiotoponimoa. Osagaiak: San Pedro (hagionimoa) + baso(ak) (izen arrunta).

Ahozkoa: [šampédřobasúak]

- “San Pédro basúak”

SANTAMARINAOSTEA, -a (*hegala*)

Kokapena: Eitzagan. Berrengurengoena.

OHARRAK: Ik. *Santamarinazar*. Tontorretik *Berrenguren* aldera luzatzen den mazela.

Ahozkoa: [šantámañáostíe]

- 005, 010, 025, 032 “Santámañáostíe”

Idatzizkoa:

- 1705 Santa Mañaoeste, un zerezo en el termino llamado de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 1, 38/1)
- 1930 Santa Marin-oste, arreglo del camino vecinal de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urr. 10, C-019)

SOLOBARRI (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan.

336. Aranberri, F.: *EE*, 421. or. - HPSren ETDn: *San Pedro* ermita (*Done Petri Apostolua*).

OHARRAK: *Eitzagatik Telleria* baserrirako bidegurutzean, autopistako tunel osteko basoa. Osagaiak: Solo (izen arrunta) + barri (izenondoa).

Ahozkoa: [solóbaři]

- “Solóbarri”

Idatzizkoa:

- 1956 Solobarri (DNB.: Zin. Ait., 64)
- 1974 Solobarri, finca denominada (EU.: 975. esp.)

Kartografikoa:

- 2001 Solobarri (EM.: F-3)

TELLERIAZARRA, -a³³⁷ (*desagertutako baserria*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Eitzagatik *Telleriarako* bidean egon zen *Urzabaletan*. Inguruko zaharrena izategatik deitzen zitzaion horrela, hots, telleria (izen arrunta) + zarr(a) (izenondoa).

Ahozkoa: [tełéřiśášářa]

- “Tellérixasárra”

Idatzizkoa:

- 1581 Tejeria, y dende por otro junto al ha (BFA.: ZUA, Dok. His., 2/3)
- 1646 Heycaga, a la ttegera de (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/61)
- 1767 Tegera, reposicion del camino desde la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., urt. 18, 41/1)
- 1771 Tejeria, desde la... a Jañaga (BFA.: ZUA, Dok. His., 3/42)
- 1811 Casa Tegera, por la venta de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., eka.3, C-039)
- 1824 Telleria, una huerta en el termino de (BPAH.: HIP, 1095/96. mik., 557. zk., eka.14)
- 1889 Telleria, corriente del rio que baja de la (BFA.: ZUA, Mug., ZER, 35. mug., C-094)
- 1906 Tejeria de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-046)³³⁸
- 1911 Tejeria de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-047)³³⁹
- 1916 Tejeria de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-048)³⁴⁰
- 1922 Tejeria de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-049)³⁴¹
- 1928 Tejeria de Eizaga, por el arriendo de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abe. 31, C-051)

337. Aranberri, F.: *EE*, 423. or.

338. Datu berberak: 1907, 1908, 1909, 1910.

339. Datu berberak: 1912, 1913, 1914, 1915.

340. Datu berberak: 1918 “Telleria”, 1919, 1922.

341. Datu berberak: 1923, 1924.

- 1931 Tejeria, venta del edificio... y su campa (BFA.: ZUA, H. Pap., eka.10, C-058)
- 1932 Eizaga, tejeria y terreno en el barrio de Eizaga (ZJE.: 433, mar. 10)³⁴²
- 1932 Tejeria, el edificio llamado... en Eizaga y su campa (BFA.: ZUA, H. Pap., abu. 10, C-058)
- 1934 Tejeria, paso entre el edificio... y Cantera-errequeta (ZUA.: LNE, 1042/001)
- 1934 Telleria (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 11, C-020)³⁴³
- 1934 Tejeria de Eizaga, frente a la (BFA.: ZUA, Ak. Lib., urt. 14, C-020)³⁴⁴
- 1935 Tejeria de Eizaga, compraventa de la (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 30, C-055)
- 1952 Tejeria (ZUA.: 1408. er., 190. or.)
- 1956 Tejeria (DNB.: Zin. Ait., 457)
- 1973 Telleria, confluencia de los ríos Arriola-errega y... (ZJE.: 1341, api. 19)
- 1974 Tejeria-barretaostia, finca denominada (EU.: 974. esp.)

TXABOLONDO (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan. Zabaletaburu.

OHARRAK: Ik. *Arriburu. Eitzagagoiko Etxaburu* gaineko basotxo da. Osagaiak: Txabola (izen arrunta) + ondo (izena).

Ahozkoa: [čabolóndo]

- 022 “Txabolóndo”
- 064 “Txabolápe”

Idatzizkoa:

- 1952 Chabeletgui (ZUA.: 1408. er., 139. or.)

ULAKO SAKONA, *-a*³⁴⁵ (*iturburua*)

Kokapena: Eitzagan. Eitzagaetxebarria.

OHARRAK: Baserri osteko sakonean 300 bat metro gorago, erdi-erdian.

Idatzizkoa:

- 1824 Ulaicoasacona, porzion de... bajo d lode Eizagabarrena (EAEA.: PKA, MU, 132. libk./2807. er.)
- 1957 Ulako-zakona, estudio del aprovechamiento del manantial (ZUA.: LNE, 1041/005)
- 1958 Ulako-zakona, manatial de (BFA.: ZUA, Ak. Lib., ots. 24, 433. er.)
- 1981 Ulakosakona, aprovechamiento del manatial (COR.: III. libk., urt. 27)
- 2000 Ulako-Zakona, Captación (ZU.: OL, 1.1/32)³⁴⁶

342. “tejeria y terreno en el barrio de Eizaga [...] pertenece la finca al ayuntamiento de la anteiglesia de *Zaldua* desde tiempo inmemorial”.

343. “denuncia de varios vecinos de *Eizaga* sobre el mal estado en que se encuentra el camino carril que de Telleria se dirige a Cantera errequeta”.

344. “el Ayuntamiento de Ermua trata de construir un puente frente a la *Tejeria de Eizaga*, ya que en muchas ocasiones se ha inundado el actual”.

345. Aranberri, F.: “*ULAKOSAKONABASOA*” (*EE*, 424. or.).

346. “Red con salida dirigida hacia el depósito de *Eizaga* y *San Lorenzo*”.



Ulako sakona, zaborteği zaharraren gaineko sakonunea (2004) (AE)

Kartografikoa:

- 1957 Ulako-Zacona, manantial (BFA.: ADM, HLG, AGV-DC 1831)

URBIETA KO ERREKA³⁴⁷

Kokapena: Eitzagan. Berregurenbarrena.

OHARRAK: Ik. Ondorengo fitxa. Dokumentuetan argi ikus daitekeenez, aurkitzatzen ere har genezake, erreka bertatik igarotzeagatik deitzen baitute horrela. Osagaiak: Ur (izen arrunta) + bi (zenbatzaile zehaztua) + -eta (Ik. *Zalduko Mandapozueta*).

Abozkoa: [úrβjeta]

- 018 “Úrbítte errekie, Urbidxetako errékiè”
- 032 “Úrbieta”
- 045 “Úrbietako errékià”

Idatzizkoa:

- 1795 Entrambasaguas, del termino (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 15, 41/2)
- 1804 Urbietta, en el termino de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., ots. 13, 41/2)
- 1808 Urbietta / Vrbieta, en el Termº de (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/38)
- 1811 Urbietta, los arboles comprendidos en el termino de (ESK.: 012)
- 1813 Urbietta, castaña delos Montes de (BFA.: ZUA, Kon. Lib., abu. 14, C-039)
- 1816 Urbietta, la regata de (BPAH.: HIP, 1094/95. mik., 86. zk., ira. 16)³⁴⁸
- 1817 Urbietta, ramas y castaños que se injertaron en el termino de (ZUA.: 39, urr. 15)

347. Aranberri, F.: “*URBIETA / IBAÑETA (basoa)*” (EE, 424. or.). - HPSren ETDn: *Úrbietako* erreka.

348. “en el punto en donde en donde cortan la regata de... y Musastegui”.

- 1828 Urbieta, robles existentes en el termino de (BPAH.: HIP, 1096/97. mik., 21. zk., uzt. 5)
- 1830 Urbieta, con el rio llamado (ESK.: 015)
- 1843 Urbieta, arbolado en el termino de (BPAH.: HIP, 1098. mik., 811. zk., abe. 31)
- 1867 Ubieta, arbolado de... en Berangurenbarrena (ZJE.: 80, ots. 9)
- 1912 Urbieta, desde el punto denominado (ZUA.: LNE, 1042/001)
- 1919 Urbieta-errecá (BFA.: ADM, HLG, Sus., 538.kar./451. zk.)³⁴⁹
- 1920 Urbieta, río (ZJE.: 359, ira. 22)
- 1930 Urbieta-errecá, arroyos Aizola-errecá..., y Urbicotieta (ZJE.: 427, mai. 12)
- 1938 Urbieta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., abe. 30, C-093)
- 1947 Urbieta (BFA.: ZUA, Zin. Ait., uzt. 1, C-093)
- 1952 Urbieta (ZUA.: 1408. er., 28. or.)
- 1969 Urbieta, terreno arbolado, hoy monte llamado (ZJE.: 1042, mai. 2)
- 1977 Urbieta (III Circuito Montañero de Zaldibar) (COR.: I. libk., uzt. 17)

Kartografikoa:

- 2002 Urbieta (5/31, 44) (KAT)

URBIETAKO TXABOLA

Kokapena: Eitzagan. Berrengurenbarrena.

OHARRAK: Ik. *Urbieta*. Nahiz eta erdi ezabatuta egon, ate ondoko harri batean honako hau irakur daiteke: “*Urbieta / El Año / 1947 Y.Z.*”. Elizate osoan zutik dirauen



Urbietako txabola (2004) (AE)

349. 1919/12/03: “Dn. Juan Fco Aranzabal, presidente de la Sociedad Eléctrica Elgueta solicita permiso para aprovechar en jurisdicción de Zaldúa de 125 l. De agua por segundo de los ríos *Aizola-errecá*, *Urbieta-errecá* y *Urbicotieta*”.

bakarrenetarioa dugu txabola hau eta kasu gehienetan bezala, baserriaren izenaren bidez ezagutzen dira, ez bertako toponimoaz.

Ahozkoa: [gáitónandiko čabóliè]

- 003, 004, 018, 030, 036, 070 “Gaittónandiko txabóliè”

URBITARTE³⁵⁰ (*soroa*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: *Ariolarako* bidean, *Eitzagatik* 200 bat metrora, zaldiak eta eraikuntza-tresnetarako biltegia dagoen lekua. Osagaiak: Ur (izen arrunta) + bi (zenbaki zehaztua) + tarte (izena)³⁵¹ + zabal (izenondoa).

Ahozkoa: [ur̥bítčartè]

- “U(r)bitxarte”

Idatzizkoa:

- 1864 Urvitarte, riachuelo que baja de (ZJE.: 24, abu. 19)
- 1868 Urbitarte, heredad y arbolar nombrados (ZJE.: 99, api. 25)
- 1946 Urbitarte (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 1, C-093)
- 1952 Ubitarte (ZUA.: 1408. er., 53. or.)
- 1956 Ubitarte (DNB.: Zin. Ait., 594)
- 1960 Urbitarte, en el lugar denominado (ZJE.: 710, abe. 5)
- 1989 Urbitarte, finca denominada (ZUA.: LNE, 1032/004)
- 1994 Urbitarte, terreno llamado (ZJE.: 2317, abe. 21)
- 1979 Urbitarte, terreno llamado (GFA.: ADM, 4543. k., 18. fin.)
- 2001 Urbitarte, terreno llamado (ZJE.: 2625, urr. 10)

URZABAL (*desagertutako basoa*)³⁵²

Kokapena: Eitzagan. Idoizarraga.

OHARRAK: *Presaburu* basoa jotzen zegoen. Autopistak harrapatu zuen. Osagaiak: Ur (izen arrunta) + zabal (izenondoa).

Idatzizkoa:

- 1868 Urzabal, monte castañal en el término de (ZJE.: 101, api. 25)
- 1878 Urzabal, monte castañal nombrado (ZJE.: 176, urt. 3)
- 1917 Urzabal, en el lugar denominado (BFA.: ZUA, Men.Kon, 6/94)
- 1921 Urzabal, monte castañal en el término de (ZJE.: 363, mai. 19)
- 1939 Urzabal (BFA.: ZUA, Zin. Ait., urt. 27, C-093)
- 1952 Urzabal (ZUA.: 1408. er., 140. or.)
- 1956 Urzabal, pertenecido del término de (ZJE.: 594, abu. 31)
- 1965 Urzabal, monte arbolado de castaños en el término de (ZJE.: 804, urt. 22)
- 1971 Urzabal, parte de la finca (EU.: 990. esp.)

350. Aranberri, F.: “(basoa)” (EE, 425. or.).

351. Nire iritiz, A. Irigoienek *Enkarterrietako Entrambasaguas* leku-izenaren euskal bertsiorako “equiv. a Ugarte o Urbietta, etc.” (En torno..., 11. or.) eta abar hori idaztean zabalik utzitako atetik hau berau sar liteke.

352. Aranberri, F.: “ALTZETA” (EE, 376. or.).

URZABALETA (*aurkintza*)

Kokapena: Eitzagan. Telleria.

OHARRAK: Ik. *Telleriazarra*. Osagaiak: Ur (izen arrunta) + zabal (izenondoa) + -eta (Ik. *Iturritxueta*).

Idatzizkoa:

- 1924 Unzabaleta, caminos vecinales de Municola y... (BFA.: ZUA, Kon. Lib., mar. 31, C-049)

ZARRATUA³⁵³ (*basoa*)

Kokapena: Eitzagan.

OHARRAK: Ik. *Goierriko Zarratua*. *San Pedro* ermita eta *Garaiaurre txaletaren* arteko pinudia.

Ahozkoa: [šařátuà]

- 070 “Sarrátuà”

Idatzizkoa:

- 1895 Sarratua, castañal en el término de (ZJE.: 269, mar. 28)
- 1939 Sarratua (BFA.: ZUA, Zin. Ait., ots. 9, C-093)
- 1952 Sarratua (ZUA.: 1408. er., 190. or.)
- 1956 Sarratua (DNB.: Zin. Ait., 458)

ZELAIZARRETA³⁵⁴ (*basoa*)

Kokapena: Sallabenten.

OHARRAK: Osagaiak: Zelai (izen arrunta) + zar (izenondoa) + -eta (Ik. *Iturritxueta*).

Ahozkoa: [šelájšařéta]

- “Seláisarréta”

Idatzizkoa:

- 1774 Zelaizarreta, plantacion de un Robledal llamado (BFA.: ZUA, HP, urt. 1, 38/5)
- 1775 Zelaizarreta, en el termino de (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/9)³⁵⁵
- 1776 Zelaizarreta, monte robledal llamado (BFA.: ZUA, Dok. His., 6/25)
- 1777 Zelaizarreta, monte robledal llamado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/66)
- 1800 Celayzarreta, el parage titulado (BPAH.: HIP, 1092. mik., 253. zk., ots. 24)
- 1826 Zelaizarreta, arbolar en el termino de (BPAH.: HIP, 1096. mik., 167. zk., mai. 11)
- 1849 Zelayzarreta, en las porciones de monte titulado (BFA.: ZUA, Men. Kon., 6/44)
- 1871 Celayzarreta, monte de robles y castaños radicante en el término de (ZJE.: 141, ots. 8)
- 1872 Celayzarreta, monte en el término de (ZJE.: 148, ots. 12)

353. Aranberri, F.: *EE*, 426. or.

354. Aranberri, F.: *EE*, 287. or.

355. Dokumentu berean grafemen aldaketa itzela da: *Zelaizarreta*, *Zelayzarreta* eta *Celaisarreta*.

- 1922 Celaizarreta / Trinchera, Monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁵⁶
- 1930 Trichera, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-07)³⁵⁷
- 1932 Celaysarreta, monte (BFA.: ADM, OGE, AH-68)³⁵⁸
- 1938 Trinchera (BFA.: ZUA, Zin. Ait., aza. 20, C-093)
- 1940 Trinchera, monte (BFA.: ZUA, Ban., C-067/3)³⁵⁹
- 1940 Celayzarreta, monte (BFA.: ZUA, Ban., C-067/72)
- 1948 Celay-zarreta, un terreno monte en el paraje llamado (ZJE.: 527, urr. 2)
- 1949 Celaizarreta, una parcela en el término de (ZJE.: 536, aza. 10)
- 1950 Celaizarreta, trozo del pertenecido de (ZJE.: 539, urt. 24)
- 1952 Trincheralde o Celay-zarreta (ZUA.: 1408. er., 3. or.)
- 1952 Celay-zarreta (ZUA.: 1408. er., 4. or.)
- 1956 Celay-zarra (DNB.: Zin. Ait., 14)
- 1956 Celay zarreta (DNB.: Zin. Ait., 16)
- 1956 Celay-zarreta (DNB.: Zin. Ait., 327)

356. Datu berberak: 1926 (AH-31).

357. Datu berberak: 1932 (AH-68), 1935 (AH-86).

358. Datu berberak: 1930 (Celay-zarreta - AH-54), 1935 (AH-86).

359. Datu berberak: 1926 (AH-31).

XI LEKU-IZEN NORMATIBIZATUEN AURKIBIDEA



Bitor Garitaonandia omenezko oroitarriak (2004) (AE)

KALE IZENDEGIA

<i>Abeletxe</i> kalea.....	112
<i>Agiñibar</i> kalea.....	113
<i>Aldatsa</i> kalea.....	114
<i>Arangoiti</i> kalea.....	115
<i>Aranguren</i> auzoa.....	115
<i>Arantzamendi</i> kalea.....	117
<i>Arteagaetxebarri</i> kalea.....	118
<i>Arteagasolo</i> zeharkalea.....	119
<i>Askorra</i> kalea.....	120
<i>Bekoetxe</i> kalea.....	121
<i>Bilbo</i> etorbidea.....	121
<i>Bizkaiko Diputazio</i> plaza.....	123
<i>Bolatoki</i> zeharkalea.....	124
<i>Elexondo</i> kalea.....	124
<i>Errotalde</i> parkea.....	125
<i>Euskal Herria</i> etorbidea.....	126
<i>Foru</i> kalea.....	127
<i>Geltoki</i> kalea.....	128
<i>Gernikako Arbola</i> parkea.....	129
<i>Gortazar</i> zeharkalea.....	129
<i>Ipintza</i> kalea.....	130
<i>Iturriotz</i> kalea.....	130
<i>Jose Antonio Agirre</i> parkea.....	131
<i>Katikena</i> zeharkalea.....	132
<i>Miren Maortua</i> kalea.....	133
<i>Munibe</i> zeharkalea.....	134
<i>Okaniturri</i> kalea.....	135
<i>Olazar</i> kalea.....	136
<i>Sagarminaga</i> kalea.....	137

<i>San Andres</i> etorbidea	137
<i>San Martin</i> plaza	138
<i>Santa Isabel</i> kalea.....	140
<i>Zaldua Elizateko</i> plaza	141
<i>Zalduaran</i> kalea	143
<i>Zaldusolo</i> plaza	143
<i>Zearrasolo</i> kalea	144
<i>Zubiaurre</i> kalea.....	145

ZALDUKO LEKU-IZENAK

ABADEORTUA, -a (desagertua)	153
ABIGOXO (txaleta).....	153
AGIRREBEITIA, -a (baserria)	154
AGIRREBEITIALDEA, -a (belardia).....	157
AGIRREBEITIALDEKO GAZTAÑADIA, -a (basoa)	157
AGIRREBEITIAZPI (basoa).....	157
AGIRRESAKONA, -a (erreka)	158
AGIRRESAKONEKO BUELTA (bihurgunea)	160
ALDATSA, -a (etxea)	160
ALDATSAGANA, -a (etxea).....	162
ALDEKOETXEBARRI (etxea).....	163
ARANGUREN (erreka)	164
ARANGUREN (Arangurenzarra, -a) (baserria)	166
ARANGURENERDIKOA, -a (txaleta).....	169
ARANGURENETXEBARRIA, -a (baserria).....	171
ARIONDOBURU (aurkintza).....	173
ARTEAGA (aurkintza).....	173
ARTEAGA (iturria)	175
ARTEAGAETXEBARRIA, -a (desagertutako ostatua)	177
ARTEAGASOLO (aurkintza)	178
BAÑERABARRIA, -a (desagertutako bainuetxea)	179
BAÑERAZARRA, -a (desagertutako bainuetxea)	181
BEKOETXEA, -a (etxea)	184
BEKO ITURRI (iturburua)	187
BEKO ORTUA, -a (desagertua)	188
BIDEARTE (txaleta).....	188
BIDEAZPIA, -a (desagertutako soroa)	189
BIDEBURUA, -a (baratzea).....	189
EGUZKIALDE (etxea)	190
ELEXAZPI (aurkintza).....	191
ELEXAZPI (Orrempengo) (etxea)	192
ELEXONDO (Torretxu) (dorretxea)	193
ELEXOSTE (etxea).....	194
ERROTALDE (desagertutako soroa)	196
ESPARRUTXIKIA, -a (basoa)	196
ETXEAZPIKOA, -a (etxea).....	197
ETXEBARRIAZPIA, -a (desagertutako soroa)	198

ETXEONDOKO LANDA (desagertutako baratzea)	198
ETXEONDOKO ORTUA, -a (belardia)	198
FAUSTE (desagertutako ermita)	199
FORJABARRI (desagertutako etxea)	200
GELTOKIA, -a (desagertua)	202
GU BIONA (txaleta)	204
INESENA, -a / ITURBEZALDUA, -a (baserria)	204
INESENOSTE (desagertutako baratzea)	206
IPINTZA (desagertutako soroa)	207
ITURBE (baserria)	208
ITURBEBURU (belardia)	210
ITURRIBIDE (etxea)	210
ITURRIONDO (etxea)	211
KAMIÑOBARRINAGUSIA, -a (Untzueta) (etxea)	212
KAMIÑOKOA, -a (etxea)	213
KAMIÑOONDO (desagertutako orubea)	215
KARMELDARREN KOMENTUA, -a (desagertua)	215
KATIKENA, -a (etxea)	216
LANDABARRIA, -a (belardia)	218
LEJARRETA HOTELA, -a (etxebizitzak)	218
MANDAPOZUETA (aurkintza)	220
OKANITURRI (iturburua)	221
OSPITALE PSIKIATRIKOA, -a	223
OTABARRIA, -a (basoa)	225
PARKEKO HOTELA, -a (anbulatorioa)	226
PLAZAKOA, -a (etxea)	227
PLAZAKO SOLOA, -a (Tejersolo) (desagertua)	230
SAGARMINAGA (desagertutako baserria)	230
SAGARMINAGA (etxea)	232
SAGASTIA, -a (belardia)	234
SAGASTIBARRI (baratzea)	235
SAGASTIBURU (desagertutako baserria)	235
SAN ANDRES (parrokia)	235
SANJUANGO, -a (etxea)	240
SANJUANGO, -a (Estankozarra, -a) (baserria)	242
TELLERIA (desagertutako zubia)	244
TRENBIDEPE (desagertutako soroa)	244
TXALETA, -a (desagertua)	245
UDALETXEA, -a	246
UREZANDIA, -a (desagertutako soroa)	248
UREZETXEALDEA, -a (soroa)	248
URGAZIA, -a (iturburua)	249
URIBARREN (etxea)	250
URKITZAETXEARRIA, -a (etxea)	251
URKITZAZALDUA, -a (etxea)	252
ZALDIBAR HOTELA, -a (etxebizitzak)	254
ZALDUA, -a (desagertutako dorretxea)	256
ZALDUARAN (soroa)	257
ZALDUEGI (baserria)	258

ZALDUEGIA, -a (etxea).....	262
ZALDUEGIALDEA, -a (belardia)	263
ZALDUEGIGOITIA, -a (Ortxa) (baserria).....	263
ZALDUEGIGOITIBURU (Etxaburu) (belardia)	266
ZALDUEGIGOITIKO ITURRIA, -a	266
ZALDUEGIGOITIKO UR-BILTEGIA, -a.....	267
ZALDUEGIGOITISOLO (belardia).....	268
ZALDUEGIKO UR-BILTEGIA, -a	268
ZALDUERREKA	269
ZALDUETXEBARRIA, -a (baserria)	270
ZALDUETXEBARRIBURU (hilerria)	273
ZALDUGAN (belardia).....	274
ZALDUZUBIETA (herri eskolak)	275
ZAPATARIKOA, -a (desagertutako etxea).....	277
ZEARRASOLO (desagertutako soroa)	279
ZUBIAURRE / ERREKARTE (desagertutako baserria).....	280
ZUBIKOA, -a (Inesenatxiki) (etxea).....	282

GAZAGAKO LEKU-IZENAK

ALDAPETA (basoa).....	291
AMETZETAONDO (basoa).....	291
ANDIKALDETA (basoa)	292
ANTSOAGA (desagertutako errota)	292
ARANGOITI (basoa)	295
ARANGOITIANDIKOA, -a (basoa)	296
ARANGOITIKO ITURRIA, -a (desagertua).....	296
ARETXAGA (mintegia)	297
ARISTIBILLETA (basoa).....	297
ARLABAN (basoa).....	297
ARLOA, -a (mintegia).....	298
ARRAGOETA (lepoa)	298
ARREBASO (desagertutako basoa)	299
ARROAGA (basoa).....	300
ARROAGASAKONA, -a (erreka-arroa)	300
ARTASOLO (mintegia).....	300
ARTEAGA (soroa).....	300
ARTEKOEKIBEKOA, -a (basoa)	301
ARTEKOEKIERREKA	301
ARTEKOEKIGOIKOA, -a (basoa)	302
ARTEKOEKISAKONA, -a (basoa)	302
ARTEKO HEGIA, -a (basoa)	302
ARTOSOLONDO / ARLONDO (mintegia)	303
ASKORBASO (basoa).....	304
ASKORBURU (hegala)	304
ASKORGAN (mendi-adarra).....	305
ASKORGANEKO ARESTIA, -a (basoa)	306
ASKORRA, -a (aurkintza).....	306

ASKORRA, -a (desagertutako baserria)	308
ASKORRETA (erreka).....	310
ASKORROSTE (hegala).....	310
ASKORSOLO (belardia)	310
ATXURTI (mintegia)	311
AURREKO ALDAPA (hegala).....	311
AURREKO ALDAPA (hegala).....	311
AURREKO HEGIA, -a (basoa)	312
BAÑEROSTE (aurkintza).....	313
BASABE (basoa)	313
BASABITXI (basoa)	314
BASOANDI (basoa)	314
BASOBASTERRA, -a (basoa)	315
BASORABIDEA, -a (basoa).....	315
BASOTXIKI (basoa).....	315
BASOTXIKI (basoa).....	316
BEKO BIDEA, -a (pista).....	316
BEKOETXEKO ITURRIA, -a (desagertua).....	316
BEKO ORTUA, -a (mintegia)	317
BENEBERRI (txaleta).....	317
BIDEBARRIETA (pista).....	318
BIDEBURU (basoa)	318
BIDEKURUTZ / BURDINKURUTZ (basoa).....	318
BIDEZABAL / SANTIAGOAURRE (bidea).....	319
BOLATOKIA, -a (desagertua)	320
BOLUNBIDE (basoa)	321
BOLUNTXU (basoa)	322
DENTASTI (basoa).....	322
ELDURAIN (aurkintza)	322
ELDURAINBIDEPEA, -a (basoa)	324
ELEXALDE (Etxostea, -a) (baratzea)	325
EMALDIA, -a (mintegia)	325
ERREKATXO	325
ERREKETA (basoa).....	326
ERREKETA (basoa).....	326
ERREKETA (basoa).....	326
ERREKETAGOIKOA, -a (basoa).....	327
ERROTETABURU (basoa).....	327
ERTZILLA, -a (basoa)	328
ERTZILLOSTEIA, -a (hegala).....	329
ERTZILSAKON (basoa)	330
ESPARRUA, -a (basoa)	330
ESTARTAESTUA, -a (basoa)	330
ETXABEITIA, -a (mintegia)	331
ETXEAURREKO ESPARRUA, -a (basoa)	331
ETXOSTEA, -a (aurkintza).....	331
ETXOSTEAZPIA, -a (basoa).....	332
ETXOSTEKO LANDA (basoa).....	332
GANGUREN (mendia).....	333

GANGURENGO SANTA MARINA (desagertutako ermita).....	334
GARASOLO (basoa)	335
GARRAZ (aurkintza)	336
GARRAZ (errota)	337
GARRAZALDAI (basoa)	339
GARRAZBURU (mendi-adarra).....	340
GARRAZBURUGOIKOA, -a (basoa)	340
GARRAZELAITXIKI (mintegia)	341
GARRAZERREKA	341
GARRAZKOERROTAONDO (basoa).....	342
GAZAGABARRENA, -a (baserria)	342
GAZAGABURU / OTARO (basoa)	345
GAZAGAETXEBARRIA, -a (baserria).....	345
GAZAGAETXETXO (baserria)	348
GAZAGAGOITIA, -a (baserria)	350
GAZAGAIBARRA, -a (baserria)	352
GAZAGALDEA, -a (basoa)	355
GAZAGAONANDIA, -a (baserria)	355
GAZAGAOTSOENA, -a (baserria)	359
GOIKO ITURRIA, -a (iturburua)	362
IBAI (aurkintza)	362
IBAI (erreka)	363
IBAIBE (belardia)	363
IBAIBERREKA.....	363
IBAIERREKETA (basoa)	364
IBAISAKON (basoa)	365
IBARRABASO (basoa).....	365
IBARRETXEBARRI (baserria)	365
IGARTU (basoa)	366
INTXAURPEA, -a (basoa)	367
INTXAURTXUETA (basoa)	368
INTXAURTXUETA (mintegia)	368
INTXAURTZA (belardia)	369
INTXAURTZASAKONA, -a (erreka-arroa)	369
INTXAURTZAZPI (hegala).....	370
INTXAUSTI (mintegia)	371
IRABAZI (aurkintza)	371
IRABAZIBURU (basoa)	372
IRAMIÑA, -a (basoa).....	372
IRUARRIPETA (basoa)	373
ITURRIAGA (aurkintza)	373
ITURRIAGA (basoa)	374
ITURRIAGABARRENA, -a (basoa)	374
ITURRIAGAURREA, -a (basoa)	374
ITURRIONDO (basoa)	375
KAREZAR (basoa).....	375
KAREZARSAKON (basoa)	376
KATATEGI (basoa)	376
KATIKA (baserria).....	377

KATIKA (iturburua)	381
KATIKABARRI (txaleta)	381
KELEMINETA (basoa)	382
KOBA (basoa)	382
KOBASAKON (basoa)	383
KOROSTA (basoa)	383
LANDABASO (basoa)	383
LARRAPE (basoa)	383
LARRAPEBARRENA, -a (basoa)	384
LARRENETA (belardia)	384
LAUAXETA (etxea)	384
LEGUNAGA (basoa)	385
LEKUEDER (txaleta)	386
LEPOSOLO (belardia)	387
LEXARTE (belardia)	387
LEZARAN (basoa)	387
LEZARANERREKA	388
LUBARRIA, -a (basoa)	389
LUBARRIKO LANDA (basoa)	389
MAIRASOLO (mintegia)	389
MAKATZETAKO ESPALDA (hegala)	390
MALKORRA, -a (belardia)	390
MENDIBURU (gaina)	391
MENDIBURU (aterpea)	391
MENDRATXU (basoa)	392
MITXELATEGI (Patatasolo) (baratzea)	393
MONTORRETA (mintegia)	393
MUNDO (mendia)	394
MUNDOOSTEA, -a (basoa)	396
MUNDOZABALA, -a (basoa)	396
MUNTEIA, -a (basoa)	396
OLAZAR (aurkintza)	396
OLAZAR (pilotalekua)	398
ORTUTXU (mintegia)	399
ORTUZAR (belardia)	399
ORTUZAR (mintegia)	399
OTADUI (basoa)	400
OTADUISAKONA, -a (basoa)	401
OTAMENDI (basoa)	401
OTSOENAETXEBARRI (desagertutako baserria)	401
PADURA (etxea)	402
PADURAIBARRA, -a (desagertutako baserria)	406
PAGADITXIKI (Basotxikia, -a) (basoa)	407
PAGADIZAR (basoa)	407
PAGADIZARBURU (basoa)	409
PAGATXUETA (belardia)	409
PALAZIOOSTE (basoa)	409
PIKOBURU (belardia)	410
SAGARMINAGABASO (basoa)	410

SAGASTIESKIÑA (basoa).....	411
SAGASTIZAR (mintegia).....	411
SAIARRI (basoa).....	411
SAKONA, -a (belardia).....	412
SOLOBARRI (alfer-lur).....	413
SOLOLUZE (belardia).....	413
SAN LORENTZO / SALLABENTE (ermita).....	413
SAN MARTIN (ermita).....	415
SAN MARTIN (pilotalekua).....	420
SANMARTINSOLO (mintegia).....	422
SANTAMARINA (aurkintza).....	422
SANTAMARINAURRE (hegala).....	423
SANTAMARINAZAR (gaina).....	425
SANTIAGO (ermita).....	427
SANTIAGOBASO (basoa).....	430
TABERNASOLO (desagertutako soroa).....	431
TABERNAZARRA, -a (desagertutako soroa).....	431
TANTAIK, -ak (belardia).....	432
TXABOLONDO (mintegia).....	432
TXABOLOSTE (bidea).....	432
TXOPENA, -a / ELEXALDEBARRIA, -a (baserria).....	433
URIZAR (biztanle-gunea).....	435
URIZARAURTENGOA, -a (baserria).....	437
URIZARBARRENA, -a (Beñakoa, -a) (baserria).....	439
URIZARBURU (hegala).....	441
URIZARBURU (iturburua).....	442
URIZARGOXENA, -a (baserria).....	443
URIZARGOXENA, -a (iturburua).....	445
URKITZA (baserria).....	446
URKITZABASO (basoa).....	449
URKITZABURU (basoa).....	450
URKITZALBO (basoa).....	451
ZABALETA (basoa).....	451
ZALDIBAR (Palaziozarra, -a) (dorretxea).....	452
ZEARSOLO (belardia).....	456
ZORROZTARRIAGA (basoa).....	457
ZUBIAGA (Zubiko laua, -a) (mendi-adarra).....	457

GOIERRIKO LEKU- IZENAK

ABADEITURRIA, -a (desagertua).....	464
AGINAGA (basoa).....	464
ALDAI (desagertutako baserria).....	466
ALDAIETA (basoa).....	467
ALDAPEA, -a (belardia).....	468
AMARGAZTAÑETA (basoa).....	469
AMEZORBE (aurkintza).....	469
AMEZORBEBARRENA, -a (hegala).....	471

AMEZORBEBURU (basoa)	471
AMUKATEGI (desagertutako baserria)	472
AMUKATEGISOLO (desagertutako soroa).....	473
ANDABIDEA, -a (desagertutako bidea).....	473
AÑABAR (desagertutako baserria)	474
AÑABAR / ARISNABAR (aurkintza)	475
AÑABARBARRENA, -a (hegala).....	476
AÑABARGANA, -a (gaina)	477
AÑABARPE (basoa)	477
AÑABARSAKON (erreka-zuloa)	478
ARBIASKEA, -a (alfer-lur)	478
ARIONDO (baserria)	479
ARISMENDI (baserria)	481
ARISMENDI (desagertutako iturburua)	484
ARISMENDIAZPIKOA, -a (baserria)	484
ARISMENDIGANEKOA, -a (desagertutako baserria).....	486
ARKATXA, -a (aurkintza).....	487
ARKOTXAKO KORTABARRIA , -a (basoa).....	488
ARKOTXAKO OTALARREA, -a (basoa)	488
ARKOTXAKO PAGADUIA, -a (basoa)	488
ARLOSAKONA, -a (belardia).....	489
ARNAGA (baserria)	489
ARNAGABURU (belardia).....	491
ARNAGAPE (alfer-lur)	491
ARRIANDI (basoa)	491
ARRIGORRIETA (baserria)	492
ARRIGORRIETAKO ZELAIA, -a (belardia)	495
ARRIGORRIETAOSTEA, -a (aurkintza)	495
ARRIGORRIETAZPIA, -a (Etxazpia, -a) (belardia).....	496
ARTETA (basoa)	496
ASKARDUI (baserria).....	496
ASKARDUIOSTEA, -a (aurkintza)	498
ASKARDUIPEA, -a (Etxazpia, -a) (belardia).....	499
ASTUETA (basoa)	499
AURREKO ALDAPA (belardia).....	501
AUZO TXOKOA, -a.....	501
AZPIKO ALDEA, -a (Etxazpia, -a) (belardia)	502
BARRETA (basoa)	502
BASOZAR (basoa).....	503
BEKO ARESTIA, -a (basoa)	503
BEKO ASKA (desagertutako iturria)	504
BEKO ERREKA.....	504
BEKOERREKETA (aurkintza)	505
BEROTEGIAURREA, -a (alfer-lur)	506
BEROTEGIONDO (basoa)	507
BIDEKO BASOA, -a (basoa)	507
BIDEPEA, -a (alfer-lur).....	507
BURUASKETA (basoa)	508
EGILUZE (basoa).....	508

EITZAGABASO (basoa).....	509
ELKORRA, -a (alfer-lur).....	509
ELORRIAGA (baserria).....	509
ELORRIAGABURUA, -a (aurkintza).....	512
ELORRIAGAKO ITURRIA, -a.....	512
ERRATZATEGI (desagertutako belardia).....	513
ERREMENTARIA, -a (baserria).....	513
ERREMENTARIALDEA, -a (basoa).....	516
ESKOLARETXAGA (basoa).....	516
ESPILLAGAURRE (basoa).....	517
ETXEBARRIALDE (Munaburu) (basoa).....	518
ETXEBARRIBURU (Goikosolobarri) (basoa).....	518
ETXETXOBURU (belardia).....	518
FABRIKASOLO (baratzea).....	518
FAUSTOSOLO (belardia).....	519
GANBARRA (basoa).....	519
GARAIONDO (desagertutako soroa).....	520
GARAIOSTEA, -a (belardia).....	520
GARITA (baserria).....	520
GARITABARRI (Sarjentuena, -a) (etxea).....	522
GARITAERRI (aurkintza).....	523
GARITAERRIKO OSPITALEA, -a.....	524
GARITAGAN (aurkintza).....	526
GARITAGOITIA, -a (baserria).....	528
GARITAONANDIA, -a (baserria).....	531
GARITAONANDIALDE (desagertutako belardia).....	535
GARITAZELAIA, -a (baserria).....	535
GAZTAÑABERDETA (basoa).....	539
GISASOLO (aurkintza).....	539
GISATZA (gaina).....	540
GISATZAKO ESPALDA (hegala).....	541
GOENZELAI (baserria).....	541
GOENZELAI AURREA, -a (Etxeaurrea, -a) (baratzea).....	544
GOENZELAI ETXEBARRIA, -a (baserria).....	544
GOENZELAI OSTE (Etxosteko soloa, -a) (belardia).....	546
GOENZELAI SOLO (belardia).....	546
GOENZELAI TURRI (basoa).....	546
GOIKOETXEA, -a (baserria).....	547
GOIKOETXEBARRIA, -a (baserria).....	550
GOIKOSOLOBARRI (basoa).....	551
GOITIKO ERREKA (basoa).....	552
IBAÑETA (aurkintza).....	552
IBAÑETABARREN (hegala).....	553
IBAÑETAGAÑA, -a (gaina).....	554
IBAÑETAKO TXABOLA (aurriak).....	554
IBAÑETAPE (basoa).....	555
IMENDIA, -a (desagertutako baserria).....	555
IMENDIBURU (belardia).....	558
IMENDIKO ITURRIBURU (Uruburuazpi) (belardia).....	558

INTSUNTZA (belardia).....	558
INTXAURDUI (belardia).....	559
INTXAURTXUA, -a (belardia)	559
INTXAURTXUETA (basoa)	559
IRALARREA, -a (basoa).....	560
IRAMIÑA, -a (basoa).....	560
IRAMIÑEKO ERREKA.....	561
IRUARETXETAAZPIA, -a (basoa).....	561
IRUARETXETABASO (basoa)	562
IRUKURUTZEAK, -ak.....	562
ITURRIALDEA, -a (desagertutako basoa)	564
ITURRIBURU (basoa)	565
ITURRIERREKETA (basoa)	565
ITURRIETA (basoa).....	565
ITURRIETA (basoa).....	566
ITURRIETA (erreka).....	567
ITURRIONDO (basoa)	567
ITURRIONDOA, -a (alfer-lur)	567
ITURRIOTZ (desagertutako baserria)	567
ITURRIOTZ (desagertutako iturria)	569
ITURRIOZBURU (basoa)	570
JAINAGA (desagertutako baserria).....	570
JAINAGAGANA, -a (etxea).....	573
JAINAGAGANEKOA, -a (baserria).....	574
JAINAGAGARAIA, -a (Arnaga) (baserria)	576
JAINAGAZPIKOA, -a (baserria).....	577
JANDONARAMENDI (basoa)	579
KAMIÑOSOLO (alfer-lur).....	579
KANPUETA (alfer-lur).....	580
KANTERETA (basoa)	580
KARABIA, -a	581
KATENTXUETA (basoa).....	582
KERIXALUZE (aurkintza)	583
KORTATXU (basoa).....	583
KURUTZEAGA (baserria)	585
KURUTZEAGABASO (basoa).....	587
KURUTZEAGAETXEBURUA, -a (basoa).....	587
KURUTZEAGAONDO (basoa)	588
KURUTZEAGAOSTE (basoa).....	588
KURUTZEGAR (bidegurutzea)	588
LAIATUETA (belardia)	590
LARRAKOA, -a (belardia)	590
LARRAKOA, -a (belardia)	590
LARRAZABALETA (aurkintza).....	591
LASPURU (basoa)	591
LATSEKO BIDEA, -a (gurdibidea)	592
LIXARDI (basoa)	592
LIXARDIKO BUELTA (bihurgunea).....	592
LIXARDISAKONA, -a (erreka)	593

LUBARRIA, -a (basoa).....	593
LURBALTZ (belardia).....	593
LUZAR (baserria)	594
LUZARGANA, -a (aurkintza).....	597
LUZARPEA, -a (hegala).....	597
MUNARRIAGA (basoa).....	597
OKILDO (basoa).....	598
OKILDOGANA, -a (gaina).....	599
ORTUTXIKIA, -a (belardia)	601
ORUETA (basoa)	601
OTABURU (mendia)	601
OTABURUGAÑA, -a (gaina).....	602
OTABURUPEA, -a (basoa)	603
PAGOETA (basoa)	603
PATINOSTEGI (basoa)	604
POZUANDIAGA (aurkintza).....	604
SAGASTIA, -a (belardia).....	605
SAGASTIA, -a (belardia).....	606
SAGASTIALDEA, -a (belardia)	606
SAKONA, -a (intxaurdia)	606
SAKONGOEN (basoa)	607
SAKONTXIKI (basoa)	607
SAN KRISTOBAL (desagertutako ermita).....	607
SANTA MARINA (ermita).....	608
SANTAMARINASOLO (desagertutako soroa).....	611
SANTAMARINAURRE (basoa).....	611
SOLOANDIETA (belardia).....	612
SOLOBARRIA, -a (basoa)	612
SOLOLUZE (mintegiak).....	612
SOLONAGUSI (soroa)	612
SOLONDOPE (basoa)	613
SOLOZABAL (baserria).....	614
SOLOZABAL (erreka)	617
SOLOZABALALDEA, -a (belardia).....	619
SOLOZABALANDIKOA, -a / SOLOZABALGANEKOA, -a (desagertutako baserria).....	619
SOLOZABALBURU (belardia)	621
SOLOZABALETXEBARRIA, -a (etxea).....	622
SOLOZABALGO ITURRIA, -a (desagertua)	622
TERRAPLENBURU (basoa)	623
TXARAPEA, -a (belardia)	623
UBITIKOERREKETA	624
ULANTZU (lepoa).....	625
ULANTZUGANA, -a (Jainagamendi) (mendia).....	627
URAZANDI (desagertutako soroa)	629
UREZANDIA, -a (belardia).....	629
UREZANDIA, -a (desagertutako soroa).....	629
URIORTUA, -a (baserria).....	630
URKOSOLOA, -a (desagertutako soroa)	633

URUBURU (baserria).....	633
URUBURUALDE (belardia).....	636
ZALDUSOLO (desagertutako soroa).....	636
ZALDUZUBIETA (aurkintza).....	638
ZAPALDA (basoa).....	640
ZARRATUA (basoa).....	640
ZEARRA (desagertutako baserria).....	641
ZEARRABURU (belardia).....	644
ZEARRAETXETXO (baserria).....	644
ZEARREKO ITURRIA, -a (desagertua).....	646
ZEARTZA (baserria).....	646
ZEARTZABIL (basoa).....	649
ZEARTZABILALDAPA (basoa).....	650
ZEARTZABILOSTE (basoa).....	650
ZEARTZABURU (belardia).....	650
ZEARTZAOSTE (aurkintza).....	651
ZELETA (baserria).....	651
ZELETAOSTEA, -a (belardia).....	654
ZELETAURREA, -a (Etxeurrea, -a) (desagertutako soroa).....	654
ZELETAZPIA, -a (Etxazpia, -a) (basoa).....	654
ZULOETAERREKA (Kanteraeerka).....	655
ZURIGAIN (txaleta).....	655
ZURIKARAI (baserria).....	656
ZURIKARAIALDE (belardia).....	659

EITZAGA ALDEKO LEKU-IZENAK

AGINDI (basoa).....	668
AGIRRE (etxea).....	668
ALBIZURI (harrobia).....	668
ALBIZURIERREKA.....	670
ALTZETA (basoa).....	671
ANDAPARABURU (soroa).....	671
ANTON (etxea).....	671
ANTSOLA (basoa).....	672
ANTSOLABARRENA, -a (basoa).....	673
ARESTI (baserria).....	673
ARESTIALDEA, -a (belardia).....	675
ARESTIBURU (basoa).....	675
ARIOLA (aurkintza).....	676
ARIOLABURU (basoa).....	678
ARIOLAERREKA.....	678
ARRIBALTZA, -a (desagertutako harria).....	680
ARRIBURU / ZABALETABURU (basoa).....	681
ATXOSTEA, -a (basoa).....	682
BARRENA, -a (zentral hidroelektrikoa).....	682
BARRENA, -a / TXAKARRA (baserria).....	683
BARRENABURU (basoa).....	684

BARRENABURU (soroa)	684
BARRENABURU / SAN LORENTZO (basoa)	684
BARRENAZARRA, -a (desagertutako errota)	685
BASOBALTZ (basoa)	686
BEGOÑAKO AMABIRJINA	686
BEKO ITURRIA, -a	687
BEKO MOTA (desagertutako basoa)	687
BEKO SOLOA, -a (baratzea)	687
BEKO SOLOA, -a (basoa)	688
BERDENGILLO / OLAERREAGA (baserria)	688
BERRENGUREN (basoak)	690
BERRENGURENBARRENA, -a (basoak)	693
BERRENGURENGOENA, -a (basoak)	693
BIZINAI (baserria)	694
BIZINAIABELETXE (baserria)	696
BIZINAIOSTEA, -a (soroak)	698
BOLATOKIA, -a	699
BURDINKURUTZEKO HEGIA, -a (basoa)	699
DANTZALEKU (desagertutako etxea)	699
EGO (ibaia)	700
EITZAGABARRENENGOA, -a (baserria)	701
EITZAGABEKOA, -a (Kondeena, -a) (errota)	703
EITZAGAETXEBARRIA, -a (Larrosea, -a) (baserria)	704
EITZAGAGOIKOA, -a (baserria)	707
EITZAGAJAUREGIA, -a (Palazioa, -a) (dorretxea)	709
EITZAGAKO AUZO ELKARTEA, -a	711
EITZAGAKO BENTA (desagertua)	712
EITZAGAKO ITURRIA, -a	714
EITZAGALDEA, -a (Goikoerrotako zelaia, -a) (belardia)	714
ERRAUZKIN (etxea)	715
ERROTABURU (belardia)	715
ERROTAOSTEA, -a (soroa)	716
ESPARRU (zabortegia)	716
ESPILLAZPI (desagertutako etxea)	716
ETXEAZPIA, -a (soroa)	717
ETXEAZPIA, -a (desagertutako soroa)	717
ETXEBARRI (etxea)	718
ETXEBARRIBURU (Etxebarriko mota) (soroa)	718
ETXEOSTEA, -a (desagertutako soroa)	718
GARAIAURRE (txaleta)	719
GARAMENDI (basoa)	720
GAZTAÑAGIA, -a (basoa)	720
GAZTAÑAGIKO UR-BILTEGIA, -a	720
GOENSOLO (alfer-lur)	721
GOIKO BASOA, -a (basoa)	721
GOIKOERROTA	721
GOIKOERROTAOSTEA, -a (basoa)	723
GOIKO MOTA (basoa)	723
IBAIONDO (etxea)	723

IBUR (basoa)	724
IBURERREKA	726
IBURERREKA (industrialdea)	726
IBURUTX (desagertutako errota)	727
IBURUTXALDE (desagertutako soroa)	729
IDOIZARRAGA (basoa)	729
INDOLETA (basoa)	731
IRAMIÑA, -a (basoa)	733
ITURRIPEA, -a (basoa)	733
ITURRITXUETA (basoa)	733
ITURRONDO (desagertutako baratzea)	733
ITURRONDIA, -a (desagertutako basoa)	734
KAMIÑOPEA, -a (basoa)	734
KAMIÑOPEA, -a (basoa)	734
KANTERAERREKETA (basoa)	734
KANTERAZAR (basoa)	735
KERIXAKO HEGIA, -a (basoa)	736
KOFRADIABASO (basoa)	737
KONDEA, -a (baserria)	737
KONDEBASO (basoa)	739
LAPURRITURRI (desagertutako argi-zentrala)	739
LARRAZAR (basoa)	740
LIZARDI (basoa)	740
LUBARRIZARRA, -a (basoa)	741
MARTINTXOSAKON (Martintxobaso) (basoa)	741
MOKOTXA (basoa)	741
MONTEBIDEA, -a (bidea)	742
MOTA (gaina)	742
MOTATXO (basoa)	743
MUNIKOLA (desagertutako baserria)	743
MUNIKOLABURU (aurkintza)	745
MUNIKOLALDEA, -a (basoa)	745
MUNIKOLAURREA, -a (Etxeurrea, -a) (basoa)	746
MUNIKOLAZPIA, -a (Etxeazpia, -a) (basoa)	746
NAPARBASO (basoa)	746
NAPARKOA, -a (desagertutako argi-zentrala)	747
OLABURU (basoa)	747
OLAERREAGA (biztanle-gunea)	749
OLAERREAGABURU (basoa)	752
OLAERREAGAKO BENTA	752
OLAERREAGAKO ERROTA	754
OLAERREAGAKO ITURRIA, -a	756
OLAERREAGAKO KATEA, -a (desagertua)	757
OLAETXEA, -a (Kipulaenkoa, -a) (baserria)	758
OLAETXEBURU (zabortegia)	759
OLAETXEGOIKOETXEA, -a (etxea)	760
OLAETXETXIKI (baserria)	761
OLALDEA, -a (belardia)	762
OTAERRE (basoa)	762

PAGAZUBIAGA / EITZAGAKO KALTZADA	763
PALAZIOKO GAZTAÑADIA, -a (basoa).....	764
PRESABURU (basoa).....	764
PRESABURU (desagertutako baratzea).....	765
SAGASTIZAR (aurkintza)	765
SAGASTIZARRA, -a (Bentaostea, -a) (alfer-lur)	765
SALLABENTE (biztanle-gunea)	766
SALLABENTE (eliza)	767
SALLABENTE (desagertutako baserria) / ERMITAKOA, -a (etxea).....	769
SALLABENTEBEKOA, -a / BEKOERROTA (desagertua).....	770
SALLABENTEKO AUZO ELKARTEA, -a.....	771
SAN PEDRO (ermita)	773
SANPEDROBASOAK, -ak (basoa)	774
SANTAMARINAOSTEA, -a (hegala)	774
SOLOBARRI (basoa).....	774
TELLERIAZARRA, -a (desagertutako baserria)	775
TXABOLONDO (basoa)	776
ULAKO SAKONA, -a (iturburua).....	776
URBIETAKO ERREKA.....	777
URBIETAKO TXABOLA.....	778
URBITARTE (soroa).....	779
URZABAL (desagertutako basoa).....	779
URZABALETA (aurkintza)	780
ZARRATUA, -a (basoa).....	780
ZELAIZARRETA (basoa).....	780